

A nemzetiségek jogairól, valamint a nemzeti köznevelésről szóló törvény elfogadását követően, az új Nemzeti alaptanterv (Nat) elkészítésével és kiadásával párhuzamosan szükségessé vált a nemzetiségi óvodai nevelést és a nemzetiségi iskolai nevelés-oktatást meghatározó szabályok áttekintése, korrekciója. A jelen miniszteri rendelet a tervek szerint a nemzetiségi nevelés-oktatás tartalmát, kereteit a Nat struktúrájában meghatározó korábbi miniszteri rendeletet váltja fel.

A miniszteri rendelet kiadása biztosítja, hogy a nemzetiségi nevelés-oktatás új szabályai az új Nat előírásaival összhangban egy időben épülhessenek be a nemzetiségi óvodák, iskolák pedagógiai programjába.

A tartalmi-tantervi szabályozás elemeit nemzetiségi nevelési-oktatási szakemberek bevonásával és az országos nemzetiségi önkormányzatokkal együttműködve készítette elő az Oktató- és Fejlesztő Intézet, kiadása a hatályos jogszabályi előírások szerint az országos nemzetiségi önkormányzatok egyetértésével történik.

A rendelet – a nemzetiségenkénti részletes fejlesztési feladatok megújítása mellett – az alábbi újdonságokat tartalmazza:

- a) a nemzetiségi nevelés, nevelés-oktatás megszervezésére, illetve a nemzetiségi nevelés, nevelés-oktatás iránti igények felmérésére szolgáló iratminta kerül kiadásra,
- b) a népismeret oktatásának időkeretét egységesen heti egy órában állapítja meg, annak integrált oktatását a jövőben kizárja, önálló órában kell oktatni,
- c) a népismeretet – a magyar nyelvű roma nemzetiségi nevelés-oktatás kivételével – anyanyelven kell oktatni,
- d) a nemzetiségi nyelvoktató oktatási formában a jövőben – azon nemzetiségek esetében, amelyek ezzel egyetértenek – a nemzetiségi nyelvet az eddigi heti egy óra helyett heti öt órában kell oktatni.

A nemzetiségenként meghatározott részletes fejlesztési feladatok a korábbiaknak megfelelően magyarul és nemzetiségi nyelven kerülnek kiadásra. A jelen tervezet – terjedelmi okok miatt – csak a magyar nyelvű változatot tartalmazza.

/2012. (...) EMMI rendelet

a nemzetiség óvodai nevelésének irányelve és a nemzetiség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 94. § (1) bekezdés c) pontjában kapott felhatalmazás alapján az egyes miniszterek, valamint a Miniszterelnökséget vezető államtitkár feladat- és hatásköréről szóló 212/2010. (VII. 1.) Korm. rendelet 41. § i) pontjában meghatározott feladatkörömben eljárva a következőket rendelem el:

1. Általános rendelkezések

1. § (1) A nemzetiségi óvodai nevelés, iskolai nevelés-oktatás megszervezését az 1. mellékletben meghatározott, ugyanazon nemzetiséghez tartozók által benyújtott kérelem kitöltésével kezdeményezhetik a szülők (törvényes képviselők). A kérelmet minden év május 31-ig kell benyújtani a feladatellátás kötelezettjéhez.

(2) Amennyiben legalább nyolc, azonos nemzetiséghez tartozó szülő azt kezdeményezi, a nemzetiségi óvodai nevelést, iskolai nevelés-oktatást a kérelem beérkezését követő naptári évben kezdődő nevelési évtől, tanévtől felmenő rendszerben meg kell szervezni, feltéve, hogy a kellő számú jelentkező valóban be is iratkozik az óvodába, iskolába.

(3) Ha az ugyanazon nemzetiséghez tartozó tanulók létszáma nem teszi lehetővé, hogy egy településen belül a nemzetiségi nevelés-oktatást megszervezzék, az állami intézményfenntartó központ beszerzi az érintett országos nemzetiségi önkormányzat állásfoglalását, hogy kíván-e a kiegészítő nemzetiségi feladatok ellátására iskolát létesíteni és fenntartani.

(4) Amennyiben az országos nemzetiségi önkormányzat a kiegészítő nemzetiségi feladatok ellátására nem kíván iskolát létesíteni, az állami intézményfenntartó központ megszervezi a nemzetiségi anyanyelv és a nemzetiségi népismeret követelményeinek az oktatását. A kiegészítő nemzetiségi nevelés-oktatás megszervezhető egy adott iskola szervezeti egységeként, külön nyelvoktató nemzetiségi iskola létrehozásával vagy utazó pedagógusok alkalmazásával.

(5) Az érintett országos nemzetiségi önkormányzat dönthet úgy is, hogy a kiegészítő nemzetiségi iskolai nevelés-oktatás feladatainak az ellátására nyelvoktató nemzetiségi iskolát létesít és tart fenn vagy utazó pedagógus hálózatot működtet. Ha a nyelvoktató nemzetiségi iskola nem az országos nemzetiségi önkormányzat fenntartásában lévő iskolában működik, az országos nemzetiségi önkormányzat az iskola fenntartójával megállapodásban rendezi az együttműködés kérdéseit vagy az utazó pedagógussal történő feladatellátás keretében megvalósuló együttműködést.

2. § (1) A nemzetiségi óvodai nevelésben, iskolai nevelés-oktatásban való részvételt a 2. mellékletben meghatározott nyilatkozat kitöltésével igényelhetik a szülők (törvényes képviselők). A nyilatkozat nemzetiségi óvodai nevelés esetén az óvodai jogviszony megszűnéséig, nemzetiségi iskolai nevelés-oktatás esetén a tanulói jogviszony megszűnéséig vagy a kérelem visszavonásáig érvényes. A tanulónak vagy a szülőnek (törvényes képviselőnek) legkésőbb május utolsó munkanapjáig írásban kell bejelentenie, amennyiben a tanuló a következő tanítási évtől nem kíván részt venni a nemzetiségi nevelésben, nevelés-oktatásban.

(2) Ha a gyermek nem cselekvőképtelen, tizennégy éves korától a nyilatkozat és a kérelem érvényességéhez a tanuló és szülő együttes aláírása szükséges.

3. § (1) A nemzetiségi óvodai nevelés, iskolai nevelés-oktatás iránti, a következő naptári évben kezdődő nevelési évre, tanévre vonatkozó igényt az érintett, első óvodai nevelési évre, első iskolai évfolyamra beiratkozni szándékozók körében a feladatellátás kötelezettje – az érintett helyi nemzetiségi önkormányzat igényfelmérésére tekintettel – méri fel úgy, hogy az érdekelt települési, területi vagy országos nemzetiségi önkormányzatokkal együttműködve tájékoztatót készít. A tájékoztatót az óvodai, általános iskolai beiratkozásról szóló tájékoztatóval egy időben, azonos módon kell a nemzetiségi feladatokban érdekelt intézményekben közzétenni.

(2) A tájékoztató tartalmazza a nemzetiségi nevelés, nemzetiségi iskolai nevelés-oktatás feladatainak rövid bemutatását, a többletfeladatok időkeretét, az intézményben működő nemzetiségi óvodai nevelési, nemzetiségi iskolai nevelés-oktatási forma bemutatását, valamint a 2. melléklet szerinti nyilatkozatmintát. A kitöltött nyilatkozatot a nevelési-oktatási intézménynek kell benyújtani.

(3) A nevelési-oktatási intézmény a nyilatkozattal érintett gyermekek, tanulók nemzetiségenként, nevelési, nevelési-oktatási formánként összesített létszámáról a beiratkozást követő 30 napon belül tájékoztatja óvoda esetében a feladatellátás megszervezéséért felelős települési önkormányzatot, iskolai nevelés-oktatás esetében az állami intézményfenntartó központot és a megyei és fővárosi kormányhivatalt. A kormányhivatal nemzetiségenként, nevelési, nevelési-oktatási formánként, intézményenként és településenként összesíti az adatokat és eljuttatja az illetékességi területén működő, a nemzetiségi nevelésben-oktatásban érintett nemzetiségi önkormányzatoknak.

(4) A nyilatkozatot az érintett tanuló tanulói jogviszonyának megszűnését követő öt évig a nevelési-oktatási intézmény megőrzi.

2. Nemzetiségi óvodai nevelés

4. § (1) A nemzetiségi óvodai nevelést biztosító óvoda az Óvodai nevelés országos alapprogramja, valamint a 3. *mellékletben* meghatározott Nemzetiségi óvodai nevelés alapelvei figyelembevételével készíti és fogadja el pedagógiai programját.

(2) A nemzetiségi óvoda a tevékenységi formákat az Óvodai nevelés országos alapprogramja szerint alakítja ki, a tartalmakhoz felhasználja a nemzetiségi nyelvi, irodalmi, zenei, szellemi és tárgyi kultúra értékeit. Az óvodai nevelés magába foglalja a nemzetiségi hagyományok, szokások továbbörökítését, valamint a nemzetiségi identitás megalapozását és fejlesztését.

(3) A nemzetiségi óvodai nevelés a következő formák szerint valósítható meg:

- a) anyanyelvű (nemzetiségi nyelvű) óvoda,
- b) nemzetiségi nevelést folytató kétnyelvű óvoda,
- c) magyar nyelvű roma/cigány kulturális nevelést folytató óvoda.

(4) A (3) bekezdés a) pontja szerinti óvoda az óvodai élet egészét a nemzetiség nyelvén szervezi meg. Az óvodai élet tevékenységi formáiban a nemzetiség nyelve használata érvényesül. A nemzetiség nyelvén nevelő óvoda lehetőséget ad arra, hogy a gyermekek a magyar nyelvvel, a magyar irodalmi és zenei kultúra értékeivel is megismerkedjenek.

(5) A (3) bekezdés b) pontja szerinti óvoda mindkét nyelv, a nemzetiség nyelve és a magyar nyelv fejlesztését szolgálja. Az óvodai élet tevékenységi formáiban a két nyelv használata érvényesül, a hangsúly a nemzetiségi nyelv fejlesztésén van. A két nyelv használatának arányát a pedagógiai programban kell meghatározni úgy, hogy annak az óvodai nevelési év első hónapjában történő és az érintett gyermekek nyelvismerete vonatkozásában végzett felmérés adataira kell épülnie.

(6) A (3) bekezdés c) pontja szerinti óvodai nevelés keretében az óvoda pedagógiai programja tartalmazza a roma/cigány kultúra, művészetek és hagyományok értékei közül azokat, amelyek a

gyermek életkori sajátosságaihoz igazodnak. A roma/cigány nemzetiségi óvodai nevelés olyan módon készíti fel a gyermekeket a sikeres iskolakezdesre és későbbi tanulmányokra, hogy tudatosan épít a roma/cigány kultúra és a többségi kultúra közötti különbségekre és hasonlóságokra.

3. Nemzetiségi iskolai nevelés-oktatás

5. § (1) A nemzetiségi iskolai nevelés-oktatást biztosító iskola a pedagógiai programját és helyi tantervét a 4. mellékletben meghatározott Nemzetiségi iskolai nevelés-oktatás feladatai alapján készíti el.

(2) Azon nemzetiségek, amelyek a 4. melléklet II. részben meghatározott részletes fejlesztési feladatokkal nem rendelkeznek, pedagógiai programjukat és helyi tantervüket a 4. melléklet I. rész II. fejezetben meghatározott fejlesztési feladatok figyelembevételével készítik el.

(3) Az iskola pedagógiai programja és helyi tanterve tartalmazza a nemzetiség nyelve és irodalma, valamint a nemzetiségi népismeret oktatását az első évfolyamtól a tizenkettedik évfolyamig. A képzési idő egészére kiterjedő egységes fejlesztési folyamat négy képzési szakaszra oszlik, a fejlesztési feladatok e szakaszokhoz kapcsolódnak.

(4) Ha a nemzetiséghez tartozó tanulók szülei kezdeményezik a nemzetiségi nyelv és a nemzetiségi kultúra tanítását, és ez a (3) bekezdésben meghatározottak szerint nem szervezhető meg, az iskola a nem kötelező tanórai foglalkozások időkerete terhére, a pedagógiai programban meghatározottak szerint, legalább heti két órában megszervezi a felkészítést.

6. § A nemzetiségi iskolai nevelés-oktatásban a nemzetiség nyelvét és a nemzetiség nyelvén tanított tantárgyak oktatását - a helyi tantervben meghatározottak szerint - a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvényben (a továbbiakban: Nkt.) az intézménytípusra, oktatási formára előírt átlaglétszám feletti osztályokban, tanulócsoporthoz esetén csoportbontással kell megszervezni.

7. § (1) A nemzetiségi nevelés-oktatásban a kilencedik évfolyamot megelőzően nemzetiségi előkészítő évfolyam szervezhető, amelynek célja, hogy előkészítsen a nemzetiségi anyanyelvű, kétnyelvű középiskolai nevelés-oktatás keretében folyó tanulmányok megkezdésére. A résztvevő tanulók a nemzetiségi előkészítő évfolyamon a kötelező óraszám legalább hetven százalékát a nemzetiségi nyelv tanulására fordítják.

(2) Ha a nemzetiségi anyanyelvű, továbbá nemzetiségi kétnyelvű nevelés-oktatás hat évfolyamos gimnáziumban folyik, a nemzetiségi előkészítő évfolyam a hetedik évfolyamot megelőzően szervezhető meg. A tanuló kötelező tanórai foglalkozásának legalább harminc százalékát fordítja a nemzetiségi nyelv tanulására. A tantárgyak anyanyelven történő tanulása legkésőbb a kilencedik évfolyamon kezdődik.

8. § (1) A nemzetiségi nevelés-oktatást a következő oktatási formák szerint lehet megszervezni:

- a) anyanyelvű nevelés-oktatás,
- b) kétnyelvű nemzetiségi nevelés-oktatás,
- c) nyelvoktató nemzetiségi nevelés-oktatás,
- d) magyar nyelvű roma/cigány nemzetiségi nevelés-oktatás,
- e) kiegészítő nemzetiségi nevelés-oktatás.

(2) Az (1) bekezdés a) pontjában foglalt nevelés-oktatásban - a magyar nyelv és irodalom kivételével - az oktató és nevelő munka a nemzetiség nyelvén folyik. Az anyanyelvű nevelés-oktatást a szakképesítés megszerzésére felkészítő szakaszban az intézmény pedagógiai programjához igazodóan azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy az összes szakmai tantárgyat a nemzetiség nyelvén kell oktatni. A szakképzési évfolyamokon a nemzetiségi nyelv és irodalom és a népismeret oktatása nem kötelező.

(3) Az (1) bekezdés b) pontjában foglalt nevelés-oktatásban

- a) a nyelvismeret elmélyítése és tanítási nyelvként való alkalmazása hozzájárul a nemzetiségi nevelés-oktatás céljainak megvalósításához, lehetővé teszi, hogy az iskola

teret adjon a nyelv valóságos szituációban való használatához, és biztosítsa a kiegyensúlyozott kétnyelvű nyelvi készség kialakulását,

- b) a pedagógiai program tartalmazza a nemzetiségi anyanyelv és irodalom tantárgy és a népismeret tantervét is,
- c) a nemzetiségi nyelv és a magyar nyelv a tanítás nyelve, mindkét nyelv tantárgy is, a nemzetiség nyelvén oktatott tantárgyakat az iskolák pedagógiai programja határozza meg,
- d) a nemzetiség nyelve és a nemzetiség nyelvén tanított tantárgyak aránya intézményenként és évfolyamonként eltérhet,
- e) a magyar nyelv és irodalom kivételével valamennyi tantárgy tanítható a nemzetiség nyelvén,
- f) a pedagógiai program által meghatározott legalább három tantárgyat a nemzetiség nyelvén kell oktatni (az anyanyelv és irodalom mellett), összesen a heti kötelező órakeret legalább ötven százalékában,
- g) valamennyi tantárgy oktatható a nemzetiség nyelvén,
- h) a szakképesítés megszerzésére felkészítő szakaszban az intézmény pedagógiai programjához igazodóan a nemzetiség nyelvén kell oktatni a heti kötelező órakeret legalább negyven százalékában, továbbá a szakképzési évfolyamokon a nemzetiségi nyelv és irodalom, valamint a népismeret oktatása nem kötelező.

(4) Az (1) bekezdés c) pontjában foglalt nevelés-oktatás

- a) a nyelv tanításával, az irodalom és a nemzetiségi népismeret témaköreinek elsajátításával hozzájárul a nemzetiségi nevelés-oktatás céljainak megvalósításához,
- b) hagyományos és bővített nyelvoktató formában valósítható meg:
  - ba) a hagyományos nyelvoktató nemzetiségi nevelés-oktatásban a tanítás nyelve a magyar nyelv, a nemzetiségi nyelv és irodalom tantárgyat tanítási óra keretében az első évfolyamtól kell oktatni,
  - bb) a bővített nyelvoktató nemzetiségi nevelés-oktatás célja a kétnyelvű nemzetiségi vagy az anyanyelvű oktatási formára való felkészítés. A nemzetiségi nyelv és irodalom tanulása, továbbá a nemzetiség nyelvén való tanulás egyidejűleg folyik, legalább három tantárgy nemzetiség nyelvén való tanulását kell lehetővé tenni, a nemzetiségi nyelv és irodalom és a nemzetiségi nyelvű órák aránya a heti órakeret legalább harmincöt százalékát teszi ki,
- c) szakképesítés megszerzésére felkészítő szakaszában a nemzetiségi nyelv és irodalom oktatására az e rendeletben meghatározott időkeretet a szakmai nyelv oktatására kell fordítani, a szakképzési évfolyamokon a nemzetiségi nyelv és irodalom, valamint a népismeret oktatása nem kötelező.

(5) Az (1) bekezdés d) pontjában foglalt nevelés-oktatás

- a) biztosítja a roma/cigány tanulók számára a romák, a cigányság kulturális értékeinek megismerését, a romák/cigányok történelméről, irodalmáról, képzőművészetéről, zenei és táncművészetéről, valamint hagyományairól szóló ismeretek oktatását,
- b) nem kötelező eleme a romani és beás nyelv tanulása, de a szülők igénye alapján – anyanyelvű, kétnyelvű vagy nyelvoktató nemzetiségi nevelés-oktatás keretében – biztosítani kell e nyelvek oktatását,
- c) tartalmazza a roma/cigány népismeret műveltségi terület oktatását, a nemzetiségi önismeret fejlesztését és a folyamatosan szervezett roma/cigány kulturális tevékenységet,
- d) a legalább heti egy tanórára kiterjedő kötelező roma/cigány népismeret oktatása mellett heti legalább két kötelező tanóra keretében roma/cigány kulturális tevékenységet is biztosít.

(6) Az (1) bekezdés e) pontjában foglalt nevelés-oktatás

- a) a nemzetiségi nyelv és irodalom, továbbá a népismeret elsajátítását külön megszervezett kötelező tanórai foglalkozások keretében biztosítja,
- b) tartalmára és időkeretére a nyelvoktató nemzetiségi nevelés-oktatás előírásai érvényesek,
- c) megszervezhető tanórán kívüli foglalkozásként is.

(7) Ha az iskola nem vesz részt a nemzetiségi nevelés-oktatásban, a tanuló, kiskorú tanuló esetén a szülő, attól az évtől kezdődően, amelyben a tanuló a tizennegyedik életévét betöltötte, a szülő és a tanuló közös kérelmére engedélyezni kell, hogy a tanuló vendégtanulóként másik iskolában kiegészítő nemzetiségi nevelés-oktatásban vegyen részt.

(8) A kiegészítő nemzetiségi nevelés-oktatásban való részvétel céljából létesített vendégtanulói jogviszony lehet

- a) az általános iskolában vagy középfokú iskolában folytatott tanulmányok mellett létesített vendégtanulói jogviszony,
- b) kizárólagosan a kiegészítő nemzetiségi nevelés-oktatásban való részvétel céljából létesített vendégtanulói jogviszony.

(9) A tanuló kiegészítő nemzetiségi nevelés-oktatásban szerzett osztályzatait, kiskorú tanuló esetén a szülő, attól az évtől kezdődően, amelyben a tanuló a tizennegyedik életévét elérte, a szülő és a tanuló közös kérelmére az iskolai tanulmányaiba be kell számítani, ha a vendégtanulói jogviszonyban vagy a tanulói jogviszonyban folytatott tanulmányok azonos évfolyamra esnek. Ha a kiegészítő nemzetiségi nevelés-oktatásban szerzett osztályzatot be kell számítani az iskolai tanulmányokba, a tanulót - kérelemre - fel kell menteni az idegen nyelv tanulása alól.

(10) Ha a kiegészítő nemzetiségi nevelés-oktatásban részt vevő tanuló nem jár másik iskolába, vagy nem kéri, hogy osztályzatait beszámítsák az iskolai tanulmányaiba, részére a kiegészítő nemzetiségi nevelés-oktatásban elért osztályzatairól külön bizonyítványt kell kiállítani, és e követelmények tekintetében külön kell döntenie az iskola magasabb évfolyamába lépésről.

(11) Annak a kérelmére, aki az iskolai tanulmányokon kívül folytatott kiegészítő nemzetiségi tanulmányok keretében befejezte a nyolcadik vagy a tizenkettedik évfolyamot,

- a) az adott évfolyam bizonyítványát kiállító iskola ezt a tényt - záradék formájában, a kiegészítő nemzetiségi iskola igazolása alapján - rávezeti az iskolai törzslapra és a bizonyítványba,
- b) engedélyezni kell, hogy a nemzetiségi nyelvből és népismeretből - abban az iskolában, amely részt vesz a kiegészítő nemzetiségi nevelés-oktatásban - érettségi vizsgát tegyen.

9. § A nemzetiségi nevelés-oktatás bármely formája alkalmazható az alapfokú és a középfokú iskolai nevelés-oktatás szakaszában. A nemzetiségi nevelés-oktatást végző általános és középfokú iskola pedagógiai programjába több nevelés-oktatási forma is beépíthető. Az iskolai nevelés-oktatás szakképesítés megszerzésére felkészítő szakaszában az anyanyelvű, a kétnyelvű, valamint a nyelvoktató nemzetiségi nevelés-oktatás a 7. § (2) bekezdésében, (3) bekezdés h) és (4) bekezdés c) pontokban meghatározott eltérésekkel alkalmazható.

4. A nemzetiségi nyelv és irodalom, továbbá a népismeret oktatásához szükséges időkeret biztosítása

10. § (1) A nemzetiségi iskolai nevelés-oktatást az órarendbe építve, a nemzetiségi iskolai nevelés-oktatás többlet tanórai foglalkozásainak a felhasználásával, továbbá a 4. melléklet I. Rész III. fejezetében meghatározottak figyelembevételével kell megszervezni. A nemzetiségi iskolai nevelés-oktatás időkeretének biztosítására a nem kötelező tanórai foglalkozások időkerete is felhasználható.

(2) Az anyanyelvű és kétnyelvű nemzetiségi nevelés-oktatás esetén az első-negyedik évfolyamon a magyar nyelv és irodalom, valamint a nemzetiségi nyelv és irodalom oktatására előírt tananyagok

és óraszámok a nyelvek és az évfolyamok között átcsoportosíthatók, azzal a feltétellel, hogy mind a nemzetiségi nyelv és irodalomra, mind a magyar nyelv és irodalomra a négy év alatt összesen legalább hétszáznegyven-hétszáznegyven tanítási órát kell biztosítani. A negyedik évfolyam végére mind a két tantárgyból teljesíteni kell az előírt tananyagot és a meghatározott követelményeket. A felső tagozaton a nemzetiségi nyelv és irodalomra fordított órák száma nem lehet kevesebb a magyar nyelv és irodalomra fordított óraszámánál.

(3) A nyelvoktató nevelési-oktatási formában a heti kötelező órakeretből a nemzetiségi nyelv és irodalom oktatására legalább öt, a romani vagy beás nyelv oktatására legalább három tanórát szükséges biztosítani.

(4) A nemzetiségi nyelv és irodalom oktatására meghatározott heti kötelező tanórák időkerete az első-negyedik évfolyamon az egyes évfolyamok, tanítási év közben a tanítási hetek között átcsoportosítható azzal a megkötéssel, hogy a kötelező tanórák száma egyetlen évfolyamon sem lehet kevesebb heti három óránál, a romani és beás nyelvek oktatása esetén kettő óránál. Évfolyamok közötti átcsoportosítás esetén a negyedik évfolyam végére, a tanítási hetek közötti átcsoportosítás esetén az adott év végére teljesíteni kell az előírt időkeretet, tananyagot és a meghatározott követelményeket.

(5) Bármely nevelési-oktatási forma esetében a negyedik-nyolcadik évfolyamon az idegen nyelv részben, a kilencedik-tizenkettedik évfolyamon a második idegen nyelv oktatásához biztosított óraszám - a romani és beás nyelv kivételével - a nemzetiségi nyelv oktatására részben vagy egészben átcsoportosítható.

(6) Bármely nevelési-oktatási forma esetében a készségtárgyakra előírt óraszámából évi harminchét óra átcsoportosítható a nemzetiségi nyelv és irodalom vagy a népismeret oktatására.

(7) A nemzetiségi népismeret tantárgy oktatására bármely nevelési-oktatási forma és évfolyam esetében heti egy tanórát, évi 37 tanórát kell biztosítani.

5. Átmeneti rendelkezések

11. § A 2014/2015. nevelési évre, tanévre vonatkozó nemzetiségi óvodai nevelés, iskolai nevelés-oktatás iránti igényt 2013. november 30-ig kell felmérni a 3. §-ban meghatározott szabályok betartásával. Ugyancsak eddig az időpontig lehet kezdeményezni a nemzetiségi óvodai nevelés, iskolai nevelés-oktatás 2014/2015. nevelési évben, tanévben történő megszervezését.

6. Záró rendelkezések

12. § Ez a rendelet 2013. szeptember 1-jén lép hatályba.

13. § A köznevelési intézmények az e rendelet alapján átdolgozott helyi tantervüket 2013. szeptember 1-jén vezetik be az első, ötödik, kilencedik évfolyamon, ezt követően minden tanévben felmenő rendszerben 2017. augusztus 31-éig.

14. § 2013. december 31-én hatályát veszti az e rendelet 11. §-a.

15. § 2017. augusztus 31-én hatályát veszti a Nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelve és a Nemzeti, etnikai kisebbség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról szóló 32/1997. (XI. 5.) MKM rendelet.

1. melléklet a .../2012. (... ..) EMMI rendelethez

Kérelem

nemzetiségi óvodai nevelés / nemzetiségi iskolai nevelés-oktatás megszervezéséhez¹

Alulírott .....² az alábbiakban meghatározottaknak megfelelően a benyújtást követő naptári évben kezdődő nevelési évtől, tanévtől kérem nemzetiségi óvodai nevelés / nemzetiségi iskolai nevelés-oktatás megszervezését.

A gyermek / tanuló neve:

A gyermek / tanuló anyja neve:

A gyermek / tanuló születésének helye, éve, ideje:

A gyermek / tanuló lakóhelye:³

A gyermek / tanuló tartózkodási helye:⁴

A gyermek/tanuló azonosítója⁵:

Az igényelt pedagógiai feladat⁶:

óvodai nevelés / általános iskolai nevelés-oktatás / gimnáziumi nevelés-oktatás / szakközépiskolai nevelés-oktatás / szakiskolai nevelés-oktatás

Az érintett nemzetiségi nyelv megnevezése⁷:

beás / bolgár / görög / horvát / lengyel / német / örmény / romani / román / ruszin / szerb / szlovák / szlovén / ukrán

A választott nevelési- vagy nevelési-oktatási forma⁸:

- Anyanyelvű (nemzetiségi nyelvű) óvodai nevelés
- Nemzetiségi kétnyelvű óvodai nevelés
- Roma/cigány kulturális óvodai nevelés
- Anyanyelvű (nemzetiségi nyelvű) nevelés-oktatás
- Nemzetiségi kétnyelvű nevelés-oktatás
- Nyelvoktató nemzetiségi nevelés-oktatás
- Magyar nyelvű roma/cigány nemzetiségi nevelés-oktatás
- Kiegészítő nemzetiségi nevelés-oktatás

Nyilatkozom, hogy a kérelemmel érintett nemzetiséghez tartozom.

Tudomásul veszem, hogy a nemzetiségi nevelés, nevelés-oktatás jogszerű igénybevétele a kérelemben megjelölt pedagógiai feladat befejezéséig vagy a nemzetiségi pedagógiai feladatok megszüntetésére irányuló írásbeli kérelem benyújtásáig tart, azzal, hogy a megszüntetési kérelmet legkésőbb a nevelési év / tanév május utolsó napjáig be kell nyújtani és a kérelem csak a benyújtást követő tanév kezdetétől érvényesíthető.

¹ A kérelmet a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC törvény 83. § (7) bekezdésben meghatározott felmérés során, legkésőbb azonban a köznevelési intézménybe történő beiratkozáskor kell kitölteni.

² A kérelmező neve, nyomtatott betűvel. A kérelmező lehet: szülő, gondviselő, és a tanuló, ha betöltötte a 14. életévét és nem cselekvőképtelen.

³ Hatósági okirattal igazolható lakóhelyet kell megadni.

⁴ Hatósági okirattal igazolt tartózkodási hely címe.

⁵ Nemzetiségi óvodai nevelés kezdeményezése esetén nem kell kitölteni. Amennyiben a tanuló, az óvodás gyermek még nem rendelkezik azonosítóval, annak kiadását követően az intézmény képviselője utólag köteles rögzíteni a tizenegy jegyű azonosító számot.

⁶ A megfelelőt alá kell húzni!

⁷ A megfelelőt alá kell húzni! Ha a gyermek a magyar nyelvű roma/cigány nemzetiségi óvodai nevelésben vagy iskolai nevelés-oktatásban vesz részt, egyik nyelvet sem kell aláhúzni.

⁸ A megfelelőt alá kell húzni!

.....(település neve), ... (év). ..... (hó) ..... (nap)

a tanuló aláírása⁹

a szülő vagy gondviselő aláírása

Záradék

A gyermek, tanuló számára a kérelemben megjelölt igényeknek megfelelő nemzetiségi nevelés, nevelés- oktatás az alábbi intézményben kerül megszervezésre:

Az intézmény hivatalos neve:

OM azonosítója:

Székhelyének címe:

A gyermek, tanuló által igénybevett nemzetiségi nevelés, nevelés-oktatás tényleges helyének címe (ha a nemzetiségi óvodai nevelés, iskolai nevelés-oktatás megszervezésére telephelyen történik¹⁰):

.....(település neve), ... (év). ..... (hó) ..... (nap)

bélyegző lenyomata

intézményvezető aláírása

---

⁹ A gyermek 14 éves korától – ha nem cselekvőképtelen – a kérelem a tanuló és szülő együttes aláírásával érvényes.

¹⁰ Az alapító okiratban szereplő azon feladat-ellátási hely címe, ahol a gyermek óvodai nevelésben, illetve a tanuló iskolai nevelésben-oktatásban részesül.

2. melléklet a .../2012. (.....) EMMI rendelethez

**Nyilatkozat
a nemzetiségi óvodai nevelésben / nemzetiségi iskolai nevelés-oktatásban való
részvételről¹¹**

Alulírott .....¹² az alábbiakban meghatározottaknak megfelelően nyilatkozom, hogy a benyújtást követő naptári évben kezdődő nevelési évben, tanévben kérem az alább megjelölt gyermek / tanuló számára a nemzetiségi óvodai nevelés / nemzetiségi iskolai nevelés-oktatás biztosítását.

A gyermek / tanuló neve:

A gyermek / tanuló anyja neve:

A gyermek / tanuló születésének helye, éve, ideje:

A gyermek / tanuló lakóhelye:¹³

A gyermek / tanuló tartózkodási helye:¹⁴

A gyermek/tanuló azonosítója¹⁵:

Az igényelt nemzetiségi pedagógiai feladat¹⁶:

óvodai nevelés / általános iskolai nevelés-oktatás / gimnáziumi nevelés-oktatás / szakközépiskolai nevelés-oktatás / szakiskolai nevelés-oktatás

Az érintett nemzetiségi nyelv megnevezése¹⁷:

beás / bolgár / görög / horvát / lengyel / német / örmény / romani / román / ruszin / szerb / szlovák / szlovén / ukrán

A választott nevelési- vagy nevelési-oktatási forma¹⁸:

- Anyanyelvű (nemzetiségi nyelvű) óvodai nevelés
- Nemzetiségi kétnyelvű óvodai nevelés
- Magyar nyelvű roma/cigány kulturális óvodai nevelés
- Anyanyelvű (nemzetiségi nyelvű) nevelés-oktatás
- Nemzetiségi kétnyelvű nevelés-oktatás
- Nyelvoktató nemzetiségi nevelés-oktatás
- Magyar nyelvű roma/cigány nemzetiségi nevelés-oktatás
- Kiegészítő nemzetiségi nevelés-oktatás

Az alábbi nemzetiséghez tartozónak vallom magam¹⁹:

¹¹ A nyilatkozatot a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV törvény 83. § (7) bekezdésben meghatározott felmérés során, legkésőbb azonban a köznevelési intézménybe történő beiratkozáskor kell kitölteni.

¹² A kérelmező neve, nyomtatott betűvel. A kérelmező lehet: szülő, gondviselő, és a tanuló, ha betöltötte a 14. életévét és nem cselekvőképtelen.

¹³ Hatósági okirattal igazolható lakóhelyet kell megadni.

¹⁴ Hatósági okirattal igazolt tartózkodási hely címe.

¹⁵ Nemzetiségi óvodai nevelés kezdeményezése esetén nem kell kitölteni. Amennyiben a tanuló, az óvodás gyermek még nem rendelkezik azonosítóval, annak kiadását követően az intézmény képviselője utólag köteles rögzíteni a tizenegy jegyű azonosító számot.

¹⁶ A megfelelőt alá kell húzni!

¹⁷ A megfelelőt alá kell húzni! Ha a gyermek a magyar nyelvű roma/cigány nemzetiségi óvodai nevelésben vagy iskolai nevelés-oktatásban vesz részt, egyik nyelvet sem kell aláhúzni.

¹⁸ A megfelelőt alá kell húzni!

¹⁹ A megfelelőt alá kell húzni! A **nemzetiségi hovatartozás vállalása nem kötelező**, ennek hiányában azonban a felvétel során nem érvényesíthető a köznevelésről szóló 2011. évi CXCV törvény 51. § (6) bekezdésben meghatározott előnyben részesítés. A nemzetiségek

bolgár / görög / horvát / lengyel / német / örmény / roma/cigány / román / ruszin / szerb / szlovák / szlovén / ukrán

Tudomásul veszem, hogy

- a) a nemzetiségi nevelés, nevelés-oktatás jogszerű igénybevétele a kérelemben megjelölt pedagógiai feladat befejezéséig vagy a nemzetiségi pedagógiai feladatok megszüntetésére irányuló írásbeli kérelem benyújtásáig tart, azzal, hogy a megszüntetési kérelmet legkésőbb a nevelési év / tanév május utolsó napjáig be kell nyújtani és a kérelem csak a benyújtást követő tanév kezdetétől érvényesíthető.
- b) a nemzetiségi hovatartozás megjelölésének hiányában a gyermek/tanuló csak akkor veheti igénybe a nemzetiségi óvodai nevelést, iskolai nevelés-oktatást, ha az intézmény – az adott nemzetiség igényeinek kielégítése után – betöltetlen férőhellyel rendelkezik.

.....(település neve), ... (év). ..... (hó) ..... (nap)

a tanuló aláírása²⁰

a szülő vagy gondviselő aláírása

Záradék

A gyermek, tanuló számára a nyilatkozatban megjelölt igényeknek megfelelő nemzetiségi nevelés, nevelés-oktatás az alábbi intézményben biztosított:

Az intézmény hivatalos neve:

OM azonosítója:

Székhelyének címe:

A gyermek, tanuló által igénybevett nemzetiségi nevelés, nevelés-oktatás tényleges helyének címe (ha a nemzetiségi óvodai nevelés, iskolai nevelés-oktatás megszervezésére telephelyen történik²¹):

.....(település neve), ... (év). ..... (hó) ..... (nap)

bélyegző lenyomata

intézményvezető aláírása

jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény 28. §-a szerint: „A nemzetiségi nevelési, oktatási intézményt az érintett nemzetiséghez nem tartozók csak akkor vehetik igénybe, ha az intézmény – az adott nemzetiség igényeinek kielégítése után – betöltetlen férőhellyel rendelkezik..”

²⁰ A gyermek 14 éves korától – ha nem cselekvőképtelen – a kérelem a tanuló és szülő együttes aláírásával érvényes.

²¹ Az alapító okiratban szereplő azon feladat-ellátási hely címe, ahol a gyermek óvodai nevelésben, illetve a tanuló iskolai nevelésben-oktatásban részesül.

3. melléklet a .../2012. (... ..) EMMI rendelethez

Nemzetiségi óvodai nevelés alapelvei

I. Bevezető

1. A nemzetiségi óvodai nevelés hazánk egységes köznevelési rendszerének része, amely az Óvodai nevelés országos alapprogramjával összhangban valósítja meg sajátos célkitűzéseit és feladatait.

2. A Nemzetiség óvodai nevelésének irányelve meghatározza a magyarországi nemzetiségi nevelést biztosító óvodákban folyó sajátos pedagógiai munka alapelveit.

3. A nemzetiségi óvodai nevelés irányelve megfogalmazza a nemzetiségi óvodai nevelés célját és feladatait. Kitér az óvodai élet megszervezésének elveire, a nemzetiségi óvodai nevelés formáira és a fejlődés jellemzőire az óvodáskor végére.

II. A nemzetiségi óvodai nevelés célja és feladata

1. A nemzetiségi óvodai nevelés az óvodás korú gyermekek életkori sajátosságainak és egyéni fejlettségének megfelelően a nemzetiség nyelvének és kultúrájának megismerését és elsajátítását, a kulturális hagyományok átörökítését és fejlesztését szolgálja.

2. A nemzetiségi nevelés célja és feladata, hogy

- biztosítson anyanyelvi környezetet a gyermekek számára;
- ápolja és fejlessze a nemzetiségi életmódhoz, kultúrához kötődő hagyományokat és szokásokat;
- készítse fel a gyermeket a nemzetiségi nyelv iskolai tanulására;
- segítse a nemzetiségi identitástudat kialakulását és fejlesztését.

3. A nemzetiségi nevelést folytató óvodában törekedni kell arra, hogy a gyermekek érzelmi biztonságának megteremtése mellett - figyelembe véve a gyermek nyelvismeretét - minél teljesebbé váljon a nemzetiség nyelvén folyó kommunikáció. Az óvodapedagógus a rendszeresen visszatérő kommunikációs helyzetekkel biztosítja az utánpótlás alapuló nyelvelsajátítást.

4. A nemzetiségi kultúrkincséből és az anyanemzet kultúrájából (irodalom, zene, népi játék) tudatosan felépített tematika segítségével változatos módon szervezi meg a nyelvelsajátítást. A kialakult nyelvi szituációk függvényében, a természetes nyelvtanulási eljárásnak megfelelően rugalmasan alakítja csoportjainak heti- és napirendjét.

5. A magyar nyelvű roma/cigány kulturális nevelést folytató óvoda tevékenységi formáiban hangsúlyozottan szerepelnek a roma/cigány játékok, versek, mesék és dalok. A vizuális nevelésben a sajátos szín- és formavilág kap helyet. A mozgáshoz kötődő tevékenységek között szerepel a roma/cigány táncművészet megismertetése.

III. A nemzetiségi óvodai nevelés megszervezése

1. A nemzetiségi óvodai nevelés a gyermek óvodába lépésétől az iskola megkezdéséig tart.

2. A nemzetiségi óvodai nevelésben részt vevő óvodapedagógusnak beszélnie kell a nemzetiség nyelvét, ismernie kell a nemzetiség szellemi és tárgyi kultúráját, hagyományait, szokásait. Fontos feladata a kultúrkincs továbbörökítése.

3. A nemzetiségi óvodai nevelést folytató óvodában jellemzően a nemzetiség nyelvén kell szervezni a gyermekek óvodai életét. Törekedni kell arra, hogy a gyermekek gondozásában részt vevő felnőttek is ismerjék és használják a nemzetiség nyelvét (tájnnyelvét).

4. A nemzetiségi óvoda nevelő munkáját kiegészíti a családdal (szülőkkel, nagyszülőkkel stb.), a nemzetiségi intézményekkel, szervezetekkel való együttműködés, különösen a gyermekek nyelvi kultúrájának fejlesztése, a hagyományápolás és a nemzetiségi identitástudat megalapozása és fejlesztése terén.

5. A nemzetiségi óvodai nevelést folytató óvodának a nemzetiségi kultúra és nyelv ápolását segítő eszközökkel is rendelkeznie kell.

6. Az óvoda környezete tükrözze a nemzetiség kultúráját, a nemzetiség életmódját, szokásait, hagyományait és tárgyi emlékeit.

IV. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

A családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként

- a) a gyermekben alakuljon ki pozitív érzelmi viszony a nemzetiség kultúrája és nyelve iránt;
- b) életkorának és egyéni képességeinek megfelelően rendelkezzen olyan szókincsrel, amely lehetővé teszi, hogy a megszerzett ismereteket tudja a nemzetiség nyelvén közvetíteni;

- c)* tudjon tájékozódni a kommunikációs helyzetekben;
- d)* ismerjen a nemzetiség, az anyanemzet (anyaország) kultúrájából merített dalokat, meséket, verseket, mondókákat és játékokat (esetenként tájnyelven is);
- e)* ismerkedjék meg a helyi nemzetiségi szokások, hagyományok és tárgyi kultúra értékeivel; tanulja meg azok tiszteletét és megbecsülését.

4. melléklet a .../2012. (... ..) EMMI rendelethez

NEMZETISÉGI ISKOLAI NEVELÉS-OKTATÁS FELADATAI

I. RÉSZ

I. ÁLTALÁNOS FELADATOK

A nemzetiségi iskolai nevelést-oktatást végző iskola a Nemzeti Alaptantervben és a Nemzetiség iskolai oktatásának irányelvében foglaltakkal összhangban valósítja meg célkitűzéseit.

A nemzetiségi nevelés-oktatás - a magyarországi köznevelési rendszer részeként - megvalósítja az iskolai nevelés-oktatás általános céljait és feladatait, és e mellett biztosítja a nemzetiség nyelvének tanulását, a nemzetiség nyelvén való tanulást, a nemzetiség történelmének, szellemi és anyagi kultúrájának megismerését, a hagyományörzést és -teremtést, az önismeret kialakítását, a nemzetiségi jogok megismerését és gyakorlását.

A nemzetiségi nevelés-oktatás segíti a nemzetiséghez tartozó tanulót abban, hogy megtalálja, megőrizze és fejlessze identitását, vállalja másságát, elfogadja és másoknak is megmutassa a nemzetiség értékeit, erősítse a közösséghez való kötődést.

A nemzetiségi nevelés-oktatást folytató intézményekben arra kell törekedni,

a) hogy a tanulók számára nyilvánvalóvá váljanak a nyelvi és kulturális gazdagság előnyei, és alakuljon ki a tanulóknál a reális nemzetkép és nemzetiségkép,

b) hogy a tanulók felismerjék az előítéletek és kirekesztés megjelenési formáit, és megismerjék a jelenség hátterét, veszélyeit, az emberi, állampolgári és nemzetiségi jogok megsértésének jelenségét, és a jelenség elleni fellépés jogi, illetve egyéb eszközeit.

II. A NEMZETISÉGI NEVELÉS-OKTATÁS FEJLESZTÉSI FELADATAI

A nemzetiségi nevelés-oktatás fejlesztési feladatai a Nemzeti alaptanterv fejlesztési feladatait veszik alapul, egészítik ki, biztosítva ezáltal, hogy a nemzetiségi nevelés-oktatásban részt vevő tanulók a más iskolákba járó tanulókkal azonos esélyek mellett készülhessenek fel az érettségi vizsgára, illetve a felsőfokú iskolai tanulmányok megkezdésére. E mellett a nemzetiségi nevelés-oktatás felkészít a nemzetiség anyanyelvi és irodalmi és népismereti (történelmi, földrajzi, kulturális) tananyagból is - az érettségi vizsga vizsgaszabályzatában megfogalmazott nemzetiségi anyanyelvi, irodalmi és népismereti fejlesztési feladatokra való figyelemmel - az érettségi vizsgára. Az iskola pedagógiai programja a nemzetiségi nevelés-oktatási formához igazodóan tartalmazza a nemzetiség nyelve, az irodalom és a népismeret oktatását felmenő rendszerben, az 1. évfolyamtól a 12. évfolyamig a rendelkező rész 1. §-ának (5) bekezdésében megengedett eltérések figyelembevételével.

Az anyanyelv (nemzetiség nyelve) és irodalom, valamint a nemzetiségi népismeret tartalmát nemzetiségenként differenciált részletes fejlesztési feladatok határozzák meg.

A) Az anyanyelv (nemzetiség nyelve) és irodalom

1. A nemzetiségi nevelés-oktatásban kiemelt szerepe van az anyanyelv (a nemzetiség nyelve), irodalom és kultúra tanításának. A nyelv tudása hozzájárul a nemzetiségi azonosságtudat formálódásához, lehetővé teszi az irodalmi értékek megismerését. A nyelv közösségalkító és -megtartó erő. E feladatát a nemzetiségi népismeret, kultúra megismerésével együtt képes ellátni.

2. A nemzetiség nyelvének tanítása gyakorlati nyelvi készségek kialakítására, a nemzetiség nyelve szóbeli és írásbeli megértésére, illetve művelt köznyelvi szintű használatára törekszik. Az irodalmi nevelés központi feladata, a nemzetiség és az anyaország irodalmának megismertetése, az irodalom (olvasás) megszerettetése, az anyanyelven (a nemzetiség nyelvén) az olvasási kedv felébresztése és megerősítése.

3. Az anyanyelv (a nemzetiség nyelve) és irodalom oktatása igazodik a nemzetiségi nevelés-oktatás formáihoz.

a) A hagyományos nyelvoktató és a bővített nyelvoktató nevelési-oktatási formában a nemzetiségi nyelv és irodalom helyi tantervét a nemzetiség nyelvén (esetleg magyar nyelven is) a nemzetiségenként meghatározott részletes fejlesztési feladatok alapján kell megalkotni. A fejlesztési feladatok meghatározásának alapja az aktív nyelvhasználat, a szókincsfejlesztés, valamint a tanulók életkori sajátosságait figyelembe vevő kommunikációs képességek fejlesztése.

b) Az anyanyelven (nemzetiség nyelvén) és a két nyelven folyó nevelési-oktatási formában az anyanyelv és irodalom helyi tantervét a nemzetiség nyelvén (esetleg magyar nyelven is) a nemzetiségenként meghatározott részletes fejlesztési feladatok alapján kell elkészíteni. A fejlesztési feladatok meghatározása a tanulók meglévő nyelvismeretére építve fejleszti a tanulók szóbeli és írásbeli kommunikációs képességét, a hangzó és írott szövegek ismeretét, megértését és gyakorlati alkalmazását. Az irodalmi művek ismeretén keresztül hozzájárul az egyén kulturális önazonosságának kialakításához, a kreativitás és az esztétikai érzék fejlesztéséhez.

4. Az anyanyelv (nemzetiség nyelve) és irodalom kapcsolata az európai nyelvi szintekkel

A szintek összhangban vannak az európai hatfokú skálán meghatározott szintekkel. A hagyományos és bővített nemzetiségi nyelvoktatás esetén a tankötelezettség végére a tanulónak magasabb szintű, önálló nyelvhasználóvá kell válnia (B2).

Az anyanyelvű és kétnyelvű nemzetiségi nyelvoktatás esetén az európai hatfokú skálán a mesterfokú nyelvhasználói szint elérése (C1) a köznevelésben alapfeladat. Az alaptantervi követelmények az általános iskola végére minden diák számára legalább a B1 vagy B2 szint elérését tűzik ki célul. A 9-12. évfolyamra az európai középszint (B2) vagy a mesterfokú nyelvhasználói szint (C1) elérése a cél.

Nemzetiségi nyelv	6. évfolyam	8. évfolyam	12. évfolyam
Hagyományos és bővített nyelvoktató forma	A1	A2	B2
Anyanyelvű és kétnyelvű forma	A2	B1	C1

Az európai minimumszint fele: A1

Ezen a szinten a diák megérti és használja a gyakoribb mindennapi kifejezéseket és a nagyon alapvető fordulatokat, amelyeknek célja a mindennapi szükségletek konkrét kielégítése. Be tud mutatkozni, és be tud mutatni másokat. Képes egyszerű interakcióra, amennyiben a másik személy lassan, világosan beszél és segítőkész.

Beszédértés

Megérti a tanár egyszerű utasításait, az ismerős szavakat, fordulatokat, melyek személyére, családjára, közvetlen környezetére, a nemzetiségre vonatkoznak. Legyen képes megoldani a hallás utáni értési feladatokat.

Beszédképesség

Képes legyen megszólalni a nemzetiség nyelvén, fokozatosan növekedjen beszéd bátorsága és önbizalma. Képes legyen egyszerű beszélgetésben részt venni, amennyiben a partner lassan, jól artikulálva beszél. Képes feltenni és megválaszolni egyszerű kérdéseket ismerős témára és helyzetre vonatkozóan. Lakóhelyét, ismerőseit képes egyszerű fordulatokkal leírni, információt adni és kérni valós beszédhelyzetekben. Megértési problémák esetén tudjon segítséget kérni. Mondjon el emlékezetből néhány dalt, mondókát, verset az adott nyelven.

Olvasásértés

Megérti az ismerős szavakat, egyszerű mondatokat feliratokon, reklámokban, katalógusokban. Ébredjen fel érdeklődése népcsoportja kultúrája iránt. A megértést cselekvéssel, szóban vagy írásban jelezze vissza. Legyen gyakorlata egyszerű, ismert nyelvi elemekből álló szöveg néma olvasással történő megértésére. Tudjon egy adott szövegből egyszerű információkat kiemelni.

Írás

Képes a nemzetiségi nyelven egyszerű szöveg lemásolására és tollbamondás után helyes leírására. Tudjon egyszerű, tényszerű információkat írni az adott nyelven. Képes minta alapján több mondatból álló, összefüggő szöveget írni (párbeszéd, üzenet, üdvözlő képeslap, bemutatkozás). Képes egyszerű nyomtatványt kitölteni.

Az európai alapszint: A2

Ezen a szinten a diák megért olyan mondatokat és gyakrabban használt kifejezéseket, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak: nagyon alapvető személyes és családdal kapcsolatos információk, a nemzetiségre vonatkozó információk, vásárlás, helyismeret, állás, foglalkozás. Az egyszerű és begyakorolt nyelvi helyzetekben tud kommunikálni úgy, hogy egyszerű és direkt módon információt cserél családi, nemzetiségi vagy mindennapi dolgokról. Tud egyszerű nyelvi eszközöket használva beszélni saját háttéréről, szűkebb környezetéről, a nemzetiségi közösségről és a közvetlen szükségleteivel kapcsolatos dolgokról.

Beszédértés

Megérti a leggyakoribb fordulatokat és szókinccset, ha számára ismert, közvetlen dologról és a nemzetiségi közösségről van szó. Megérti a rövid, világos és egyszerű üzenetek, bejelentések, egyéb gyakori szövegek lényegét.

Beszédkésztség

Részt tud venni egyszerű, begyakorolt, hétköznapi témáról szóló beszélgetésben, mely közvetlen információcserét igényel ismert tevékenységgel kapcsolatban. Képes magát megértetni társasági beszélgetésben. Röviden le tudja írni például családját, lakóhelyét, a nemzetiségi közösséget, tanulmányait.

Olvasásértés

Megérti rövid, egyszerű szövegek, köztük történetek lényegét. A kért információt ki tudja keresni. Képes a nemzetiség nyelvén való kifejező olvasásra (megfelelő hangsúlyokkal, a szöveg lényegének visszaadásával).

Írás

Rövid feljegyzéseket, üzeneteket, magánlevelet tud írni.

Az európai küszöbszint: B1 (önálló nyelvhasználó)

Ezen a szinten a diák megérti a fontosabb információkat a világos, standard szövegekben, amelyek ismert témáról szólnak és gyakori helyzetekhez kapcsolódnak a munka, az iskola, a szabadidő, a nemzetiség helyzete terén. Elboldogul a legtöbb olyan helyzetben, amely a nyelvterületre történő utazás során adódik. Egyszerű, összefüggő szöveget tud alkotni ismert vagy az érdeklődési körébe tartozó témában. Le tudja írni az élményeit, a különböző eseményeket, álmokat, a reményeit és ambícióit, továbbá röviden meg tudja indokolni a különböző álláspontokat és terveket.

Beszédértés

A köznyelvi beszédet főbb vonalaiban megérti, ha az rendszeresen előforduló, számára ismert témáról szól. Megérti a legfontosabb információkat olyan rádió- és tévéműsorokban, melyek aktuális eseményekről, illetve az érdeklődési köréhez vagy tanulmányaihoz kapcsolódó témákról, a nemzetiségről szólnak, és melyekben viszonylag lassan és világosan beszélnek.

Beszédkésztség

Részt tud venni a nyelvterületen utazás közben felmerülő helyzetekben, valamint ismerős, mindennapi témákról adódó beszélgetésekben felkészülés nélkül. Egyszerű, összefüggő fordulatokkal el tudja mondani élményeit, céljait. Röviden meg tudja indokolni és magyarázni a véleményét, el tud mondani egy történetet, és véleményét meg tudja fogalmazni.

Olvasásértés

Megérti olyan nyelviileg összetettebb szövegek lényegét, illetve a bennük lévő információt, melyek hétköznapi témákkal kapcsolatosak, gyakori témákkal foglalkoznak. Képes a szövegeket feldolgozni (tanórán tanári segítséggel, illetve házi olvasmányként). Megérti az eseményekről, érzelmekről, véleményekről szóló írásokat. Képes néhány irodalmi alkotás (vers, novella, elbeszélés, regény) értelmezésére az adott népcsoport kultúrájából. A nemzetiségi népcsoport nyelvén olvassa a hazai és az anyanemzet irodalmát, annak fontosabb témáit be tudja mutatni.

Írás

Meg tud fogalmazni egyszerű, rövid, összefüggő szöveget ismert, hétköznapi témákban. Képes az adott nyelv alapvető nyelvi és nyelvhelyességi törvényszerűségeinek alkalmazására. Össze tudja hasonlítani a magyar nyelvet és a nemzetiségi nyelvet. Be tud számolni élményeiről, véleményéről. Az adott nép kultúrájáról szóló alkotásokon keresztül be tudja mutatni az adott nép szellemiségét. Tudásszintjének megfelelően képes egyszerűbb szövegek fordítására.

Az európai középszint: B2 (önálló nyelvhasználó)

Ezen a szinten a diák megérti az összetett konkrét vagy elvont témájú szövegek gondolatmenetét, beleértve a szakterületének megfelelő szakmai beszélgetéseket, a nemzetiségpolitikai aktuális témákat is. Folyamatos és természetes interakciót tud kezdeményezni és fenntartani anyanyelvű és nemzetiségi autentikus beszélővel, mely egyik félnek sem megterhelő. Képes világos és részletes szöveget alkotni széles témakörben, véleményét képes aktuális témákról kifejteni a lehetséges előnyök és hátrányok részletezésével.

Beszédértés

Megérti a hosszabb előadást, képes követni az összetett érvelést. Megérti a rádió és tévé aktuális eseményekről szóló hírműsorait, valamint a köznyelvet használó játékfilmek többségét. Követni tudja az autentikus nemzetiségi vagy anyanemzetből származó beszélő gondolatmenetét.

Beszédképesség

Folyékonyan és természetesen tud beszélgetést folytatni nemzetiségi és anyanemzetből származó beszélőkkel mindennapi témákról felkészülés nélkül. Részletesen ki tudja fejteni, meg tudja indokolni, magyarázni és védeni a véleményét, el tud mondani egy történetet, be tud számolni aktuális nemzetiségpolitikai eseményekről.

Olvasásértés

Megérti a jelenkor problémáival kapcsolatos szövegek (cikkek, beszámolók, narratívák) lényegét, illetve a bennük lévő információt, érvelést. Megérti az eseményekről, érzelmekről, véleményekről szóló irodalmi prózai szövegeket.

Írás

Képes világosan fogalmazni részletes, összefüggő szöveget a jelenkor problémáival és érdeklődésével kapcsolatos témákban. Vissza tudja adni írásban is egy-egy a nemzetiség nyelvén írt irodalmi alkotás lényegét. Be tud számolni élményeiről, képes kifejezni véleményét, érvelni egy álláspont mellett és ellen. Fordítási feladatok megoldásokra képes mindennapi és aktuális témákban.

A mesterfokú nyelvhasználói szint (C1)

Elérésük a bővített nemzetiségi nyelvoktatás célja a kötelező iskoláztatás végére. A követelményeket a helyi tantervekben kell meghatározni úgy, hogy a kompetenciák legalább negyven százalékát az adott nemzetiség nyelvével, irodalmával, kultúrájával kapcsolatos témakörök követelményei szerint lehessen mérni.

5.) A magyar nyelv és irodalom és a nemzetiségi anyanyelv kapcsolata

Tekintettel arra, hogy a nemzetiségi nevelés-oktatás célja a nemzetiségi öazonosság megőrzése és erősítése, a magyar nyelv és irodalom fejlesztési feladatainak az iskola pedagógiai programjában, helyi tantervében történő megjelenítése során figyelembe kell venni, hogy a nemzetiség nemzeti identitás szempontjából egy másik nemzet kultúrájához, nyelvéhez, irodalmához kötődhet.

B) A nemzetiségi népismeret

1. A nemzetiségi népismeret az adott nemzetiség nyelvén és magyar nyelven nemzetiségenként meghatározott részletes fejlesztési feladatai a Nemzeti alaptanterv több műveltségi területéhez kapcsolódnak (Magyar nyelv és irodalom, Ember és társadalom, Ember és természet, Földünk és környezetünk, Életvitel és gyakorlat, Művészetek), azok tartalmához és szerkezetéhez igazodnak.

2. A nemzetiségi népismeret általános témakörei:

a) A nemzetiség nyelve, tárgyi és szellemi kultúrája

- nyelvhasználati sajátosságok, beleértve a nyelvjárásokat, nyelvváltozatokat,
- vizuális kultúra (építészeti emlékek, képzőművészet, iparművészet, népművészet, filmművészet),
- ének-, zenei és táncművészet (zenei örökség, színház, tánc és játék),
- hagyományok, régi és új szokások, kulturális javak, mesterségek, gazdasági élet, ünnepek és jelképek,
- szociológiai és település-földrajzi ismeretek.

b) A nemzetiség történelemalakító és kultúraformáló szerepe, civilizációja

- a nemzetiség magyarországi történelme és irodalma, az anyanemzet, nyelvi (anya)országok történelmének, irodalmának korszakai; az anyanemzet, illetve a nyelvi (anya)országok földrajza,
- nevelés-oktatás-, kultúrtörténet, jelenkor,
- a nemzetiségek más országokban élő csoportjai.

c) Nemzetiségi és állampolgári jogok

- a nemzetiségek jogai, hazai és nemzetközi jogrendszer,
- a nemzetiségek intézményrendszere,
- nemzetközi kapcsolatok.

3. A nemzetiségi népismeret tanítása önálló tantárgyként az adott nemzetiség nyelvén folyik, és szükséges, hogy tanórán kívüli tevékenységek formájában is - a nemzeti köznevelésről szóló törvény alapján rendelkezésre álló időkereten belül - (mint pl. a szakkörök, a táborok, a kirándulások, a népdal- és tánckörök, a játszókörök, a színjátszó körök, a zenekarok) megjelenjen. Pedagógiai szempontból kiemelt értékű a tárgyi és szellemi (néprajzi, népdal stb.) gyűjtőmunka, az alkotó tevékenység, az egyéni, illetve csoportos kutatás, projektmunka.

4. A roma/cigány nemzetiség esetében a nevelés-oktatás nyelve a magyar nyelv is lehet.

II. RÉSZ

RÉSZLETES FEJLESZTÉSI FELADATOK NEMZETISÉGENKÉNT

A) BOLGÁR NEMZETISÉGI NEVELÉS-OKTATÁS

1.1 Bolgár nyelv és irodalom

(Anyanyelvű és kétnyelvű nemzetiségi nevelési-oktatási forma)

Fejlesztési feladatok

A fejlesztési feladatok szerkezete

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, alkotása
2. Olvasás, írott szöveg megértése
3. Írás, szövegalkotás
4. A tanulási képesség fejlesztése
5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek a nyelvről
6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése
7. Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek alkotása és megértése

Az önkifejezéshez és a társas-társadalmi párbeszédhez szükséges szóbeli nyelvi képességek fejlesztése. A beszéd partnerekhez alkalmazkodó, a beszédhelyzetnek megfelelő nyelvi magatartás kialakítása. Hangzó szövegek verbális és nem verbális kódjainak megértése. Törekvés a megértésre, a megértési hibák reflexiója, korrigálása.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Törekvés a megfelelő hangképzésre, beszédlégszóra és hangoztatásra; a kifejező és mások számára érthető beszédre bolgár nyelven.	Törekvés a jól formált beszédre és a bolgár nyelv kiejtési szabályainak megfelelő artikulációra.	Törekvés a nyelvi igényes és helyes bolgár beszédre. A szöveg tartalmát és a beszélő szándékát tükröző kiejtismód eszközeinek alkalmazása (hangképzés, mondatfonetikai jellemzők). A bolgár hangtörvények alkalmazása a beszédben.	Kifejező és mások számára érthető, nyelvi igényes és helyes beszéd. Az egyéni beszéd-sajátosságok ismerete, fejlesztése, törekvés az egyéni adottságok kihasználására. A szünet, a hangsúly, a beszédtempó, a hangmagasság tudatos használata és az abban rejlő kommunikációs lehetőségek megfigyelése és alkalmazása.
Törekvés az érzékletességre. A különféle bolgár mondatok felismerése, helyes használata a közlési célnak és szándéknak megfelelően, egyszerű mondatok összetetté fűzésének készsége.	Törekvés a pontosságra és a lényeg kiemelésére. A különféle bolgár mondatok változatos használata a közlési célnak, szándéknak és a beszéd-sajátosságoknak megfelelően.	A különféle bolgár mondatok változatos és tudatos használata a közlési célnak és szándéknak megfelelően.	Pontosság, érzékletesség és a lényeg kiemelése a beszédben. Törekvés a változatosságra, a beszédpartnerek figyelmének lekötésére. Alkalmazkodás a beszédpartnerek figyelmének, érdeklődésének változásaihoz.
Gondolatok, információk, érzelmek és vélemények egyszerű, érthető és hatékony közlése bolgár nyelven.	Figyelem a szöveg tartalmát és a beszélő szándékát tükröző kiejtismód eszközeinek alkalmazására (a bolgár jellemző, helyes hangképzés, mondat- és szövegfonetikai eszközök).	Alkalmazkodás a kommunikációs folyamat tényezőihez különféle konkrét bolgár nyelvű beszédhelyzetekben.	A kommunikációs folyamat összetevőinek felismerése, árnyalt alkalmazkodás különféle bolgár nyelvű beszédhelyzetekhez.

	Egyszerű, érthető és hatékony közlés változatos kommunikációs helyzetekben bolgárul.		
A nem verbális kommunikáció néhány elemének megfigyelése (pl. a testbeszéd, kulturális különbségek, bolgár jellemzők). Törekvés a helyes szóhasználatra, a kiejtésre, testbeszédre bolgár kontextusban.	A testbeszéd, az arcjáték, a szemkontaktus működésének megfigyelése. A szóhasználat, a kiejtés, a testbeszéd összehangolása különféle bolgár nyelvű beszédhelyzetekben.	A testbeszéd, az arcjáték néhány jelének ismerete, törekvés ezek tudatos alkalmazására. A gesztusokkal való kommunikáció lehetőségeinek és korlátainak megtapasztalása.	A testbeszéd, a térközsabályozás és az arcjáték szerepének és kulturális meghatározottságának ismerete, tudatos alkalmazása. A szóhasználat, a szöveg hangzása és a gesztusok összehangolt alkalmazása különféle kommunikációs helyzetekben.
Figyelem a kortárs és a felnőtt beszélgetőtársra. Rövid bolgár nyelvű hallott szöveg üzenetének, érzelmi tartalmának megértése.	Hallott bolgár szöveg tartalmának megértése, rövid szóbeli összefoglalása. A beszélő szóbeli viselkedésének megfigyelése.	Törekvés empátikus viszony kialakítására a beszédpartnerrel. A beszédpartnerrel való együttműködés. Érvelés: érvek felkutatása, vélemény, állásfoglalás kialakítása.	Törekvés a hallott szöveg üzenetének dekódolására, a beszédszándék (tájékoztatás, manipuláció, meggyőzés stb.) felismerésére, a rendszeres önreflexióra és önkorrekcióna. Érvelés: érvek felkutatása, rendszerezése, vélemény, állásfoglalás kialakítása, továbbfejlesztése, logikus gondolatmenet kialakítása. Az értő figyelem alkalmazása.
Mindennapi élmények, mozgóképélmények és olvasmányok tartalmának felidézése, elmondása bolgár nyelven.	Törekvés a hallgatósághoz, a beszédhelyzethez való alkalmazkodásra, az árnyalatok érzékelésére.	Különféle beszédműfajok kommunikációs technikáinak alkalmazása és értékelése (a szándék, a hatáskeltés eszközei a kommunikáció eredményessége szempontjából).	A látottak (átéltek) és a feltételezések, következtetések, hipotézisek) megkülönböztetésére az élménybeszámolóknban. Különféle beszédműfajok kommunikációs technikáinak alkalmazása és értékelése hétköznapi kommunikációs helyzetekben, a tömegkommunikációban, a verbális, hangzó és képi, valamint digitális szövegekben; a művészetben (film, színház, fotó, képzőművészet).
Részvétel a tanulócsopórtban folyó beszélgetésben és vitában bolgár nyelven. Saját vélemény megfogalmazása.	Saját vélemény megfogalmazása és megvédése egy-egy érv említésével a témának és a beszédhelyzetnek megfelelően. Mások véleményének meghallgatása, megértése többszereplős helyzetekben.	Mások véleményének meghallgatása, megértése és tömör reprodukálása többszereplős helyzetekben. A saját vélemény újrafogalmazása adott szempont szerint.	Önbecsülésen és mások megbecsülésén alapuló együttműködés csoportos beszélgetésben, vitában. Az eltérő vélemény figyelmes és türelmes meghallgatása, tisztelete, adott esetben tömör reprodukciója. Saját vélemény megvédése vagy korrekciója. A kommunikációs zavarok, konfliktusok feloldásának képessége, a manipulációs szándék és a hibás következtetések,

			megalapozatlan ítéletek felismerése.
Ismert szövegek megjelenítése dramatikus játékkal bolgár nyelven. Különbőféle dramatikus formák kipróbálása (pl. bábjáték, árnyjáték, némajáték, versmondás, helyzetgyakorlat).	Tanult szövegek kifejező tolmácsolása. Különbőféle dramatikus formák kipróbálása (pl. bábjáték, árnyjáték, némajáték, helyzetgyakorlat, improvizáció, versmondás).	Memoriterek szövegű tolmácsolása kifejező szövegmondással, megjelenítéssel. Különbőféle dramatikus formák kipróbálása.	Memoriterek szövegű tolmácsolása a szövegfonetikai eszközök helyes alkalmazásával, tudatos szövegmondással. Az európai hatfokú skálán a mesterfokú nyelvhasználói szintek, ún. C1 és C2 szint követelményeinek teljesítése bolgár nyelven.

2. Olvasás, írott szöveg megértése

A korosztálynak megfelelő olvasási és szövegértési képességek folyamatos differenciálása és mélyítése. Az értő hangos és néma olvasás, a megértés szóbeli és írásbeli alkalmazása, az elemi feladatmegoldástól – a beszélgetésen át – az önálló írásműig. A szerzői álláspont azonosítása, a mondottakhoz való viszony értékelése, a szövegben kifejtett vélemény bírálata.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
A tanult bolgár (cirill) betűk összeolvasása. Az olvasás jelrendszerének elsajátítása a diákok egyéni sajátosságainak figyelembevételével. Szavak, szó szerkezetek, mondatok hangos olvasása. Az értelmező hangos olvasás folyamatos gyakorlása.	Szavak, szó szerkezetek, mondatok hangos olvasása bolgár nyelven. A különböző mondatfajták hanglejtésének megfigyelése és reprodukálása a hangos olvasásban.	A különböző mondatfajták hanglejtésének megfigyelése és reprodukálása a hangos olvasásban. Az olvasási stratégiák, a szövegértő olvasást támogató olvasási típusok folyamatos gyakorlása.	A különböző mondatfajták hanglejtésének megfigyelése és reprodukálása a bolgár hangos olvasásban. Az olvasási stratégiák, a szövegértő olvasást támogató olvasási típusok folyamatos gyakorlása és alkalmazása.
A hangos és a néma olvasás gyakorlása bolgárul különböző rövidebb szövegeken a diákok egyéni sajátosságainak figyelembevételével.	Különbőféle szövegek néma és hangos olvasása. Ismert tartalmú szövegek értelmező hangos olvasása.	Különbőféle szövegek néma és hangos olvasása. Ismert tartalmú szövegek biztonságos, értelmező felolvasása.	A szöveg minél teljesebb megértését biztosító hangos és néma olvasás folyamatos gyakorlása bolgár nyelven.
Egyszerű bolgár szövegek szó szerinti jelentésének megértése. A szó szerinti jelentésen túli jelentések létezésének megtapasztalása tanítói segítséggel. A szövegben kifejtett információk visszakeresése. Ismerkedés a szövegértési technikák alapjaival tanítói segítséggel.	A szó szerinti jelentésen túli jelentések létezésének megtapasztalása. A szövegben kifejtett információk visszakeresése. Ismerkedés a szövegértési technikák alapjaival.	Szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegek jelentéseinek irányított és önálló megértése és gyakorlása. A szövegben ki nem fejtett tartalmak kikövetkeztetése és megértése, ismerkedés a szövegértési technikákkal.	A szó szerinti és a metaforikus jelentések megkülönböztetése, a ki nem fejtett tartalmak felismerése a szöveg alapján, megértésük, értelmezésük. A szövegértési technikák ismeretének bővítése, gyakorlása, alkalmazása.
A bolgár nyelvű aktív szókincs gazdagítása az olvasott szövegekkel összefüggésben.	Az aktív és a passzív szókincs gazdagítása különböző szövegösszefüggésekben bolgár nyelven.	Az aktív és a passzív szókincs gazdagítása önálló munkával.	A szókincs folyamatos gazdagítása a bolgár nyelv minden rétegére kiterjedően. A különböző műveltségi területek szókincsének minél pontosabb használata írásban és szóban. Kevésbé ismert szókincsű szövegek megértése egyéni munkával; felkészülés az

			élethosszig tartó tanulás feladataira.
	Rövidebb szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegek önálló olvasása, a fontosabb gondolatok kiemelése, összefoglalása.	Irodalmi, ismeretterjesztő és publicisztikai szövegek önálló olvasása és megértése, a szövegelemzés alapvető eljárásainak önálló alkalmazása (a téma megállapítása, a lényeg kiemelése, adatkeresés, ok-okozati kapcsolatok, válaszadás kérdésekre, vázlatkészítés, összefoglalás).	Különböző műfajú és rendeltetésű szövegek szerkezetének, jelentésrétegeinek feltárása és értelmezése. A művek műfaji természetének megfelelő szöveg-feldolgozási eljárások ismerete és alkalmazása (a kontextus, a téma, a műfaj megállapítása, új és ismert közléselemek elkülönítése, logikai összefüggések felismerése, jelentésrétegek feltárása).
	Az irodalmi szövegben megjelenő egyszerűbb képek, alakzatok felismerése és értelmezése (pl. hasonlat, metafora; ismétlés, fokozás).	Az irodalmi szövegekben megjelenő egyszerűbb képek, alakzatok felismerése és értelmezése Szöveg és kép viszonyának megfigyelése Különböző ábrák, illusztrációk értelmezése. Az IST (információs társadalom technológiai) műfajainak megfelelő olvasási szokások gyakorlása, az ezekhez kapcsolódó tipikus hibák és veszélyek felismerése, kiküszöbölése.	Különböző stílusok és stílusrétegek felismerésének gyakorlása különböző rendeltetésű bolgár szövegekben, alkalmazásuk a szóbeli és írásbeli kommunikációban. A vizuális közlés verbális és nem verbális elemei, tipográfia. Az IST (információs társadalom technológiai) műfajainak megfelelő olvasási szokások gyakorlása, az ezekhez kapcsolódó tipikus hibák és veszélyek felismerése, kiküszöbölése.
	Szövegek műfaji különbségének érzékelése (pl. mese és dokumentum, lírai költemény és elbeszélés).	Különböző szépirodalmi és nem szépirodalmi műfajok közötti különbség megfigyelése. A tájékoztató és véleményközlő műfajok közötti különbség (pl. hír és kommentár).	Szövegek kapcsolatának és különbségének felismerése és értelmezése (pl. tematikus, motivikus kapcsolatok, utalások, nem irodalmi és irodalmi szövegek, tények és vélemények összevetése), e képesség alkalmazása elemző szóbeli és írásbeli műfajokban.
Szövegek önálló megértése néma olvasással. Az olvasás örömeinek megtapasztalása.	Rövidebb és hosszabb művek önálló elolvasása, a cselekmény utólagos felidézése, a szereplők cselekedeteinek, jellemének, kifejtett és ki nem fejtett nézeteinek megértése. Az olvasás örömeinek megtapasztalása.	Szöveg feldolgozása megadott szempontok szerint. A szöveg kifejtett és ki nem fejtett üzeneteinek dekódolása. Az olvasás örömeinek megtapasztalása.	A művek műfaji természetének megfelelő szöveg-feldolgozási eljárások, megközelítési módok gyakorlása (pl. a téma, a műfaj megállapítása, logikai összefüggések, jelentésrétegek feltárása). A szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegekben megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák felismerése, értelmezése. Az olvasás ismeretközlő és esztétikai szerepének megtapasztalása.
		Rövidebb, a mai köznyelvtől eltérő	A mai nyelvhasználatától eltérő (rég, archaizáló) szövegek

		nyelvhasználatú (rég, archaizáló) szövegek megismerése, megértésük gyakorlása segédeszközökkel.	megértésében szerzett tapasztalatok bővítése. Régebbi korokból származó szövegek önálló megértése szótár, lexikon használatával.
Egy-két mondatos vélemény megfogalmazása az olvasott szövegekben megjelenő szereplők cselekedeteiről, helyzetekről, magatartásokról.	Néhány mondatos vélemény szóbeli és írásbeli megfogalmazása az olvasott szövegek szereplőinek cselekedeteiről, nézeteiről, a szövegekben megjelenő emberi helyzetekről.	Különböző vélemények összevetése, különbségek és hasonlóságok megfigyelése, vélemény megfogalmazása szóban és írásban.	Különböző olvasott vélemények összevetése, különbségek és hasonlóságok felismerése, értelmezése és kritikája különféle műfajokban.
			Különböző korstílusokat, stílusirányzatokat, nyelvi stílusrétegeket reprezentáló szövegek megismerése, sajátosságai felismerése, értelmezése bolgár nyelven.

3. Írott szöveg alkotása

Az anyanyelvű írásbeliség normáinak megismerése, az életkorral és a nevelés-oktatás igényeinek megfelelő írástechnika, olvasható betűformák, esztétikus íráskép, lényegfelismerő, áttekinthető jegyzetek és vázlatkészítés. Biztos problémalátás, problémaérzékeny helyesírás. Szövegtípusok és műfajok széles körének alapos ismerete. Saját álláspont pontos, önálló kifejtése, kiegészítés, újírás, kreatív írás.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Az eszközszintű cirill betűs íráshasználat fokozatos kialakítása. A bolgár írás jelrendszerének elsajátítása a diákok egyéni sajátosságainak figyelembevételével. Mondatalkotás, néhány mondat összekapcsolásával szövegalkotás.	Az írástechnika továbbfejlesztése: a tanulási igényeknek megfelelő, olvasható, esztétikus és rendezett cirill betűs írásmód gyakorlása.	Olvasható, esztétikus írásmód a tanulási szintnek megfelelően. A jegyzetelés alapjainak elsajátítása.	Olvasható, esztétikus, hatékony egyéni írásmód. Lényegkiemelő, áttekinthető önálló jegyzetelési technika kialakítása bolgár nyelven.
Különböző bolgár szövegminták megfigyelése műfaji és szövegszerkezeti szempontból. A szöveg tagolásának gyakorlása. Rövid szövegek alkotásának gyakorlása (pl. kisebb leírás, rövid elbeszélés, egy-két soros jellemzés), a mindennapi élet tájékoztató szövegei (használati útmutató, meghívó, sms, e-mail stb.)	A szövegalkotási képesség fejlesztése különböző szövegtípusokban és műfajokban. Rövidebb szövegek alkotása különböző szövegtípusokban és műfajokban (pl. rövid leírás, kisebb elbeszélés, néhány soros jellemzés, illetve üdvözlés, meghívó, hirdetés, távirat megfogalmazása).	A szövegalkotási képesség fejlesztése különböző szövegtípusokban és műfajokban (pl. a leírás, a különböző nézőpontú elbeszélés és jellemzés gyakorlása, ismertetés és vélemény készítése, sms, e-mail).	Világos szövegalkotás, kifejezőképesség a hétköznapi és a társadalmi (közösségi) élet minden fontos területén és műfajában (pl. levél, önéletrajz, kérvény, pályázat, jellemzés, leírás, esszé, értekezés, motivációs levél, blog).
A tanult nyelvtani, helyesírási ismeretek normakövető alkalmazása rövid fogalmazásokban bolgár nyelven.	Nyelvtani, helyesírási, nyelvhelyességi ismeretek alkalmazása a kreatív fogalmazásokban, írásbeli szövegekben.	A nyelvtani, helyesírási, nyelvhelyességi ismeretek és a nyelvi elemek tudatos alkalmazása a fogalmazásokban, a kreatív szövegalkotásban.	A nyelvtani, nyelvhelyességi és helyesírási biztonság fejlesztése, gyakorlása az írásbeli szövegalkotásban. A helyesírás értelemtükröző

		Fordítás szótár segítségével, nyelvi fordulatok helyes átültetése magyarról bolgárra.	szerepének megértése és tudatos alkalmazása.
	Önkifejezés és kreativitás különböző műfajokban (pl. szövegek átírása, olvasott művekhez különböző befejezések készítése, a történet folytatása, rimes játékok). Gondolatok, vélemények, érzelmek, képzetek kifejezése különböző nézőpontokból rövidebb fogalmazások formájában.	Önkifejezés és kreativitás különböző műfajokban (pl. párbeszéd írása, dramatizálás, párbeszédes forma átírása epikus formába, érvelés). Gondolatok, érzelmek, képzetek kifejezése különböző nézőpontokból	Önkifejező és kreatív szövegalkotás (pl. élményszerű személyes történet elbeszélése, verses-rimes szövegek alkotása, szövegek átírása különböző nézőpontokból stílus- és hangnemváltással, sajtóműfajok gyakorlása). Törekvés a személyiséget kifejező egyéni stílusra. A személyiség és a személyesség kifejezése a szövegformálás kreatív eszközeinek birtokában.
	Az anyaggyűjtés és elrendezés alapjainak megismerése, anyaggyűjtés gyermekek számára készült lexikonokból, kézikönyvekből, tanári irányítással, csoportosan és önállóan.	Rövidebb beszámolók anyagának összegyűjtése, rendezése és írásba foglalása tanári irányítással, csoportosan és önállóan.	Felkészülés a nagyobb anyaggyűjtést, önálló munkát igénylő, terjedelmesebb szövegek írására (pl. beszámoló, ismertetés, esszé, egyszerűbb értekezés). Hosszabb felkészülést igénylő esszé, pályázat, értekezés, műértelmezés megalkotásának gyakorlása.

4. A tanulási képesség fejlesztése

Az alpműveltség elsajátításához, a hatékony tanuláshoz szükséges tudás megszerzésének és feldolgozásának csoportos és egyéni technikái, e technikák, a tanulást segítő különböző eljárások megismerése, használatuk gyakorlása. Kulturált és hatékony könyvtár és internethasználat.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Az önálló feladatvégzés egyes lépéseinek megalapozása (kép és szöveg kapcsolata, könyvtárlátogatás, könyvkölcsönzés, gyermeklexikonok).	Az önálló feladatvégzés egyes lépéseinek elkülönítése és gyakorlása (a könyvtárhasználat alapjai, könyvkölcsönzés).	Az önálló feladatvégzés, információgyűjtés és ismeretszerzés módszereinek megismerése, gyakorlása (segédkönyvek, a korosztálynak készült szótárak, lexikonok használata, ismeretlen kifejezések jelentésének önálló megkeresése egynyelvű szótárakban, a tanult anyag bővítése különböző információhordozókból).	Verbális és nem verbális (hangzó és képi) információk célszerű gyűjtésének, rendszerezésének és kritikájának gyakorlása. A könyvtárismeret bővítése, gyakorlása, múzeumi információk.

Tapasztalatszerzés ismeretek, adatok, információk gyűjtésében (könyv- és könyvtárhasználat, verbális és nem verbális [hangzó és képi] információk feldolgozásának gyakorlása).	Tapasztalatgyűjtés különböző információhordozók működéséről, használatáról.	A gyűjtött, ismeretek elrendezése, a kitűzött célnak megfelelő felhasználása.	Különböző információhordozók célszerű használata az életkornak megfelelő önállósággal.
	Gyermekeknek szóló ismeretterjesztő művek, lexikonok, szótárak megismerése, használata.	Elemi gyakorlottság az információ felhasználásában, a források megjelölésében.	Az információ-felhasználás további normáinak megismerése, alkalmazása (a források megjelölése, az idézés szabályai, jegyzetek készítése).
Vázlatkészítés tanári irányítással. Vázlatok önálló bővítése, szűkítése megadott szempontok szerint.	Vázlat felhasználása különböző témájú, műfajú szövegek megértéséhez, megfogalmazásához.	Önálló vázlatkészítés (fürtábra, gondolatterkép stb.) rövidebb szövegek alapján.	Önálló vázlatkészítés különféle eljárásokkal (gondalatterkép, szemponttáblázat, T-táblázat, Venn-diagram stb.) adott feladathoz, témához, a vázlat alapján különböző műfajú szövegek alkotása.
	Ismerkedés különböző információhordozókkal (pl. vizuális, audiovizuális, elektronikus: internet, CD-ROM).	Egyszerűbb szövegek vizuális környezetének átlátása, ábrák, illusztrációk értelmezése szövegösszefüggésben.	Verbális és nem verbális (hangzó és képi) információk együttes kezelése, megértése (pl. illusztráció, ábra, tipográfia, grafikonok értelmezése szövegösszefüggésben, szövegek vizuális elrendezése).
	Az összefoglalás sajátosságainak és szerepének megismerése, megértése.	Az összefoglalás sajátosságainak ismerete, összefoglalás készítése megadott szempontok alapján tanári irányítással, csoportosan és önállóan.	Az összefoglalás műveletének gyakorlása, önálló alkalmazása (pl. a lényeg kiemelése, időrend követése, adatok rendszerezése, álláspontok elkülönítése).
		Jegyzetkészítés tanári irányítással. A tömörítés és a lényegkiemelés gyakorlása.	Az önálló jegyzetkészítés gyakorlása tanári segítséggel és a nélkül (pl. kulcsszavak kiemelése, szerkezeti tagolás).
Információ visszakeresése tanítói irányítással, értelmezése, szereplők érzelmeinek azonosítása, érzelmek és cselekedetek közti kapcsolat, egyszerű ok-okozati viszony felismerése; következtetések, értelmezés.	Információkeresés, szereplők érzelmeinek magyarázata, érzelmek és cselekedetek közti kapcsolat, ok-okozati viszony felismerése; következtetések, értelmezés.	Az információ kritikus befogadásának megalapozása (azonos témáról különböző forrásból származó rövidebb információk összevetése tanári irányítással, csoportosan).	Felkészülés az információ értékének, jelentőségének felismerésére, értékelésére, kritikájára.

Rítmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált [koncentrációs] memória-gyakorlatok.	A szöveges emlékezet aktivizálása, szövegek pontos megfigyelése, azonosítása és felidézése.	A szöveges emlékezet erősítése. Megértett szövegekre való emlékezés, a szövegek új helyzetben való alkalmazása. Kombinációs és asszociációs képességek fejlesztése memoriterek tanulásával.	Szövegek pontos, értelmező, esztétikus felidézése és önálló, aktív reprodukálása a céloknak megfelelően.
---	---	---	--

5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről

A mai bolgár nyelv árnyalt és igényes használatához szükséges nyelvtani ismeretek elsajátítása; a szövegre, annak felépítésére, működésére, jelentésére és stílusára vonatkozó ismeretek megértésében, elemzésében. A nyelvi kultúra fejlesztése, birtoklása megalapozza a tanulók sikeres szocializációját, hozzájárul megfelelő önértékelésük kialakulásához, biztosítja a igényes önkifejezés lehetőségét.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Nyelvi-nyelvtani jelenségek felismerése a gyakorlati tudás alapján a bolgár nyelvben (pl. hang, szó, mondat; magán- és mássalhangzók, névszók, igék).	A nyelvi egységek közötti egyszerűbb összefüggések felismerése (pl. rendszerszerű összefüggések felfedezése a hangok között, a szavak között, a szavakat alkotó szóelemek között).	A nyelvi egységek szerkezeti, jelentéstani összefüggéseinek megfigyelése (pl. az azonos szófajba tartozó szavak jellemzői, ezek összefüggése a szavak mondatbeli viselkedésével; azonos jelentésviszonyokat kifejező, de eltérő szerkezetű mondatok megfigyelése; szerkezetek átalakítása). A nyelvi egységek szövegbeli (kommunikációbéli) szerepének a megfigyelése.	A nyelv több szempontú megközelítése (a nyelv mint jelrendszer, nyelv és gondolkodás, nyelv és cselekvés, nyelv és kreativitás). A bolgár nyelvtani ismeretek önálló alkalmazása a nyelvi-nyelvhasználati jelenségek megközelítésében. A bolgár nyelv típusához kötődő alapvető ismeretek.
Jelentések megadása a diák saját szavaival. Az aktív és a passzív szókinccs folyamatos bővítése, szókinccsgyakorlatok.	Gyakorlottság a szavak jelentésviszonyainak a feltérképezésében a korosztály szintjén (pl. az egy- és többjelentésű szavak felismerése, rokon értelmű szavak gyűjtése). Ismerkedés az egy- és kétnyelvű szótárak, diákoknak szánt kézikönyvek használatával.	A szavak jelentésére vonatkozó kreatív gyakorlatok, a szónál kisebb és nagyobb nyelvi egységek jelentésének, valamint a nyelvi szerkezetből, formából fakadó jelentések megismerése. Ismerkedés az egy- és kétnyelvű szótárak, diákoknak szánt kézikönyvek használatával.	A szöveg nyelvi egységeinek és szerkezeteinek jelentéséből, illetve a kommunikáció nem nyelvi eszközeiből és egyéb tényezőiből fakadó jelentések, jelentésviszonyok feltérképezése, alkalmazása. Jelentéstani és pragmatikai alapfogalmak önálló használata szövegek, kommunikációs események kritikai megközelítésében.

<p>Alkalmazkodás a kommunikációs folyamatban a szövegalkotást befolyásoló tényezőkhez egészelesen (holisztikusan). Gyakorlottság a szövegalkotásban a korosztály által jól ismert nyelvhasználati színtereken. Különböző műfajú és hangnemű szövegekben az eltérő nyelvhasználat érzékelése, a jól felismerhető különbségek megfigyelése.</p>	<p>Különbő nyelvváltozatokat képviselő konkrét példák alapján a nyelv és a nyelvhasználat rétegzettségének a megtapasztalása, felismerése (különösen a szókincs területén).</p>	<p>Gyakorlottság és szándékosság a kommunikációt befolyásoló tényezőkhez való alkalmazkodásban. Alapvető tájékozottság a mindennapi kommunikációs és az irodalmi stílusjelenségek körében.</p>	<p>A nyelvhasználat társadalmi jelenségként való (szociolingvisztikai) szemlélete, a kommunikációs események és a szövegalkotás önálló elemzése-értékelése az elsajátított (szövegtani, jelentéstani-pragmatikai, stilisztikai, retorikai) ismeretek kreatív alkalmazásával. Gyakorlottság az ismeretek alkalmazásában különböző típusú és műfajú szövegek alkotása során.</p>
<p>A bolgár írás jelrendszerének a megismerése, a kiejtés és az írás megfelelésének, illetve különbözőségének a megfigyelése, néhány alapvető helyesírási szabály megismerése (pl. az egyszerű szavak elválasztásának szabályai), törekvés ezek megfelelő alkalmazására. Nyelvileg igényes minta követése a beszédben (nyelvhelyesség).</p>	<p>A diákok írásbeli és szóbeli szövegalkotásához kötődő alapvető nyelvhelyességi tudnivalók megbeszélése a beszéd és a helyesírás terén egyaránt. A bolgár helyesírás további alapvető szabályainak a megismerése és alkalmazása. Ismerkedés helyesírási kézikönyvekkel. Javítás tanári irányítással és önállóan.</p>	<p>A bolgár helyesírási rendszer grammatikai meghatározottságának felismerése, az ismeretek bővítése. Gyakorlottság a helyesírási kézikönyvek használatában. Javítás tanári irányítással és önállóan.</p>	<p>Nyelvhelyességi problémák önálló megoldása bolgáruul (szóban és írásban egyaránt). Önálló kézikönyvhasználat mellett törekvés a kifogástalan helyesírási szöveg megírására.</p>
	<p>Egy-egy korábbi évszázadban született szöveg megfigyelése, a mai és a korábbi nyelvállapot különbségének a felismerése a korosztálynak megfelelő szinten.</p>	<p>Példák (régebbi korok szövegei, szövegrészei) alapján a nyelvi állandóság és változás megfigyelése a mai állapottal való összevetés során, elsősorban a szókincsben és a tanult nyelvtani jelenségek szintjén.</p>	<p>Tájékozódás a nyelv-közösség és a nyelvi rendszer történetének főbb szakaszaiban. A bolgár nyelv eredetének, a nyelvcsaládba tartozás bizonyító eljárásainak a megismerése. A nyelvi állandóság és változás okainak kutatása adatok alapján (pl. forrásokkal, kézikönyvhasználatlaltal), a történeti szemlélethez kapcsolódó általános nyelvészeti ismeretek tanulmányozása. A történetiség szempontjának alkalmazása a nyelvi-nyelvhasználati jelenségek megítélésében.</p>

A bolgár és a magyar nyelv különbségének a felismerése, ennek megfogalmazása a diák saját szavaival (pl. bolgárul úgy mondjuk, hogy...).	Annak felismerése, hogy a bolgár nyelv ismerete miben segíti, miben nehezíti az idegen nyelv elsajátítását.	Az anyanyelvi és az idegen nyelvi ismeretek összevetése, az egyes jelenségek egyre pontosabb megnevezése.	Az anyanyelvhez és az idegen nyelvhez kötődő sajátosságok összevetése az általános nyelvészeti ismeretek felhasználásával.
--	---	---	--

6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

Az olvasás, mint műélvezet megtapasztalása, az olvasás iránti igény felkeltése. Az irodalom sajátos kifejezési formáinak felismerése, megértése és értelmezése. A művek és a műfajok hagyományai, mint a műalkotás megértésének egyik vonatkozási pontja. Érzékenység az irodalmi művekben megjelenő értékek, problémák, kérdések és kétségek felfedezésére.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Érdeklődés felkeltése a bolgár népköltészeti hagyomány, a mesék és a gyermekirodalom alkotásai iránt. Az olvasás iránti érzelmi és gondolati érdeklődés felkeltése a belefeledkezés, a játékoság, a kaland, a képzelet stb. iránti igénnyel.	Az olvasás iránti érzelmi és gondolati érdeklődés fenntartása a belefeledkezés, a játékoság, a kaland, a képzelet, az önismeret, az emberismeret stb. iránti igénnyel. Az olvasás örömeinek felfedezése. A bolgár és a magyar népmesék tartalmának összehasonlítása. Az egyes népmesefajták sajátosságainak megismerése.	Annak felismerése és tudatosítása, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést.	Annak felismerése és tudatosítása, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élmények, a károsodásmentes tapasztalatszerzés forrása, amely az ön- és világertelmezés, az önmeghatározás mással kevésbé helyettesíthető lehetőségét kínálja.
Ismerkedés változatos ritmikai, zenei formálású lírai művekkel.	Változatos ritmikai, zenei formálású lírai művek közös és önálló olvasása a bolgár, a magyar és világirodalom köréből.	Változatos ritmikai, zenei formálású lírai művek olvasása és feldolgozása, a klasszikus és a kortárs bolgár és világirodalom köréből a zenei és ritmikai eszközök típusainak azonosítása, funkciójuk, hangulati hatásuk felismerése a tanult művekben.	A líra különböző műfajaiban és hangnemeiben a klasszikus és kortárs bolgár és a világirodalom köréből válogatott művek olvasása, feldolgozása. A lírai beszéd mód változatainak, általános és korhoz, illetve szituációhoz kötött különös jegyeinek értelmezése; korszak-jellemző beszéd módok néhány jellegzetes alkotásának összevetése.
A költői nyelv néhány sajátosságának megfigyelése.	Néhány fontosabb költői kép és alakzat felismerése, szerepük, hangulati hatásuk megfigyelése.	A főbb költői képek és alakzatok, szókincsbeli és mondattani jellegzetességek azonosítása a lírai szövegben. Az előbbieket jelentésteremtő szerepének megértése a tanult versekben.	Költői képek és alakzatok, szókincsbeli és mondattani jellegzetességek azonosítása, megértése. A költői nyelvhasználat összetettségének megismerése. Törekvés a műnemek és a műfajok

			közötti kapcsolatok megértésére. Versszervező elvek felismerése és értelmezése.
	Ismerkedés különböző lírai műfajokkal.	Lírai és nem lírai verses műfajok megismerése és azonosítása, jellegzetességeik, tartalmi és formai sajátosságai megértése.	Lírai és nem lírai verses műfajok megismerése, jellegzetességeik, tartalmi és formai sajátosságai megértése. Törekvés a műnemek és a műfajok közötti kapcsolatok megértésére. A műfaji konvenció és az attól való eltérés jelentéshordozó szerepének bemutatása néhány művön.
A versszak felismerése, egyszerű jellemzése (sorok száma, hosszúsága, szótagszáma).	A versszak és a nagyobb szerkezeti egységek viszonyának megértése.	A kompozíciós egység és a versszakok viszonyának felismerése. A kompozíció meghatározó elemeinek (pl. tematikus szerkezet, tér- és időszerkezet, logikai szerkezet, beszédhelyzet és változása) megismerése.	A lírai művek értékszerkezetének felismerése. Versszervező elvek felismerése és értelmezése különböző korokban keletkezett művekben.
A lírai mű középpontjában álló gondolat, illetve érzelem azonosítása.	A lírai mű témájának és hangulatának, hangnemének felismerése.	A lírai mű beszédhelyzete, a megszólító-megszólított viszony néhány jellegzetes típusának megismerése. Téma, hangnem, beszédhelyzet és műfaj összefüggéseinek megfogalmazása néhány jellegzetes példán.	A költő, a vers beszélője és a költői én megkülönböztetése különböző korokban született költeményekben.
Rövidebb epikai művek, népköltészeti alkotások, elbeszélések olvasása.	Elbeszélő művek közös és önálló olvasása, feldolgozása tanári segítséggel, csoportosan és egyénileg. A megismert formák alkalmazása a mindennapi történetmondásban, a kreatív írásban.	Elbeszélő művek önálló olvasása, feldolgozása a klasszikus és a kortárs felnőtt és ifjúsági irodalom köréből. Kreatív történet elbeszélési és történet átírási gyakorlatok.	Különböző típusú, terjedelmű és műfajú – klasszikus és kortárs, bolgár és világirodalmi – epikai művek elemzése és értelmezése. A megismert formák és stilisztikai, nyelvi sajátosságok alkalmazása a mindennapi történetmondásban és a kreatív írásban.
Történetek főszereplőinek azonosítása.	A szereplők külső és belső jellemzőinek azonosítása.	A jellemzés főbb eszközeinek azonosítása.	A tettek és a szavak közötti viszony szerepének felismerése a jellemzésben; az írónia. Az elbeszélői szólam és a szereplői szólam viszonyának vizsgálata.

Törekvés a történet idejének és helyszínének azonosítására.	Az idő és a tér egyértelműen megjelölt mozzanatainak azonosítása.	A közvetett idő- és térmegjelölések azonosítása, ebből következtetések levonása. Törekvés az idő- és térmegjelölések értelmezésére. Az elbeszélés és a történet időrendje közötti eltérés érzékelése.	Az idő- és térmegjelöléseknek vagy ezek hiányának értelmezése. Az elbeszélés szerkezete és a történet időrendje közötti eltérés értelmezése. A jelentés és az időszerkezet összefüggésének bemutatása különböző epikai művekben.
Annak megállapítása, hogy ki beszéli el a történetet.	Annak megállapítása, hogy ki beszéli el, és kinek a szemével látjuk a történetet.	Az elbeszélői nézőpont és a beszédhelyzet érzékelése.	A nézőpontok és a nézőpontváltások funkciójának értelmezése és ezek összefüggése a műben megjelenő értékekkel.
A cselekmény kezdő- és végpontjának megállapítása.	A tetőpontok, fordulópontok és kitérők érzékelése.	Előreutalások és késleltetések érzékelése az elbeszélésben.	Az előreutalások, késleltetések és az elbeszélő művek motivikus-metaforikus szintjének értelmezésére való törekvés.
	Tapasztalatszerzés a tisztán elbeszélő és dramatikus műrészletek közötti különbségekről.	Az epikai és a drámai történetmegjelenítés közötti hasonlóságok és eltérések azonosítása.	Az epikus és a drámai történetmondás, idő-, tér- és cselekményszervezés, illetve jellemalkotás közötti különbségek megfigyelése. A drámai közlésmód jellemző szövegtípusainak felismerése.
Népi játékok, dramatizált formák (pl. meserészletek) olvasása, illetve előadása.	Néhány bolgár közmondás ismerete. Elbeszélések és elbeszélő költemények részleteinek, illetve köznapi helyzeteknek a dramatizált megjelenítése.	Dramatizált formák, dialógusok, drámai művek közös és önálló olvasása, feldolgozása. Szituációk és instrukciók értelmezése és megjelenítése.	Dramatizált formák, dialógusok, drámai művek önálló olvasása, feldolgozása. Komikus helyzetek és jellemek értelmezése. Drámai szituációk feszültségforrásainak azonosítása.
A szóbeli költészet és az írásbeliség, a népköltészet és a műköltészet különbségeinek megtapasztalása néhány példa alapján.	Az új szóbeliség, az elektronikus kommunikáció és tömegkommunikáció néhány új formájának megfigyelése.	A reklám és a popzene új szóbeli költészete. Annak érzékelése, hogy az irodalom szóbelisége nem pusztán archaikus jelenség.	Tájékozódás az elektronikus tömegkommunikáció és az irodalom kölcsönhatásának új jelenségeiről. A szóbeli költészet, a népköltészeti hagyomány hatásainak ismerete.
Néhány alapvető irodalmi téma, emberi alaphelyzet felismerése az olvasott művek alapján.	További alapvető témák megismerése, újabb olvasmányok a már megismert témakörökből.	A bolgár és a világirodalom néhány jelentős témája és formai hagyománya. Ismerkedés egy-két korstílussal, a korstílus és egy-egy mű közötti összefüggéssel.	Az olvasott, különböző korú és világlátású művekben megjelenített témák, élethelyzetek, motívumok, formai megoldások közötti kapcsolódási pontok felismerése.

			Az olvasott művek többféle értelmezési kontextusban való elhelyezése (pl. tematikus-motivikus, műfaji, életműbeli, konvenciótörténeti, stílusirányzati, eszmetörténeti elhelyezés). Történeti és aktuális olvasatok.
A mű közvetlenül adódó (szó szerinti) jelentésének, ill. a történet, az alapézés, alaphangulat megfogalmazása.	Törekvés a közvetlenül adódó jelentés árnyalására, általánosítására személyes tapasztalatok, illetve más olvasmányélmények, hangzó és képi szövegek bevonásával.	Törekvés a közvetlenül adódó jelentés árnyalására, általánosítására személyes tapasztalatok és más tanult irodalmi művek bevonásával.	Törekvés a közvetlenül adódó jelentés árnyalására, általánosítására személyes tapasztalatok és más tanult irodalmi művek, megismert irodalmi konvenciók és elemzési technikák bevonásával. Kapcsolatkeresés az európai és a bolgár irodalom nagy hagyományaival, kódjaival.

7. Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

Önálló gondolkodás, az önkifejezés kulturáltsága, a kulturális és történeti másság felismerése, megértése és erre épülő tisztelete. A saját kultúra sokrétű ismeretén nyugvó képesség a különbözőség felismerésére és megértésére; annak tudatosítására, hogy a másság elfogadása elsősorban ismereteken alapul. Önálló ítéletalkotás társadalmi, történeti, morális és esztétikai kérdésekről. Képesség a konfliktuskezelésre és az önálló ismeretszerzésre.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
A szép és a csúnya fogalmainak használata mindennapi élmények, média kapcsán folytatott beszélgetésekben.	Rövid, néhány mondatos vélemény megfogalmazása az élmények és olvasmányok hatásáról.	A tetszésnyilvánítás árnyaltabb nyelvi formáinak elsajátítása, az eltérő ízlésítéletek különbözőségének megértése és elfogadása.	Az ízlés kontextuális függőségének megértése (kulturális, történeti, közösségi, családi, egyéni beágyazottság). A bolgár és a magyar, ill. más kulturális regiszterek keveredésének felismerése korunk kultúrájában, igény és képesség az ízlés önálló fejlesztésére.
A jó és a rossz fogalmainak használata mindennapi élmények kapcsán folytatott beszélgetésekben.	A jó és a rossz, az igazság és az igazságosság: az ítélkezés mint cselekedet felismerése mindennapi szövegekben és különféle műalkotásokban.	Az igazság és a nézőpont, a személyes és a közösségi igazság konfliktusának megértése különféle szövegekben.	Az igazság, a morál az egyén életében és a társadalomban. Jog és erkölcs kapcsolata. A tudatos, jogkövető és reflektáltan morális cselekvés elsajátítása, a morális kérdésekben való tájékozódás igénye és képessége.

Az esztétikai nézőpont megalapozása: a szép megtapasztalása a természeti környezetben, a mindennapi élet tárgyaiban és különféle művészeti ágakhoz tartozó, az életkornak megfelelő néhány műalkotásban.	Részvétel a tanulócsoportban folyó beszélgetésben és vitában a mindennapok, művek és olvasmányok kiváltotta élményekről. Mások véleményének meghallgatása, megértése.	Egymástól lényegesen különböző esztétikai normákhoz kapcsolódó művek összehasonlítása, a művészi és nem művészi szépség változékonyságának megtapasztalása.	A műalkotás mint normakövető és normákat megújító jelenség; új és régi párbeszédének átélése a művészetben. A mű befogadásának közösségi és egyéni aspektusa; az elsajátítás és a kreativitás kettősségének megértése a művek befogadásában.
A műélvezet minél gyakoribb átélése a belefeledkezés, a játék, a kaland, a képzelet, a ritmus és a zene révén.	A műélvezet minél gyakoribb átélése a belefeledkezés, a játék, a kaland, a képzelet, a ritmus és a zene révén.	Az önálló műbefogadás mind teljesebb és gyakoribb élménye, a hatás reflektálása csoportos beszélgetésben és önálló szöveg alkotásával.	Különféle műfajú, más-más művészeti ághoz tartozó művek összehasonlítása, a mű hatása mint műfaj- és médiumfüggő tapasztalat. Sokoldalú, kifinomult kulturális fogyasztási szokások kialakítása és folyamatos bővítése.
Mindennapi konfliktusok átélése dramatikus játékkal, különféle dramatikus formák kipróbálása révén (pl. bábjáték, helyzetgyakorlat).	A nem saját álláspont megjelenítésének, átélésének képessége, az empátia fontosságának átélése a közösség életében.	Különféle konfliktuskezelési eljárások megfigyelése és reflexiója különböző műalkotások és mindennapi szövegműfajok kapcsán.	Igény a társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok háttérének megértésére. Egyéni konfliktuskezelési eljárások kialakítása.
	Más korokban született mindennapi szövegek, tárgyak és műalkotások idegenségének megtapasztalása.	Az életkorfüggő szemlélet megfigyelése irodalmi és mindennapi szövegműfajok kapcsán.	A történeti érzék tudatos és önálló fejlesztése. A történeti másság befogadói aktivitást követelő szerepének tudatosulása.
	A különböző kultúrák eltérő létmódjának, szemléletének megtapasztalása néhány példa alapján (bolgár és magyar viszonylatban).	A kulturális különbség mint világlátás, mint életforma és mint érték megismerése, a kulturális sokszínűség, mint közösségépítő erő megfigyelése különféle szövegekben, illetve a helyi bolgár közösség példáján.	A művészet kultúraalkotó szerepének megfigyelése és tudatosítása. A kultúrák közötti átjárás korlátainak felismerése, más kultúrák megismerésének igénye. A kulturális értékképződés folyamatára való reflektálás, az abban való részvétel igénye.

Közműveltségi elemek

1-4. Évfolyam

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, alkotása

1.1. Beszédszólás, hallott szöveg megértése

- a bolgár nyelv hangjainak felismerése, mondatok feldolgozása, az életkornak megfelelő szövegek megértése (ok-okozati kapcsolatok, időrendi sorrend, szereplők, események, történések, belső összefüggések feltárása, egyszerűbb következtetések levonása)

1.2 Beszédkészség fejlesztése

Megfelelő beszédléggzés, hangképzés, hangoztatás, helyes ejtés bolgár nyelven.

- A bolgár nyelvre jellemző mondat- és szövegfonetikai eszközök alkalmazásának elsajátítása

1.3. Beszédfelkészítés. Szóbeli szövegek megértése és alkotása.

A bolgár szókincs fejlesztése, a nyelvhasználati tévesztések javítása, a biztos szövegértés támogatása, fejlesztése. Adott szituációhoz igazodó helyes szóhasználat, mondatalkotás.

1.4. Memoriterek szöveghű tolmácsolása.

2. Olvasás, írott szöveg megértése

2.1. Az olvasástanítás előkészítése.

- Az olvasás elsajátításához szükséges általános részkészségek: logikai sémák, figyelem, megfigyelés, tempó, ritmus, emlékezet, érzelem, képzelet és speciális részkészségek: beszédhangészlelés, hangdifferenciálás, hanganalízis, jelfunkció, relációsózókincs, testséma, tájékozódás síkban és térben. A felsorolt készségek meglétének ellenőrzése bolgár nyelven.

2.2. Az olvasás jelrendszere: cirill betűs (bolgár) hang és betű, szótag, szó, szó szerkezet, mondat, szöveg.

2.3. Tájékozódás a szövegben, részenkénti olvasás, újraolvasás, adatok visszakeresése.

2.4. Írott szöveg megértése.

- Lényegkiemelés, vázlat, tartalommondás, szövegtartalmak eljátszása, vizuális megjelenítése.

3. Írás, szövegalkotás

3.1. Az írás jelrendszere.

Bolgár (cirill betűs) írott kis- és nagybetűk, betűkapcsolás, szó, szó szerkezet, mondat, szöveg.

3.2. Szövegalkotás írásban.

Mondatok összekapcsolása, szövegminták, nézőpontok, témaválasztás, anyaggyűjtés, az anyaggyűjtés módjai (megfigyelés, emlékezet, olvasás, képzelet).

Címadás, az anyag elrendezése: szerkesztés; stílus.

Elbeszélés, leírás, jellemzés, levél; a mindennapi élet tájékoztató szövegei (*használati útmutató, értesítés, meghívó, hirdetés, sms, e-mail*). Rendezett íráskép.

4. A tanulási képesség fejlesztése

4.1. Könyv- és könyvtárhasználat: tankönyv, egyéb könyvek: enciklopédia, egy- és kétnyelvű szótárak, lexikon, bolgár nyelvi kézikönyvek; gyermekújság; elektronikus információhordozó; kölcsönzés.

4.2. Tanulást támogató eljárások (*kézzel írott irányított vázlat, egyszerű adatkeresés*).

4.3. Szépirodalmi művek, részletek szöveghű felidézése.

- Teljes művek: 4-6 mondóka, Ivan Vazov: Rodna recs; Az sam balgarcse; Petko R. Slavejkov: Tatkovina; Malak Pencso; Ran Boszilek: Rodna strjaha; Dora Gabe, Elisaveta Bagrjana, Petja Dubarova egy-egy verse, kortárs bolgár költők műveiből 4 alkotás.
- Részletek: Ljuben Karavelov: Hubava si moja goro; Ivan Vazov: Otecsestvo ljubezno; bolgár Himnusz, továbbá két részlet szépprózai művekből.

4.4. Szövegfeldolgozási és gondolkodási műveletek (kérdések megfogalmazása, rendezés, összehasonlítás).

5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről

5.1. Alapvető kommunikációs helyzetek

- Kapcsolatfelvétel és –zárás, udvarias kapcsolattartás, beszélgetés, vita bolgár nyelven.
- Nyelvi mintakövetés a bolgár nyelv sajátosságainak megfelelően.

5.2. Szavak jelentése, szókincs; többjelentésű, azonos alakú szavak, állandósult szókapcsolatok, néhány bolgár közmondás, szólások.

5.3. Hang, betű, szótag, szó, szóelem.

5.4. Szófajok: ige, főnév, melléknév, számnév, névelő, névutó, személyes, kérdő, mutató névmás.

5.5. Modalitás szerinti mondatfajták.

5.6. A bolgár nyelv alapvető nyelvhelyességi és helyesírási szabályai, írásjelek.

6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

6.1. Szerzők és művek.

- Népköltészet: mondókák, kiszámolók, néhány népdal, népi játékok, bolgár és más népek meséi, mesefajták; Szerzők, művek: „Bolgár népmesék”, Ran Boszilek: Mesék, Szvetoszlav Minkov: Mesék, Angel Karalijcsev: Bolgár népmesék.
- Klasszikus bolgár szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései; egyszerű szerkezetű meseregények, gyermekregények. Szerzők: Ran Boszilek „Патиланско царство” (Galibáék királysága) Angel Karalijcsev: Топко Африкански (Afrikai Toskó); Valeri Petrov: Меко казано (Enyhén szólva); Elin Pelin: Ян Бибиян: Невероятните приключения на едно хлапе; Ян Бибиян на луната; (Jan Bibijan kalandjai) Emilian Stanev: Чернишка; Къщичка под снега; През води и гори; Когато скрежът се топи („Cserniska”, Konyhó a hó alatt, Erdőn, vizen át, A mikor a jég olvad); Jordan Radicskov: Ние, врабчетата (Mi, verebek); költők: Петко Славейков, Иван Вазов, Елин Пелин, Кирил Христов, Константин Константинов, Елисавета Багряна, Дора Габе és mások művei.
- Klasszikus európai szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései; egyszerű szerkezetű meseregények, gyermekregények (pl. A. Lindgren, G. Rodari, M. Twain stb.)
- Kortárs bolgár szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései; egyszerű szerkezetű meseregények, gyermekregények.

[6.2] Alapvető ismeretek elsajátítása bolgár nyelven az irodalmi művek elemzéséről (szakkifejezések, fogalmak)

6.2. Epikus művek jellemzői: szerkezet, idő, helyszín, a cselekményt alkotó elemek, a cselekmény kezdő és végpontja, fordulatok, szereplők (főszereplő, mellékszereplő/k/).

6.2. Lírai alkotások: a költői nyelv (ritmus, rím, versszak, refrén), egyszerűbb képek, alakzatok (ellentét, hasonlat, ismétlés), a szövegek vizuális képe (*képvers, tipográfia*).

[6.3] 6.4. Ismeretterjesztő szövegek (*család, mindennapi élet, élethelyzetek, viselkedés, emberi kapcsolatok, hazánk története, hazai tájak, ünnepek, egészség, életmód, természet- és környezetvédelem*).

[6.4] 6.5. Báb- és drámajátékok szövegei.

7. Az ítéloképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

- 7.1. Erkölcsi választások, érzelmi tartalmak.
- 7.2. Saját vélemény bizonyítása (érvelés), részvételi kultúra a beszélgetésben.
- 7.3. Mindennapi konfliktusok dramaturgiája.

5-8. Évfolyam

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

- 1.1. Beszédeszlelés, hallás utáni értés bolgár nyelven.
- 1.2. Érthető, jól artikulált, összefüggő beszéd (megfelelő beszédlelés, helyes hangképzés). A beszéd szupraszegmentális tényezői a beszédzándéknak megfelelően.
- 1.3. Nyelvi és nem nyelvi kódok, mindennapi közlési helyzetek, meggyőző kommunikáció. 1.4. Memoriterek értelmező tolmácsolása.

2. Olvasás, írott szövegek megértése

- 2.1. Szövegértés.
- A szó szerinti, az értelmező, a kritikai és a kreatív olvasás.
  - A megértés egységei – szó, kifejezés, tagmondat, mondat, bekezdés, teljes szöveg.
  - Az olvasás stratégiái (adatok visszakeresése, a szöveg átfutása, részletes olvasás) a nyomtatott és az elektronikus szövegek feldolgozásakor.
- 2.2. Gyakori szövegtípusok (szépirodalmi, ismeretterjesztő, tankönyvi és médiaszövegek) megértési stratégiái.
- 2.3. Ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel.

3. Írás, szövegalkotás

- 3.1. Folyékony írástechnika, olvasható, áttekinthető, a mondanivalót tükröző, tagolt íráskép a bolgár (cirill betűs) írásnak megfelelően.
- 3.2. Szövegalkotás: elbeszélés, leírás, jellemzés, rövid érvelő szöveg, egyéb, a mindennapokban megjelenő írott és elektronikus szövegek (*meghívó, e-mail, sms, csetelés*), kreatív írás.
- 3.3. Kommunikációs célok; szerkesztési, nyelvhelyességi és helyesírási normák bolgár nyelven.

4. A tanulási képesség fejlesztése

- 4.1. Kulturált könyvtárhasználat, tudatos és biztonságos Internethasználat.
- 4.2. Tanulást támogató eljárások.

- Jegyzetelés; adatkeresés, anyaggyűjtés nyomtatott és elektronikus források segítségével; egy- és kétnyelvű szótárak.
- Vázlatkészítés különféle eljárásokkal.
- Jegyzet, vázlat alapján önálló (szóbeli és írásbeli) szövegalkotás.

4.3. Szépirodalmi művek, részletek, népdalok szöveghű felidézése.

- Teljes művek: Iván Vazov, Hriszto Botev, Petko Slavejkov, Dobri Csintulov egy-egy verse, Hriszto Smirnenszki, Pejo Javorov és Pencso Slavejkov versei, kortárs szerzők 1-1 verse; három népdal (2 történelmi “Откога са ѝ, мила моя майно льо, зора зазорила”, “Даваш ли даваш Балканджи Йово”, illetve egy családi “У Недини слънце грее”).
- Részletek: Vazov, Iván „Епопея на забравените” (részletek); Hriszto Botev - “Хайдутти” (részlet), egy drámarészlet, egy népballada, két 5 soros prózai szöveg.

4.4. Szövegfeldolgozási és gondolkodási műveletek (gondolatmenetek, magyarázatok, következtetések, összefüggések).

5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről (bolgár nyelvről)

5.1. A kommunikációs helyzetek normái. A kapcsolatteremtés és a kapcsolattartás szóbeli és írásbeli formái.

5.2. A kommunikáció folyamatának célja és tényezői, szóbeli kommunikációs helyzetek (*kérdés, kérés; kisközösségi kommunikáció, kiselőadás, vita*).

5.3. Nyelvi sokszínűség, nyelvi tolerancia.

- Nemzetiségi nyelvhasználat. A magyarországi bolgárok nyelvhasználatának jellemzői.

5.4. A nyelvi egységek közötti egyszerűbb, rendszerszerű összefüggések.

- A bolgár beszédhangok rendszere, a magánhangzók, a mássalhangzók, az alapvető hangtörvények. A beszéd hangzása (*hangsúly, hanglejtés, szünet, tempó*).
- Szóelemek.
- Szófajok, a szavak jelentése, alaki viselkedése, mondatbeli szerepe és kommunikációs funkciója; a szó szerkezetek.
- A szavak hangalakjának és jelentésének kapcsolata, az állandósult szókapcsolatok. A szókincs változása, régi és új szavak, kifejezések.
- Mondat; szerkezet, modalitás.
- Az írott nyelv normái: a bolgár helyesírás alapelvei.

6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

6.1 Műnemek és műfajok fogalmának megismerése bolgár nyelven (irodalmi terminológiai ismeretek)

6.1. Műnemek és műfajok.

- Epika, líra, dráma.
- Anekdota, ballada, elbeszélés, elbeszélő költemény, legenda, mese, mítosz, monda, novella, regény; dal, epigramma, elégia, életkép, himnusz, költői levél, óda, rapszódia; komédia, tragédia.

6.2. Kompozíció, szerkezet, hatás.

- Elbeszélő, nézőpont, történetmondás, cselekmény, epizód, helyszín, szereplő, leírás, párbeszéd, jellemzés.
- Lírai én, motívum.
- Helyzet, monológ, dialógus, jelenet, szándék, konfliktus, feszültség, tetőpont, fordulópont.

6.3. A művészi kifejezésmódok, stílusesszközök funkciói és hatása.

- Ismétlés, fokozás, párhuzam, ellentét.
- Szó szerinti és metaforikus jelentés; hasonlat, megszemélyesítés, metafora, metonímia, allegória, szinesztézia, szimbólum.

6.4. Epikus és drámai művek.

- Szerkezet, a cselekményt alkotó elemek, fordulatok, a szereplők, a főhős(ök), a mellékszereplő(k), a mű kezdete és befejezése.

6.5. Drámajáték: szöveg és mozgás, szerep, szereplők kapcsolata.

6.6. Lírai alkotások elemzési, értelmezési eljárásai.

6.7. Téma, motívum, vándormotívum, archetípusok (*természet, évszakok és napszakok, szülőföld, család, szülő, gyerekek és felnőttek, próbatételek, kaland, hősiesség, ars poetica*).

6.8. Verselés, zeneiség.

- Ritmus: ütemhangsúlyos és időmértékes verselés; rím.

[6.2] 6.9. Szerzők és művek.

- Epika: bolgár népmesék, népballadák, műmesék, más népek meséi; mondák, mitológiai történetek; óbolgár irodalom: Pannon legendák, Kliment Ohridiszki, Kosztantin Preszlvaszki, Csernorizec Hrabar, Evtimij Tarnovszki, Grigorij Camblak munkái; Ivan Vazov: Rabigában, Epopeja na zabravenita; Elbeszélések és útleírások; Elin Pelin és Jordan Jovkov elbeszélései; Aleko Konsztantinov: Chicago-ig és vissza; Ljuben Karavelov: Maminoto detence, Hadzsi Nicso.
- Egy 20. századi bolgár ifjúsági regény és egy-két regényrészlet
- Egy-két ifjúsági regény és egy-két regényrészlet a világirodalomból;
- Két-három kortárs szépprózai alkotás.
- Líra: Hriszto Botev "На прощаване", "Обесването на Васил Левски и др."; Ivan Vazov "Опълченците на Шипка", "Българският език"; Pejo Javorov "Заточеници" és más versek; Hriszto Szmirnenszki "Юноша", Nikola Varcegov "Пролет".
- Öt bolgár kortárs lírai alkotás.
- A dráma és a színház világa: egy komédia és egy tragédia; dialogikus szövegek, jelenetek, drámajáték.

7. Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

7.1. Irodalmi élmény (önálló olvasmányválasztás) indoklása.

7.2. Erkölcsi választások, érzelmi tartalmak (*szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála*).

7.3. Zenei, képzőművészeti, művelődéstörténeti vonatkozások.

7.4. Stílusgyakorlat, dramatikus improvizáció.

7.5. Szórakoztató irodalom, filmes feldolgozások.

9-12. Évfolyam

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

1.1. Beszédeszlelés, hallás utáni értés.

- Érthető, jól artikulált, összefüggő beszéd bolgár nyelven (megfelelő beszédlejtés, helyes hangképzés).
- A beszéd szupraszegmentális tényezőinek helyes használata a beszédzándéknak megfelelően.
- Hallás utáni értés: beszédzándékok (*tájékoztatás, kapcsolattartás, beszélgetés, meggyőzés, manipuláció*), beszélt nyelvi szövegek jellemzői; szóbeli összefoglalás, véleményalkotás.

1.2. Nyelvi és nem nyelvi kódok.

1.3. Hosszabb, önálló, monologikus szöveg (*előadás, szónoki beszéd*) és memoriterek értelmező tolmácsolása.

2. Olvasás, írott szövegek megértése

2.1. Szövegértés.

- A hangos és néma olvasás stratégiái (*adatok visszakeresése, a szöveg átfutása, részletes olvasás*) nyomtatott és elektronikus szövegek feldolgozásakor.

2.2. Szövegértési stratégiák (szó szerinti, értelmező, kritikai és kreatív) különböző nyomtatott és elektronikus, folyamatos és nem folyamatos szövegeken, valamint egyéb vizuális közlésekben bolgár nyelven.

2.3. Szövegelemzési eljárások.

- Eltérő kommunikációs célú szövegtípusok (*szépirodalmi, ismeretterjesztő, tankönyvi, média szövegek*) jellemzői.
- Szépirodalmi művek műfaji természetének megfelelő elemzési eljárások.

2.4. Szövegek retorikája és stíluselemei

2.6. Ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel.

3. Írás, szövegalkotás

3.1. Folyékony, olvasható, a mondanivalónak megfelelően jól tagolt, rendezett, áttekinthető cirill betűs íráskép.

3.2. Szövegalkotás.

- Szövegtípusok (*elbeszélés, leírás, jellemzés, rövid érvelés, esszé, értekezés, szónoki beszéd, vita, önéletrajz, motivációs levél, kérvény, blog*) kommunikációs és műfaji jellemzői.
- Kreatív írás, stílusgyakorlat.

3.3. Nyelvtani, nyelvhelyességi, szövegtani, retorikai ismeretek bolgár nyelven.

3.4. Helyesírás: a szófaji, a mondattani, az alapszintű nyelvtörténeti ismeretek alkalmazása bolgár nyelven.

4. A tanulási képesség fejlesztése

4.1. Kulturált könyvtárhasználat, tudatos és biztonságos Internethasználat.

4.2. Tanulást támogató eljárások.

- Adatkeresés, anyaggyűjtés nyomtatott és elektronikus források segítségével; egy- és kétnyelvű szótárak, értelmező szótárak; szelekció és elrendezés.
- Vázlatkészítés különféle eljárásokkal.
- Idézés, a forrásjelölés módszerei.
- Önálló jegyzetelési technikák.
- Jegyzet, vázlat alapján önálló szóbeli és írásbeli szövegalkotás.

4.3. Szépirodalmi művek, részletek szövegű felidézése.

- Teljes művek: tizenöt lírai alkotás (ezen belül Ivan Vazov, Hriszto Botev, Pencso Szlavejkov, Pejo Javorov, Dimcso Debeljanov, Elisaveta Bagrjana, Nikola Vapcarov és mások művei).
- Részletek: kanonikussá vált versszakok, sorok lírai művekből (kb. 30 sor), 20 sor epikai művekből, három drámarészlet.

4.4. Problémamegoldó gondolkodás és szövegfeldolgozás: az indukció és dedukció, a rendszerezés, a következtetés, az analízis és szintézis logikai eljárásai.

5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről

5.1. Kommunikációs helyzet, beszédpartner, téma, szituáció, beszédszándék.

- A személyközi kommunikáció.
- A csoportos, a nyilvános és a tömegkommunikáció sajátosságai.
- Vizuális (nem nyelvi) kommunikáció).

5.2. Az írott és a beszélt nyelv normái.

- A bolgár helyesírás alapelvei.
- Nemzetiségi nyelvhasználat – a magyarországi bolgár nyelv.

5.3. A nyelv több szempontú megközelítése (a nyelv mint jelrendszer, nyelv és gondolkodás, nyelv és cselekvés, nyelv és kreativitás).

5.4. A nyelvi egységek közötti rendszerszerű (hangtani, alaktani, szófajtnai, mondattani és jelentéstani) összefüggések. Szókincs, frazeológia. A bolgár nyelv és az idegen nyelvek jellemzői.

5.5. A szövegszervező (grammatikai, szemantikai, pragmatikai) erők; szövegfajták, szövegtípusok, szövegszerkezet. Az intertextualitás és a számítógépes szövegvilág.

5.6. A nyelvi változás: a bolgár nyelv rokonsága, története; a főbb nyelvtörténeti korszakok és a legfontosabb nyelvmlékek.

5.7. Retorikai alapismeretek: az élőbeszéd fajtái, a nyilvános beszéd, a meggyőző szövegműfajok, érvelés, tétel, állítás, érvtípusok, cáfolat, bizonyítás.

5.8. Stílus és jelentés.

- Stíluselemek, stílusesszközök a köznyelvi és a művészi szövegekben.
- Stílusrétegek, stílusváltozatok.

5.9. Nyelvtervezés, nyelvpolitika, nyelvművelés. A bolgár a világ nyelvei között.

6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

[6.1] Irodalmi műfajos fontosabb jellemzőinek ismerete bolgár nyelven (terminológiai ismeretek, fogalmak)

6.1. Irodalmi műfajok állandó és változó sajátosságai.

- Anekdota, ballada, elbeszélés, elbeszélő költemény, eposz, legenda, levél, mítosz, napló, novella, paródia, példázatos történet, regény, szociográfia, utópia; dal, elégia, ekloga, epigramma, episztola, óda, rapszódia, himnusz, zsoltár; drámai költemény, komédia, tragédia; értekező próza, esszé.

6.2. Kompozíció.

- Elbeszélő, nézőpont, történetmondás, cselekmény, helyszín, szereplő, leírás, párbeszéd, jellemzés, jellem, hőstípus.
- Vershelyzet, lírai én, költői magatartás, szerep, verstípusok.
- Helyzet, akció, dikció, konfliktus, monológ, dialógus, prolóógus, epilógus, késleltetés, jelenet.

6.3. A művészi kifejezésmódok, stílusesszközök funkciói.

- Alakzatok.
- Szóképek.

6.4. Hangnemek, esztétikai minőségek.

- Szép, rút, fenséges, humor, groteszk, irónia, abszurd, tragikum, komikum, idill; katarzis.

6.5. Verselés, zeneiség.

- Ritmus: ütemhangsúlyos és időmértékes verselés, szabad vers, szimultán verselés.

[6.2] 6.6. Művelődés- és irodalomtörténeti korszakok, korstílusok, stílusirányzatok bolgár szempontból (óbolgár kor, törökkor, újjászületés, modernizmus, posztmodernizmus)

- a bolgár irodalom néhány sajátos korszaka és törekvése: pl. a „Miszal” mint folyóirat és mozgalom, stb.

[6.3] 6.7. Szerzők és művek.

Bolgár irodalom

- Epika: 1) újjászületés kori bolgár próza - Paiszj Hilendarszki, Szofronij Vratsanski művei, Ljuben Karavelov „Régi idők bolgárjai”; 2) 19-20. századi próza: Iván Vazov, Zahari Sztocjanov, Aleko Konsztantinov (“Ganjo bácsi”), 3) 20. sz. közepéig: Elin Pelin (Szélmalom; A kolostori szőlő alatt; Geraci); Jordan Jovkov (Balkáni legendák; Esték az Antimovi kocsmában) Dimitar Talev (A vaskandelláber), Dimitar Dimov (Benz hadnagy); továbbá egy kortárs szépprózai alkotás (pl. Teodora Dimova), magyarországi bolgár irodalom: Hadzsipetkova Krisztina: Poli .
- Líra: 1) újjászületés kori bolgár líra: Dobri Csintulov, Petko Slavejkov versei; 2) 19-20. századi líra: Hriszto Botev, Pencso Slavejkov, Pejo Javorov, Teodor Trajanov, Nikolaj Liliev, Emanuil Popdimitrov, Dimcso Debeljanov; 3) 20. sz. közepéig: Hriszto Szmirnenski, Geo Milev, Nikola Furnadzsievs, Atanasz Dalcsev, Elisaveta Bagrjana, Nikola Vapcarov.
- Hat kortárs bolgár lírai mű.
- Dráma: Dobri Vojnikov „A félreértelmezett civilizáció”, Pejo Javorov egy drámája.
- Egy 20. századi bolgár dráma – pl. Jordan Radicskov „Január”.
- Három értekező prózai alkotás, esszé részletei (Hriszto Botev, Sirak Skitnik, Kraszto Krasztev műveiből).

Világirodalom

- Nyugat-európai irodalom bolgár nyelven (Cervantes, Dante, Shakespeare, Molière, Goethe, Ibsen, Mann stb.) a magyar irodalom tantárgy függvényében választható. Orosz klasszikus irodalom Puskin, Gogol, Dosztojevskij, Csehov stb. művei bolgár nyelven.

7. Az ítéloképesség, az erkölcsi, esztétikai és történelmi érzék fejlesztése

7.1. Az irodalom és a kulturális hagyomány szerepe a nemzeti identitás és a helyi kötődés kialakításában.

7.2. Néhány alapvető emberi léthelyzet, motívum, metafora, toposz, archetípus állandó és változó jelentésköre (*élet és halál, beavatás, út, vándorlás, család, férfi-nő, szerelem, gyermek, törvény, bűn és bűnhődés, mikro- és makrokozmosz, ars poetica*).

7.3. Epikai, lírai, drámai alkotások különböző elemzési, értelmezési eljárásai; jelentés, olvasat, értékelés (élmény, érzelmek, erkölcsi dilemmák, világkép).

7.4. Az irodalmiság változó fogalma.

1.2 Bolgár nyelv és irodalom

(a nyelvoktató, a bővített nyelvoktató és a kiegészítő nemzetiségi nevelés-oktatás számára)

Fejlesztési feladatok

1. Beszédértés
2. Beszédkészség
3. Olvasásértés
4. Írás

1. Beszédértés

A leggyakoribb fordulatok és szókinccs megértése. A rövid, világos és egyszerű üzenetek, bejelentések, egyéb gyakori szövegek lényegének megértése. A legfontosabb információk, olyan rádió- és tévéműsorokban, amelyek

aktuális eseményekről, illetve a mindennapi élethez, családhoz, környezetéhez, nemzetiségéhez, az érdeklődési köréhez vagy tanulmányaihoz kapcsolódó témákról szólnak.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
<p>Rövid szóbeli közlések megértése. A szavak jelentésének megértése mondatban és rövid szövegben. Legalább 10 bolgár közmondás és szólás ismerete. Az elemi társalgás alapvető szókészletének ismerete. Válasz a feltett kérdésekre néhány egyszerű mondatmal. A kijelentő, kérdő, felkiáltó és felszólító mondatok felismerése. Témakörök: ismerkedés: bemutatkozás, köszönés, közvetlen környezet: család, lakás, iskola, évszakok, a bolgárkertész fogalma.</p>	<p>Gondolatok befogadása és átadása párbeszédes formában a hivatalos és nem hivatalos kommunikációban. Párbeszéd megértése és összeállítása a mindennapos kommunikációs helyzetekben. Élmények szóbeli elbeszélése. Közbeszédi közlések megértése - hivatalos és nem hivatalos kommunikáció Tájékoztatói készség egy adott beszédhelyzetben. A szavak jelentésének megértése mondatban és rövid szövegben. Olyan szavak, amelyek nem fordíthatók le magyar nyelvre - személynevek, városok, folyók, hegyek stb. nevei; a bolgár pénznevek. Témakörök: ismerkedés: bemutatkozás, köszönés, közvetlen környezet: család, lakás, iskola, évszakok, szakmák, magyarországi bolgárok hagyományos szakmai, a bolgárkertész fogalma.</p>	<p>Gondolatok befogadása és átadása párbeszédes formában a hivatalos és nem hivatalos kommunikációban. Beszédfordulatok elsajátítása a bolgár beszéd etikett köréből. A bolgár és magyar folklórban közös mesék megértése; közmondások és szólások. Témakörök: Család, iskola, pályaválasztás, hagyományos és modern szakmák, utazás, egészség, sport, kultúra, a bolgár nemzetiség intézményei és közösségei.</p>	<p>Bolgár anyanyelvű előadások szövegének követése (film, színház, hírek, rádió- és TV műsor). Hazai és idegen szavak. Nemzetközi kulturális szokások.</p>

2. Beszédkészség

Részvétel egyszerű, mindennapi kommunikációban, egyszerű kérdések megválaszolása. Saját élmény, gondolat, vélemény, érzések egyszerű és világos kifejezése, megfogalmazása a beszédhelyzetnek megfelelően egyszerű és összetett mondatokban. Nem követ el alapvető nyelvhelyességi hibákat.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
<p>Ismerkedés - beszédfordulatok. Hivatalos és nem hivatalos megszólítások. Önmaga és a család bemutatásának készsége. Néhány gyermekvers előadása könyv nélkül. Kérdés és válasz az időponttal kapcsolatban. Bolgár mintájú dátum írása és kimondása. Kérdésfeltevés kérdőszavakkal.</p>	<p>Részt vesz egyszerű beszélgetésekben. Feltesz és megválaszol kérdéseket. Beszédfordulatok elsajátítása a bolgár beszéd etikett köréből. Saját megnyilatkozás felépítése - bevezető mondat, rövid tárgyalás, összegzés. Ismerkedés - beszédfordulatok. Hivatalos és nem hivatalos megszólítások. Kérés,</p>	<p>Megérteti magát társasági beszélgetésekben. Valamely esemény előadásának készsége néhány mondatban. Saját megnyilatkozás felépítése - bevezető mondat, rövid tárgyalás, összegzés. Fogalmazás szóban kép alapján néhány mondatban. A hangsúlyos és hangsúlytalan magánhangzók tiszta</p>	<p>Szövegalkotás meghatározott stílusban és műfajban tekintettel a tanuló kommunikatív szükségleteire. A két nyelv lexemái közötti interferencia leküzdése. Helyes intonáció. Önálló kapcsolatteremtés, vélemény fogalmazása és védeke, esemény elmesélése a megfelelő szokások használatával.</p>

<p>Kérdésfeltevés kérdőszavakkal. Kérés, köszönet, felszólítás kifejezésének módjai. Az igenlés és tagadás formái. Rövid párbeszéd összeállítása. Részvétel rövid párbeszédekben. Versek kifejező előadása könyv nélkül. Számolási készség és a sorrendiség jelölése.</p>	<p>köszönet, felszólítás kifejezésének módjai. Udvariassági fordulatok - <i>kérem, szíveskedjék</i> stb. Szokványos kifejezések vásárláskor. Fogalmazás saját élményről. Különböző mondatfajták használata: kijelentő, kérdő, felkiáltó és felszólító. Rövid párbeszéd összeállítása. Versek kifejező előadása könyv nélkül. Számolási készség és a sorrendiség jelölése. A szókincs aktivizálása szinonimák, antonimák és homonimák segítségével. Szinonimák használata. Ellentétes jelentésű szópárok felismerése. A melléknevek fokozásának megértése és használata. A nembeli különbségek érzékelése végződés nélküli névszóknál. Kicsinyítő képzős névszók képzésének és használatának készsége. Névszók helyes használata számnevek után.</p>	<p>kiejtésének készsége. A homonimák jelentésének megértése. Ismert szavak átvitt jelentésének megértése. Rövid párbeszéd összeállítása. Versek kifejező előadása könyv nélkül. Helyes kiejtés és hangsúlyozás.</p>	<p>Részletesen kifejti, megindokolja és megvédi véleményét. Tolmácsolási gyakorlatok.</p>
---	---	---	---

3. Olvasásértés

Olvasott szöveg értése. A mindennapi kifejezések, alapvető fordulatok megértése, amelyek a tanuló mindennapi életére, a családjára, környezetére, nemzetiségére vonatkoznak. Az olvasott szöveg tartalmának tömör reprodukálása, az információk visszakeresése, a szöveg lényegének kiemelése. A közvetített érzelmek, vélemények megértése. A tanuló aktív és passzív szókincsének gazdagítása.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
<p>Az életkornak megfelelő optimális olvasási tempó hangtalanul és fennhangon. Olvasás bolgár kiejtéssel - pontosan és folyékonyan. Kifejező olvasás. Rövid szöveg témájának meghatározása, a szöveg alapgondolatának megértése.</p>	<p>Az életkornak megfelelő optimális olvasási tempó hangtalanul és fennhangon. Olvasás bolgár kiejtéssel - pontosan és folyékonyan. Kifejező olvasás. Rövid szöveg témájának meghatározása. A szöveg alapgondolatának megértése. A szöveg bekezdésekre osztása. Népköltési és rövid gyermekirodalmi művek szövegének megértése. Tájékoztató bolgár tankönyvekben, segédletekben stb. Rövid tudományos-tankönyvi szöveg megértése.</p>	<p>Megérti a rövid, egyszerű szövegek, történetek lényegét. Tájékoztató bolgár tankönyvekben, segédletekben stb. A szavak átvitt értelmének megértése a bolgár nyelvben. Értelmező szótár használata. Rövid tudományos-tankönyvi szöveg megértése. Kifejező olvasás, versek, dalok, játékok előadása könyv nélkül. Irodalmi mű részletének dramatizálása.</p>	<p>Megérti a jelenkor problémáival kapcsolatos szövegek lényegét, a bennük lévő információt, érvelést. Szépirodalmi szövegek megértése és értelmezése. A lényeg kiemelése. Összegzés. Ismeretlen szépirodalmi szöveg folyékony olvasása. Megértése szótár segítségével. Szótár használata tudományos és szépirodalmi szövegek fordítására. Tankönyvi szöveg fordítása szótárral tanult tantárgyból. Tudományos és szépirodalmi szöveg</p>

			fordítása.
--	--	--	------------

4. Írás

Íráskészség. Egyszerű nyomtatvány kitöltése, üdvözlét, üzenet, magán-és hivatalos levél, önéletrajz megírása. Egyszerű, rövid, összefüggő szöveg megírása ismert, hétköznapi témákban. Szöveg alkotása különböző közlésfajták alkalmazásával: élmények, események, jellemzés, párbeszéd. Személyes vélemény és álláspont kifejtése a jelenkor problémáival kapcsolatban. Nem vét alapvető nyelvhelyességi hibákat.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
A bolgár ábécé ismerete. A hangok helyes jelölése betűkkel. A cirill ábécé grafikus jeleinek megfelelő használata. A zöngés mássalhangzók helyes kiejtése és írása a szó végén. Rövid szöveg hibátlan leírása tollbamondással. A szavak helyesírása többes számban. Helyes intonáció és az írásjelek használatának készsége a különböző mondatfajták végén. A vessző az egyszerű mondatban.	Képes egyszerű nyomtatványt kitölteni, rövid üdvözlét megírni. Szöveg írásos megformálásának készsége a bolgár beszéd etikettnek megfelelően - gratuláció meghívás, hirdetés, levél stb. Saját szöveg szerkesztésének készsége. Helyesírási szótár használatának készsége. A bolgár nyelv helyesírási normáinak betartása. Vessző az összetett mondatban a viszonyító névmások és határozószók előtt.	Szöveg írásos megformálásának készsége a bolgár beszéd etikettnek megfelelően - gratuláció meghívás, hirdetés, levél, rövid feljegyzés, üzenetek stb. Vessző az összetett mondatban a viszonyító névmások és határozószók előtt. Saját szöveg szerkesztésének készsége. Helyesírási hibák kijavításának készsége. Helyesírási szótár használatának készsége.	Képes világosan fogalmazni részletes, összefüggő szöveget a jelenkor problémáival és érdeklődésével kapcsolatos témákban. Beszámol élményeiről, kifejti véleményét, érvel egy álláspont mellett és ellen. Önállóan jegyzetel. A tanult nyelvhelyességi és helyesírási normákat betartja a bolgár nyelvben. Írásjeleket helyes használja az összetett mondatban. Helyes intonáció és az egyenes beszéd rögzítése írott szövegben különböző módokon. Fordítás szótár segítségével.

KÖZMŰVELTSÉGI ELEMÉK

1-4. Évfolyam

1. Beszéderítés.

- 1.1. A hallott szöveg, utasítás, kérdés, szó, szófordulat hallás utáni megértése.
- 1.2. Nem verbális kommunikáció megfigyelése és alkalmazása.

2. Beszédkészség.

- 2.1. Képes a nemzetiségi nyelven megszólalni, egyszerű beszélgetésbe bekapcsolódni.
- 2.2. Valós helyzetekben képes kapcsolatot teremteni társaival, felnőttekkel.
- 2.3. Megértési problémák esetén segítséget tud kérni.
- 2.4. Önbizalma, beszédbátorsága fokozatosan növekszik.
- 2.5. Hangképzése, kiejtése, artikulációja helyes és pontos.
- 2.6. Memoritereket: verseket, dalokat, kiolvasókat és mondókákat, játékokat szöveghűen megjelenít.

Memoriter: 25 gyermek- és népdal, 5 gyermekjáték ismerete.

- A bolgár gyermekirodalom képviselőinek művei.
- Népköltészet: mondókák, kiszámolók, néhány népdal, népi játékok, bolgár és más népek meséi, mesefajták; Szerzők, művek: „Bolgár népmesék”, Ran Boszilek: Mesék, Szvetoszlav Minkov: Mesék, Angel Karalijcsev: Bolgár népmesék.
- Klasszikus bolgár szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései; egyszerű szerkezetű meseregények, gyermekregények. Szerzők: Ran Boszilek „Патиланско царство” (Galibáék királysága) Angel Karalijcsev: Тошко Африкански (Afrikai Toskó); Valeri Petrov: Меко казано (Enyhén szólva); Elin Pelin: Ян Бибиан: Невероятните приключения на едно хлапе; Ян Бибиан на луната; (Jan Bibijan kalandjai) Emilian Stanev: Чернишка; Къщичка под снега; През води и гори; Когато скрежът се топи („Cserniska”, Kunyhó a hó alatt, Erdőn, vizen át, A mikor a jég olvad); Jordan Radicskov: Ние,

врабчетата (Ми, verebek); költők: Петко Славейков, Иван Вазов, Елин Пелин, Кирил Христов, Константин Константинов, Елисавета Багряна, Дора Габе és mások művei.

3. Olvasásértés.

- 3.1. A szavak, szövegek pontos és kifejező olvasása, lényegének megértése.
- 3.2. A megértést cselekvéssel vagy szóban jelezze.
- 3.3. Tegyen szert a néma, vagy hangos, ismert nyelvi elemekből álló, értő olvasásra.
- 3.4. Legyen képes az egyszerű információk kiemelésére a szövegkörnyezetből.
- 3.5. Az értő olvasás elsajátítása során aktív és passzív szókincse gyarapodjon.
- 3.6. Érdeklődjön népcsoportja kultúrája iránt.

4. Írás.

- 4.1. Az írás jelrendszerének ismerete.
- 4.2. Egyszerű írásbeli feladatok megoldása, szöveg másolása, tollbamondás utáni leírása, helyesen.
- 4.3. Rövid, összefüggő szöveg írása: e-mail, üdvözlő és képeslap, meghívó.
- 4.4. Olvasható, rendezett íráskép, megfelelő írástempó.

5-8. Évfolyam

1. Beszédértés.

- 1.1. A hallott szöveg, szóbeli közlés, alapvető információk hallás utáni megértése.
- 1.2. Gyakori fordulatok és szókincs ismerete mindennapi helyzetekben, új szövegkörnyezetben

2. Beszédképesség.

- 2.1. Képes a nemzetiségi nyelven megszólalni, egyszerű beszélgetésbe bekapcsolódni hétköznapi témában
- 2.2. Valós helyzetekben képes közvetlen információt cserélni társaival, felnőttekkel.
- 2.3. Véleményét, érzéseit, gondolatait érthetően kifejezi.
- 2.4. Társasági beszélgetésben megérteti magát..
- 2.4. Hangképzése, kiejtése, artikulációja helyes és pontos.
- 2.5. Memoritereket értelmezően, szövegűen tolmácsol, megjelenít.

Memoriter: 35 gyermek- és népdal, 5 gyermekjáték ismerete

- A bolgár gyermekirodalom képviselőinek művei.
- Népköltészet: mondókák, kiszámolók, néhány népdal, népi játékok, bolgár és más népek meséi, mesefajták; Szerzők, művek: „Bolgár népmesék”, Ran Boszilek: Mesék, Szvetoszlav Minkov: Mesék, Angel Karalijcsev: Bolgár népmesék.
- Klasszikus bolgár szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései; egyszerű szerkezetű meseregények, gyermekregények. Szerzők: Ran Boszilek „Патиланско царство” (Galibáék királysága) Angel Karalijcsev: Тoшко Африкански (Afrikai Toskó); Valeri Petrov: Меко казано (Enyhén szólva); Elin Pelin: Ян Бибиян: Невероятните приключения на едно хлапе; Ян Бибиян на луната; (Jan Bibijan kalandjai) Emilian Stanev: Чернишка; Къщичка под снега; През води и гори; Когато скрежът се топи („Cserniska”, Kunyhó a hó alatt, Erdőn, vizen át, A mikor a jég olvad); Jordan Radicskov: Ние, врабчетата (Ми, verebek); költők: Петко Славейков, Иван Вазов, Елин Пелин, Кирил Христов, Константин Константинов, Елисавета Багряна, Дора Габе és mások művei.

3. Olvasásértés.

- 3.1. Szövegek pontos, kifejező és értelmező olvasása, lényegének megértése.
- 3.2. Lényeges információk kiemelése a szövegkörnyezetből.
- 3.2. Néma, vagy hangos, értő olvasás helyes használata.
- 3.3. Információk kiemelése a szövegkörnyezetből.

4. Írás.

- 4.1. Az írás jelrendszerének alapos ismerete.
- 4.2. Nyelvhelyességi, helyesírási normák
- 4.3. Tömör, összefüggő szöveg írása: e-mail, sms, üdvözlő és képeslap, meghívó.
- 4.4. Olvasható, rendezett, mondanivalót jól tükröző íráskép, megfelelő írástempó.
- 4.5. Folyékony írástechnika.

9-12. Évfolyam

1. Beszédértés.

- 1.1. A hallott szöveg, szóbeli közlés, elhangzott információ hallás utáni megértése.
  - 1.2. Gyakori fordulatok és szókincs ismerete mindennapi helyzetekben, új szövegek környezetben
- 1.3. Követi a nemzetiségi vagy anyanemzetből származó beszélő gondolatmenetét.**

2. Beszédkészség.

- 2.1. Beszéde érthető, jól artikulált, összefüggő.
- 2.2. Természetesen tud beszélgetést folytatni társaival, felnőttekkel.
- 2.3. Beszélgetés során véleményét, érzéseit, gondolatait érthetően kifejti, indokolja.
- 2.4. Hangképzése, kiejtése, artikulációja helyes és pontos.
- 2.5. Memoriterek értelmezően, szöveghűen tolmácsol, megjelenít.
- 2.6. Szókincse jó.

Memoriter: 30 gyermek- és népdal ismerete.

- A bolgár gyermekirodalom képviselőinek művei.
- Epika: 1) klasszikus próza: Iván Vazov, Zahari Sztojanov, Aleko Konsztantinov ("Hihetetlen történetek egy mai bolgárról"), 3) 20. sz.: Elin Pelin (Szélmalom; A kolostori szőlő alatt; Geraci); Jordan Jovkov (Balkáni legendák; Esték az Antimovi kocsmában), Dimitar Dimov (Benz hadnagy); továbbá egy kortárs szépprózai alkotás (pl. Teodora Dimova), magyarországi bolgár irodalom: Hadzsipetkova Krisztina (Poli).
- Líra: 1) klasszikus líra: Hriszto Botev, Pejo Javorov, Dimcsó Debeljanov; 3) 20. sz. közepéig: Geo Milev, Atanasz Dalcsev, Elizaveta Bagrjana, Nikola Vapcarov.
- Hat kortárs bolgár lírai mű.
- Dráma: Dobri Vojnikov „A félreértelmezett civilizáció”, Pejo Javorov egy drámája.
- Egy 20. századi bolgár dráma – pl. Jordan Radicskov „Január”.
- Három értekező prózai alkotás, esszé részletei (Hriszto Botev, Sirak Skitnik, Krasztyo Krasztev műveiből).

Szemelvények a mai magyarországi bolgár irodalomból: pl. Hadzsipetkova Krisztina: Poli
A magyarországi bolgár folyóiratok ismerete: pl. Haemus.

3. Olvasásértés.

- 3.1. Hosszabb, összetettebb szövegek komplex megértése.
- 3.2 Szövegelemzési eljárások ismerete.
- 3.2. A szövegtartalom tömör reprodukálása.
- 3.3. Hangos és néma olvasás stratégiájának ismerete.
- 3.4. Szövegek stíluselemei és retorikája.

4. Írás.

- 4.1. Az írás jelrendszerének maradéktalan ismerete.
- 4.2. Nyelvhelyességi, helyesírási normák, nyelvtani ismeretek.
- 4.3. Összefüggő szöveg érthető, világos megfogalmazása
- 4.4. Olvasható, rendezett, mondanivalót jól tükröző íráskép, megfelelő írástempó.
- 4.5. Folyékony írástechnika.

2. Bolgár népismeret

(Valamennyi nevelési-oktatási forma)

A Bolgár népismeret feladata, hogy átadja azt az ismeretanyagot, amely feltétlenül szükséges a nemzeti identitás megőrzéséhez, és a közösséghez tartozás emocionális kötődésének kialakításához, valamint olyan események és tények megismeréséhez, amelyek fontosak a bolgár kultúra, múltunk és jelenünkhöz való viszonyulásunkhoz. A nemzetiségi lét, a nemzetiségi jogok és a nemzetiségi intézmények fogalmának elsajátítása. A történelmi és társadalmi tudat formálása, amelynek a középpontjában az emberi együttlét formái, az ember alkotóereje és tettei állnak időben és a térben, és ezek mulandósága.

Fejlesztési feladatok

A fejlesztési feladatok szerkezete

1. Ismeretszerzés, tanulás
2. Kritikai gondolkodás
3. Kommunikáció
4. Tájékozódás térben-időben
5. Reflexiót irányító kérdések

1. Ismeretszerzés, tanulás

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
<p>Ismeretszerzés a személyes beszélgetésekből, képek megfigyeléséből, valamint hallott vagy olvasott szövegekből. Kulcsszavak keresése szövegben. Élethelyzetek megfigyelése. Atlaszok, lexikonok használata. Szülők, rokonok, család megnevezése. Önálló tájékozódás ismert környezetben. Útmutatás alapján az ismeretlen környezetben való tájékozódásra vonatkozó feladatok megoldása. Információ szerzése a közvetlen közösségről (pl. kik a tagjai, mikor és hol találkoznak, mivel foglalkoznak). A családban hagyományosan megült ünnepekhez kapcsolódó</p> <p>szokások gyűjtése. Információk gyűjtése a bolgár nép történetéről családból és történelmi olvasmányokból.</p>	<p>Ismeretszerzés személyes beszélgetésekből, hallott és olvasott elbeszélő szövegekből, filmekből, tömegkommunikációs eszközökből. Emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelése. A műveltségi területhez kapcsolódó szövegek értő olvasása. Kulcsszavak és kulcsmondatok keresése szövegekben. Információk gyűjtése adott témához. A bolgár család és nemzetség szerkezete. A távolabbi rokoni és családi kapcsolatok megkülönböztetése és megnevezése. Tanúsítson érdeklődést saját és híres bolgár személyek nemzetsége iránt. Gyűjtőtevékenység a magyarországi bolgárok nemzetségei között. Családfa</p> <p>összeállítása. Információk gyűjtése a környezetről (pl. falurész, piactér, templom, temető, erdő, szántóföld, rét, folyó, hegy stb.). A bolgár népdalok különböző fajtáinak megfigyelése: ünnepekhez és szokásokhoz kapcsolódók, mitikus, mindennapokról szólók, történelmi és hősi témájúak. A műalkotások megkülönböztetése fajta, műfaj, anyag, technika, kifejezőeszközök alapján. A bemutatott műalkotások</p>	<p>Emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelése. A műveltségi területhez kapcsolódó szövegek értő olvasása. Kulcsszavak és kulcsmondatok keresése szövegekben. A tanultak felhasználása új feladathelyzetekben. Anyaggyűjtés a magyarországi bolgárok családi és közösségi szokásairól. Gyűjtsön a tömegkommunikációs eszközökből nemzeti és etnikai nemzetiségekre vonatkozó híreket. Szülőhely (melyik bolgár vidékről származik a családom) - adatgyűjtés könyvtárban, médiatárban, múzeumban. Információgyűjtés egy adott problémáról segédkönyvekből, azok rendszerezése szóban.</p> <p>A férfi és női népviselethez kapcsolódó fogalmak elsajátítása és a különböző régiók viseleteinek megkülönböztetése. Ismerje el az összefüggéseket a település típusa és a lakosság foglalkozása, az életmód és a lakás berendezése, az épület rendeltetése és annak szerkezete között.</p> <p>Tudjon saját szavaival elemezni egy műalkotást. Rádió- és TV műsorok tudatos választása. Műsorválasztási stratégiák</p>	<p>Ismeretszerzés irányított beszélgetésekből, tárgyak, épületek, képek közvetlen megfigyeléséből, hallott és olvasott elbeszélő szövegekből, filmekből, a tömegkommunikációs eszközökből.</p> <p>Ismeretszerzés különböző írásos forrásokból, statisztikai táblázatokról, grafikonokból, diagramokból.</p> <p>Olvasson és magyarázzon különböző forrásokat, történelmi térképeket, képes és elektronikus adatok. Értelmezze az információk és fogalmak tartalmát a tanult eseményeket ábrázoló festmények és karikatúrák, film és videó anyagok alapján.</p> <p>Információgyűjtés adott témához, projekthez könyvtárban, médiatárban, múzeumban, az interneten. A gyűjtött információk önálló rendszerezése. A tanultakat új</p>

	felismerése, megnevezése.	fejlesztése. Alakuljon ki a különböző információs források használatának képessége: sajtó, rádió, televízió, internet, könyvtárak. A tömegkommunikációs közlések helyes értelmezésének, kritikus megfigyelésének gyakorlása. A történelemtudomány módszereinek (kronológia, összehasonlítás, grafikonok, családfák, történelmi térképek stb.) alkalmazása tanári segítséggel.	feladathelyzetekben is használni tudja.
--	---------------------------	--	---

2. Kritikai gondolkodás

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
<p>Kérdések önálló megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban. Mesehősök és történelmi szereplők megkülönböztetése. Feltevések megfogalmazása igaz történetek szereplői cselekedeteinek, viselkedésének mozgatórugóiról. A cselekvés és annak következménye közötti kapcsolat felismerésének gyakorlása. Önálló vélemény megfogalmazása eseményekről, jelenségekről és személyekről. Érvek gyűjtése a saját vélemény alátámasztására.</p> <p>A család és a rokonság életének fontos eseményei (pl. születésnapok, ünnepek, fontos évfordulók), saját élmények feldolgozása. Mindennapi élethelyzetek elbeszélése, eljátszása a különböző szereplők nézőpontjából. A megkeresztelkedés okainak elemzése. A különböző etnikai csoportok, amelyek a nemzet kialakításában részt vettek, szerepe,</p>	<p>Kérdések önálló megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban. A lényeg kiemelése írott és hallott szövegekből. A cselekvés és annak következménye közötti kapcsolat felismerésének gyakorlása. Érvek gyűjtése a saját vélemény alátámasztására. Ellenvélemények cáfolására.</p> <p>A bolgár népviselet jellemző sajátosságainak megkülönböztetése, összehasonlítása más népek viseletével.</p> <p>Fiatalabbak és idősebbek öltözködésének különbségei, a múlt és a jelen összehasonlítása: az öltözködés kultúrája. A bolgár és a magyar családok szokásainak összehasonlítása saját tapasztalatok, elbeszélések, képek alapján. Egy adott személy (pl. történelmi személy, irodalmi hős) jellemzése, környezeti tényezők elemzése a személyiség kialakulásában. A nemzet, nemzeti</p>	<p>A lényeg kiemelése írott és hallott szövegekből, tételmondat meghatározása, szövegtömörítés, szöveg átfogalmazása adott szempont szerint. Adott történetben a valós és a fiktív elemek megkülönböztetése. Feltevések megfogalmazása a történelmi személyiségek cselekedeteinek, viselkedésének mozgatórugóiról. Feltevések megfogalmazása egyes társadalmi-történelmi jelenségek háttéréről, feltételeiről, okairól. Érvek gyűjtése a feltevések mellett és ellen.</p> <p>Ismerje és használja az alapvető történelmi fogalmakat a feladatok leírásánál és megoldásánál. Ismerje fel az ellentmondásokat és az egybeeséseket ugyanannak az eseménynek különböző információs forrásokban található leírásában. A bolgár diaszpóra fogalmának értelmezése. A bolgár és a magyar szokások interferenciájának megfigyelése. Az</p>	<p>Tételmondat meghatározása, szövegtömörítés, szöveg átfogalmazása adott szempont szerint. Többféle képpen értelmezhető szövegek jelentésrétegeinek feltárása. Különféle társadalmi-történelmi jelenségek összehasonlítása. Az információforrások kritikus kezelése. Szépirodalmi szövegek, filmek stb. vizsgálata a történelmi hitelesség szempontjából. Feltevések megfogalmazása az egyének, csoportok és intézmények viselkedésének mozgatórugóiról. Különféle értékrendek összehasonlítása, saját értékek tisztázása.</p> <p>A hagyományos és a mai szokásrendszer összevetése. Mutasson rá a bolgár elemekre az ünneprendszerben, és vonja le a következtetést az asszimiláció mértékéről. A megemlékezések és az ünnepek értelmezése (pl. szertartások, dalok, táncok, viselet, szimbolika, helye a szertartásrendszerben szempontjából).</p>

<p>együttélésének tárgyalása.</p>	<p>nemzetiség fogalmának tisztázása és helyes használata. A különböző népcsoportok - trákok (öslakosság), szlávok, bolgárok</p> <p>- szerepének tárgyalása a bolgár nemzet kialakításában. A környezet és a gazdasági helyzet összefüggéseinek felismerése.</p> <p>Történelmi fogalmak. A bolgár múlttól szóló elbeszélések elemzése, személyiségek történelmi szerepének jellemzése. A monda, a legenda megkülönböztetése a valóságtól.</p> <p>Különböző források adatainak összehasonlítása, a bennük rejlő hasonlóságok és különbségek felismerése.</p> <p>Megadott mutatók alapján történelmi események összehasonlítása.</p> <p>Népköltészeti alkotásokban pozitív és negatív hősök tulajdonságainak elemzése (pl. becsületesség, eszesség, ravaszság, kapzsiság, hazugság, tolvajlás stb.).</p> <p>Pozitív és negatív hősök csoportosítása.</p> <p>Művekről megalkotott vélemény megfogalmazása.</p>	<p>asszimiláció fogalmának megvitatása.</p> <p>A bolgár kultúra, mint Európa és a keresztény világ része.</p> <p>Az elsajátított tananyaghoz fogalmazzon meg kérdéseket, és tegye fel azokat diáktársainak korrekten formában.</p> <p>Legyen fogalma az ember szerepéről a környezet átalakításában. A bolgár képzőművészet elhelyezése Európa és a világ művészetének kontextusába.</p> <p>A gondolkodásmód, a kulturális különbségek és a mű közötti összefüggés felismerése. A műelemzés legfontosabb módszereinek elsajátítása.</p> <p>Művészeti stílusok és irányzatok összehasonlítása.</p> <p>A bolgár motívumok felfedezésének gyakorlása a művészetben.</p> <p>Tudjon saját szavaival elemezni egy műalkotást.</p> <p>Fogalmazzon meg a tanult történelmi eseményekkel, alakokkal, eszmékkel, fogalmakkal kapcsolatos kérdéseket.</p>	<p>Elemesse Bulgária természeti kincsekkel való ellátottságát és</p> <p>a világgazdaságtól való függését. Magyarázza meg a gazdaság ágazati és területi struktúráját. A gazdasági ágazat, város, ország, régió földrajzi jellemzése. Fejtse ki véleményét a tanult földrajzi objektumok alapján, és tudja azt racionálisan és emocionálisan bizonyítani és megvédeni.</p> <p>Helyezze el az időben a kultúra területén kiemelkedő alkotókat, és kösse őket konkrét történelmi szöveghez.</p> <p>Konkrét történelmi kérdés szóbeli és írásbeli kidolgozásához tudjon érveket megfogalmazni, és tudjon azokat bizonyítani.</p> <p>A hagyomány és a modernitás fogalmának pontosítása, azok összefüggése.</p> <p>Kelet és Nyugat, centrum és periféria fogalmának eredetének és jelentésének értelmezése.</p> <p>A nevelési-oktatási és kulturális intézmények szerepének értékelése a nemzetiség kulturális autonómiájának biztosításában.</p>
-----------------------------------	--	--	--

3. Kommunikáció

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
<p>Beszélgetés és vita egy-egy emberismereti, társadalmi, történelmi témáról. Saját vélemény érthető megfogalmazása.</p> <p>Események, történetek elbeszélése élőszóban.</p> <p>Tárgyak készítése hagyományos kézműves technikákkal.</p> <p>Események, történetek, jelenségek mozgásos</p>	<p>Beszélgetés és vita egy-egy emberismereti, társadalmi, történelmi témáról. A tárgyilagos érvelés és a személyeskedés megkülönböztetése. Mások véleményének türelmes meghallgatása és figyelembevétele.</p> <p>Fogalmazás írása valamely történelmi-társadalmi témáról. Rajzos vázlat</p>	<p>Beszélgetés és vita egy-egy emberismereti, társadalmi, történelmi témáról. A tárgyilagos érvelés és a személyeskedés megkülönböztetése. Saját vélemény érthető megfogalmazása. Mások véleményének türelmes meghallgatása és figyelembevétele.</p> <p>Fogalmazás írása, rajz</p>	<p>Beszélgetés és vita egy-egy emberismereti, társadalmi, történelmi témáról. A tárgyilagos érvelés és a személyeskedés megkülönböztetése. Saját vélemény érthető megfogalmazása. Mások véleményének türelmes meghallgatása, érvelésének összefoglalása és figyelembevétele.</p>

<p>megjelenítése.</p> <p>Különböző családtagok megszólítása különböző szituációkban. Rajzolja le a családot és a családtagokat jellemző kort, szakmát, kedvenc időtöltést arra utaló elemeivel.</p> <p>A legfontosabb állami jelképek értelmezése és az azokkal kapcsolatos helyes magatartás. Bulgária himnuszának eléneklése. Ismerje a bolgárok hagyományait és ünnepeit, és tudjon mesélni róluk.</p> <p>A bolgár népzene és műzene hallgatása, összehasonlítása. Tetszés-nem tetszés kifejezése kulturált módon. Ritmikus mozdulatok zenére, táncmozdulatok.</p> <p>Az alapvető mozdulatok és lépések elsajátítása és gyakorlása. Érdeklődés kialakulása a leghíresebb bolgár együttesek iránt. A népi horók táncolása.</p>	<p>készítése. Modellek, makettek, tárgymásolatok készítése. Tárgyak készítése hagyományos kézműves technikákkal.</p> <p>Ünnepek és hagyományok betartása a közösségi és a magán életben: ünnepi és mindennapi viselet, ünnepi ételek, családi ünnepek, a (mező) gazdasági évvel kapcsolatos ünnepek - a magyarországi bolgárok ünnepei (pl. Trifon-nap, Dimitar-nap stb.). Alapvető történelmi szókincs segítségével mesélje el a történelmi eseményeket; ismerje az adatok forrásait.</p> <p>Képzletbeli utazás Bulgáriában és azokon a területeken, ahol bolgárok élnek és ennek elmesélése támpontok alapján. A bolgár népzene jellemező egyenetlen 5/8-os és 7/8-os ritmusok megfigyelése és utánzása mozgással és hangzással.</p> <p>A bolgárok újjászületés kori mindennapjai (pl. nevelés-oktatás, ruházkodás, viselkedés, érdeklődési kör, modernizációs törekvések, európai integrálódás), valamint történelmi események elmesélése és jellemzése.</p> <p>A polgárosodás korának jellegzetes szereplői (pl. a kereskedő, a tanár, az iparos, a pap, a forradalmár, az újságíró) pozícióiból való helyzetelemzés, érvelés.</p> <p>Tömegtájékoztatási eszközök használata a múlt és a ma megismeréséhez. Könyvtárhasználati ismeretek elsajátítása, információkeresés katalógusban és kézikönyvekben. A hagyományos és</p>	<p>készítése történelmi vagy társadalmi témáról. Tárgyak készítése hagyományos kézműves technikákkal.</p> <p>Tudja elmesélni egy közösségi ünnep fő mozzanatait emlékezetből. A különböző régiókból idetelepült bolgárok szokásainak tárgyalása (közös vonások, különbözőségek), a közösség fogalmának megfogalmazása.</p> <p>Hagyományos és elektronikus média. Bolgár nyelvű médiák Magyarországon. Az anyaország médiái ismerése. Információ-hozzáférés módszereinek gyakorlása. Anyanyelvű információhoz való jog megfogalmazása.</p> <p>A bolgár tánc alapvető ritmikus mozdulatainak elsajátítása. Egyes, páros és körtáncok gyakorlása.</p>	<p>A vita során a véleménykülbségek tisztázása, a saját álláspont továbbfejlesztése mások véleményének figyelembevételével. Események, történetek elbeszélése emlékezetből élőszóban. A különböző információforrások, történelmi összefüggések szóbeli kifejtése. Beszámoló, kiselőadás megtartása. Esszé írása történelmi-társadalmi témákról, cáfolatok kifejtése, következtetések levonása. Történelmi, társadalmi témák vizuális ábrázolása. Rajzos vázlat, folyamatábra, diagram készítése. Önállóan gyűjtött képekből összeállítás, tabló készítése.</p> <p>Rendelkezzen a tömegkommunikációs eszközök tudatos használatának képességével.</p> <p>A pravoszláv vallás, mint a nemzeti identitás történelmi megőrzője. A nemzeti egyház szerepe a közösség formálásában. A civil szervezetek szerepe a modern társadalomban. Jogok és kötelességek, a jogbiztosítékok, az állami és a civil szféra közötti kapcsolat. A tömegtájékoztatás (pl. sajtó, rádió, televízió, információs és interaktív hálózatok) és a közvélemény. A média hatása a közösségek formálódása és az emberi érintkezésre.</p>
--	---	--	--

	elektronikus médiában az értelmes kifejezés és a helyes értelmezés elsajátítása.		
--	--	--	--

4. Tájékozódás térben-időben

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
<p>Az idő tagolására szolgáló kifejezések használata: perc, óra, nap, hét, hónap, év. Időhatározó kifejezések használata: amikor kicsi (óvodás stb.) voltam, amikor szüleim gyerekek (fiatalok stb.) voltak, amikor nagyszüleim gyerekek stb. voltak, amikor karddal harcoltak stb., nagyon régen. Viszonyítások gyakorlása: előbb, később, ugyanakkor, most, régebben, nagyon régen.</p>	<p>Az idő tagolására szolgáló kifejezések használata: perc, óra, nap, hét, hónap, év, évtized, évszázad, emberöltő. Viszonyítások gyakorlása: előbb, később, ugyanakkor, most, régebben, nagyon régen.</p>	<p>Időmeghatározás más ismert eseményre, jelenségre való utalással. Néhány kiemelt esemény, jelenség időpontjának ismerete. A tanultak elhelyezése az időben a kiemelt időpontokhoz képest.</p>	<p>Történelmi korszakok, periódusok nevének használata a történelmi idő tagolására. Az idő ábrázolása tér- vizuális eszközökkel, kronológiai adatok rendezése. Néhány kiemelt esemény, jelenség időpontjának ismerete. A tanultak elhelyezése az időben a kiemelt időpontokhoz képest. Események, jelenségek, tárgyak, személyek stb. időrendbe állítása.</p>
<p>Események, jelenségek, tárgyak, személyek stb. időrendbe állítása. Tájékozódás Európa és Bulgária térképén. A felszíni formák és vizek megfigyelése. Bulgária főbb városainak elhelyezkedése a térképen. Tájékozódás a domborzati és vízrajzi térképen és főbb jelek használata.</p>	<p>A bolgár társadalmi fejlődés egyes szakaszainak megkülönböztetése az évtized, század, korszak fogalmak segítségével. A fontosabb történelmi események és korszakok kronológiai sorrendbe állítása. Az egyidejű történelmi események felismerése, ugyanabban a korban élt történelmi személyiségek megnevezése. Az írott történelmi szövegek fajtáinak megkülönböztetése (pl. a korabeli és a később keletkezettek). A történelmi dokumentumok részleteiből, képekből, egyszerű táblázatokból információk gyűjtése. Események elhelyezése a történelmi sorrendben. A megismert események helyének megmutatása a történelmi térképen, értelmezése. A történelmi események egyidejűségének felismerése grafikus ábrázolása (idővonal, táblázatok, oszlopok) és az</p>	<p>Egyszerű térképek másolása kézi munkával. A térkép legfontosabb elemeinek felismerése: vizek, domborzati jelölések, államhatárok, települések. Állítson össze kronológiai és szinkrontáblázatokat a tanult eseményekről és személyiségekről. Állapítsa meg a bolgár, magyar és a világtörténelem eseményeinek egyidejűségét és vesse össze azokat.</p>	<p>A világtörténet, az európai történelem, a magyar és a bolgár történelem eltérő időbeli ritmusának és kölcsönhatásainak elemzése. Az egyes történelmi jelenségek (gazdaság, kultúra, politika stb.) eltérő időbeli ritmusának és kölcsönhatásainak elemzése.</p>

	információk leolvasása. Tanári kérdések segítségével a történelmi események elmondása.		
	A földrajzi térkép elemzése, a földrajzi objektumok felismerése. Vaktérkép rajzolása és kitöltése. Bulgária jellemző domborzati formái (pl. síkságok, hegységek, folyók, természeti tájak) jellemzése és összehasonlítása. A tények és az események felismerése új információk alapján.	A tanult helyek megkeresése a térképen. Események, jelenségek leolvasása történelmi térképekről. Egyszerű alaprajzok készítése. Események kapcsolása a tanult helyekhez.	Különböző időszakok történelmi térképeinek összehasonlítása, a változások hátterének feltárása. Az adott téma tanulmányozásához leginkább megfelelő térkép kiválasztása különféle atlaszokból. Egyszerű térképvázlatok rajzolása szöveges információforrások alapján.

5. A tartalom kulcselemei

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy - egy-egy bolgár híres ember (pl. művész, feltaláló, tudós, szent, uralkodó, politikus) életével, tevékenységével, jellemvonásaival megismerkedjenek, és ennek kapcsán azt is felismerjék, hogy az emberek régen másként éltek és gondolkodtak, mint ma; - egy-egy történelmi eseménnyel, különösen a nemzeti ünnepeinkhez és jelképeinkhez kapcsolódó eseményekkel megismerkedjenek;	Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy - további ismereteket szerezzenek a helyi bolgár hagyományokról, a bolgárok múltjáról; - megismerjenek néhány mondát, elsősorban a bolgártörténelemből; - a történelmi múlt egy-egy térben és időben határolt darabját mélységében tanulmányozzák (pl. felvilágosodás-kori bolgár város jellegzetes szereplőivel, mindennapjaival);	Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy - további ismereteket szerezzenek a helyi bolgárok, múltjáról; - a történelmi múlt egy-egy térben és időben határolt darabját mélységében tanulmányozzák;	Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy - további ismereteket szerezzenek a helyi bolgár hagyományokról; - egy-egy történelmi témát (a politika-, a gazdaság-, a társadalom-, a tudomány-, a technika- vagy a művelődéstörténet, illetve a történelmi ökológia köréből - különös tekintettel a nemzetiségi létre vonatkozó kérdések körében) mélységében tanulmányozzanak;
- kommunikációt folytassanak olyan kérdésekről, mint a általános és egyes nemzetekre vonatkozó (bolgár, magyar) viselkedési és illemszabályok, és ebből fakadó félreértések, a kölcsönösség szerepe az illemben, a külső és belső jellemvonások, a jó és rossz tulajdonságok, a rokonság, a barátság, a rászorulók segítése; - megismerkedjenek a helyi bolgár hagyományokkal, néhány történettel a	- egy-egy jelenség változását az időben több korszakot átfogóan is tanulmányozzák (pl. lakóhelyek fejlődése, az öltözködés különböző korszakokban, a higiéniai szokások); - ismereteket szerezzenek a bolgár állam és a bolgár nép történetének fontosabb fordulópontjairól, megismerkedjenek a bolgár történelem kiemelkedő személyiségeivel;	- további ismereteket szerezzenek a bolgár állam és a bolgár nép történetének fontosabb fordulópontjairól, megismerkedjenek a bolgár történelem kiemelkedő személyiségeivel; - ismereteket szerezzenek arról, milyenek voltak az emberek hétköznapijai a különböző korokban és kultúrákban;	- további ismereteket szerezzenek a bolgár állam és a bolgár nép történetének fontosabb fordulópontjairól, megismerkedjenek a bolgár történelem kiemelkedő személyiségeivel; - ismereteket szerezzenek a határon túli bolgárok történetéről és kultúrájáról;

magyarországi bolgárok múltjából;			
- megismerkedjenek néhány bolgár népszokással, a hagyományos mesterségekkel; - megismerjék az iskolai élet legfontosabb szabályait, és megvitassák azok szerepét, jelentőségét.	- ismereteket szerezzenek az európai történelem jelentős eseményeiről és ezen belül a Balkán (Bizánc, Oszmán birodalom) fejlődésének egyes állomásaival; - ismereteket szerezzenek arról, milyenek voltak az emberek hétköznapijai a különböző korokban és kultúrákban;	- ismereteket szerezzenek a politikai konfliktusokról (forradalmakról, háborúkról), különösen azok hétköznapi, emberi, erkölcsi vonatkozásairól;	- ismereteket szerezzenek a magyarországi nemzeti és etnikai nemzetiségek történetéről; - megismerkedjenek a 20. század nagy hatalmi, társadalmi és értékkonfliktusaival, az európai nemzetiségek helyzetével és védelmével;
	- különbözőképpen értelmezzenek egyes történeteket a múltból aszerint, hogy melyik szereplő nézőpontját fogadják el; - további ismereteket szerezzenek a bolgár népszokásokról, a hagyományos életmódról; - ismerkedjenek a magyarországi bolgárok életével, kultúrájával;	- különbözőképpen értelmezzenek egyes történeteket a múltból aszerint, hogy melyik szereplő nézőpontját fogadják el; - felkészültségüknek megfelelő szinten kommunikációt folytassanak olyan témakörökről, mint az emberek közötti különbségek, a nemek közötti kapcsolatok, az egyén és a közösség viszonya, a gazdálkodás kérdései, a demokrácia és az emberi és nemzetiségi jogok; nemzetközi humanitárius jog alapelvei;	- megismerjék néhány jelentős történelmi személyiség átfogó pályaképét; - elemezzék a globális problémák, mindenképp az ökológiai válság és az információs forradalom társadalmi-történelmi összefüggéseit; és ezeknek ráhatása a nemzetiségi létre.
	- tájékozódjanak arról, hogyan élnek napjainkban az emberek - és különösen a gyerekek - különböző országokban, pl. Bulgáriában; - ismerjék az alapvető fogyasztói magatartásmintákat; - egy konkrét példán keresztül tudják értelmezni a reklám és marketinghatások szerepét.	- szembesüljenek a szabadság és a felelősség emberi dimenzióival a magán- és a közélet különböző területein; - ismerkedjenek olyan köznapis és kiélezett élethelyzetekkel, konfliktusokkal, amelyek rávilágítanak az erkölcsi értékminőségek és az emberi helytállás jelentőségére, illetve az azokkal kapcsolatos problémákra. - ismerjék az alapvető fogyasztói magatartásmintákat; - egy konkrét példán keresztül tudják értelmezni a reklám és marketinghatások szerepét.	- felkészültségüknek megfelelő szinten kommunikációt folytassanak olyan témakörökről, mint az emberi elme, az erkölcs, a szexualitás, a mai magyar és bolgár (európai, kelet-európai) társadalom és gazdaság, a vállalkozás, a munkavállalás, Bulgária, Magyarország és az Európai Unió politikai rendszere, az érdekképviselések; - ugyancsak kommunikációt folytassanak olyan témakörökről, mint napjaink nemzetközi konfliktusai, továbbá a demokrácia, az emberi jogok, az alapvető szabadságjogok, a fegyveres konfliktusok és a nemzetközi humanitárius jog alkalmazása, továbbá a természeti és az emberek által okozott katasztrófák és

			a humanitárius segítségnyújtás;
--	--	--	---------------------------------

6. A reflexiót irányító kérdések

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
<p>- Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy választ keressenek olyan kérdésekre, mint a következők.</p> <p>- Milyen jellemző tulajdonságai vannak? Miben hasonlítok másokhoz? Miben különbözöm másoktól?</p> <p>- Mire vagyok képes? Mire nem vagyok képes?</p> <p>- Milyen szeretnék lenni?</p> <p>- Miért van szükség szabályokra?</p> <p>- Mit jelent az, hogy bolgárok vagyunk?</p>	<p>Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy választ keressenek olyan kérdésekre, mint a következők.</p> <p>- Mi az ember? Miben különbözik az állatoktól?</p> <p>- Miben hasonlítunk mindannyian? Honnan erednek az emberek közötti különbségek?</p> <p>- Miért gondolkodnak másként a különböző életkorú emberek?</p> <p>- Mi mindentől függhet a döntések és tettek megítélése?</p> <p>- Miért vannak szegények és gazdagok?</p> <p>- Milyen mértékben határozza meg a természeti környezet az emberek mindennapi életét és kultúráját?</p> <p>- Miért van az, hogy ugyanazt a történelmi eseményt vagy jelenséget különböző emberek különbözőképpen élik át?</p>	<p>Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy választ keressenek olyan kérdésekre, mint a következők.</p> <p>- Mit jelent az, hogy minden embert egyenlő méltóság illet meg?</p> <p>- Mit tehet az egyes ember másokért, a közösségért, a rászorulókért?</p> <p>- Van-e fejlődés a történelemben?</p> <p>- Miért vannak háborúk?</p> <p>- Milyen szerepet játszik a természeti környezet az egyes országok, civilizációk életében?</p> <p>- Mitől függhnek az egyes emberek, embercsoportok érdekei?</p> <p>- Miért vannak gazdag és szegény országok?</p> <p>- Milyen mértékben hatnak a „nagy emberek” a történelmi eseményekre és folyamatokra?</p> <p>- Mi a hit, a vallás szerepe az egyes ember és a társadalmak életében?</p> <p>- Van-e célja az emberi életnek, illetve az emberi történelemnek?</p>	<p>Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy választ keressenek olyan kérdésekre, mint a következők.</p> <p>- Vannak-e abszolút erkölcsi értékek?</p> <p>- Miért kerülhet ellentmondásba erkölcs és jog?</p> <p>- Milyen útjai vannak az önmegvalósításnak?</p> <p>- Hányféle közösségi identitása lehet egy embernek?</p> <p>- Milyen értelemben beszélhetünk ok-okozati viszonyokról a történelemben? Van-e történelmi determinizmus?</p> <p>- Hogyan élhetnek együtt különböző kultúrák, vallások, népek? Milyen lehetőségei és akadályai vannak a kultúrák közötti kommunikációnak?</p> <p>- Hogyan lehetséges az, hogy ugyanazt a történelmi eseményt vagy jelenséget különböző emberek különbözőképpen értelmezik?</p> <p>- Mi az erőszak szerepe a történelemben?</p>

Közműveltségi elemek

1-4. Évfolyam

1. Az én családom
2. Városom, falum
3. Az én hazám
4. Nemzeti ünnepek és szimbólumok
5. Elődeink és életük
6. Hogyan ismerjük meg a múltat (múzeumok, emléktáblák, tárgyak, képek, szokások, más dokumentumok)
7. Mondák trákokról, szlávokról és ősbolgárokról
8. Arcok a középkori bolgár történelemből
  - A bolgár cárok
  - Cirill és Metód és tanítványaik
  - Bolgár alkotók
9. A török elleni harcok

10. Bolgárok világszerte

5-8. Évfolyam

Bolgárok az Oszmán birodalomban

1. Bolgár Újjászületés
2. Nemzeti mozgalmak
3. A felszabadulás
4. Az újkori bolgár állam kialakulása
5. A nemzeti ideálok csődje
6. Bulgária a Második világháború után
7. Bulgária a globális világban
8. Nemzetiségben élni
9. Szokások és hagyományok
10. Az egyén és a társadalom
11. A vegyes házasság

9-12. Évfolyam

1. Az etnikai és nemzeti nemzetiségek fogalma
2. Bolgárok Magyarországon – letelepedési hullámok és befogadás
3. A bolgárkertészet és helye a magyar gazdasági életben
4. Helytörténeti kutatások a magyarországi bolgárokról
5. A magyarországi bolgárok intézményei és szervezetei
6. Nemzetiségi média
7. Nemzetiségi jogok és védelme
8. Témák a bolgár történelemből:
  - Etnikai csoportok a bolgár állam megalakulásakor
  - A kereszténység és a szláv nyelv egyesítő szerepe a Középkorban
  - A birodalmak szerepe – kölcsönhatás és ütközések
  - A nemzeti állam – célok és illúziók
  - A XX. század nagy kísérletei – totalitarizmus formái
  - Bulgária a globális világban

B) ROMA/CIGÁNY NEMZETISÉGI NEVELÉS-OKTATÁS*1. Beás nyelv és irodalom*

(a nyelvoktató, a bővített nyelvoktató és a kiegészítő nemzetiségi nevelés-oktatás számára)

Fejlesztési feladatok**A fejlesztési feladatok szerkezete**

1. Beszédértés
2. Beszédkészség
3. Olvasásértés
4. Írás

1. Beszédértés

Megérti a leggyakoribb fordulatokat és szókinccset. Megérti a rövid, világos és egyszerű üzenetek, bejelentések, egyéb gyakori szövegek lényegét. Megérti a legfontosabb információkat olyan rádió- és tévéműsorokban, amelyek aktuális eseményekről, illetve a mindennapi élethez, családhoz, környezetéhez, nemzetiségéhez, az érdeklődési köréhez vagy tanulmányaihoz kapcsolódó témákról szólnak.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
---------------	---------------	---------------	----------------

A tanuló legyen képes gondolatok, információk, érzelmek és vélemények egyszerű, érthető és hatékony közlésére.	A tanuló képes egyszerű, érthető és hatékony közlésre változatos kommunikációs helyzetekben.	Legyen képes alkalmazkodni a kommunikációs folyamat tényezőihez különféle konkrét beszédhelyzetekben.	A kommunikációs folyamat összetevőit ismerje fel a tanuló. Tudjon árnyaltan, rugalmasan alkalmazkodni a kommunikációs folyamat tényezőihez különféle konkrét beszédhelyzetekben.
Merjen a tanuló az adott nyelven megszólalni, fokozatosan növekedjen beszéd bátorsága és önbizalma.	A tanuló legyen képes hétköznapi beszéd-szituációk feldolgozására, beszélgetésben való részvételre és, megnyilatkozásra valamint és ellentmondásra.	Legyen képes a tanuló beás nyelven egyszerű szöveg lemásolására és tollbamondás után annak helyes leírására.	Legyen képes beszélgetni különböző partnerekkel, információkat szerezni, azokat pontosan átadni.
Értse meg és tudja követni a tanár egyszerű utasításait. Tudjon egyszerű módon kérdezni, válaszolni, információt adni, kérni valós beszéd-helyzetekben. Legyen képes megoldani hallás utáni értési feladatokat. Megértési problémák esetén tudjon segítséget kérni.	Tudjon részt venni hétköznapi témák - kommunikációs helyzetgyakorlataiban.	Tudjon egyszerű, tényleges információkat írni beás nyelven.	Tudjon látottakkal, hallottakkal kapcsolatos véleményeket beszerezni. Legyen képes érdeklődés, kívánság, igény megfogalmazására.

2. Beszédkészség

Részvétel egyszerű, mindennapi kommunikációban, egyszerű kérdések megválaszolása a már említett témákban. Saját élmény, gondolat, vélemény, érzés egyszerű és világos kifejezése, megfogalmazása a beszéd-szituációnak megfelelően egyszerű és összetett mondatokban. Nem vét alapvető nyelvhelyességi hibákat.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Törekedjen a tanuló az érzékletességre. Legyen képes a különféle mondatok felismerésére, azok helyes használatára a közlési célnak és szándéknak megfelelően.	A tanuló törekedjen a pontosságra, az érzékletességre és a lényeg kiemelésére.	A tanuló törekedjen különféle mondatok változatos és tudatos használatára a közlési célnak és szándéknak megfelelően.	A tanuló legyen pontos, érzékletes és tudja kiemelni a lényegét a beszédben. Szándékosan törekedjen a változatosságra, a beszédpartnerek figyelmének megragadására és lekötésére.
Törekedjen a tanuló a kifejező és mások számára érthető beszédre.	Legyen képes a különféle mondatok változatos használatára a közlési célnak és szándéknak megfelelően.	Törekedjen a nyelvileg igényes és helyes beszédre.	Törekedjen a változatosságra és legyen képes alkalmazkodni a beszédpartnerek figyelmének, érdeklődésének változásaihoz.
Igazodjon el a hétköznapi	Törekedjen jól formált	Törekedjen a szöveg	Tudjon kifejezően és

élethelyzetekben.	beszédre és megfelelő artikulációra	tartalmát és a beszélő szándékát tükröző kiejtismód eszközeinek alkalmazására (helyes hangképzés, a mondat- és szövegfonetikai eszközök megfelelő alkalmazása).	mások számára érthetően, nyelvi igényesen és helyesen beszélni.
Legyen képes ismert szövegek rövid összefoglalására.	Figyeljen a beszédtempó, a hangmagasság, a hangerő és a hanglejtés megfelelő alkalmazására.	Az egyéni beszédsajátosságok megfigyelésére legyen képes.	Tudjon megfelelően gazdálkodni a hangerejével.
Tudjon képekről röviden beszélni, egyszerű szóbeli leírást készíteni.	Az üdvözlés, búcsúzás, jókívánság kifejezésében jártas legyen.	Tudjon rövid beszámolót adni, tudósítani hallott, olvasott vagy átélt aktuális és érdekes eseményről - utalás érzelmekre, lelkiállapotra.	Az egyéni beszédsajátosságokat ismerje, törekedjen az egyéni adottságok kihasználására és a beszéd lehetőségeinek tágítására.
A mesélő személyét tudja változtatni. A gyakran használt igék ragozását, a ragozott igealakokat, a segédigéket helyesen használja.	Tudjon röviden bemutatkozni.	Szövegfajtákat ismerje fel. Tudjon egyes nyelvi eszközöket udvarias kifejezéseket, kötőmódot használni.	A szünet, a hangsúlyváltás, a beszédtempóváltás, a hangmagasságváltás és a hanglejtés modulációjának használatában rejlő kommunikációs lehetőségek megfigyelésére legyen képes és tudja ezeket alkalmazni.
Különböző igeidejű alakok képzésében szerezzen egyre nagyobb jártaságot.	Mondatok, rövid szövegek megértésére legyen képes és tudjon válaszolni a szövegekre vonatkozó kérdésekre.	Egyszerű, összetett mondatok képzésével és használatával legyen tisztában.	A szöveg tartalmát és a beszélő szándékát tükröző kiejtismód eszközeit biztonságosan alkalmazza. Kiejtésének egyéni sajátosságait ismerje és törekedjen azok tudatos használatára és fejlesztésére.
Legyen képes az olvasott művek (mesék, mondák, történetek) tartalmának összefoglalására, a cselekmény rövid, vázlatos ismertetésére az igeidők helyes használatával.	Képek alapján legyen képes összefüggő leírást adni.	Különböző igemódok közötti különbségeket ismerje.	A szöveg tartalmát és a beszélő szándékát tükröző kiejtismód eszközeit biztonságosan alkalmazza.
Tudjon egyszerű kérdéseket feltenni és azokra válaszolni.	A tárgyalt témákkal kapcsolatban tudjon összefüggő mondatokat alkotni. Legyen képes egyszerű nyelvi kontaktust teremteni, és párbeszédet alkotni. Vegyen részt egyszerű beszélgetésekben, ha a partner lassan, jól artikulálva beszél.	Vegyen részt egyszerű, begyakorolt, hétköznapi témáról szóló beszélgetésben, amely közvetlen információcserét igényel ismert tevékenységgel kapcsolatban. Értesse meg magát a társasági beszélgetésekben.	Kapcsolatteremtések, beszélgetések során tudjon kérdéseket feltenni, érdeklődést, kívánságot kifejezni, információt kérni és adni saját magával és másokkal kapcsolatban Egyéni véleményét tudja kifejteni és megvédeni.

3. Olvasásértés

A mindennapi kifejezések, alapvető fordulatok megértése, amelyek a tanuló mindennapi életére, a családjára, környezetére, nemzetiségére vonatkoznak. Az olvasott szöveg tartalmának tömör reprodukálása, az információk visszakeresése, a szöveg lényegének kiemelése. A közvetített érzelmek, vélemények megértése. A tanuló aktív és passzív szókincsének gazdagítása.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Legyen képes a tanuló az olvasás jelrendszerének elsajátítására egyéni sajátosságainak figyelembevételével.	A tanuló legyen képes különböző szövegek néma és hangos olvasására, ismert tartalmú szövegek értelmező hangos olvasására, a szó szerinti jelentésen túli lehetséges jelentések létezésének megtapasztalására, megértésük gyakorlására, a szövegben kifejtett információk visszakeresésére.	A tanuló legyen jártas a különböző szövegek néma és hangos olvasásában, ismert tartalmú szövegek biztonságos, értelmező felolvasásában.	A tanuló képes egy szöveg minél teljesebb megértését biztosító hangos és néma olvasásra. A szó szerinti és a metaforikus jelentéseket meg tudja különböztetni, a ki nem fejtett tartalmakat felismeri a szöveg alapján, megérti és értelmezni is képes.
A tanult betűket tudja összeolvasni.	Ismerkedjen meg a szövegértési technikák alapjaival.	Szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegek lehetséges jelentéseinek csoportos, egyéni, irányított és önálló megértésében és gyakorlásában.	A szövegértési technikák ismeretének bővítésére, gyakorlására, alkalmazásására képes.
Szavak, szószerkezetek, mondatok hangos olvasására legyen képes.	Legyen képes az aktív és a passzív szókincs gazdagítására különböző szövegösszefüggésekben.	A szövegben ki nem fejtett tartalmak kikövetkeztetésének és megértésének gyakorlása, ismerkedés a szövegértési technikákkal.	Szókincsét folyamatosan gazdagítja a nyelv minden rétegére kiterjedően. A különböző műveltségi területek szókincsét minél pontosabban használja írásban és szóban.
Gyakorolja a hangos és a néma olvasást különböző rövidebb szövegeken egyéni sajátosságainak figyelembevételével.	Törekedjen rövidebb szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegek önálló olvasására a fontosabb gondolatok kiemelésére, összefoglalására.	Az aktív és a passzív szókincs gazdagítása önálló munkával.	Kevésbé ismert szókincsű szövegeket megért egyéni munkával; felkészül az élethosszig tartó tanulás feladataira.
Legyen képes a szöveg minél teljesebb megértését biztosító hangos és néma olvasás folyamatos gyakorlására.	Az irodalmi szövegben megjelenő egyszerűbb képeket, alakzatokat ismerje fel és tudja őket értelmezni (pl. hasonlat, metafora; ismétlés, fokozás).	Irodalmi, ismeretterjesztő és publicisztikai szövegek önálló olvasása és megértése, a szövegelemzés alapvető eljárásainak önálló alkalmazása (pl. a téma megállapítása, a lényeg kiemelése, adatkeresés, ok-okozati kapcsolatok, válaszadás kérdésekre, vázlatkészítés, összefoglalás).	Különböző műfajú és rendeltetésű szövegek szerkezetének, jelentésrétegeinek feltárására és értelmezésére alkalmas kompetenciákkal rendelkezik.
Gazdagítsa aktív szókincsét az olvasott szövegekkel összefüggésben.	Legyen képes ismert és ismeretlen szöveg (vers és próza olvasására, előadására, dramatizálására).	Legyen képes az irodalmi szövegekben megjelenő egyszerűbb képek, alakzatok felismerésére és értelmezésére.	A művek műfaji természetének megfelelő szöveg-feldolgozási eljárásokat ismeri és alkalmazni tudja (pl. a

			kontextus, a téma, a műfaj megállapítása, új és ismert közléselemek elkülönítése, logikai összefüggések felismerése, jelentésrétegek feltárása).
Legyen képes az értelmező hangos olvasás folyamatos gyakorlására. Ébredjen fel a tanuló érdeklődése népcsoportja kultúrája iránt. Ismerje fel és értse meg a leírt szavakat, kifejezéseket. A megértést cselekvéssel, szóban, írásban jelezze vissza.	Tudjon történeteket, meséket, mondákat olvasni, értse meg őket, valamint tudjon erről beszélni.	Szöveg és kép összejátékának, viszonyának megfigyelésére, különféle ábrák, illusztrációk értelmezésére. Tudjon a tanuló nyelvileg összetettebb szöveget is feldolgozni (tanórán tanári segítséggel, illetve házi olvasmányként).	Az irodalmi szövegekben megjelenő egyszerűbb képeket, alakzatokat felismerni és értelmezni tudja. A szöveg és a kép összejátékának, viszonyának megfigyelésére, a különféle ábrák, illusztrációk értelmezésére felkészült.

4. Írás

Egyszerű nyomtatvány kitöltése, üdvözet, üzenet, magán-és hivatalos levél, önéletrajz megírása. Egyszerű, rövid, összefüggő szöveg megírása ismert, hétköznapi témákban. Szöveg alkotása különböző közlésfajták alkalmazásával: élmények, események, jellemzés, párbeszéd. Személyes vélemény és álláspont kifejtése a jelenkor problémáival kapcsolatban. Nem vét alapvető nyelvhelyességi hibákat.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Az írás jelrendszerét elsajátította egyéni sajátosságainak figyelembevételével.	A tanuló képes írástechnikáját továbbfejleszteni: a tanulási igényeknek megfelelő és rendezett az írásmódra törekszik.	A tanuló írásmódja olvasható, esztétikus a tanulási szintnek megfelelően. A jegyzetelés alapjait elsajátította.	A tanuló írásmódja olvasható, esztétikus a tanulási szintnek megfelelően.
Az eszközszintű íráshasználat fokozatos kialakult a tanulónál.	Tud rövidebb szövegeket alkotni különböző szövegtípusokban és műfajokban (pl. rövid leírás, kisebb elbeszélés, néhány soros jellemzés).	Rendelkezik szövegalkotási képességgel különböző szövegtípusokban és műfajokban (pl. a leírás, a különböző nézőpontú elbeszélés és jellemzés gyakorlása, ismertetés és vélemény készítése).	A jegyzetelés alapjait elsajátította Szövegalkotása világos, kifejezőkészsége kialakult a hétköznapi és a társadalmi (közösségi) élet minden fontos területén és műfajában (pl. levél, önéletrajz, kérvény, pályázat, jellemzés, leírás).
A mondatalkotásban, néhány mondat összekapcsolásában és egyszerű szövegek alkotásában jártas.	Személyes és olvasmányélményeit képes megfogalmazni a rövidebb leírás, elbeszélés, jellemzés műfajában.	A tanuló képes a beás nyelv alapvető nyelvi és nyelvhelyességi törvényszerűségeinek alkalmazására.	Beszámoló írásos megfogalmazására felkészült, az interjú készítésének alapjait elsajátította.
Különböző szövegmintákat képes megfigyelni és műfaji és szövegszerkezetszemléletből.	Személyesen átélt vagy hallott események reprodukálásában jártasságot szerez szóban és írásban egyaránt.	Tud összehasonlítást tenni a magyar, a beás és az általa tanult más nyelv (ek) között.	Tények valóságú és pontos leírására képes az időrendi betartásával.
Megkülönböztetni. A szöveg tagolásában jártasságot szerez.	Rövid leírás készítésében jártas.	A beás nép kultúrájáról szóló alkotásokon keresztül ismeri a beás kultúrát, a kétnyelvűség	A beszélt és az írott nyelv közötti különbséget felismeri.

		előnyeit.	
Rövid szövegek alkotására képes (pl. kisebb leírás, rövid elbeszélés, egy-két soros jellemzés).	A különböző események, folyamatok leírásánál az időrendiséget betartja. A fogalmazás szerkezeti elemeinek ismerje (bevezetés, tárgyalás, befejezés).	Képes legyen tudásszintjének megfelelően egyszerűbb szövegek fordítását megoldani.	Meg tud fogalmazni egyszerű, rövid, összefüggő szöveget ismert, hétköznapi témákban.
A tanuló képes beás nyelven egyszerű szöveg lemásolására és tollbamondás után annak helyes leírására.	A levélírás, a levél szerkezeti felépítését elméletben ismerje és a gyakorlatban is tudja alkalmazni.	Legyen képes visszaadni írásban is egy-egy irodalmi alkotás lényegét, mondanivalóját.	Beszámol élményeiről, véleményéről.
Tud egyszerű, tényleges információkat írni beás nyelven.	Levelezést tudjon folytatni magyarországi és külföldi beás gyerekekkel - egyelőre közösségi formában.		

Közműveltségi tartalmak

1-4. évfolyam

1. Beszédtértés

- A tanult témákhoz kapcsolódó ismerős szavak, fordulatok megértése.
- Értse meg és tudja követni a tanár egyszerű utasításait.
- Tudjon egyszerű módon kérdezni, válaszolni, információt adni, kérni valós beszédhelyzetekben.
- Legyen képes megoldani hallás utáni értési feladatokat. Megértési problémák esetén tudjon segítséget kérni.

2. Beszédkészség

- A napszaknak megfelelő, s a napszaktól függetlenül használatos üdvözlési és búcsúzkodási formák az óravezetés kifejezései.
- Bemutatkozás, bemutatás
- A mindennapi élet leggyakoribb szavai, különböző személyekkel kapcsolatos információk adása
- A beás nyelv hangzókészletének megismerése, a nyelv hanglejtésének, ritmusának érzékeltetése auditív és vizuális eszközök felhasználásával.
- A helyes artikuláció fokozatos elsajátítása
- Megfigyelések, élmények rövid szóbeli közlése
- Az ismerethordozók képeinek leírása
- A szűkebb környezetünkhöz tartozó személyek/szülők, testvérek egyszerű külső jellemzése
- A szűkebb környezet leírása
- Rövid jókívánságok kifejezése
- Hétköznapi szituációkban rövid párbeszédalkotása, eljátszása
- Adott témáról való beszélgetés szövegalkotás képekről, rajzokról
- Az események elmondásakor az időrend követése
- Néhány rövid mondóka, mese, vers, dal ismerete
- Egyszerűbb számolási feladatok beás nyelven

3. Olvasásértés

- A beás nyelv hangjainak felismerése, megismerése
- A beás nyelv hangsúlyainak fokozatos megértése
- A magyartól eltérő beás hangok ejtése és a betűk felismerése
- A beás abc megismerése.
- Rövid szótagok, szavak alakítása
- A helyes mondatintonáció fokozatos elsajátítása

- Az értő olvasás és annak fejlesztése
- Az életkoroknak megfelelő szöveg néma olvasása
- A megértés ellenőrzése egyszerű feladatokkal
- A folyamatos olvasás
- Az életkornak megfelelő mesék, versek, fordítások feldolgozása

4. Írás

- A beás nyelv alapszókincséhez tartozó szavak leírása
- Rövid mondatok másolása
- Írott szöveg másolása
- Nyomtatott szöveg másolása
- Írás tollbamondás után
- Írás emlékezetből
- A helyes vonalvezetés és betűkötés
- Képekről szavak, kifejezések írása
- Sorba rendezés, mondatalkotás, központosítás
- Egyszerű hétköznapi események leírása
- ismeretközlő szövegek leírása
- A levél, a levélforma, a levélírás módjaival való megismerkedés
- Rövid üdvözetek, jókívánságok kifejezése írásban

5-6. évfolyam

1. Beszédértés

- Információ átadása, élmények elmesélése
- Tárgyakról, állatokról, személyekről készült rövid leírás megértése
- Az ismerős szavak, fordulatok megértése és reprodukálása, amelyek személyére, családjára, közvetlen környezetére vonatkoznak.

2. Beszédkészség

- Hétköznapi beszédhelyzetek feldolgozása
- Beszélgetésben való részvétel, megnyilatkozás és ellentmondás
- Hétköznapi témák, rövid kommunikációs helyzetgyakorlatok
- Információadás
- Élmények elmesélése
- Tárgyak, állatok, személyek leírása, személyek jellemzése

3. Olvasásértés

- Ismert és ismeretlen szöveg (vers és próza olvasása, előadása, dramatizálása)
- Történetek, mesék, mondák, olvasása és tartalmi megértése, valamint az erről való beszéd
- Személyesen átélt események elmesélése
- Mondások, nyelvi játékok, történetek feldolgozása
- Információk kigyűjtése irodalmi művekből egy adott témához
- A szótár használata

4. Írás

- Személyesen átélt vagy hallott események reprodukálása fogalmazás formájában
- Rövid leírás készítése különböző eseményekről, folyamatokról. Az időrendiség betartása
- A fogalmazás szerkezeti elemeinek ismerete (bevezetés, tárgyalás, befejezés)
- A levélírás, a levél szerkezeti felépítése
- A személyes és hivatalos levél, a kérvény műfaja
- Levelezés elindítása magyarországi és külföldi beás gyerekekkel - egyelőre közösségi formában

7-8. évfolyam

2. Beszédértés

- Több mondatból álló, összefüggő szöveg megértése (párbeszéd, üzenet, üdvözlő képeslap, bemutatkozás)
- A leggyakoribban használt fordulatok és szókincs megértése
- Rövid, világos és egyszerű üzenetek, bejelentések, egyéb gyakori szövegek értése

1. Beszédkészség

- Beszélgetés különböző partnerekkel
- Információk szerzése, azok pontos átadása
- A látottakkal, hallottakkal kapcsolatos vélemények beszerzése
- Érdeklődés, kívánság, igény megfogalmazása
- Információadás a saját személyről
- Az udvarias kifejezőmód verbális és nonverbális eszközei
- Beszámolók, tudósítások fontos, érdekes iskolai vagy egyéb eseményekről
- Informatív és "csevegő" beszélgetés - az interjú
- A továbbtanulás, az önéletrajz, a kérelem szókincse

3. Olvasásértés

Ismerjen meg néhány irodalmi alkotást (verset, népmesét, mondókát, népdalt, novellát, elbeszélést, regényt) a beás népcsoport kultúrájából. Legyen igénye beás nyelven való olvasásra. Legyen képes a tanultak köréből bármelyik típusú szöveget kifejezően felolvasni (megfelelő hangsúlyokkal, a szöveg lényegének visszaadásával).

Megérti rövid, egyszerű szövegek, köztük történetek lényegét. A kért információt ki tudja keresni.

- Különféle szövegek olvasása, feldolgozása
- Néhány irodalmi alkotás ismerete (vers, népmese, mondóka, népdal, novella) a beás népcsoport kultúrájából.
- Értelem szerinti hangsúlyozás, lényegkiemelés
- Megkezdett szövegek kiegészítése, átalakítása, befejezése
- Fontos és mellékes események információk

4. Írás

- Rövid önéletrajz írása
- Magánlevél írása
- Beszámoló megfogalmazása
- Interjú készítése
- Tények valóságghú és pontos leírása az időrendi betartásával
- A beszélt és az írott nyelv közötti különbség

9-12. évfolyam

1. Beszédtértés

- Információ átadása
- Az udvarias kifejezőmód verbális és nonverbális eszközeinek ismerete
- Tudjon röviden beszámolni, tudósítani fontos, érdekes iskolai vagy egyéb eseményekről
- Főbb vonalaiban értse meg a köznyelvi beszédet, különösen, ha gyakran előforduló, számára ismert témáról szól.
- Értse meg a legfontosabb információkat olyan rádió- és tévéműsorokban, amelyek aktuális eseményekről, illetve az érdeklődési köréhez vagy tanulmányaihoz kapcsolódó témákról szólnak, és amelyekben viszonylag lassan és világosan beszélnek.

2. Beszédkészség

- A tanuló tudjon az élet hétköznapi témáiról beszélgetni, könnyen tudja követni a mások között folyó beszélgetést elvont, összetett, ismeretlen témákban.
- Viszonylag könnyen tudjon követni: előadást, beszélgetést, vitát, s az élénk társalgásba legyen képes kapcsolódni.
- Tudja a beás nyelv különböző dialektális változatainak folyó beszélgetést követni
- Értsen meg konkrét és elvont témájú átlagos sebességű bejelentéseket
- A rádió vagy egyéb hangzó felvételt legyen képes megérteni és érzékelni a beszélő hangulatát

- A vele társalgást folytató beszélő attitűdjét és üzeneteit is érezze, melyekre ha kell, verbális választ is tudjon adni.
- Világos, részletes leírást, bemutatást tudjon adni összetett témákkal kapcsolatban
- Megadott témákat legyen képes általánosabb nézőpontból is tárgyalni
- Képes elmagyarázni álláspontját, világosan érvelni különböző témákban
- Folyamatosan és természetesen részt tudjon venni a különböző témájú társalgásokban
- Folyékonyan, erőfeszítés nélkül bejelentést tudjon tenni, hangsúllyal és hanglejtéssel kifejezve a jelentés finomabb árnyalatait.
- A gondolati és formai tagolás beszédében megfelelő: van bevezetés, tárgyalás és befejezés előadásában
- Képes folyékonyan, helyesen és hatékonyan használni a beás nyelvet, gondolatait, álláspontját következetesen, folyamatosan ki tudja fejteni.
- Bonyolultabb, váratlan elemeket is tartalmazó feladatokat sikeresen meg tud oldani

3. Olvasásértés

- A tanuló képes átlagos beszédtempóban narratív, leíró vagy érvelő általános szöveg értő olvasására
- Képes az általános szöveg tényszerű és implikált információinak megértésére
- Gyorsan át tud olvasni hosszabb és összetettebb szövegeket is, melyekben megtalálja a lényeges részleteket.
- A rejtett jelentéstartalmakat is érzékeli az olvasott szövegben
- A tanuló olvasási tempója, kiejtése és hanglejtése megfelelő. Olvasása érthető és követhető

4. Írás

- Szövegalkotása világos, kifejezőkészsége kialakult a hétköznapi és a társadalmi (közösségi) élet minden fontos területén és műfajában (pl. levél, önéletrajz, kérvény, pályázat, jellemzés, leírás)
- A tanuló világos, jól szerkesztett részletes szöveget tud alkotni összetett témákban
- A szövegalkotás során megbízhatóan alkalmazza a kohéziós eszközöket
- Összetett témákat világos, jól szerkesztett módon tud kifejteni
- Kiegészítő gondolatok, érvek és megfelelő példák felhasználásával ki tudja fejteni és alá tudja támasztani nézeteit
- A tanuló megfelelően használja a szövegösszefüggés tartalmi és nyelvi elemeit: létrejön a szövegkohézió
- A szöveg formai jegyei teljesen megfelelnek a szövegfajtának, hangneme a közlési szándéknak és a címzetthez való viszonyinak
- A szöveget a témának és a közlési szándéknak megfelelő változatos szókinccsel jellemzi
- A tanuló változatos nyelvtani struktúrákat használ, valamint mondatszerkesztése is változatos
- A komplex kommunikációs készségeket feltételező műfajokban képes szövegek közvetítésére anyanyelvről célnyelvre

2. Romani nyelv és irodalom

(a nyelvoktató, a bővített nyelvoktató és a kiegészítő nemzetiségi nevelés-oktatás számára)

Fejlesztési követelmények

A fejlesztési feladatok szerkezete

1. Beszédeértés
2. Beszédkészség
3. Olvasásértés
4. Írás

1. Beszédeértés

Hallott szöveg értése. Megérti a leggyakoribb fordulatokat és szókinccset. Megérti a rövid, világos és egyszerű üzenetek, bejelentések, egyéb gyakori szövegek lényegét. Megérti a legfontosabb információkat olyan rádió- és tévé-műsorokban, amelyek aktuális eseményekről, illetve a mindennapi élethez, családhoz, környezetéhez, nemzetiségéhez, az érdeklődési köréhez vagy tanulmányaihoz kapcsolódó témákról szólnak.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Rövid szövegek lényegének felismerése. A nem verbális kommunikáció megfigyelése és alkalmazása.	A kommunikáció különböző formáinak megismerése, alkalmazása.	Romani nyelvű szóbeli közlések megértése, az ezekre történő reagálás.	Az élőbeszéd tempójában elhangzott közlés egyszeri hallás utáni megértése különféle beszédhelyzetekben, az ezekre történő helyes reagálás.
Az egyszerű szóbeli közlések, egyszerű utasítások, kérések, kérdések, kifejezések és felszólítások megértése, ezekre történő reagálás.	Szóbeli közlések, utasítások, kérések, kifejezések és felszólítások megértése, ezekre történő reagálás.	Hallás után a közlés lényegének megértése, az erre történő helyes reagálás. Szóbeli üzenetek megértése.	A hétköznapi kommunikációs helyzetekben a lényeg megértése, szókincsének ismerete és alkalmazása.
Egyszerű kérdések megértése és szóbeli válaszadás a következő témakörökben: család, lakóhely, napirend, iskola, öltözködés, vásárlás.	A tanult szavak, kifejezések jelentésének felismerése, szókapcsolatokban és mondatokban egyaránt. Értse meg az ismerős szavakat, fordulatokat, amelyek a személyére, a családjára, az iskolájára, a közvetlen környezetére, tárgyakra, állatokra, a közlekedésre, a lakásra, a szabadidőre, az időre, az időjárásra, a saját élettörténetre vonatkoznak.	Az ismeretlen szöveg lényegének megértése. A kulcsszavak, és az előzetes lényegi információk alapján. Hallás után a közlés lényegének megértése a következő témakörökben: család, iskola, munka, szabadidő, kultúra, sport, utazások, média, közlekedés, egészségvédelem, országismeret, a roma/cigány nemzetiség élete.	A látottak, hallottak tartalmi megértése, visszaadása a szituációnak megfelelő szókincs használatával. A továbbtanulás, önéletrajz, kérelem szókincsét ismerje.
A roma/cigány nemzetiség életéhez kapcsolódó dalok, játékok, mesék, mondókák, megismerése és megértése.	A roma/cigány nemzetiség életéhez kapcsolódó dalok, játékok, mesék, versek felismerése megértése a rádió és tv műsorokban.	A tanult témakörökhöz kapcsolódó információk felismerése és lényegének megértése rádió és tv műsorokban.	A tanult témakörökhöz kapcsolódó információk felismerése és megértése rádió és tv műsorokban. Az ismeretterjesztő és játékfilmek, dokumentumfilmek valamint a roma/cigány irodalmi és nyelvjárási szövegek tartalmának megértése.

2. Beszédkészség

Részvétel egyszerű, mindennapi kommunikációban, egyszerű kérdések megválaszolása a már említett témákban. Saját élmény, gondolat, vélemény, érzés egyszerű és világos kifejezése, megfogalmazása a beszédszituációnak megfelelően egyszerű és összetett mondatokban. Nem vét alapvető nyelvhelyességi hibákat.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Helyes kiejtés, pontos hangképzés, helyes artikuláció a magyartól eltérő sajátos romani hangok helyes képzése (pl. a-á) a kommunikáció során.	Bekapcsolódás az egyszerű párbeszédbe. A mondatok helyes intonációja.	Hallott szöveg megértése - hanganyag, film tartalmának rövid visszaadása. Bátor részvétel a mindennapi kommunikációban.	Nyelvileg igényes szókincs használata a mindennapi kommunikáció során.

Törekvés a helyes, kifejező beszédre.	Törekvés a helyes kiejtésre, érthető és kifejező beszédre.	Törekvés a helyes érthető, kifejező beszédre. Vélemények, érzések, gondolatok egyszerű, helyes megfogalmazása.	Törekvés a helyes, kifejező beszédre, a szabatos, meggyőző, érthető kommunikációra.
Mondatok, kérdések alkotása az egyszerű beszédhelyzetben (pl. köszönés, búcsúzkodás, bemutatkozás, információadás és kérés).	Aktív részvétel beszélgetésben kérdések segítségével, események, élmények elmondása egyszerű mondatokban. Tudjon képről, rajzról összefüggően beszélni.	Önálló beszélgetés, véleményalkotás, emberek jellemzése, hely, tárgyak leírása a tanult szókincs felhasználásával. Saját érzések, gondolatok egyszerű és világos kifejezése. Okokra való rákérdezés.	Gondolatok, vélemény, élmény, önálló tömör megfogalmazása. Egyetértés, ill. egyet nem értés kifejezése mindennapos szituációkban.
Helyes kapcsolatteremtés társakkal és felnőttekkel (kevés segítséggel).	Segítségkérés, helyes kapcsolatteremtés társakkal és felnőttekkel, probléma esetén (egyszerű, érthető helyes kiejtéssel)	Segítségkérés, segítség adás, helyes kapcsolatteremtés társakkal és felnőttekkel, probléma esetén.	Segítségkérés, segítség adás, helyes kapcsolatteremtés társakkal és felnőttekkel, probléma esetén. Szükség esetén társalgás kezdeményezése.
Képek, illusztrációk segítségével rövid történetek, mesék előadása, dramatizálása, helyes ejtéssel.	Olvasott szöveg lényegének összefoglalása 2-3 mondatban. Egyszerű kérdések és válaszok alkotása helyes szórenddel különböző szituációkban. A romani hangok helyes kiejtése, a magyar kiejtéstől eltérő hangok helyes artikulációja.	Saját élményekkel összefüggő kérdések megfogalmazása. Tipikus beszédfordulatok, udvariassági kifejezések használata.	Látottak, hallottak felidézése a társalgási helyzetnek megfelelő szókincs használatával. Mindennapos, szokványos helyzetekben ön maga megértetése.
Versek, dalok, rövid szövegek, mesék, mondókák, nyelvi játékok memorizálása és előadása társaknak.	Versek, dalok, mesék, egyéb szövegek memorizálása és kifejező előadása.	Szépirodalmi mű művészi élményt nyújtó előadására való törekvés, helyes kiejtéssel.	Hétköznapi szövegek és irodalmi művek értelmező tolmácsolása, memorizálása, törekvés az élményt nyújtó előadásra. Tudjon romani nyelven interjút készíteni.

3. Olvasásértés

Olvasott szöveg értése. A mindennapi kifejezések, alapvető fordulatok megértése, amelyek a tanuló mindennapi életére, a családjára, környezetére, nemzetiségére vonatkoznak. Az olvasott szöveg tartalmának tömör reprodukálása, az információk visszakeresése, a szöveg lényegének kiemelése. A közvetített érzelmek, vélemények megértése. A tanuló aktív és passzív szókincsének gazdagítása.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
A szövegek értő, pontos, folyamatos és kifejező olvasása hangosan, helyes ritmusban, tempóval, jó kiejtéssel és hangsúlyozással.	Az olvasott szövegben ismert szavak, szókapcsolatok, kulcsszavak keresése, ismert szavak ragozott alakjainak felismerése.	Ismert és ismeretlen szöveg pontos, folyamatos értő olvasása.	Hosszabb, bonyolultabb irodalmi szöveg megértése, értelmező olvasása.

Új szövegkörnyezetben az elsajátított szavak felismerése, megértése, visszajelzése (cselekvéssel, szóval, írásban).	Az értő néma olvasás elsajátítása és használata.	Lényeg megértése néma olvasás esetén.	A lényeget értő néma olvasás készségének és a hallott részlet beazonosítási képességének (író, cím) fejlesztése.
A rövid szöveg lényegének megértése, helyes kérdésfeltevés és helyes válasz adása.	Különböző témakörök szövegeinek feldolgozása, (különös tekintettel a roma/cigány nemzetiség életmódját bemutató történetek értelmezésére). A szótár használatával ismerkedjen meg.	Szövegfeldolgozás szótárhasználattal. Hosszabb szövegek esetén a lényeg kiemelése.	A nyelvileg bonyolultabb szöveg komplex megértése: tartalom összefoglalása, a főbb gondolatok kiemelése, véleményformálás.
Az értő néma olvasás fokozatos elsajátítása.	A folyékony, helyes, kifejező olvasás fokozatos elsajátítása és megfelelő használata szövegfeldolgozáskor.	A néma, értő olvasás helyes használata nyomtatott és elektronikus szövegek használatakor.	A néma, értő olvasás helyes alkalmazása ismeretterjesztő, szépirodalmi, tankönyvi és média szövegtípusok használatakor.
Rövid irodalmi szövegek (mesék, mondókák, gyermekversek, történetek) olvasása.	Rövid irodalmi szövegek (mesék, mondókák, gyermekversek, történetek, mondák) önálló olvasása. Vers, próza, előadása, dramatizálása.	A különböző műfajú szövegek fordítása romani nyelvről magyar nyelvre és magyar nyelvről romani nyelvre (levél, hír, időjárás, hirdetés, vers, népmese, dalok, novella, elbeszélés).	Rövid (modern romani nyelvű irodalmi alkotások) szépirodalmi művek vagy műfordítások önálló olvasása.
Könyvtár-szolgáltatások és elektronikai források igénybevétele.	Elektronikus források nyújtotta lehetőségek megismerése.	Szókincs gyarapítás az elektronikus források használata során.	A tanulást segítő valamennyi forrás ismerete és lehetőség szerinti önálló használata a szókincs bővítés érdekében.

4. Írás

Íráskészség. Egyszerű nyomtatvány kitöltése, üdvözllet, üzenet, magán- és hivatalos levél, önéletrajz megírása. Egyszerű, rövid, összefüggő szöveg megírása ismert, hétköznapi témákban. Szöveg alkotása különböző közlésfajták alkalmazásával: élmények, események, jellemzés, párbeszéd. Személyes vélemény és álláspont kifejtése a jelenkor problémáival kapcsolatban. Nem vét alapvető nyelvhelyességi hibákat.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Az írás jelrendszerét elsajátította egyéni sajátosságainak figyelembevételével. Az alapszókincs ismert szavainak, kifejezéseinek helyes írása másolás során.	Hétköznapi témájú, egyszerű, rövid, összefüggő szöveg megírása helyesen.	Saját gondolatok egyszerű mondatokban való megfogalmazása.	Szövegszerkesztési módszerek továbbfejlesztése, jól szerkesztett, esztétikus íráskép (hivatalos levél, e-mail, önéletrajz, külső és belső jellemzés, leírás, kérvény, pályázat írása).
Olvasható, rendezett íráskép megfelelő írástempó.	Olvasható, rendezett íráskép, megfelelő írástempó, esztétikus fűzetvezetés.	Olvasható, rendezett íráskép, megfelelő írástempó, esztétikus fűzetvezetés.	Olvasható, rendezett íráskép, megfelelő írástempó, esztétikus fűzetvezetés.

Mondatok, rövid összefüggő írott és nyomtatott szövegek másolása, hallás utáni leírása, kevés hibával.	Másolás hibák nélkül, szavak, rövid mondatok hallás utáni leírása kevés hibával.	A romani nyelvi és nyelvhelyességi törvényszerűségek hibátlan alkalmazása az írásbeli szövegekben.	Élménybeszámoló készítése egy-egy magyarországi roma/cigány irodalmi alkotás tartalmáról, mondanivalójáról, értékeiről. Önálló jegyzetelési technika kialakítása. Hibátlan helyesírás az alapvető szavakban.
Egyszerű írásbeli feladatok (pl. szavak alkotása megadott betűkkel, mondatalkotás adott szavakkal, egyszerű mondatokkal szövegszerkesztés) megoldása.	A romani nyelv helyesírás szabályainak alkalmazása (a romani hangzók írásban történő helyes jelölése).	Szótárhasználat segítségével egyszerű mondatok fordítása romani nyelvre a mondatszerkezet és nyelvi fordulatok különbözőségének figyelembevételével.	A nyelvtani nyelvhelyességi, stilisztikai és helyesírási ismeretek fejlesztése, nyelvtani szabályok tudatos alkalmazása az írásbeli szövegalkotásban. Szótár segítségével fordítás romaniról magyarra és magyarról romanira (lehetőség szerint hibátlanul).
Egyszerű mondatok helyesen történő írása.	Törekvés a nyelvtanilag helyes mondatok alkotására, írásban.	Ismert témákban egyszerű, összefüggő szövegek, nyelvtani szempontból helyes írása.	Ismert témákban egyszerű, összefüggő szövegek, nyelvtani szempontból helyes, önálló írása.
Minta alapján rövid szövegek írása (pl. üdvözlőlap, képeslap, e-mail, bemutatkozás).	Rövid szövegek összeállítása (pl. egyszerű nyomtatvány kitöltése, levél, e-mail írása, párbeszéd, képleírás).	Különböző adatokat tartalmazó kérdőívek kitöltése. Egyszerű szövegek írása (pl. levél, képeslap, e-mail, üzenet, rövid feljegyzések).	Rövid magánlevél, távirat, életrajz önálló megfogalmazása, e-mail írása. Személyes vélemény, álláspont hibátlan írásbeli megjelenítése.
Szövegtagolás kialakítása. Tiszta, rendezett fűzetvezetés. Olvasható íráskép kialakítása.	Szövegtagolás, rendezett, tiszta, olvasható íráskép megléte. Gondos fűzetvezetés.	Olvasható, tetszetős íráskép. Igényes fűzetvezetés.	Hibátlan, olvasható, tetszetős írás. Megfelelő fűzetvezetés.

Közműveltségi tartalmak

1-4. évfolyam

1. Beszédértés

- 1.1. A hallott szöveg, utasítás, kérdés, szó, szófordulat hallás utáni megértése.
- 1.2. Verbális és nem verbális kommunikáció megfigyelése és alkalmazása.

2. Beszédkészség

- 2.1. Képes a nemzetiségi nyelven megszólalni, egyszerű beszélgetésbe bekapcsolódni.
- 2.2. Valós helyzetekben képes kapcsolatot teremteni társaival, felnőttekkel.
- 2.3. Megértési problémák esetén segítséget tud kérni.
- 2.4. Önbizalma, beszédbátorsága fokozatosan növekszik.
- 2.5. Hangképzése, kiejtése, artikulációja helyes és pontos.
- 2.6. Memoritereket - verseket, dalokat, kiolvasókat és mondókákat, játékokat szövegként megjelenít.
- 2.7. Szóhasználat, szövegalkotása igazodik a kommunikációs szituációhoz.

Javasolt irodalom:

- Bársony János – Daróczi Ágnes (2005): Vrana mámi mesél. CD melléklettel. Sulinova, Budapest
- Doroginé Karancsi Annamária: O amal, Cigány nyelv kicsiknek
- Lakatos Szilvia (2010): Turcko muca, shun! - Romani mondókáskönyv. CD melléklettel (Romano Glaszo), PTE-BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Pécs
- Tuza Tibor (1997): Romamécs 2. Az interkulturális oktatás alternatív és kísérleti olvasókönyve az általános iskola 2. osztálya számára. HB MPI, Debrecen
- Glinda folyóirat

3. Olvasásértés

- 3.1.A szavak, szövegek pontos és kifejező olvasása, lényegének megértése.
- 3.2.A megértést cselekvéssel vagy szóban jelezze.
- 3.3.Tegyen szert a néma, vagy hangos, ismert nyelvi elemekből álló, értő olvasásra.
- 3.4.Legyen képes az egyszerű információk kiemelésére a szöveggörnyezetből.
- 3.5.Az értő olvasás elsajátítása során aktív és passzív szókincse gyarapodjon.
- 3.6.Érdeklődjön népcsoportja kultúrája iránt.

4. Írás

- a. Az írás jelrendszerének ismerete.
- b. Egyszerű írásbeli feladatok megoldása, szöveg másolása, tollbamondás utáni leírása, helyesen.
- c. Rövid, összefüggő szöveg írása: e-mail, üdvözlő és képeslap, meghívó.
- d. Olvasható, rendezett íráskép, megfelelő írástempó.
- e. Mondatok összekapcsolása.

5-8. évfolyam**1. Beszédértés**

- 1.1. A hallott szöveg, szóbeli közlés, alapvető információk hallás utáni megértése.
- 1.2. Gyakori fordulatok és szókincs ismerete mindennapi helyzetekben, új szöveg-környezetben.

2. Beszédkészség

- 2.1. Képes a nemzetiségi nyelven megszólalni, egyszerű beszélgetésbe bekapcsolódni hétköznapi témában.
- 2.2. Valós helyzetekben képes közvetlen információt cserélni társaival, felnőttekkel.
- 2.3. Véleményét, érzéseit, gondolatait érthetően kifejezi.
- 2.4. Társasági beszélgetésben megérteti magát.
- 2.5. Hangképzése, kiejtése, artikulációja helyes és pontos.
- 2.6. Memoritereket értelmezően, szöveghűen tolmácsol, megjelenít.
- 2.7. Verbális és nem verbális kommunikációja adekvát.

Javasolt irodalom:

- Bari Károly (1990): Le veseski dej. Az erdő anyja. Országos Közművelődési Központ, Budapest
- Bari Károly (1985): Tűzpiros kígyócska. Gödöllői Művelődési Központ, Gödöllő
- Choli Daróczi József – Feyér Levente (2002): Zhanes romanes? Cigány nyelvkönyv. Magyarországi Cigányok Kulturális Szövetsége, Budapest
- Janurik Tamás (2010): A lovári nyelv kiskatéja. Ad Librum Kiadó, Budapest
- Dr. Karsai Ervin (2004): Cigány nyelv I. Cigány nyelv alapfokon. Anda Romani Kultúra Alapítvány, Medgyesegyháza
- Le Sapesqi Gili-Rromano Folkloró – Cigány Folklor-Kígyó Ballada. Gyűjtötte: Rézműves Melinda (CD). Kiadja: Fővárosi Önkormányzat Cigány Ház – Romano Kher
- Papp János (2008): Sityu romanes! – Tanulj cigányul. Pappné Darida Andrea Nyelvoktató Kft., Budapest

- Papp János (2008): Cigány-magyar, magyar-cigány kézisztár. Pappné Darida Andrea Nyelvoktató Kft., Budapest
- Romane paramichi – Cigány mesék. Gyűjtötte: Rézműves Melinda (CD). Kiadja: Fővárosi Önkormányzat Cigány Ház – Romano Kher
- www.khetanodrom.hu
- www.romanishib.hu
- www.romapage.hu
- sasvarigabor.extra.hu/bevezetotoplap.htm

Magyarországi roma/cigány szerzők, alkotók versei, meséi, történetei: Choli Daróczy József, Glonczy Ernő, Lakatos Menyhért, Nagy Gusztáv, Rostás-Farkas György, Vajda Imre, Vesho-Farkas Zoltán

3. Olvasásértés

- 3.1. Szövegek pontos, kifejező és értelmző, kritikai olvasása, lényegének megértése.
- 3.2. Lényeges információk kiemelése a szövegek környezetéből.
- 3.3. Néma, vagy hangos, értő olvasás helyes használata.
- 3.4. Információk kiemelése a szövegek környezetéből.
- 3.5. Képes a nyomtatott és elektronikus szövegek átfutására, részletekbe menő tanulmányozására, adatainak visszakeresésére.

4. Írás

- 4.1. Nyelvhelyességi, helyesírási normák ismerete.
- 4.2. Tömör, összefüggő szöveg írása: e-mail, sms, üdvözlő és képeslap, meghívó.
- 4.3. Olvasható, rendezett, mondanivalót jól tükröző íráskép, megfelelő írástempó.
- 4.4. Folyékony írástechnika.
- 4.5. Kommunikációs céloknak megfelelő írástechnika alkalmazása.

9-12. évfolyam

1. Beszéderítés

- 1.1. A hallott szöveg, szóbeli közlés, elhangzott információ hallás utáni megértése.
- 1.2. Gyakori fordulatok és szókincs ismerete mindennapi helyzetekben, új szövegek környezetben.
- 1.3. Követi a nemzetiségből származó beszélő gondolatmenetét.

2. Beszédkészség

- 2.1. Beszéde érthető, jól artikulált, összefüggő.
- 2.2. Természetesen tud beszélgetést folytatni társaival, felnőttekkel.
- 2.3. Beszélgetés során véleményét, érzéseit, gondolatait érthetően kifejti, indokolja.
- 2.4. Képes önállóan összegezni mások véleményét, különféle szövegeket, történeteket, eseményeket.
- 2.5. Hangképzése, kiejtése, artikulációja helyes és pontos.
- 2.6. Memoriterek értelmezően, szöveghűen tolmácsol, megjelenít.
- 2.7. Szókincse jó.
- 2.8. Beszéde a beszédzándéknak megfelelő.
- 2.9. Képes hosszabb szövegek előadásra, illetve értelmező tolmácsolásra.
- 2.10. Verbális és nem verbális kommunikációja, gesztusai adekvátak.

Javasolt irodalom:

Magyarországi roma/cigány szerzők, alkotók versei, meséi, történetei: Choli Daróczy József, Glonczy Ernő, Lakatos Menyhért, Nagy Gusztáv, Rostás-Farkas György, Vajda Imre, Vesho-Farkas Zoltán

3. Olvasásértés

- 3.1. Hosszabb, összetettebb szövegek komplex megértése.

- 3.2. Szövegelemzési eljárások ismerete.
- 3.3. A szövegtartalom tömör reprodukálása.
- 3.4. Hangos és néma olvasás stratégiájának ismerete.
- 3.5. Szövegek stíluselemei és retorikája.

4. Írás

- 4.1. Nyelvhelyességi, helyesírási normák, nyelvtani ismeretek.
- 4.2. Összefüggő szöveg érthető, világos megfogalmazása.
- 4.3. Olvasható, rendezett, mondanivalót jól tükröző íráskép, megfelelő írástempó.
- 4.4. Folyékony írástechnika.
- 4.5. Különböző szövegtípusok kommunikációs és műfaji jellemzőinek ismerete.
- 4.6. Kreatív írás.

3. Roma/cigány népismeret

(Valamennyi nevelési-oktatási forma)

Fejlesztési feladatok

1. Ismeretszerzés, tanulás
2. Kritikai gondolkodás
3. Kommunikáció
4. Tájékozódás térben -és időben
5. A reflexiót irányító kérdések

1. Ismeretszerzés, tanulás

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Személyes beszélgetések: énkép, szülők, család, rokonok – roma/cigány megnevezések használata. Távolabbi rokoni kapcsolatok megkülönböztetése. A roma/cigány népcsoport életmódja, a család és környezet nemzetiségi kötődése	Családfa összeállítása. Generációk együttélése. Családban üzött foglalkozások a múltban (azok nyelvjárási megnevezése) és a jelenben. Gyűjtőmunka tanári irányítással a magyarországi roma/cigány népcsoportokról	Nemzetiségek, etnikai csoportok földrajzi elhelyezkedése, szármása, mássága, élete ma Magyarországon és Európában. Tömegkommunikációs eszközök használata	Hír- és képanyag gyűjtése, rendszerezése a nemzeti és etnikai (hazai, határon túli, európai) nemzetiségekre vonatkozóan. Aktuális nemzetiségpolitikai kérdések tanulmányozása
Jellemző tárgyak, épületek, képek megfigyelése. A roma/cigány családi ház, az utca, a telep, a település jellegzetessége. A lakók etnikai hovatartozása. Emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelése	Adott település lakossága, élete személyes élmények alapján. Őshaza elhagyása. Vándorlás, letelepedés. Tájékozódás Magyarország és India térképén. Felszíni formák, vizek, városok, emberek	A régi cigányházak jellemzői (építészeti anyag, alaprajz, berendezés). Szimbólumok. Szülő-, tartózkodási-, lakóhely azonossága vagy különbözősége. A roma/cigány népvándorlás útvonalainak nyomon követése. Tájékozódás Eurázsia térképén	A magyarországi roma/cigány nemzetiség történelmi, tárgyi, és szellemi örökségének, értékeinek folyamatos bemutatása időrendben, tájegységenként
A roma/cigány meséken, eredetmondákon keresztül -	Tanári kérdések segítségével nevezett	A roma/cigány történelem sajátosságai.	A cigányok történelmi szerepének felismerése:

<p>az életkori sajátosságoknak megfelelően- tekintés az elődök történelmébe. Roma jelképek: zászló, himnusz</p>	<p>történelmi események elmondása különös tekintettel roma/cigány személyek, csoportok megnevezésére, cselekvéseire. A cigányok sajátos igazságszolgáltatási módja: a Romani Kris, a cigány törvény. A vajdák szerepe</p>	<p>Cigányok - a három részre szakadt országban - a felvilágosodás korában - a polgári Magyarországon. Törvényi szabályozás, rendelet a letelepítésről. Információk gyűjtése történelmi dokumentumok szövegeiből, képeiből, idős emberek visszaemlékezéseiből. A hazai cigányság politikai, jogi, kulturális érdekképviselői szervezetei, a nemzetiségi önkormányzatok szerepe (Országos Roma Önkormányzat), civil szervezetek</p>	<p>- az 1848/49-es szabadságharc - az I. és II. világháború kapcsán. Roma Holocaust. A nemzetiségek együttélése, egymásrautaltsága békében a háborúk idején. Az Európai Unió cigánypolitikája. Roma stratégia</p>
<p>Ismerkedés régi illetve ma is élő hagyományokkal, szokásokkal: mondókák, mesék, találós kérdések, népi játékok, nyelvtörök, gyermekversek, népdalok, közmondások, időjósások kapcsán. Szájbölgözés, pittyegetés, csapásolás gyakorlása. Roma/cigány ételek elnevezése, egyszerű ételreceptek gyűjtése</p>	<p>Mesemondási szokások, híres mesemondók és meseírók. Hazai roma/cigány népviseletek: motívumok, színek. A legjellemzőbb férfi és női öltözék tartozékainak megnevezése. A műalkotás megkülönböztetése: műfaj, anyag, technika, kifejezőeszközök alapján</p>	<p>A roma/cigány népdalok, balladák témáinak megfigyelése: történelmi, hősi, mitikus, ünnepekhez, szokásokhoz kapcsolódó, mindennapokról szóló. Anyaggyűjtés a magyarországi cigányok családi és közösségi szokásairól - könyvtárban, médiatárban, múzeumban. Műalkotások felismerése, megnevezése</p>	<p>Tájékozódás a roma/cigány művészetben (irodalom, zene, tánc, képzőművészet), történelemben – európai kitekintéssel. Művek, műalkotások elemzése. Kiselőadás tartása a magyarországi cigányok kulturális életéről, egyéni élmény hozzáadásával. Roma/cigány színházi törekvések, szintársulatok. Kulturális autonómia fogalma</p>
<p>Nyelvhasználat a családon belül és kívül. Romani és/vagy beás nyelv otthon és az iskolában</p>	<p>Nyelvhasználati készség fejlesztése (alapszavak és kifejezések, köszönések, köszöntések, számolás, versmondás)</p>	<p>Szótárhasználat, fordítási gyakorlat. A roma/cigány nyelvhasználat sajátosságai, nyelvjárások</p>	<p>A nyelvtudás és az identitástudat összefüggésének felismerése. Nyelvvizsga központok. A témával kapcsolatos írások, filmek megtekintetése, könyvek olvasása</p>

2. Kritikai gondolkodás

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
<p>A család és a rokonság életének fontos eseményei (születésnapok, ünnepek, évfordulók). Mindennapi élethelyzetek elbeszélése, eljátszása</p>	<p>A család szokásrendszere, időbeosztása, iskolázottsága. Problémák felvetése, megoldási javaslatok</p>	<p>Szabadidő eltöltése Egészséges életmód (étkezés, mozgás, sportolás). Családi értékrendszerek összehasonlítása. Továbbtanulási tervek</p>	<p>Pozitív példák, minták személyiségfejlesztő hatása, példaképek, identitástudat. Jövőkép kialakítása</p>

Település típusok. Különböző házak, utcák, terek, cigánytelepek- cigányközösségek egyéni élmények, képek alapján	A régi és mai „lakó” hagyományok összehasonlítása, a cigányságra jellemző jegyek felismerése. Kérdések, érvek a roma/cigány népcsoportok vándorlásával és letelepedésével kapcsolatban	Összefüggések keresése a cigányok történelme, földrajzi elhelyezkedése, nyelve között. Telepítő tényezők. Cigányok Európában. Számosságuk	Összefüggések keresése a politikai- társadalmi- gazdasági események és a cigányság mai helyzete között. Szociográfiai írások a cigányságról. A kivándorlások okai a 21. században
Híres cigányok régen és ma. Roma/cigány népzene, és modern irányzatai (zenészek, hangszeresek, énekesek). Példaképek	Történelmi személyek, mai közszerplők, hétköznapi roma/cigány emberek bemutatása, jellemzése. Szerepük a roma/cigány nemzetiségi azonosságtudat formálásában (pl. Duna és Echo TV dokumentumfilmjei, magyar- cigány nyelvű gyermekfolyóirat: Glinda élettörténetei)	A nemzetiség és a többség együttélése, kölcsönös egymáshoz viszonyulása. Társadalmi és egyéni lehetőségek, nehézségek objektív feltárása. Vélemények és kérdések megfogalmazása	Tájékozottság bővítése nemzetiségpolitikai, jogi, érdekvédelmi kérdésekben. Különböző információs források (nyomtatott és elektronikus) anyagok használata, értelmezése. Állásfoglalás aktuális roma/cigány ügyekben. Érvelés, vita. A roma/cigány nemzetiség szerepe a nemzetközi kapcsolatokban
A hagyományápolás fontosságának tudatosítása. Nép- és műköltészeti alkotásokban pozitív és a negatív hősök tulajdonságainak elemzése (pl. becsületesség, tisztesség, eszesség, ravaszság, kapzsiság, hazugság, tolvajlás). A cigány kultúrkör színeinek és motívumainak felfedezése	A magyar és a roma/cigány szokások összehasonlítása. A hiedelem világa és alakjai. Bajelhárítás, gyógyítás, jóslás. Babonák. A cigányok vallásossága. Egyházi ünnepek, szertartások, viselkedési módok egyéni élmények feltárásával, filmrészletekkel bemutatásával	A gondolkodásmód, a kulturális különbségek és a mű közötti összefüggés felismerése. A műelemzés legfontosabb módszereinek elsajátítása. Alkotói életutak és stílusok összehasonlítása	A roma/cigány művészet elhelyezése Európa és a világ művészetének kontextusában. zene, tánc, képzőművészet, irodalom vonatkozásában. Kiemelkedően tehetséges kortárs roma fiatalok. Lehetőségek, támogatások, pályázatok, ösztöndíjak
A cigány nyelvekben rejlő különbségek és azonosságok	A roma/cigány nyelv szókincse. Jövevényszavak átvétele	A roma/cigány nyelv dialektusai között fennálló hasonlóságok és különbségek érzékelése. Hazai roma/cigány nyelvvizsga központok	Európai cigányok nyelvhasználata. A nemzetközi roma/cigány nyelvújítás törekvései

3. Kommunikáció

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Családrajz készítése, képi beszámoló. Családtagok megszólítása különböző szituációkban. Beszélgetés nemzetiséghez tartozó személyekkel életükről	Eszmecsere a cigányok egykori és jelenlegi hétköznapijairól. Emlékképek felelevenítése (régi családi fotók alapján). Gasztronómia: a cigány konyha berendezéseinek, rég konyhai eszközeinek, azok használatának bemutatása. A roma/cigány és a magyar ételek	Források olvasása és értelmezése családi, egyéb közösségi témában. Önálló gyűjtő-, illetve kutatómunkával szerzett ismeretekből. szóbeli órai prezentáció készítése	Családi konfliktusok és kezelésük. Szituációs játékok, véleményalkotások, érvelések, vita, drámajáték adott témában. Dokumentum- és játékfilmek

	összehasonlítása		
Szűkebb és tágabb környezet. Gazdasági élet a ház körül, saját termelés. Magyarországi települések adottságainak (munka és megélhetés) megismerése a tanórákon és szülőkkkel, idősebb személyekkel történő beszélgetések során	Élet a vándorutakon. Nyári és téli szálláshelyek. Valóságos esetleg képzeletbeli utazás (fotók, képek) utáni élménybeszámoló olyan területekről, ahol cigányok élnek vagy éltek - megfigyelési szempontok alapján	Fogalmazás írása Magyarország különböző tájain élő, nagy-, kisegyházi vallási felekezethez tartozó cigányok életéről vagy adott település esküvői, keresztelői, temetési szokásairól	Terepgyakorlati tapasztalatok összegzése. Önállóan gyűjtött anyagból projektbemutató vagy kiállítás megrendezése
A legfontosabb állami jelképek értelmezése és azokhoz viszonyuló helyes magatartás. A roma/cigány himnusz megtanulása	Népcsoportok érkezése hazánk területére különböző történelmi korokban irányított beszélgetés, szituációs játékok	A nemzeti és etnikai nemzetiség fogalmának, tartalmának mélyítése. Bepillantás szervezetek életébe	A tanult történelmi eseményekkel, eszmékkel és fogalmakkal kapcsolatos kérdések önálló megfogalmazása. Cigány vagy roma megnevezés kérdése. Eszmecserék folytatása. Mások véleményének elfogadása, a tolerancia gyakorlása
A településen gyűjtött roma/cigány dalok, mondókák, versek, közmondások, játékok tanulása. Egyes mesék dramatizálása. Ünnepekhez kapcsolódó köszöntők, ajándékok. A roma/cigány tánc alapelemeinek kipróbálása	Tánc típusok: szóló, páros, botlóló. Hazai és külföldi roma/cigány népdalok, néptáncok megismerése. Még élő hiedelmek, babonák születéssel, kereszteléssel, házasságkötéssel, halállal kapcsolatosan	Egyéni és csoportos kulturális előadások bemutatása (iskolai és/vagy települési rendezvényre). A magyar irodalom cigányokról szóló alkotásai	A roma/cigány irodalom szerepe és helye a világban. A legfontosabb roma/cigány írók műveinek felsorolása. A megismert műveken keresztül a költő, író céljainak, törekvéseinek felismerése, megfogalmazása. Neves roma/cigány képzőművészek
Néhány gyermekirodalmi mű megtanulása magyar és romani, illetve beás nyelven	Roma/cigány nyelvek és nyelvjárásaik. Adott település nyelvhasználata	Kiselőadás tartása a roma/cigány kulturális életéről a romani, beás nyelvű sajtó, a rádió- és tévéműsorok alapján	Beszámolók készítése néprajzi vagy nyelvi kutatómunka eredményéről

4. Tájékozódás térben-időben

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Az idő tagolására szolgáló kifejezések használata romani, beás és magyar nyelven. Időmeghatározások			A roma/cigány nép élete a különböző történelmi korszakokban, századokban, években
A településre jellemző helymeghatározások (templom, iskola, temető) Viszonyítások tér-idő gyakorlására: (előbb, előtt, később, után, ugyanakkor, mellett, most, régebben) Az	Az idő kifejezéseinek bővítése: év, évtized, évszázad. Az új ismeret elhelyezése már rögzített időpontokhoz viszonyítva (pl. Zsigmond király, László vajda és népe	Kronológiai adatok rendezése: - A cigányok Európába érkezésük előtt. - A cigányok megjelenése Európa országaiban, különös tekintettel a	Néhány kiemelt esemény, jelenség időpontjának ismerete (pl. első országos roma/cigány összeírás, a cigányok letelepítéséről szóló rendeletek, a

idő tagolására szolgáló kifejezések helyes használata: perc, óra, nap, hét, hónap, év	számára adományozott menlevelet) Az idő ábrázolása vizuális eszközökkel	Balkánon. Tájékozódás térben és időben a történelmi és földrajzi atlasz segítségével (esemény, hely, idő)	vándoripar korlátozása). Adott korban ismert roma/cigány zenészek, költők, írók, művészek, kutatók időbeli és térbeli elhelyezése
Ismerkedés a térképpel, helyi tájékozódás gyakorlása Egyszerű alaprajzok készítése	Ismert roma/cigány művészek születési – és temetési helyének megkeresése a térképen. Távolságok becslése és számítása. Életszakaszuk bejelölése időszalagon	Az adott település térképének elkészítése vázlatos bemutatással - a cigányok és más nemzetiségek által tömbszerűen lakott részek kiemelésével meghatározott korszakban	Térképolvasási gyakorlatok. Az adott téma tanulmányozásához leginkább megfelelő források, térképek, statisztikai adatok, grafikai ábrázolások kiválasztása
Az idő tagolására és múlására valamint helymeghatározásra vonatkozó kifejezések gyűjtése és használata	Magyarországi cigányok a feudalizmus korában. A tanultak elhelyezése az időszalagon a kiemelt időpontokhoz képest	Magyarországi cigányok a felvilágosodás korában Európai történelmi atlasz tanulmányozása, a cigányok vándorlásának nyomon követése. Az útvonal kézzel történő megrajzolása A tanult országok, ismertebb települések megkeresése a térképen	Egyszerű számítások végzése a roma/cigány nép európai megjelenésének, üldöztetésének időpontjai között. .A II. világháború koncentrációs táborainak (térbeli tájékozódás) roma/cigány áldozatai Európában. A cigányok helyzete 1945 után
Hagyományos foglalkozások bemutatása és kipróbálása (vályogtéglakészítés, kosárfonás, fafaragás...)	Modellezések: szekerek, roma/cigány kunyhók, speciális használati tárgyak (makett, terepasztal...)	Történelmi helyszínek modellezése	Tér, idő, esemény társítások

5. A reflexiót irányító kérdések

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
A tanulói (a családi) hasonlóságok és különbségek	A település népcsoportok szerinti összetétele (nyelvi, kulturális jellemzők). Identitás kialakulásának kezdete	Az ország népcsoportjai. Identitás vállalásának tudatosítása	Hovatartozás vállalása, cselekedetek a népcsoportért
Fejlődjön a tanuló önismerete: Mire vagyok képes? Milyen szeretnék lenni? Tudjanak választ adni kérdésekre: Melyek a családi és egyéni (öröklött, szerzett) tulajdonságaik? Foglalkoztassák olyan kérdések, hogy mennyire fontos a hasonlóságok és különbségek elfogadása társaikkal szemben. Tisztelje, tartsa be a szabályokat.	A tanulóknak alakuljon ki a felismerés, hogy a roma/cigány népcsoporthoz való tartozás többletet, kulturális színességet jelent. Érdeklődjön a családi gyökerek, népe múltja iránt. Milyen mértékben határozza meg a lakókörnyezet az emberek mindennapi életét és kultúráját? Hogyan lehet a hagyományokat továbbadni?	A tanulóknak fogalmazódjanak meg kérdések, érezzenek készletet a válaszkérésre: Miért nem viselnek háborút a cigányok? Miért vannak gazdag és szegény országok, települések, családok, egyének? Miért vannak munkanélküliek? Hogyan kapcsolódnak, élnek együtt különböző kultúrák? Mi a hit, a vallás szerepe a cigányok életében?	A tanulók vállalják a cigánysághoz való tartozásukat, kötődésüket. Tudjanak választ adni olyan kérdésekre, mint: Hányféle közösségi identitása lehet egy embernek? Melyek az érdekképviselet lehetőségei? Milyen lehetőségek vannak az önmegvalósításra a cigányságon belül? Milyen szerepet játszik a média a cigányok megítélésében? Melyek a roma/cigány kultúra értékei? Hogyan lehet a hagyományokat és a nyelvet

			átörökíteni? Vannak-e abszolút erkölcsi értékek? Miért kerülhet ellentmondásba erkölcs és jog? Milyen a megítélése a cigány törvénynek.
--	--	--	--

Közműveltségi tartalmak

1-4. évfolyam

1. Községi élet (régen és ma):
  - Énkép, családi kör, rokoni kapcsolatok
  - Élethelyzetek, életmódok, események, ünnepek
  - Település típusok, utcák, házak, berendezési tárgyak
  - Lakóhely és közvetlen környezete
2. A roma/cigány kultúrkör elemei
  - Hagyományos cigány mesterségek, gazdasági élet
  - A cigány konyha sajátosságai
  - Dalok, mondókák, versek, mesék, közmondások, köszöntők, játékok
  - A cigány tánc alapelemei
3. A romák/cigányok által beszélt nyelvek (romani, beás)

5-8. évfolyam

1. Nemzetiségi azonosságtudat, másság, pozitív minták, példaképek
2. Földrajzi elhelyezkedés
  - Vándorlások útvonala, letelepedések
  - Magyarországi roma/cigány népcsoportok a térképen
  - Romák/cigányok Európában
3. Történelmi események időszalagon
4. Alapismeretek a magyarországi és európai romák/cigányok kultúrájáról
  - Cigányzene és tánc típusai, népviselet
  - Irodalmi és képzőművészeti alkotások, életutak, munkásságok
  - A romák/cigányok által beszélt nyelvek eredete, nyelvjárások

9-12. évfolyam

1. Attitűdök
  - Előítélet, sztereotípiák, diszkrimináció, rasszizmus - tolerancia, inklúzió, integráció
2. Hazánk nemzetiségpolitikája, törvényi szabályzások
  - Európai Roma Stratégia
  - Önkormányzatiság, civil szervezetek, érdek- és jogvédelem
  - Dokumentumok, források, média
3. Oktatás, képzés
4. Munkavállalás és megélhetőség
5. A romák/cigányok sokszínű kultúrája
  - Művészeti alkotások és elemzések
6. Nyelvhasználat, nyelvvizsga

C) GÖRÖG NEMZETISÉGI NEVELÉS-OKTATÁS

1. Görög nyelv és irodalom

(a nyelvoktató, a bővített nyelvoktató és a kiegészítő nemzetiségi nevelés-oktatás számára)

Fejlesztési feladatok

1. Beszédértés.

Hallott szöveg értése. Megérti a leggyakoribb fordulatokat és szókincset. Megérti a rövid, világos és egyszerű üzenetek, bejelentések, egyéb gyakori szövegek lényegét. Megérti a legfontosabb információkat olyan rádió- és tévéműsorokban, amelyek aktuális eseményekről, illetve a mindennapi élethez, családhoz, környezetéhez, nemzetiségéhez, az érdeklődési köréhez vagy tanulmányaihoz kapcsolódó témákról szólnak

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Rövid szövegek lényegének felismerése. A nem verbális kommunikáció megfigyelése és alkalmazása.	A kommunikáció különböző formáinak megismerése, alkalmazása.	Görög nyelvű szóbeli közlések megértése, az ezekre történő reagálás.	Az élőbeszéd tempójában elhangzott közlés egyszeri hallás utáni megértése különféle beszédhelyzetekben, az ezekre történő helyes reagálás.
Szóbeli közlések, egyszerű utasítások, kérések, kérdések, kifejezések és felszólítások megértése, ezekre történő reagálás.	Az egyszerű szóbeli közlések, utasítások, kérések, kifejezések és felszólítások megértése, ezekre történő reagálás.	Hallás után a közlés lényegének megértése, az erre történő helyes reagálás. Szóbeli üzenetek megértése.	A hétköznapi kommunikációs helyzetekben a lényeg megértése, szókincsenek ismerete és alkalmazása.
Egyszerű kérdések megértése és szóbeli válaszadás a következő témakörökben: család, lakóhely, napirend, iskola, öltözködés, vásárlás.	A tanult szavak, kifejezések jelentésének felismerése, szókapcsolatokban és mondatokban egyaránt.	Az ismeretlen szöveg lényegének megértése. A kulcsszavak, és az előzetes lényegi információk alapján.	A látottak, hallottak tartalmi megértése, visszaadása a szituációnak megfelelő szókincs használatával.
A görög nemzetiség életéhez kapcsolódó dalok, játékok, mesék megismerése és megértése	A görög nemzetiség életéhez kapcsolódó dalok, játékok, mesék felismerése megértése a rádió és tv műsorokban	A tanult témakörökhöz kapcsolódó információk felismerése és lényegének megértése rádió és tv műsorokban.	A tanult témakörökhöz kapcsolódó információk felismerése és megértése rádió és tv műsorokban.
Görögországa és Magyarország nevezetességei. A témakörökhöz kapcsolódó olvasmányok beszédkörnyezetének és tartalmának megértése.	A tanult témakörökhöz kapcsolódó olvasmányok megértése. Rövidebb szövegekkel kapcsolatos kérdések megválaszolása (magyar és görög nyelven)..	Hallás után a közlés lényegének megértése a következő témakörökben: család, oktatás, pályaválasztás, hivatás, szabadidő, kultúra, sport, utazások, hírközlés, posta, konyha, egészségvédelem, ország ismeret, a görög nemzetiség élete.	Az ismeretterjesztő és játékfilmek, valamint a görög irodalmi és nyelvjárási szövegek tartalmának megértése.

2. Beszédkészség:

Részvétel egyszerű, mindennapi kommunikációban, egyszerű kérdések megválaszolása a már említett témákban. Saját élmény, gondolat, vélemény, érzés egyszerű és világos kifejezése, megfogalmazása a beszédszituációnak megfelelően egyszerű és összetett mondatokban. Nem vét alapvető nyelvhelyességi hibákat.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Helyes kiejtés, pontos hangképzés, helyes artikuláció a magyartól eltérő sajátos görög hangok helyes képzése (pl. gamma, delta, théta) a kommunikáció során.	Bekapcsolódás az egyszerű párbeszédbe. A mondatok helyes intonációja.	Hallott szöveg megértése - hanganyag, film, tartalmának rövid visszaadása. Bátor részvétel a mindennapi kommunikációban	Nyelvileg igényes szókinccs használata a mindennapi kommunikáció során.
Törekvés a helyes, kifejező beszédre	Törekvés a helyes kiejtésre, érthető és kifejező beszédre	Törekvés a helyes érthető, kifejező beszédre. Vélemények, érzések, gondolatok egyszerű helyes megfogalmazására.	Törekvés a helyes, kifejező beszédre., a szabatos, meggyőző, érthető kommunikációra.
Mondatok, kérdések alkotása az egyszerű beszédhelyzetben (pl. Napszaknak, alkalomnak megfelelő köszönés, búcsúzkodás, bemutatkozás információadás és kérés).	Aktív részvétel beszélgetésben kérdések segítségével, események, élmények elmondása egyszerű mondatokban.	Önálló beszélgetés, véleményalkotás, emberek jellemzése, hely, tárgyak leírása a tanult szókinccs felhasználásával. Saját érzések, gondolatok egyszerű és világos kifejezése. Okokra való rákérdezés.	Gondolatok, vélemény, élmény, önálló tömör megfogalmazása. Egyetértés, ill. egyet nem értés kifejezése mindennapos szituációkban.
Helyes kapcsolatteremtés társakkal és felnőttekkel (Kevés segítséggel.)	Segítségkérés, helyes kapcsolatteremtés társakkal és felnőttekkel, probléma esetén (egyszerű, érthető helyes kiejtéssel)	Segítségkérés, segítség adás, helyes kapcsolatteremtés társakkal és felnőttekkel, probléma esetén .	Segítségkérés, segítség adás, helyes kapcsolatteremtés társakkal és felnőttekkel, probléma esetén . Szükség esetén társalgás kezdeményezése.
Képek, illusztrációk segítségével rövid történetek, mesék előadása, dramatizálása, helyes ejtéssel.	Olvasott szöveg lényegének összefoglalása 2-3 mondatban. Egyszerű kérdések és válaszok alkotása helyes szórenddel különböző szituációkban. A görög hangok helyes kiejtése, a magyar kiejtéstől eltérő hangok helyes artikulációja.	Saját élményekkel összefüggő kérdések megfogalmazása. Tipikus beszédfordulatok, udvariassági kifejezések használata.	Látottak, hallottak felidézése a társalgási helyzetnek megfelelő szókinccs használatával. Mindennapos, szokványos helyzetekben önmaga megértetése .
Versek, dalok, rövid szövegek, mesék, mondókák, nyelvi játékok memorizálása és előadása társaknak. A görög gyermekirodalom neves költőinek műveit, pl. Pálisz, Papandoniu).	Énekek, versek, egyéb szövegek memorizálása és kifejező előadása. Pl. Kleftisz dalok, Szolomosz versek), Görög mitológiai történetek.	Szépirodalmi mű művészi élményt nyújtó előadására való törekvés, helyes kiejtéssel. Pl. Palamasz, Kavafisz, Szeferisz, Ritszosz, Elitisz verseit, Papadiamandisz rövid elbeszélései..	Hétköznapi szövegek és irodalmi művek értelmező tolmácsolása, memorizálása, törekvés az élményt nyújtó előadásra. Pl. Arisztofanész, Hadzsisz, Kazandzákisz, Varnalisz, Kambanellisz műveit.

3. Olvasásértés:

Olvasott szöveg értése. A mindennapi kifejezések, alapvető fordulatok megértése, amelyek a tanuló mindennapi életére, a családjára, környezetére, nemzetiségére vonatkoznak. Az olvasott szöveg tartalmának tömör reprodukálása, az információk visszakeresése, a szöveg lényegének kiemelése. A közvetített érzelmek, vélemények megértése. A tanuló aktív és passzív szókincsének gazdagítása.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
A szövegek értő, pontos, folyamatos és kifejező olvasása hangosan, helyes ritmusban, tempóval, jó kiejtéssel és hangsúlyozással.	Az olvasott szövegben ismert szavak, szókapcsolatok, kulcsszavak keresése, ismert szavak ragozott alakjainak felismerése.	Ismert és ismeretlen szöveg pontos, folyamatos értő olvasása.	Hosszabb, bonyolultabb irodalmi szöveg megértése, értelmező olvasása.
Új szövegkörnyezetben az elsajátított szavak felismerése, megértése, visszajelzése (cselekvéssel, szóval, írásban).	Az értő néma olvasás elsajátítása és használata	Lényeg megértése néma olvasás esetén.	A lényeget értő néma olvasás készségének és a hallott részlet beazonosítási képességének (író, cím) fejlesztése.
A rövid szöveg lényegének megértése, helyes kérdésfeltevés és helyes válasz adása.	Különböző témakörök szövegeinek feldolgozása, (különös tekintettel a szlovák nemzetiség életmódját bemutató történetek értelmezésére).	Szövegfeldolgozás szótárhasználattal. Hosszabb szövegek esetén a lényeg kiemelése.	A nyelvileg bonyolultabb szöveg komplex megértése: tartalom összefoglalása, a főbb gondolatok kiemelése, véleményformálás.
Az értő néma olvasás fokozatos elsajátítása.	A folyékony, helyes, kifejező olvasás fokozatos elsajátítása és megfelelő használata szövegfeldolgozáskor.	A néma ,értő olvasás helyes használata nyomtatott és elektronikus szövegek használatakor.	A néma ,értő olvasás helyes alkalmazása ismeretterjesztő, szépirodalmi, tankönyvi és média szövegtípusok használatakor.
Rövid irodalmi szövegek (mesék, gyermekversek, történetek) olvasása.	Rövid irodalmi szövegek (mesék, gyermekversek, történetek) önálló olvasása	A különböző műfajú szövegek fordítása görög nyelvről magyar nyelvre és magyar nyelvről görög nyelvre (levél, hír, időjárás, hirdetés).	Rövid szépirodalmi művek önálló olvasása.
Könyvtár-szolgáltatások és elektronikai források igénybevétele.	Elektronikus források nyújtotta lehetőségek megismerése.	Szókincs gyarapítás az elektronikus források használata során.	A tanulást segítő valamennyi forrás ismerete és lehetőség szerinti önálló használata a szókincs bővítés érdekében.

4. Írás:

Íráskészség. Egyszerű nyomtatvány kitöltése, üdvözlét, üzenet, magán-és hivatalos levél, önéletrajz megírása. Egyszerű, rövid, összefüggő szöveg megírása ismert, hétköznapi témákban. Szöveg alkotása különböző közlésfajták alkalmazásával: élmények, események, jellemzés, párbeszéd. Személyes vélemény és álláspont kifejtése a jelenkor problémáival kapcsolatban. Nem vét alapvető nyelvhelyességi hibákat.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Az alapszókinccs ismert szavainak, kifejezéseinek helyes írása másolás során.	Hétköznapi témájú, egyszerű, rövid, összefüggő szöveg megírása helyesen	Saját gondolatok egyszerű mondatokban való megfogalmazása.	Szövegszerkesztési módszerek továbbfejlesztése, jól szerkesztett, esztétikus íráskép (hivatalos levél, e-mail, önéletrajz, külső és belső jellemzés, kérvény írása).
Olvasható, rendezett íráskép megfelelő írástempó.	Olvasható, rendezett íráskép, megfelelő írástempó, esztétikus fűzetvezetés.	Olvasható, rendezett íráskép, megfelelő írástempó, esztétikus fűzetvezetés	Olvasható, rendezett íráskép, megfelelő írástempó, esztétikus fűzetvezetés.
Mondatok, rövid összefüggő írott és nyomtatott szövegek másolása, hallás utáni leírása, kevés hibával.	Másolás hibák nélkül, szavak, rövid mondatok hallás utáni leírása kevés hibával.	A görög nyelvi és nyelvhelyességi törvényszerűségek hibátlan alkalmazása az írásbeli szövegekben.	Élménybeszámoló készítése egy-egy magyarországi görög irodalmi alkotás tartalmáról, mondanivalójáról, értékeiről. Önálló jegyzetelési technika kialakítása. Hibátlan helyesírás az alapvető szavakban.
Egyszerű írásbeli feladatok (pl. szavak alkotása megadott betűkkel, mondatalkotás adott szavakkal, egyszerű mondatokkal szövegszerkesztés) megoldása.	A görög helyesírás szabályainak alkalmazása (az írásban szótaglágyítás helyes jelölése, a szavak helyes elválasztása, az ev-ef, av-af helyes használata, a ritmikai szabály írásban történő alkalmazása, a tulajdonnevek helyesírása, a görög hangzók írásban történő helyes jelölése).	Szótárhasználat segítségével egyszerű mondatok fordítása görög nyelvre a mondat szerkezet és nyelvi fordulatok különbözőségének figyelembevételével.	A nyelvtani nyelvhelyességi, stilisztikai és helyesírási ismeretek fejlesztése, nyelvtani szabályok tudatos alkalmazása az írásbeli szövegalkotásban. Szótár segítségével fordítás görögről magyarra és magyarról görögre (lehetőség szerint hibátlanul)
Egyszerű mondatok helyesen történő írása.	Törekvés a nyelvtanilag helyes mondatok alkotására, írásban.	Ismert témákban egyszerű, összefüggő szövegek, nyelvtanilag helyes írása.	Ismert témákban egyszerű, összefüggő szövegek, nyelvtanilag helyes, önálló írása.
Minta alapján rövid szövegek írása (pl. üdvözlőlap, képeslap, e-mail).	Rövid szövegek összeállítása (pl. egyszerű nyomtatvány kitöltése, levél, e-mail írása, párbeszéd, képleírás).	Különböző adatokat tartalmazó kérdőívek kitöltése. Egyszerű szövegek írása (pl. levél, képeslap, e-mail).	Rövid magánlevél, távirat, életrajz önálló megfogalmazása. E-mail írása. Személyes vélemény álláspont hibátlan írásbeli megjelenítése.
Szövegtagolás kialakítása. Tiszta, rendezett fűzet vezetés. Olvasható íráskép kialakítása.	Szövegtagolás, rendezett, tiszta, olvasható íráskép megléte. Gondos fűzetvezetés.	Olvasható, tetszetős íráskép. Igényes fűzetvezetés.	Hibátlan, olvasható, tetszetős írás. Megfelelő fűzetvezetés.

1-4. Évfolyam

1. Beszédértés.

- 1.1. A hallott szöveg, utasítás, kérdés, szó, szófordulat hallás utáni megértése.
- 1.2. Nem verbális kommunikáció megfigyelése és alkalmazása.

2. Beszédkészség.

- 2.1. Képes a nemzetiségi nyelven megszólalni, egyszerű beszélgetésbe bekapcsolódni.
- 2.2. Valós helyzetekben képes kapcsolatot teremteni társaival, felnőttekkel.
- 2.3. Megértési problémák esetén segítséget tud kérni.
- 2.4. Önbizalma, beszédbátorsága fokozatosan növekszik.
- 2.5. Hangképzése, kiejtése, artikulációja helyes és pontos.
- 2.6. Memoriterek: verseket, dalokat, kiolvasókat és mondókákat, játékokat szöveghűen megjelenít.

Memoriter: dalok 25 gyermek- és népdal ismerete, 5 gyermekjáték

A görög gyermekirodalom képviselőinek műveiből ismerni pl.: Ezoposz mítoszait, Elli Alexiu, Zahariasz Papandoniu, Vaszilisz Rotasz, Alexandrosz Pallisz, Zsorsz Szarri Alexandrosz Papadiamandisz által írt versek, illetve rövid prózáirásait.

A Magyarországon élt illetve él görög szerzők témákhoz kapcsolódó versei illetve rövid prózáirásai: pl. Dimitriosz Hadzisz meséi, illetve Szidu Evdoxia versei.

3. Olvasásértés.

- 3.1. A szavak, szövegek pontos és kifejező olvasása, lényegének megértése.
- 3.2. A megértést cselekvéssel vagy szóban jelezze.
- 3.3. Tegyen szert a néma, vagy hangos, ismert nyelvi elemekből álló, értő olvasásra.
- 3.4. Legyen képes az egyszerű információk kiemelésére a szövegkörnyezetből.
- 3.5. Az értő olvasás elsajátítása során aktív és passzív szókincse gyarapodjon.
- 3.6. Érdeklődjön népcsoportja kultúrája iránt.

4. Írás.

- 4.1. Az írás jelrendszerének ismerete.
- 4.2. Egyszerű írásbeli feladatok megoldása, szöveg másolása, tollbamondás utáni leírása, Helyesen.
- 4.3. Rövid, összefüggő szöveg írása: e-mail, üdvözlő és képeslap, meghívó.
- 4.4. Olvasható, rendezett íráskép, megfelelő írástempó.

5- 8. Évfolyam

1. Beszédértés.

- 1.1. A hallott szöveg, szóbeli közlés, alapvető információk hallás utáni megértése.
- 1.2. Gyakori fordulatok és szókincs ismerete mindennapi helyzetekben, új szöveg-környezetben

2. Beszédkészség.

- 2.1. Képes a nemzetiségi nyelven megszólalni, egyszerű beszélgetésbe bekapcsolódni hétköznapi témában
- 2.2. Valós helyzetekben képes közvetlen információt cserélni társaival, felnőttekkel.
- 2.3. Véleményét, érzéseit, gondolatait érthetően kifejezi.
- 2.4. Társasági beszélgetésben megérteti magát..
- 2.5. Hangképzése, kiejtése, artikulációja helyes és pontos.
- 2.6. Memoritereket értelmezően, szöveghűen tolmácsol, megjelenít.

Memoriter: dalok 35 gyermek- és népdal ismerete, 5 gyermekjáték

A görög gyermek- és ifjúsági irodalom képviselőinek műveiből ismerjen: Dionisziosz Szolomosz, Telosz Ágrasz, Kosztasz Varnalisz, Fotisz Komdoglu, Alki Zei,, Jeorgiosz Viziinosz, Iliasz Venezisz, Dido Sztotiriu, Evjenia Fakinu, Kosztisz Palamasz, Odisszeasz Elitisz, Jannisz Ritszosz, Jeorjiosz Szeferisz, Nikosz Kazandzakisz és mások műveit..

A Magyarországon élt görög szerzők témákhoz kapcsolódó versei , illetve prózáirásai: pl.Vula Masztori, Dimitrisz Hadzisz. .

3. Olvasásértés.

- 3.1. Szövegek pontos, kifejező és értelmező olvasása, lényegének megértése.
- 3.2. Lényeges információk kiemelése a szövegek környezetéből.
- 3.3. Néma, vagy hangos, értő olvasás helyes használata.
- 3.4. Információk kiemelése a szövegek környezetéből.

4. Írás.

- 4.1. Az írás jelrendszerének alapos ismerete.
- 4.2. Nyelvhelyességi, helyesírási normák.
- 4.3. Tömör, összefüggő szöveg írása: e-mail, sms, üdvözlő és képeslap, meghívó.
- 4.4. Olvasható, rendezett, mondanivalót jól tükröző íráskép, megfelelő írástempó.
- 4.5. Folyékony írástechnika.

9 -12. Évfolyam

1. Beszédértés.

- 1.1. A hallott szöveg, szóbeli közlés, elhangzott információ hallás utáni megértése.
- 1.2. Gyakori fordulatok és szókincs ismerete mindennapi helyzetekben, új szövegek környezetben.

1.3. Követi a nemzetiségi vagy anyanemzetből származó beszélő gondolatmenetét.

2. Beszédkészség.

- 2.1. Beszéde érthető, jól artikulált, összefüggő.
- 2.2. Természetesen tud beszélgetést folytatni társaival, felnőttekkel.
- 2.3. Beszélgetés során véleményét, érzéseit, gondolatait érthetően kifejti, indokolja.
- 2.5. Hangképzése, kiejtése, artikulációja helyes és pontos.
- 2.6. Memoriterekert értelmezően, szöveghűen tolmácsol, megjelenít.
- 2.7. Szókincs jó.

Memoriter: dalok 30 gyermek- és népdal ismerete,

A görög irodalom képviselőinek remekműveiből ismerjen: Homérosz, eposzait, Aischülosz, Szophoklész, Euripidész, Arisztophanész, egy-egy művét, Andreasz Kalvosz ódait, Emmanuil Roidisz, Konsztandinosz Kaváfisz, Angelosz Szikelianosz, Sztratisz Mirivilisz, , Jakovosz Kambanelisz, Nikiforosz Vrettakosz rövid próza írásait, illetve jellegzetes verseit.

A Magyarországi görög irodalomból:

Dimitrisz Hadzisz novellai, Athanasziosz Hrisztopulosz, Mihalisz Ganasz, Rula Kaklamanaki verseit.

3. Olvasásértés.

- 3.1. Hosszabb, összetettebb szövegek komplex megértése.
- 3.2. Szövegelemzési eljárások ismerete.
- 3.3. A szövegtartalom tömör reprodukálása.
- 3.4. Hangos és néma olvasás stratégiájának ismerete.

3.5. Szövegek stíluselemei és retorikája.

4. Írás.

- 4.1. Az írás jelrendszerének maradéktalan ismerete.
- 4.2. Nyelvhelyességi, helysírasi normák, nyelvtani ismeretek.
- 4.3. Összefüggő szöveg érthető, világos megfogalmazása
- 4.4. Olvasható, rendezett, mondanivalót jól tükröző íráskép, megfelelő írástempó.
- 4.5. Folyékony írástechnika.

2. Görög népismeret

(Valamennyi nevelési-oktatási forma számára)

A fejlesztési feladatok szerkezete

1. Ismeretszerzés, tanulás
2. Kritikai gondolkodás
3. Kommunikáció
4. Tájékozódás térben-időben
5. A tartalom kulcselemei
6. Reflexiót irányító kérdések

Fejlesztési feladatok

1. Ismeretszerzés, tanulás

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
<p>Ismeretszerzés céljából, bemutatkoznak egymásnak, elmondják, hogy Magyarországon hol laknak. Megmutatják a térképen, honnan származik családjuk.</p> <p>Behoznak görögországi fényképeket, családi emléktárgyakat vagy bármi mást, és elmesélik történetüket.</p> <p>Rövid történeteket mondanak el a könyvekben, és az osztály falain látható képekről, nemzeti hősekről.</p> <p>Ókori állatmeséket, rövid mítoszokat, népszokásokról és szentekről szóló legendákat, népmeséket, és gyermekverseket olvasnak.</p> <p>Görög zenét és dalokat hallgatnak, részt vesznek a március 25-i és az október 28-i nemzeti ünnepeken.</p> <p>Megfigyelik, hogyan ünnepelnek a görögök. A gyerekek a családdal együtt készülnek a karácsonyi és</p>	<p>Ismeretszerzés céljából megtekintik a környezetükben található első görög diaszpóra emlékeit. Megfigyelik az ortodox templomok külső és belső ismérveit.</p> <p>Legendák olvasása az ortodox egyház nagy szentjeiről. Történelmi dalok, legendák olvasása Konstantinápoly elestéről, képekből, filmekből és a tömegkommunikációs eszközökből több ismereteket szerezní a kor történelmi eseményeiről.</p> <p>A görög történelem sorsdöntő eseményeit megőrkítı irodalmi alkotások, legendák, kleftisz-dalok olvasása az ókortól napjainkig (pl. perzsa háborúk, Nagy Sándor hódításai, Konstantinápoly eleste, 21-es szabadságharc, kis-ázsiai katasztrófa, ellenállás, polgárháború, 67-es</p>	<p>Ismeretszerzés személyes görögországi és magyarországi beszélgetésekből, tárgyak, képek, épületek, műemlékek közvetlen megfigyeléséből, hallott és olvasott elbeszélő szövegekből, filmekből, a tömegkommunikációs eszközökből. Információk gyűjtése az első és második görög diaszpóra múlt és jelen életéről, nyelvhasználati sajátosságairól az iskolai könyvtárban, a miskolci Ortodox Múzeumban (ahol régi iskolai füzetek is vannak), az Önkormányzat folyóirataiban, a Magyar Rádió Görög Nemzetiségi Műsorából. A gyűjtött adatok felhasználása projektek, bemutatók tervezésénél és végrehajtásánál.</p> <p>A tanuló mutassa be a görögség főbb lakóhelyeit, magyarázza az életmód és</p>	<p>Ismeretszerzés irányított beszélgetésekből, tárgyak, képek, épületek közvetlen megfigyeléséből, hallott és olvasott elbeszélő szövegekből, tömegkommunikációs eszközökből, filmekből.</p> <p>Adott témához információk gyűjtése, projekthez könyvtárban, múzeumban, médiatárban, az interneten.</p> <p>A gyűjtött információk önálló rendszerezése, értelmezése és bemutatása.</p> <p>Tudja magyarázni a görögség szimbólumait, bemutatni jelentősebb ünnepeit, szokásait. A tanultak felhasználása új feladathelyzetben.</p>

húsvéti ünnepekre, és ismereteket, tapasztalatokat szereznek a görög szokásokról, hagyományokról.	diktatúra, illetve történelmi filmek megtekintése. Az írások a görög nyelvhasználati sajátosságainak a megfigyelésére is alkalmasak. A tanultak felhasználása projektek tervezésében és készítésében a görögség sajátos életmódjával, a család és környezete nemzetiségi kötődésével kapcsolatban.	környezet közötti fontosabb összefüggéseket (kereskedelmi központok, ipari, illetve mezőgazdasági területek).	
---	--	---	--

2. Kritikai gondolkodás

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
<p>Kérdéseket tesznek fel egymásnak a családjukról, görögországi származásukról, jelenlegi lakóhelyükről. Véleményt nyilvánítanak környezetükről, tanulmányi kirándulásaikról, anyanyelvi táborokról, görögországi utazásaikról és élményeikről.</p> <p>Eljátsszák az ismert ókori állatmeséket, mitológiai történeteket, Jézus születéséről szóló legendát, farsangi dalokat és maskarás játékokat. Karácsonyi és húsvéti kalandák előadására készülnek. Elmondják véleményüket, hogy hogyan ábrázolják a könyvek a görög hősokeket, s milyennek képzelik őket ők maguk.</p>	<p>Kérdések önálló megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban. (Az első görög diaszpóráról, a görög történelem sorsdöntő eseményeiről, a görög nyelv- és irodalomról).</p> <p>A görögség ismert képviselőinek tettei a közösség formálása érdekében. Magyarországi görög híres emberek, történelmi személyiségek, hétköznapi emberek jellemzése (pl. Szinasz, Zavirasz, Hadzisz, színművészek, képzőművészek, sportolók, stb.).</p> <p>A különbségek felismerése és a változások nyomon követése egy-egy történelmi, a nemzetiség szempontjából sorsdöntő jelenség kapcsán (pl. a katonai diktatúra bukása Görögországban, 1974-ben, a nemzetiségi önkormányzatok megalakulása 1995-ben, Magyarország csatlakozása az Európai Unióhoz 2004-ben).</p>	<p>A nemzetiség és az anyanemzet kulturális életének, kiemelkedő eseményeinek elbeszélése (hangversenyek, színházi bemutatók, könyv- és képzőművészeti kiállítások, évfordulók, sportesemények).</p> <p>Jelenetek eljátszása, részvétel regionális fesztiválokon, kulturális eseményeken.</p> <p>Önálló vélemény és kérdések megfogalmazása a görögség elmúlt és jelen sorsával, sorsfordulóival kapcsolatban. Érvek gyűjtése a saját vélemény alátámasztására.</p> <p>A görögség történelmének, társadalomföldrajzának ismerete. Jelenségek tárgyú és kritikai bemutatása, sorsfordulók értelmezése (pl. kis-ázsiai katasztrófa, polgárháború).</p> <p>Az anyaország történelme és társadalomföldrajza jellegzetes vonásainak bemutatása.</p>	<p>Kérdések önálló megfogalmazása a görögség sorsfordulóival kapcsolatban. Önálló állásfoglalás és érvelés, különböző, a görögség sorsát meghatározó nézetekről, cselekedetéről. Szépirodalmi, publicisztikai nemzetiségpolitikai munkák összevetése, kritikai feldolgozása. Szövegek, filmek stb. vizsgálata a történelmi hitelesség szempontjából. Önálló vélemény megfogalmazása a görögséget érintő eseményről, jelenségekről, ismert nemzetiségi személyekről. A magyarországi nemzetiségi és emberi jogi rendszer értékelése a saját értékrendnek megfelelő szempontok alapján. A görögség nemzetközi kapcsolatainak kritikai bemutatása múltban és jelenben. Naprakész tájékozottság aktuális nemzetiségpolitikai és emberi jogi jelenségekről. Azok összehasonlítása strukturális és funkcionális szempontok alapján. A jövő trendjének felvázolása. A görögség anyaországon kívüli jelenlétének ismerete, bemutatása. Alapvető ismeretek szerzése a Külföldön Élő Görögök Titkárságáról, a Görögök</p>

			Világszövetségéről, annak ifjúsági tagozatáról, tevékenységük kritikai bemutatása.
--	--	--	--

3. Kommunikáció

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Beszélgetés a görög közösség problémáiról, terveiről. A tanulók, ha nem értenek valamit, tegyenek kérdéseket tanítóiknak, szüleiknek, és nyilvánítsák ki saját véleményüket az adott témáról. Készítsenek osztálykiállításokat tanulmányi kirándulásaikról, nyelvi táborokról, ünnepi szerepléseikről, görögországi utazásaikról stb., és tartsanak kis élménybeszámolókat ezekről. Készítsenek különböző anyagokból: zászlókat, kalikancaroszokat, tavaszközöntő fecskét mártisszal, Kira szarakoszi bábut, húsvéti gyertyákat, tojásokat stb. Ezeknek az eseményeknek, történeteknek, szokásoknak, mozgásos, táncos, dramatikus megjelenítése. Rajzok készítése görög népviseletekkel, hangszerekkel, másolatok tájokról, műemlékekről, szobrokról, tárgyakról stb., és rövid beszámolók alkotásaikról.	Beszélgetés és vita egy-egy a görög nemzetiséget érintő témáról. Saját vélemény érthető megfogalmazása. Mások véleményének türelmes meghallgatása és figyelembevétele (pl. milyen műsorok legyenek a görög hagyományörző összejöveteleken és milyen a nemzeti ünnepeken). Szóbeli beszámoló a saját tapasztalatokról, önálló gyűjtőmunkával szerzett ismeretekről (pl. görög közmondások, naptárak, receptek, képeslapok, növényhatározók stb.). Fogalmazás írása valamely görög nemzetiségi témáról (pl. a görög iskola és a szülők kapcsolata, a család részvétele a közösségi életben, nyelvi táborok értékelése). Rajz készítése görög nemzetiségi témáról (pl. görög sportnapok, iskolai farsang, báránysütés). Görög tárgymásolatok, hímzések készítése. Rövid történetek, jelenetek eljátszása.	Események, történetek elbeszélése a nemzetiségeket érintő témában, élőszóban. Vitás kérdések, vélemények felvetése, megbeszélése. Szóbeli beszámoló a saját gyűjtőmunkával szerzett ismeretekről (pl. hétköznapi szavak dimotiki és katharevusza formáinak a gyűjtése). Fogalmazás írása valamely görög nemzetiségi témáról. Események, történetek, jelenségek mozgásos, dramatikus megjelenítése.	Beszélgetés és vita egy-egy nemzetiségpolitikai, emberi jogi témáról. A vita során a véleménykülönbségek tisztázása, a saját álláspont gazdagítása, továbbfejlesztése mások véleményének figyelembevételével, a tolerancia gyakorlása. Beszámoló, kiselőadás tartása a görög irodalomból, műfordításból, a publicisztikából, a sajtó, a rádió- és a tévéműsorok alapján (görögországi, diaszpórai, magyarországi). A magyarországi görögökről önállóan gyűjtött képekből összeállítás, tabló és magyarázat készítése.

4. Tájékozódás térben-időben

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Megtanulják a tanulók az időre vonatkozó kifejezéseket: perc, óra, nap, hét, hónap, év és kifejezéseket ezekkel a fogalmakkal kapcsolatban és ismerős környezetükre vonatkozóan, pl.: amikor nagyszüleim gyerekek voltak, nagyon régen az ókori görögök idejében. Idő meghatározása a tanulók	A tanulók bővítik az idő tagolására szolgáló kifejezések használatát: perc, óra, nap, hét, hónap, év, évtized, évszázad, emberöltő. Képesek időben elhelyezni fontosabb görög történelmi eseményeket (pl. Nagy Sándor uralkodása idején, a	Az idő tagolására szolgáló kifejezések biztos és gyakori használata: pl. hónap, év, évtized, évszázad, emberöltő, a múltban, Krisztus előtt, Krisztus után. Ismert események időbeli meghatározása, mint pl. a görög diaszpóra életének mérföldkövei, Görögország történelmének főbb állomásai.	Történelmi korszakok, periódusok nevének használata a történelmi idő tagolására (pl. Bizánc kora, Török Hódoltság kora). Az idő ábrázolása tér- vizuális eszközökkel, kronológiai adatok rendezése. Fontosabb események, jelenségek időpontjának ismerete, azok elhelyezése

<p>által készített órával (pl. fából, papírból, műanyagból)</p> <p>Események, jelenségek, személyek stb. időrendbe állítása, pl. családi történések.</p> <p>Ismerkedés Görögország földrajzi térképével, azok másolása, kiszínezése kézi munkával. A térképen felismerik a tengert, a hegységeket, Görögország fővárosát és az ország határait. települések.</p>	<p>polgárháború után). Krisztus előtt, Krisztus után.</p> <p>Viszonyítások gyakorlása: előbb, később, ugyanakkor, most, régebben, nagyon régen.</p> <p>Az idő ábrázolása játékkal és vizuális eszközökkel (pl. időszalag készítése).</p> <p>Események, jelenségek, tárgyak, személyek stb. időrendbe állítása.</p> <p>Egyszerű térképek készítése vagy másolása kézi munkával. A térkép domborzati elemeinek biztos ismerete, pl. Görögország határai és az ország szomszédjai. A tanult helyek megkeresése a térképen (pl. történelmi helyek, tanulók felmenőinek szülőhelye, a görög nemzetiség lakóhelyei Magyarországon térképén).</p> <p>Események, jelenségek leolvasása történelmi térképekről (pl. az újkori Görögország első és második fővárosa).</p> <p>Távolságok számítása történelmi térképeken (Görögországon és Európán belül).</p>	<p>Az idő ábrázolása téri-vizuális eszközökkel, kronológiai adatok rendezése.</p> <p>Egyszerű kronológiai számítások és különböző események, jelenségek, tárgyak, személyek időrendbe állítása.</p> <p>Európa, Görögország térképének másolása kézi munkával. A térkép elemeinek biztos ismerete: Görögország folyóinak és tengereinek, határainak felismerése.</p> <p>A tanult helyek megkeresése a térképen (pl. a görög diaszpóra letelepedésének útvonalán létesült görög falvak, közösségek).</p> <p>Események, jelenségek leolvasása Európa, Magyarország és Görögország történelmi térképéről.</p> <p>Történelmi helyszínek modellezése.</p> <p>Események kapcsolása a tanult helyekhez.</p>	<p>egymáshoz viszonyítva. (a görög szabadságharc éveit).</p> <p>A világtörténet, az európai történelem, a görög történelem és a helytörténet eltérő időbeli ritmusának és kölcsönhatásainak értelmezése. (pl. a 2. világháború és annak folytatása görög polgárháborúban).</p> <p>Az egyes történelmi jelenségek (gazdaság, kultúra, politika stb.) eltérő időbeli ritmusának és kölcsönhatásainak elemzése.</p> <p>Különböző időszakok történelmi térképeinek összehasonlítása (pl. Bizánc területi változásai az évszázadok során), a változások hátterének feltárása.</p> <p>Az adott téma tanulmányozásához leginkább megfelelő térkép kiválasztása különféle atlaszokból.</p> <p>Vaktérképeken tanult helyek bejelölése és azokhoz jelentősebb eseményekhez való társítása (pl. Akropolis, Kréta irodalmi és művészeti központja).</p>
--	---	---	---

5. A tartalom kulcselemei

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
<p>Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy - egy-egy görög híres ember (pl. művész, felfedező, feltaláló, tudós, szent, uralkodó, politikus) életével, tevékenységével, jellemvonásaival megismerkedjenek, és ennek kapcsán azt is felismerjék, hogy az emberek régen másként éltek és</p>	<p>Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy - további ismereteket szerezzenek a görög hagyományokról, a görög diaszpóra lakóhelyének múltjáról, az azokat fenyegető veszélyekről;</p> <p>- megismerjenek néhány görög történelmi mondát és mítoszt</p>	<p>Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy - további mély ismereteket szerezzenek a görög hagyományokról, a görög diaszpóra lakóhelyének múltjáról, az azokat fenyegető veszélyekről és a megóvásukra tett erőfeszítésekről (pl. a görög Beloianisz falu elnéptelenedése);</p>	<p>Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy - további ismereteket szerezzenek a görög hagyományokról, a görög diaszpóra lakóhelyének múltjáról, az azokat fenyegető veszélyekről és a megóvásukra tett erőfeszítésekről;</p> <p>- egy-egy történelmi témát</p>

<p>gondolkodtak, mint ma; - nemzeti ünnepeinkhez és jelképeinkhez kapcsolódó eseményekkel megismerkedjenek (március 25. és október 28.);</p> <p>- beszélgessenek olyan kérdésekről, mint a viselkedési és illemszabályok a görög és a magyar viselkedésmódozások közötti hasonlóságok és különbségek (pl. étkezési szokások), a kölcsönös szerepe az illemben, külső és belső jellemvonások, a jó és rossz tulajdonságok, a rokonság, a barátság, a rászorulóknak segítése;</p> <p>- megismerjék a magyar és a nemzetiségi iskola életének legfontosabb szabályait</p>	<p>- a történelmi múlt egy-egy térben és időben határolt darabját mélységében tanulmányozzák (pl. Athéni aranykor, mükénéi kultúra, az 1823-as szabadságharc éveit);</p> <p>- ismereteket szerezzenek a görög állam kialakulásának és történetének fontosabb fordulópontjairól és kiemelkedő személyiségeiről;</p> <p>- ismereteket szerezzenek arról, milyenek voltak az emberek hétköznapijai a különböző korokban és országrészekben (pl. kontinensen, szigeteken, a városállamok, Nagy Sándor idejében, a török hódoltság, a 20. században);</p> <p>- megvitathassák melyik történelmi szereplő nézőpontját fogadják el; - további ismereteket szerezzenek a görög és nemzetiségi népszokásokról, a hagyományos életmódról; - ismerkedjenek a görög etnikai nemzetiségek életével,</p> <p>beszélgetést folytassanak olyan témakörökről, mint az emberek közötti különbségek, a nemek közötti kapcsolatok, az egyén és a közösség viszonya, - ismerjék az alapvető fogyasztói magatartásmintákat, egy konkrét példán keresztül tudják értelmezni a reklám szerepét.</p>	<p>- a történelmi múlt egy-egy térben és időben határolt darabját mélységében tanulmányozzák (pl. a Balkán-félsziget. unióinak harcai az egyes időszakokban); - egy-egy jelenség változását az időben több korszakot átfogóan is tanulmányozzák;</p> <p>- további ismereteket szerezzenek a görög állam és nép történetének fontosabb fordulópontjairól és görög történelem kiemelkedő személyiségeiről; - további ismereteket szerezzenek az európai történelem jelentős állomásairól és azok hatásáról a görög történelem alakulásában; - ismereteket szerezzenek arról, milyenek voltak a görög emberek hétköznapijai a különböző korokban (pl. a 1. és 2. diszpóra élete Magyarországon, a tanuló nagyszüleinek élete), - továbbá politikai konfliktusokról (forradalmakról, háborúkról), különösen azok hétköznapi, emberi, erkölcsi vonatkozásairól;</p> <p>- önállóan értelmezzenek múltbeli eseményeket saját nézőpontjuk alapján.</p> <p>- megfelelő szinten tudjanak beszélgetni és vitázni olyan témakörökről, mint az emberek közötti különbségek, a nemek közötti kapcsolatok, az egyén és a közösség viszonya, - a gazdálkodás kérdései, a demokrácia és az emberi jogok; nemzetközi humanitárius jog alapelvei - szembesüljenek a szabadság és a felelősség emberi dimenzióival a magán- és a közélet különböző területein; - egy konkrét példán keresztül tudják értelmezni a</p>	<p>vagy időszakot (a politika-, a gazdaság-, a társadalom-, a tudomány-, a technika- vagy a művelődéstörténet, illetve a történelmi ökológia köréből) átfogóan tanulmányozzának és összehasonlítsanak; Ilyen lehet pl. a demokrácia születése és fejlődése görög földön.</p> <p>- további ismereteket szerezzenek a görög állam és a görög nép történetének fontosabb fordulópontjairól, ismerjék a görög ókori, bizánci és újkori történelem kiemelkedő személyeit;</p> <p>- további ismereteket szerezzenek az európai történelem jelentős eseményeiről és Görögország helyéről azokban, továbbá a görögök szerepéről az Európán kívüli civilizációk életében (görög demokrácia, Nagy Sándor terjeszkedése és városalapításai, a 2. világháborús Antant tagság);</p> <p>- ismereteket szerezzenek a görög diaszpóra történetéről és kultúrájáról világszerte; - a magyarországi nemzeti és etnikai nemzetiségek történetéről;</p> <p>- megismerkedjenek a 20. század nagy hatalmi, társadalmi és értékkonfliktusaival (pl. gyarmatosítás, világháborúk, nukleáris hatalmak, nemzetközi katonai szövetségek) és azok globális következményeivel (pl. munkaerőpiac alakulása, rasszizmus, terrorizmus).</p> <p>- vitassanak meg olyan témákat, mint az emberi elme, az erkölcs, a szexualitás, a munkavállalás, Magyarországon, Görögországban és az Európai Unió politikai rendszere, az</p>
--	--	---	---

		reklám és marketinghatások szerepét.	<p>érdekképviselők, a demokrácia, az emberi jogok, az alapvető szabadságjogok, a fegyveres konfliktusok és a nemzetközi humanitárius jog alkalmazása.</p> <p>- szembesüljenek a szabadság és a felelősség emberi dimenzióival a magán- és a közélet különböző területein;</p> <p>- ismerjék az alapvető fogyasztói magatartásmintákat és egy konkrét példán keresztül tudják értelmezni a reklám és marketinghatások szerepét.</p>
--	--	--------------------------------------	--

6. A reflexiót irányító kérdések

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
<p>- Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy választ keressenek olyan kérdésekre, mint a következők.</p> <p>- Milyen jellemző tulajdonságai vannak? Miben hasonlítok másokhoz? Miben különbözöm másoktól?</p> <p>- Mire vagyok képes? Mire nem vagyok képes?</p> <p>- Milyen szeretnék lenni?</p> <p>- Miért van szükség szabályokra?</p> <p>- Mit jelent az, hogy kétnemzetiségűek (görögök és magyarok) vagyunk?</p>	<p>Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy választ keressenek olyan kérdésekre, mint a következők.</p> <p>- Mi az ember? Miben különbözik az állatoktól?</p> <p>- Miben hasonlítunk mindannyian? Honnan erednek az emberek közötti különbségek?</p> <p>- Miért gondolkodnak másként a különböző életkorú emberek?</p> <p>- Mi mindentől függhet a döntések és tettek megítélése?</p> <p>- Miért vannak szegények és gazdagok?</p> <p>- Milyen mértékben határozza meg a természeti környezet az emberek mindennapi életét és kultúráját?</p> <p>- Miért van az, hogy ugyanazt a történelmi eseményt vagy jelenséget különböző emberek különbözőképpen élik át?</p>	<p>Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy választ keressenek olyan kérdésekre, mint a következők.</p> <p>- Mit jelent az, hogy minden embert egyenlő méltóság illet meg?</p> <p>- Mit tehet az egyes ember másokért, a közösségért, a rászorulókért?</p> <p>- Van-e fejlődés a történelemben?</p> <p>- Miért vannak háborúk?</p> <p>- Milyen szerepet játszik a természeti környezet az egyes országok, civilizációk életében?</p> <p>- Mitől függhet az egyes emberek, embercsoportok érdekei?</p> <p>- Miért vannak gazdag és szegény országok?</p> <p>- Milyen mértékben hatnak a „nagy emberek” a történelmi eseményekre és folyamatokra?</p> <p>- Mi a hit, a vallás szerepe az egyes ember és a társadalmak életében?</p>	<p>Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy választ keressenek olyan kérdésekre, mint a következők.</p> <p>- Vannak-e abszolút erkölcsi értékek?</p> <p>- Miért kerülhet ellentmondásba erkölcs és jog?</p> <p>- Milyen útjai vannak az önmegvalósításnak?</p> <p>- Hányféle közösségi identitása lehet egy embernek?</p> <p>- Milyen értelemben beszélhetünk ok-okozati viszonyokról a történelemben? Van-e történelmi determinizmus?</p> <p>- Haladhat-e kényszerpályán egy ország történelme?</p> <p>- Hogyan élhetnek együtt különböző kultúrák, vallások, népek? Milyen lehetőségei és akadályai vannak a kultúrák közötti kommunikációnak?</p> <p>- Hogyan lehetséges az, hogy ugyanazt a történelmi eseményt vagy jelenséget különböző emberek</p>

		- Van-e célja az emberi életnek, illetve az emberi történelemnek?	különbözőképpen értelmezik? - Mi az erőszak szerepe a történelemben? - Hogyan befolyásolja a geopolitikai helyzet egy állam, egy térség lehetőségeit (Görögország flottahatalma, Magyarország mezőgazdasági előnyei)? - Hogyan változott az állam szerepe a történelemben? - Az érdekek vagy az értékek hatása erősebb-e a különböző korok társadalmaiban?
--	--	---	--

GÖRÖG NÉPISMERET – KÖZMŰVELTSÉGI ELEMELK

1-4. Évfolyam

- 1. A magyarországi görögök, görögök által is lakott települések Magyarországon.
- 2. A görög nyelv.
Idiomatizmusok
- 3. A települési közösségek élete.
A család szerepe. A lakóház és környéke. Régi foglalkozások és munkaeszközök.
Ruházkodás. Népi étkezési szokások.
- 4. Görög népszokások, néhány jellegzetes *régi és új szokás* (pl. a karácsonyi, illetve húsvéti ünnepkörök).
- 5. Népi gyermekjátékok- és dalok. Görög szólások, közmondások és találós kérdések.
- 6. A játék(készítés) a múltban és napjainkban. Kreatív játékok különböző tárgyakkal.

5-6. Évfolyam

- 1. A magyarországi görögség történetének jelentősebb eseményei
(pl. a 19. századvégi virágzás, illetve a 20. századi újratelepítés időszaka).
- 2. Ókori és bizánci történelmi provinciák, és Hellasz földrajzi tájegységei.
Görögország földrajzához és történelméhez kapcsolódó legendák.
- 3. Neves magyarországi görög személyiségek.
- 4. A magyarországi görögök *múltjáról és jelenéről* (életmód, *mesterségek, népviselet, népi konyhaművészet, szokás-és hagyományvilág*).
- 5. A környék, a lakóhely *környezeti és kulturális értékei*

7-8. Évfolyam

- 1. A tájegységek, a görög kultúra és civilizáció központjai.
- 2. A magyarországi görög települések (*hely*)*története*
- 3. Neves magyarországi görög személyiségek szerepe, küldetésstudata
- 4. A görög *kulturális intézmények* és a görög nyelvű sajtó
- 5. A lakókörnyezet, a lakóház régen és ma
- 6. Nemzetiségpolitikai alapismeretek

9-12. Évfolyam

- 1. **Görögország földrajza**
Görögország földrajzi elhelyezkedése
Tájak a (nép)művészeti alkotásokban.
- 2. **A görögök története**
A KEZDETEK. A BIZÁNCI BIRODALOM ÉS SZOMSZÉD NÉPEK. A TÖRÖK HÓDOLTSÁG. A NEMZETI ÚJJÁSZÜLETÉS KORA. A MODERN ÁLLAM KIÉPÍTÉSE. GÖRÖGORSZÁG, AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚ UTÁN. A KISÁZSIAI KATASZTRÓFA. A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ ÉS A POLGÁRHÁBORÚ. A KATONAI DIKTATÚRA GÖRÖGORSZÁGBAN. A DEMOKRATIKUS REND VISSZAÁLLÍTÁSA.

2. 1. A magyarországi görögök története

A magyar – görög bizánci kapcsolatok. Konstantinápoly eleste utáni első kivándorlási hullám. *A XVIII. SZÁZADI GÖRÖG TELEPÜLÉSEK VIRÁGKORA. GÖRÖGÖK A MAGYAR SZABADSÁGHARC IDEJÉN.*

2.2. *HELYTÖRTÉNET. NEMZETI – KULTURÁLIS, TÖREKVÉSEK. NEVES SZEMÉLYISÉGEK. KULTURÁLIS INTÉZMÉNYEK, ISKOLA, OKTATÁS, ALAPÍTVÁNYOK. A GÖRÖG NYELVŰ SAJTÓ ÉS KIADVÁNYOK. KULTURÁLIS ÉLET A XX. SZÁZAD MÁSODIK FELÉBEN.*

3. Nemzetiségpolitikai ismeretek

Nemzetiségi jogi és állampolgári ismeretek.

A nemzetiségpolitika jogszabályi keretei

4. A görög nyelv

Az indoeurópai nyelvcsalád és a görög nyelv. Ókor görög dialektusok, a koiné, és a kétnyelvűség kora. **A dimotiki győzelme és hivatalos nyelvé nyilvánítása 1974-ben.**

5. A vallás és az egyház szerepe a görögök kultúrájában

Ókori többistenség. Kereszténység, ortodoxizmus (1054). A szent építmények stílusjegyei.

Egyházi himnuszköltészet remekei.

6. A magyarországi görögök népi kultúrája

Görög és más ajkú közösségek együttélése. A tradicionális típusú család. Ósi tevékenységek és mesterségek. Lakókörnyezet, lakóház. ruházkodás. Népi étkezési szokások, speciális ételek. Naptári ünnepek és szokások. Népzene és néptáncművészet.

7. Tájak, korok, alakok találkozása a művészet és tudomány alkotásaiban**8. Görögország helye Európában és a világban.****9. A szülőföldélmény kifejezése magyarországi görög költők, írók, képzőművészek alkotásaiban.****D) HORVÁT NEMZETISÉGI NEVELÉS-OKTATÁS***1.1. Horvát nyelv és irodalom*

(Anyanyelvű és kétnyelvű nemzetiségi nevelési-oktatási forma)

Fejlesztési feladatok**A fejlesztési feladatok szerkezete**

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, alkotása
2. Olvasás, írott szöveg megértése
3. Írás, szövegalkotás
4. A tanulási képesség fejlesztése
5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek a nyelvről
6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése
7. Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, alkotása

Az önkifejezéshez és a társas-társadalmi párbeszédhez szükséges szóbeli nyelvi képességek fejlesztése. A beszédpartnerekhez alkalmazkodó, a beszédhelyzetnek megfelelő nyelvi magatartás kialakítása. Hangzó szövegek verbális és nem verbális kódjainak megértése. Törekvés a megértésre, a megértési hibák reflexiója, korrigálása.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam.	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Törekvés a megfelelő hangképzésre, beszédlézésre és	Törekvés a kifejező, mások számára érthető, nyelvileg igényes és helyes beszédre,	A közlés tartalma és a beszélő szándéka közötti kapcsolat felismerése, s	A mindenkori beszédhelyzetnek megfelelő, az anyanyelv

hangoztatásra, valamint a kifejező, és mások számára érthető beszédre.	a nyelv hangzóinak helyes kiejtésére. Elemi udvariassági formák ismerete és használata.	ennek érdekében a mondat- és szövegfonetikai eszközök megfelelő alkalmazására való törekvés (beszédtempó, hanglejtés, szó- és mondathangsúly, szünet, hanglejtés).	hangzásbeli és nyelvhelyességi sajátosságait figyelembe vevő igényes, érthető beszéd. A szöveg tartalmát és a beszélő szándékát tükröző kifejezőmód eszközeinek biztos alkalmazása. A mondat- és szövegfonetikai eszközök megfelelő alkalmazása.
Különbőféle mondatok felismerése (kijelentő, kérdő, felszólító, felkiáltó) helyes használata a közlés szándékának megfelelően (kérés, óhaj, nemetszés, kérdés).	A különböző modalitású mondatok változatos használata a közlés szándékának megfelelően. Kérdések, válaszok megfogalmazása, részvétel a beszélgetésben.	Mindennapi élmények összefüggő és önálló elmondása összetett mondatokkal. Olvasott és hallott szöveg reprodukálása.	Lényegre törő, pontos kifejezőmód, valamint a lényeg kiemelése a beszédben. Tudatos törekvés a gondolatok választékos kifejezésére változatos formában alkalmazkodva a hallgató (beszédpartner) érdeklődéséhez, figyelméhez (szándékolt hatás).
Gondolatok, információk, érzelmek és vélemények egyszerű, érthető és hatékony közlése.	Eligazodás a mindennapi beszédhelyzetekben. Gondolatok, érzelmek, óhajok közlése változatosan és érthetően.	Alkalmazkodás a kommunikációs folyamat tényezőihez konkrét beszédhelyzetben.	A kommunikációs folyamat tényezőinek és funkcióinak ismerete. Alkalmazkodás a megnyilatkozás tárgyához, funkciójához, a hallgatóhoz. Az írásbeli és élőszóbeli megnyilatkozás, valamint a magán- és nyilvános nyelvhasználat közti különbségek ismerete és tudatos alkalmazása.
A nem verbális kommunikáció néhány elemének megfigyelése (pl. testbeszéd). Törekvés a helyes szóhasználatra, kiejtésre, testbeszédre.	A szóhasználat, a gesztusnyelv és a mondatfonetikai eszközök összehangolása a tartalommal a beszédhelyzetnek megfelelően.	A gesztusnyelv néhány jelének (mimika, szemkontaktus) ismerete és tudatos alkalmazása a különféle beszédhelyzetekben.	A szóhasználat, a gesztusnyelv és a szövegfonetikai eszközök összehangolt alkalmazása különféle beszédhelyzetben. A gesztusok szerepének ismerete, megértése és azok tudatos alkalmazása (a mondanivaló megerősítése, megkérdőjelezése, a szavak helyettesítése). Megértésük a hétköznapi kommunikációs helyzetekben, valamint a művészi előadásokban.
Élmények elmondása néhány összefüggő, egyszerű mondattal. Olvasmányok tartalmának felidézése, elmondása. Rövid hallott szövegek lényegének, érzelmi tartalmának megértése tanítói segítséggel.	Hallott szöveg rövid szóbeli összefoglalása. Saját vélemény megfogalmazása és indoklása a témának és beszédhelyzetnek megfelelően. Mások véleményének meghallgatása és	Mások véleményének meghallgatása, megértése, esetleg cáfolása és tömör reprodukálása többszereplős helyzetekben. Önálló véleményalkotás érveléssel.	Együttműködés csoportos beszélgetésben, vitában. Mások véleményének meghallgatása és tisztelete. Saját vélemény megvédése (érvelés), esetleg korrekciója. A kommunikációs zavarok, konfliktusok felismerése,

	megértése.		feloldásának képessége.
Ismert szövegek megjelenítése dramatikus játékkal. Memoriterek (költemények, prózai szövegek) ismerete. Különféle dramatikus formák kipróbálása (pl. bábjáték, árnyjáték, némajáték, versmondás, helyzetgyakorlat.)	Különféle dramatikus formák kipróbálása (pl. olvasmányok párbeszédeinek eljátszása, versmondás, bábjáték, helyzetgyakorlat).	Memoriterek szöveghű kifejező elmondása, interpretációja. Különféle dramatikus formák kipróbálása (pl. vers- és prózamondás, diákszínpadi előadás, népi szokások előadása).	Memoriterek szöveghű elmondása, interpretációja a szövegfonetikai eszközök helyes alkalmazásával.

2. Olvasás, írott szöveg megértése

A korosztályok képességeinek és a nevelési-oktatási igényeknek megfelelő olvasási és szövegértési képességek folyamatos differenciálása és mélyítése. Az értő hangos és néma olvasás megfelelő tempójának elsajátítása, az ily módon olvasott különböző szintű (terjedelem, bonyolultság, műfaj, cél) szövegek megértése, összehasonlítása. Képesség a megértés szóbeli és írásbeli alkalmazására az elemi feladatmegoldástól a beszélgetésen át az önálló írásműig. A szerzői álláspont azonosítása, a mondottakhoz való viszony értékelése, a szövegben kifejtett vélemény bírálata.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam.	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Az olvasás jelrendszerének elsajátítása a tanulók egyéni sajátosságainak figyelembevételével. A tanult betűk összeolvasása. Szavak, szó szerkezetek, mondatok hangos olvasása. Az értelmező hangos olvasás folyamatos gyakorlása.	Különböző mondatfajták (pl. kijelentő, kérdő) hanglejtésének megfigyelése és reprodukálása a hangos olvasásban.	Különböző mondatfajták (pl. kijelentő, kérdő) hanglejtésének megfigyelése és reprodukálása a hangos olvasásban. Az olvasási stratégiák, a szövegértő olvasást támogató olvasási típusok folyamatos gyakorlása.	Különböző mondatfajták (pl. kijelentő, kérdő) hanglejtésének megfigyelése és reprodukálása a hangos olvasásban. Az olvasási stratégiák, a szövegértő olvasást támogató olvasási típusok folyamatos gyakorlása és alkalmazása.
Hangos és néma olvasás gyakorlása különböző rövidebb szövegeken a tanulók egyéni sajátosságainak figyelembevételével.	Különböző szövegek néma és hangos olvasása. Ismert tartalmú szövegek értelmező hangos olvasása.	Különböző szövegek néma és hangos olvasása. Ismert tartalmú szövegek biztonságos, értelmező hangos olvasása.	A szöveg minél teljesebb megértését biztosító hangos és néma olvasás gyakorlása.
Egyszerű szövegek szó szerinti jelentésének megértése tanulók egyéni sajátosságainak figyelembevételével. A szó szerinti jelentések megtapasztalása tanítói segítséggel. A szövegben kifejtett információk visszakeresése. Ismerkedés a szövegértési technikák alapjaival tanítói segítséggel.	Az irodalmi szövegekben megjelenő egyszerűbb képek, alakzatok megértése és gyakorlása (pl. hasonlat, metafora, ismétlés, fokozás). A szövegben kifejtett információk visszakeresése. Ismerkedés a szövegértési technikák alapjaival.	Szépirodalmi és más szövegekben előforduló jelentések önálló és csoportos megértése, tanári irányítással. Az irodalmi szövegekben megjelenő egyszerűbb képek, alakzatok felismerése és értelmezése (pl. hasonlat, metafora, ismétlés, fokozás). Ismerkedés a szövegértési technikákkal.	A szöveg elsődleges és átvitt jelentésének megkülönböztetése, a ki nem fejtett tartalmak felismerése, megértése és értelmezése. A szövegértési technikákkal kapcsolatos ismeretek bővítése, alkalmazása.
Az aktív szókinccs	Az aktív és passzív	Az aktív és passzív	A szókinccs folyamatos és

gazdagítása a tanult, feldolgozott szövegeken keresztül.	szókincs gazdagítása, az életkori sajátosságokhoz igazodó irodalmi kifejezések ismerete, azok használata az irodalmi szövegek feldolgozását követően. A mindennapi kommunikációban használatos szókincs biztos használata.	szókincs gazdagítása önálló munkával (ajánlott olvasmányok, könyvtári munka, gyermeklapok).	tudatos gazdagítása valamennyi nyelvi rétegre, stílusfajára kiterjedően. Törekvés az elsajátított szókészlet minél pontosabb használatára, a stílusnak és a megnyilatkozás tárgyának, funkciójának, a hallgatónak megfelelően írásban és szóban.
Ismerkedés a horvát nyelvre jellemző frazeológiai kifejezésekkel, nyelvi fordulatokkal.	A horvát nyelvre jellemző frazeológiai kifejezések, nyelvi fordulatok ismerete, törekvés használatukra a mindennapi életben.	A horvát nyelvre jellemző frazeológiai kifejezések, nyelvi fordulatok ismerete és használata.	A horvát nyelvre jellemző frazeológiai kifejezések, nyelvi fordulatok ismerete és biztos használata.
Szövegek önálló megértése néma olvasással. Olvasmány tartalmának elmondása 4 - 5 összefüggő egyszerű mondattal a kép illetve a vázlat alapján a szövegben előforduló szavak, kifejezések használatával. Az olvasás örömeinek megtapasztalása.	Rövidebb szépirodalmi és népköltészeti szövegek önálló olvasása, cselekményük felidézése lényegük kiemelése, annak tömör megfogalmazása. A szereplők cselekedeteinek, jellemének megértése. Az olvasás örömeinek megtapasztalása	Irodalmi, ismeretterjesztő és publicisztikai szövegek önálló olvasása és megértése. A szöveg üzeneteinek megértése. A szövegelemzés alapvető eljárásainak megismerése (témamegjelölés, lényegkiemelés, adatkeresés, ok-okozati összefüggések).	A különböző műfajú szövegek szerkezetének és jelentésrétegeinek feltárása és értelmezése. A szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegekben megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák felismerése, értelmezése. A műfajnak megfelelő szöveg-feldolgozási eljárások ismerete és alkalmazása (kontextus, a téma, a műfaj megállapítása, logikai összefüggések felismerése).
	Szövegek műfaji különbözőségeinek érzékelése (pl. népmese, lírai költemény, elbeszélés, dokumentum).	A különböző szépirodalmi és nem szépirodalmi műfajok közötti különbségek megfigyelése (pl. elbeszélés, útleírás, tudósítás).	A különböző szépirodalmi és nem szépirodalmi műfajok közötti kapcsolatok és különbségek felismerése (pl. tematikus, motivikus) és alkalmazása.
Egy-két mondatos vélemény megfogalmazása az olvasott szövegekben megjelenő szereplőkről, cselekedeteikről, magatartásukról.	A feldolgozott olvasmányok cselekményének rövid ismertetése. A főszereplők rövid jellemzése. Saját vélemény megfogalmazása a szereplők cselekedeteiről, a szövegben megjelenő élethelyzetekről.	A közösségben elhangzott vélemények megismerése után vélemények összevetése, a különbségek és hasonlóságok megfigyelése és megfogalmazása az olvasott irodalmi művekről, jellemekről, élethelyzetekről.	A különböző olvasott vélemények összevetése, a különbségek és hasonlóságok felismerése és értelmezése az olvasott irodalmi művekről, jellemekről, élethelyzetekről.
		Rövidebb, a mai köznyelvtől eltérő nyelvhasználatú szövegek (pl. régi, archaizáló) megismerése, megértésük gyakorlása szótárak segítségével.	Rövidebb, a mai köznyelvtől eltérő nyelvhasználatú szövegek (pl. régi, archaizáló) megismerése, megértésében szerzett ismeretek gyarapítása. Régebbi korokból

			származó szövegek önálló megértése segédeszközök gyakorlott használatával (pl. szótárak).
			Korstílusok, stílusirányzatok jellemzőinek, valamint a stílusrétegek sajátosságainak megismerése, sajátosságaik felismerése reprezentatív szövegekben.

3. Írás, szövegalkotás

A horvát anyanyelvű írásbeliség normáinak megismerése, az életkornak és a nevelés-oktatás igényeinek megfelelő írástechnika, olvasható betűformák, esztétikus íráskép, lényegkiemelő, áttekinthető jegyzetelés és vázlatkészítés, biztos problémaérzékeny helyesírás. A szövegtípusok és műfajok alapvető ismerete, normakövető írásmód az alapvető műfajokban. Saját álláspont pontos, változatos kifejtése.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam.	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Az eszközszintű íráshasználat fokozatos kialakítása. Betűtanulás, a horvát nyelv alapvető jellemzőinek elsajátítása és alkalmazása a tanulók egyéni sajátosságainak figyelembevételével.	Az írástechnika továbbfejlesztése: a tanulási igényeknek megfelelő tempójú, olvasható, rendezett külalakú írás gyakorlása.	Olvasható, esztétikus, megfelelő tempójú írásmód a tanulási szintnek megfelelően. A jegyzetelés alapjainak elsajátítása.	Olvasható, esztétikus íráskép. Lényegkiemelő, áttekinthető önálló jegyzetelési technika kialakítása.
Különböző szövegek megfigyelése műfaji és szövegszerkezeti szempontból. Rövid szövegek alkotása (pl. leírás, elbeszélés, jellemzés), a mindennapi élet tájékoztató szövegei alkotásának gyakorlása (meghívó, sms, e-mail, stb.) A szövegek tagolásának gyakorlása.	A szövegalkotási képesség fejlesztése különböző szövegtípusokban és műfajokban. Rövidebb szövegek alkotása különböző szövegfajtákban (leírás, elbeszélés, jellemzés). Személyes és olvasásélmények megfogalmazása a megjelölt szövegfajtákat alkalmazva.	Szövegalkotási képesség fejlesztése különböző szövegfajtákban (leírás, különböző nézőpontú elbeszélés, jellemzés, ismertetés).	Jó szövegalkotási és szerkesztési képesség különböző műfajokban (levél, önéletrajz, kérvény, pályázat, jellemzés, leírás, esszé), témában a magán- és közéletben.
Nyelvtani és helyesírási ismeretek elsajátítása és alkalmazása rövid fogalmazásokban.	Törekvés a nyelvtani, helyesírási és nyelvhelyességi ismeretek tudatos alkalmazására az írásbeli megnyilatkozásokban. Helyesírás diktálás után. Önkontroll, helyesírási hibák felfedezése, önálló javítása.	A tanult nyelvtani, helyesírási és nyelvhelyességi ismeretek tudatos alkalmazásának gyakorlása az írásbeli megnyilatkozásokban. Önkontroll, helyesírási hibák felfedezése, önálló javítása.	A nyelvtani, nyelvhelyességi és helyesírási ismeretek biztos és tudatos használata az írásbeli megnyilatkozásokban. Önkontroll, helyesírási hibák felfedezése, önálló javítása.

	A horvát és a magyar helyesírás szabályai eltérésének megfigyeltetése (pl. népnevek, intézménynevek, írásjelek).	A horvát és a magyar helyesírás szabályai eltérésének megfigyeltetése és alkalmazásának gyakorlása (pl. népnevek, intézménynevek, írásjelek).	A horvát és a magyar helyesírás szabályai eltérésének tudatos, készségszintű alkalmazása (pl. népnevek, intézménynevek, írásjelek).
	Kreatív szövegalkotás (olvasott művekhez befejezések készítése, a történet folytatása).	Az önkifejezés képessége és kreativitás különböző műfajokban (párbeszéd írás, párbeszéd átírása elbeszélő formába). Gondolatok, érzelmek kifejezése különböző nézőpontból.	Az önkifejezés képességének és a kreativitás fejlesztése különböző műfajokban (párbeszéd írás, párbeszéd átírása elbeszélő formába). A publicisztikai műfajok (hír, tudósítás, hirdetés) jellemzőinek ismerete és alkalmazása a gyakorlatban. Törekvés a személyiséget kifejező egyéni stílusra.
	Az anyaggyűjtés elrendezése alapjainak megismerése, anyaggyűjtés gyermekek számára készült lexikonokból, egyéb forrásokból tanári irányítással, csoportosan és önállóan.	Rövidebb beszámoló anyagának összegyűjtése, rendezése és írásba foglalása tanári irányítással csoportosan és önállóan.	Felkészülés a nagyobb anyaggyűjtést, önálló munkát igénylő szövegek (pl. beszámoló, ismertetés, esszé) írására. Hosszabb felkészülést igénylő esszé, műértelmezés alkotásának gyakorlása.
A mindennapokban használatos horvát és magyar nyelvi fordulatok fordítása.	Az igényesebb nyelvhasználat horvát és magyar nyelvi fordulatainak lefordítása szótárak segítségével.	Egyszerűbb horvát és magyar szövegek fordítása szótár segítségével.	Különböző szövegek horvát és magyar nyelvről való fordítása szótár segítségével.

4. A tanulási képesség fejlesztése

Az alpműveltség elsajátításához, hatékony tanuláshoz szükséges tudás megszerzésének és feldolgozásának csoportos és egyéni technikái, e technikák, a tanulást segítő különböző eljárások megismerése, használatuk gyakorlása. Kulturált és hatékony könyvtár- és internethasználat.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam.	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Az önálló feladatvégzés egyes lépéseinek megalapozása (pl. kép és szöveg kapcsolata, könyvtárlátogatás, könyvkölcsönzés, gyermeklexikonok).	Az önálló feladatvégzés gyakorlása (pl. a könyvtárhasználat, könyvkölcsönzés alapjai).	Az önálló feladatvégzés, információgyűjtés és ismeretszerzés módszereinek megismerése, gyakorlása (pl. szótárak, lexikonok, egyéb ismerethordozók) használata. Az ismeretlen kifejezések jelentésének önálló megkeresése szótárakban.	Verbális és nem verbális (hangzó és képi) információk gyűjtésének, szelekciójának, rendszerezésének és felhasználásának gyakorlása. A könyvtárismeret bővítése, múzeumi információk feldolgozása.
Tapasztalatszerzés,	Az önálló feladatvégzés	Adatok, ismeretek	Különböző

ismeretek adatok, információk gyűjtése (könyv-és könyvhasználat, verbális és nem verbális - hangzó és képi - információk feldolgozásának gyakorlása).	gyakorlása (pl. könyvek keresése megadott témához). Tapasztalatszerzés különböző információhordozók működéséről, használatáról.	elrendezése a célnak megfelelően a különböző ismerethordozókból tanári segédlettel.	információhordozók célszerű használata az életkornak megfelelő önállósággal.
	Gyermekeknek szóló ismeretterjesztő művek, lexikonok, szótárak megismerése, használata.	Elemi gyakorlottság az információ felhasználásában, a források megjelölésében.	Az információ-felhasználás néhány további normájának megismerése, alkalmazása (pl. a források megjelölése, az idézés formai és etikai szabályai; jegyzetek készítése).
Vázlatkészítés tanári irányítással.	A vázlat felhasználása különböző témájú és műfajú szövegek megértéséhez, megfogalmazásához.	Önálló vázlatkészítés rövidebb szövegek alapján.	Önálló vázlatkészítés adott feladathoz, témához, a vázlat alapján különböző műfajú szövegek alkotása.
	Ismerkedés különböző ismerethordozókkal (pl. vizuális, audiovizuális, internet, CD-ROM).	Egyszerűbb szövegek vizuális környezetének átlátása, ábrák, illusztrációk értelmezése szövegösszefüggésében.	Verbális és nem verbális (hangzó és képi) információk egyszerre való látása (pl. illusztráció, ábra, grafikonok, tipográfia), megértése és értelmezése szövegösszefüggésben.
	Az összefoglalás sajátosságainak és szerepének megismerése, megértése.	Az összefoglalás sajátosságainak ismerete, összefoglalás készítése, gyakorlása megadott szempontok alapján tanári irányítással, csoportosan és önállóan.	Az összefoglalás műveletének gyakorlása és önálló alkalmazása (pl. a lényeg kiemelése, időrend követése, adatok rendszerezése, álláspontok elkülönítése).
		Jegyzetkészítés tanári irányítással. A tömörítés és a lényegkiemelés gyakorlása.	Az önálló jegyzetkészítés gyakorlása tanári segítséggel és anélkül (pl. kulcsszavak kiemelése, szerkezeti tagolás).
Információ visszakeresése tanítói irányítással, értelmezése, szereplők érzelmeinek azonosítása.	Információkeresés, a szereplők érzelmeinek magyarázata, az érzelmek és cselekedetek közti kapcsolat, ok-okozati viszony felismerése, következtetések levonása, értelmezés.	Az információ kritikus befogadásának megalapozása (azonos tájű különböző forrásból származó rövidebb információk összevetése tanári irányítással csoportosan).	Felkészülés az információ jelentőségének felismerésére, értékelésére, kritikájára.
Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált memóriagyakorlatok.	A szöveges emlékezet aktivizálása, a szövegek pontos megfigyelése, azonosítása és felidézése.	A szöveges emlékezet erősítése. Megértett szövegekre való emlékezés, a szövegek új helyzetben való alkalmazása. Kombinációs és asszociációs képességek fejlesztése memoriterek megtanulásával.	A szövegek pontos, értelmező, esztétikus felidézése és önálló reprodukálása a célnak megfelelően.

5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek a horvát nemzetiség anyanyelvéről

A mai horvát nyelv árnyalt és igényes használatához szükséges nyelvtani ismeretek elsajátítása, a szöveg felépítésére, működésére, jelentésére és stílusára vonatkozó ismeretek alkalmazása a szövegalkotásban, a szövegek megértésében és elemzésében. Annak felismerése, hogy a nyelv a kommunikáció eszköze, de egyben társadalmi jelenség is, hogy nyelv jelrendszer, melynek közösségi összetartó ereje van, hogy közvetíti a világra vonatkozó tudást, a hagyományt. A nyelvi kultúra birtoklása, fejlesztése megalapozza az egyén sikeres szocializációját, hozzájárul önértékelésünk kialakításához, önbecsülésünk fejlesztéséhez, és biztosítja az igényes önkifejezés lehetőségét is.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam.	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
A mondat, szó, szótag, magánhangzó és mássalhangzó felismerése; az "r" magánhangzói szerepe. A lj, č, ć, đ hangok és az ije/je alternáció helyes kiejtése.	A mondat szerkesztés szabályainak ismerete. A nyelvi egységek közötti összefüggések felismerése (pl. rendszerszerű összefüggések felfedezése a hangok között – hangváltások -, a szavak között – pl. többjelentésű szavak -, a szavakat alkotó szóelemek között – pl. szuffixumok).	A nyelvi egységek szerkezeti, jelentéstani összefüggéseinek megfigyelése (pl. az azonos szófajba tartozó szavak jellemzői, alakbeli viselkedésük; az azonos szerkezetű, de különböző modalitású mondatok megfigyelése; szerkezetek átalakítása). A nyelvi egységek szövegbeli viselkedésének megfigyelése.	A nyelv több szempontú megközelítése (a nyelv mint jelrendszer, nyelv és gondolkodás, nyelv és társadalom, nyelv és kreativitás). A nyelvtani ismeretek önálló alkalmazása. A horvát nyelv típusához kapcsolódó alapvető ismeretek.
A névszók és az ige helyes alkalmazása a mondatban. A segédige különírása az igétől, a li kérdőszó helyesírása. Az aktív és passzív szókinccs folyamatos bővítése, szókinccsgyakorlatok. Nyelvi igényes minta követése a beszédben.	A szófajokkal kapcsolatos ismeretek bővítése, szófajok szerepe a mondatban.	A szavak jelentésével kapcsolatos gyakorlatokon keresztül a hangalak és jelentés viszonyának megfigyeltetése.	A szó hangalakja és jelentése közti összefüggés felismerése, a jelentés szerkezetének ismerete és alkalmazása a szövegalkotásban (kommunikációban).
Szövegalkotási gyakorlatok a tanulók egyéni sajátosságainak figyelembevételével, életkorának megfelelő nyelvhasználati területeken.	A nyelv rétegzettségének megfigyeltetése példákon keresztül és felismerése (nyelvváltozatok) különös tekintettel a szókinccsre.	A horvát irodalmi nyelv és nyelvjárásai közti alapvető különbségek.	Gyakorlottság a szövegnyelvi, jelentéstani, pragmatikai, stilisztikai ismeretek alkalmazásában a különböző szöveg típusokban és műfajokban.
	A nyelv változásának felismerése egy korábbi és jelenkori szöveg összehasonlításával, a köztük fennálló (elsősorban szókinccsbeli) különbségek megfigyelése útján.	Példák alapján a nyelv változásának és állandóságának megfigyelése (elsősorban a szókinccs és a tanult nyelvtani jelenségek terén) különböző korokból származó szövegek összehasonlításával.	A horvát nyelv eredetének és helyének ismerete az indoeurópai és a szláv nyelvcsaládban.
A horvát és a magyar nyelv közti különbségek felismerése, ezek megfogalmazása az életkornak megfelelően. (pl. horvátul, úgy mondjuk, hogy...)	A horvát és a magyar nyelv eltéréseivel kapcsolatos ismeretek bővítése.	A horvát nyelvi és magyar nyelvi ismeretek összevetésének képessége, az egyes jelenségek egyre pontosabb megnevezése.	A horvát és a magyar nyelv sajátosságainak összevetése, a különböző nyelvtípusból adódó eltérések megfogalmazása.
A horvát és a magyar	A horvát és a magyar	A horvát és a magyar	A horvát és a magyar

nyelv közötti alapvető helyesírási különbségek megismerése (pl. népnevek, intézménynevek), az elválasztás különbözőzése. A szótárhasználatot kapcsolatos ismeretek.	nyelv közötti alapvető helyesírási különbségek megismerésének bővítése (pl. birtokos melléknevek, földrajzi nevek írása), az elválasztás különbözőzése. A szótárhasználatot kapcsolatos ismeretek bővítése.	nyelv közötti alapvető helyesírási különbségek megismerésének bővítése (a jövevényszavak és az idegen szavak helyesírása). A szótárhasználatot kapcsolatos ismeretek bővítése.	nyelv közötti alapvető helyesírási különbségek megismerésének bővítése (az írásjelek, rövidítések írása.). Kifogástalan helyesírás, önálló szótárhasználat.
---	---	--	--

6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

Az irodalom mint művészet befogadásának megalapozása és fejlesztése. Az olvasás mint műélvezet megtapasztalása, az olvasás iránti igény felkeltése. Az irodalmi sajátos kifejezési mód formáinak felismerése, összehasonlítása, megértése és értelmezése. A műnemek és műfajok jellemzőinek megismerése. Érzékenység az irodalmi művekben megjelenő értékek, problémák felfedezésére, ismerkedés a horvát irodalom alkotásaival, alkotóival, korszakaival.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam.	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Az olvasás megszerettetése, az iránta való igény felkeltése.	Az olvasás mint esztétikai, érzelmi és gondolati élmény-forrás tudatosítása.	Az olvasás mint különböző élményforrás ébrentartása, mely hozzájárul az adott nép szellemiségének megismeréséhez.	Az igényes ízlésnek és célnak megfelelő olvasásra való ösztönzés. Annak tudatosítása, hogy az irodalmi élmény az emberi élet folyamatos tapasztalatszerzésének forrása: érzelmek, eszmék, gondolatok, élethelyzetek, konfliktusok, cselekedetek.
Ismerkedés a lírai művekkel (versek, mondókák, kiszámolók az anyaország és hazai horvát mű- és népköltészetből), azonosulás a bennük kifejezett érzelmekkel.	A lírai mű témájának, üzenetének, hangulatának és hangnemének felismerése.	A lírai mű témájának, üzenetének, hangulatának és hangnemének megfogalmazása. A lírai hős megjelenési formáinak (költői szerep) azonosítása. A tartalom és forma (műfaj) összefüggésének felismerése.	A lírai mű témájának, üzenetének, hangulatának és hangnemének, értelmezése, megfogalmazása, személyes értékítélet vele kapcsolatban. A lírai én megkülönböztetése különböző korokban született költeményekben.
A költői nyelv néhány sajátosságának megfigyelése.	Néhány fontosabb költői kép és alakzat felismerése, szerepük, hangulati hatásuk megfigyelése.	A főbb költői képek és alakzatok szókincsbeli és mondattani jellegzetességek azonosítása a lírai művekben.	A főbb költői képek és alakzatok szókincsbeli és mondattani jellegzetességek azonosítása, jelentéstömörítő szerepük megértése a tanult versekben. A költői nyelvhasználat összetettségének felismerése, a grammatikai eszközök funkciójának értelmezése.
	Ismerkedés különböző lírai műfajokkal.	Lírai és nem lírai verses műfajok megismerése és azonosítása, jellegzetességeik, tartalmi és formai sajátosságaik	Lírai és nem lírai verses műfajok megismerése, jellegzetességeik, tartalmi és formai sajátosságaik megértése. Törekvés a

		megértése.	műnemek és műfajok közötti kapcsolatok megértésére.
A versszak felismerése, egyszerű jellemzése (sorok száma, hosszúsága, szótagszáma).	A versszak és a nagyobb szerkezeti egységek viszonyának megértése.	A kompozíciós egység és a versszakok viszonyának felismerése (pl. tematikus szerkezet, tér- és időszerkezet, logikai szerkezet).	A lírai művek értékszerkezetének felismerése. Versszervező elvek felismerése és értelmezése különböző korok műveiben.
Rövidebb epikai művek olvasása (mű- és népmesék, elbeszélések, gyermekregény-részlet a hazai horvát és az anyaországi irodalomból).	Az epikai művek közös és önálló olvasása hazai horvát és az anyaországi irodalomból, feldolgozása tanári segítséggel, csoportosan és egyénileg.	Epikus művek önálló olvasása hazai horvát és az anyaországi irodalomból. Az epikus művek cselekményének elmondása, a szereplők jellemzése, az üzenet megfogalmazása közösen és önállóan példák alapján.	Az epika jellemzői, epikus műfajok, az epikus kompozíció, a nyelvi sajátosságok ismerete hazai horvát és az anyaországi irodalomból. A megismert formák és stilisztikai, nyelvi sajátosságok alkalmazása a mindennapi történetmondásban és a kreatív írásban.
Az olvasott történetek főszereplőinek azonosítása.	A szereplők külső és belső tulajdonságainak megfogalmazása.	A jellemzés legfontosabb eszközeinek ismerete a közösen és egyénileg feldolgozott művek alapján.	A jellemzés eszközeinek ismerete és alkalmazása az irodalmi művekben, valamint a mindennapi életben. Különböző korok embertípusa jellemzőinek összevetése a kor társadalmának, gazdaságának és politikájának tükrében.
Törekvés a történet idejének és helyszínének azonosítására.	Az idő és tér egyértelműen megjelölt mozzanatainak azonosítása.	Törekvés az idő- és térjelölések értelmezésére. Az elbeszélés és a történet időrendje közötti eltérés érzékelése.	Az elbeszélő, tér, idő, cselekmény; az elbeszélő nézőpontja, az epikai közlés formáinak ismerete és alkalmazása az epikus művek értelmezése során.
	Az elbeszélő és a drámai művek sajátosságainak megfigyeltetése műrészletek alapján.	Az elbeszélő és a drámai művek sajátosságainak azonosítása példákon keresztül.	A dráma jellemzői, a drámai kompozíció, drámai műfajok; a drámai közlés formái, stílusbeli jellemzői; a drámai hős; a drámai tér és idő; a dráma és színház.
Népi játékok, dramatizált formák (mesék, bábjátékok, verses formák) olvasása és előadása.	Elbeszélések és elbeszélő költemények részleteinek, valamint köznap helyzetek dramatizált megjelenítése.	Dramatizált formák, dialógusok, drámai művek közös és önálló olvasása, feldolgozása és előadása. Szituációk és instrukciók értelmezése. Szituációs játékok.	Dramatizált formák, dialógusok, drámai művek önálló olvasása, feldolgozása. Komikus helyzetek és jellemek értelmezése (helyzetkomikum, jellemkomikum, nyelvi komikum). A konfliktus szerepe a drámai műben. A tragikus hős. A katarzis.
Anyaországi és hazai horvát népköltészeti alkotások megismerése (népmese, népdal kiszámoló, találós kérdés, közmondás).	A népköltészet és a műköltészet alapvető különbségeinek megtapasztalása példák alapján.	A modern kor nyelvi sajátosságainak megfigyeltetése. Az elektronikus kommunikáció és tömegkommunikáció	Az elektronikus ismerethordozók (CD-rom, DVD, videó) által nyújtott lehetőségek az ismeretszerzésben. Az

		formáinak megfigyelése.	elektronikus ismerethordozók és a nyomtatott irodalom viszonya. A modern kor és a népköltészet kapcsolata.
Néhány alapvető irodalmi téma, élethelyzet felismerése az olvasott művek alapján.	További alapvető irodalmi témák megismerése.	A horvát és a magyar irodalom néhány jelentős témája és formai hagyománya. Egy-egy mű alapján egy-két korstílus alapvető jegyeinek megfigyeltetése.	A horvát, a magyar és a világirodalom alkotásaiban megjelenített témák, élethelyzetek, motívumok, formák közötti kapcsolatok felismerése. Az olvasott művek többféle megközelítésének képessége különböző műértelmezési szempontok alapján (tematikus-motivikus, műfaji, életműbeli, stílusirányzati, eszmetörténeti kontextus).
A mű szó szerinti jelentésének megfogalmazása. A történet, az alapézés, az alaphangulat megfogalmazása.	Törekvés az olvasott művek tartalmának, üzenetének, alapézésének árnyaltabb megfogalmazására. Személyes tapasztalatok, élethelyzetek összekapcsolása az irodalmi művekben megjelenő élethelyzetekkel.	Törekvés az irodalmi művekben megjelenő jellemek, élethelyzetek, attitűdök általánosítására, a mondanivaló árnyalt kifejezésére.	Törekvés az irodalmi művekben megjelenő jellemek, élethelyzetek, attitűdök általánosítására, a mondanivaló árnyalt kifejezésére. Tájékozódás az irodalmi folyamatokban. Jártasság és egyéni ízlés érvényre juttatása az összehasonlító műelemzésben. Az irodalmi művek elemző-értelmező tevékenysége révén a személyes ítélet, értékválasztás és érzélem kifejezése.

7. Az ítéloképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

Önálló gondolkodás, az önkifejezés kulturáltsága, a kulturális és történeti másság felismerése, megértése és erre épülő tisztelete. A saját kultúra sokrétű ismeretén nyugvó képesség a különbözőség felismerése és megértésére. Annak tudatosítása, hogy a másság elfogadása elsősorban ismereteken alapul. Önálló ítéletalkotás társadalmi, történeti, morális és esztétikai kérdésekről, a vélemény érvelő kifejtésének és védelmének képessége különféle kulturális, etikai, esztétikai normák és kultúrtörténeti ismeretek alapján. A műalkotások aktív befogadása, igény és fogékonyság a műélvezetre, a műalkotás fiktív létmódjának megértése. Képesség a konfliktuskezelésre és az önálló ismeretszerzésre.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam.	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
A szép és a csúnya fogalmának használata a mindennapi élmények kapcsán folytatott beszélgetésben.	Rövid, néhány mondatos vélemény megfogalmazása az élmények és olvasmányok kapcsán.	A tetszésnyilvánítás árnyaltabb nyelvi formáinak elsajátítása, az eltérő ízlésítéletek és különbözőségek megértése és elfogadása.	Az ízlés kontextuális függőségének megértése (kulturális, történeti, közösségi, családi, egyéni beágyazottság). Annak felismerése, hogy korunk kultúrájában különböző értékű kulturális elemek vannak jelen, igény és

			képesség az ízlés önálló fejlesztésére.
A jó és a rossz fogalmainak használata a mindennapi élmények kapcsán folytatott beszélgetésekben.	A jó és a rossz, az igazság és az igazságosság: az ítélkezés mint cselekedet felismerése mindennapi szövegekben és különféle műalkotásokban.	Az igazság és a nézőpont, a személyes és a közösségi igazság konfliktusának megértése különféle szövegekben.	Az igazság, a morál az egyén életében és a társadalomban. A jog és a morál összefüggéseinek megfogalmazása. A tudatos, jogkövető és morális cselekvés elsajátítása, a erkölcsi kérdésekben való tájékozódás igénye és képessége.
A műélvezet minél gyakoribb átélése a játék, képzelet, ritmus és zene révén.	A műélvezet minél gyakoribb átélése a játék, képzelet, ritmus és zene révén.	Az önálló műbefogadás mind teljesebb és gyakoribb élménye, a hatás megfogalmazása csoportos beszélgetésben és önálló szövegalkotásban.	Különféle műfajú, más-más művészeti ághoz tartozó művek összehasonlítása; a mű hatása, mely függ a műfajtól és médiumtól. Sokoldalú, kifinomult kulturális fogyasztási szokások kialakítása és folyamatos bővítése.
Mindennapi konfliktusok átélése dramatikus játékkal (helyzetgyakorlat, bábjáték).	Mások álláspontja megjelenítésének átélésének képessége, az empátia fontosságának átélése a közösség életében.	Különféle konfliktuskezelési eljárások megfigyelése és reflexiója különböző műalkotások és mindennapi szövegalkotások kapcsán.	Igény a társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok hátterének megértésére. Egyéni konfliktuskezelési eljárások kialakítása.
A szép megtapasztalása a természeti környezetben, a mindennapi élet tárgyaiban és a különféle művészeti ágakhoz tartozó, az életkornak megfelelő néhány műalkotásban.	Részvétel a tanulócsoporthoz folyó beszélgetésben és vitában a mindennapok, művek és olvasmányok kiváltotta élményekről. Mások véleményének meghallgatása megértése.	Egymástól lényegesen eltérő különböző esztétikai normákhoz kapcsolódó művek összehasonlítása, a művészi és nem művészi szépség különbségének megtapasztalása.	A műalkotás mint normakövető és normákat megújító jelenség; az új és a régi egyidejű jelenlétének átélése a művészetben. A mű befogadásának közösségi és egyéni aspektusa.
	A különböző kultúrák eltérő létmódjának, szemléletének megtapasztalása néhány példa alapján. A horvát és a magyar kultúrák hasonlóságának megfigyelése néhány népszokáson és műalkotáson keresztül.	A kulturális különbség mint életforma és mint érték megismerése, a kulturális sokszínűség mint közösségépítő erő megfigyelése különféle szövegekben. A horvát és magyar kultúra közös és eltérő vonásainak azonosítása.	A művészet kultúraalkotó szerepének megfigyelése és tudatosítása. A kultúrák közötti átjárás korlátainak felismerése, más kultúrák megismerésének igénye. A horvát és magyar nép közös és eltérő kulturális, valamint történelmi vonásainak azonosítása több évszázados együttélésük tükrében.

Közműveltségi tartalmak

1-4. évfolyam

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, alkotása

1.1. Beszéderítés, hallás utáni értés.

Megfelelő hangképzés, hangoztatás, helyes ejtés.

- 1.2. Mondat- és szövegfonetikai eszközök.
- 1.3. Beszédfejlesztés. Szóbeli szövegek megértése és alkotása.

Különbféle mondatok (kijelentő kérdő, felszólító, felkiáltó) helyes használata a közlés szándékának megfelelően (kérés, óhaj, nemtetszés, kérdés).

Verbális és nem verbális eszközök.

Adott szituációhoz igazodó helyes szóhasználat, mondatalkotás.

- 1.4. Memoriterek szöveghű tolmácsolása.

2. Olvasás, írott szöveg megértése

- 2.1. Az olvasás jelrendszerének elsajátítása: hang és betű, szótag, szó, szószerkezet, mondat, szöveg.
- 2.2. Tájékozódás a szövegben, részenkénti olvasás, újraolvasás, információk visszakeresése.
- 2.3. Az írott szöveg megértése.

Lényegkiemelés, vázlat, tartalommondás, a szövegtartalmak eljátszása, vizuális megjelenítése.

3. Írás, szövegalkotás

- 3.1. Az írás jelrendszere.

Írott kis- és nagybetűk, betűkapcsolás, szó, szószerkezet, mondat, szöveg.

- 3.2. Szövegalkotás írásban.

Mondatok összekapcsolása, szövegminták, nézőpontok, témaválasztás, anyaggyűjtés, az anyaggyűjtés módjai (megfigyelés, emlékezet, olvasás, képzelet).

Címadás, az anyag elrendezése: szerkesztés.

Rövid szövegek alkotása (pl. leírás, elbeszélés, jellemzés), a mindennapi élet tájékoztató szövegei alkotásának gyakorlása (meghívó, sms, e-mail, stb.)
Rendezett íráskép.

4. A tanulási képesség fejlesztése

- 4.1. Könyv- és könyvtárhasználat: gyermek szótárak, enciklopédiák, kétnyelvű szótárak, gyermekújságok; kölcsönzés.
- 4.2. Tanulást támogató eljárások: vázlatkészítés, egyszerű adatkeresés, szótárfüzet, képes horvát szótár

- 4.3. Szépirodalmi művek szöveghű felidézése.
7-8 mondóka, Zvonimir Balog 2 verse, Đuso Šimara Pužrov 1 verse a Djeci a ne samo... c. kötetéből, 2 vers Marko Dekićtól, 2 műalkotás Đuro Franković: Eci peci pec kötetéből, 2 vers Stipan Blažetinól, 1 vers Luko Paljetaktól, Horvátország himnusza (Antun Mihanović), 2-3 vers szabad választás alapján a horvátországi gyermekirodalomból.
- 4.4. Szövegfeldolgozási és gondolkodási műveletek (kérdések megfogalmazása, információk rendezése, összehasonlítás).

5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről

- 5.1. Alapvető kommunikációs helyzetek.
Kapcsolatfelvétel és –zárás, udvarias kapcsolattartás, beszélgetés, vita.
Nyelvi vitakövetés.
- 5.2. Szavak jelentése, szókincs: állandósult szókapcsolatok, közmondások, szólások, találós kérdések.
- 5.3. Hang, betű, szótag, szó, szóelem.
- 5.4. Szófajok: ige, főnév, melléknév, számnév, névmás; nemek.
- 5.5. Mondatfajták a modalitás szerint.
- 5.6. Alapvető nyelvhelyességi és helyesírási szabályok, írásjelek.

6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

- 6.1. Szerzők és művek.

Népköltészet: anyaországi és hazai horvát mondókák, népdalok, kiszámolók, találós kérdések, népi játékok, népmesék.

Anyaországi és magyarországi horvát szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései, egyszerű szerkezetű meséi, gyermekregényei (pl. Zvonimir Balog, Grigor Vitez, Dubravko Horvatić, Luko Paljetak, Ivana Brlić Mažuranić: Čudnovate zgode šegrta Hlapića, Mato Lovrak: Vlak u snijegu, Stipan Blažetin: versek, Bodoljaši I., Marko Dekić, Đuso Šimara Pužarov)

- 6.2. Epikus művek jellemzői: idő, helyszín, a cselekményt alkotó elemek, szereplők.
- 6.3. Lírai alkotások: ritmus, rím, versszak, refrén.
- 6.4. Ismeretterjesztő szövegek (család, mindennapi élet, élethelyzetek, viselkedés, emberi kapcsolatok, ünnepek, egészség, életmód, természet- és környezetvédelem, hazai horvátok lakta tájak, iskola, kulturális élet és média).
- 6.5. Báb- és drámajátékok szövegei.

7. Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

- 7.1. Erkölcsi választások, érzelmi tartalmak.
- 7.2. Saját vélemény megfogalmazása a mindennapi kommunikációban.
- 7.3. Mindennapi konfliktusok átélése.

5-8. évfolyam

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

- 1.1. Beszédhallás, hallás utáni szövegértés.
- 1.2. Érthető, jól artikulált, összefüggő beszéd (megfelelő beszédleghzés, helyes hangképzés).
- 1.3. Nyelvi és nem nyelvi kódok, mindennapi közlési helyzetek, meggyőző kommunikáció.
- 1.4. Memoriterek értelmező tolmácsolása.

2. Olvasás, írott szövegek megértése

2.1 Szövegértés.

A szó szerinti és az értelmező olvasás.

A megértés egységei– szó, kifejezés, tagmondat, mondat, bekezdés, teljes szöveg.

Az olvasás stratégiái (adatok visszakeresése, a szöveg átfutása, részletes olvasás) a nyomtatott és az elektronikus szövegek feldolgozásakor.

- 2.2. Gyakori szövegtípusok felismerése (szépirodalmi, ismeretterjesztő, tankönyvi és médiaszövegek).
- 2.3. Ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel.

3. Írás, szövegalkotás

- 3.1 Folyékony írástechnika, olvasható, áttekinthető, a mondanivalót tükröző, tagolt, írásképes.
- 3.2 Szövegalkotás: elbeszélés, leírás, jellemzés, levél, a mindennapokban megjelenő elektronikus szövegek (meghívó, e-mail, sms).
- 3.3. Kommunikációs célok; szerkesztési, nyelvhelyességi és helyesírási normák.

4. A tanulási képesség fejlesztése

- 4.1. Könyvtárhasználat, internethasználat.
- 4.2. A tanulást támogató eljárások:

Jegyzetelés, adatkeresés, anyaggyűjtés nyomtatott és elektronikus források, segítségével; egynyelvű és kétnyelvű szótárhasználat.

Vázlatkészítés különféle eljárásokkal.

Jegyzet, vázlat alapján önálló (szóbeli és írásbeli) szövegalkotás.

- 4.3. Szépirodalmi művek, részletek szövegghű felidézése.

Népköltészet: anyaországi és hazai horvát találós kérdések, közmondások, népmesék.

Anyaországi és magyarországi horvát szerzők gyermekversei (pl. Pajo Kanižaj, Dobriša Cesarić, Dragutin Tadijanović, Josip Pupačić, Antun Branko Šimić 1 verse; Stipan Blažetin, Jolanka Tišler, Marko Dekić, Mate Šinković, Josip Gujaš Džuretin, Đuso Šimara Pužarov, Lajoš Škrapić, Matilda Bölcs 1 verse); 10 sor prózai szöveg.

- 4.4. Szövegfeldolgozási és gondolkodási műveletek (gondolatmenetek, magyarázatok, következtetések, összefüggések).

5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről

- 5.1 A kommunikációs helyzetek normái. A kapcsolatteremtés és kapcsolattartás szóbeli és írásbeli formái.
- 5.2. A kommunikáció folyamatának célja és tényezői, szóbeli kommunikációs helyzetek (kérdés, kérés, mindennapi kommunikáció, vita)

- 5.3 Nyelvi sokszínűség, nyelvi tolerancia.

Nyelvváltozatok.

Nemzetiségi nyelvhasználat.

- 5.4 A nyelvi egységek közötti egyszerűbb, rendszerszerű összefüggések.

A horvát beszédhangok rendszere, a magánhangzók, a mássalhangzók, az alapvető hangtörvények. A beszéd hangzása (hangsúly, hanglejtés, szünet, tempó).

Szófajok, a szavak jelentése, alaki viselkedése, mondatbeli szerepe és kommunikációs funkciója.

A mondat. A modalitás.

Az írott nyelv normái, a horvát nyelv helyesírásának alapelvei.

A horvát nyelv története.

A horvát nyelv nyelvjárásai.

6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

- 6.1 Műnemek és műfajok.

Epika, líra, dráma.

Anekdota, ballada, elbeszélés, elbeszélő költemény, mese, monda, legenda, novella, regény; epigramma, himnusz, óda; komédia, tragédia

- 6.2 Kompozíció, szerkezet, hatás.

Elbeszélő, nézőpont, cselekmény, epizód, helyszín, szereplő, leírás, jellemzés.

Lírai én, motívum.

Monológ, dialógus, felvonás, jelenet, konfliktus, bevezetés, bonyodalom, tetőpont, kibontakozás, megoldás, fordulópont, csattanó.

- 6.3 A művészi kifejezőmódok, stíluseszközök funkciói és hatása.

Ismétlés, fokozás, párhuzam, ellentét.

Szó szerinti és metaforikus jelentés; hasonlat, megszemélyesítés, metafora, metonímia, allegória, szinesztézia, szimbólum.

6.4. Epikus és drámai művek.

Szerkezet, a cselekményt alkotó elemek, fordulatok, a szereplők, a főhős(ök), a mellékszereplő(k), a mű kezdete és befejezése.

6.5. Drámajáték: szöveg és mozgás, szerep, szereplők kapcsolata.

6.6. Lírai alkotások értelmezése.

6.7. Téma, motívum.

Természet, évszakok és napszakok, szülőföld, család, szülő, gyerekek és felnőttek, próbatételek, kaland, hősiesség, ars poetica

6.8. Verselés, zeneiség.

Ritmus: ütemhangsúlyos verselés, rím.

6.9. Szerzők és művek.

Epika: Anyaországi és magyarországi horvát népmesék, népballadák, műmesék, legendák, bibliai történetek; Slavko Kolar: Breza, Dinko Šimunović: Alkar, Antun gustav Matoš: Oko Lobora, August Šenoa: Branka, Marija Jurić Zagorka: Kći Lotrščaka, egy 20. századi ifjúsági regény

Líra: Anyaországi és magyarországi horvát költők művei (pl. Silvije Strahimir Kranjčević, Dobriša Cesarić, Dragutin Tadijanović, Vesna Parun, Antun Gustav Matoš 1 verse; Stipan Blažetin, Jolanka Tišler, Marko Dekić, Mate Šinković, Josip Gujaš Džuretin, Đuso Šimara Pužarov, Lajoš Škrapić, Matilda Bölcš 1 verse).

Dráma: Ivan Petreš vagy Antun Karagić egy drámája, Pero Budak: Mečava

7. Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

7.1. Irodalmi élmény /önálló olvasmányválasztás indoklása/ indoklása.

7.2. Erkölcsi választások, érzelmi tartalmak (érzelmek, indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála).

7.3. Stílusgyakorlat, dramatikus improvizáció.

7.5. Szórakoztató irodalom, filmes feldolgozások.

9-12. évfolyam

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

1.1 Beszédhallás, hallás utáni értés.

Érthető, jól artikulált, összefüggő beszéd (megfelelő beszédlelés, helyes hangképzés).

A beszédzándékok (tájékoztatás, kapcsolattartás, beszélgetés, meggyőzés), beszélt nyelvi szövegek jellemzői; szóbeli összefoglalás, véleményalkotás.

1.2. Nyelvi és nem nyelvi kódok.

Hosszabb, önálló, monologikus szöveg (előadás, szónoki beszéd) és memoriterek értelmező tolmácsolása.

2. Olvasás, írott szövegek megértése

2.1. Szövegértés.

A hangos és néma olvasás stratégiái

(adatok visszakeresése, a szöveg átfutása, részletes olvasás) nyomtatott és elektronikus szövegek feldolgozásakor.

2.2. Szövegértési stratégiák (szó szerinti, értelmező és kreatív) különböző nyomtatott és elektronikus szövegeken.

2.3 Szövegelemzési eljárások.

Eltérő kommunikációs célú szövegtípusok (szépirodalmi, ismeretterjesztő, tankönyvi, média szövegek) jellemzői.

Szépirodalmi művek műfaji természetének megfelelő elemzési eljárások.

2.4. A szövegek retorikája és stíluselemei.

2.5. Ábrák, képek illusztrációk kapcsolata a szöveggel.

3. Írás, szövegalkotás

3.1. Folyékony, olvasható, a mondanivalónak megfelelően jól tagolt, rendezett, áttekinthető íráskép.

3.2. Szövegalkotás.

Szövegtípusok (elbeszélés, leírás, jellemzés, rövid érvelés, esszé, értekezés, vita, önéletrajz, motivációs levél, kérvény, hivatalos levél) kommunikációs és műfaji jellemzői.

Kreatív írás.

3.3. Nyelvtani, nyelvhelyességi, szövegtani, retorikai ismeretek.

3.4. Helyesírás: Szófaji és mondattani ismeretek alkalmazása.

4. A tanulási képesség fejlesztése

4.1. Kulturált könyvtárhasználat, tudatos és biztonságos internethasználat

4.2. Tanulást támogató eljárások

Adatkeresés, anyaggyűjtés nyomtatott és elektronikus források segítségével; egynyelvű szótárak, értelmező szótárak; szelekció és elrendezés.

Jegyzetelés, vázlatkészítés különféle eljárásai.

Az idézés, a forrásjelölés módszerei.

Jegyzet, vázlat alapján önálló szóbeli és írásbeli szövegalkotás.

4.3. Szépirodalmi művek, részletek szöveghű felidézése.

Teljes művek: tizenöt lírai alkotás (ezen belül: Petar Preradović, Silvije Strahimir Kranjčević, Antun Gustav Matoš, Antun Branko Šimić, Tin Ujević, Dobriša Cesarić, Dragutin Tadijanović, Vesna Parun)

Részletek. Kanonikussá vált versszakok, sorok lírai művekből (kb. 30 sor), 20 sor epikai művekből.

4.4. Problémamegoldó gondolkodás és szövegfeldolgozás: rendszerezés, következtetés, indukció és dedukció.

5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről

5.1. Kommunikációs helyzet, beszédpartner, téma, szituáció, beszédszándék.

A személyközi kommunikáció.

A csoportos, a nyilvános és a tömegkommunikáció sajátosságai.

Vizuális (nem nyelvi) kommunikáció.

5.2. Az írott és a beszélt nyelv normái

A horvát helyesírás alapelvei.

A horvát nyelv nyelvváltozatai (pl. a nyelv területi és társadalmi tagozódása).

Horvát nyelvhasználat.

5.3. A nyelv több szempontú megközelítése (nyelv mint jelrendszer, nyelv és gondolkodás, nyelv és kreativitás).

5.4. A nyelvi egységek közötti rendszerszerű (hangtani, alaktani, szófajtnai, mondattani és jelentéstani) összefüggések. Szókincs, frazeológia. A horvát nyelv és az idegen nyelvek.

- 5.5. A szövegszervező (grammatikai, jelentéstani) erők; szövegfajták, szövegtípusok.
- 5.6. A nyelvi változás: a horvát nyelv rokonsága, története. A legfontosabb nyelvemlékek.
- 5.7. Retorikai alapismeretek: az élőbeszéd fajtái, a nyilvános beszéd, a meggyőző szövegműfajok, érvelés, tétel, állítás, cáfolat, bizonyítás.
- 5.8. Stílus és jelentés.

Stíluselemek, stílus eszközök a köznyelvi és a művészi szövegekben.

Stílusrétegek.

- 5.9. A nyelvművelés.

6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

- 6.1. Irodalmi műfajok állandó és változó sajátosságai

anekdota, ballada, elbeszélés, elbeszélő költemény, eposz, levél, napló, novella, paródia, példázatos történet, regény; dal, óda, elégia, ekloga, epigramma, himnusz; komédia, tragédia; értekező próza.

- 6.2. Kompozíció.

Elbeszélő, nézőpont, történetmondás, cselekmény, helyszín, szereplő, leírás, párbeszéd, jellemzés, jellem.

Vershelyzet, lírai én, költői magatartás, szerep, verstípusok.

Helyzet, akció, konfliktus, monológ, dialógus, prolóógus, epilógus, késleltetés, jelenet.

- 6.3. A művészi kifejezésmódok, stílus eszközök funkciói.

Alakzatok.

Szóképek.

Stiláris eszközök.

- 6.4. Hangnemek, esztétikai minőségek.

Szép, rút, fenséges, humor, groteszk, irónia, abszurd, tragikum, komikum, idill, katarzis.

- 6.5. Verselés, zeneiség.

Ritmus, ütemhangsúlyos és időmértékes verselés, szabad vers, szimultán verselés.

- 6.6. Művelődés- és irodalomtörténeti korszakok, korstílusok (antikvitás, középkor, reneszánsz, barokk, klasszicizmus, romantika, realizmus, modernség), stílusirányzatok (pl. szentimentalizmus).

A horvát irodalom néhány sajátos korszaka és törekvése: az illirizmus korának nemzeti romantikus irodalma, A Juriš és a Savremenik, valamint a Krug és Razlog folyóiratok, a „Hrvatsko proljeće“ mozgalma.

- 6.7. Szerzők és művek:

Epika: Crnorizac Hrabar: O pismenosti, Bašćanska ploča, Ivan Gundulić: Osman (részletek), Dubravka (részlet), Suze sina razmetnoga (részlet), Antun Matija Reljković: Satir ili ti divji čovik (részlet), Ivan Mažuranić: Smrt Smail-age Čengića (részletek), August Šenoa: Zlatarovo zlato (részletek), egy novellájából részletek, Ante Kovačić: U registraturi (részletek), Vjenceslav Novak: Posljednji Stipančići (részletek), U glib, Ksaver Šandor Đalski 1 novellája, Josip Kozarac: Mrtvi kapitali, Mira Kodolićeva vagy Oprava, Tena, Antun Gustav Matoš: Balkon vagy Camao, Cvijet sa raskršća, Dinko Šimonović: Duga ili Alkar, Miroslav Krleža: Baraka pet be, Povratak Filipa Latinovicza (részletek), egy ballada a Balade Petrice Kerempuha c. műből, Ivan Goran Kovačić: Jama (részletek), Ranko Marinković: Ruke c. kötetéből egy mű, válogatás a kortárs horvát irodalomból 1 mű.

Líra: Šiško Menčetić, Džore Držić egy műve, Matija Petar Katančić: Vinobera u zelenoj Molbice dolini, Čeva, Pavao Štoos: Kip domovine, Stanko Vraz: Đulabije (egy vers), Ždral putuje k toplome jugu, Petar Preradović: Zora puca, Putnik, Mrtva ljubav, Ljudsko srce, Sivije Strahimir Kranjčević öt műve, Antun Gustav Matoš 5-6 verse, Vladimir Vidrić három költeménye, Vladimir Nazor 2 költeménye, Dragutin Tadijanović, Dragutin Domjanić vagy Fran Galović egy költeménye, Antun Branko Šimić: Opomena, Ručak siromaha, Tin Ujević kettő verse, Dobriša Cesarić négy verse, Dragutin Tadijanović két verse, Vesna Parun két verse; Josip Gujaš Đurezin, Jolanka Tišler, Stipan Blažetin három verse, a többi magyarországi szerzőtől egy-egy vers, válogatás a kortárs horvát irodalomból 1 mű.

Dráma: Marin Držić: Dundo Maroje, Ivo Vojnović: Suton, Miroslav Krleža: Gospoda Glembajevi, válogatás a kortárs horvát irodalomból 1 mű. pl. Miro Gavran)

7. Az ítéloképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

7.1. Az irodalom és a kulturális hagyomány szerepe a nemzeti identitás és a helyi kötődés kialakításában.

7.2. Néhány alapvető emberi léthelyzet, motívum, metafora, toposz (élet és halál, család, férfi és nő, szerelem, gyermek, bűn és bűnhődés, ars poetica).

7.3. Epikai, lírai, drámai alkotások elemzése, értékelése.

1.2. Horvát nyelv és irodalom

(a nyelvoktató, a bővített nyelvoktató és a kiegészítő nemzetiségi nevelés-oktatás számára)

Fejlesztési feladatok

Fejlesztési feladatok szerkezete:

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása
2. Olvasás, írott szöveg megértése
3. Írás, szövegalkotás
4. A tanulási képesség fejlesztése
5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről
6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése
7. Az ítéloképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

A leggyakoribb fordulatok és szókinsz megértése. A rövid, világos és egyszerű üzenetek, bejelentések, egyéb gyakori szövegek lényegének megértése. A legfontosabb információk megértése olyan rádió – és tévéadásokban, amelyek aktuális eseményekről, illetve a mindennapi élethez, családhoz, környezetéhez, nemzetiségéhez, az érdeklődési köréhez vagy tanulmányaihoz kapcsolódó témákról szólnak.

Részvétel egyszerű, mindennapi kommunikációban, egyszerű kérdések megválaszolása a már említett témákban. Saját élmény, gondolat, vélemény, érzés egyszerű és világos kifejezése, megfogalmazása a beszédhelyzetben megfelelően egyszerű és összetett mondatokban.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam.	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Egyszerű utasítások, kérdések, szavak, feliratok megértése. A nem verbális kommunikáció (testbeszéd, mimika...) néhány elemének megfigyelése.	Eligazodás a mindennapi beszédhelyzetekben. Egyszerű megnyilatkozások, kérdések, válaszok megértése. Hallás utáni egyszerű szövegre adott feladatsor megoldása.	Köznyelvi beszéd megértése ismert témában gyakran előforduló helyzetekben. A beszédhelyzet felismerése, ehhez történő alkalmazkodás.	Egyszerű szöveg, beszéd megértése konkrét beszédhelyzetben. A magán és nyilvános nyelvhasználat közti különbségek ismerete és tudatos alkalmazása.
Különböző mondatfajták felismerése helyes használata a közlő szándékának megfelelően játékos formában	Törekvés a változatos mondatfajták használatára. Kérdések, válaszok megfogalmazása. Részvétel egyszerű, mindennapi beszélgetésben.	Mindennapi élmények összefüggő és önálló elmondása összetett mondatokkal. Olvasott és hallott szöveg reprodukálása.	Lényegre törő, pontos kifejezőmód, valamint a lényeg kiemelése a beszédben. Törekvés a gondolatok világos kifejezésére változatos formában
Törekvés a kifejező, és mások számára érthető beszédre. A kérdésfeltevés és válaszadás gyakorlása megfelelő hanglejtéssel a mindennapi kommunikációban.	Helyes kiejtés és hanglejtés a mindennapi kommunikációban. Egyszerű megnyilatkozás a megjelölt témákban. Törekvés a mások számára érthető, nyelvtanilag helyes beszédre. Elemi udvariassági formák ismerete és használata.	Részvétel a megjelölt témáról szóló beszélgetésben használva a már tanult kifejezéseket, fordulatokat. Saját élmény, gondolat, vélemény, érzés egyszerű és világos kifejezése, egyszerű mondatokban helyes szóhangsúllyal és intonációval. Törekvés a megfelelő artikulációra, a beszédtempó, hangerő, hangmagasság, hanglejtés alkalmazása.	Részvétel a mindennapi kommunikációban (párbeszéd, információcsere. Gondolatok, érzelmek, élmények, vélemény megfogalmazása és kifejezése, egyszerű történet elmondása, olvasottak, látottak, hallottak kapcsán kérdések összeállításai. Törekvés a változatosságra, érzékletességre, a lényeg kiemelésére a beszédben.
Élmények, események, történetek elmondása néhány összefüggő, egyszerű mondatban.	Egyszerű szöveg rövid szóbeli összefoglalása. Saját vélemény megfogalmazása a témának és beszédhelyzetnek megfelelően.	Mások véleményének meghallgatása, megértése, esetleg cáfolása.	Együttműködés csoportos beszélgetésben, vitában. Érvelés saját vélemény mellett. Mások véleményének meghallgatása és tisztelete.
Ismert szövegek megjelenítése, feldolgozása dramatikus játékkal. Memoriterek (költmények, prózai szövegek) ismerete.	Különböző dramatikus formák kipróbálása (pl. szituációs gyakorlatok, versmondás, bábjáték, helyzetgyakorlat). Memoriterek szövegű elmondása.	Dramatizáció, vers- és prózamonddás, diákszínvadi előadás, népi szokások előadása. Memoriterek szövegű kifejező elmondása.	Törekvés a szöveg minél teljesebb átadására, bemutatására felhasználva a dramatizáció eszközeit. Memoriterek szövegű kifejező elmondása, interpretációja.

2. Olvasás, írott szöveg megértése

A mindennapi kifejezések, alapvető fordulatok megértése, amelyek a tanuló mindennapi életére, a családjára, környezetére, nemzetiségére vonatkoznak. Az olvasott szöveg tartalmának tömör reprodukálása, az információk visszakeresése, a szöveg lényegének kiemelése. A közvetített érzelmek, vélemények megértése. A tanuló aktív és passzív szókinccsének gazdagítása. A hangos és néma olvasás fejlesztése

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
A magyartól különböző betűk megtanulása. Szavak, mondatok, dialógusok hangos olvasása.	Szavak, mondatok rövidebb szövegek hangos, kifejező olvasása.	Hosszabb, nyelviileg összetettebb ismert és ismeretlen szöveg folyékony, értő olvasása megfelelő szóhangsúllyal, intonációval.	A különböző mondatfajták hanglejtésének megfigyelése és reprodukálása a hangos olvasásban. A szövegértő olvasás folyamatos gyakorlása és alkalmazása.
Az egyszerű szöveg megértésének szóban vagy írásban történő visszajelzése. Az adott szöveg egyszerű információinak kiemelése.	Az olvasott szövegek tartalmának tömör elmondása, a szövegből információk visszakeresése.	Az olvasott szöveg megértése, valamint lényegének kiemelése, események, érzelmek, vélemények megértése. Ezen szövegek feldolgozása tanári segítséggel.	Az olvasott szövegek lényegének kiemelése, tartalmának összefoglalása, műfajának megállapítása. A szövegek feldolgozása tanári segítséggel és a nélkül (megadott szempontok alapján).
Egyszerű szövegek önálló megértése néma olvasással.	Ismerkedés a szövegértési technikák alapjaival.	Szövegértés gyakorlása köznyelvi és irodalmi szövegrészekben.	A szó szerinti és átvitt jelentések megkülönböztetése. A szövegértési technikák ismeretének bővítése, gyakorlása, alkalmazása.
Irodalmi alkotások (vers, monda, népdal, mese) bemutatásának képessége.	Rövidebb irodalmi alkotások, részletek bemutatásának képessége.	Néhány irodalmi alkotás (vers, novella, regény) értelmezése az anyaországi és a magyarországi horvát irodalomból. Ezen műalkotások bemutatásának képessége.	Irodalmi alkotások (vers, novella, regény), publicisztikai művek, értelmezése az anyaországi és a magyarországi horvát irodalomból. Ezen műalkotások bemutatásának képessége.
Az aktív szókinccs gazdagítása az olvasott szövegekkel összefüggésben.	Az aktív és a passzív szókinccs gazdagítása különböző szövegösszefüggésekben.	Az aktív és a passzív szókinccs gazdagítása önálló munkával.	A szókinccs folyamatos gazdagítása a nyelv minden rétegére kiterjedően.

3. Írás, szövegalkotás

Egyszerű nyomtatvány kitöltése, üdvözlő, üzenet, magán-és hivatalos levél, önéletrajz megírása. Egyszerű, rövid, összefüggő szöveg megírása ismert, hétköznapi témákban esztétikus írással. Szöveg alkotása különböző közlésfajták alkalmazásával: élmények, események, jellemzés, párbeszéd. Személyes vélemény és álláspont kifejtése a jelenkor problémáival kapcsolatban. Alapvető nyelvhelyességi hibák elkerülése. Szövegtípusok és műfajok ismerete. Saját álláspont pontos, önálló kifejezése, kiegészítés, újírás, kreatív írás.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
A korosztálynak megfelelő tempójú olvasható írás Egyszerű szövegek rendezett írásképpé hibátlan másolása.	Az alapszókinces szavainak egyszerű szövegeknek a helyes leírása.	Kép alapján összefüggő szöveg alkotása egyszerű mondatokkal valamely személyes- és olvasmányélményről a horvát nyelv nyelvhelyességi normáinak betartásával.	Hosszabb szöveg alkotása, valamint önálló jegyzetelési technika kialakítása a horvát nyelv nyelvhelyességi normáinak betartásával. Olvasható, áttekinthető íráskép.
Egyszerű mondatos szöveg írása az ismert szavak felhasználásával (képeslap, üdvözlét, üzenet).	Levéliírás különböző közlésfajták alkalmazásával (élmények, események, jellemzés, párbeszéd).	Leírás, elbeszélés készítése, élmény és rövid történet írása.	Különböző szövegművek alkotása (magán- és hivatalos levél, leírásfajták, önéletrajz, jellemzés nyomtatványok kitöltése).
Egyszerű szöveg feldolgozása kérdések alapján.	Egyszerű szöveg feldolgozása különböző technikákkal (szöveg kiegészítése, átalakítása).	Megadott szempontok alapján összefüggő-meghatározott műfajú-szöveg alkotása.	Kreatív szövegalkotás: szövegek írása, átírása, történet folytatása stb.
Szavak, szó szerkezetek, köznap kifejezések írásbeli fordítása.	Rövidebb mondatok, szövegek fordítása önállóan és szótár segítségével.	Egyszerű szöveg írásbeli fordítása önállóan és szótárral.	Fordítási feladatok megoldása mindennapi és aktuális témákban valamint egyszerű irodalmi szövegekben önállóan és szótárral.
Egyszerű, köznap szókinces szövegekkel kapcsolatos szimpátia kifejezése (tetszik-nemetszik).	Egyszerű szövegekkel, olvasmányokkal kapcsolatos saját vélemény egyszerű mondatokban történő megfogalmazása.	Hosszabb köznap szövegek mondanivalójával kapcsolatos vélemény írásbeli kifejtése.	Horvát nyelvű irodalmi művek és publicisztikai alkotások mondanivalójának, hangulatának írásbeli kifejezése összefüggő szövegben összetett mondatok alkalmazásával. A velük kapcsolatos személyes vélemény, álláspont kifejtése.

4. A tanulási képesség fejlesztése

Az alpműveltség elsajátításához, a hatékony tanuláshoz szükséges tudás megszerzésének és feldolgozásának csoportos és egyéni technikái, e technikák, a tanulást segítő különböző eljárások megismerése, használatuk gyakorlása. Kulturált és hatékony könyvtár - és internethasználat.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Memóriagyakorlatok alkalmazása az, emlékezet fejlesztésére: ritmikus-mozgásos játékok, mondókák, tapsolók, rigmusok.	Asszociációs nyelvi játékok a szöveges emlékezet fejlesztésére.	Rövid memoriterek tanulása. A szöveges emlékezet erősítése. A szövegek új szituációban, szövegkörnyezetben, helyzetben való alkalmazása.	Szövegek pontos, értelmező, esztétikus felidézése és önálló, aktív reprodukálása a céloknak megfelelően.
Szókinces megalapozása szó-	A szókinces bővítése	A szókinces szavainak	A szókinces szavainak a

vagy képkártyák, hívóképek segítségével.	szituációs gyakorlatok, dramatizálás útján.	szócsaládokhoz történő hozzárendelése. Közös szótókból új szavak alkotása képzők segítségével.	szótárak segítségével történő differenciált értelmezése.
Szótárfüzet vezetése és használata tanári segítséggel.	Szótárfüzet önálló vezetése és használata. Ismeretlen szavak önálló kikeresése szótárból.	Kétnyelvű és egynyelvű szótárak önálló használata-otthoni szótározási feladatok, információgyűjtés lexikonokból.	Az informatika eszközeinek alkalmazása: internetes szótárak, lexikonok használata
Kooperatív technikák alkalmazása: páros munka, csoportmunka tanári közreműködéssel.	Kooperatív technikák alkalmazása: páros munka, csoportmunka önálló feladatmegoldással tanári utasítás alapján.	Csoportmunka, tananyag feldolgozása önálló prezentációkban.	Tananyag feldolgozása projektben.
Gyermekeknek szóló mesék, dalok versek hallgatása Képi információk értelmezése (ábra, rajz, fénykép).	Az audiovizuális eszközök használatának kiszélesítése: horvát szövegek hallgatása (a lényeg megértése), zenehallgatás, rövidfilmek.	Egyszerűbb szövegek vizuális környezetének átlátása, ábrák, illusztrációk értelmezése szövegösszefüggésben. Autentikus szövegek hallgatása cd-ről.	Hangzó és képi) információk együttes kezelése, megértése (pl. illusztráció, ábra, tipográfia, grafikonok értelmezése szövegösszefüggésben, szövegek vizuális elrendezése), auditív elemek hozzárendelése.
Információ visszakeresése tanítói irányítással egyszerű szövegből.	Információkeresés egyszerű szövegből önállóan.	Azonos témáról különböző forrásból származó rövidebb információk összetétele tanári irányítással, csoportosan.	Hallott összetettebb szövegből az alap- és a részletes információkat megérteni, kiemelni, rendszerezni.

5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről

A mai horvát nyelv árnyalt és igényes használatához szükséges nyelvtani ismeretek elsajátítása, a szövegre, annak felépítésére, működésére, jelentésére és stílusára vonatkozó ismertek alkalmazása a szövegalkotásban és a szövegek megértésében, elemzésében. A nyelvnek kommunikációs közegként, eszközként való értelmezése. A nyelvi kultúra fejlesztése, birtoklása megalapozza a tanulók sikeres szocializációját, hozzájárul megfelelő önértékelésük kialakulásához, önbecsülésük fejlesztéséhez, és biztosítja az igényes önkifejezés lehetőségét is.

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Az írás jelrendszerének a megismerése, ismert szavak, kifejezések hibátlan leírása, néhány alapvető helyesírási szabály megismerése.	Ismert szavak, szerkezetek leírása biztos helyesírással, a legfontosabb írásjelek helyes alkalmazása. A tanulók írásbeli és szóbeli szövegalkotásához kötődő alapvető nyelvhelyességi tudnivalók megbeszélése.	Törekvés a tanult szerkezetek helyes leírására, a központosítás alapvető formái és tartalmi szabályainak helyes alkalmazására.	Törekvés a helyesírás szabályoknak megfelelő szöveg írására a nyelvhelyességi szabályok figyelembe vételével.

Gyakran előforduló egyszerű alaktani és mondattani szerkezetek megfelelő használata.	Gyakran előforduló egyszerű alaktani és mondattani szerkezetek biztos használata.	Gyakran előforduló horvát alaktani és mondattani szerkezetek következetes használata, azok funkciójának felismerése.	Gyakran előforduló egyszerű alaktani és mondattani szerkezetek automatikus használata.
Alkalmazkodás és részvétel a tanórai gyakorlatban ismert és ismétlődő kommunikációs helyzetekhez.	Magabiztosan részt vesz egyszerű, hétköznapi kommunikációs helyzetekben.	Kommunikációs helyzetben biztonságos tudással részt vesz.	Kommunikációban automatikusan használja a nyelvi fordulatokat.
A horvát nyelv tanult szókészletét érezhető akcentus ellenére kevés hibával és hanglejtéssel kiejti.	A horvát nyelv tanult szókészletét érezhető akcentus ellenére hibátlanul és helyes hanglejtéssel kiejti.	Jól érthetően és helyes hanglejtéssel beszél horvát nyelven.	Érthetően, természetesen és helyes hanglejtéssel beszél horvát nyelven.
A helyi horvát nyelvjárást néhány gyakran használt kifejezésen és rövid rímes szövegen keresztül megismeri. A témára vonatkozó helyi nyelvjárási kifejezéseket felismerni.	A helyi horvát nyelvjárást egyes gyakran előforduló kifejezésen és szövegen keresztül megismerni	A nyelvjárások és az irodalmi nyelv kölcsönhatását példákon keresztül felismerni.	A horvát irodalmi nyelv és a nyelvjárás valamint a magyar nyelv azonosságait és eltéréseit megfigyelni – a tanulók kutató munkája nyomán.

6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

Az olvasás, mint műélvezet megtapasztalása, az olvasás iránti igény felkeltése. Az irodalom sajátos kifejezési formáinak felismerése, összehasonlítása, megértése és értelmezése. A műnemek és a műfajok hagyománya, mint a műalkotás megértésének egyik vonatkoztatási pontja Érzékenység az irodalmi művekben megjelenő értékek, problémák, kérdések és kétségek felfedezésére.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Rövid terjedelmű epikai és lírai művek elolvasása, tartalmának összefoglalása tanári segítséggel.	Rövid terjedelmű epikai és lírai művek önálló elolvasása, tartalmuk összefoglalása, a szereplők jellemzése.	Elbeszélések, rövid történetek, lírai művek önállóan elolvasása, a művek tartalmának összefoglalása, és műfajuk megnevezése.	A horvát nyelvű irodalmi alkotások önálló elolvasása, feldolgozása, műközpontú elemzése.
A hazai, a határon túli és a horvátországi horvát irodalomból vett népköltészeti alkotások elolvasása, mondókák, rigmusok, versek, verses mesék megtanulása.	A hazai, a határon túli és a horvátországi horvát irodalomból vett rövid terjedelmű műköltészeti és népköltészeti alkotások elolvasása, feldolgozása. Rövid történetek dramatizált előadása.	A hazai, a határon túli és a horvátországi horvát irodalomból vett alkotások elolvasása és feldolgozása, véleményalkotás.	A hazai, a határon túli és a horvátországi irodalom művein keresztül a népcsoport sorskérdéseinek megismerése és a velük való azonosulás elősegítése.
A modern műfajokból mesék, képregények (strip) elolvasása, tartalmuk	A modern műfajokból mesék, képregények, elolvasása, dramatizálása.	Modern műfajú művek elolvasása, feldolgozása. Kreatív írás: pld. képregény	Egy szabadon választott mai ifjúsági regény elolvasása és feldolgozása.

összefoglalása, átadása.	Hagyományos mese alapján képregény készítése.	készítése hagyományos mese alapján vagy minta alapján képvers alkotása.	
A korosztálynak megfelelő hangjáték, mesedarab, bábjáték, musical megtekintése, esetleg előadása.	A korosztálynak megfelelő hangjáték, színdarab, musical megtekintése, esetleg előadása.	Az irodalom társművészeiből filmek, képek, fotók megtekintése és megbeszélése. A hazai vagy horvátországi színi társulatok egy előadásának megtekintése, a látottak tanórai feldolgozása.	Adott irodalmi műalkotásból készült film megtekintése, összevetése a művel. A hazai, a határon túli és a horvátországi horvát nép- és könnyűzene köréből dalszövegek értelmezése.

7. Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

A saját kultúra sokrétű ismeretén nyugvó képesség a különbözőség felismerésére és megértésére. Önálló gondolkodás és kulturált önkifejezés társadalmi, történeti, erkölcsi és esztétikai kérdésekről. A vélemény érvelő kifejtésének és védelmének képessége. Képesség a konfliktuskezelésre és az önálló ismeretszerzésre.

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
A szép és a csúnya fogalmainak használata mindennapi élmények kapcsán folytatott beszélgetésekben.	Rövid, néhány mondatos vélemény megfogalmazása az élmények és olvasmányok hatásáról.	A tetszésnyilvánítás árnyaltabb nyelvi formáinak elsajátítása, az eltérő ízlésítéletek különbözőségének megértése és elfogadása.	Igény és képesség az ízlés önálló fejlesztésére. Az ízlés különbözőségének megértése (kulturális, történeti, közösségi, családi, egyéni eredetből).
A jó és a rossz fogalmainak használata mindennapi élmények kapcsán folytatott beszélgetésekben.	A jó és a rossz, az igazság és az igazságosság felismerése mindennapi szövegekben és különféle műalkotásokban.	Az igazság és a nézőpont, a személyes és a közösségi igazság konfliktusának megértése különféle szövegekben.	Az erkölcsi kérdésekben való tájékozódás igénye és képessége. Az igazság, az erkölcs az egyén életében és a társadalomban.
Mindennapi konfliktusok átélése dramatikus játékkal, különféle dramatikus formák kipróbálása révén (pl. bábjáték, helyzetgyakorlat).	A nem saját álláspont megjelenítésének, átélésének képessége, az empátia fontosságának átélése a közösség életében.	Különféle konfliktuskezelési eljárások megfigyelése mindennapi szövegműfajok kapcsán.	Igény a társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok háttérének megértésére. Egyéni konfliktuskezelési eljárások kialakítása.
A kulturális és esztétikai sokszínűség észrevétele, felismerése a hétköznapi életben.	Részvétel a tanuló-csoportban folyó beszélgetésben és vitában a mindennapok, művek és olvasmányok kiváltotta élményekről. Véleményalkotás.	Egymástól lényegesen különböző esztétikai normákhoz kapcsolódó művek összehasonlítása. Más kultúrák megismerése, elfogadása.	A mű elfogadása közösségi, egyéni és más aspektusok alapján. Az átlagtól különböző, a „máság” elfogadása és kezelése.

Közműveltségi tartalmak

1-4. évfolyam

Beszéd-készség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

1.1. Beszédértés, hallás utáni értés.

Szóbeli szövegek megértése, alkotása.

Hangképzés, hangoztatás, helyes ejtés.

Mondatfonetikai eszközök /intonáció.

1.2. A beszéd-készség fejlesztése. Egyszerű kijelentések, kérdések, kívánságok, kérések megfogalmazása. Köszönés, búcsúzkodás, bemutatkozás formai elemeinek pontos ismerete és használata. Egyszerű információadás és kérés szófordulatainak alkalmazása.

Adott szituációhoz igazodó helyes szóhasználat, mondataalkotás, szerepjáték.

Képek, illusztrációk segítségével rövid történetek, mesék előadása, dramatizálása.

Versek, dalok, mondókák memorizálása.

2. Olvasás, írott szöveg megértése

- 2.1.1. Írott horvát nyelvű szöveg olvasása, megértése. Tájékozódás a szövegben.
- 2.2. Lényegkiemelés, egyszerű állítások, adatok visszakeresése.
- 2.3. Igaz és hamis állítások megkülönböztetése
- 2.4. Irányítással tartalommondás
- 2.5. Az olvasmányélmény egyszerű nyelvi eszközökkel való ismertetése
- 2.6. Szövegtartalmak eljátszása, vizuális megjelenítése.

3. Írásbeli szövegek alkotása, íráskép, helyesírás

- 3.1. Az írás jelrendszere.

Írott kis- és nagybetűk, a magyartól különböző betűk, betűkapcsolás, szó, szó szerkezet, mondat, szöveg.

- 3.2. Szövegalkotás írásban.

- Mondatok összekapcsolása, szövegminták, témaválasztás,
- szövegekhez címválasztás, a mondanivaló logikus elrendezése
- szövegek kiegészítése
- megadott szempontok alapján egyszerű szövegek fogalmazása

4. A tanulási képesség fejlesztése

- 4.1. Horvát nyelvű gyermekfolyóiratok olvasása; népmesék hangos könyvei, a hazai/ határon túli horvát nemzetiségi sajtó (nyomtatott és elektronikus) gyermekeknek szóló anyagainak megismerése
- 4.2. Tanulást támogató eljárások: szótárfüzet, képes szótár használata

Tanulástechnikák elsajátítása (szókártyák, gyakorlatok, játékos módszerek), egyszerű adatkeresés).

- 4.3. Hallott és írott szöveg alapján információk értelmezése, rendezése.
- 4.3.A. Szövegből a feladatnak megfelelően információk megtalálása, megjelölése és bemutatása

Mondókák, közmondások szöveghű felidézése

Szöveg feldolgozási és gondolkodási műveletek (kérdések megfogalmazása, információk rendezése).

5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek a horvát nemzetiség anyanyelvéről

- 5.1. Hang, betű, szótag, szó, szóelem.
- 5.2. Alapvető kommunikációs helyzetek. Nyelvi mintakövetés.

Szavak jelentése, szókincs: állandósult szókapcsolatok, közmondások, szólások.

- 5.3. Szófajok:

Ige (jelen idő, állító-tagadó alak, ragozás)

Főnév (nemek, egyes szám, többes számú alakok, esetek,)

Melléknév (egyes/ többes szám, nemek szerinti)

Számnév határozott (tő, sor), határozatlan),

Elöljárósók (különböző esettel járó),

Névmások (személyes, birtokos),

Határozósók

Kérdősók

5.4. Mondatfajták (kijelentő, kérdő, felszólító, felkiáltó, óhajtó). Szerkezet alapján: egyszerű és összetett).

5.5. Leggyakrabban használt nyelvhelyességi és helyesírási szabályok és írásjelek alkalmazása.

6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

6.1. Közismereti témák

Életmód

Bemutatkozás, család, napirend, egészség, az emberi test, testrészek, testápolás, közérzet, szabadidő, sport,

Közösségi élet:

Étkezés, ételek, egyszerű receptek, családi ünnepek, születésnap,

Iskola, oktatás

Órarend, tantárgyak, osztályterem, olvasás, képregények, játék, nemzetiségi gyermekjátékok

Kulturális élet és média

TV, számítógép, nyomtatott sajtó termékei, magyarországi horvát táncok, dalok, népi játékok

Környezet, gazdasági élet, technika

Otthon, települések, falvak, a magyarországi horvátok települései, épületek

Bevásárlás, zöldségek, gyümölcsök.

Természet, évszakok, időjárás

Politika és történelem

Együttműködés, szerepek, az együttélés szabályai az osztályon és iskolán belül, munkamegosztás, a horvát nemzetiség mindennapjai.

Horvát nyelv

Az egyes témákkal kapcsolatos néhány helyi nyelvjárási kifejezés

Irodalom

Szerzők és művek

- Népköltészet: horvát és magyarországi horvát mondókák, népdalok, kiszámolók, népi játékok, találás kérdések, mesék, mesefajták. (pl.:
- Horvát szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései; (pl. pl Stanislav Femenić: Puž na ljetovanju, Zvonimir Balog: Pjesme sa šlagom, Grigor Vitez: Pjesme, Sunčana Škrinjarić: Kuća od slova, Toma Podrug: Od Solina do Solina, Pajo Kanižaj: Šarabara, pjesme, Stanislav Femenić: Krijesnice, pjesme, Zvonimir Balog: Male priče o velikim slovima, Gustav Krklec: Prvi snijeg, Zlata Kolarić-Kišur: Tko bi svima ugodio, Grigor Vitez: A zašto ne bi, Stanislav Femenić: Krijesnice, Puž na ljetovanju, Gustav Krklec: Majmun i naočale, Mladen Kušec: Volim te, Zvonimir Balog: Nevidljiva Iva, 365 braće, Gustav Krklec: Telegrafske basne, Luko Paljetak: Miševi i mačke maglavačke, Nada Iveljić: Dođi da ti pričam, Sunčana Škrinjarić: Kakva je to ljubav bila, Grigor Vitez: Neposlušne stvari, Stjepan Jakševac: Ima jedan razred, Zvonimir Golob: Čemu služe roditelji
- Magyarországi horvát szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései. (pl Đuro Franković: Eci, peci, pec, Na vo mlado ljetu, Stipan Blažetin: Tralala tralala propjevala svirala,

7. Az ítéloképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

Erkölcsi választások, érzelmi tartalmak a mesékben, olvasmányokban.

5-8. Évfolyam

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

1.1. Szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

Beszédhallás, hallás utáni értés. Hallás utáni egyszerű információk értelmezése.

Egyszerű megnyilatkozások, kérdések és feleletek megértése.

Tartalmak, közlések, információk hallás utáni megértése, reagálás azokra.

Olvasott szöveg tartalmának, fő gondolatainak élőszóban való összefoglalása

Szövegek feldolgozása, átalakítása.

1.2. A beszédkészség fejlesztése.

Élmények, benyomások elmesélése egyszerű mondatszerkezetekkel.

Párbeszédben adott szituációnak megfelelő reagálás.

Problémák megoldása, vitás kérdések tisztázása, önálló véleményformálás,

Informálódás, kívánságok kifejezése, felvilágosítás.

Tárgyak, dolgok, személyek, állatok jellemzése.

Véleményformálás közmondások, néhány vers kapcsán.

Beszélgetés, vita, egyszerű, összefüggő fordulatokkal.

Szóbeli megnyilatkozások összefoglalása, állásfoglalás.

Lírai, epikai és dramatizált szövegek stílusnak megfelelő szóbeli felolvasása.

2. Olvasás, írott szövegek megértése

2.1. Szövegértés.

Értő olvasás. Az olvasás stratégiái (adatok visszakeresése, a szöveg átfutása, részletes olvasás) a nyomtatott és az elektronikus szövegek feldolgozásakor.

A megértés egységei – szó, kifejezés, tagmondat, mondat, bekezdés, teljes szöveg.

A szövegben fellelhető tények és személyes vélemények közötti különbség észlelése.

2.2. Szövegtípusok felismerése, pl: szépirodalmi, ismeretterjesztő, tankönyvi és médiaszövegek. Egyszerűbb autentikus szövegek, ifjúsági folyóiratok írásainak megértése.

2.3. Ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel. Képleírás egyszerű nyelvi eszközökkel

3. Írásbeli szövegek alkotása, íráskép, helyesírás

Olvasható, áttekinthető, a mondanivalót tükröző, tagolt, íráskép, a szövegtípusnak megfelelő formai jegyek használata (bekezdés, tagolás, levélforma).

Szövegalkotás: élmények megfogalmazása, kitalált történetek, elbeszélés, leírás, jellemzés megfogalmazása.

Szöveg tartalmának, cselekményének, fordulópontjainak, felvetett kérdéseinek, fontos információinak írott formában való összefoglalása, elemzése, értékelése.

Rövid, érvelő szöveg alkotása.

A mindennapokban megjelenő írott és elektronikus szövegek írása (meghívó, *e-mail*, *SMS*, *chat-elés*).

Kreatív szövegalkotás, kitalált történet írása (pl. mese, képregény).

Szövegek, ill. illusztráció közötti kapcsolat megfogalmazása.

Szövegekkel kapcsolatos kritikai álláspont alapján egyéni vélemény kifejezése.

A szövegben fellelhető adatok, megadott szempontok alapján történő rendszerezése.

Kommunikációs célok megvalósítása; szerkesztési, stilisztikai, nyelvhelyességi és helyesírási normák.

4. A tanulási képesség fejlesztése

4.1. Olvasási technikák alkalmazása.

Könyvtárhasználat, biztonságos internethasználat.

- 4.2. Szövegek információinak, irodalmi művek tartalmának rendezett összegzése mind szóban, mind írásban.
- 4.3. Dolgok, jelenségek, történések, események, irodalmi művek témái közötti hasonlóságok és különbségek megállapítása, kritériumok logikus csoportosítása.
- 4.4. Szöveg feldolgozási és gondolkodási műveletek (gondolatmenetek, magyarázatok, következtetések, összefüggések).
- 4.5. Tanulást támogató eljárások.

Szövegkiemelés, kulcsszavak jelölése.

Szótanulás pl. szókártyák segítségével.

Következtetés a szavak jelentésére a szövegösszefüggés alapján szavak szócsaládokba rendezése.

Adatkeresés, anyaggyűjtés nyomtatott és elektronikus források, keresőprogramok segítségével; szótárhasználat.

Jegyzet, vázlat alapján önálló (szóbeli és írásbeli) szövegalkotás.

Prezentációs technikák elsajátítása.

5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek a horvát nemzetiség anyanyelvéről

- 5.1. A kommunikációs helyzetek normái. A kapcsolatteremtés és a kapcsolattartás szóbeli és írásbeli formái.
- 5.2. A kommunikáció folyamatának célja és tényezői, szóbeli kommunikációs helyzetek
- 5.3. Nyelvi sokszínűség, nyelvi tolerancia.

Nyelvváltozatok

Nemzetiségi nyelvhasználat

- 5.4. A nyelvi egységek közötti egyszerűbb, rendszerszerű összefüggések.

A beszéd hangzása (*hangsúly, hanglejtés, beszédtempó*).

Szófajok

Ige – igeidők (jelen-múlt-jövő)

Rendhagyó igék: *biti, ići, piti*

Igemódok: feltételes-felszólító

Befejezett, folyamatos, visszaható igék

Cselekvő-szenvedő igealakok

Egyszerű és összetett igealakok

Főnévi igenév („ti”-re és „ci”-re)

Főnevek: a főnév fogalma, köznevek, tulajdonnevek, gyűjtőnevek (nem, szám, főnévragozás)

Névmások: fogalma, fajtái (személyes névmások ragozása, hangsúlyos és hangsúlytalan alakjaik, szerepük a mondatban), visszaható és birtokos névmások és ragozásuk

Melléknév – ragozás, fokozás (hangváltozások), birtokos melléknévek,

Számnevek – tőszámnevek, sorszámnevek és ragozásuk, keltezés, idő kifejezése

Előjárósók –(különböző esettel állók)

Mondattan – kijelentő mondat, kérdő mondat, felszólító, óhajtó mondat, szerkezet alapján: egyszerű-összetett

Hangváltozások

- a főnévragozás hangváltozásai
- a „vándorló” „a”, „l”, „o”-ba való átmenete, palatalizáció, szibilarizáció, jotáció, zöngés és zöngétlen mássalhangzók hangváltozása
- képzés szerinti változás, mássalhangzók „kiejtése”

hangváltozások helyesírása

Ragozhatatlan szófajták

Határozósók fogalma fajtái: hely, idő módhatározók – módhatározók fokozása – előjárók fogalma, leggyakoribb előjárók – kötősók fogalma, leggyakoribb kötősók – indulatszók fogalma, leggyakoribb indulatszók – szócskák – szerepük, leggyakoribb szócskák

Az írott nyelv normái, az írásjelek helyes használata, a horvát nyelv nyelvjárásai

6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

6.1 Közismereti témák

Életmód, életvezetés:

Emberi kapcsolatok, barátok, baráti kör, alkalmazkodás, az egyén és közösség, konfliktusok egymás között, a felnőttekkel, mindennapi tevékenységek, napirend, a család mindennapjai

Egészséges életmód, betegségek, orvosnál

Szabadidős tevékenységek, hobby, sport

Társadalmi környezet:

Ételek, étkezési szokások, egészséges táplálkozás, főzés, étteremben, gyorséttermek, készételek, a horvát nyelvterület jellegzetes ételei, a magyarországi horvátok jellegzetes ételei

Ünnepek, jellegzetes horvát ünnepek, a magyarországi horvátok szokásai és ünnepei

Életmód ma és régen, iskola, lakókörnyezet, a magyarországi horvátok falvai, lakás és életkörülmények

Tanulás, oktatás, munka:

Iskolai mindennapok, napirend, órarend, a tanulási folyamat, tanulási módszerek

Iskolában, épület, osztályterem, iskolai struktúra, továbbtanulás, iskolán kívüli tevékenységek, iskolai és iskolán kívüli tanulási módok,

Munka világa, hagyományos és mai szakmák,

Kulturális élet, médiák:

Zene, mint kulturális hagyomány, a magyarországi horvátok népzenei öröksége, népdalok, néptánc,

Médiák világa, a magyarországi horvát média ifjúsági adásai, mellékletei (*Hrvatska kronika*), újság (*Hrvatski glasnik*, *Hrvatske novine*), a horvát nyelvterület fiataloknak szó TV- és rádióműsorai, az internet szerepe, közösségi oldalak.

Környezet, technika világa:

Életkörülmények, lakhely, környezet, évszakok, időjárás, környezetvédelem, lokális, regionális problémák, helyi környezetvédelem, utazás, szálláslehetőségek, életmód horvát nyelvterületen, infrastruktúra, közintézmények, közlekedés, szolgáltatások, vásárlás, orvosi ellátás, állatvédelem, állattartás, kézművesség

Turizmus, nyaralás, utazás, az utazások típusai, közlekedési eszközök, vendéglátás, földrajzi ismeretek Horvátországról és más országokról, ahol a horvát nemzetiség él, hazánkban a magyarországi horvátok által lakott területekről.

Politika és történelem:

Az együttélés szabályai, magyarországi nemzetiségek, a magyarországi horvát nemzetiség jogai és kötelességei.

Betekintés a nemzetiségi politika témakörébe. A magyarországi horvátok településtörténete.

Horvát nyelv:

A magyarországi horvát nyelvjárások

Irodalom

Szerzők és műveik

Népköltészet: horvát és magyarországi horvát mondókák, népdalok, népi játékok, népmesék, mondák, közmondások.

Horvát szerzők versei, meséi, elbeszélései; egyszerű szerkezetű meseregények, gyermekregények részletei (pl. Ivana Brlić Mažuranić: Priče iz davnine, Milivoj Matošec: Pustolovina u dimnjaku, Sunčana Škrinjarić: Kaktus bajke, Grigor Vitez: Pjesme, Luko Paljetak: Roda u drugom stanju, Ivana Brlić - Mažuranić: Čudnovate zgrade šegrta Hlapića, Pajo Kanižaj: Prsluk pucam, Zeleni brkovi, August Šenoa: Povjesticе, Postolar i vrag, Kameni svatovi, Nada Iveljić: Konjić sa zlatnim sedlom, Gustav Krklec: Pjesme, Zvonimir Balog: Veseli zemljopis, Zdenka Jušić-Seunik: Vode su pjevale, Milivoj Matošec: Strah u ulici lipa, Hrvoje Hitrec: Eko eko, Nan Kušan: Kako u Parizu, Branka primorac: Maturalac (ulomci), Damir Miloš: Bijeli klaun: (ulomci), Sunčana Škrinjarić: U gajbi, Božidar Prosenjak: Divlji konj, Sunčana Škrinjarić: Ulica predaka

Magyarországi horvát szerzők versei, meséi, elbeszélései. pl. Jolanka Tišler: V modrini neba, Stipan Blažetin: Srce na dlanu, Josip Gujaš Džuretin: Povratka u Podravinu, Lajoš Škrapić: Droptine, Stipan Blažetin: Bodoljaši, Marko Dekić: S bačvanske ravnice, Matilda Belč: Jantarska ciesta, Jolanka Tišler V zcalu rodice, Ladislav Gujaš: Dodir vremena

6.2. Epikus művek jellemzői: idő, helyszín, a cselekményt alkotó elemek, szereplők.

6.3. Lírai alkotások: ritmus, rím, versszak, refrén.

6.4. Báb- és drámajátékok szövegei

7. Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

Erkölcsi választások, érzelmi tartalmak (szeretet, együttérzés, segítőkészség).

Zenei, képzőművészeti vonatkozások a horvát nemzetiség kultúrájából

Az irodalom társművészete: filmes és színházi feldolgozások.

9-12. Évfolyam

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

1.1. Beszédhallás, hallás utáni értés.

- Beszédszándékok (*tájékoztatás, kapcsolattartás, beszélgetés, meggyőzés*) beszélt nyelvi szövegek jellemzői; szóbeli összefoglalás, véleményalkotás.
- Hallott szöveg fő gondolatmenetének követése, összefoglalása

1.2. Összefüggő hallott szöveg (kiselőadás, prezentáció) követése, kulcsszavak azonosítása.

- érvek logikus elrendezése a szövegben,
- Képek, ábrák, diagrammok leírása, értelmezése

1.3. Érvelés, vita, állásfoglalás

- Érvelés követése, abba bekapcsolódás, szó kérése, beszélgetés befejezése
- logikus összefüggések bemutatása, következtetések levonása, önálló döntéshozás
- különböző szerepekkel azonosulás, egyedi probléma megoldási javaslat
- vélemény kifejezése önállóan választott nyelvi eszközökkel

2. Olvasás, írott szövegek megértése

2.1. Szövegértés.

- A szöveg tartalmát, fontos gondolatokat megfelelően értelmezni
- Fontos információkat, adatokat visszakeresni, a szöveg átfutása, vagy a részletes olvasás révén,
- Szövegek összefoglalásakor adatok, információk felhasználása.

2.2. Szövegértési stratégiák különböző nyomtatott és elektronikus, folyamatos és nem folyamatos szövegeken, valamint egyéb vizuális közlésekben.

2.3. Szövegelemzési eljárások.

- Állásfoglalás. A szövegekben megjelenő problémák, döntések, konfliktusok és az azt kiváltó motívumok okainak értelmezése, értékelése.
- Szövegekkel kapcsolatban saját vélemény megfogalmazása.

2.4. Közvetítés: horvát nyelvű szövegek fontos információinak magyar, ill. horvát nyelven történő összefoglalása.

2.5. Ábrák, képek, illusztrációk felhasználása a szöveg mondanivalója alapján.

3. Írásbeli szövegek alkotása, íráskép, helyesírás

3.1. Folyékony, olvasható, a mondanivalónak megfelelően jól tagolt, rendezett, áttekinthető íráskép.

3.2. Szövegalkotás.

- Szövegtípusok (*elbeszélés, leírás, jellemzés, rövid érvelés, esszé, értekezés, vita, önéletrajz, motivációs levél, kérvény, blog, baráti levél, hivatalos levél*) jellemzői. Egyes szövegtípusok formai és tartalmi jegyei alapján önálló szövegek szerkesztése
- Összefüggések érzékeltetése, gondolati tagolás
- különböző forrásokból származó információk egy írásműben történő értékelése, értelmezése, szintézis alkotása
- a horvát nyelvű média, internetes portálok felhasználása

3.3. Nyelvtani, nyelvhelyességi, szövegtani, alapvető retorikai ismeretek.

3.4. Helyesírás: a szófaji, a mondattani ismeretek alkalmazása.

4. A tanulási képesség fejlesztése

4.1. A horvát nyelv vonatkozásában kulturált könyvtárhasználat, tudatos és biztonságos internethasználat.

4.2. Tanulást támogató eljárások.

- Adatkeresés, anyaggyűjtés nyomtatott és elektronikus források segítségével; egynyelvű szótárak, értelmező szótárak használata.
- Jegyzetelés, vázlatkészítés különféle eljárásokkal.
- Jegyzet, vázlat alapján önálló szóbeli és írásbeli szövegalkotás.
- Szépirodalmi művek, részletek értelmezése

4.3. Problémamegoldó gondolkodás és szövegfeldolgozás, rendszerezés, következtetések levonása

5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek a horvát nemzetiség anyanyelvéről

5.1. Kommunikációs helyzet, beszédpartner, téma, szituáció, beszédszándék.

- A személyközi kommunikáció.
- Vizuális (nem nyelvi) kommunikáció.

5.2. Az írott és a beszélt nyelv normái.

- A horvát helyesírás alapjai.
- A horvát nyelv megjelenési formái.
  - Nemzetiségi nyelvhasználat.
  - Diáknyelv

5.3. Retorikai alapismeretek: az élőbeszéd fajtái.

5.4 Gyakran használt szó- és mondatalkotási szabályok felismerése és alkalmazása

5.5. Stílus és jelentés.

- Stíluselemek, felismerése.

6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

Közismereti témák

Életmód

- Társadalmi csoportok, szubkultúrák, divatos irányzatok, egyéniség, alkalmazkodás
- az egyéni élet tervezése, jövőbeli tervek, szakmai élet – magánélet kilátásai,
- egészséges életmód, egészséges táplálkozás, betegségek
- Kábítószer fogyasztás, függőség
- Sport, extrém sport, élsport, veszélyek és felelősség
- szabadidős szokások, fogyasztói szokások

Társadalmi környezet.

- Étkezési kultúra, élelmiszerek, gasztronómia, éttermi kultúra, főzés, reklámok, alapvető szükségletek, luxus
- Szolgáltatások, posta, bank, pénzváltás, utazásszervezés, utazási irodák
- Hagyományok, kulturális örökség, hagyományok változása, a hagyományok identitást meghatározó szerepe
- nemzetiségi kultúrák, a haza és az identitás fogalma
- Városi élet – vidéki élet, a horvát nemzetiség falvainak kulturális élete
- Globalitás, helyi kultúra, az európai Unió, határok nélküliség, többnyelvűség

Iskola, oktatás

- Oktatás, tanulás Magyarországon, és a horvát nyelvű országokban
- A magyarországi horvátok iskolarendszere.
- Iskolák a múltban és ma
- Műveltség, szakmaszerzés, munkanélküliség
- Továbbtanulás, pályaválasztás
- Főiskolai, egyetemi tanulmányok, ösztöndíjak

Kultúra, média

- Irodalom, film, zene, modern művészetek a horvát nyelven beszélő országokban

- a hazai horvát nemzetiségi művészek, képzőművészek bemutatása
- Információáramlás, tájékoztatás, véleményalkotás, az internet szerepe
- A magyarországi horvát nemzetiségi TV- és a rádióműsorok ismerete
- horvát nyelvű könnyűzenei alkotások

Környezet, technika világa.

- A technika és a gazdaság fejlődése, találmányok, túlnépesedés
- Környezetvédelem, projektek
- Problémák és kihívások, érdekellentétek
- Aktuális kérdéseket megszólaltató irodalmi alkotások, színdarabok, filmek.

Politika és történelem

- tudatosság, öntudat, személyi szabadság, szolidaritás, társadalmi felelősség
- Nemzetiségi politika, a magyarországi horvát politikai, társadalmi szervezetei, ifjúsági szervezetek, horvát nemzetiségi önkormányzatok, nemzetiségi választások
- Az új Horvát Köztársaság megalakulása

Horvát nyelv.

- A horvát nyelv változatai.
- A magyarországi horvátok nyelvhasználata, nyelvjárások
- A horvát nyelv, a „kis nyelvek” szerepe Európában és a nagyvilágban
- Kétnyelvűség, többnyelvűség

Irodalmi kultúra

- Ifjúsági irodalom, a magyarországi horvát nemzetiség irodalma, művek értelmezése, összefüggések feltárása.
- Horvát nyelvű sajtó, hír, tudósítás, kommentár, interjú, riport, hirdetés, szórakoztató mellékletek, bulvársajtó, reklámok.
- A magyarországi horvát nyelvű sajtó.
- Magyarországi horvát média, a TV és a rádió nemzetiségi műsorainak ismerete.

Szerzők és művek:

Ivan Goran Kovačić, Slavko Kolar, Dragutin Tadijanović, Miroslav Krleža, Dobriša Cesarić, Tim Kolumbić, Stjepan Lice, Vladan Desnica, Nikola Šop, Antun Gustav Matoš, Krleža: Gospoda Glembajevi (részlet), Povratak Filipa Latinovića (részlet), Ante Kovačić: U registraturi (részlet), August Šenoa: Zlatarovo zlato (részlet), Kozarac: Slavonska šuma (részlet)

- egy szabadon választott ifjúsági regény feldolgozása
- egy színmű megtekintése színházban horvát nyelven
- Dalszövegek a horvát pop-rock zene köréből

6.2 Epikus művek jellemzői: idő, helyszín, a cselekményt alkotó elemek, szereplők.

6.3 Lírai alkotások: ritmus, rím, versszak, refrén.

7. Az ítéloképesség, az erkölcsi, esztétikai és történelmi érzék fejlesztése

7.1. A kulturális hagyomány szerepe a nemzetiségi identitás és a helyi kötődés kialakításában.

7.2. Néhány alapvető emberi léthelyzet irodalmi megjelenítése

2. Horvát népismeret

(Valamennyi nevelési-oktatási forma)

Fejlesztési feladatok

A Fejlesztési feladatok szerkezete

1. Ismeretszerzés, tanulás
2. Kritikai gondolkodás
3. Kommunikáció
4. Tájékozódás térben-időben
5. A reflexiót irányító kérdések

1. Ismeretszerzés, tanulás

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
<p>Helyi népdalok, népi gyermekjátékok, néptáncok, népszokások ismerete és előadása. Helyi népviselet, munkaeszközök, horvát elnevezéseinek, valamint népi gyermekjátékok, közmondások és találós kérdések gyűjtése. Ünnepekhez (pl. karácsony, újév) kapcsolódó köszöntők ismerete, előadása. Vallási ünnepek étkezési szokásainak (pl. asztalterítés), jellegzetes ételeknek gyűjtése és ismerete.</p> <p>Az egyes ünnepekhez kapcsolódó szimbólumok megismerése. Jellegzetes helyi lakóházak és a hozzájuk tartozó gazdasági és egyéb épületrészek feltérképezése, megismerése (séta a faluban, fényképek gyűjtése, személyes beszélgetések). Tapasztalatszerzés a helyi horvátságról</p>	<p>Tájékozódás Magyarország térképén: a magyarországi horvát települések horvát nevének ismerete és meghatározása, valamint az adott horvát népcsoport (zalai kájhorvát, gradistyei horvát, bunyevác, sokác, rác, bosnyák) helyhez kötése. A hazai horvátok életmódjával, szellemi és anyagi kultúrájával kapcsolatos ismeretszerzés személyes beszélgetésekből, olvasott szövegekből, fényképekből, filmekből és más tömegkommunikációs eszközökből.</p> <p>Az egyes horvát népcsoportok nyelvhasználati sajátosságainak megfigyelése. Horvátország szimbólumainak ismerete. A tanultak, tapasztaltak felhasználása feladathelyzetekben: élmény elmondása, projektmunka. Jelentősebb népszokások</p>	<p>A hazai horvátok életmódjával, szellemi és anyagi kultúrájával kapcsolatos ismeretek bővítése személyes beszélgetésekből, olvasott szövegekből, fényképekből, filmekből és más tömegkommunikációs eszközökből.</p> <p>Információk gyűjtése a magyarországi horvátok múltjáról és jelenéről, nyelvi sajátosságairól. Az anyaországi történelem jelentősebb eseményeinek, a horvát-magyar ezer éves együttélés jelentős kapcsolódási pontjainak ismerete.</p> <p>A megszerzett tudás (információk, adatok) felhasználása különböző helyzetekben.</p> <p>A magyarországi horvátok intézményeinek (Országos Horvát Önkormányzat, helyi nemzetiségi önkormányzat, Magyarországi Horvát Országos Szövetsége, Horvát Színház, Horvát Tudományos Intézet, MTV</p>	<p>Képesség a hazai horvátságról, az anyanemzet múltjáról és jelenéről, szellemi és tárgyi kultúrájára, valamint nyelvére vonatkozó ismeretszerzésre különféle forrásokból, azok rendszerezése, értelmezése és felhasználása.</p> <p>Képesség párhuzam vonására a magyarországi horvátok és az anyanemzet, valamint a magyarság történelmi helyzete, életmódja és kultúrája között.</p> <p>A magyarországi horvátok és az anyanemzet kultúrájának ismerete.</p> <p>A magyarországi horvátok jogainak, társadalmi szerveződésének (horvát nemzetiségi önkormányzatok, civil szervezetek, kulturális egyesületek) ismerete. Érvelés, személyes vélemény megfogalmazása, annak megvédése a hazai nemzetiség életével kapcsolatos döntésekkel, eseményekkel,</p>

<p>élelmódjáról.</p> <p>Az ünnepekhez kötődő ajándékok és díszek készítése.</p> <p>Az otthon, a haza, a szülőföld, az anyaország, anyanemzet fogalma.</p>	<p>(karácsonyi, húsvéti, pünkösdi) dramatizált előadása.</p> <p>Népi motívumok, eszközök, lakóházak, berendezési tárgyak népviseleti ruhadarabok stb. megjelenítése különböző képzőművészeti technikákkal (pl. rajzolás, festés, mozaik, magvakból való kirakás). Az otthon, a haza, a szülőföld, az anyaország, anyanemzet fogalma.</p>	<p>és Rádió Horvát Szerkesztősége, Croatica,</p> <p>Hrvatski glasnik, múzeumok, iskolák) ismerete.</p> <p>A szűkebb régió jellemzőinek ismerete, képesség annak bemutatására.</p> <p>Saját családfa bemutatása.</p> <p>Az otthon, a haza, a szülőföld, az anyaország, anyanemzet fogalma.</p>	<p>megnyilvánulásokkal kapcsolatban.</p> <p>Nemzetiség-tudatos élet, magatartás elsajátítása: horvátként magyar állampolgár vagyok, aki az EU-ban is érvényesülhetek kétkultúrájúsággal, kétnyelvűséggel, s idegennyelv-tudással. Saját kultúrámat, anyanyelvemet, megtartom, ápolom, továbbfejleszttem, a többségi és más nemzetét tiszteletben tartom, ápolom. Az otthon, a haza, a szülőföld, az anyaország, anyanemzet fogalma.</p>
---	--	---	---

2. Kritikai gondolkodás

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
<p>Kérdések önálló megfogalmazása a tárgyalat témával kapcsolatban (pl. miért került a karácsonyi asztra kalács, szerszám, szemtermés), asztra alá szalma, álarc/busó a mohácsi arcára).</p> <p>A népszokások kapcsolata a népi élettel, a vallással megjelenített szokásokon keresztül.</p> <p>Az emberi valóság és vágyak megjelenése a szokásokban, népköltészeti alkotásokban néhány kifejező példa alapján (népdal, népmese, adoma, szokás, ünnep).</p>	<p>Kérdések önálló megfogalmazása a tárgyalat témával kapcsolatban.</p> <p>A magyarországi horvátok neves egyéniségei magatartásának, cselekedeteinek értelmezése, melyek jelentősen befolyásolták népünk életkörülményeit, társadalmi érvényesülését.</p> <p>Híres történelmi és közéleti személyiségek, valamint a hétköznapi emberek jellemének legfontosabb elemei.</p> <p>Annak felismerése, hogy a horvát nemzetiség (és az anyanemzet) együttélése, kapcsolata során adódhatnak olyan helyzetek, melyek megítélése különböző lehet. Önálló vélemény megfogalmazása társadalmi eseményekről, jelenségekről és személyekről. Érvek gyűjtése a saját vélemény alátámasztására.</p> <p>Népszokások elbeszélése, eljátszása.</p>	<p>Kérdések önálló megfogalmazása a tárgyalat témával kapcsolatban. A lényeg kiemelése írott és hallott szövegekből.</p> <p>Az egyes horvát népcsoportok társadalmi helyzetéből és nyelvi jellemzőiből következő sajátosságainak megismerése.</p> <p>A nemzetiségi lét által meghatározott társadalmi, és egyéni lehetőségek, korlátok ismerete.</p> <p>A fentiekkel kapcsolatban saját vélemény kialakítása, érvekkel való alátámasztása.</p> <p>A horvát-magyar együttélés kölcsönhatásának felismerése.</p> <p>Az anyaország és a haza (Magyarország) állampolgárainak, gazdaságának, természetének stb. értékei, azok védelme, kölcsönhatása, az emberi jogok védelme. Önálló vélemény megfogalmazása társadalmi eseményekről, jelenségekről és személyekről. Érvek gyűjtése a saját vélemény alátámasztására. Ellenérvek gyűjtése meghatározott</p>	<p>Kérdések önálló megfogalmazása a tárgyalat témával kapcsolatban. A lényeg kiemelése írott és hallott szövegekből. Az információforrások kritikus kezelése.</p> <p>Állásfoglalás megfogalmazása és érvelés a hazai horvátság sorsfordulóival kapcsolatban.</p> <p>A horvát és a magyar történelem összefonódása, majd önálló fejlődése forrásmunkák alapján. Az anyaországi történelem jelentősebb eseményeinek, a horvát-magyar ezer éves együttélés jelentős kapcsolódási pontjainak elemzése.</p> <p>A két nép irodalmának egymásra hatásának bizonyítása példákon keresztül</p> <p>A magyarországi horvátok jogainak, társadalmi szerveződésének elemzése, következtetések levonása és megfogalmazása.</p> <p>Önálló gondolatok megfogalmazása a magyarországi horvátok jövőjére vonatkozóan.</p>

		álláspontok cáfolására.	<p>Javaslatok megfogalmazása a hazai horvátok identitástudatának megtartása, fejlesztése és kialakítása érdekében (pl. családi nevelés, az iskola szerepe, horvát önkormányzatok, civil szervezetek és kulturális egyesületek feladatai). A hazai nemzetiségi és emberjogi rendszer értékelése a saját értékrendnek megfelelő szempontok alapján. A horvát nemzetiség nemzetközi kapcsolatainak kritikai bemutatása múltban és jelenben.</p> <p>Naprakész tájékozottság aktuális nemzetiségpolitikai és emberi jogi jelenségekről. Azok összehasonlítása strukturális és funkcionális szempontok alapján.</p> <p>A horvát nemzetiség anyaországon kívüli jelenlétének ismerete, bemutatása, a megismert jelenségek rendezése okok és okozatok, hasonlóságok és különbségek, szándékok és következmények szerint.</p> <p>Önálló vélemény megfogalmazása társadalmi eseményekről, jelenségekről és személyekről. Érvek gyűjtése a saját vélemény alátámasztására. Ellenérvek gyűjtése meghatározott álláspontok cáfolására.</p> <p>Vizuális rendezők (táblázatok, ábrák) használata.</p>
--	--	-------------------------	--

3. Kommunikáció

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Beszélgetés horvát nemzetiségi témáról. A beszélgetésben a megszerzett ismeretek alkalmazása, felhasználása. Kérdések feltevése, a válaszok megértése a személyes beszélgetések kapcsán, melyek a horvát	Beszélgetés horvát nemzetiségi témáról. A beszélgetésben a megszerzett ismeretek alkalmazása, felhasználása. Kérdések feltevése, a válaszok megértése a személyes beszélgetések kapcsán, melyek a horvát	Az egyes horvát népcsoportok társadalmi helyzetéből és nyelvi jellemzőiből következő sajátosságainak bemutatása. A nemzetiségi lét által meghatározott társadalmi, és egyéni lehetőségek, korlátok megfogalmazása.	Részvétel beszélgetésben és vitában a nemzetiségeket érintő politikai és emberjogi témáról. Saját vélemény érthető megfogalmazása. A beszélgetés, vita folyamán önálló vélemény kifejtése, annak érvekkel való alátámasztása,

<p>nemzetiség életmódjára, kultúrájára vonatkoznak. Szóbeli beszámoló a gyűjtésekről, személyes beszélgetésekről.</p> <p>A horvát nemzetiség életmódja, szokásai megjelenítése nyelvi eszközökkel (dramatikus előadás, élménybeszámoló). Nem nyelvi (képzőművészeti és táncművészeti) kommunikáció a tapasztaltakról, gyűjtötttekről (rajzolás, festés, mozaik, tánc stb.)</p>	<p>nemzetiség életmódjára, kultúrájára vonatkoznak. Szóbeli beszámoló a gyűjtésekről, személyes beszélgetésekről.</p> <p>A horvát nemzetiség életmódja, szokásai megjelenítése nyelvi eszközökkel (dramatikus előadás, élménybeszámoló). Fogalmazás írása valamely társadalmi, népismereti témáról. Nem nyelvi (képzőművészeti és táncművészeti) kommunikáció a tapasztaltakról, gyűjtötttekről (rajzolás, festés, mozaik, tánc stb.) Versek, mesék, történetek, népdalok előadása tanórán és iskolai rendezvényeken.</p>	<p>A fentiekkel kapcsolatban saját vélemény kialakítása, érvekkel való alátámasztása.</p> <p>Beszélgetés a horvát-magyar együttélés kölcsönhatásáról. Események, történetek, jelenségek, népviseletek bemutatása iskolai rendezvényeken. Szóbeli beszámoló a saját tapasztalatokról, önálló gyűjtő-, illetve kutatómunkával szerzett ismeretekről. Fogalmazás írása valamely társadalmi, népismereti témáról. Rajz készítése népismereti témáról. Események, népszokások dramatikus megjelenítése.</p>	<p>esetleg saját vélemény módosítása mások érvelése következtében.</p> <p>Toleráns magatartás a vita folyamán. Beszámoló, kiselőadás tartása horvát irodalomból, néprajzi témából, publicisztikából, illetve a tévé- és rádióműsorok alapján. A különböző információforrások elemzéséből levont következtetések, illetve különféle összefüggések szóbeli kifejtése. Önállóan gyűjtött képekből esetleg tárgyakból összeállítás, tabló készítése. Események, népszokások dramatikus megjelenítése.</p>
--	---	--	---

4. Tájékozódás térben-időben

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
<p>Az idő tagolására szolgáló horvát nyelvű kifejezések helyes használata: perc, óra, nap, hét, hónap, év.</p> <p>Időmeghatározó kifejezések használata: amikor kicsi voltam, amikor szüleim gyerekek voltak, amikor nagyszüleim fiatalok voltak, valamikor régen...</p> <p>Viszonyítások gyakorlása: nagyon régen, régebben, korábban, később, most, előbb; itt, ott, balra, jobbra, előttem, mögöttem, mellettem, távolabb, közelebb.</p> <p>Események (pl. egy-egy népszokás, tevékenység, egyházi ünnepek), tárgyak (pl. földművelési eszközök, fonással kapcsolatos szavak), személyek (pl. írók, költők, néprajzkutatók) időrendbe állítása.</p>	<p>Az idő tagolására szolgáló horvát nyelvű kifejezések bővítése: évtized, évszázad. Időmeghatározás más ismert eseményre, jelenségre való utalással (pl. Krisztus előtt, Krisztus után, a horvát honfoglalás után).</p> <p>Viszonyítások gyakorlása: nagyon régen, régebben, korábban, később, most, előbb; itt, ott, balra, jobbra, előttem, mögöttem, mellettem, távolabb, közelebb.</p> <p>A horvát történelem néhány kiemelt eseménye időpontjának ismerete. Horvátország térképének másolása kézi munkával megjelölve a legjelentősebb földrajzi elemeket [nagy folyók, hegyek, tenger, tájegységek (pl. Szlavónia, Dalmácia, Muraköz) nagyobb városok]. Neves magyarországi és horvátországi személyiségek: írók, költők, festők, zeneszerzők,</p>	<p>Az idő tagolására szolgáló horvát nyelvű kifejezések bővítése: évtized, évszázad. Időmeghatározás más ismert eseményre, jelenségre való utalással (pl. Krisztus előtt, Krisztus után).</p> <p>A horvát történelem néhány kiemelt eseménye időpontjának ismerete. Események, tárgyak, személyek stb. időrendbe állítása. A tanult helyek megkeresése térképen. Események kapcsolása a tanult helyekhez. Tájékozódás Magyarország térképén: a magyarországi horvát települések megkeresése a térképen, az adott horvát népcsoport (zalai kájhorvát, gradistyei horvát, bunyevác, sokác, rác, bosnyák) helyhez kötése. Horvátország földrajzi, éghajlati (kontinentális, mediterrán, hegyvidéki) zónáinak meghatározása térképen.</p>	<p>A horvát történelem korszakai nevének ismerete és használata. A magyarországi horvátok története periódusainak megnevezése, a fontosabb események idejének meghatározása. Időbeli párhuzam vonása a horvát és magyar nép történelme között (pl. a nemzettudat ébredésének kora, jellegzetességei, a nemzeti nyelv hivatalossá tételének ideje). A horvát és magyar nép történelme, irodalma időbeli ritmusának elemzése a nyugat-európaihoz viszonyítva. Az elemzés alapján következtetések levonása, a társadalmi-gazdasági-történelmi összefüggéseinek tükrében. Különböző időszakok történelmi térképeinek összehasonlítása, a változások hátterének feltárása.</p>

	<p>tudósok, feltalálók szülőhelyének megkeresése térképen.</p> <p>A magyarországi horvátok kulturális értékeit gyűjtő múzeumok színhelyének meghatározása térképen.</p> <p>Események kapcsolása a tanult helyekhez.</p>	<p>A magyarországi horvátok helyzetének elemzése népszámlálási adatok tükrében (diagramok, statisztikai adatok).</p>
--	---	--

5. A reflexiót irányító kérdések

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
<p>Alkalmom biztosítása arra, hogy a tanulók választ keressenek a következő kérdésekre:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mik a jellemző tulajdonságaim? - Miben hasonlítok másokhoz, és miben különbözöm tőlük? - Mit jelent, hogy horvát nemzetiségű vagyok? - Mire vagyok képes? - Mire nem vagyok képes? - Mi szeretnék lenni? - Miért van szükség szabályokra? 	<p>Alkalmom biztosítása arra, hogy a tanulók választ keressenek a következő kérdésekre:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Miben hasonlítanak egymásra az emberek? Honnan erednek az emberek közötti különbségek? - Milyen nemzeti és etnikai nemzetiségek élnek Magyarországon és Horvátországban? - Mit jelent számomra magyarországi horvátnak lenni (lehetőségeim, korlátaim)? - Kik voltak elődeim, honnan jöttek, mit hoztak magukkal, mit öriztek meg ebből? - Miért ítélnék meg bizonyos történelmi, társadalmi jelenségeket másként, mint a korábbi generációk? - Mennyire változott meg a mai nemzedékek családfogalma, életvitele (generációk együtt-, illetve különélése, párbeszéd a nemzedékek között). 	<p>Alkalmom biztosítása arra, hogy a tanulók választ keressenek a következő kérdésekre:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mit jelent számomra az otthon, a szülőföld, a haza, az anyaország, Európa? - Ragaszkodom-e a gyökereimhez? Ez hogyan mutatkozik meg? - Mit jelent számomra a kétnyelvűség? Létezik-e egyáltalán? Ismerem-e, beszélem-e anyanyelvemet és hazám nyelvét? Melyiket milyen mértékben? - Származik-e (származott-e) előnyöm a kétnyelvűségből <p>(példa felhozása)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Milyen szerepe van ma az anyanyelv megőrzésében a családnak, nevelési-oktatási intézményeknek? Változott-e ez a szerep, és hogyan az elmúlt időszakhoz viszonyítva (nagyszülők, szülők esetéhez mérten)? - Van-e szerepe a vallásnak az anyanyelv megőrzésében? - Mit jelent az, hogy minden embert egyenlő méltóság illeti meg? - Mennyire változott meg a mai nemzedékek családfogalma, életvitele (generációk együtt-, illetve különélése, párbeszéd a nemzedékek között). 	<p>Alkalmom biztosítása arra, hogy a tanulók választ keressenek a következő kérdésekre:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hányféle közösségi identitása lehet egy embernek? - Van-e különbség a különböző népek, nemzetek erkölcsi normáiban? - Miért kerülhet ellentmondásba erkölcs és jog? - Milyen útjai vannak az önmegvalósításnak? Hozzájárul-e ehhez a nemzetiségi lét, a kétnyelvűség? - Hogyan élhetnek együtt különböző kultúrák, vallások, népek? Milyen lehetőségei és akadályai vannak a kultúrák közötti kommunikációnak? - Mennyire vagyok nyitott más kultúrák iránt? - Mennyire jellemző rám: a kollektív tudat, a népem iránti önfeláldozó magatartás és tevékenység, a demokratikus magatartás, a tolerancia? - Töreksem-e arra, hogy megismerjem más népek kultúráját, szokásrendjét? - Mennyire változott meg a mai nemzedékek családfogalma, életvitele (generációk együtt-, illetve különélése, párbeszéd a nemzedékek között)? - Van-e jövője, és milyen feltételek mellett a magyarországi horvátoknak?

Közműveltségi tartalmak

1-4. évfolyam

1. Népköltészet. Népköltészeti alkotások;
(találós kérdések, közmondások, kiszámolók, mesék, legendák...)
2. A szűkebb régió, a lakóhely közvetlen környezet;
3. A magyarországi horvátok kultúrája (néptánc, népszokás);
4. Ünnepek, ünnepi szokások, szimbólumok. A magyarországi horvátok ünnepeinek szerepe és jelentősége.
5. Néhány népi mesterség és a munkában használt eszközök.

5-8. évfolyam

1. Népszokások
2. Nyelvjárások/helyi dialektus
3. Néprajz
- a régió népi építésze, gazdasági épületek, berendezés
4. A hazai horvátok irodalma
5. A magyarországi horvátok történelme, a horvát népcsoportok származása, őshazái.
6. Horvátország történelmének kiemelkedő eseményei
7. A Horvát Köztársaság államiságának jelképei
8. Horvátország földrajza
9. A magyarországi horvát média. Írott sajtó, kiadványok.

9-12. évfolyam

1. Az etnográfia és etnológia tudomány fogalma
2. A magyarországi horvátok etnikai csoportjai; származásuk, nyelvük, kulturális történelmi, népismereti jellemzők
3. Az 1000 éves horvát – magyar államszövetség
4. Nemzetiségek Magyarországon. Nemzetiségpolitika, iskolarendszer, népcsoportok helyzete
5. Horvátország földrajza

E) NÉMET NEMZETISÉGI NEVELÉS-OKTATÁS

1.1. Német nyelv és irodalom

(Anyanyelvű és kétnyelvű nemzetiségi nevelési-oktatási forma)

Fejlesztési feladatok

A fejlesztési feladatok szerkezete

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása
2. Olvasás, az írott szöveg megértése
3. Írás, szövegalkotás
4. A tanulási képesség fejlesztése
5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek a német nemzetiség anyanyelvéről
6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése
7. Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történelmi érzék fejlesztése

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

Az önkifejezéshez és a társas-társadalmi párbeszédhez szükséges szóbeli nyelvi képességek fejlesztése. A beszéd partnerekhez alkalmazkodó, a beszédhelyzetnek megfelelő nyelvi magatartás kialakítása. Hangzó szövegek verbális és nem verbális kódjainak megértése. Törekvés a megértésre, a megértési hibák reflexiója, korrigálása. A tanuló képes:

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
érthetően, artikuláltan beszélni, helyes kiejtést alkalmazni a mindennapi beszédben, a vers- és prózamondásban, utasításokat, közléseket megérteni, a beszédhelyzethez igazodóan választ adni.	biztonságosan eligazodni a hétköznapi kommunikációs helyzetekben, a közlést egyszerű, érthető mondatokban kifejezni.	különböző kommunikációs folyamatokba bekapcsolódni, saját álláspontot kifejteni, azt indokokkal, érvekkel alátámasztani.	a kommunikációs folyamathoz rugalmasan alkalmazkodni, választékosan beszélni, a gondolatokat változatosan, a lényeget kiemelve, pontosan megfogalmazni, érthető, nyelvileg igényes szókinccset használni, amely pontosan kifejezi a beszélő szándékát.
különböző beszédhelyzetekben rövid párbeszédet folytatni, megfigyeléseket, élményeket néhány mondatban, összefüggően elmondani, a hallott szöveget és/vagy a kísérő szemléltető anyagokat értelmezni, a szöveg lényegi információit áttekintően megnevezni, képekről szóban mondatokat alkotni, tanári kérdésekre reagálni.	a kommunikáció különböző formáit használni: kérdésfeltevés, válaszadás, véleménynyilvánítás, érvelés, a szöveg ismeretében a szövegfajta megnevezni, a szöveg vagy egy bekezdés lényegi információtartalmát megnevezni, a nem lineáris szöveg lényegi elemeit leírni.	hallott szöveget reprodukálni, felkészülés után átélt eseményekről élménybeszámolót tartani, saját véleményét megfogalmazni, ill. adott szempont szerint újrafogalmazni, a szöveg információtartalmát vagy egy bekezdés alap gondolatát megnevezni, a szövegfajta, a műfaj és a nem lineáris szöveg fajtaját megnevezni.	a germanizmusokat megfelelően használni, minden beszédhelyzetben helyes intonációt alkalmazni, a beszédben a kommunikáció és a metakommunikáció összhangját érvényesíteni, érvelést elsajátítani, véleményt, állásfoglalást, logikus gondolatmenetet kialakítani, a szöveg információtartalmát és/vagy egy bekezdésének alap gondolatát (alap gondolatait) nyelvileg differenciált formában megfogalmazni.
olvasmányok tartalmát összefüggő mondatokkal összefoglalni.	az elemi udvariassági formákat használni, a nem nyelvi kifejezőeszközöket különböző beszédhelyzetekben helyesen használni.	érdekes eseményekről, ismert személyekkel tudósítást és interjút készíteni.	a köznyelv és az irodalmi nyelv szókinccset használni, az olvasottakat, látottakat, hallottakat reprodukálni, megfelelő szókinccset és szófordulatokat alkalmazni, különböző szóbeli szövegfajtaikat létrehozni.
kijelentő, kérdő és felszólító mondatokat helyesen képezni és hangsúlyozni, képeket és szemléltető anyagokat egyszerű nyelvi kifejezőeszközökkel megnevezni.	képeket és szemléltető anyagokat egyszerű nyelvi kifejezőeszközökkel leírni, az osztályban rövid tudósítást és interjút készíteni.	verset és prózai műveket, szépirodalmi és – esetlegesen – nyelvjárási szövegeket előadni, képeket és szemléltető anyagokat egyszerű nyelvi kifejezőeszközökkel, az olvasóra/hallgatóra gyakorolt szubjektív hatás tekintetbe vételével is leírni.	képeket és illusztrációkat a feladat elvárásainak megfelelően értelmezni.
lírai, elbeszélő és dramatikus szövegeket előadni, szerepjátékot alakítani.	lírai, elbeszélő és dramatikus szövegeket a műfaj elvárásainak megfelelő formában és intonációval előadni.	lírai, elbeszélő és dramatikus szövegeket előadni, szerepeket megformálni, a testbeszéd és a szöveg összhangját	saját és idegen szövegeket a szövegfajtaának és a szándékolt hatásnak megfelelően feldolgozni és előadni, egyes

		megteremteni, távlatváltással más nézőpontokat megvizsgálni és azokkal kapcsolatban állást foglalni.	helyzeteket és azok előzményeit, eseményeket és konfliktushelyzeteket a szövegösszefüggés és a cselekmény idejének figyelembevételével értelmezni.
párbeszédes kommunikációs helyzetekben egyetértést, kétséget/bizonytalanságot, elutasítást egyszerű nyelvi eszközökkel kifejezni.	párbeszédes kommunikációs helyzetekben egyetértést, kétséget/bizonytalanságot, elutasítást változatos nyelvi eszközökkel kifejezni.	párbeszédes kommunikációs helyzetekben mások szóbeli megnyilatkozásait szakszerűen összefoglalni, a lényegi megállapításokat kiemelni és azokkal kapcsolatban állást foglalni.	párbeszédes kommunikációs helyzetekben a szakszerűséget betartva érvelni, az egyetértést, illetve elutasítást differenciált nyelvi eszközökkel megindokolni.
szóban elhangzó gyakori német és magyar fordulatokat a másik nyelven megnevezni.	rövid német és magyar nyelvű tartalmakat a másik nyelven összefoglalni.	német és magyar nyelvű tartalmak lényegi elemeit a másik nyelven összefoglalni.	hosszabb lélegzetű német és magyar szövegek tartalmát a másik nyelven visszaadni.

2. Olvasás, az írott szöveg megértése

A korosztálynak megfelelő olvasási és szövegértési képességek folyamatos differenciálása és mélyítése. Az értő hangos és néma olvasás, a megértés szóbeli és írásbeli alkalmazása, az elemi feladatmegoldástól a beszélgetésen át az önálló írásműig. A szerzői álláspont azonosítása, a mondottakhoz való viszony értékelése, a szövegben kifejtett vélemény bírálata. A tanuló képes:

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
az életkornak megfelelő irodalmi és közismereti szövegeket hangosan és némán, értően olvasni.	ismert irodalmi és közismereti szövegeket folyamatosan, kifejezően olvasni, értelmezni, röviden összefoglalni.	ismert és ismeretlen irodalmi és közismereti szövegeket némán és hangosan, kifejezően olvasni, a szövegek tartalmát összefoglalni.	irodalmi, publicisztikai és szakszövegeket értően olvasni és értelmezően felolvasni, a szövegek tartalmát összefoglalni.
a szöveg lényegi információit megnevezni.	a szöveg vagy egy bekezdésének lényegi információtartalmát megnevezni.	a szöveg vagy egy bekezdésének lényegi információtartalmát megnevezni, a megfogalmazott információkat egymástól elkülöníteni és a feladat elvárásainak megfelelően, illetve a problémafelvetés fényében alkalmazni.	komplex szöveg információtartalmát és/vagy egy bekezdésének lényegi elemeit nyelviileg differenciáltan megnevezni, a szöveg információit részleteiben megérteni és a feladat elvárásainak megfelelően, illetve a problémafelvetés fényében alkalmazni.
a szöveg ismeretében a szövegfajtát megnevezni.	különböző irodalmi és közismereti szövegfajták műfaji sajátosságait felismerni és megnevezni.	összetett irodalmi és ismeretterjesztő szövegfajtákat megérteni és a feladat elvárásainak megfelelően használni.	összetett irodalmi és ismeretterjesztő szövegfajtákat megérteni és a feladat elvárásainak megfelelően értelmezni.
egyszerű nyelvi eszközökkel a szöveg rá gyakorolt hatását kifejezni.	a szubjektív hatás elérését célzó könnyen felismerhető nyelvi eszközöket megnevezni.	a szubjektív hatás elérését célzó jelentősebb nyelvi eszközöket megnevezni.	a szubjektív hatás elérését célzó jelentősebb nyelvi eszközök vizsgálata alapján az írói szándékot felismerni.
képeket, illusztrációkat egyszerű nyelvi	képeket, illusztrációkat egyszerű nyelvi	képeket, illusztrációkat egyszerű nyelvi	képeket és illusztrációkat a feladat elvárásainak

kifejezőeszközökkel megnevezni.	kifejezőeszközökkel leírni.	kifejezőeszközökkel az olvasóra gyakorolt szubjektív hatás szempontjából is leírni.	megfelelően értelmezni.
gyakori német és magyar nyelvi fordulatokat a másik nyelvre értelemszerűen lefordítani.	rövid német és magyar nyelvű tartalmakat/kijelentéseket értelemszerűen önállóan és szótár segítségével a másik nyelvre fordítani.	német és magyar nyelvű tartalmak lényegét a másik nyelven összefoglalni.	hosszabb írásbeli és szóbeli német és magyar nyelvű szövegeket a másik nyelven elmondani.

3. Írás, szövegalkotás

Az anyanyelvű írásbeliség normáinak megismerése, a korosztálynak megfelelő írástechnika, olvasható betűformák, esztétikus íráskép, lényegkiemelő, áttekinthető jegyzetelés és vázlatkészítés. Biztos problémalátás, probléma érzékeny helyesírás. Szövegtípusok és meghatározott műfajok ismerete. Saját álláspont pontos, önálló kifejtése, kiegészítés, újraírás, kreatív írás. A tanuló képes:

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
a német nyelvi jelrendszer sajátosságait alkalmazni, mondatokat és rövid szövegeket lemásolni.	rendezett, jól olvasható írást alkalmazni, tollbamondás után jó tempóban, a helyesírási szabályok betartásával írni.	olvasható, esztétikus és strukturált írásmódot használni a nyelvtani, helyesírási és nyelvhelyességi ismeretek alkalmazásával.	olvasható, esztétikus és strukturált írásmódot használni a nyelvtani, helyesírási és nyelvhelyességi ismeretek tudatos alkalmazásával, képes az önkorrekcióna.
megadott szerkezeteket és nyelvi kifejezőeszközöket használni.	megadott szerkezeti jellemzőkkel és egyszerű nyelvi kifejezőeszközökkel, a helyzetnek megfelelő szöveget alkotni.	megadott szerkezeti jellemzőkkel és egyszerű nyelvi kifejezőeszközökkel informális és formalizált szöveget alkotni.	megadott szempontok figyelembevételével informális és formalizált szöveget differenciált nyelvi eszközökkel alkotni.
adott témát kérdések alapján egyszerű nyelvi eszközökkel összefoglalni.	adott témát egyszerű nyelvi eszközökkel a lényegi elemek említésével összefoglalni, illetve összehasonlítást végezni.	a téma, az ábrázolásmód, az események hasonlóságait, különbségeit és összefüggéseit feltárni és leírni.	a téma, az ábrázolásmód, és az események központi jelentőségű tényeit rendszeresen és nyelvilag pontosan leírni.
egyszerű szöveget kiegészíteni vagy átalakítani.	a szöveget átalakítani, kiegészíteni vagy továbbfejleszteni (pl. megkezdett történetet folytatni és befejezni).	önálló szöveget alkotni a szövegfajta jellemzőinek figyelembevételével.	önálló szöveget alkotni a szövegforma jellemzőinek figyelembevételével, állásfoglalást megfogalmazni, perspektívaváltást alkalmazni, projektmunkákat készíteni.
gyakori német és magyar nyelvi fordulatokat értelemszerűen a másik nyelvre fordítani.	rövid német és magyar nyelvi fordulatokat értelemszerűen önállóan és szótár segítségével a másik nyelvre fordítani.	egyszerűbb német és magyar szövegeket szótár segítségével a másik nyelvre fordítani.	különböző műfajú és differenciált nyelvezetű német és magyar szövegeket szótár segítségével a másik nyelvre fordítani.

4. A tanulási képesség fejlesztése

Az alpműveltség elsajátításához, a hatékony tanuláshoz szükséges tudás megszerzésének és feldolgozásának csoportos és egyéni technikái, e technikák, a tanulást segítő különböző eljárások megismerése, használatuk gyakorlása. Kulturált és hatékony könyvtár- és internethasználat. A tanuló képes:

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
szótárfüzetet vezetni és használni.	szótárfüzetet önállóan vezetni és használni, kétnyelvű szótárakat a nyelvelsajátításban alkalmazni.	szókártyákat készíteni és használni, kétnyelvű szótárakat a nyelvelsajátításban önállóan alkalmazni.	egynyelvű szótárakat és internetes szótárakat használni.
a szókincset a tanult technikákkal (szó- vagy képkártyák, gyakorlatok, játékok használatával stb.) önállóan gyakorolni.	a szavak jelentését a szövegkörnyezet alapján kitalálni.	a szókincs egyes szavait a közös alapszóhoz tartozó szócsaládhoz hozzárendelni.	a szókincs szavait szótárak segítségével differenciáltan értelmezni.
a nyomtatott médiát információszerzésre használni (pl. gyermekszótár/képes szótár).	a nyomtatott médiát információszerzésre, szókincsbővítésre, egyszerűbb fogalmazások elkészítésére (pl. kétnyelvű szótár) használni.	a nyomtatott médiát információszerzésre, szókincsbővítésre, fogalmazások elkészítésére (pl. kétnyelvű szótár) megközelítőleg önállóan használni.	nyomtatott médiát (pl. egynyelvű szótár, lexikon) és elektronikus médiát információszerzésre, valamint szövegalkotáásra önállóan használni.
hallott egyszerű szövegből többszöri meghallgatás után tanári segítséggel az alapinformációkat megérteni.	hallott egyszerű szövegből többszöri meghallgatás után az alapinformációkat megérteni.	hallott egyszerű szövegből az alapinformációkat megérteni.	hallott összetettebb szövegből az alap- és a részletes információkat megérteni.
írott szövegben az alapinformációkat megtalálni, bizonyos információkat a feladat elvárásai szerint kijelölni.	írott szövegben részletekre vonatkozó információt megtalálni, egyszerűbb szöveg lényegi elemeit kijelölni.	különböző olvasási technikákat (globális, szelektív és részletes) alkalmazni, a szöveg feldolgozása során jelölési technikákat (pl. optikai jelölés) alkalmazni, a kulcsszavakat kiemelni.	a szöveg feldolgozása során tartalmi szervezőtechnikákat önállóan (pl. jegyzetelés, kulcsszavak megállapítása, tagolás, kategóriák felállítása, egyszerűsítés, cluster-ek, mind map segítségével történő rendszerezés stb.) alkalmazni, a szöveg tartalmát összefoglalni.
információkat egyszerű nyelvi eszközökkel érthetően kifejezni.	információkat egymásra vonatkozó egyszerű mondatokkal ismertetni.	információkat egymásra vonatkozó összetett mondatokkal is ismertetni.	különböző szóbeli és írásbeli szövegfajták jellemzőit és funkcióját felismerni, a helyzetnek és célcsoportnak megfelelően szakszerűen használni.
ismert tartalmakat vizualizálni.	a gyakorolt prezentációs technikákat a feladatnak megfelelően alkalmazni.	ismert prezentációs technikákat a feladatnak és a célcsoportnak megfelelően alkalmazni.	prezentációs technikákat önállóan kiválasztani és alkalmazni.

5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek a német nemzetiség anyanyelvéről

A mai német nyelv árnyalt és igényes használatához szükséges nyelvtani ismeretek elsajátítása; a szövegre, annak felépítésére, működésére, jelentésére és stílusára vonatkozó ismeretek alkalmazása a szövegalkotásban és

a szövegek megértésében, elemzésében. A nyelvi kultúra fejlesztése, birtoklása megalapozza a tanulók sikeres szocializációját, hozzájárul megfelelő önértékelésük kialakulásához, biztosítja az igényes önkifejezés lehetőségét. A tanuló képes:

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
a tanórai gyakorlatban rutinszerűnek számító kommunikációs helyzetekben részt venni és tananyagot feldolgozni.	alapvető kommunikációs szituációkban viszonylagos biztonsággal részt venni és tananyagot feldolgozni.	a tanóra anyagához és a hétköznapi élet egyes területeinek megfelelő nagyságú szókincset és nyelvi kifejezőeszközöket használni, szófordulatokat és körülírásokat használni.	a kommunikáció minden területén rugalmasan részt venni, az elsajátított szókincset, a nyelvi eszközök széles spektrumát, a szófordulatokat és idiómákat használni.
gyakran előforduló alaktani és mondattani szerkezeteket megfelelően használni.	a tanórán gyakran használt, a korábbinál nagyobb számú alaktani és mondattani szerkezeteket következetesen és jól alkalmazni.	a tanórán gyakran előforduló német alaktani és mondattani szerkezeteket következetesen jól használni, azok összefüggéseit és funkcióját felismerni.	gyakran használt alaktani és mondattani szerkezeteket automatikusan és típushiba nélkül használni, hibáit önállóan kijavítani.
a német nyelv standard változatában tanult szókészletet érezhető akcentus ellenére kevés hibával és hanglejtéssel kiejteni.	a német nyelv standard változatában tanult szókészletet érezhető akcentus ellenére hibátlanul és helyes hanglejtéssel kiejteni.	jól érthetően és helyes hanglejtéssel beszélni.	érthetően, természetesen és helyes hanglejtéssel beszélni, a hanglejtést a mondanivalónak megfelelően variálni.
ismert szavakat és rövid kifejezéseket hibátlanul leírni, a mondatot lezáró írásjeleket felismerni.	ismert szavakat, szerkezeteket biztos helyesírással, rövid saját szövegeket kielégítő biztonsággal leírni, a legfontosabb írásjeleket egyéni szövegalkotásban túlnyomórészt helyesen alkalmazni.	a tanult szerkezeteket közel biztos helyesírással leírni, a központozás alapvető formai és tartalmi szabályait közel helyesen alkalmazni.	szövegeket majdnem tökéletesen helyesen leírni, a központozást hibátlanul alkalmazni és ezzel a mondanivalót is alátámasztani.
a német és magyar nyelv eltérő és azonos mondatképzésének néhány elemét példákon keresztül felismerni.	a nyelvhasználat rétegzettségét különböző típusú szövegek segítségével felismerni, a nyelvváltozás folyamatát nyelvjárási és standard német szövegeken keresztül érzékelni.	a magyar és a német nyelv szerkezetének hasonló és eltérő vonásait példákon keresztül érzékeltetni.	a nyelvi állandóság és változás okait feltárni, a szinonimák stilisztikai különbözőségét érzékelni.
a helyi német nyelvjárást, egy adott témára vonatkozó helyi nyelvjárási kifejezéseket a tanítás során néhány kifejezésen és rövid rímes szövegen keresztül megismerni.	a helyi német nyelvjárást a tanításban egyes gyakran előforduló kifejezésen és szövegen keresztül megismerni.	a nyelvjárások és az irodalmi nyelv kölcsönhatását példákon keresztül bemutatni.	a német irodalmi nyelv és a nyelvjárást, valamint a magyar nyelv azonosságait és eltéréseit értelmezni a tanulók kutató munkája nyomán, a német nyelv Európában és a világon betöltött szerepét, a két-és többnyelvűség jelentőségét felismerni.

6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

Az olvasás, mint műélvezet megtapasztalása, az olvasás iránti igény felkeltése. Az irodalom sajátos kifejezési formáinak felismerése, megértése és értelmezése. A művek és a műfajok hagyományai, mint a műalkotás megértésének egyik vonatkozási pontja. Érzékenység az irodalmi művekben megjelenő értékek, problémák, kérdések és kétségek felfedezésére. A tanuló képes:

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
rövid terjedelmű epikai és lírai műveket tanári segédlettel és önállóan olvasni, tartalmukat összefoglalni.	rövid terjedelmű epikai és lírai műveket önállóan olvasni, tartalmukat összefoglalni és műfajukat megnevezni.	elbeszéléseket, rövid történeteket, lírai műveket önállóan olvasni, a művek tartalmát összefoglalni, a szereplőket jellemezni, a művek mondanivalóját megfogalmazni.	a német nyelvű irodalom alkotásait műközpontúan elemezni, azokat korban és a stílusirányzatok szerint elhelyezni, önállóan olvasni.
a hazai német irodalomból vett népköltészeti alkotásokat elolvasni, mondókákat, rigmusokat, rímes verseket megtanulni.	a hazai német irodalomból vett, a korosztálynak megfelelő, rövid terjedelmű népköltészeti és népköltészeti alkotásokat elolvasni, tartalmukat megérteni és összefoglalni, rövid történeteket dramatizálni.	a hazai német irodalomból vett, a korosztálynak megfelelő alkotásokat elolvasni és értelmezni, véleményt alkotni, jellemezni.	a magyarországi német irodalom összetett művein keresztül a népcsoport sorskérdéseit megismerni, ezáltal a nemzetiségi problémákkal azonosulni.
modern műfajokat, meséket, képregényeket, comic-okat elolvasni, tartalmukat összefoglalni.	modern műfajokat, meséket, képregényeket, comic-okat elolvasni, eljárásani, kreatív írást használni: hagyományos mese alapján képregényt készíteni.	egy mai ifjúsági regényt – a tanulókat foglalkoztató témában – elolvasni, a szereplőket jellemezni, a mondanivalót elemezni.	kortárs irodalmi példákat elolvasni és elemezni.
az irodalmi szövegek lényegét megérteni, tartalmukat röviden összefoglalni, a legismertebb műfajokat megnevezni.	az irodalmi szövegek lényegét megérteni, tartalmukat röviden összefoglalni, a műfajokat megnevezni és röviden jellemezni.	az irodalmi szövegek tartalmát és mondanivalóját nyelviileg kielégítően megfogalmazni, irodalmi műveket elemezni, egyszerűbb költői képeket értelmezni.	a három irodalmi műfaj alaki és tartalmi jegyeit felismerni, a műveket műfaj szerinti csoportosítani, irodalmi műveket szempontok alapján elemezni.
a korosztálynak megfelelő hangjátékot, színdarabot, musicalt megtekinteni, előadni.	a korosztálynak megfelelő hangjátékot, színdarabot, musicalt megtekinteni, előadni.	az irodalom társművészeit, filmet és fotókat megismerni, színdarabot a hazai német színházban megtekinteni, a látottakat tanórán feldolgozni.	speciális művészi kifejezőeszközöket, adott irodalmi műalkotásból készült filmeket megtekinteni, azokat a művel összehasonlítani.

7. Az ítéloképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

Önálló gondolkodás, az önkifejezés kulturáltsága, a kulturális és történeti másság felismerése, megértése és erre épülő tisztelete. A saját kultúra sokrétű ismeretén nyugvó képesség a különbözőség felismerésére és megértésére; annak tudatosítása, hogy a másság elfogadása elsősorban ismereteken alapul. Önálló ítéletalkotás társadalmi, történeti, morális és esztétikai kérdésekről. Képesség a konfliktuskezelésre és az önálló ismeretszerzésre. A tanuló képes:

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
a szép és csúnya fogalmát mindennapi élményekkel	rövid véleményt az élmények és olvasmányok	a tetszésnyilvánítás árnyaltabb nyelvi formáit	igénnyel és képességgel ízlését, etikai és esztétikai

kapcsolatban használni.	hatásáról megfogalmazni.	alkalmazni.	tudatosságát, kreativitását önállóan fejleszteni.
a jót és a rosszat mindennapi élmények és irodalmi élmények alapján megkülönböztetni.	a jót és a rosszat, az igazságot és az igazságosságot mindennapi irodalmi és közműveltségi szövegekben felismerni.	az igazságot és a nézőpont szerepét, a személyes és a közösségi igazság konfliktusát különféle szövegek alapján megérteni.	az igazságot, az erkölcsöt az egyén életében és a társadalomban felismerni, a jelenségekre reflektálni, erkölcsi kérdésekben tájékozódni.
a mindennapi konfliktusokat játékokkal (bábjáték, helyzetgyakorlat) átélteni.	konfliktuskezelési eljárásokat az ismeret szintjén elsajátítani.	törekedni az egyéni és közösségi konfliktusok kezelésére.	egyéni konfliktuskezelési stratégiákat és eljárásokat kialakítani.
a kulturális sokszínűséget a hétköznapi életben érzékelni.	a kulturális sokszínűséget érzékelni, azt a hétköznapi életből vett egyes jelenségeken keresztül bemutatni.	más kultúrákat megismerni, megérteni és összevetni.	a történeti érzéket tudatosan és önállóan fejleszteni, a másságot elfogadni, kezelni és arra reflektálni.

Közműveltségi tartalmak

1-4. évfolyam

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, alkotása

1.1. Beszéderítés, hallás utáni értés.

Szóbeli szövegek megértése.

Hangképzés, hangoztatás, helyes ejtés.

1.2. Mondat- és szövegfonetikai eszközök/intonáció.

1.3. Beszédkészség fejlesztése. Szóbeli szövegek alkotása.

Kijelentések, kérdések, kívánságok, kérések pontos megfogalmazása. Köszönés, búcsúzkodás, bemutatkozás formai és nyelvi elemeinek pontos ismerete és használata. Az információátadás és -kérés szófordulatainak alkalmazása. Adott szituációhoz igazodó helyes szóhasználat, mondatalkotás, párbeszéd, szerepjáték.

Képek, illusztrációk segítségével rövid történetek, mesék előadása és dramatizálása. Versek, dalok, mondókák memorizálása.

2. Olvasás, az írott szöveg megértése

2.1. Írott német nyelvű szöveg olvasása, megértése.

2.2. Tájékozódás a szövegben: lényegkiemelés, részenkénti olvasás, újraolvasás, adatok visszakeresése, vázlat, tartalommondás, szövegtartalmak eljátszása, vizuális megjelenítése. Igaz és hamis állítások megkülönböztetése.

3. Írás, szövegalkotás

3.1. Az írás jelrendszere.

Írott kis- és nagybetűk, betűkapcsolás, szó, szószerkezet, mondat, szöveg.

3.2. Szövegalkotás írásban.

Mondatok összekapcsolása, szövegminták, nézőpontok, témaválasztás, anyaggyűjtés, az anyaggyűjtés módjai (megfigyelés, emlékezet, olvasás, képzelet).

Címadás, az anyag elrendezése.

Megadott szempontok alapján szövegek alkotása.

Rendezett íráskép.

4. A tanulási képesség fejlesztése

4.1. Német nyelvű gyermekfolyóiratok olvasása; népmesék hangos könyvei; a hazai német nemzetiségi sajtó

(nyomtatott és elektronikus) gyermekeknek szóló anyagainak megismerése.

4.2. Tanulást támogató eljárások: szótárfüzet, képes szótár használata.

Tanulástechnikák elsajátítása (szókérték, gyakorlatok, játékos módszerek, adatkeresés stb).

4.3. Versek, dalok, mondókák szöveghű felidézése.

4.4. Szöveg-feldolgozási és gondolkodási műveletek (kérdések megfogalmazása, információk rendezése, összehasonlítás, szövegből a feladatnak megfelelően információk megtalálása, megjelölése és bemutatása, hallott és írott szöveg alapján információk értelmezése, rendezése).

5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek a német nemzetiség anyanyelvről

5.1. Alapvető kommunikációs helyzetek, nyelvi mintakövetés.

5.2. Szavak jelentése, szókincs: állandósult szókapcsolatok, közmondások, szólások.

5.3. Hang, betű, szótag, szó, szóelem.

5.4. Szófajok:

ige (főigék, időbeli segédigék, módbeli segédigék)

főnév (nemek, egyes számú és többes számú alakok, esetek: alany, tárgy, részes)

melléknév (állítmányi és ragozatlanul határozói szerepben, fokozás)

számnév, névelő (határozott, határozatlan)

előjárósók (helyviszonyt kifejezők)

névmások (személyes, kérdő, mutató, tagadó névmás)

kötőszók (egyenes szórenddel állók)

határozószó (helyhatározó, időhatározó)

módosító szó (tagadószó, indulatszó)

5.5. Mondatfajták: állító, kérdő (eldöntendő, kiegészítendő), felszólító, egyszerű és összetett.

5.6. Alapvető nyelvhelyességi és helyesírási szabályok, írásjelek.

5.7. Helyi nyelvjárási kifejezések.

6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

6.1. Szerzők és művek.

– *Népköltészet*: magyarországi német és német mondókák, népdalok, kiszámolók, népi játékok, találós kérdések, mesék, mesefajták. Gyűjtemények: pl. Katharina Wild-Regine Metzler: *Hoppe, hoppe, Reiter*; Grete und Karl Horak: *Kinderlieder, Reime und Spiele der Ungarndeutschen – in: Ungarndeutsche Studien 2*.

– *Német szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései, egyszerű szerkezetű meseregények, gyermekregények* (pl. Eric Carle: *Die kleine Raupe Nimmersatt*; Janosch: *Post für den Tiger, Oh, wie schön ist Panama*; Irina Korschunow: *Der Findfuchs*; Gina Ruck-Pauquet: *Das Haus*; Friedl Hofbauer: *Was alles in der Schultasche ist*; Irmela Brender: *Wir*; Christian Morgenstern: *Die drei Spatzen*).

Szerzők: pl. James Krüss, Georg Bydlinski, Josef Guggenmos, Robert Reineck, Christine Nöstlinger, Ursula Wölfel, Eleonore Zuzak, Helga Höfle, Detlev Kersten, Ilse Kleberger, Jochen Krüger, Peter Hacks, Wolfgang Menzel, Manfred Mai, Hans Manz, Franz Wittkamp.

Gyűjtemények: Edina Rieder-Erdőfy: *Kinderstimmen*; Hans-Joachim Gelberg: *Überall und neben dir – Gedichte für Kinder*.

– *Magyarországi német szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései*. Szerzők: pl. Erika Áts, Georg Fath, Josef Michaelis, Valentin Pintz, Engelbert Rittinger, Valeria Koch.

Gyűjtemények: *Igele-Bigele*; *Zauberhut*.

6.2. Epikus művek jellemzői: szerkezet, idő, helyszín, a cselekményt alkotó elemek, szereplők.

6.3. A költői nyelv (ritmus, rím, versszak, refrén).

6.4. Ismeretterjesztő szövegek (család, mindennapi élet, élethelyzetek, viselkedés, emberi kapcsolatok, ünnepek, egészség, életmód, természet- és környezetvédelem, iskola, kulturális élet, média).

6.5. Báb- és drámajátékok szövegei.

7. Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történelmi érzék fejlesztése

7.1. Erkölcsi választások, érzelmi tartalmak az olvasmányokban.

7.2. Felelősségvállalás a mindennapi életben (család, iskola).

5-8. évfolyam

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

1.1. Beszédhallás, hallás utáni értés, hallás utáni információk értelmezése.

Szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása.

Tartalmak, közlések, információk hallás utáni megértése, reagálás azokra.

Olvasott szöveg tartalmának, fő gondolatainak élőszóban való összefoglalása.

1.2. Érthető, jól artikulált, összefüggő beszéd.

Élmények, benyomások elmesélése a tanult mondatszerkezetekkel.

Párbeszédben adott, szituációnak megfelelő reagálás.

Problémák megoldása, vitás kérdések tisztázása, önálló véleményformálás.

Informálódás, kívánságok kifejezése, felvilágosítás.

Tárgyak, dolgok, személyek, állatok jellemzése.

Véleményformálás közmondások, néhány vers kapcsán.

Beszélgetés, vita, egyszerű, összefüggő fordulatokkal.

Szóbeli megnyilatkozások összefoglalása, állásfoglalás.

Lírai, epikai és dramatizált szövegek stílusnak megfelelő szóbeli felolvasása és elmondása, szerepjáték.

2. Olvasás, az írott szöveg megértése

2.1. Szövegértés.

Értő olvasás. Az olvasás stratégiái (adatok visszakeresése, a szöveg átfutása, részletes olvasás) a nyomtatott és az elektronikus szövegek feldolgozásakor.

A megértés egységei – szó, kifejezés, tagmondat, mondat, bekezdés, teljes szöveg.

A szövegben fellelhető tények és személyes vélemények közötti különbség észlelése.

2.2. Szövegtípusok felismerése (pl. szépirodalmi, ismeretterjesztő, tankönyvi és médiaszövegek). Autentikus szövegek, ifjúsági folyóiratok írásainak megértése.

2.3. Ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel. Képleírás egyszerű nyelvi eszközökkel.

3. Írás, szövegalkotás

3.1. Folyékony írástechnika, olvasható, áttekinthető, a mondanivalót tükröző, tagolt íráskép.

3.2. Szövegalkotás: élmények megfogalmazása, kitalált történetek, elbeszélés, leírás, jellemzés megfogalmazása.

3.3. Szöveg tartalmának, cselekményének, fordulópontjainak, felvetett kérdéseinek, fontos információinak írott formában való összefoglalása, elemzése, értékelése.

3.4. Rövid, érvelő szöveg alkotása.

A mindennapokban megjelenő írott és elektronikus szövegek írása (meghívó, e-mail, SMS, csetelés).

Kreatív szövegalkotás, kitalált történet írása (pl. mese, képregény).

3.5. Szövegek, ill. illusztráció közötti kapcsolat megfogalmazása.

Szövegekkel kapcsolatos kritikai álláspont alapján egyéni vélemény kifejezése.

A szövegben fellelhető adatok, megadott szempontok alapján történő rendszerezése.

Kommunikációs célok megvalósítása; szerkesztési, stilisztikai, nyelvhelyességi és helyesírási normák.

4. A tanulási képesség fejlesztése

4.1. Olvasási technikák alkalmazása.

Könyvtárhasználat, biztonságos internethasználat.

4.2. Szövegek információinak, irodalmi művek tartalmának rendezett összegzése mind szóban, mind írásban.

4.3. Dolgok, jelenségek, történések, események, irodalmi művek témái közötti hasonlóságok

és különbségek megállapítása, kritériumok logikus csoportosítása.

4.4. Szöveg feldolgozási és gondolkodási műveletek (gondolatmenetek, magyarázatok, következtetések, összefüggések).

4.5. Tanulást támogató eljárások.

Szövegkiemelés, kulcsszavak jelölése.

Szótanulás (pl. szókétyák segítségével).

Következtetés a szavak jelentésére, a szövegösszefüggés alapján szavak szócsaládokba rendezése.

Jegyzetelés, adatkeresés, anyaggyűjtés nyomtatott és elektronikus források, keresőprogramok segítségével; szótárhasználat.

Vázlatkészítés különféle eljárásokkal.

Jegyzet, vázlat alapján önálló (szóbeli és írásbeli) szövegalkotás.

Prezentációs technikák elsajátítása.

4.6. Szabadon választott német és magyarországi német versek szövegű felidézése.

5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek a német nemzetiség anyanyelvről

5.1. A kommunikációs helyzetek.

Nyelvi viselkedési normák, a kapcsolatteremtés és a kapcsolattartás szóbeli és írásbeli formái.

5.2. A kommunikáció folyamatának célja és tényezői, szóbeli kommunikációs helyzetek.

5.3. Nyelvi sokszínűség, nyelvi tolerancia.

Nyelvváltozatok, nemzetiségi nyelvhasználat.

5.4. A nyelvi egységek közötti egyszerűbb, rendszerszerű összefüggések.

A beszéd hangzása (hangsúly, hanglejtés, beszédtempó).

Szófajok:

ige – igeidők (Präsens, Perfekt, Präteritum, Futur I.)

a segédigék (időbeli és módbeli) segédigék Präteritumban

aktív, szenvedő szerkezetek jelen és múlt (Präteritum, Perfekt) időben

kijelentő mód, feltételes mód (würde+Infinitiv)

felszólító mód

elváló, nem elváló igeekötők

visszaható igék

főnév – nemek, egyes és többes szám, névelők ragozása alany, tárgy, részes és birtokos esetben

melléknév – ragozás alany, tárgy és részes esetben, fokozás, állítmányi használat

számnevek – tőszámnevek, sorszámnevek, keltezés, idő kifejezése

névmás – személyes névmások, kérdő, tagadó, határozatlan, visszaható, birtokos, mutató névmások

határozószók – hely, idő és módhatározók

előjárószók – időhatározói viszonyok, tárgy és részes esettel álló előjárószók

kötőszók – mellérendelő kötőszók (und, oder, aber) alárendelő (weil, dann, darum deswegen, trotzdem, dass, ob, als)

módosítószók

mondattan – kijelentő, kérdő, indirekt kérdő mondat, felszólító, óhajtó mondat

összetett mondatok (okhatározói, időhatározói, célhatározói, feltételes értelmű mellékmondatok)

Az írott nyelv normái, az írásjelek helyes használata.

6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

6.1. Műnemek és műfajok.

Epika, líra, dráma.

Anekdota, elbeszélés, mese, monda, novella, comic, képregény, prózai művek részletei, egy ifjúsági regény, a magyarországi németek himnusza.

6.2. Kompozíció, szerkezet, hatás.

Nézőpont, történetmondás, cselekmény, helyszín, szereplő, leírás, párbeszéd, jellemzés.

Helyzet, dialógus, jelenet, szándék, konfliktus, feszültség, tetőpont, fordulópont.

6.3. A művészi kifejezőmódok, stíluseszközök funkciói és hatása.

Ismétlés, fokozás, párhuzam, ellentét.

Szó szerinti és metaforikus jelentés.

6.4. Epikus és drámai művek.

Szerkezet, a cselekményt alkotó elemek, fordulatok, a szereplők, a főhős(ök), a mellékszereplő(k), a mű kezdete és befejezése.

6.5. Drámajáték: szöveg és mozgás, szerep, szereplők kapcsolata.

6.6. Lírai alkotások értelmezése.

6.7. Téma, motívum.

Természet, évszakok és napszakok, szülőföld, család, szülő, gyerekek és felnőttek, próbatételek, kaland, hősiesség.

Ismeretterjesztő szövegek: család, személyes életvitel, életmód, ünnepek, iskola és képzés, kulturális élet, média, technika, környezet, konfliktusok és megoldások, hazai németiség, német nyelvű országok, magyarországi német nyelvjárások.

6.8. Verselés, zeneiség.

Ritmus, rím.

6.9. Szerzők és művek.

– *Epika: magyarországi német és német népmesék, műmesék, mondák* (pl. Grimm: *Kinder- und Hausmärchen*; Märchen von Janosch, Ede Herger, Karl Varga, Josef Michaelis); hazudós történetek (pl. *Münchhausen*); egy ifjúsági regény (pl. Heinrich Helme: *Freunde*; Mira Lobe: *Das kleine Ich-bin-ich*; Janosch: *Tiger und Bär im Straßenverkehr*; Luis Murschetz: *Der Maulwurf Grabowski*; Peter Härtling: *Oma*; Christina Nöstlinger: *Die Ilse ist weg*; Leo Lionni: *Swimmy*).

– *Líra: német és magyarországi német szerzők versei*. Szerzők: pl. Paul Maar, Josef Guggenmos, Joachim Ringelnatz, James Krüss, Hans Manz, Martin Auer, Mira Lobe, Engelbert Rittinger, Josef Michaelis, Valeria Koch, Alfred Manz, Georg Fath.

– *A dráma és a színház világa*: párbeszédessé szövegek, jelenetek (pl. ünnepekhez kapcsolódó jelenetek, feldolgozott mesék), egy német nyelvű színházi előadás megtekintése élőben vagy filmről.

7. Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

7.1. Irodalmi élmény indoklása.

7.2. Erkölcsi választások, érzelmi tartalmak (érzelmek, indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála).

7.3. Stílusgyakorlat, dramatikus improvizáció.

7.4. Szórakoztató irodalom, filmes feldolgozások.

9-12. évfolyam

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

1.1. Beszédhallás, hallás utáni értés.

Érthető, jól artikulált, összefüggő beszéd.

Beszédszándékok (tájékoztatás, kapcsolattartás, beszélgetés, meggyőzés).

Hallott szöveg gondolatmenetének követése, szóbeli összefoglalása, véleményalkotás.

1.2. Összefüggő hallott szöveg (előadás, prezentáció) követése, kulcsszavak azonosítása.

Érvek elrendezése a szövegben.

Képek, ábrák, diagramok leírása, értelmezése.

1.3. Érvelés, vita, állásfoglalás.

Érvelés követése, abba bekapcsolódás, szó kérése, beszélgetés befejezése.

Logikus összefüggések bemutatása, következtetések levonása, önálló döntéshozás.

Különböző szerepekkel azonosulás, egyedi probléma, megoldási javaslat.

Vélemény kifejezése önállóan választott nyelvi eszközökkel.

2. Olvasás, az írott szöveg megértése

2.1. Szövegértési stratégiák.

A hangos és néma olvasás stratégiái (adatok visszakeresése, a szöveg átfutása, részletes olvasás) nyomtatott és elektronikus szövegek feldolgozásakor.

Olvasási, szövegbefogadási módok és stratégiák (pl. értelmező, kritikai, kreatív olvasás) jellemzői, különböző nyomtatott és elektronikus, folyamatos és nem folyamatos szövegeken, valamint egyéb vizuális közlésekben.

Ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel.

2.2. Szövegelemzési eljárások.

Eltérő kommunikációs célú szövegtípusok (szépirodalmi, ismeretterjesztő, tankönyvi, média szövegek) jellemzői.

Szépirodalmi művek műfaji természetének megfelelő elemzési eljárások.

Szövegek retorikája és stíluselemei.

3. Írás, szövegalkotás

3.1. Szövegalkotás.

Folyékony, olvasható, a mondanivalónak megfelelően jól tagolt, rendezett, áttekinthető íráskép.

Szövegtípusok (elbeszélés, leírás, jellemzés, rövid érvelés, esszé, értekezés, vita, önéletrajz, motivációs levél, kérvény, blog, informális és hivatalos levél) kommunikációs és műfaji jellemzői.

Kreatív írás.

3.2. Nyelvtani, nyelvhelyességi, szövegtani ismeretek.

3.3. Helyesírás.

Szófaji és mondattani ismeretek alkalmazása.

4. A tanulási képesség fejlesztése

4.1. Kulturált könyvtárhasználat, tudatos és biztonságos internethasználat.

4.2. Tanulást támogató eljárások.

Adatkeresés, anyaggyűjtés nyomtatott és elektronikus források segítségével; egynyelvű szótárak, értelmező szótárak, szelekció és elrendezés.

Jegyzetelés, vázlatkészítés különféle eljárásai.

Az idézés, a forrásjelölés módszerei.

Önálló jegyzetelési technikák.

Jegyzet, vázlat alapján önálló szóbeli és írásbeli szövegalkotás.

Szépirodalmi művek részletes elemzése.

4.3. Problémamegoldó gondolkodás és szövegfeldolgozás

Rendszerezés, a következtetés levonása.

5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek a német nemzetiség anyanyelvről

5.1. Kommunikációs helyzet, beszédpartner, téma, szituáció, beszédszándék.

A személyközi kommunikáció.

A csoportos, a nyilvános és a tömegkommunikáció sajátosságai.

Vizuális (nem nyelvi) kommunikáció.

5.2. Az írott és a beszélt nyelv normái.

A német helyesírás alapelvei.

A német nyelv megjelenési formái.

Nemzetiségi nyelvhasználat.

Diáknyelv.

5.3. A nyelvi rendszer.

A nyelv egységei közötti (szófajtani, mondattani és jelentéstani) összefüggések.

Szókincs, frazeológia.

Szófajok:

ige – igeidők (Präsens, Perfekt, Präteritum, Plusquamperfekt, Futur I.)

időbeli és módbeli segédigék (Präsens, Perfekt, Präteritum, Plusquamperfekt, Futur I.)

aktív, szenvedő szerkezetek jelen és múlt és jövő időben

kijelentő mód, feltételes mód, függő beszéd

felszólító mód

elváló, nem elváló igekötők

visszaható igék

igevonzatok

főnév – nemek, egyes és többes szám, névelők ragozása alany, tárgy, részes és birtokos esetben

melléknév – ragozás, fokozás, állítmányi és jelzői használat, főnévvé vált melléknevek

számnevek – tőszámnevek, sorszámnevek, keltezés, idő kifejezése

névmás – személyes névmások, kérdő, tagadó, határozatlan, visszaható, birtokos, mutató, vonatkozó

névmások

határozószók – hely, idő és módhatározók

előjárószók – időhatározói viszonyok, tárgy, részes és birtokos esettel álló előjárószók

kötőszók – mellérendelő és alárendelő kötőszók

módosítószók

mondattan – kijelentő mondat, kérdő mondat, indirekt kérdő mondat, felszólító, óhajtó mondat

összetett mondatok (okhatározói, időhatározói, célhatározói, feltételes értelmű mellékmondatok)

Az írott nyelv normái, az írásjelek helyes használata.

5.4. A szövegek világa.

A szövegszervező (grammatikai, szemantikai, pragmatikai) erők.

Szövegfajták, szövegtípusok, szövegszerkezet.

A számítógépes szövegvilág.

5.5. A nyelvi változás.

A nyelvjárások és az irodalmi nyelv kapcsolata.

Német és magyarországi német nyelvjárások.

5.6. Retorikai alapismeretek: az előbeszéd fajtái.

5.7. Stílus és jelentés.

Stíluselemek, stílusesszközök a köznyelvi és a művészi szövegekben.

Stílusrétegek.

6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

6.1. Irodalmi műfajok állandó és változó sajátosságai.

Anekdota, ballada, elbeszélés, novella, paródia, példázatos történet, regény, dal, óda, himnusz, drámai költemény, komédia, tragédia; értekező próza, Kurzgeschichte, fabula.

6.2. Az irodalmi szöveg poétikai sajátosságai.

Elbeszélő, nézőpont, történetmondás, cselekmény, helyszín, szereplő, leírás, párbeszéd, jellemzés, jellem, hőstípus.

Vershelyzet, lírai én, szerep, verstípusok.

Helyzet, akció, konfliktus, monológ, dialógus, prolóógus, epilógus, késleltetés, jelenet.

A művészi kifejezőmódok, stílusesszközök funkciói, alakzatok, szóképek.

Verselés, zeneiség, ritmus.

6.3. Hangnemek, esztétikai minőségek.

Szép, rút, fenséges, humor, groteszk, irónia, abszurd, tragikum, komikum, idill, katarzis.

6.4. Művelődés- és irodalomtörténeti tájékozódás.

Korszakok, korstílusok, stílusirányzatok (felvilágosodás, Sturm und Drang, klasszika, romantika, realizmus, modernség).

6.5. Téma, motívum.

(Pl. társadalmi trendek és divatirányzatok, szenvedélybetegségek, extrém sportok, a hagyomány mint identitásteremtő elem, iskola és oktatás, a német nyelvű országok, környezetvédelem, többségi nemzet-nemzetiségek, nyelvváltozatok, felelősség, az európai élettér egységesedése, életen át tartó tanulás, felsőoktatás, külföldön tanulás, média hatása a társadalomra, nemzetiségi érdekképviselet).

6.6. Szerzők és művek.

– *Epika*: Lessing három fabulája; Fontane: *Effi Briest* (részletek); Gerhard Hauptmann: *Bahnwärter Thiel*; három

Kurzgeschichte (szerzők: pl. Borchert, Böll, Bichsel, Kaschnitz, Eichinger); két szabadon választott

ifjúsági regény (pl. Daniel Hóra: *Gedisst*; Christian Linker: *Blitzlichtgewitter*; Marlene Röder: *ZebraLand*;

Hans-Peter Richter: *Damals war es Friedrich*; Agnes Hammer: *Herz, klopf!*); három rövid kortárs epikai

mű (pl. a Bunte Erde olvasókönyvből); egy kortárs regény (pl. Schlink: *Der Vorleser*); Franz Kafka három

parabolája.

– *Líra*: Goethe: *Prometheus, Willkommen und Abschied, Grenzen der Menschheit, Erlkönig, Zauberlehrling*;

Schiller: *Der Handschuh*; Heine: *Deutschland. Ein Wintermärchen Caput I.*; két szabadon választott vers

(pl. Buch der Lieder, Neue Gedichte kötetekből); Josef von Eichendorff: *Das zerbrochene Ringlein*,

Mondnacht; Rilke két szabadon választott verse; öt vers a kortárs német irodalomból (szerzők: pl. A.

Kirsch, R. Kunze, W. Biermann, I. Bachmann, D. Grünbein), képversek (konkrete Poesie pl. Bunte Erde olvasókönyvből).

– *Dráma*: dialogikus szövegek (pl. Bunte Erde olvasókönyvből); Brecht: *Mutter Courage und ihre Kinder*

(részletek); Dürrenmatt: *Der Besuch der alten Dame*.

– *Magyarországi német irodalom*: a nemzetiségi lét tematikus visszatükröződése, nyolc-tíz prózai mű (szerzők: Josef Mikonya, Ludwig Fischer, Franz Sziebert, Stefan Raile, Claus Klotz, Angela Korb, Valeria Koch, Martin Thomann, Christina Arnold); tíz-tizenöt lírai alkotás (szerzők: pl. Valeria Koch, Engelbert Rittinger, Robert Becker, Josef Michaelis, Claus Klotz, Franz Zeltner, Koloman Brenner, Angela Korb, Nelu Bradean-Ebinger, Georg Fath, Erika Áts, Alfred Manz, Béla Bayer, Christina Arnold).

7. Az ítéloképesség, az erkölcsi, esztétikai és történelmi érzék fejlesztése

7.1. Az irodalom és a kulturális hagyomány.

Identitás, regionális kultúra, helyi kötődés.

7.2. Motívumok.

Néhány alapvető emberi léthelyzet, motívum, metafora, toposz.

7.3. Elemzés, értékelés

Epikai, lírai, drámai alkotások különböző elemzési, értelmezési eljárásai; jelentés, értékelés.

1.2. Német nyelv és irodalom

(a nyelvoktató, a bővített nyelvoktató és a kiegészítő nemzetiségi nevelés-oktatás számára)

Fejlesztési feladatok

A fejlesztési feladatok szerkezete

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása
2. Olvasás, az írott szöveg megértése
3. Írás, szövegalkotás
4. A tanulási képesség fejlesztése
5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek a német nemzetiség anyanyelvéről
6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése
7. Az ítéloképesség, az erkölcsi, esztétikai és történelmi érzék fejlesztése

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

Részvétel egyszerű, mindennapi kommunikációban, egyszerű kérdések megválaszolása megadott témákban. Saját élmény, gondolat, vélemény, érzés egyszerű és világos kifejezése, megfogalmazása a beszédszituációnak megfelelően egyszerű és összetett mondatokban. Nem vét alapvető nyelvhelyességi hibákat. A tanuló képes:

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
adott témát kérdések alapján feldolgozni.	adott témát kérdések alapján feldolgozni és kapcsolatba hozni saját köznapi tapasztalatokkal.	az általános műveltséghez tartozó témában kritikai véleményt kifejtteni és állást foglalni.	összetettebb témában kritikai véleményt kifejtteni és ahhoz érvekkel alátámasztott, önálló álláspontot képviselni.
adott szöveg/olvasmányok tartalmát megadott szempontok alapján összefüggően visszaadni.	tartalmakat/információkat strukturáltan és tárgyyszerűen visszaadni.	tartalmakat/információkat strukturáltan, tárgyyszerűen és megfelelő nyelvi formában visszaadni.	a témát érvekkel alátámasztva bemutatni.
tárgyakat, ábrázolásokat, eseményeket előzetesen megadott rendszer szerint egyszerű nyelvi eszközökkel leírni.	tárgyakat, ábrázolásokat, eseményeket előzetesen megadott rendszer szerint egyszerű nyelvi eszközökkel, lényegében teljesen és követhetően leírni, ill. összehasonlítani.	tárgyaknál, ábrázolásoknál, eseményeknél vagy szövegeknél a különbségekre rámutatni, követhető szempontok szerint logikusan összetartozó csoportokat alkotni.	lényeges tényállást a maga teljességében és követhetően, valamint nyelvileg megfelelően taglalni.
lírai, elbeszélő és dramatizált szövegeket érthetően, tagoltan előadni.	lírai, elbeszélő és dramatizált szövegeket a műfajnak megfelelő előadásmódban közvetíteni.	lírai, elbeszélő és dramatizált szövegeket a műfajnak megfelelő előadásmódban és részleteiben is differenciáltan előadni – esetlegesen nyelvjárásban is.	saját és idegen szövegeket a műfajnak és kívánt hatásnak megfelelően megtervezni és azokat hatásosan előadni.
párbeszédés helyzetben rövid, érthető, tárgyyszerű hozzászólással részt venni.	párbeszédés helyzetben mások megállapításaihoz kapcsolódni.	párbeszédés helyzetben saját, tárgyyszerű és logikailag követhető érveket hozni.	párbeszédés helyzetben gondolatait tárgyyszerűen, logikusan és nyelvileg tisztán kifejezni.
egyszerű felvilágosításokat adni, kérdéseket feltenni, megértési nehézségeit kifejezni.	feladatokat/utasításokat összefoglalni és esetlegesen továbbadni.	információhiány esetén célzottan a dologra rákérdezni.	a német nyelvű médiában önállóan szerzett információkat összefoglalni.
megszokott tanórai helyzetekben előre megadott nyelvi eszközöket felhasználni.	megszokott tanórai helyzetekben ismert nyelvi eszközöket önállóan felhasználni.	a tanórán kívüli iskolai élethelyzetekben is tájékozódni és magát megértetni.	beszéd megnyilvánulásait előre látható kommunikációs helyzetekhez igazítani.
a hallott szöveg és/vagy az azt kísérő szemléltető anyagok értelmezése alapján a szöveg lényegi információit követhetően megnevezni, képekről mondatokat alkotni, tanítói kérdésekre reagálni.	a szöveg ismeretében a szövegfajtát megnevezni, a szöveg vagy egy bekezdés lényegi információtartalmát összefoglalni, a nem lineáris szöveg lényegi elemeit leírni.	a szöveg információtartalmát vagy egy bekezdés alap gondolatát megnevezni, a szövegfajtát, a műfajt és a nem lineáris szöveg fajtáját megnevezni.	a szöveg információtartalmát és/vagy egy bekezdésének alap gondolatát/gondolatait nyelvileg differenciáltan megfogalmazni.
szóban elhangzó gyakori fordulatokat magyarul és németül megnevezni.	rövid tartalmakat magyarul és németül összefoglalni.	tartalmak lényegi elemeit magyarul és németül összefoglalni.	hosszabb lélegzetű szövegek tartalmát magyarul és németül visszaadni.

2. Olvasás, az írott szöveg megértése

A mindennapi kifejezések, alapvető fordulatok megértése, amelyek a tanuló mindennapi életére, a családjára, környezetére, nemzetiségére vonatkoznak. Az olvasott szöveg tartalmának tömör reprodukálása, az információk visszakeresése, a szöveg lényegének kiemelése. A közvetített érzelmek, vélemények megértése. A tanuló aktív és passzív szókincsének gazdagítása. A tanuló képes:

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
ismert nyelvtani szerkezetű és szókincsű szöveget (adott esetben ismétlést követően) célirányos feladatok segítségével egészében megérteni.	ismert nyelvtani szerkezetű és szókincsű szöveget (adott esetben ismétlést követően) az arra vonatkozó feladatok segítségével egészében megérteni.	adott szöveg információit (adott esetben ismétlést követően) megérteni és a nyert információkat a feladatra, illetve a problémára irányuló módon felhasználni.	összetettebb szövegek információit (adott esetben ismétlést követően) részleteiben megérteni és a feladat elvárásainak megfelelően, illetve a problémafelvetés fényében felhasználni.
egy feladat megoldása során elért eredményeket ismertetni.	adott tényállást egy vezérelv mentén felvázolni.	a szövegfeldolgozás eredményeit mások számára követhető módon kifejtteni.	az adott téma feldolgozásához használt szövegek és más források fontosságát mások számára megindokolni.
szövegeket kiegészíteni vagy átalakítani.	valóságos vagy képzelt tartalmú szövegeket kiegészíteni, továbbfejleszteni vagy átalakítani.	szövegeket párbeszéddé alakítani.	mások által alkotott szövegek tartalmát feldolgozni.
gyakori német és magyar nyelvi fordulatokat értelemszerűen a másik nyelven visszaadni.	német és magyar megnyilatkozásokat értelemszerűen a másik nyelven összefoglalni.	német és magyar szövegek alapján kulcsinformációkat tartalmilag helyesen a másik nyelven összefoglalni.	hosszabb írásbeli és szóbeli német és magyar szövegek tartalmát a másik nyelven elmondani.

3. Írás, szövegalkotás

Egyszerű nyomtatvány kitöltése, üdvözlét, üzenet, magán-és hivatalos levél, önéletrajz megírása. Egyszerű, rövid, összefüggő szöveg megírása ismert, hétköznapi témákban. Szöveg alkotása különböző közlésfajták alkalmazásával: élmények, események, jellemzés, párbeszéd. Személyes vélemény és álláspont kifejtése a jelenkor problémáival kapcsolatban. Nem vét alapvető nyelvhelyességi hibákat. Szövegtípusok és műfajok ismerete. Saját álláspont pontos, önálló kifejtése, kiegészítés, újírás, kreatív írás. A tanuló képes:

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
képeket és egyéb szemléltető anyagokat egyszerű nyelvi eszközökkel megnevezni.	képeket és egyéb szemléltető anyagokat egyszerű nyelvi eszközökkel leírni.	képeket és egyéb szemléltető anyagokat egyszerű nyelvi eszközökkel a szubjektív hatást is tekintetbe véve leírni.	képeket és egyéb szemléltető anyagokat a hozzá kapcsolódó feladatok segítségével értelmezni.
egyszerű szöveget kiegészíteni vagy átalakítani.	adott szöveget átalakítani, kiegészíteni vagy továbbfejleszteni (pl. megkezdett történetet folytatni és befejezni).	önálló szöveget alkotni a szövegforma jellemzőinek figyelembevételével.	önálló szöveget alkotni a szövegfajta jellemzőinek figyelembevételével, állásfoglalást megfogalmazni, perspektívaváltást alkalmazni, projektmunkákat készíteni.
a szöveg tartalmát más ábrázolásmódban kifejezni, melynek során az egyéni	egy szöveg minta tartalmi és formai jegyeinek ismeretében hasonló	a szöveg cselekményét rekonstruálni és alternatív cselekvési vagy megoldási	szöveget alkotni az adott szövegfajta jellemzőinek betartásával, esztétikusan

értelmezés felismerhető.	szöveget alkotni vagy egy megkezdett befejezni.	javaslatokat felvázolni.	rendezett, jól szerkesztett írásképpel.
megadott szerkezeteket és nyelvi kifejezőeszközöket használni.	megadott szerkezeti jellemzőkkel és egyszerű nyelvi kifejezőeszközökkel, a helyzetnek megfelelő szöveget alkotni.	megadott szerkezeti jellemzőkkel és egyszerű nyelvi kifejezőeszközökkel informális és formalizált szöveget alkotni.	megadott szempontok figyelembevételével informális és formalizált szöveget differenciált nyelvi eszközökkel alkotni.
adott témát kérdések alapján egyszerű nyelvi eszközökkel összefoglalni.	adott témát egyszerű nyelvi eszközökkel a lényegi elemek említésével, illetve összehasonlításával összefoglalni.	a téma, az ábrázolásmód, az események hasonlóságait, különbségeit és összefüggéseit felfedezni és leírni.	a téma, az ábrázolásmód, és az események központi jelentőségű tényeit rendszerezetten és nyelvileg pontosan leírni.
gyakori német és magyar nyelvi fordulatokat értelemszerűen lefordítani.	rövid német és magyar nyelvi fordulatokat értelemszerűen önállóan és szótár segítségével lefordítani.	egyszerűbb német és magyar szövegeket szótár segítségével lefordítani.	különböző műfajú és differenciált nyelvezetű német és magyar szövegeket szótár segítségével lefordítani.

4. A tanulási képességek fejlesztése

Az alpműveltség elsajátításához, a hatékony tanuláshoz szükséges tudás megszerzésének és feldolgozásának csoportos és egyéni technikái, e technikák, a tanulást segítő különböző eljárások megismerése, használatuk gyakorlása. Kulturált és hatékony könyvtár- és internethasználat. A tanuló képes:

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
szótárfüzetet vezetni és használni.	szótárfüzetet önállóan vezetni és használni, kétnyelvű szótárakat a nyelvsajátításban alkalmazni.	szókártyákat készíteni és használni, kétnyelvű szótárakat a nyelvsajátításban önállóan alkalmazni.	egynyelvű szótárakat és internetes szótárakat használni.
a szókincset a tanult technikákkal (szó- vagy képkártyák, gyakorlatok, játékok használatával stb.) önállóan gyakorolni.	a szavak jelentését a szövegkörnyezet alapján kitalálni.	a szókincs egyes szavait a közös alapszóhoz tartozó szócsaláddhoz hozzárendelni.	a szókincs szavait a szótárak segítségével differenciáltan értelmezni.
a nyomtatott médiát (pl. gyermekszótár/képes szótár) információszerzésre használni.	a nyomtatott médiát (pl. kétnyelvű szótár) információszerzésre, szókincsbővítésre, egyszerűbb fogalmazások elkészítésére használni.	a nyomtatott médiát (pl. kétnyelvű szótár) információszerzésre, szókincsbővítésre, fogalmazások elkészítésére használni.	nyomtatott médiát (pl. egynyelvű szótár, lexikon) és elektronikus médiát információszerzésre használni.
hallott egyszerű szövegből többszöri meghallgatás után tanári segítséggel az alapinformációkat megérteni.	hallott egyszerű szövegből többszöri meghallgatás után az alapinformációkat megérteni.	hallott egyszerű szövegből az alapinformációkat megérteni.	hallott összetettebb szövegből az alap- és a részletes információkat megérteni.
írott szövegben az alapinformációkat megtalálni, bizonyos információkat megjelölni a feladat elvárásai szerint.	írott szövegben részletre vonatkozó információkat megtalálni, egyszerűbb szöveg lényegi elemeit megjelölni.	különböző olvasási technikákat (globális, szelektív és részletes) alkalmazni, a szöveg feldolgozása során jelölési technikákat (pl. optikai jelölés) alkalmazni, a kulcsszavakat megjelölni.	a szöveg feldolgozása során tartalmi szervezőtechnikákat (pl. jegyzetelés, kulcsszavak megállapítása, tagolás, kategóriák felállítása, egyszerűsítés, cluster-ek, mind map segítségével történő rendszerezés stb.)

			messzemenőig önállóan alkalmazni, a szöveg tartalmát összefoglalni.
információkat egyszerű nyelvi eszközökkel érthetően kifejezni.	információkat egymásra vonatkozó egyszerű mondatokkal ismertetni.	információkat egymásra vonatkozó összetett mondatokkal ismertetni.	különböző szóbeli és írásbeli szövegfajták jellemzőit és funkcióját felismerni, a helyzetnek és célcsoportnak megfelelően, szakszerűen használni.
ismert tartalmakat vizualizálni.	a gyakorolt prezentációs technikákat a feladatnak megfelelően alkalmazni.	ismert prezentációs technikákat a feladatnak és a célcsoportnak megfelelően alkalmazni.	prezentációs technikákat önállóan kiválasztani és alkalmazni.

5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek a német nemzetiség anyanyelvéről

A mai német nyelv árnyalt és igényes használatához szükséges nyelvtani ismeretek elsajátítása; a szövegre, annak felépítésére, működésére, jelentésére és stílusára vonatkozó ismeretek alkalmazása a szövegalkotásban és a szövegek megértésében, elemzésében. A nyelvi kultúra fejlesztése, birtoklása megalapozza a tanulók sikeres szocializációját, hozzájárul megfelelő önértékelésük kialakulásához, biztosítja az igényes önkifejezés lehetőségét. A tanuló képes:

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
a tanórai gyakorlatban rutinszerűnek számító kommunikációs helyzetekben részt venni és tananyagot feldolgozni.	alapvető kommunikációs helyzetekben viszonylagos biztonsággal részt venni és tananyagot feldolgozni.	a tanóra anyagához és a hétköznapi élet egyes területeihez megfelelő nagyságú szókinccsel és nyelvi kifejezőeszközökkel rendelkezni.	a kommunikációban rugalmasan részt venni, szófordulatokat és idiómákat használni.
gyakran előforduló alaktani és mondattani szerkezeteket megfelelően használni.	a tanórán gyakran használt alaktani és mondattani szerkezeteket jól alkalmazni.	a tanórán gyakran előforduló alaktani és mondattani szerkezeteket következetesen jól használni, azok funkcióját felismerni.	gyakran használt alaktani és mondattani szerkezeteket automatikusan használni.
a német nyelv tanult szóképzését érezhető akcentus ellenére kevés hibával és hanglejtéssel kiejteni.	a német nyelv tanult szóképzését érezhető akcentus ellenére hibátlanul és helyes hanglejtéssel kiejteni.	jól érthetően és helyes hanglejtéssel beszélni.	jól érthetően, természetesen és helyes hanglejtéssel beszélni.
ismert szavakat és rövid kifejezéseket hibátlanul leírni, a mondatot lezáró írásjeleket felismerni.	ismert szavakat, szerkezeteket biztos helyesírással, kielégítő biztonsággal leírni, a legfontosabb írásjeleket egyéni szövegalkotásban többnyire helyesen alkalmazni.	a tanult szerkezeteket megközelítően biztos helyesírással leírni, a központozás alapvető formai és tartalmi szabályait megközelítően helyesen alkalmazni.	a helyesírás és központozás szabályait megközelítően hibátlanul alkalmazni.
a helyi német nyelvjárást néhány szó és rövid rímes szövegen keresztül megismerni, a témára vonatkozó helyi nyelvjárási	a helyi német nyelvjárást egyes gyakran előforduló kifejezésen és szövegen keresztül megismerni.	a nyelvjárássok és az irodalmi nyelv kölcsönhatását példákon keresztül felismerni.	a német irodalmi nyelv és a nyelvjárás valamint a magyar nyelv azonosságait és eltéréseit megfigyelni a tanulók kutató munkája

kifejezéseket felismerni.			nyomán.
---------------------------	--	--	---------

6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

Az olvasás, mint műélvezet megtapasztalása, az olvasás iránti igény felkeltése. Az irodalom sajátos kifejezési formáinak felismerése, megértése és értelmezése. A művek és a műfajok hagyományai, mint a műalkotás megértésének egyik vonatkozási pontja. Érzékenység az irodalmi művekben megjelenő értékek, problémák, kérdések és kétségek felfedezésére. A tanuló képes:

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
rövid terjedelmű epikai és lírai műveket tanári segédlettel elolvasni és tartalmukat összefoglalni.	rövid terjedelmű epikai és lírai műveket önállóan elolvasni, tartalmukat összefoglalni és műfajukat megnevezni.	elbeszéléseket, rövid történeteket, lírai műveket önállóan elolvasni, a művek tartalmát összefoglalni, a szereplőket jellemezni.	a német nyelvű irodalmak alkotásait műközpontúan elemezni és önállóan olvasni.
a hazai német irodalomból vett népköltészeti alkotásokat elolvasni, mondókákat, rigmusokat, rimes verseket megtanulni.	a hazai német irodalomból vett rövid terjedelmű műköltészeti és népköltészeti alkotásokat elolvasni, tartalmukat megérteni és összefoglalni, rövid történeteket dramatizálni.	a hazai német irodalomból vett alkotásokat elolvasni és értelmezni, véleményt alkotni, jellemzést készíteni.	a magyarországi német irodalom művein keresztül a népcsoport sorskérdéseit megismerni és a velük való azonosulást elősegíteni.
a modern műfajokból meséket, képregényeket, comic-okat elolvasni, tartalmukat összefoglalni.	a modern műfajokból meséket, képregényeket, comic-okat elolvasni, eljátszani, hagyományos mese alapján képregényt készíteni.	modern műfajú műveket elolvasni és értelmezni, kreatív írást alkalmazni: pl. képregényt készíteni hagyományos mese alapján vagy minta alapján képverset alkotni.	egy szabadon választott mai ifjúsági regényt vagy krimit elolvasni és feldolgozni.
a korosztálynak megfelelően hangjátékot, színdarabot, musicalt megtekinteni, esetleg előadni.	a korosztálynak megfelelően hangjátékot, színdarabot, musicalt megtekinteni, esetleg előadni.	az irodalom társművészeiből filmet és fotókat megtekinteni és megbeszélni, egy színdarabot megtekinteni a hazai német színházban, a látottakat tanórán feldolgozni.	adott irodalmi műalkotásból készült filmet megtekinteni, a művel összehasonlítani, a német pop-rock zene köréből dalszövegeket értelmezni.

7. Az ítéloképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

Önálló gondolkodás, az önkifejezés kulturáltsága, a kulturális és történeti másság felismerése, megértése és erre épülő tisztelete. A saját kultúra sokrétű ismeretén nyugvó képesség a különbözőség felismerésére és megértésére; annak tudatosítása, hogy a másság elfogadása elsősorban ismereteken alapul. Önálló ítéletalkotás társadalmi, történeti, morális és esztétikai kérdésekről. Képesség a konfliktuskezelésre és az önálló ismeretszerzésre. A tanuló képes:

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
a szép és csúnya fogalmát használni a mindennapi élmények kapcsán.	rövid véleményt megfogalmazni az élmények és olvasmányok hatásáról.	a tetszésnyilvánítás árnyaltabb nyelvi formáit elsajátítani.	ízlését, etikai és esztétikai tudatosságát, kreativitását önállóan fejleszteni.

a jót és a rosszat megkülönböztetni mindennapi élmények és irodalmi élmények kapcsán.	a jót és a rosszat, az igazságot és az igazságosságot felismerni mindennapi irodalmi és közműveltségi szövegekben.	az igazságot és a nézőpontot, a személyes és a közösségi igazság konfliktusát különféle szövegekben megérteni.	az igazságot, az erkölcsöt az egyén életében és a társadalomban megérteni, reflektálni a jelenségekre, az erkölcsi kérdésekben való tájékozódás igényét kialakítani.
a mindennapi konfliktusokat átélni játékokkal (bábjáték, helyzetgyakorlat) levezetni.	konfliktuskezelési eljárásokat megismerni.	törekedni az egyéni és közösségi konfliktusok kezelésére.	egyéni konfliktuskezelési stratégiákat és eljárásokat kialakítani.
a kulturális sokszínűséget a hétköznapi életben érzékelni.	a kulturális sokszínűséget érzékelni, a hétköznapi életből vett egyes jelenségeket bemutatni.	más kultúrákat megismerni, megérteni és azokat egymással összevetni.	a történeti érzéket tudatosan és önállóan fejleszteni, a másságot elfogadni, kezelni és arra reflektálni.

Közműveltségi tartalmak

1-4. évfolyam

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

1.1. Beszédértés, hallás utáni értés.

Szóbeli szövegek megértése, alkotása.

Hangképzés, hangoztatás, helyes ejtés.

1.2. Mondatfonetikai eszközök/intonáció.

1.3. A beszédkészség fejlesztése. Egyszerű kijelentések, kérdések, kívánságok, kérések megfogalmazása. Köszönés, búcsúzkodás, bemutatkozás formai elemeinek pontos ismerete és használata. Egyszerű információadás és kérés szófordulatainak alkalmazása.

Adott szituációhoz igazodó helyes szóhasználat, mondataalkotás, szerepjáték.

Képek, illusztrációk segítségével rövid történetek, mesék előadása, dramatizálása.

Versek, dalok, mondókák memorizálása.

2. Olvasás, az írott szöveg megértése

2.7. Írott német nyelvű szöveg olvasása, megértése. Tájékozódás a szövegben.

2.8. Lényegkiemelés, egyszerű állítások, adatok visszakeresése.

2.9. Igaz és hamis állítások megkülönböztetése.

2.10. Irányítással tartalommondás.

2.11. Az olvasmányélmény egyszerű nyelvi eszközökkel való ismertetése.

2.12. Szövegtartalmak eljátszása, vizuális megjelenítése.

3. Írás, szövegalkotás

3.1. Az írás jelrendszere.

Írott kis- és nagybetűk, betűkapcsolás, szó, szószerkezet, mondat, szöveg.

3.2. Szövegalkotás írásban.

Mondatok összekapcsolása, szövegminták, témaválasztás, szövegekhez címválasztás, a mondanivaló logikus elrendezése, szövegek kiegészítése.

Megadott szempontok alapján egyszerű szövegek fogalmazása.

4. A tanulási képesség fejlesztése

4.1. Német nyelvű gyermekfolyóiratok olvasása; népmesék hangos könyvei, a hazai német nemzetiségi sajtó

(nyomtatott és elektronikus) gyermekeknek szóló anyagainak megismerése.

4.2. Tanulást támogató eljárások (szótárfüzet, képes szótár használata).

Tanulástechnikák elsajátítása (szókártyák, gyakorlatok, játékos módszerek), egyszerű adatkeresés.

4.4. Hallott és írott szöveg alapján információk értelmezése, rendezése.

4.5. Szövegből a feladatnak megfelelően információk megtalálása, megjelölése és bemutatása. Mondókák, közmondások szöveghű felidézése.

Szöveg feldolgozási és gondolkodási műveletek (kérdések megfogalmazása, információk rendezése).

5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek a német nemzetiség anyanyelvről

5.1. Hang, betű, szótag, szó, szóelem.

5.2. Alapvető kommunikációs helyzetek. Nyelvi mintakövetés.

Szavak jelentése, szókincs: állandósult szókapcsolatok, közmondások, szólások.

5.3. Szófajok:

ige (főigék, segédigék, módbeli segédigék)

főnév (nemek, egyes szám, többes számú alakok, esetek, alany és tárgyeset)

melléknév (állítmányi szerepben)

számnév, névelő (határozott, határozatlan, névelő nélküli használat)

előjárósók (helyviszonyt kifejező)

névmások (személyes, kérdő, mutató, tagadó névmás)

kötősók (egyenes szórenddel állók)

határozószó (helyhatározó)

módosító szó (tagadószó, indulatszó)

5.4. Mondatfajták (Modalitás szerint: kijelentő, kérdő, felszólító. Szerkezet alapján: egyszerű és összetett).

5.5. Leggyakrabban használt nyelvhelyességi és helyesírási szabályok és írásjelek alkalmazása.

6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

6.2. Közismereti témák

– *Életmód, életvezetés*

Bemutakozás, család, napirend, egészség, az emberi test, testrészek, testápolás, közérzet, szabadidő, sport.

– *Közösségi élet*

Étkezés, ételek, egyszerű receptek, családi ünnepek, születésnap.

– *Iskola, oktatás*

Órarend, tantárgyak, osztályterem, olvasás, képregények, játék, nemzetiségi gyermekjátékok.

– *Kulturális élet és média*

TV, számítógép, nyomtatott sajtó termékei, magyarországi német táncok, dalok, népi játékok.

– *Környezet, gazdasági élet, technika*

Otthon, települések, falvak, a magyarországi németek települései, épületek.

Bevásárlás, zöldségek, gyümölcsök.

Természet, évszakok, időjárás.

– *Politika és történelem*

Együttműködés, szerepek, az együttélés szabályai az osztályon és iskolán belül, munkamegosztás, a német nemzetiség mindennapjai.

– *Német nyelv*

Az egyes témákkal kapcsolatos néhány helyi nyelvjárási kifejezés.

6.2. Irodalom

Szerzők és művek.

– *Népköltészet*: német és magyarországi német mondókák, népdalok, kiszámolók, népi játékok, találós kérdések, mesék, mesefajták. Gyűjtemények: pl. Katharina Wild, Regine Metzler: *Hoppe, hoppe Reiter*; Grete und Karl Horak: *Kinderlieder, Reime und Spiele der Ungarndeutschen – in Ungarndeutsche Studien* 2.

– *Német szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései.* Szerzők: pl. Christian Morgenstern, James Krüss, Josef Guggenmos, Christine Nöstlinger. Gyűjtemények: Edina Rieder-Erdőfy: *Kinderstimmen*; Hans-Joachim Gelberg: *Überall und neben dir – Gedichte für Kinder.*

– *Magyarországi német szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései.* Szerzők: pl. Erika Áts, Georg Fath, Josef Michaelis, Valeria Koch. Gyűjtemények: *Igele-Bigele*; Michaelis: *Der Zauberhut.*

7. Az ítéloképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

7.1. Erkölcsi választások, érzelmi tartalmak a mesékben, olvasmányokban.

5-8. évfolyam

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

1.1. Szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása.

Beszédhallás, hallás utáni értés. Hallás utáni egyszerű információk értelmezése.

Egyszerű megnyilatkozások, kérdések és feleletek megértése.

Tartalmak, közlések, információk hallás utáni megértése, reagálás azokra.

Olvasott szöveg tartalmának, fő gondolatainak élőszóban való összefoglalása.

Szövegek feldolgozása, átalakítása.

1.2. A beszédkészség fejlesztése.

Élmények, benyomások elmesélése egyszerű mondat szerkezetekkel.

Párbeszédben adott szituációnak megfelelő reagálás.

Problémák megoldása, vitás kérdések tisztázása, önálló véleményformálás.

Informálódás, kívánságok kifejezése, felvilágosítás.

Tárgyak, dolgok, személyek, állatok jellemezése.

Véleményformálás közmondások, néhány vers kapcsán.

Beszélgetés, vita, egyszerű, összefüggő fordulatokkal.

Szóbeli megnyilatkozások összefoglalása, állásfoglalás.

Lírai, epikai és dramatizált szövegek stílusnak megfelelő szóbeli felolvasása.

2. Olvasás, az írott szöveg megértése

2.1. Szövegértés.

Értő olvasás. Az olvasás stratégiái (adatok visszakeresése, a szöveg átfutása, részletes olvasás) a nyomtatott és az elektronikus szövegek feldolgozásakor.

A megértés egységei – szó, kifejezés, tagmondat, mondat, bekezdés, teljes szöveg.

A szövegben fellelhető tények és személyes vélemények közötti különbség észlelése.

2.2. Szövegtípusok felismerése (pl. szépirodalmi, ismeretterjesztő, tankönyvi és médiaszövegek). Egyszerűbb autentikus szövegek, ifjúsági folyóiratok írásainak megértése.

2.3. Ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel. Képleírás egyszerű nyelvi eszközökkel.

3. Írás, szövegalkotás

3.1. Olvasható, áttekinthető, a mondanivalót tükröző, tagolt, íráskép, a szövegtípusnak megfelelő formai jegyek használata (bekezdés, tagolás, levélforma).

3.2. Szövegalkotás: élmények megfogalmazása, kitalált történetek, elbeszélés, leírás, jellemzés megfogalmazása.

3.3. Szöveg tartalmának, cselekményének, fordulópontjainak, felvetett kérdéseinek, fontos információinak írott formában való összefoglalása, elemzése, értékelése.

3.4. Rövid, érvelő szöveg alkotása.

A mindennapokban megjelenő írott és elektronikus szövegek írása (meghívó, e-mail, SMS, csetelés).

3.5. Kreatív szövegalkotás, kitalált történet írása (pl. mese, képregény).

Szövegek, ill. illusztráció közötti kapcsolat megfogalmazása.

Szövegekkel kapcsolatos kritikai álláspont alapján egyéni vélemény kifejezése.

A szövegben fellelhető adatok, megadott szempontok alapján történő rendszerezése.

Kommunikációs célok megvalósítása; szerkesztési, stilisztikai, nyelvhelyességi és helyesírási normák.

4. A tanulási képesség fejlesztése

4.1. Olvasási technikák alkalmazása.

Könyvtárhasználat, biztonságos internethasználat.

4.2. Szövegek információinak, irodalmi művek tartalmának rendezett összegzése mind szóban, mind írásban.

4.3. Dolgok, jelenségek, történések, események, irodalmi művek témái közötti hasonlóságok és különbségek megállapítása, kritériumok logikus csoportosítása.

4.4. Szöveg feldolgozási és gondolkodási műveletek (gondolatmenetek, magyarázatok, következtetések, összefüggések).

4.5. Tanulást támogató eljárások.

Szövegkiemelés, kulcsszavak jelölése.

Szótanulás (pl. szókétyák segítségével).

Következtetés a szavak jelentésére a szövegösszefüggés alapján szavak szócsaládokba rendezése.

Jegyzetelés, adatkeresés, anyaggyűjtés nyomtatott és elektronikus források, keresőprogramok segítségével; szótárhasználat.

Vázlatkészítés különféle eljárásokkal.

Jegyzet, vázlat alapján önálló (szóbeli és írásbeli) szövegalkotás.

Prezentációs technikák elsajátítása.

5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek a német nemzetiség anyanyelvről

5.1. A kommunikációs helyzetek normái. A kapcsolatteremtés és a kapcsolattartás szóbeli és írásbeli formái.

5.2. A kommunikáció folyamatának célja és tényezői, szóbeli kommunikációs helyzetek.

5.3. Nyelvi sokszínűség, nyelvi tolerancia.

Nyelvváltozatok.

Nemzetiségi nyelvhasználat.

5.4. A nyelvi egységek közötti egyszerűbb, rendszerszerű összefüggések.

A beszéd hangzása (hangsúly, hanglejtés, beszédtempó).

Szófajok:

ige – igeidők (Präsens, Perfekt, Präteritum, Futur I.)

a *sein, haben, werden* segédigék, módbeli segédigék Präteritumban

aktív, szenvedő szerkezetek jelen időben

kijelentő mód, feltételes mód (*könnte, sollte, würde* + *Infinitiv*)

felszólító mód

elváló, nem elváló igekötők,

visszaható igék

főnév – nemek, egyes és többes szám, névelők ragozása alany, tárgy, részes és birtokos esetben

melléknév – ragozás alany, tárgy és részes esetben, fokozás, állítmányi használat

számnevek – tőszámnevek, sorszámnevek, keltezés, idő kifejezése

névmás – személyes névmások, kérdő, tagadó, határozatlan, visszaható, általános vonatkozó névmások

határozószók – hely, idő és módhatározók

előjárószók – időhatározói viszonyok, tárgy és részes esettel álló előjárószók

kötőszók – mellérendelő kötőszók (*und, oder, aber*), okhatározói (*weil*)

módosítószók

Mondattan – kijelentő mondat, kérdő mondat, inderekt kérdő mondat, felszólító, óhajtó mondat. szerkezet alapján: egyszerű és összetett (okhatározói mellékmondatok, vonatkozó értelmű mellékmondatok, időhatározói mellékmondatok, feltételes értelmű mellékmondatok, célhatározói mellékmondatok.

Az írott nyelv normái, az írásjelek helyes használata.

6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

6.1. Közismereti témák

– *Életmód, életvezetés*

Emberi kapcsolatok, barátok, baráti kör, alkalmazkodás, az egyén és közösség, konfliktusok egymás között, a felnőttekkel, mindennapi tevékenységek, napirend, a család mindennapjai.

Egészséges életmód, betegségek, orvosnál.

Szabadidős tevékenységek, hobby, sport.

– *Társadalmi környezet*

Ételek, étkezési szokások, egészséges táplálkozás, főzés, étteremben, gyorséttermek, készételek, a német nyelvterület jellegzetes ételei, a magyarországi németek jellegzetes ételei.

Ünnepek, jellegzetes német ünnepek, a magyarországi németek szokásai és ünnepei.

Életmód ma és régen, iskola, lakókörnyezet, a magyarországi németek falvai, lakás és életkörülmények.

– *Tanulás, oktatás, munka*

Iskolai mindennapok, napirend, órarend, a tanulási folyamat, tanulási módszerek.

Iskolában, épület, osztályterem, iskolai struktúra, továbbtanulás, iskolán kívüli tevékenységek, iskolai és iskolán kívüli tanulási módok.

Munka világa, hagyományos és mai szakmák.

– *Kulturális élet, média*

Zene, mint kulturális hagyomány, a magyarországi németek népzenei öröksége, népdalok, néptánc.

A média világa, a magyarországi német média ifjúsági adásai, mellékletei (*Unser Bildschirm, Neue Zeitung, Deutscher Kalender*), iskolaújság, a német nyelvterület fiataloknak szó TV- és rádióműsorai, az internet szerepe, közösségi oldalak.

– *Környezet, technika világa*

Életkörülmények, lakhely, környezet, évszakok, időjárás, környezetvédelem, lokális, regionális problémák, helyi környezetvédelem, utazás, szálláslehetőségek, életmód német nyelvterületen, infrastruktúra, közintézmények, közlekedés, szolgáltatások, vásárlás, orvosi ellátás, állatvédelem, állattartás, kézművesség.

Turizmus, nyaralás, utazás, az utazások típusai, közlekedési eszközök, vendéglátás, földrajzi ismeretek a német nyelvű országokról, hazánkban a magyarországi németek által lakott területekről.

– *Politika és történelem*

Az együttélés szabályai, magyarországi nemzetiségek, a magyarországi német nemzetiség, német nemzetiség jogai és kötelességei.

Betekintés a nemzetiségi politika témakörébe. A magyarországi németek településtörténete. A német nyelvterületű országok közigazgatási tagozódása.

– *Német nyelv*

A magyarországi német és német nyelvjárások.

6.2. Irodalom

Szerzők és művek.

– *Népköltészet*: német és magyarországi német mondókák, népdalok, népi játékok, népmesék, mondák, közmondások. Gyűjtemények: pl. Katharina Wild, Regine Metzler: *Hoppe, hoppe Reiter*; Grete und Karl Horak: *Kinderlieder, Reime und Spiele der Ungarndeutschen* – in: *Ungarndeutsche Studien 2*.

– *Német szerzők versei, meséi, elbeszélései, egyszerű szerkezetű meseregények, gyermekregények részletei* (pl. Janosch: *Tiger und Bär im Straßenverkehr*; Helme Heine: *Freunde*; Luis Murschetz: *Der Maulwurf Grabowski*; James Krüss, Hans Manz, Josef Guggelmos).

– *Magyarországi német szerzők versei, meséi, elbeszélései*. Szerzők: pl. Erika Áts, Georg Fath, Josef Michaelis, Engelbert Rittinger, Valeria Koch. Gyűjtemények: *Igele-Bigele, Zauberhut, Jahresringe, Teufelsgipfel*.

6.3. Epikus művek jellemzői: idő, helyszín, a cselekményt alkotó elemek, szereplők.

6.4. Lírai alkotások: ritmus, rím, versszak, refrén.

6.5. Báb- és drámajátékok szövegei.

7. Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

7.1. Erkölcsi választások, érzelmi tartalmak (szeretet, együttérzés, segítőkészség).

7.2. Zenei, képzőművészeti vonatkozások a német nemzetiség kultúrájából.

7.3. Az irodalom társművészete: filmes és színházi feldolgozások.

9-12. évfolyam

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

1.1. Beszédhallás, hallás utáni értés.

Beszédszándékok (tájékoztatás, kapcsolattartás, beszélgetés, meggyőzés) beszélt nyelvi szövegek jellemzői; szóbeli összefoglalás, véleményalkotás.

Hallott szöveg fő gondolatmenetének követése, összefoglalása.

1.2. Összefüggő hallott szöveg (kiselőadás, prezentáció) követése, kulcsszavak azonosítása, érvek logikus elrendezése a szövegben.

Képek, ábrák, diagramok leírása, értelmezése.

1.3. Érvelés, vita, állásfoglalás.

Érvelés követése, abba bekapcsolódás, szó kérése, beszélgetés befejezése.

Logikus összefüggések bemutatása, következtetések levonása, önálló döntéshozás.

Különböző szerepekkel azonosulás, egyedi probléma megoldási javaslat.

Vélemény kifejezése önállóan választott nyelvi eszközökkel.

2. Olvasás, az írott szöveg megértése

2.1. Szövegértés.

A szöveg tartalmának, fontos gondolatainak megfelelő értelmezése.

Fontos információk, adatok visszakeresése, a szöveg átfutása, vagy a részletes olvasás révén.

Szövegek összefoglalásakor adatok, információk felhasználása.

2.2. Szövegértési stratégiák különböző nyomtatott és elektronikus, folyamatos és nem folyamatos szövegeken, valamint egyéb vizuális közlésekben.

2.3. Szövegelemzési eljárások.

Állásfoglalás. A szövegekben megjelenő problémák, döntések, konfliktusok és az azt kiváltó motívumok okainak értelmezése, értékelése.

Szövegekkel kapcsolatban saját vélemény megfogalmazása.

2.4. Közvetítés: német nyelvű szövegek fontos információinak magyar, illetve német nyelven történő összefoglalása.

2.5. Ábrák, képek, illusztrációk felhasználása a szöveg mondanivalója alapján.

3. Írás, szövegalkotás

3.1. Folyékony, olvasható, a mondanivalónak megfelelően jól tagolt, rendezett, áttekinthető íráskép.

3.2. Szövegalkotás.

Szövegtípusok (elbeszélés, leírás, jellemzés, rövid érvelés, esszé, értekezés, vita, önéletrajz, motivációs levél, kérvény, blog, baráti levél, hivatalos levél) jellemzői. Egyes szövegtípusok formai és tartalmi jegyei alapján önálló szövegek szerkesztése.

Összefüggések érzékeltetése, gondolati tagolás.

Különböző forrásokból származó információk egy írásműben történő értékelése, értelmezése, szintézis alkotása.

A német nyelvű média, internetes portálok felhasználása.

3.3. Nyelvtani, nyelvhelyességi, szövegtani, alapvető retorikai ismeretek.

3.4. Helyesírás: a szófaji és a mondattani ismeretek alkalmazása.

4. A tanulási képesség fejlesztése

4.1. A német nyelv vonatkozásában kulturált könyvtárhasználat, tudatos és biztonságos internethasználat.

4.2. Tanulást támogató eljárások.

Adatkeresés, anyaggyűjtés nyomtatott és elektronikus források segítségével; egynyelvű szótárak, értelmező szótárak használata.

Jegyzetelés, vázlatkészítés különféle eljárásokkal.

Jegyzet, vázlat alapján önálló szóbeli és írásbeli szövegalkotás.

Szépirodalmi művek, részletek értelmezése.

4.3. Problémamegoldó gondolkodás és szövegfeldolgozás, rendszerezés, következtetések levonása.

5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek a német nemzetiség anyanyelvéről

5.1. Kommunikációs helyzet, beszédpartner, téma, szituáció, beszédszándék.

A személyközi kommunikáció.

Vizuális (nem nyelvi) kommunikáció.

5.2. Az írott és a beszélt nyelv normái.

A német helyesírás alapjai.

A német nyelv megjelenési formái.

Nemzetiségi nyelvhasználat.

Diáknyelv.

5.3. Retorikai alapismeretek: az élőbeszéd fajtái.

5.4. Gyakran használt szó- és mondatalkotási szabályok felismerése és alkalmazása.

5.5. Stílus és jelentés.

Stíluselemek, felismerése.

6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

6.1. Közismereti témák

– *Életmód, életvezetés*

Társadalmi csoportok, szubkultúrák, divatos irányzatok, egyéniség, alkalmazkodás.

Az egyéni élet tervezése, jövőbeli tervek, szakmai élet – magánélet kilátásai, egészséges életmód, egészséges táplálkozás, betegségek.

Kábítószer fogyasztás, függőség.

Sport, extrém sport, élsport, veszélyek és felelősség.

Szabadidős szokások, fogyasztói szokások.

– *Társadalmi környezet*

Étkezési kultúra, élelmiszerek, gasztronómia, éttermi kultúra, főzés, reklámok, alapvető szükségletek, luxus.

Szolgáltatások, posta, bank, pénzváltás, utazásszervezés, utazási irodák.

Hagyományok, kulturális örökség, hagyományok változása, a hagyományok identitást meghatározó szerepe.

Nemzetiségi kultúrák, a haza és az identitás fogalma.

Városi élet – vidéki élet, a német nemzetiség falvainak kulturális élete.

Globalitás, helyi kultúra, az európai Unió, határok nélküliség, többnyelvűség.

– *Iskola, oktatás*

Oktatás, tanulás Magyarországon és a német nyelvű országokban.

A magyarországi németek iskolarendszere.

Iskolák a múltban és ma.

Műveltség, szakmaszerzés, munkanélküliség.

Továbbtanulás, pályaválasztás.

Főiskolai, egyetemi tanulmányok, ösztöndíjak.

– *Kultúra, média*

Irodalom, film, zene, modern művészetek a német nyelvű országokban.

A hazai német nemzetiségi művészek, képzőművészek bemutatása.

Információáramlás, tájékoztatás, véleményalkotás, az internet szerepe.

A magyarországi német nemzetiségi TV- és a rádióműsorok ismerete.
Német nyelvű könnyűzenei alkotások.

– *Környezet, technika világa*

A technika és a gazdaság fejlődése, találmányok, túlnépesedés.

Környezetvédelem, projektek.

Problémák és kihívások, érdekellentétek.

Aktuális kérdéseket megszólaltató irodalmi alkotások, színdarabok, filmek.

– *Politika és történelem*

Tudatosság, öntudat, személyi szabadság, szolidaritás, társadalmi felelősség.

Nemzetiségi politika, a magyarországi németiség politikai, társadalmi szervezetei, ifjúsági szervezetek, német nemzetiségi önkormányzatok, nemzetiségi választások.

A második világháború utáni német történelem főbb eseményei (Az NSZK és az NDK létrejötte. A fal. Az NDK politikai rendszere, emberi sorsok. A fal ledöntése. Az újraegyesítés és következményei.).

– *Német nyelv*

A német nyelv változatai.

A magyarországi németek nyelvhasználata, nyelvjárások.

A német nyelv szerepe Európában és a nagyvilágban.

Kétnyelvűség, többnyelvűség.

6.2. Irodalom

Ifjúsági irodalom, a magyarországi német nemzetiség irodalma, művek értelmezése, összefüggések feltárása.

Német nyelvű sajtó, hír, tudósítás, kommentár, interjú, riport, hirdetés, szórakoztató mellékletek, bulvársajtó, reklámok.

A magyarországi német nyelvű sajtó.

Magyarországi német média, a TV és a rádió nemzetiségi műsorainak ismerete.

Szerzők és művek.

– *Magyarországi német írók, költők alkotásainak műközpontú elemzése.* Szerzők: pl. Georg Wittmann, Ludwig Fischer, Engelbert Rittinger, Georg Fath, Josef Mikonya, Franz Zeltner, Claus Klotz, Valéria Koch, Erika Áts, Josef Michaelis, Robert Becker, Angela Korb művei.

– Lessing fabulái közül kettő.

– Egy-egy Goethe, Schiller, Heine költemény, ill. ballada (pl. Goethe: *Mailed, Heidenröslein, Wanderers Nachtlied, Erlkönig*; Schiller: *Der Handschuh*; Heine: *Die Loreley*).

– Egy szabadon választott ifjúsági regény vagy krimi feldolgozása (pl. Erich Kästner: *Emil und die Detektive*; E.T.A. Hoffmann: *Das Fräulein von Scuderi*; Nöstlinger: *Die Ilse ist weg*; Mirjam Pressler: *Bitterschokolade*; Hans-Peter Richter: *Damals war es Friedrich*).

– Rövid történetek. Szerzők: pl. Heinrich Böll, Wolfgang Borchert, Edith Schreiber-Wicke.

– Egy színmű megtekintése színházban német nyelven.

– Dalszövegek a német pop-rock zene köréből.

6.3. Epikus művek jellemzői: idő, helyszín, a cselekményt alkotó elemek, szereplők.

6.4. Lírai alkotások: ritmus, rím, versszak, refrén.

6.5. A ballada és „Kurzgeschichte” jellemzői.

7. Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

7.1. A kulturális hagyomány szerepe a nemzetiségi identitás és a helyi kötődés kialakításában.

7.2. Néhány alapvető emberi léthelyzet irodalmi megjelenítése.

2. Német népismeret

(Valamennyi nevelési-oktatási forma)

Fejlesztési feladatok

A fejlesztési feladatok szerkezete

1. Ismeretszerzés, tanulás
2. Kritikai gondolkodás
3. Kommunikáció
4. Tájékozódás térben – időben
5. A reflexiót irányító kérdések

1. Ismeretszerzés, tanulás

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
A tanuló saját személye, család, rokoni viszonyok.	A település lakossága, élete, személyes élmények alapján.	Ismeretszerzés tanórákon és források segítségével a magyarországi németiség történelméről, földrajzáról és kultúrájáról.	A hazai németiség történelmének és jelenének tudatos feldolgozása. A magyarországi németiség történelmi szerepének áttekintése, a betelepítéstől a jelenkorig. Ok és okozati összefüggés feltárása emberi sorsok bemutatásán keresztül.
Ismerkedés a hagyományokkal és szokásokkal tapasztalás alapján.	Családi és egyházi ünnepek, illetve a naptári év szokásainak és hagyományainak felelevenítése tapasztalás és olvassmányélmény alapján.	A naptári évhez és a valláshoz kötődő ünnepek és szokások ismerete és bemutatása. Családi és egyházi ünnepek, szokások felelevenítése, dramatizálása, megjelenítése projekteken.	A hagyományok jellegének, lényegének és eredetének feldolgozása, ismerete. A hagyományok megváltozása, mai megjelenési formái. Egyéni és csoportos projektek kidolgozása.
Életmód (munka, étkezés, kert, ruházkodás) régen és ma személyes élmények alapján.	Betekintés nyerése életmódba, szokásokba, konyhaművészetbe, ruházatba. A szerzett ismeretek rendszerezése tanórán és bemutatása.	A régi és a mai főzési és étkezési szokások jellegzetességei a német családokban. Projektek készítése, ezek prezentálása.	Hagyományos és modern konyha, egészséges étkezés. Az étkezés gazdasági vonatkozásai.
Hagyományos kézműves foglalkozások megismerése a lakóhelyen.	Régi foglalkozások és termékeinek megismerése a lakóhelyen vagy környékén. Projektek készítése a témában.	Betekintés nyerése a német paraszti és iparos világ mindennapi életébe tájházak kiállításainak megtekintésével vagy projekteken keresztül gyűjtőmunkával. Hagyományos kézműves mesterségek (pl. mézeskalácssütő, kékfestő) megismerése, műhelyek, kiállítások megtekintése.	Jellemző foglalkozások és munkaerőpiac, tanulási lehetőségek régen és ma.
A helyi népviselet ruhadarabjainak felismerése.	A helyi népviselet hétköznapi és ünnepi ruhadarabjainak megismerése.	A népviselet ismerete regionális szinten személyes tapasztalás és fényképek alapján. Jellemző motívumok és színek megnevezése.	Öltözködés régen és ma. A népviselet elemeinek szerepe a mai öltözködésben. A viselet, mint az identitás kifejezése.
Egyszerű dalok, körjátékok, táncok ismerete.	Népdalok és néhány jellemző néptánc megtanulása. Hangszerek megismerése.	A német népdal- és néptáncok jellemző jegyeinek megismerése. Népdalok tanulása, ezek jellemzői. Néhány néptánc megtanulása, gyűjtése a lakóhelyen.	A hazai német zenei- és néptánc hagyományok feldolgozása kutató munka és szakirodalom alapján. A hagyományos zene-, dal- és táncmotívumok megjelenése modern

			feldolgozásokban.
A korosztálynak megfelelő média: színdarab megtekintése, szokások dramatizált előadása. A hazai német tv adás gyerekeknek szóló programjai és a Neue Zeitung gyerekvatának rendszeres figyelemmel kísérése.	A korosztálynak megfelelő média: színdarab megtekintése, szokások dramatizált előadása. A hazai német tv adás gyerekeknek szóló programjai és a Neue Zeitung gyerekvatának rendszeres figyelemmel kísérése.	A magyarországi német média megjelenési formáinak ismerete: elektronikus és nyomtatott sajtó.	A magyarországi német média megjelenési formáinak (elektronikus és nyomtatott sajtó) ismerete, vélemény alkotása és kommentálás.
Együttműködés és felelősségvállalás a mindennapokban: családban és iskolában.	Szabályok felállítása és betartása a tanulók személyes életterében.	A „nemzetiség” fogalmának definiálása, a magyarországi németek területi megoszlása és érdekképviselése.	A nemzetiség önszerveződésének lehetősége és megvalósulásuk helyben és országosan. A nemzetiségi jogok gyakorlásának lehetőségei a fiatalok és felnőttek számára játékos (szerepjáték) formában.
Az életkori sajátosságoknak megfelelően tanítói irányítással tárgyi és szellemi értékek gyűjtése. Cselekvésközpontú és tapasztaláson alapuló tanulás.	Információk gyűjtése adott témához. A tanultak felhasználása irányított feladathelyzetekben. A gyakorolt prezentációs technikák feladatnak megfelelő alkalmazása.	Téma projektalapú feldolgozása és bemutatása csoportosan. Szakirodalom feldolgozása tanári segítséggel, a jegyzetelés, lényegkiemelés technikájának elsajátítása. Ismert prezentációs technikák alkalmazása a feladatnak és célcsoportnak megfelelően.	Kutatómunka az érettségi vizsga témakörei kapcsán bármely témában: egyéni és csoportos projektek kivitelezése. Prezentációs technikák önálló kiválasztása és alkalmazása. Szakirodalom önálló feldolgozása, a jegyzetelés, lényegkiemelés alkalmazása. A szakirodalmi hivatkozások jelölésének alkalmazása.

2. Kritikai gondolkodás

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Adott téma kapcsán kérdések megválaszolása. A „rég” és „mai” közti különbségek felismerése.	Kérdések megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban.	Adott témában összefüggések felismerése tanári irányítással.	Összefüggések felismerése és feltárása a németiséget érintő témákban, pl. a történelmi események és a nemzetiség mai helyzete között. Önálló véleményalkotás.
A népek és népcsoportok különbözőségeinek felismerése.	A német népcsoport egyéni arculatának jellemzői. Első lépések a hovatartozás felismerése felé.	A hazai németiség történetének ismerete és figyelemmel kísérése. Más népcsoportokkal való együttélés kérdései	Önálló vélemény kialakítása a német nemzetiség múltjáról és jelenéről, az életmód, a kultúra és a politika

		személyes és olvasmányélmények alapján. Az identitás tudatossá válásának fejlesztése.	témaköreinek vitás kérdéseiben. Az identitás tudatossága.
A népcsoport kultúrájának és hagyományainak megismerése játékos formában. A kultúra és a hagyományápolás szépségének és fontosságának felismertetése.	A nemzetiségek életéből vett jelenetek elbeszélése, eljátszása különböző szempontokból. Hagyományok újjáélesztése.	Önálló vélemény és kérdések megfogalmazása eseményekről, jelenségekről, személyekről, a nemzetiség elmúlt és jelen sorsával, sorsfordulóival kapcsolatban.	Források, történelmi és publicisztikai írások elemzése során az ok-okozati viszonyok feltárása. A történelmi hitelesség vizsgálata szépirodalmi művek és filmek üzenetében.
A lakóhely néhány gyakran használt nyelvjárási kifejezéseinek megértése és alkalmazása adott témához kapcsolódóan.	Nyelvjárási kifejezések és irodalmi nyelvi változataik összevetése.	A hazai német nyelvjárások területi megoszlása és néhány jellemzőjének ismerete.	A német nyelv megjelenési formái: nyelvjárás és irodalmi nyelv, nyelvhasználat. A nyelv és identitás összefüggéseinek felismerése. A „nyelvi nemzetiség” fogalmának tudatos használata.
Felelősségvállalás a mindennapokban: család, iskola, barátok.	Szabályok felállítása és betartása, a jogokkal való élés a mindennapokban.	A német anyanemzet és a magyarországi németség kultúrájának és történelmének kapcsolódási pontjai. A különböző népcsoportok egymás mellett élésének formái. Az iskolai partnerkapcsolatok lehetőségeinek kihasználása az anyanemzet és a hazai németség együttműködésében.	A hazai nemzetiségek jogainak, a törvényi háttér ismerete, annak kritikus szemlélete. A hazai németség nemzetközi kapcsolatainak és szerepének ismerete, kritikai bemutatása a múltban és jelenben. A személyes identitás felvállalása. Aktív részvétel az ifjúsági szervezetek munkájában. A népcsoport jövőképe alakításában tudatos szerepvállalás.

3. Kommunikáció

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Beszélgetés a családban és rokonságban a nemzetiséghez tartozó személyekkel életükről.	A településen interjúk készítése, beszélgetés, irányított gyűjtőmunka tanári segítséggel.	Források (nyomtatott, szóbeli, média) olvasása és értelmezése az adott témában, szóbeli órai prezentáció, beszélgetésben aktív részvétel.	Nemzetiségi témákról folyó vitákban való aktív részvétel, érvelés a saját álláspont mellett. Tudósítás a németség kulturális és politikai eseményeiről. Interjúkészítés aktuális kérdésekről.
Témákhoz kötődő nyelvjárási szavak	Témákhoz kötődő nyelvjárási szavak	A nyelvjárási szókinccs irányított bővítése	Összefüggő nyelvjárási szöveg átültetése az

felismerése és reprodukciója a korosztálynak megfelelően.	felismerése, reprodukciója és gyűjtése a korosztálynak megfelelően.	feladatok segítségével.	irodalmi német nyelvbe irányítással.
Párbeszéd kommunikációs helyzetekben egyetértés, kétség/bizonytalanság, elutasítás kifejezése egyszerű nyelvi eszközökkel.	Párbeszéd kommunikációs helyzetekben egyetértés, kétség/bizonytalanság, elutasítás kifejezése változatos nyelvi eszközökkel.	Párbeszéd kommunikációs helyzetekben mások szóbeli megnyilatkozásainak összefoglalása, a lényegi megállapítások kiemelése és azokkal kapcsolatban állásfoglalás.	Párbeszéd kommunikációs helyzetekben érvelés, a szakmaiság elve alapján, az egyetértés, illetve elutasítás indoklása differenciált nyelvi eszközökkel.
Lírai, elbeszélő és dramatikus szövegek előadása, szerepjáték alakítása.	Lírai, elbeszélő és dramatikus szövegek előadása a műfaj elvárásainak megfelelő formában és intonációval.	Lírai, elbeszélő és dramatikus szövegek előadása, a szerepek megformálása, a testbeszéd és szöveg összhangba hozása.	Saját és idegen szövegek megtervezése és előadása a szövegfajtának és a szándékolt hatásnak megfelelően.
Osztályprojektek kapcsán szóbeli beszámoló a saját tapasztalatokról. Rajzok, modellek, makettek készítése, azok bemutatása.	Projekt munkák bemutatása írásban és szóban.	Projekt munkák bemutatása írásban és szóban, azok kapcsán vélemény megformálása. Az írott és elektronikus média megbeszélése tanórán. Beszélgetés azok kapcsán a korosztálynak megfelelő szinten a nemzetiségpolitika témaköreiről.	Önálló projekt prezentáció. Témához kapcsolódóan vitás kérdések felvetése, vélemények ütköztetése. Beszámoló a német rádió- és tévé műsorok, valamint a német nyelvű sajtó témaválasztásairól és objektív tájékoztatásáról.
A szöveg lényegi információinak megnevezése.	A szöveg, vagy annak egy bekezdése lényegi információ tartalmának megnevezése. Az egyszerűen megfogalmazott információk egymástól való elkülönítése.	A szöveg, vagy annak egy bekezdése lényegi információ tartalmának megnevezése. A megfogalmazott információk egymástól való elkülönítése a feladat elvárásainak megfelelően, illetve a problémafelvetés tükrében való alkalmazása.	Komplex szöveg információ tartalmának és/vagy egy bekezdésének lényegi elemeinek nyelvileg differenciált megnevezése. A szöveg információinak részleteiben való megértése és a feladat elvárásainak megfelelő, illetve a problémafelvetés tükrében való alkalmazása.

4. Tájékozódás térben – időben

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Az idő tagolására és múlására (család régen és ma) vonatkozó kifejezések	Az idő tagolására szolgáló kifejezések bővítése: a történelmi idő kifejezések	Tájékozódás az időben nyomtatott és elektronikus ismeretforrások	A történelmi sorsfordulókkal és a nemzetiség mai helyzetére

helyes használata.	(évszázad) alkalmazása.	segítségével.	vonatkozó ismeretekkel kapcsolatos időbeli tájékozódás.
A helyet meghatározó kifejezések elsajátítása és gyakorlása. Múltbeli események elmesélése rövid mondatokban. A projektek kapcsán meglátogatott falvak, illetve azokon belüli épületek elhelyezkedése.	A településre vonatkozó helymeghatározások (templom, iskola, temető). Település keletkezése. Földrajzi tájékozódás a tanult, illetve gyűjtött ismeretekhez kapcsolódóan. Múzeumlátogatás, a falvak elrendezése, alaprajza.	A németység betelepítésével kapcsolatos helyismeret: térképhasználat. Magyarország németek lakta területeinek ismerete. A hazai németység intézményeinek elhelyezkedése és funkciója.	A hazai németység területi elhelyezkedése a betelepítéstől napjainkig. A népcsoport helyzetének elemzése a történelem során és a mai helyzet kapcsán különböző adatok és ismeretforrások tükrében (népszámlálási adatok, sajtó, internet). A népcsoport intézményei, azok honlapjairól információk gyűjtése.

5. A reflexiót irányító kérdések

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
A tanulóknál alakuljon ki az a felismerés, hogy a népcsoporthoz való tartozás kulturális többletet jelent.	A tanulók keressenek választ olyan kérdésekre, amelyek identitásuk kialakulásához vezetnek: kik tartoznak az egyes népcsoportokhoz, kik a németek, hogyan élnek együtt a többségi nemzettel stb.	A tanulóknál alakuljon ki az igény az identitás vállalására: foglalkoztassák olyan kérdések, mint a gyökereik, a népcsoport nyelve, kultúrája, helyzete, nemzetiségpolitikai vonatkozásai.	Az önkifejezés formája: a tanulók tudatosan vállalják hovatartozásukat és tudják azt kifejezésre juttatni.
A tanulókat foglalkoztassák olyan kérdések, amelyek arra irányulnak, hogy hasonlóak társaikhoz és mégis kicsit mások.	A tanulókat foglalkoztassa az a problematika, hogy mit jelent számukra németnek lenni.	Tudatosuljon a tanulóknál, hogy többféle identitása is lehet egy embernek, találják meg a számukra legfontosabb értékeket.	A tanulók legyenek nyitottak más nyelvek és kultúrák iránt. Ismerjék saját gyökereiket és legyen pozitív jövőképük.
A tanulók érdeklődjenek családjuk gyökerei iránt: családfa készítése.	A tanulók érdeklődjenek családjuk és a népcsoport múltja és gyökerei iránt.	A tanulók ismerjék fel a nyelvtudás előnyeit és fontosságát a saját maguk és népcsoportjuk számára.	A tanulók ismerjék a nyelvtudásban és a népcsoporthoz való tartozásban rejlő lehetőségeket és ezzel kapcsolatos kötelességeiket.
A család régen és ma, az együttélés szokásrendszere.	A tanulók találják meg a korábban élt generációk értékeit, hasonlítsák össze a mai értékrenddel.	Alakuljon ki a másság megértése és elfogadása.	Legyen jellemző a tolerancia, alakuljon ki a konfliktuskezelés, problémamegoldás képessége.

Közműveltségi tartalmak

1. A tantárgy sajátosságai

A népismeret tantárgy sajátos és egyben központi helyet foglal el a nemzetiségi nevelésben. Elsődleges célja a meglévő identitás megőrzése és a hiányzó kialakítása. A tanulók megismerik gyökereiket, a németység életmódját családjuk példáján és a szellemi és tárgyi hagyaték kapcsán. Megismerik a népzenei és néptánc hagyományokat,

azokat a gyakorlatban alkalmazni tudják. Megismerkednek a naptári év szokásaival és a családdal kapcsolatos hagyományokkal, tudnak a korosztályuknak megfelelő gyűjtőmunkát végezni és az eredményeket bemutatni. Ismerik a magyarországi német nép- és műköltészet alkotásait, néhányat szöveghűen felidéznek, tudnak dramatizált népszokásokat előadni. Az ismeretszerzéssel párhuzamosan bővül szókincsük és fejlődik nyelvi kompetenciájuk is. Megtanulják a népcsoporttal kapcsolatos történelmi eseményeket értékelni és ezek kihatásait elemezni, amely egyben elengedhetetlen része a nemzetiségpolitikai szerepvállalásnak. Fontos ismérve a tantárgynak, hogy kooperatív és nyitott munkaformákat alkalmaz, ezzel is hozzájárulva a tananyag élmény közeli és változatos feldolgozásához.

2. A tantárgy tantervének vázlatos felépítése:

1-4. évfolyam

- Család, rokoni viszonyok, generációk együttélése.
- Naptári ünnepek, szokások.
- Lakóhely (iskola, templom, tájház stb.) és közvetlen környezet (ház berendezése, használati eszközök, háziállatok, növények).
- Néhány népi mesterség, termékek (pl. csuhébabák, tojásfestés, mézeskalácssütés, babakészítés).
- Népviselet.
- Étkezési szokások.
- A magyarországi németek nyelve: nyelvjárási szavak, irodalmi nyelv.
- Dalok, táncok, gyermekjátékok.
- *Népköltészet*: magyarországi német és német mondókák, népdalok, kiszámolók, népi játékok, találós kérdések, mesék, mesefajták. Gyűjtemények: pl. Katharina Wild-Regine Metzler: *Hoppe, hoppe, Reiter*; Grete und Karl Horak: *Kinderlieder, Reime und Spiele der Ungarndeutschen – in: Ungarndeutsche Studien 2*.
- *Magyarországi német szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései*. Szerzők: pl. Erika Áts, Georg Fath, Josef Michaelis, Valentin Pintz, Engelbert Rittinger, Valeria Koch. Gyűjtemények: *Igele-Bigele; Zauberhut*.

5-8. évfolyam

- Naptári évhez kapcsolódó népszokások, az évszakokhoz kapcsolódó munkálatok.
- Lakóhely és lakóház, ezek berendezése, tájházak és berendezéseik. Ház körüli munkálatok. Dülőnevek.
- Tájházak, németek lakta vidékek.
- Étkezési szokások, a német konyha sajátosságai, tartósítás.
- Az iskola régen és ma.
- Szabadidő eltöltése, szórakozás régen és ma.
- Népviselet.
- Népi gyógymódok.
- Népzene és néptánc.
- A magyarországi németek hagyományai, nyelve, kultúrája. A nyelvvel kapcsolatos ismeretek: történetek, témákhoz kapcsolódó kifejezések.
- A magyarországi német média. Írott és elektronikus sajtó, kiadványok.
- A magyarországi németek betelepítése.
- Nemzetiségek Európában és hazánkban, szimbólumok.
- Német nyelvjárási területek.
- *Népköltészet*: mesék és mondák Ede Herger, Karl Vargha, Josef Michaelis gyűjteményeiből és feldolgozásaiból.
- *A magyarországi német irodalom néhány alkotása*. Szerzők: pl. Josef Michaelis, Valeria Koch, Georg Fath, Engelbert Rittinger.
- *Dialogikus szövegek, jelenetek előadása* (pl. ünnepekhez kapcsolódó jelenetek, feldolgozott mesék), egy német nyelvű színházi előadás megtekintése.

9-12. évfolyam

- A család: gondolkodás, értékrend, az értékek változása (szólások, közmondások tükrében).
- A magyarországi németek története a korai kapcsolatoktól a 18. századi betelepítésen át napjainkig.
- A népcsoport helye és szerepe az anyaországgal és Európával való kapcsolatban.

- A népszokások és azok eredete.
- Környezet: települések és azok formái, berendezése, dűlőnevek.
- Népviselet.
- Népi mesterségek.
- Étkezési szokások.
- Nyelv és identitás. Azonosságtudat kifejezése. A nyelv szerepe: anyanyelv, a nemzetiség nyelve, idegen nyelv.
- A német nyelv megjelenési formái: nyelvjárások Magyarországon és a német nyelvterületen, irodalmi nyelv.
- Nemzetiségek Magyarországon: nemzetiségi törvény, iskolarendszer, a népcsoportok helyzete, nemzetiségpolitika, önkormányzati rendszer, választások.
- Művészeti alkotások és alkotóik (zene, képzőművészet).
- *Magyarországi német irodalom*: a nemzetiségi lét tematikus visszatükröződése, nyolc-tíz prózai mű (szerzők: pl. Josef Mikonya, Ludwig Fischer, Franz Sziebert, Stefan Raile, Claus Klotz, Angela Korb, Valeria Koch, Martin Thomann, Christina Arnold); tíz-tizenöt lírai alkotás (szerzők: pl. Valeria Koch, Engelberg Rittinger, Robert Becker, Josef Michaelis, Claus Klotz, Franz Zeltner, Koloman Brenner, Angela Korb, Nelu Bradean-Ebinger, Georg Fath, Erika Áts, Alfred Manz, Béla Bayer, Christina Arnold).

F) ROMÁN NEMZETISÉGI NEVELÉS-OKTATÁS

1.1. Román nyelv és irodalom

(Anyanyelvű és kétnyelvű nemzetiségi nevelési-oktatási forma)

Fejlesztési feladatok

A fejlesztési feladatok szerkezete

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása
2. Olvasás, írott szöveg megértése
3. Írás, szövegalkotás
4. A tanulási képesség fejlesztése
5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről
6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése
7. Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

Az önfejlesztéshez és a társas-társadalmi párbeszédhez szükséges nyelvi képességek fejlesztése. A beszédpartnerhez alkalmazkodó, a beszédhelyzetnek megfelelő nyelvi magatartás kialakítása.

Hangzó szövegek verbális és nem verbális kódjainak megértése. Törekvés a megértésre, a megértési hibák reflexiója, korrigálása.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Törekvés a román nyelvre jellemző gondos hangképzésre, az „ă”, „â” hangok, valamint a <i>diftongusok, triftongusok</i> minél helyesebb kiejtésére.	Törekvés az érthető szóbeli közlésre, a helyes kiejtésre („ă”, „â” hangok, <i>diftongusok, triftongusok</i>).	Törekvés a helyes artikulációra, <i>a hang, mondat, - és szövegfonetikai eszközök</i> helyes alkalmazására.	Lényegre törő, <i>gördülékeny szövegalkotás</i> .
A román nyelvi kompetencia alapjainak az elsajátítása. <i>Egyszerű közlésformák megértése.</i> Gondolatközlés egyszerű szövegformálással.	Törekvés a beszédhelyzetnek megfelelő közlésformák alkalmazására. <i>A különböző modalitású mondatok</i> változatos használata a közlési célknak és szándéknak megfelelően.	Alkalmazkodás a közlésfolyamat tényezőihez a különböző valós beszédhelyzetekben. Törekvés a beszédhelyzetnek legmegfelelőbb közlésformák alkalmazására. A különböző modalitású mondatok változatos és biztonságos használata a közlési szándéknak megfelelően. Az egyéni beszéd-sajátosságok megfigyelése.	A helyes kiejtési mód eszközeinek biztonságos alkalmazása a kommunikáció folyamatában. Az egyéni kifejezőmód tudatos fejlesztése, tökéletesítése. Az egyéni adottságok kihasználása a különböző modalitású mondatok formálásakor.
A hangsúly és hanglejtés alkalmazása a különböző mondatátípusokban.	Egyre nagyobb figyelem a szünetre, a hanglejtésre, hangerőre, mondatdallamra.	Tudatos törekvés a szövegfonetikai eszközök helyes alkalmazására.	Szép, igényes, kifejező román beszéd (<i>helyes hangképzés, hangerő, hanglejtés...</i>).
A hallott információk és	A hallott szöveg	Különböző szövegtípusok	Különböző szövegek (<i>pl.</i>

egyszerűbb szövegek érzelmi tartalmának megértése. Gondolatok egyszerű, érthető közlése. Törekvés az érzékletességre.	tartalmának megértése és lényegének kiemelése. Törekvés az érzékletességre, a pontosságra.	megértése. A lényeg kiemelése, összegzése és prezentálása egyre gördülékenyebb stílusban.	<i>gyors tempójú médiaszövegek</i>) tartalmának megértése, értelmezése. Tudatos törekvés a gondolatok egyre árnyaltabb, változatosabb és hatásosabb kifejezésére.
Értelmes párbeszéd folytatása (<i>osztálytárssal, nagyszülővel, tanítóval</i>).	Alkalmazkodás a mindenkori kommunikációs szituációhoz, a beszélgető társhoz, a hallgatósághoz. Önálló vélemény formálása és érthető kifejezése egy-egy évrre összpontosítva.	Aktív bekapcsolódás a különböző kommunikációs folyamatba. Saját vélemény megvédése <i>pro és kontra érvekkel</i> . Mások véleményének meghallgatása és figyelembevétele.	Aktív bekapcsolódás egy többszereplős kommunikációs folyamatba. Törekvés a beszélgetőpartner igényének felismerésére, véleményének türelmes meghallgatására és figyelembevételére. Az „elbeszélgetés” helyett a kritikus és építő jellegű párbeszéd kezdeményezése.
A <i>gesztusnyelv</i> néhány jelének ismerete. A testbeszéd megfigyelése.	A <i>nem nyelvi kifejezőeszközök</i> alkalmazása a különféle beszédhelyzetekben.	Törekvés az élőszavas közlés és a <i>gesztusnyelv</i> harmonizálására különböző beszédhelyzetekben. Igény a helyes testbeszédre (<i>pl.: szemkontaktus a beszélgetőpartnerrel</i>).	A <i>testbeszéd</i> helyes alkalmazása a kommunikációs folyamatban (<i>pl.: szemkontaktus megteremtése a beszélgetőpartnerrel, kifejező arcjátékok</i>). Szöveggel összehangolt gesztikuláció.
Részvétel a közösség dramatikus játékaiban (<i>pl.: egy-egy népszokás megjelenítésében</i>). <i>Memoriterek</i> .	Különböző dramatikus formák kipróbálása (<i>mesejelenet, bábjáték, árnyjáték, pantomim; improvizáció; vers-és prózamonadás</i>). Lírai és prózai szövegek megtanulása és szövegű reprodukálása.	Vers-és prózamonadás egyre mélyebb lelki affinitással.	Tudatos törekvés a szuggesztív előadásmódra, az egyéni adottságok kamatoztatására. Kellő figyelem a hangszínváltozásra, a szünetekre, a hanglejtésre, a mondatdallamra; a szuggesztív előadásmódra.
Az IST eszközök használata. Olvasmányok és mozgóképélmények befogadása. Ezekkel kapcsolatos gondolatok élőszavas megfogalmazása egyszerű és bővített mondat szerkesztéssel.	Audio- vizuális eszközökkel megjelenített olvasmányok tartalmának összefoglalása érthető szóbeli közlésben. Társalgás Messengeren.	IST eszközökkel prezentált, megfilmesített olvasmányok tartalmának összefoglalása önálló véleményalkotással. Interjúkészítés.	A tudományok és művészetek nyelvének ismerete (<i>film, színház</i>). Többjelentésű megnevezések megértése, és azok üzenetének szóbeli kifejtése, összegzése.
Tanulópárok párbeszéde, közös nyelvgyakorlása. Bekapcsolódás a tanulócsoporthoz beszélgetéseibe.	Saját vélemény megfogalmazása és megvédése egy többszereplős társalgási folyamatban.	Érvelő véleményalkotás többszereplős beszédhelyzetben. A beszélgetőtársak véleményének meghallgatása, és az arra való helyes reagálás. Mások érvelésének ésszerű elfogadása vagy elutasítása.	Együttműködés és toleráns magatartás tanúsítása csoportmunkában. A <i>vita</i> nyelvi és etikai szabályainak alkalmazása egy többszereplős beszédhelyzetben. A saját vélemény ismételt átgondolása. A kommunikációs zavarok megszüntetése, félreértések tisztázása.

2. Olvasás, írott szöveg megértése

A korosztálynak megfelelő olvasási és szövegértési képességek folyamatos differenciálása és mélyítése. Az értő hangos és néma olvasás, a megértés szóbeli és írásbeli alkalmazása az elemi feladatmegoldástól – a beszélgetésen át – az önálló írásműig. A szerzői álláspont azonosítása, a mondottakhoz való viszony értékelése, a szövegben kifejtett vélemény bírálata.

1-4. évfolyam	5-6.évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Az olvasás jelrendszerének elsajátítása a fokozatosság elvének, a tanulók képességeinek figyelembevételével. Szavak, szószerkezetek és különböző modalitású mondatfajták hanglejtés-és dallamkülönbségének észrevétele.	Szavak, szószerkezetek és különböző mondatfajták (<i>kijelentő, kérdő, óhajtó, felkiáltó, felszólító</i>) hanglejtésének, mondatdallamának megfigyelése és reprodukálása a hangos olvasásban.	Szavak, szószerkezetek és különböző modalitású mondatok hanglejtésének és mondatdallamának megfigyelése és helyes reprodukálása a hangos olvasásban.	Szavak, szószerkezetek és különböző modalitású mondatok hanglejtésének és mondatdallamának megfigyelése, helyes és biztonságos reprodukálása a hangos olvasásban.
Az értelmező olvasás folyamatos gyakorlása.	A szövegértő olvasást segítő technikák fokozatos elsajátítása, gyakorlása.	A szövegértő olvasás képességének fokozatos fejlesztése a különböző olvasási típusok megismerésével és gyakorlásával.	A különböző olvasástípusok gyakorlása és hatékony alkalmazása az értő-érző olvasóvá válás folyamatában.
Ismert tartalmú szövegek (<i>néma és hangos</i>) olvasása némileg lassú (<i>szótagoló</i>) tempóban.	Ismert (<i>majd ismeretlen</i>) tartalmú szépirodalmi és közismereti szövegek értelmező (<i>néma és hangos</i>) olvasása megfelelő tempóban.	Különböző szövegtípusok értelmező olvasása egyre kifinomultabb mondatdallammal és lendületesebb tempóban.	Szövegolvasás és értelmezés helyes hanglejtéssel, kifinomult mondatdallammal és lendületes tempóban.
Egyszerű, könnyű stílusú szövegek szó szerinti jelentésének megértése.	A szavak konkrét és átvitt jelentéstartalmának felismerése a szöveg kontextusában.	A szöveg többletjelentéseinek egyre önállóbb megfejtése.	A szöveg többletjelentéseinek mélyreható értelmezése.
Az olvasott irodalmi és közismereti szövegben rejlő információk visszakeresése tanítói irányítással. Egy-két mondatos vélemény megfogalmazása.	Az olvasott irodalmi és közismereti szöveg lényegének kiemelése, összegzése. Tartalmával kapcsolatos vélemény kifejezése néhány mondatban.	Az olvasott szépirodalmi szöveg tartalmának felidézése, a szereplők jellemzése, cselekedeteik, helyzetfelismerő képességeik megítélése <i>pro- és kontra érvekkel</i> . A közismereti szöveg információ- tartalmának megértése és összegzése.	Az olvasott szépirodalmi szöveg mögöttes jelentéseinek értelmezése önálló véleményalkotással. A közismereti szöveg helyes olvasása, pontos értelmezése és összefoglalása.
A szépirodalmi és a közismereti szövegfajták megkülönböztetése.	A különböző szövegfajták közötti különbség megfigyelése. Az életkornak megfelelő szövegek feldolgozása (<i>téma, ok-okozati összefüggések felismerése</i>).	A szépirodalmi szövegek műfaji különbségének felismerése (<i>pl.: lírai költemény, elbeszélés</i>). A lírai alkotásokban megjelenő szóképek, alakzatok felismerése (<i>pl.: ismétlés, fokozás, hasonlat, metafora, megszemélyesítés</i>). Közismereti szövegek önálló olvasása, megértése és elemzése	Különböző műfajú és rendeltetészerű szövegek logikai-jelentéstani-formai összefüggéseinek megértése; jelentésrétegeinek feltárása.

		(<i>téma megállapítása; lényeg kiemelése; ok-okozati összefüggések</i>).	
Az aktív szókincs gyarapítása az olvasmányélmény alapján. Pl.: mese értelmezése, szereplőinek jellemzése (<i>szinonimák, antonimák</i>).	A szókézlet bővítése különböző szövegtípusok (<i>tájékoztató, érvelő, kifejező</i>) olvasásával. Szókincsbővítés.	Szókincsgyarapítás önálló és csoportos munkával. Szövegértelmezési viták (<i>érvek, ellenérvek</i>).	Szókincsbővítés a nyelv minden rétegére kiterjedően. Különböző műveltségi területeket érintő szövegek feldolgozása önálló és/vagy csoportmunkában.
Ismerkedés az IST eszközök nyújtotta olvasási lehetőségekkel. Képek, illusztrációk megnevezése egyszerű nyelvi kifejezésekkel.	Szöveggel és rajzokkal prezentált (<i>pl.: meseszöveg</i>) rövid tartalmi összegzése.	Képregény-részlet olvasása, értelmezése. Néhány mondatos összegzése önálló véleményalkotással.	<i>Power-point</i> prezentációkkal megjelenített szövegek megértése, értelmezése; összegzése önálló véleményalkotással.

3. Írás, szövegalkotás

Az anyanyelvű írásbeliség normáinak megismerése, az életkorral és a nevelés-oktatás igényeinek megfelelő írástechnika, olvasható betűformák, esztétikus íráskép, lényegfelismerő, áttekinthető jegyzetek és vázlatkészítés. Biztos problémalátás, problémaérzékeny helyesírás. Szövegtípusok és műfajok széles körének alapos ismerete. Saját álláspont pontos, önálló kifejtése, kiegészítés, újraírás, kreatív írás.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Bevezetés a román betűvetés „művészetébe”. Az írás jelrendszerének elsajátítása lépésről lépésre. Néhány egyszerű mondat logikus összekapcsolása, szöveggé formálása.	Olvasható, szép és rendezett írás. Megfelelő gyorsaságú tollbamondás a helyesírási szabályok követésével.	A tanulók életkori sajátosságainak megfelelő, jól olvasható helyesírási és nyelvhelyességi szabályokat követő írásmód.	A román helyesírási és nyelvhelyességi normákat követő, olvasható, szép és hatékony írásmód.
Szövegalkotási és szövegszerkesztési alapismeretek elsajátítása (<i>papíralapú és elektronikus közlésformák</i>). Rövid szövegek összeállítása. A szöveg tagolásával kapcsolatos ismeretek befogadása. (<i>A fogalmazás szerkezeti egységei</i>). Néhány mondatos fogalmazás megírása. (<i>Saját történetek, élmények</i>). Az IST eszközök használata a tájékoztató szövegek közvetítésében (<i>pl.: sms; e-mail...</i>).	A vázlat-és jegyzetkészítés szempontjainak elsajátítása.	Törekvés az önálló vázlatkészítésre, jegyzetelésre.	Önálló vázlatkészítés és jegyzetelés (<i>a lényeg kiemelése</i>). Hatékony és egyéni írásmód alkalmazása.
	A szövegalkotási képességek fejlesztése a fokozatosság elvével. Élmények,	A szövegalkotási- és szerkesztési képességek további bővítése.	A szövegszerkesztés menetének készség szintű alkalmazása a

	események megfogalmazása különböző szövegtípusokban és műfajokban (pl.: rövid elbeszélés, leírás, jellemzés, magánlevél, papíralapú és elektronikus meghívás; köszöntés és köszönetnyilvánítás).	Hagyományos és modern szövegtípusok megismerése és alkotása; papíralapú és elektronikus formák alkalmazása, gyakorlása (pl.: beszámoló, könyvismertetés, sajtószövegek).	legkülönbözőbb szövegtípusokban és műfajokban. A tartalom és a forma összhangjának megteremtése (esszé, értekezés, (kis)előadás, médiaműfajok, önéletrajz pályázat). (Kis)előadás power-point prezentációval. A projektírás módszertanának elsajátítása.
A helyesírási szabályok alkalmazása a tollba mondott és a tanítói segítséggel megformált (néhány mondatos) fogalmazásban. Nyelvi kompetenciák fejlesztése fordítási gyakorlatokkal. Néhány egyszerű mondat lefordítása románról magyarra.	A helyesírási szabályok egyre tudatosabb alkalmazása a tollba mondott és a részben önállóan megfogalmazott szövegekben. Nyelvi kompetenciák fejlesztése fordítási gyakorlatokkal. Rövid szöveg lefordítása románról magyarra.	A nyelvtani, helyesírási törvényszerűségek tudatos alkalmazása a tollba diktált és az önállóan megformált szövegben. A nyelvi kompetencia fejlesztése fordítási gyakorlatokkal. Közismereti szöveg(részlet) lefordítása románról magyarra szótár használatával.	Világos és kreatív szövegalkotás a logikai, jelentéstani, formai sajátosságok betartásával (a legkülönbözőbb szövegtípusokban). Törekvés az egyéni stílusra. A nyelvi kompetencia fejlesztése különböző szaknyelvi szövegek lefordításával, románról magyarra; magyarról románra szótár használatával.

4. Tanulási képesség fejlesztése

Az alpműveltség elsajátításához, a hatékony tanuláshoz szükséges tudás megszerzésének és feldolgozásának csoportos és egyéni technikái, e technikák, a tanulást segítő különböző eljárások megismerése, használatuk gyakorlása. Kulturált és hatékony könyvtár és internethasználat.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Az önálló tanulás alapismereteinek elsajátítása. A könyvtárhasználat alapjai. Gyermeklexikonok, atlaszok megismerése, forgatása.	Az önálló tudásszerzés és-feldolgozás technikáinak egyre szélesebb körű ismerete. Az önálló tanulási stratégia fokozatos kialakítása. A könyvhasználattal kapcsolatos ismeretek bővítése.	A tanulási folyamat ésszerűsítése (hatékony gazdálkodás az idővel és az információval). Ismeretszerzés, feldolgozás, beépülés a személyiségbe. Az önálló feladatmegoldás gyakorlása, különböző információhordozók, segédkönyvek, lexikonok, szótárak rutinos forgatása.	Az önálló tanulási módszerek hatékony alkalmazása. Élőszavas és írásos információk gyűjtése, szelekciója, rendszerezése és célszerű felhasználása. Az életkornak megfelelő tájékozódás a könyvtárban, levéltárban, múzeumban.
Szótárfüzet vezetése tanítói irányítással.	Szótárfüzet önálló vezetése és használata. A kétnyelvű szótárhasználat módszerének elsajátítása tanári irányítással.	A szótárfüzet rutinos vezetése. A kétnyelvű szótárak önálló használata.	Az egyszerű, kétnyelvű és internetes szótárak rendeltetésszerű használata.
Ismerkedés a modern információhordozókkal	Az IST eszközök alkalmazása az írási és	IST eszközök interaktív használata.	Az IST alkalmazása a kritikai gondolkodás, a

<i>(audiovizuális, elektronikus, internet, CD-ROM).</i> Az IST eszközök használata az életkornak megfelelően.	olvasási képességek fejlesztésében.		kreativitás fejlesztésében.
Információk gyűjtése és feldolgozása tanári segítséggel.	Önálló anyaggyűjtés könyvtárban, médiatárban, interneten.	Az információ-felhasználás normáinak a megismerése <i>(az idézés formai és etikai szabályai, forrás megjelölése).</i>	Anyaggyűjtés könyvtárban, levéltárban, múzeumban, médiatárban, interneten. A gyűjtött információk rendszerezése, értelmezése és feldolgozása.
Vázlatkészítés tanítói irányítással.	Törekvés az önálló vázlatkészítésre. Jegyzetkészítés tanári irányítással <i>(szelektálás, lényegkiemelés, tömörítés).</i>	Önálló vázlatkészítés. Törekvés a tanári magyarázat önálló jegyzetelésére <i>(kulcsszavak, kulcsmondatok kiemelése).</i> Olvasási napló vezetése, <i>(lényeg kiemelése).</i>	Önálló vázlat, szinopszis, dolgozat, projekt, beszámoló készítése. Előadás önálló jegyzetelése <i>(tömören, lényeglátóan).</i>
	Összefoglalás tanári irányítással <i>(megadott szempontok szerint).</i> Az összefoglalás lényegének a megértése.	Törekvés az önálló összefoglalásra, a szintézisre való képesség fejlesztésére.	Önálló összefoglalás <i>(ok-okozati összefüggések, lényeglátás, időrend, adatok).</i> Egyéni vagy csoportos <i>projektkészítés az etikai szabályok betartásával. (bibliográfia, jegyzetek, forrás megjelölése, adatközlők, melléletek, illusztrációk, fotók, ábrák).</i>
Az elsajátított ismeretek alkalmazása új feladathelyzetekben.	A tanultak felhasználása <i>(dolgozat, előadás, referátum).</i>	Az ismert módszerek alkalmazása az új feladatok megoldásában.	Nagy gyakorlottság az információszerzésben és feldolgozásban <i>(újabb és újabb feladathelyzetben).</i>

5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek a román nemzetiség anyanyelvéről

A mai román nyelv árnyalt és igényes használatához szükséges nyelvtani ismeretek elsajátítása; a szövegre, annak felépítésére, működésére, jelentésére és stílusára vonatkozó ismeretek megértése, elemzése. A nyelvi kultúra fejlesztése, birtoklása megalapozza a tanulók sikeres szocializációját, hozzájárul a megfelelő önértékelésük kialakulásához, biztosítja az igényes önkifejezés lehetőségét.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
A magyar és a román ABC eltérése. Az „ea”, „ia”, „oa”, „ua”, és a „ci”, „ge”, „gi”, „che”, „chi”, „ghe”, „ghi” sajátosságai.	A nyelvi egységek szerkezeti, jelentéstani összefüggéseinek felismerése <i>(a hangok, a szóelemek, a szavak szintjén).</i>	A román nyelv típusához kötődő alapismeretek. Az eddig elsajátított nyelvtani, stilisztikai és helyesírási ismeretek tudatos alkalmazása.	A román leíró nyelvtani ismeretek helyes, tudatos és biztonságos alkalmazása. Hangtani, szófajtani, mondattani, jelentés- és szövegtani megközelítések.
A helyes szótagolás, szóképzés. A szótagolás szabályainak helyes alkalmazása ismeretlen szövegben. A szófajok <i>(ige, főnév, melléknév, névmás, számnév).</i> A	A tanult szófajok helyes használata a közlésfolyamatban. Mondattan. A mondatfajták megfelelő használata a különböző beszédhelyzetekben.	Az összes szófaj helyes használata. Az igeidők és a rendhagyó igék helyes használata, összetett <i>(mellérendelő és alárendelő)</i> mondatok.	A román nyelv szabályainak ismerete és önálló alkalmazása szóban és írásban. A nyelv több szempontú megközelítése <i>(nyelv és</i>

mondat részei. Az alany és az állítmány egyeztetése. Az egyes és többes szám. A jelen idő, (a többi igeidő felismerése).			<i>kreativitás, nyelv és gondolkodás...).</i>
Jelentéstani alapismeretek. Szókincsbővítés (szinonimák, antonimák; szókincsgyakorlatok).	Jártasság a szavak jelentésviszonyaiban (szinonimák, antonimák, homonimák). Kézikönyvek, egynyelvű szótárak rendeltetésszerű használata.	Jelentéstani ismeretek további bővítése. A kisebb, nagyobb nyelvi egységekhez kötődő kreatív gyakorlatok. A szavak jelentésének változása a különböző szövegkörnyezetekben.	A szöveg <i>nyelvi és nem nyelvi</i> eszközeiből fakadó jelentések, jelentésviszonyok felismerése. Törekvés a gazdag, árnyalt szókincs helyes használatára.
Életkornak megfelelő rövid szövegek alkotása. Néhány mondatos elbeszélés, jellemzés leírása.	Szövegformálás a témának megfelelő szókészlet használatával (a <i>tartalom és a forma viszonya</i>). Irodalmi és nem irodalmi szövegek feldolgozása tanári irányítással.	Változatos stílusfajták alkalmazása a szövegalkotásban. Irodalmi és nem irodalmi szövegek feldolgozása megadott szempontok szerint.	A kohézió megteremtése a szövegformálásban (<i>hely, idő, ok-okozati összefüggések meglátása</i>). Irodalmi és nem irodalmi szövegek önálló és helyes feldolgozása.
Bevezetés a <i>kétnyelvűségbe</i> .	A <i>kétnyelvűség</i> gyakorlása.	A <i>kétnyelvűség és a többnyelvűség</i> jelentőségének felismerése.	A <i>kétnyelvűség és a többnyelvűség</i> gyakorlása.
A román irodalom iránti gondolati és érzelmi érdeklődés felkeltése (<i>fantáziautazás, jótékonyosság...</i>). A román, a magyar vagy valamelyik ismert idegen nyelv különbségének a felismerése.	A román irodalom iránti gondolati és érzelmi érdeklődés mélyítése. E nép szellemiségének megismerése a fokozatosság elvével. Az önismeret, a népismeret és az emberismeret iránti igény kialakulása. Annak felismerése, hogy a román és a magyar nyelv ismerete miben segíti, esetleg nehezíti az idegen nyelv tanulását.	Művek értelmező olvasása, mögöttes tartalmak megragadása. Az alkotásokban rejlő „szép és igaz” érzékelése és megértése. A román és a magyar nyelv szerkezeti eltéréseinek felismerése (<i>la școală, az iskolában</i>).	A román, a magyar és a tanult idegen nyelvhez kötődő sajátosságok összevetése (<i>néhány azonosság és különbség felismerése</i>).
Ismerkedés a lírai alkotások érzelmi-gondolati világával. Versek, mondókák, változatos ritmusú alkotások elsajátítása.	Lírai művek közös és önálló olvasása a klasszikus és a kortárs <i>román, magyar és világirodalomból</i> , valamint a <i>magyarországi román költők</i> verseiből.	A költeményekben rejlő többletjelentések egyre mélyebb feltárása. A zenei és ritmikai eszközök szerepének megértése.	Különböző műfajú költemények komplex értelmezése; tartalmi és formai sajátosságainak megértése és feltárása.

6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

Az olvasás, mint műélvezet megtapasztalása, az olvasás iránti igény felkeltése. Az irodalom sajátos kifejezési formáinak felismerése, megértése és értelmezése. A művek és a műfajok hagyományai, mint a műalkotás megértésének egyik vonatkozási pontja. Érzékenység az irodalmi művekben megjelenő értékek, problémák, kérdések és kétségek felfedezésére.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Alapismeretek a költői nyelvről. Változatos zeneiségű versecskék (<i>rigmusok, mondókák</i>) olvasása,	Néhány jelentősebb költői kép szerepének megértése.	A szóképek jelentése - és hangulatteremtő hatásának felfedezése a vers értelmezése során.	Klasszikus és modern lírai költemények értelmezése (<i>a tartalom és forma összhangjának megfigyelése</i>).

megtanulása.			
Rövidebb terjedelmű gyermekirodalmi (epikai) művek, népi játékok, elbeszélések, olvasása, és azok tartalmának megbeszélése tanári irányítással. Történetek elmesélése, hősök jellemzése.	Gyermekirodalmi (epikai) alkotások olvasása. A mű mögöttes tartalmának feltárása tanári segítséggel. A szereplők külső és belső tulajdonságainak jellemzése.	Novella-és kisregény olvasása és értelmezése a klasszikus és kortárs román irodalomból. A mű kompozíciós egységeinek felismerése.	Kis-és nagyepikai művek önálló értelmezése a klasszikus és modern román irodalomból. Az alkotások többletjelentéseinek megfejtése; tartalmi és formai sajátosságok feltárása.
Modern műfajok, képregények, comicok elolvasása és értelmezése. IST eszközök alkalmazása.	Képregény elolvasása (digitalizált formában is). Tartalmának összefoglalása, megvitatása.	Megfilmesített kisregény értelmezése. Szereplőinek jellemzése.	Regény és megfilmesített regény összehasonlítása kritikus látásmóddal.
Az életkori sajátosságoknak megfelelő színdarab, musical megtekintése.	Az életkori sajátosságoknak megfelelő színdarab, musical megtekintése és véleményezése.	Klasszikus vagy modern színdarab megtekintése és értelmezése (<i>pro és kontra érvek</i>).	Modern dráma olvasása, önálló értelmezése (<i>idő, tér, cselekmény, jellemalkotás, jelképrendszer</i>). A dráma megtekintése színi előadásban. Drámaértelmezés; a mű többletjelentéseinek megfejtése. Külső és belső konfliktusok; drámai helyzetek és jellemek.
Az igényes előadásmód megalapozása: pl.: versek, mese(részletek) meghallgatása (<i>audiovizuális eszközökkel</i>) olvasása és előadása.	Törekvés a kifejező előadásmódra: vers- és prózamondás; dramatisztikus mese stb.	Törekvés a művészi előadásmódra, önkorrektúra: (<i>versek, olvasmányrészletek meghallgatása hangfelvételtől, művészek előadásában</i>).	Törekvés a szuggesztív, kifinomult előadásmódra (<i>vers-és prózamondás, színdarab</i>).
A „művészeti utazás” megalapozása az IST eszközök használatával. Prezentáció digitális táblán: (<i>pl.: évszakok gyermekirodalmi alkotásokban, festészetben, zenében; auditív és vizuális élmények összekapcsolása</i>).	Az irodalom és a társművészetek kapcsolata: (<i>az ismeretek további bővítése és az elvonatkoztató képesség fejlesztése</i>).	Az irodalom és társművészetek kapcsolódási pontjainak felismerése; gondolatok, élmények, érzések egyre kreatívabb kifejezése.	A román és a magyar kultúra kölcsönhatásának felismerése. Témák, motívumok a román, a magyar, az európai és az egyetemes irodalomban valamint a társművészetekben.
		Bevezetés az összehasonlító műelemzésbe. (<i>megfigyelési, kapcsolódási, szempontok; témák, motívumok stb.</i>).	A román és a magyar irodalom néhány alkotásának összehasonlító elemzése (<i>témák, motívumok, formai megoldások közötti kapcsolódási pontok felismerése</i>). A gondolatok és érzések kreatív kifejezése igényes szókésszettel.

7. Az ítélőképesség, az erkölcs, esztétikai és történelmi érzék fejlesztése

Önálló gondolkodás, az önkifejezés kulturáltsága, a kulturális és történeti másság felismerése, megértése és erre épülő tisztelete. A saját kultúra sokrétű ismeretén nyugvó képesség a különbözőség felismerésére és megértésére; annak tudatosítására, hogy a másság elfogadása elsősorban ismereteken alapul. Önálló ítéletalkotás társadalmi, történeti, morális és esztétikai kérdésekről. Képesség a konfliktuskezelésére és az önálló ismeretszerzésre.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Az önálló és helyes ítéloképesség, az etikai és esztétikai érzék megalapozása: <i>(etikai és esztétikai normák megismerése)</i> .	A helyes ítéletalkotás és az erkölcsös magatartás igényének az erősítése, a szépérzék fejlesztése.	A normakövető magatartás gyakorlása és a szépérzék fokozatos és tudatos fejlesztése <i>(olvasmányélményekkel is)</i> .	Önálló értékítélettel rendelkezni. Etikai és esztétikai tudatossággal, kreativitással bírni.
A szép és a rút fogalmainak használata. Felismerésük az alkotásban és a mindennapokban.	Törekvés az önálló ízlés kialakítására, mások véleményének figyelembevételével.	Az esztétikai érzék fejlesztésének igénye. Az esztétikum mindennapokban betöltött szerepének a megértése.	Magasrendű gondolkodás, erkölcsös, emberközpontú magatartás; kifinomult érzék.
A művészi alkotások iránti érdeklődés felkeltése.	A művészetszemlélet formálása; az értő-érző befogadóvá nevelés.	A művészet iránti lelki, szellemi affinitás mélyítése, különböző alkotások értelmezése.	Fejlett művészetszemlélet; élmények és érzések kreatív kifejezése. Etikai és esztétikai tudatosság.
Az önálló és helyes ítéloképesség, az etikai és esztétikai érzék megalapozása <i>(etikai és esztétikai normák megismerése)</i> .	A helyes ítéloképesség és az erkölcsös magatartás igényének az erősítése, a szépérzék fejlesztése.	A helyes ítéloképesség és az erkölcsös magatartás igényének az erősítése, a szépérzék tudatos fejlesztése.	Magasrendű gondolkodás, erkölcsös, emberközpontú magatartás; kifinomult érzék. Annak megértése, hogy a művészet megszépíti, minőségivé teszi az emberi létet.
A szép és a rút fogalmainak használata; felismerésük az alkotásban és a mindennapokban.	Törekvés az önálló ízlés kialakítására, mások véleményének figyelembevételével.	Az egyéni ízlés finomítása mások véleményének figyelembevételével.	Az esztétikum mindennapokban betöltött szerepének a megértése. Igény az ízlés önálló, tudatos fejlesztésére, tökéletesítésére.
A szomorú és a vidám megkülönböztetése eltérő szövegtípusokban és beszédhelyzetekben, az egyén és közösség életében.	A humor szerepének a megértése és gyakorlása megfelelő beszédhelyzetekben.	A helyzet-és jellemkomikum különböző művészi alkotásokban.	A humor történeti és időbeli változékonyságának felismerése. Humoros megnyilvánulások kellő helyen és időben.
A jó és a rossz megkülönböztetése az egyén és a közösség életében.	A jó, a szép és az igaz felismerése a mindennapi és az irodalmi élmények alapján.	A jogkövető magatartás és a morális cselekvés értelmének a felismerése és tudatos követése.	A morális lét értelmének a megtalálása.
Felkészülés a mindennapi konfliktusok kezelésére <i>(dramatikus játékok, helyzetgyakorlatok)</i> .	A konfliktuskezelési képesség fejlesztése.	Törekvés az egyéni és közösségi konfliktusok kezelésére.	Igény a harmonikus, békés együttélésre a szűkebb és tágabb közösségekben egyaránt <i>(család, iskola, nemzetiség(ek), nemzet(ek))</i> .
A kulturális sokszínűség érzékelése <i>(pl.: különböző</i>	Érdeklődés felkeltése a különböző kultúrák iránt.	Törekvés más népek, kultúrák (nyelvek) megismerésére.	Törekvés a nyitottságra, a <i>helyi szín, a két nép (román és magyar), az</i>

nemzetiségek, táncai).		európai és az egyetemes értékek befogadására.
------------------------	--	---

Közműveltségi elemek

1-4. Évfolyam

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, alkotása

- 1.1. Élőszavas közlések megértése, hallás utáni értés.
Megfelelő beszédlégzés, gazdálkodás a levegővel, megfelelő hangképzés és helyes ejtés.
- 1.2. Mondat - és szövegfonetikai eszközök (*hangsúly, hanglejtés, mondatdallam*).
- 1.3. Kommunikációs készség fejlesztése. Élőszavas szövegek megértése és alkotása, kérdések, kívánságok megfogalmazása.
Kérdésfeltevési – és válaszadási gyakorlatok.
Köszönés, bemutatkozás, kommunikációs illemszabályok követése.
A beszédhelyzethez és a beszélgető partnerhez igazodó kifejezőmód, párbeszéd, mondatalkotás.
Képolvasás, mesék előadása és színpadi megjelenítése.
- 1.4. *Memoriterek* (mondókák, rigmusok, dalok) *szöveghű tolmácsolása*.

2. Olvasás, írott szöveg megértése

- 2.1. Az olvasástanítás (játékos) *előkészítése*.
Felkészülés a *betűk* felismerésére. A *hangok* helyes kiejtése a szó elején, közepén, végén.
A három érzékterület összehangolása: (*látás, érzékelés, hallás*).
- 2.2. Az *olvasás jelrendszere*: hang és betű, szótag, szó, szószerkezet, mondat, szöveg.
A 2, 3, 4, 5 betűből álló szavak szótagolás nélküli összeolvasása.
Az olvasás technikáinak elsajátítása *hangosan*, majd *némán*.
A kifejező felolvasás technikáinak elsajátítása.
- 2.3. Tájékozódás a szövegben, a szöveg tagolása, újraolvasása.
- 2.4. Írott román nyelvű szöveg olvasása, megértése: tömörítés, a lényeg kiemelése, tartalommondás, vázlat stb.

3. Írás, szövegalkotás

- 3.1. Az írás *jelrendszere*.
Az írás alapttechnikáinak elsajátítása.
(Az ujjak helyes tartása írás közben, az íróeszköz helyes fogása, a testtartás stb.).
Írott betűformák (kis-és nagybetűk), *betűkapcsolás, szó, szintagma, mondat, szöveg*.
- 3.2. Szövegalkotás írásban.
Betűk, szótagok, szavak, szószerkezetek, mondatok, összekapcsolása *szöveggé* formálása.
Témaválasztás, anyaggyűjtés (megfigyelés); olvasás, fantázia.
Címadás; tartalom és forma összhangja.
Különböző szövegtípusok: *rövid elbeszélés, leírás, jellemzés, levél, meghívó, sms, e-mail*.
Esztétikus írás.

4. A tanulási képesség fejlesztése

- 4.1. Könyv - és könyvtárhasználat.
Román nyelvű képes könyvek, mesekönyvek, gyermekfolyóiratok olvasása (*papíralapú és digitalizált formátum*).
- 4.2. Tanulást segítő eljárások: szótárfüzet, vázlat, képes szótár, egy - és kétnyelvű *szótár*.
- 4.3. *Népköltészeti és műköltészeti* alkotások *szöveghű felidézése*.
Rigmusok, szólások és közmondások, mondókák.
Mihai Eminescu: *Ce te legeni ...* (részlet)
Lucia Borza: *Ghicatori; Anotimpuri sau Pisicuța* (după Móríc Zsigmond)
George Coșbuc: *Săniuța*
Elena Dragoș: *Mamei*
Elena Farago: *Doi frați cumiși*
Maria Lovin: *Dar pentru mama*
Nichită Stănescu: *Cea mai scumpă de pe lume*
- 4.4. Szövegfeldolgozási és gondolkodási műveletek: kérdések megfogalmazása, információk gyűjtése, rendezése, értelmezése, összegzése.

5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről

- 5.1. *Kommunikációs* alapfogalmak, helyzetek: kapcsolatfelvétel, kapcsolattartás, zárás.
- 5.2. *Jelentéstan* alapismeretek: szólások és közmondások; *szinonimák, antonimák, homonimák* stb.
- 5.3. Különböző *nyelvi egységek*: hang, betű, szó (szótag, szóelem); szószerkezet, mondat, szöveg.
- 5.4. *Szófajok*: ige, főnév, melléknév, számnév, névmások.
- 5.5. *Mondatfajták*:
szerkezetük szerint: egyszerű és bővített; állító és tagadó;
modalitásuk szerint: kijelentő, kérdő, felkiáltó, felszólító, óhajtó.
- 5.6. Alapvető *nyelvhelyességi és helyesírási szabályok*, írásjelek.
- 5.7. Nyelvjárási kifejezések.

6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

- 6.1. *Szerzők és művek*:
Népköltészet: mondókák, szólások és közmondások, találós kérdések, kiszámolók, népmesék, legendák (10-12 mű).
Román szerzők (gyermek)versei, meséi, *elbeszélései*:
 George Coșbuc, George Topârceanu, Mihai Eminescu, Emil Gârleanu, Ion Creangă, Elena Dragoș, Elena Farago, Ștefan Octavian Iosif, Otilia Cazimir, Victor Sivetidis, Tudor Arghezi, Ana Blandiana.
Magyarországi román szerzők:
 Mesemondók: Vasile Gurzău, Mihai Purdi, Teodor Șimonca.
 Költők: Lucia Borza, Ilie Ivănuș, Ana Crișan, Maria Berényi, Alecsandru Hoțopan.
- 6.2. *Epikus művek* jellemzői: tér, idő, cselekmény (kezdő - és végpontja, fordulatok); szereplők (főszereplő, mellékszereplő).
- 6.3. *Lírai alkotások*: verssor, versszak, rím, ritmus...
- 6.4. *Ismeretterjesztő szövegek* (család, mindennapi élet, élethelyzetek, viselkedés, emberi kapcsolatok, hazai és romániai tájak, ünnepek, egészség, életmód, természet - és környezetvédelem, (román) nemzetiség, iskola, kulturális élet, média).
- 6.5. Népi, *báb és drámajátékok* szövegei.

7. Az ítéloképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

- a. Az olvasmányok *etikai* tanulságainak megértése, hangulatuk megérezése.
- b. *Helyes értékrend* kialakítása, *önálló vélemény* formálása.
- c. *Kötelességtudat*, felelősségvállalás a mindennapi életben.

5-8. Évfolyam

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, alkotása

- 1.1. Beszédcélt, hallás utáni információk helyes értelmezése.
 Beszédkezdeményezés és bekapcsolódás a kommunikáció folyamatába, többszereplős beszélgetésbe.
 Élőszavas közlések megértése, értelmezése és alkotása.
 Gyors és helyes reagálás a beszélgető partner mondanivalójára.
 Olvasott szöveg tartalmi lényegének összefoglalása élőszóban.
- 1.2. Érthető, kifejező, összefüggő beszéd.
 Olvasmányok tartalmának elmondása, tömörítés, bővítés.
 Történetek, élmények, benyomások összefüggő elmesélése.
 A mindenkori közlési helyzethez igazodó nyelvhasználat (tájn nyelv; irodalmi nyelv).
Önálló véleményalkotás és vitaközlési kultúra.
 Különböző stílusú szövegek hangos felolvasása és lényegének összefoglalása.
 Az *egyéni beszéd* hanglejtésének, hangnemének és tempójának szabályozása.

2. Olvasás, írott szöveg megértése

- 2.1. *Szövegértés*:
 A különböző *irodalmi és közismereti* szövegek értő- kifejező olvasása *nyomtatott és elektronikus* formában egyaránt.
 A megértés egységei: szó, kifejezés, tagmondat, mondat, bekezdés, teljes szöveg.
 Helyes tagolás, hangsúlyozás. Értelmi szünettartás.
- 2.2. A különböző szövegtípusok felismerése, lényegük összegzése.
 A szépirodalmi alkotások mögöttes tartalmainak (*többjelentéseinek*) megfejtése az életkori sajátosságoknak megfelelően.

2.3. A szöveg és az illusztrációk összhangja.

3. Írás, szövegalkotás

3.1. A mondanivaló logikus tagolása és kifejezése szép, jól olvasható írással.

3.2. *Szövegalkotás:*

Különböző szövegtípusok alkotása: átélt élmények és fiktív történetek; *elbeszélés, leírás, jellemzés* megírása *papíralapú és elektronikus* formában.

Elektronikus szövegek szerkesztése: *meghívó, e-mail, sms, csetelés.*

3.3. A tanult szerkesztési, *nyelvhelyességi* és *helyesírási szabályok* alkalmazása a szövegalkotásban.

4. A tanulási képesség fejlesztése

4.1. Kulturált *könyvtárhasználat*, rendeltetés szerű *internetezés.*

4.2. *Tanulást támogató eljárások:*

A szövegfeldolgozás technikáinak elsajátítása, gyakorlása.

Tervszerű anyaggyűjtés könyvtárban (szakirodalom böngészése *bibliográfia* alapján); források gyűjtése *interneten*; anyaggyűjtés *interjúalanyoktól.*

Vázlat - és jegyzetkészítés.

A gyűjtött anyag *szelektálása; lényegi elemeinek kiemelése; összegzése; utalások, idézetek pontos jelölése.*

Szemléltető anyagok gyűjtése, összehangolása a kijelölt témával.

4.3. *Szépirodalmi művek*, részletek *szövegű felidézése.*

4-5 mondóka, 5-6 szólás és közmondás.

Vasile Alecsandri: *Primăvara*, Mihai Eminescu: *Copii eram noi amândoi*, Ion Creangă: *Amintiri din copilărie*, Octavian Goga: *Dăscălița*, George Coșbuc: *La oglindă*, Elena Farago: *Un porumbel*, Emilia Căldăraru: *Toate meseriile*, Petre Ghelmez: *Ceasornicul*, Victor Eftimiu: *Făt frumos voia să plece* (részlet), Victor Sivetidis: *Măinile*, Lucian Magdu: *Aducere-aminte*, Lucia Borza: *Mama*.

Továbbá 6 szabadon választott alkotás a klasszikus, a kortárs szerzők valamint a hazai román alkotók műveiből.

4.4. Műértelmezések (művészi üzenetek, formai sajátosságok, következtetések).

5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről

5.1. *Kommunikációtan:*

Kommunikáció: tájékoztatás, információk cseréje, közlés; *nyelvi és nem nyelvi rendszer.*

A kommunikáció *funkciói:* kapcsolatteremtés, - tartás és - zárás, tájékoztatás, érzelmkifejezés, felhívás, metanyelvi szerep, esztétikai szerep.

5.2. Nyelvi sokszínűség, nyelvi tolerancia.

Nyelvváltozatok.

Nemzetiségi nyelvhasználat.

5.3. *Hangtan:*

Magánhangzók, mássalhangzók, félhangzók, kettőshangzók, hármas hangzók, hiátus, kötőjel és hiányjel.

5.4. *Alaktan:*

Szóalkotás módjai: (*prefixumok* és *szuffixumok*).

5.5. *Szótan:*

Szófajok:

Ige: idő, szám, személy, ragozás, személyes és személytelen módok, segédigék.

Főnév: nemek, egyes és többes szám, névelők ragozása alany, tárgy, részes és birtokos esetben.

Névelő: határozott és határozatlan névelő, birtokos névelő, melléknévi névelő.

Melléknév: fokozás, ragozás.

Névmás: személyes névmás hangsúlyos és hangsúlytalan alakjai, udvariassági névmás, mutató és birtokos névmás...

Számnév: töszámnév, sorszámnév, gyűjtőszámnév.

Határozószók: hely, idő, elvont körülmény.

Előljárószók

Kötőszók

Hangutánzó szó

5.5. *Mondattan:*

A mondatok fajtái *szerkezet* szerint:

- *egyszerű:* tagolatlan, tagolt: teljes (*tőmondat, bővített mondat*);

hiányos (*tómondat, bővített mondat*);

- *összetett*: szeretlen, szerves: *alárendelő és mellérendelő*.

A mondatok fajtái *modalitásuk* szerint: *kijelentő, felkiáltó, felszólító, óhajtó, kérdő*.

5.6. *Jelentés*:

A *jelek* típusai; a szavak típusai a *hangalak és jelentés kapcsolata* alapján: *szinonimák, antonimák, homonimák...*

5.7. *Szövegtan*:

A szövegalkotást és a befogadást meghatározó tényezők; utalások a szövegben. Szerkezeti egységei. Szerkeztípusok. A globális és lineáris kohézió eszközei. Szövegtípusok: a kommunikáció formája, funkciója, módja, színtere szerint.

5.8. *Stílus*:

A stílusesszók. A stílusrétegek.

5.9. *Retorika*:

A nyilvános megszólalás szövegműfajai (*szónoki beszéd; érvelő beszéd*).

5.10. *Nyelvművelés és helyesírás*:

Nyelvművelési és helyesírási normák követése.

6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

6.1. Írás, olvasás, irodalom. Mi az irodalom? Játékszabályok.

Epika, líra, dráma.

Bevezetés az *epika* világába: *anekdota, ballada, elbeszélés, elbeszélő költemény, legenda, mese, mítosz, monda, novella, regény*.

Az epikus műnek, mint *kompozíciónak* a nagyobb és kisebb egységei:

expozíció, bonyodalom, kibontakozás, tetőpont, befejezés; localis, temporalis, cauzalis, descriptiv szegmentumok; szereplők (főszereplő – mellékszereplő) stb.

6.2. Bevezetés a líra világába: *dal, epigramma, elégia, életkép, himnusz, költői levél, óda, rapszódia*.

Lírai alkotások *elemzési, értelmezési szempontjai*:

Téma, motívum, vándormotívum, archetípusok (*természet, évszakok és napszakok, mesés tájak, család, gyermekkor, anya-gyermek kapcsolat, barátság, szerelem, növény- és állatvilág, játék, ünnepek, természeti jelenségek, művészi hitvallások*). Bevezetés a költői nyelvbe. *Rimes, furcsa játék*.

A *hang*; hanghatások a költészetben, *rim, ritmus*. A *kép, képtípusok*.

A szó (a versek *szókincsének* elemzése). A szerkezet (*gondolati, hangulati egységek*). A vers egésze: *cím, látvány, versszervező elvek*.

6.3. Drámajáték: szöveg és mozgás, szerep, szereplők kapcsolata.

Szerzők és művek:

Epika:

Curtea de Argeș (népballada); Grimm testvérek: *Bătrânul și nepotul; József és testvérei Biblia* (Ótestamentum); Ion Creangă: *Amintiri din copilărie* (részlet); Lucian Blaga: *Casa părintească din Lancrăm*; Jean Bart: *Evocări despre învățătorul Ion Creangă*; Emilia Căldăraru: *Comunerea*; Lev Tolstoi: *Leul și cățelușul*; Silvia Kerim: *Câinele*; Simona Popescu: *Exuvii*; Mircea Eliade: *Memorii*; Mircea Cărtărescu: *Rem*; Eugeniu Speranția: *Stelele, florile, cărțile*; Jean-Claude Carrière: *Adevărata floare*; Petre Ispirescu: *Înșir-te mărgărite*; Ion Creangă: *Păcală, Ursul păcălit de vulpe, Povestea unui om leny*; Ion Luca Caragiale: *D-I Goe, Vizită*; George Topârceanu: *Acceleratul*; Grete Tartler: *Grădina cu ceasuri*; George Coșbuc: *Nunta Zamfirei*; Marin Preda: *Viața ca o pradă* (részlet); Barbu Ștefănescu Delavrancea: *Bunicul, Bursierul, Hagi Tudose* (részlet); Mihail Sadoveanu: *Baltagul, Domnul Trandafir, Dumbrava minunată, Cheia*; Vasile Voiculescu: *Pescarul Amin, Cartea*; Nicolae Manolescu: *Cărțile au suflet*; George Șovu: *Nenea directorul*; Cătălin Dorian Florescu: *Vremea minunilor* (részlet); Petre Rezuș: *Minciuna are picioare scurte*; Edmondo de Amicis: *Un suflet nobil*; Gala Galaction: *Al doilea profesor de istorie*; Virgil Stoenescu: *Sârguința lui Iancu*.

Hazai román alkotók:

Népköltészet: Vasile Gurzău: *Luntrașul, Pohon*.

Műköltészet: Ana Radics Repisky: *Mărul interzis al copilăriei*; Ana Crișan: *Ludaia de ieri și de azi*; Ana Hoțopan: *Cizmulitele roșii*; Ana Varga: *Amintiri Mărgăritare, Trece la rând, Miticule*.

Líra:

Emilia Căldăraru: *Bine e la noi acasă*; Otilia Cazimir: *Bunica, Acasă, Flori mărunte din fânețe*; Elena Dragoș: *Ziua bunicilor, Cu tata, Bunicul, să fim politicoși*; Vasile Alecsandri: *Tunetul*; Mihai Eminescu: *Fiind băiet pāduri cutreieram, Copii eram noi amādoi, Sara pe deal, O rămāi*; Virgil Carianopol: *Septembrie*; Nicolae Labiș: *Lucrare scrisă*; Petre Demetru: *Tu ești, mamă!*; Șt. O. Iosif: *Furtună*; Tudor Arghezi: *Tălharul pedepsit, Cuvânt, Domnița frumuseții*; Victor Eftimiu:

Cerbul cu stea în frunte (részlet); Ana Blandiana: *O furnică poetă, Scrisoare*; Grigore Alecxandrescu: *Câinele și măgarul*; Mircea Sântimbreanu: *Uitucul, Onoarea mai presus!*; Petru Ghelmez: *Scrisoare învățătorului meu*; George Coșbuc: *Iarna, La oglindă*; Octavian Goga: *Bătrâni*.

Hazai román alkotók:

Lucia Borza: *Anotimpurile*; Maria Berényi: *Vară, Sfârșit de toamnă, Copilărie, Amintiri din copilărie, Să nu uit limba*; Lucian Magdu: *Confesiune, Crăciun, Aducere-amine*; Ilie Ivănuș: *Școala*.

További 15 szabadon választott alkotás.

7. Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

- 7.1. Kedvenc olvasmány bemutatása önálló véleményalkotással, indoklással.
- 7.2. Erkölcsi princípiumok, érzelmi tartalmak: *szeretet, szolidaritás, segítőkészség, barátság, bizalom, akarat, vágy, önzetlenség, emberség, jóság, nagylelkűség, hála, adakozás, őszinteség, becsület, tisztelet és tisztesség*.
- 7.3. Az irodalom és a társművészetek viszonya.
- 7.4. Dramatikus improvizáció.
- 7.5. Szórakoztató irodalom, filmes feldolgozások.

9-12. Évfolym

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

- 1.1. A szóbeli közlések hallás utáni megértése és az azokra való helyes reagálás.
Az egyéni beszéd „megszólaltatása” helyes légzéstechnikával, hangképzéssel, kiejtéssel.
A különböző modalitású mondatok kifejező használata a kommunikáció folyamatában. A beszéd zenei eszközeinek (*hangsúly, hangerő, beszédzünet, beszédtempó, hanglejtés*) helyes alkalmazása.
Az *egyéni sajátosságok* tudatos kamatoztatása a közlési célnak megfelelően (pl.: *hangfestés* tudatos változtatása a gondolatok és érzések kifejezésekor).
- 1.2. *Összefüggő nyelvi szöveg* pl. egy *előadás, szónoklat* gondolatmenetének követése; az üzenet megértése, összefoglalása, egyéni vélemény alkotása. *Illusztrációk, képek, ábrák értelmezése és leírása*.
- 1.3. *Önálló (kis)előadás, szónoklat* összeállítása, a jó szónok tulajdonságainak követésével: *hitelesség, ötletesség, szerkesztőkészség, stílusérzék, emlékezőtehetség, előadókészség*.
- 1.4. Mások érvelésének meghallgatása, *a lényeg* megragadása. Bekapcsolódás a kommunikáció folyamatába (*a vitába*) meggyőző és hatásos érvekkel, kifejező nyelvi eszközökkel.

2. Olvasás, írott szövegek megértése

- 2.1. Értő-érző szövegolvasás.
Különböző (*nyomtatott és elektronikus*) szövegtípusok *hangos és néma* olvasása; olvasási technikák rendeltetésszerű alkalmazása (a szöveg globális, majd részletező olvasása).
Befogadási módok: *értelmező, kritikai és kreatív*. Illusztrációk, ábrák, képek kapcsolata a szöveggel.
- 2.2. A különböző szövegtípusoknak (irodalmi, közismereti) megfelelő szövegelemzési eljárások.
- *Szépirodalmi művek* értelmezése a *tartalmi és formai sajátosságok* figyelembevételével: a mű mint *kompozíció* (szerkezeti egységei, szegumentumai stb.) *stilisztikai jellemzői*. A lírai alkotás *értő-érző* olvasása, elemzése; poétikai szempontok megfigyelése (*hanghatások, hangalakok; rím, ritmus(fajta), képtípusok; verselemző elvek*).
- *Nem irodalmi* szövegtípusok (*ismeretterjesztő, tankönyvi, média szövegek*) jellemzői. A szövegek műfaji természetének megfelelő elemzési eljárások.
- 2.3. Szövegek retorikája és stíluselemei.

3. Írás, szövegalkotás

- 3.1. A mondanivaló kifejezését szolgáló szép, rendezett íráskép.
- 3.2. Az írásos érintkezés és műfajai. Szövegszerkesztés. A szövegszerkesztés menete. A szövegtípusok szerkesztését meghatározó tényezők: kommunikációs körülmények, a szövegtípus sajátosságai és a szövegalkotó egyéni tulajdonságai. Szövegtípusok (*elbeszélés, leírás, jellemzés, rövid érvelés, esszé, értekezés, vita, önéletrajz, motivációs levél, kérvény, blog, magán és hivatalos levél*) kommunikációs és műfaji jellemzői.
- 3.3. Nyelvtani, nyelvhelyességi, helyesírási ismeretek.

4. A tanulási képesség fejlesztése

- 4.1. Kulturált *könyvtárhasználat*, tudatos és biztonságos *internet- használata*.

4.2. Tanulást támogató eljárások:

Különböző dolgozatok pl.: *projektmunka* előkészítése: *bibliográfia* összeállítása. *Anyaggyűjtés* könyvtárban, levéltárban, autentikus közegben interjúalanyoktól. Az összegyűjtött anyag *szelektálása, feldolgozása, összegzése. Önálló vélemény* formálása.

Cédulázás. A források, utalások, idézetek, pontos használata.

Vázlatkészítés. Önálló *jegyzetelési* technikák.

Egynyelvű és kétnyelvű szótárak, enciklopédiák használata.

Önálló *(kis)előadás, dolgozat* felépítése, prezentálása.

Az IST eszközök rendeltetésszerű használata (*power- point*) prezentáció összeállítása.

Különböző művészeti és tudományterületek összekapcsolása.

Memoriter:*Líra:*

Tizenöt *lírai költemény* ezen belül Vasile Alecsandri, Mihai Eminescu, Octavian Goga, Tudor Arghezi, George Bacovia, Lucian Blaga, Nichita Stănescu, Ana Blandiana.

Hazai román költők:

Lucian Magdu, Lucia Borza, Maria Berényi alkotásaiból. Mihai Eminescu: *Glossă, Floare albastră*, George Bacovia: *Plumb*, Octavian Goga: *Rugăciune*, Lucian Blaga: *Eu nu strivesc corola de minuni a lumii*, Tudor Arghezi: *Psalm (Te drănuiesc...)*, Ana Blandiana: *Părinții*, Maria Berényi: *Să nu uit limba*.

Epika:

Miorița (népballada), Mihai Eminescu: *Luceafărul* (részlet), George Coșbuc: *Moartea lui Fulger* (részlet), Ion Creangă: *Amintiri din copilărie* (részlet), Lucian Blaga: *Hronicul și cântărețul vârstelor* (részlet), Nichita Stănescu: *Despre limba română*, Liviu Rebreanu: *Pădurea spânzuraților* (részlet), Nicolae Labiș: *Moartea căprioarei* (részlet).

Dráma:

Lucian Blaga: *Meșterul Manole* (részlet).

4.3. Ok-okozati összefüggések meglátása, szintézisteremtés.

5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről5.1. *Kommunikációtan:*

A kommunikáció fejlődése. Az információ öt forradalma: *beszéd, írás, könyvnyomtatás, távközlés, elektronikus információfeldolgozás.*

A kommunikációs folyamat tényezői (*feladó, címzett, az üzenet, kód, közös valóság, előismeret, előzmények, beszédhelyzet, kapcsolat*).

A kommunikáció különböző formái:

Két ember közötti, csoportos, nyilvános, tömegkommunikáció.

Közvetlen, közvetített, kétirányú, egyirányú kommunikáció.

A kommunikáció *funkciói*: kapcsolatteremtés, - tartás és - zárás, tájékoztatás, érzelm kifejezés, felhívás, metanyelvi szerep, esztétikai szerep.

Vizuális (*nem nyelvi*) kommunikáció. A nem nyelvi jelek a szóbeli kommunikációban és az írásbeli kommunikációban.

5.2. *Az írott és a használt nyelv normái.*

Nyelvtörténeti alapismeretek.

A román nyelv történetének főbb korszakai. Latin eredete.

Nyelvtani rendszerének kialakulása. Szókincs bővülés. Jelentésváltozások.

Dialektusok, tájszólások.

Az irodalmi nyelv kialakulása.

A határokon túli románok nyelvhasználata. Kétnyelvűség, kevertnyelvűség.

5.3. A nyelvi egységek (*hangtan, alaktan, szófajtan, szó szerkezettan és jelentéstan*) logikai, rendszerszerű összefüggései.

A román és a magyar nyelv (és más idegen nyelvek jellemzői).

5.4. *Szöveg-tani ismeretek bővítése.*

A szövegösszetartó erő összetevői: kommunikációs, szerkezeti, jelentésbeli és nyelvtani kapcsolatok.

Globális és lineáris kohézió. Szövegtípusok (*forma, funkció, mód, színtér*).

5.5. A *szövegszerkesztés* állomásai. A *szövegtípusok* jellemzői (*témák, szerkezet, szókincs, nyelvi formák, stílus*).5.6. *Stílus-tan* (a nyelv, a beszéd, a szöveg és a stílus mint összetartozó fogalmak).

Stílus-eszközök. Stílusrétegek (*magánéleti, közéleti, egyházi, hivatalos, tudományos, publicisztikai; szépirodalmi*).

5.7. *Retorikai alapismeretek.*

A szónok feladatai. A szónoki beszéd fajtái. Az érvelő beszéd felépítése: (*bevezetés, figyelemfelkeltés, elbeszélés, részletezés, cáfolás, befejezés*). A beszéd kidolgozása, megszólaltatása. (*Nyelvi és nem nyelvi jelei*).

- 5.8. Nyelvművelés, helyesírás.
5.9. A román (és a magyar nyelv) a világ nyelvei között.

6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

- 6.1. *Irodalmi műfajok* állandó és változó sajátosságai.

Epika:

anekdota, ballada, elbeszélés, elbeszélő költemény, novella, legenda, eposz, mítosz, levél, napló, paródia.

Líra:

„doina”, pasztellkép (pastel), dal, elégia, óda, himnusz, zsoltár, epigramma, rapszódia, idill.

Dráma:

tragédia, komédia, színmű.

- 6.2. *Kompozíció:*

Az *epikus mű* kompozíciója (szerkezeti egységei: *expozíció, bonyadalom, kibontakozás, tetőpont, végkifejlet; szegmentumai: localis, temporalis, cauzalis, descriptív, personalis; párbeszéd, jellemzés, nézőpont...*).

Vershelyzet, lírai én, költői magatartás, szerep, verstípusok.

A vers egésze: cím, látvány, versszervező elvek.

Költői nyelv: hang, hanghatások a költészetben, (*hangszimbólika, hangalakzatok, rím*).

A ritmus, ritmusfajták.

A kép. *Képtípusok*: metafora típusú képek, összetett költői képek, metonímia típusu képek, a komplex kép.

Szempontok versek szerkezetének elemzéséhez: mondat – és gondolat alakzatok, versmondattan.

Dráma: alapkonzfliktus, szerkezeti mozzanatok.

- 6.3. *Kulturális korszakok, stílusirányzatok*. Mozgalmak.

- 6.4. *Eszétikai minőségek:*

Tragikum, komikum, szép, rút, fenséges, groteszk, ironia, abszurd, katarzis, idill.

- 6.5. *Összehasonító műelemzés* (témák, motívumok).

Szerzők és művek:

Epika:

Tinerețe fără bătrânețe, viață fără de moarte, Biblia, Ószövetség: József és testvérei, Jónás; Újszövetség: A tékozló fiú, Jézus születése; Miorița, Monăstirea Argeșului (népballadák), Mihai Eminescu: Luceafărul; Ion Creangă: Amintiri din copilărie; +2 szabadon választott mű; Ion Luca Caragiale: Bacalaureat, +3 novella; Ion Slavici: Moara cu noroc, Mara, +2 alkotás; Mihail Sadoveanu: Baltagul, +2 alkotás; Liviu Rebreanu: Ion, Pădurea spânzuraților, +2 novella; Mircea Eliade: Maitrey.

Líra:

Doina; Vasile Alecsandri: Oaspeții primăverii, Iarna, Stețuța, +2 vers; Mihai Eminescu: Sara pe deal, Dorința, +8 vers; Alexandru Macedonski: Noapte de decembrie, +3 vers; George Bacovia: Plumb, Lacustră, +3 vers; George Coșbuc: La oglindă, Noapte de vară, Nunta Zamferei, Moartea lui Fulger, +3 vers; Octavian Goga: Oltul, Bătrâni, Rugăciune, +3 vers; Tudor Arghezi: Testament, Psalm (Te drămuiesc în zgomot și-n tăcere), +5 vers; Blaga: Eu nu strivesc corola de minuni a lumii, +5 vers; Ștefan Augustin Doinaș: Mistrețul cu colți de argint; Nicolae Labiș: Moartea căprioarei; Ion Barbu: După melci; A. E. Baconsky: Nud de primăvară, +2 vers; Nichita Stănescu: Leoaică tânără, iubirea; Ana Blandiana: Numai iubirea, Descântec de ploaie, Părinții, +3 vers.

Scriitori români din Ungaria:

Lucia Borza: Acasă, Te caut, Flori târzii, +3 vers; Lucian Magdu: Confesiune, Pe urma străbunilor, Copilărie, +3 vers; Maria Berényi: Iubire, Să nu uit limba, Pelerinaj, +3 vers.

Dráma:

Ion Luca Caragiale: O noapte furtunoasă, +1 dráma; Lucian Blaga: Meșterul Manole; Marin Sorescu. Iona.

Összehasonlító műelemzés:

Monăstirea Argeșului – Kőműves Kelemenné

Miorița – Mihail Sadoveanu: Baltagul

Mihai Eminescu: Sara pe deal – George Coșbuc: Noapte de vară

Mihai Eminescu: *Sara pe deal – De ce nu-mi vii?*
 Alexandru Macedonski: *Noapte de decembrie – Șt. A. Doinaș: Mistrețul cu colți de argint*
 Octavian Goga: *Bătrâni* – Lucia Borza: *Acasă*
 Mihai Eminescu: *Luceafărul* – Vajda János: *Az üstökös*
 Tudor Arghezi: *Psalm (Tare sunt singur...)* – Ady Endre: *Álmom az Isten.*

7. Az ítéloképesség, az erkölcs, esztétikai és történelmi érzék fejlesztése

7.1. Az irodalom megtanítja az embert: „*Gondolkodni és beszélni*” (Babits M.)

Fejleszti az *etikai és esztétikai* érzékét; rávilágít a *gyengeségeire és erényeire*; az *ember és a természet* szoros kapcsolatára; az *Istenhez való viszonyára*; a külső és belső *vívódásaira, konfliktusaira* és azok megoldásának a lehetőségeire, és még sok-sok mindenre, többek között arra is, hogy az *ember mulandó*, de mulandósága ellenére ő az egyetlen a teremtésben, aki *gondolkodni tud, és beszélni, és maradandót alkotni*, időtlen értékeket *átörökíteni* nemzedékről nemzedékre.

Az irodalom az emberiségre hagyja a remekműveit, az *egyetemes*, s benne a *román és a magyar irodalom* gyöngyszemeit.

Tanításai átívelik az időt, az emberiség hajnalától az idők végezetéig.

7.3. Alapvető emberi léthelyzet, motívum, metafora, toposz, archetikus állandó és változó jelentésköre (*élet és halál, születés, beavatás, vándorlás, szerelemélmény, szeretet, anya- gyermek kapcsolat, természetélmény, bűn és bűnhődés, mikro- és makrokozmosz, ars- poetica, identitáskeresés, gyökerek, szülőföldélmény*).

7.3. Az *epikai, lírai, drámai* alkotások értelmezési eljárásai különbözőek, de egy biztos bennük, hogy az „*emberről az emberhez*” szólnak.

1.2. Román nyelv és irodalom

(a nyelvoktató, a bővített nyelvoktató és a kiegészítő nemzetiségi nevelés-oktatás számára)

Fejlesztési feladatok

1. Beszédértés

Hagyományos nyelvoktató forma:

1.1. Hallott szöveg értése. Megérti a leggyakoribb fordulatokat és szókincset. Megérti a rövid, világos és egyszerű üzenetek, bejelentések, egyéb gyakori szövegek lényegét. Megérti a legfontosabb információkat olyan rádió-és tévéműsorokban, amelyek aktuális eseményekről, illetve a tanuló mindennapi életéhez, családjához, környezetéhez, nemzetiségéhez, az érdeklődési köréhez vagy tanulmányaihoz kapcsolódó témákról szólnak.

Bővített nyelvoktató forma:

1.2. Hallás után megérti a különböző irodalmi és nem irodalmi szövegeket.

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
<i>Hagyományos nyelvoktató forma</i>			
A mindennapi beszédhelyzetben gyakran előforduló szavak, kifejezések (<i>utasítások, köszönések, köszöntések, életszerű közlések</i>) lényegének megértése, ezekre történő reagálás. A tanuló <i>személyére, családjára, otthonára, iskolájára, lakókörnyezetére, tevékenységeire</i> vonatkozó egyszerűbb szövegek	Az újabb témakörökhöz: (<i>gyermek világa, képzeletbeli világ, mindennapi tevékenységek, vásárlás, közlekedés</i>) kapcsolódó szövegek lényegének a megértése, és az ezekre történő helyes visszajelzés.	Beszédértés az életszerű és a némileg elvontabb tartalmú témakörökben: (<i>természeti környezet, társadalmi és kulturális miliő, fejlődés és változás, kamaszkor, szerelem</i>). A különböző típusú szövegek megértése, az ezekre történő helyes és tudatos visszajelzés.	Konkrét és elvont témakörhöz (pl.: <i>ügyintézés, egészség- és környezetvédelem, kultúra, mass média, utazás, időjárás, évszakok, öltözködés, illemszabályok, földünk és a világegyetem</i>) kapcsolódó szöveg-típusok megértése, az azokra történő helyes, gyors és kreatív visszajelzés.

megértése, az azokra történő visszajelzés.			
<i>Bővített nyelvoktató forma</i>			
A tanuló közvetlen környezetével, kapcsolatrendszerével, érdeklődési körével, mindennapi tevékenységével kapcsolatos szövegek megértése, az azokra történő visszajelzés.	A tanult témakörökhöz, valamint a mindennapi élethelyzetekhez kapcsolódó szövegek megértése. A beszélő nyelvi (hangsúly, mondatdallam...) és nem nyelvi magatartásának megfigyelése (tanulások levonása).	A mindennapi (életszerű) beszédhelyzetekkel kapcsolatos és az elvont szépirodalmi közlésformák megértése. Ismeretlen szöveg lényegének megértése; bekapcsolódás a többszereplős beszélgetésbe. A beszélő hangszínváltozásainak és testbeszédének megfigyelése, közlésének értő befogadása.	Konkrét és elvont tartalmú témakörökhöz (barátság, szerelem, kalandok, fiatalság problémája, szórakozás régen és ma, káros szenvedélyek, egészség- és környezetvédelem, információs társadalom, emberi jogok, tolerancia, másság, nemzetiségek, nemzetek, globalizáció...) hallás utáni megértése, az azokra történő helyes, tudatos és kreatív visszajelzés. A beszélő közlésformáinak többretű megfigyelése (kiejtés, beszédtempó, mondatdallam).
<i>Hagyományos nyelvoktató forma</i>			
Egyszerű kérdések megértése és megválaszolása a tanult témakörökben (a tanuló személyére, családjára, iskolájára vonatkozóan).	A mindennapi élethez kötődő rövidebb szövegek megértése. Bekapcsolódás a beszélgetésbe.	Korosztálynak megfelelő irodalmi és közismereti szövegek lényegének megértése és átgondolása.	Tudástartalmak befogadása különböző román nyelvű előadások, szónoklatok meghallgatásával. Változatos szövegtípusok megértése, értelmezése.
<i>Bővített nyelvoktató forma</i>			
A korosztálynak megfelelő román irodalmi alkotások és tájékoztató szövegek tartalmának a megértése.	A szavak változó jelentésének felismerése a különböző szövegek környezetben. A fő mondanivaló és a másodlagos információk közötti különbség érzékelése. Bevezetés a szépirodalmi alkotások elemzésének téma-és formavilágába.	A rövidebb elbeszélések mögöttes jelentésének megértése. A mű tartalmi és szerkezeti sajátosságai. Lírai alkotás üzenetének megértése; a jelenség mögötti lényeg megfejtése. Tartalmi és formai sajátosságok.	Epikai, lírai alkotások komplex értelmezése, többletjelentésük megfejtése. A szaknyelvi szövegek lényegének megértése (pl.: humán- és reál tantárgyakból egyaránt).
<i>Hagyományos nyelvoktató forma</i>			
Az IST eszközökkel közvetített pl.: hangkazettára, CD-re rögzített egyszerű tartalmú szövegek (gyerekdalok) lényegének megértése, megérzése.	A természeti filmekben gyakran előforduló kifejezések (a természet jelenségeiről, a növény- és állatvilágról) megértése.	CD-re vagy hangkazettára rögzített irodalmi és közismereti szövegek tartalmának megértése. Bekapcsolódás interaktív nyelvleckékbe. Magyar feliratú román filmek megtekintése.	Filmre, CD-re, hangkazettára rögzített különböző műfajú, típusú szöveg lényegének hallás utáni megértése és átgondolása.
<i>Bővített nyelvoktató forma</i>			
Az IST eszközökkel	Gyermekversek,	IST eszközökkel prezentált	Szakszövegek

közvetített pl.: hangkazettákra, CD-re rögzített gyermekirodalmi alkotások tartalmának megértése.	elbeszélések, színdarabok megértése. Növény-és állatvilágról szóló <i>filmek</i> szövegének megértése.	<i>versek, prózai művek</i> gondolati tartalmának megértése, hangulatának megérzése. <i>Nem irodalmi</i> szövegek üzenetének megértése (pl.: <i>időjárás - jelentés, sporthírek</i>). Tudományos jellegű <i>filmszöveg</i> lényegének megértése.	megértése, értelmezése. Szakmai, tudományos, művészeti előadások <i>power- point</i> prezentációk, beszélgetések megértése és helyes értelmezése. <i>Tudományos és művészfilmek</i> értő-érző befogadása.
<i>Hagyományos nyelvoktató forma</i>			
A román nemzetiség gyermekfolklór-kincsének megismerése és megértése (pl.: <i>mondókák, rigmusok, népmesék, szólások és közmondások, altató dalok</i>). <i>Hazai román alkotók</i> néhány versének meghallgatása és megértése.	A román nemzetiség életéhez kapcsolódó <i>népköltészeti és műköltészeti</i> alkotások (mesék, színdarabok, népdalok) felismerése a <i>rádió és tv</i> műsorokban.	A tanult témakörökhöz kapcsolódó információk felismerése és lényegének megértése <i>rádió és tv</i> műsorokban.	A tanult témakörökhöz kapcsolódó információk felismerése és megértése <i>rádió és tv</i> műsorokban.
<i>Bővített nyelvoktató forma</i>			
<i>Hazai román alkotások</i> , mesefeldolgozások, népszokások szövegeinek <i>memorizálása</i> hallás alapján.	A <i>hazai románság</i> életéhez kapcsolódó nép-és műköltészeti alkotások (<i>mesék, színdarabok, népdalok</i>) felismerése és megértése a <i>nemzetiségi rádió és tv</i> műsorokban.	A tanult témakörökhöz (<i>többek között nyelv-és hagyományápolás, nemzetiségi fiatalok, utazás, neves személyiségek</i>) kapcsolódó információk felismerése és megértése a <i>nemzetiségi rádió és tv</i> műsoraiban. A hallottak megértése, átgondolása, önálló véleményformálása.	A tanult témakörökhöz (<i>lásd: hagyományos nyelvoktató forma</i>) kapcsolódó információk felismerése és megértése <i>rádió és tv</i> műsorokban. A hallottak és látottak újra átgondolása kritikai látásmóddal.
<i>Hagyományos nyelvoktató forma</i>			
<i>Románia és Magyarország</i> nagy „csodái”. Versek, legendák, mondák meghallgatása, a szövegek <i>lényegének</i> megértése.	<i>Szépirodalmi (legendák, lírai alkotások)</i> és <i>nem irodalmi szövegek</i> (pl.: <i>reklám</i>) hallás utáni értelmezése.	Történelmi, földrajzi, művészeti ismeretek gyarapítása különböző <i>irodalmi</i> (versek, legendák, mítoszok) és <i>nem irodalmi</i> (útikalauz, reklám, tudományos stílusú) szövegek meghallgatásával. Hallás után a közlés megértése.	Tudományos- és ismeretterjesztő <i>filmszövegek</i> lényegének megértése.
<i>Bővített nyelvoktató forma</i>			
<i>Európa</i> , benne <i>Románia és Magyarország</i> nagy csodái. Versek, legendák, élménybeszámolók, turisztikai és filmszövegek lényegének megértése.	Történelmi helyekhez, földrajzi tájakhoz, kulturális örökséghez, „csodákhoz” kapcsolódó <i>szépirodalmi alkotások</i> (legendák, balladák, novellák) és <i>közismereti szövegek</i> hallás utáni megértése. Szóbeli <i>élménybeszámoló</i> meghallgatása, értő befogadása.	Történelmi helyekhez, földrajzi tájakhoz, kulturális örökséghez, „csodákhoz” kapcsolódó <i>irodalmi és nem irodalmi szövegek</i> lényegének a megértése hallás után.	Történelmi helyekhez, földrajzi tájakhoz, kulturális örökséghez, „csodákhoz” kapcsolódó <i>szépirodalmi szövegek (legendák balladák, novellák)</i> megértése és <i>jelképek megfejtése</i> . Felolvasott szövegek hallás utáni befogadása (<i>művészettörténeti, turisztikai, tájékoztató, leíró</i> jellegű szövegek megértése).

<i>Hagyományos és bővített nyelvoktató forma</i>			
A <i>gesztusnyelv</i> néhány jelének megismerése.	A <i>nem nyelvi</i> kifejezőeszközök alkalmazása a különféle beszédhelyzetekben.	Törekvés a helyes <i>testbeszédre</i> (pl.: <i>szemkontaktus</i> a beszélgető társal).).	Szöveggel összehangolt <i>gesztikuláció</i> (<i>szemkontaktus, kifejező arcjáték</i>).

2. Beszédkészség:

Hagyományos nyelvoktató forma:

- 2.1. Részvétel egyszerű, mindennapi kommunikációban, egyszerű kérdések megválaszolása a már említett témákban. Saját élmény, gondolat, vélemény, érzés egyszerű és világos kifejezése, megfogalmazása a beszédhelyzetnek megfelelően egyszerű és összetett mondatokban. Nem vét alapvető nyelvhelyességi hibákat.

Bővített nyelvoktató forma:

- 2.2. Folyékony, természetes kommunikáció egy többszereplős beszédhelyzetben. Érvek, ellenérvek világos megfogalmazása. Élménybeszámoló, történetmondás helyes hangsúllyal, hanglejtéssel és mondatdallammal.
Törekvés a helyes megfogalmazásra, a nyelvi igényességre, a szép román beszédre.

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
<i>Hagyományos és bővített nyelvoktató forma</i>			
Törekvés a román nyelvre jellemző „ă”, „â”, „â” hangok valamint a <i>diftongusok, triftongusok</i> minél helyesebb kiejtésére és a helyes szótagolásra.	Az „ă”, „â”, „â” hangok, a <i>diftongusok, triftongusok</i> helyes artikulációja. Kellő odafigyelés a beszélő szándékát kifejező mondatok (<i>kijelentő, kérdő, óhajtó, felkiáltó, felszólító</i>) hanglejtésére, dallamára.	Törekvés a szövegfonetikai eszközök helyes használatára az önálló szövegalkotásban (<i>élménybeszámoló, történetmondás</i>).	A kommunikációs helyzetnek megfelelő közlésformák alkalmazása. Gondolatok, hangulatok, élmények kifejezése logikus felépítésű és gördülékeny stílusú (szóbeli) szövegben.
<i>Hagyományos nyelvoktató forma</i>			
A mindennapi beszédhelyzetben előforduló szavak, kifejezések, szófordulatok (<i>utasítások, köszönések, köszöntések, életszerű közlések</i>) helyes megfogalmazása. Családtagok, kedvencek <i>jellemzése, bemutatása</i> néhány mondatos szövegben. Törekvés a helyes, kifejező beszédre.	Az újabb témakörökhöz (<i>lásd beszédértés</i>) kapcsolódó szókinccs helyes alkalmazása (pl.: <i>vásárlással, ügyintézés, közlekedéssel</i>) kapcsolatos kérdések, közlések helyes megfogalmazása). Törekvés a helyes artikulációra, az érthető és kifejező beszédre.	A tanult témakörök (<i>lásd beszédértés</i>) szókinccsanyagának gyakorlati alkalmazása különböző élőszavas közlésformákban. Vélemények, gondolatok és érzések kifejezése (<i>élménybeszámoló, érvelés, vita, köszöntő stb.</i>). Törekvés a helyes, érthető beszédre.	Hasznosítható nyelvtudás. Az összes témakört (<i>lásd beszédértés</i>) átölelő szókinccs aktivizálása. Törekvés a helyes, kifejező és meggyőző beszédre a mindennapi kommunikációban és a különböző szövegtípusok használatában (<i>szóbeli beszámolók, kiselőadások</i>).
<i>Bővített nyelvoktató forma</i>			
Folyamatos társalgás a begyakorolt hétköznapi témákról. <i>Családtagok, barátok, iskola, szülőváros bemutatása</i> (élménybeszámoló, leírás, jellemzés).	Aktív bekapcsolódás egy hétköznapi társalgásba, információ befogadása és átadása. Élménybeszámoló összefüggő nyelvi fordulatokkal.	A mindennapi életben gyakran használt szavak helyes alkalmazása a társalgásban. Aktív beszélgetés többszereplős kommunikációs helyzetben. Világosan megfogalmazott érvek -	A mindennapi életben gyakran használt kifejezések rutinszerű használata. <i>Interaktív kommunikáció</i> kezdeményezése a román nyelvet jól beszélő partnerrel az alábbi témakörben: (<i>barátság, szerelem, kalandok, fiatalok problémái, szórakozás régen és ma, szenvedélyek; egészség és</i>

		és ellenérvek. Mások véleményének figyelembevétele. Törekvés a <i>helyes hangsúlyra, szórendre, mondatdallamra</i> .	<i>környezetvédelem, információs társadalom, emberi jogok, tolerancia, másság, globalizáció</i>). Folyékony és természetes kommunikáció. <i>Önálló vélemény</i> megvédése.
<i>Hagyományos nyelvoktató forma</i>			
Verseckék, mondókák, rövid mesék <i>memorizálása</i> és előadása.	Rövidebb <i>epikai</i> alkotások (balladák, legendák, (nép)mesék) és <i>lírai</i> költemények <i>memorizálása</i> és elmondása helyes kifejezésmóddal.	<i>Lírai</i> költemények, <i>epikai</i> alkotások (balladák, mesék eposz részletek) <i>memorizálása</i> és elmondása helyes és kifejező közlésmóddal.	Terjedelmesebb epikai és lírai alkotások <i>memorizálása</i> és elmondása helyes, biztonságos, szuggesztív közlésmóddal.
<i>Bővített nyelvoktató forma</i>			
<i>Nép - és műköltészeti</i> alkotások <i>memorizálása</i> és előadása helyes hangsúllyal, hanglejtéssel és mondatdallammal.	<i>Lírai</i> költemények: (doinák, pasztellképek, ódák, himnuszok és <i>epikai</i> művek: mondák, legendák, balladák, elbeszélések (nép)mesék) <i>memorizálása</i> és előadása a szövegfonetikai eszközök helyes és kifejező használatával.	Különböző műfajú művek <i>memorizálása</i> és prezentálása egyre mélyülő lelki affinitással és tudatos nyelvi igényességgel.	Epikai, lírai, drámai (részletek) <i>memorizálása</i> és előadása helyes, kifejező, szuggesztív kifejezésmóddal.
<i>Hagyományos nyelvoktató forma</i>			
Részvétel a <i>gyermek-színjátéskör</i> előadásaiban. Rövid szövegek előadása.	Különböző <i>dramatikus</i> formák kipróbálása (<i>mesejelenet, bábjáték, árnyjáték, pantomim</i>). Törekvés a helyes kiejtésre, a <i>nyelvi és nem nyelvi</i> jelek összehangolására.	Részvétel az egyre terjedelmesebb és bonyolultabb szerepekben. Törekvés a helyes és kifejező előadásmódra, a <i>gesztusnyelv</i> harmonikus használatára.	Biztos szövegmondás. Törekvés a helyes, a kifejező és szuggesztív előadásmódra, <i>hangszínváltozásra</i> , szünetekre, mondatdallamra.
<i>Bővített nyelvoktató forma</i>			
Részvétel a közösség <i>dramatikus játékaiban</i> . <i>Történetek, mesék</i> előadása helyes kiejtéssel.	Aktív részvétel a különböző <i>dramatikus játékokban</i> . A <i>memorizált szöveg</i> helyes kiejtése és <i>összehangolása a testbeszéddel</i> .	Szerepvállalás mélyülő affinitással és helyes, kifejező előadásmóddal. <i>Verbális és nem verbális</i> jelek összehangolása.	Tudatos törekvés az egyéni adottságok (<i>hangszín, mimika...</i>) kamatoztatására. Kellő figyelem az „ <i>összjátékra</i> ”. Kreativitás.
<i>Hagyományos nyelvoktató forma</i>			
Az IST eszközökkel közvetített pl.: hangkazettára, CD-re rögzített gyermekirodalmi alkotások <i>lényegének</i> megértése. A hallottak elmesélése néhány mondatban.	Gyermekversek, mesék, színdarabok megértése. <i>Önálló vélemény formálása</i> . (Pl.: <i>vád és védelem</i>). Rövid élménybeszámoló pl.: egy természetfilmről.	Egyre <i>mélyrehatóbb műértelmezés</i> . Az alkotáshoz kapcsolódó gondolatok és hangulatok kifejezése összefüggő szóbeli közlésformában.	Különböző tárgykörű és stílusú előadások, filmek szövegének megértése, összegzése és elmesélése. <i>Önálló vélemény</i> kifejtése gördülékeny szövegalkotással.
<i>Bővített nyelvoktató forma</i>			
CD-re, hangkazettára rögzített gyermekirodalmi alkotások (<i>mondókák, versek, legendák</i>)	Gondolatok, érzések megfogalmazása az olvasott, látott, hallott produkcióról. Az <i>önálló</i>	<i>Olvasmánnyal, filmmel, színdarabbal, nemzetiségi rádió és tv műsorral</i> kapcsolatos	Előadások megtartása, <i>power-point</i> prezentációk összeállítása, magyarázatok. <i>Egyéni vélemény</i>

szövegének megértése, összegzése és újramesélése folyamatos mondatszerkesztéssel.	<i>vélemény</i> érthető kifejezése.	gondolatok, érzések kifejtése logikusan felépített <i>szóbeli feleletben, referátumban, kiselőadásban.</i> Törekvés a nyelvhelyességre, a kifejező beszédre.	szépirodalmi alkotásokról, színházi produkcióról, filmről, a nemzetiségi rádió és tv műsorairól. Szép román beszéd.
---	-------------------------------------	---	--

3. Olvasásértés:

Hagyományos nyelvoktató forma:

- 3.1. Olvasott szöveg értése. Gyakori használatú kifejezések, alapvető fordulatok megértése, amelyek a tanulók mindennapi életére, a családjára, környezetére, nemzetiségére vonatkoznak. Az olvasott szöveg tartalmának tömör reprodukálása, az információk visszakeresése, a szöveg lényegének kiemelése. A közvetített érzelmek, vélemények megértése. A tanuló aktív és passzív szókincsének gazdagítása.

Bővített nyelvoktató forma:

- 3.2. Irodalmi alkotások értő-érző olvasása; a mögöttes tartalmak megfejtése. Közismereti szövegek lényegének megértése, összegzése és tömör reprodukálása.

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
<i>Hagyományos nyelvoktató forma</i>			
Az olvasás <i>jelrendszerének</i> elsajátítása a fokozatosság elvével. Az értelmező, kifejező olvasás folyamatos gyakorlása (<i>helyes ritmus, tempó, hangsúly, hanglejtés</i>).	A szövegértő olvasást <i>segítő technikák</i> fokozatos elsajátítása. A szövegfonetikai eszközök (<i>hangsúly, hanglejtés, mondatdallam</i>) helyes használatának gyakorlása.	A szövegértő olvasás képességének fokozatos fejlesztése a különböző olvasási típusok megismerésével és gyakorlásával. A szövegfonetikai eszközök helyes használata.	A különböző olvasástípusok gyakorlása és hatékony alkalmazása az értő-érző olvasóvá válás folyamatában. A szövegfonetikai eszközök helyes, biztonságos, tudatos használata.
<i>Bővített nyelvoktató forma</i>			
Ismert tartalmú szövegek (<i>hangos</i>) olvasása <i>megfelelő</i> kiejtéssel és <i>tempóban</i> .	Ismert és ismeretlen tartalmú <i>szépirodalmi és közismereti szövegek</i> értelmező olvasása helyes kiejtéssel, hangsúlyozással és fokozatosan <i>gyorsuló tempóban</i> .	Különböző műfajú és típusú szövegek értő, pontos, folyamatos és kifejező olvasása egyre kifinomultabb mondatdallammal és <i>lendületes tempóban</i> .	Hosszabb, bonyolultabb irodalmi szöveg olvasása kifinomult mondatdallammal és <i>helyes, lendületes tempóban</i> .
<i>Hagyományos nyelvoktató forma</i>			
Az értő néma olvasás fokozatos elsajátítása.	Az értő néma olvasás fokozatos elsajátítása és használata.	Lényeg megértése néma olvasással.	A néma, értő olvasás helyes alkalmazása a legkülönbözőbb műfajú és stílusú szövegek feldolgozásakor.
<i>Bővített nyelvoktató forma</i>			
Az értő néma olvasás fokozatos elsajátítása és használata.	Az értő néma olvasás megfelelő használata szövegfeldolgozásakor.	A néma, értő olvasás helyes használata <i>nyomatott és elektronikus szövegek</i> feldolgozásakor.	A néma, értő olvasás helyes alkalmazása a legkülönbözőbb műfajú és stílusú szövegek feldolgozásakor.
<i>Hagyományos nyelvoktató forma</i>			
Egyszerű, könnyű stílusú szépirodalmi szövegek olvasása és szó szerinti jelentésének megértése. Közismereti szöveg olvasása, a	Rövid <i>irodalmi szövegek</i> (mesék, legendák, mítoszok, fabulák, elbeszélések stb.) önálló olvasása, a szavak	Az olvasott szépirodalmi szöveg <i>többléte</i> egyre önállóbb megfejtése.	Az olvasott szépirodalmi szöveg <i>többléte</i> önálló megfejtése. Közismereti szöveg

benne rejlő információk visszakeresése tanítói segítséggel.	konkrét és átvitt jelentéstartalmának felismerése a szövegkörnyezetben. <i>Közismereti szöveg</i> olvasása, lényegének megértése.	Közismereti szöveg helyes olvasása, információtartalmának megértése és összegzése.	helyes olvasása, pontos értelmezése és összefoglalása.
<i>Bővített nyelvoktató forma</i>			
Rövid <i>irodalmi szövegek</i> (mesék, legendák, elbeszélések) önálló olvasása és értelmezése. <i>A közismereti szövegek</i> olvasása, a szövegben rejlő információk önálló visszakeresése.	Szépirodalmi szöveg értelmezése tanári irányítással. <i>A közismereti szöveg</i> helyes olvasása, a szöveg lényegének kiemelése, összegzése.	Szépirodalmi szöveg értelmezése tartalmi és formai sajátosságainak megfigyelése. <i>A közismereti szöveg</i> helyes és pontos olvasása, információtartalmának megértése és összegzése.	Szépirodalmi szöveg (líra, epika) <i>komplex elemzése</i> ; tartalmi és formai sajátosságainak feltárása. Önálló vélemény. Különböző műfajú, típusú szövegek önálló olvasása, megértése és elemzése.
<i>Hagyományos és bővített nyelvoktató forma</i>			
<i>Könyvtárszolgáltatások</i> és IST eszközök igénybevétele. Képek, illusztrációk megnevezése egyszerű nyelvi kifejezésekkel.	<i>Illusztrált szövegek</i> olvasása és helyes értelmezése. Rövid tartalmi összegzés.	<i>Képregény- részlet</i> olvasása, értelmezése. Néhány mondatos összegzés.	A szinkronizálatlan <i>filmek</i> feliratának gyors olvasása és helyes értelmezése. <i>Power- point</i> prezentációkkal megjelenített szövegek megértése.

4. Íráskészség:

Hagyományos nyelvoktató forma:

3.1. A román nyelv szabályainak megismerése, az életkornak megfelelő írástechnika, olvasható betűformák, esztétikus íráskép.

Egyszerű nyomtatvány kitöltése, üdvözlét, üzenet, magán - és hivatalos levél, önéletrajz megírása.

Egyszerű, rövid, összefüggő szöveg megírása ismert, hétköznapi témákban. Szöveg alkotása különböző közlésfajták alkalmazásával: élmények, események, jellemzés, párbeszéd. Személyes vélemény és álláspont kifejtése a jelenkor problémáival kapcsolatban.

Nem vét alapvető nyelvhelyességi hibákat.

Bővített nyelvoktató forma:

3.2. Jegyzet-és vázlatkészítés. Különböző szövegtípusok és műfajok ismerete. Önálló véleményalkotás kifejezése a tartalom és forma összhangjának megteremtésével.

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
<i>Hagyományos nyelvoktató forma</i>			
Az írás <i>jelrendszerének</i> elsajátítása lépésről lépésre. <i>Helyesírási alapismeretek</i> megalapozása. Ismert szavak, kifejezések helyesírása, <i>másolása</i> kevés hibával, <i>lassú tempóban</i> .	<i>Másolás</i> hibák nélkül. Megfelelő gyorsaságú tollbamondás a tanult helyesírási szabályok követésével (kevés hibával). Megfelelő írástempó.	Jól olvasható helyesírási és nyelvhelyességi szabályokat követő írásmód. <i>Gyorsuló tempó</i> .	Szabálykövető, jól olvasható, esztétikus és rendezett íráskép. <i>Gyors írástempó</i> .
<i>Bővített nyelvoktató forma</i>			
A <i>jelrendszer</i> elsajátítása és a <i>szabálykövető írásmód</i> kialakítása sok-sok gyakorlással. Egyszerű mondatok helyesen történő írása.	A helyesírási szabályok tudatos alkalmazása <i>tollbamondáskor</i> és az önálló szövegek alkotásakor.	A helyesírási szabályok készségi szintű alkalmazása <i>tollbamondáskor</i> és az önálló szövegek alkotásakor.	A román helyesírási és nyelvhelyességi normákat követő, rendezett, esztétikus írás.

		Különböző szövegtípusok megismerése és alkotása.	
<i>Hagyományos és bővített nyelvoktató forma</i>			
Könyvtárszolgáltatások és IST eszközök igénybevétele. Képek, illusztrációk megnevezése egyszerű nyelvi kifejezésekkel.	Illusztrált szövegek olvasása és helyes értelmezése. Rövid tartalmi összegzés.	Képregény- részlet olvasása, értelmezése, tömör, lényegre törő összegzése.	A szinkronizálatlan filmek feliratának gyors olvasása és helyes értelmezése. Power- point prezentációkkal megjelenített szövegek megértése.
<i>Hagyományos nyelvoktató forma</i>			
	A vázlatkészítés szempontjainak elsajátítása és gyakorlása.	A vázlat - és jegyzetkészítés gyakorlása ismert szempontok alapján.	Önálló vázlatkészítés és jegyzetelés. A lényeg kiemelése.
<i>Bővített nyelvoktató forma</i>			
A vázlatkészítés szempontjainak megismerése és gyakorlása tanári segítséggel.	Törekvés az önálló vázlatkészítésre. A vázlat - és jegyzetkészítés gyakorlása.	Önálló vázlatkészítés.	Önálló vázlatkészítés és jegyzetelés (szakszövegekből is). Egyéni gondolatok megfogalmazása.
<i>Hagyományos nyelvoktató forma</i>			
Szövegalkotási, szerkesztési alapismeretek elsajátítása (papíralapú és elektronikus közlésformák). A mondathalmaz és a szöveg közötti különbség megértése. Néhány mondatos elbeszélés megírása.	Az életkori sajátosságoknak megfelelő (papíralapú) fogalmazástípusok alkotása: elbeszélés, leírás, élménybeszámoló. Szövegek szerkesztése (levél, e-mail, üdvözlés).	Olvasmányélményekkel kapcsolatos érzések és gondolatok megfogalmazása (érvek, ellenérvek). Kifejező fogalmazás (emlékekről, élményekről). Különböző román nyelvű szövegek számítógéppel történő megszerkesztése (önéletrajz, napló, nyomtatvány).	Irodalmi alkotással kapcsolatos élmények, érzések, gondolatok megfogalmazása arányosan tagolt, gördülékeny stílusú dolgozatban. Szövegszerkesztési módszerek továbbfejlesztése (magán és hivatalos levél, e-mail, jellemzés, meghívó, felhívás). Power- point prezentáció összeállítása.
<i>Bővített nyelvoktató forma</i>			
Rövid, összefüggő szövegek megfogalmazása a tanult helyesírási normák követésével. Egyszerű szövegek (e-mail, üzenet) szerkesztése számítógéppel.	Jegyzet - és vázlatkészítés. Összefüggő, gördülékeny stílusú fogalmazások (elbeszélés, leírás, élménybeszámoló) írása a tanult nyelvhelyességi és helyesírási normák követésével. Szövegszerkesztési módszerek továbbfejlesztése (kérvény, külső és belső jellemzés).	Az önálló jegyzetelési technikák további fejlesztése. Szépirodalmi alkotások értelmezése megadott szempontok alapján. Epikus mű: főszereplő, tér, idő, cselekmény: lírai alkotás: (téma, motívum, szóképek).	Irodalmi élmények megfogalmazása, epikus és lírai művek elemzése. Értekezés, esszé, referátum. Power- point prezentáció (egy logikusan felépített kiselőadás vázlata); képek, illusztrációk.
<i>Hagyományos nyelvoktató forma</i>			
A kétnyelvű szótárhasználat technikáinak elsajátítása. Egyéni szótárfüzet vezetése	Egyszerű szövegek fordítása románról magyarra.	Bonyolultabb szövegek fordítása románról magyarra.	Fordítás magyarról románra (közismereti szövegek).

(román és magyar nyelvű szavak).			
<i>Bővített nyelvoktató forma</i>			
<i>Kétnyelvű szótár használata. Szótárfüzet vezetése.</i>	Tájékoztató szövegek, üdvözlő, levél fordítása románról magyarra.	Közismereti szövegek fordítása magyarról románra (pl.: hirdetések, reklámszövegek).	Különböző típusú szövegek (turisztikai, média...) fordítása magyarról románra.

Közműveltségi elemek

1-4. Évfolyam

1. Beszédtértés:

Hagyományos nyelvoktató forma:

- 3.1. A hallott szöveg, (köszönés, bemutatkozás, köszönet, dicséret, bocsánatkérés, tanári utasítás, magyarázat, kérdés, köszönetnyilvánítás) megértése.
- 1.2. Versecskék, mondókák, rövid népmesék tartalmának hallás utáni megértése.
- 1.3. A *gesztusnyelv* (alap)jelrendszerének megfigyelése és megértése.

Bővített nyelvoktató forma:

- 1.1. A mindennapi élet különböző beszédhelyzeteiben (pl.: család, test, öltözködés, iskola, élelmiszerek) gyakran használt szavak, szófordulatok, mondatok, szövegek megértése.
- 1.2. Gyermekjátékok, népköltészeti alkotások, felelgetős szerepjátékok, találós kérdések, közmondások, ünnepekhez kapcsolódó szépirodalmi alkotások hallás utáni megértése, memorizálása.
- 1.3. Egyszerűbb *epikai szövegek* pl.: népmesék, rövid elbeszélések tartalmi lényegének megértése (*hallás után*).
- 1.4. A hallott szöveg és a testbeszéd együttes üzenetének a megértése.

2. Beszédkészség:

Hagyományos nyelvoktató forma:

- 2.1. Gondos hangképzés, a román nyelvre jellemző „ă”, „â” hangok, *diftongusok, triftongusok* helyes kiejtése.
- 2.2. Kapcsolatteremtés és kapcsolattartás egyszerű közlésformák használatával (*köszönés, bemutatkozás, információk kérése és közvetítése, kérdések, kívánságok*).
- 2.3. Különböző modalitású mondatok beszédhelyzetnek megfelelő használata.
- 2.4. Képolvasás.
- 2.5. *Memoriterek*: (*mondókák, rigmusok, dalok*) szövegű tolmácsolása.

Bővített nyelvoktató forma:

- 2.1. A mindennapi élet beszédhelyzeteihez kapcsolódó szókinccs aktivizálása (kapcsolattartás *többszereplős* beszédhelyzetben).
- 2.2. Odafigyelés a *szövegfonetikai eszközök* helyes használatára.
- 2.3. Szerepvállalás *dramatizált* népszokásokban, mesefeldolgozásokban.

Memoriterek:

Hagyományos nyelvoktató forma:

10-12 mondóka, 8-10 szólás- és közmondás, 4 gyermekjáték.

Továbbá: Mihai Eminescu: *Ce te legeni?*; Elena Dragoş: *Mamei*; Lucia Borza: *Pisicuța* (după Móríc Zsigmond); Elena Farago: *Doi frați cuminiți*; Maria Berényi: *Să nu uit limba*.

Bővített nyelvoktató forma:

+14-16 mondóka, 10-12 szólás- és közmondás, 6 gyermekjáték; +4-5 epikai és 4-5 lírai alkotás.

3. Olvasásértés:

Hagyományos nyelvoktató forma:

- 3.1. Folyamatos és kifejező olvasás.
- 3.2. Az olvasmányok *hangos és néma* olvasása, *lényegének megértése és kiemelése* a szövegkörnyezetből.
- 3.3. A három érzékterület összehangolása (*látás, érzékelés, hallás*).
- 3.4. Képolvasás.

Bővített nyelvoktató forma:

- 3.1. A kifejező (fel)olvasás technikáinak elsajátítása és gyakorlása.
- 3.2. Tájékozódás a különböző típusú szövegekben, tömörítés, a tartalom elmesélése.
- 3.3. Szépirodalmi és egyszerű közismereti szövegek értő befogadása.

Szerzők és művek:

Hagyományos nyelvoktató forma:

Népköltészet: népmesék, mondókák, szólások és közmondások, találós kérdések, kiszámolók legendák (20-25 alkotás).

Műköltészet: George Coşbuc, George Topârceanu, Mihai Eminescu, Emil Gârleanu, Elena Dragoş, Elena Farago, Otilia Cazimir, Victor Sivetidis, Tudor Arghezi, Ana Blandiana (25-30 alkotás).

Hazai román szerzők:

Népmesemondó: Vasile Gurzău, Mihai Purdi (8 népmese).

Költők: Lucia Borza, Ana Crişan, Maria Berényi (8-10 költemény).

Bővített nyelvoktató forma:

Továbbá minden részterületen 4-6 szabadon választott alkotás.

Írás:

Hagyományos nyelvoktató forma:

- 1.1. A román betűvetés jelrendszerének ismerete.
- 1.2. Egyszerű írásbeli feladatok megoldása, szöveg másolása, *tollbamondás* utáni helyes szövegírás.
- 1.3. Különböző szövegtípusok írása: (papíralapú) *elbeszélés, leírás, jellemzés*; (elektronikus) *e-mail, meghívó, sms*.
- 1.4. Rendezett, esztétikus íráskép.

Bővített nyelvoktató forma:

- 4.1. Olvasmányélmények *lényegi kivonatolása*, rövid *összefoglalása*. *Önálló vélemény* alkotása (pl.: a mese főszereplőjének cselekedeteiről) *érvek- és ellenérvek* felsorolása.
- 4.2. *Nyelvhelyességi, helyesírási szabályok* elsajátítása és gyakorlása.

5-8. Évfolyam

1. Beszédtértés:

Hagyományos nyelvoktató forma:

- 3.1. A mindennapi élet beszédhelyzeteihez kapcsolódó egyszerű élőlészavas közlések megértése.
- 1.2. A szóbeli szövegek és a *gesztusnyelv* összehangolt üzenetének megértése hallás után.
- 1.3. Hallott *szépirodalmi* szövegek: versek, rövidebb prózarészletek (*mese, elbeszélés*) és *nem irodalmi* szövegek (pl.: *köszöntők, meghívók, felhívások* stb.) megértése.

Bővített nyelvoktató forma:

- 1.1. A mindennapi élet beszédhelyzeteihez kapcsolódó bővebb szókincsű szóbeli közlések *hallás utáni* megértése.
- 1.2. Az IST eszközökkel rögzített – az életkori sajátosságoknak megfelelő – különböző szépirodalmi alkotások (*versek, mesék, mondák, rövid elbeszélések*) gondolati tartalmának megértése.
- 1.3. *Filmek, hírósszefoglalók* tartalmi lényegének megértése hallás után.

2. Beszédkészség:

Hagyományos nyelvoktató forma:

- 2.1. Beszélgetés kezdeményezése (*információ kérése és adása*) egy valós élethelyzetben (*otthon, az iskolában, üzletben, orvosnál, postán, bankban* stb.).
- 2.2. Személyes élmények elmesélése, segítség kérése, köszönetnyilvánítás.
- 2.3. Gondos, helyes *hangképzés, szó, mondat- és szövegformálás*.
- 2.4. *Memorítetek* pontos, szöveghű tolmácsolása.

Bővített nyelvoktató forma:

- 2.1. Bekapcsolódás az egyre gazdagabb szókincszet igénylő (*többszereplős*) társalgásba.
- 2.2. Kívánságok, vélemények érthető kifejezése (*pro-és kontra érvekkel*).
- 2.3. Olvasmány- és filmélmények elmesélése érthetően, folyékonyan.
- 2.4. *Memorítetek: Lírai és epikai* alkotások szöveghű tolmácsolása; tudatos odafigyelés a szövegfonetikai eszközök helyes alkalmazására. Aktív részvétel *dramatikus játékokban (népszokások, mesefeldolgozások)*.

Memorítetek:

Hagyományos és bővített nyelvoktató forma

3-4 mondóka, 4-5 szólás- és közmondás.

Miorița (részlet); Mihai Eminescu: *Copii eram noi amândoi, Sara pe deal*; George Coșbuc: *La oglindă*; Ion Luca Caragiale: *Vizită* (részlet); Elena Farago: *Un porumbel*; Emilia Căldăraru: *Toate meseriile*; Ana Blandiana: *Părinții*.

Hazai román alkotók:

1-2 népmese (Vasile Gurzău vagy Mihai Purdi, Teodor Șimonca).

Lucia Borza: *Mama*; Maria Berényi: *Să nu uit limba*; Lucian Magdu: *Aducere-aminte*.

Továbbá minden részterületen szabadon választott 15-20 alkotás.

3. Olvasás:

Hagyományos nyelvoktató forma:

3.1. Folyamatos értő és kifejező olvasás. Hangos és néma olvasás helyes használata.

3.2. Az olvasmánnyal kapcsolatos gondolatok, élmények, érzések kifejezése (*a lényeg kiemelése*); *önálló véleményalkotás*.

3.3. Ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel.

3.4. Képleírás egyszerű nyelvi közlésformákkal.

Bővített nyelvoktató forma:

4.1. Értő-érző, kifejező olvasás *hangosan és némán*.

3.2. Szövegtípusok felismerése (*szépirodalmi, ismeretterjesztő, tankönyvi és médiaszövegek*) és megértése.

3.3. A szépirodalmi szövegek *mögöttes jelentéseinek* megfejtése, gondolatok, érzések kifejezése.

3.4. Helyes olvasási stratégiák alkalmazása *a nyomtatott és az elektronikus szövegek feldolgozásakor*.

Szerzők és művek:

(A memoriterek tanórai anyagként is szerepelnek).

Hagyományos nyelvoktató forma:

Epika:

Román népmesék, műmesék, népballadák, mondák (+5-10 alkotás).

Miorița (népballada), *József és testvérei, Ószövetség*; Jean Bart: *Evocări despre învățătorul Ion Creangă*; Silvia Kerim: *Câinele*; Ion Creangă: *Povestea unui om leneș*; Ion Luca Caragiale: *D-l Goe, Vizită*; Grete Tatler: *Grădina cu ceasuri*; George Coșbuc: *Nunta Zamfirei*; Babu Șt. Delavrancea: *Bunica, Bunicul*; Vasile Voiculescu: *Cartea*; George Șovu: *Nenea directorul*.

Továbbá +10-12 szabadon választott alkotás.

Hazai román alkotók:

Népköltészet: Vasile Gurzău: *Omul fericit*.

Műköltészet: Ana Radici Repinsky: *Ludaia de ieri și de azi, Mărul interzis al copilăriei*.

Líra:

Emilia Căldăraru: *Bine e la noi acasă*; Otilia Cazimir: *Bunica*; Elena Dragoș: *Cu tata*; Mihai Eminescu: *Fiind băiet păduri cutreieram, Copii eram noi amândoi, Sara pe deal* (+3-4 vers); George Coșbuc: *Iarna*; Virgil Carianopol: *Septembrie*; Petre Dimitru Popescu: *Tu ești mamă!*; Tudor Arghezi: *Cuvânt*.

Továbbá +5-10 szabadon választott alkotás.

Bővített nyelvoktató forma:

Epika:

Mănăstirea Argeșului (népballada), Ion Creangă: *Amintiri din copilărie* (részlet); George Coșbuc: *Moartea lui Fulger* (részlet); B. Șt. Delavrancea: *Bursierul* (részlet); Mihail Sadoveanu: *Domnul Trandafir* (részlet); Petre Rezuș: *Minciuna are picioare scurte*; Gala Galaction: *Al doilea profesor de istorie*.

Hazai román alkotók:

Népköltészet: Vasile Gurzău: *Omul sărac*.

Műköltészet: Ana Radici Repinsky: *Mărul interzis al copilăriei* (részlet), Ana Hoțopan: *Cizmulitele roșii*.

Líra:

Vasile Alecsandri, Mihai Eminescu, George Coșbuc, Șt. O. Iosif, Octavian Goga, Lucian Blaga, Ana Blandiana, Nichita Stănescu, Nicolae Labiș.

(A hagyományos nyelvoktató számára kijelölt művek +15-20 szabadon választott alkotás.)

4. Írás:

Hagyományos nyelvoktató forma:

4.1. Az írás jelrendszerének ismerete.

4.2. A mondanivaló kifejezését szolgáló rendezett, esztétikus írás.

- 4.3. Logikus, összefüggő szöveg írása *nyomtatott és elektronikus* formában (*elbeszélés, jellemzés, leírás; e-mail, sms, üdvözlő-és képeslap, meghívó*).
- 4.4. Nyelvhelyességi, helyesírási normák.

Bővített nyelvoktató forma:

- 4.1. Szövegszerkesztés. Különböző szövegtípusok.
- 4.2. Kreatív szövegalkotás.
- 4.3. Folyékony írástechnika.

9-12. Évfolyam

1. Beszédértés:

Hagyományos nyelvoktató forma:

- 1.1. A mindennapi élettel kapcsolatos (többszereplős) társalgási szövegek megértése; a *beszéd lényegének* megragadása.
- 1.2. Az anyanyelvi (nemzetiségi) beszélő gondolatmenetének megértése.
- 1.3. *Előadások, szónoklatok, köszöntő beszédek* gondolatmenetének követése, üzenetének megértése.
- 1.4. Mások érvelésének meghallgatása, a *lényeg kiemelése*.
- 1.5. *Színpadai előadások, lírai és epikai alkotások*, gondolati-hangulati üzenetének befogadása hallás után.
- 1.6. Román nemzetiségi rádió és tv műsorok (*hírek, interjúk, kommentárok*) szövegeinek megértése.

Bővített nyelvoktató forma:

- 1.1. A beszélő közlésformáinak többrétű megfigyelése (*szövegfonetikai eszközök, testbeszéd* stb.).
- 1.2. Szaknyelvi szövegek lényegének megértése (*humán és reál* tantárgyakból egyaránt).
- 1.3. *Tudományos és művészfilmek* szövegeinek megértése, a *lényeg* megragadása.

2. Beszédkészség

Hagyományos nyelvoktató forma:

- 2.1. *Hasznosítható nyelvtudás*. Gondolatok, érzések, vélemények kifejezése logikusan, kifejezően, világosan. Oldott társalgás családtagokkal, iskolatársakkal, tanárokkal.
- 2.2. Helyes, *meggyőző beszéd* a mindennapi kommunikációban és a *különböző szövegtípusok* használatában.

Bővített nyelvoktató forma:

- 2.1. A mindennapi életben *gyakran használt kifejezések rutinszerű használata*. Folyékony és természetes kommunikáció, érthető, jól artikulált szöveg.
- 2.2. *Interaktív kommunikáció* folytatása a román nyelvet jól beszélő partnerrel.
- 2.3. *Kiselőadások* (szaknyelvi is) *köszöntő szövegek, felszólalások* érthető megfogalmazása.
- 2.4. Terjedelmesebb *memoriter*ek előadása helyes, szuggesztív kifejezésmóddal, *kellő hangszínváltozással*.
- 2.5. Egyéni véleményt és stílust tanúsító szövegek alkotása szépirodalmi művekről, színházi produkcióról, filmről, nemzetiségi rádió és tv műsorokról.

Memoriter:

Epika:

Hagyományos nyelvoktató forma:

Mănăstirea Argeşului (részlet), *Legenda Oltului și Mureşului*, Biblia: *A tékozló fiú története*; George Coşbuc: *Nunta Zamfirei* (részlet); Ion Creangă: *Amintiri din copilărie* (részlet); Ion Slavici: *Moara cu noroc* (részlet); Nichita Stănescu: *Despre limba română* (részlet); Nicolae Labiş: *Moartea căprioarei* (részlet).

Bővített nyelvoktató forma:

Továbbá 4-5 epikus alkotás a klasszikus román irodalomból, 4-5 a modernből.

Líra:

Hagyományos nyelvoktató forma:

Vasile Alecsandri: *Steluța*; George Coşbuc: *Cântecul fusului*; Octavian Goga: *Rugăciune*; Lucian Blaga: *Iubire, Izvorul nopții*; Bacovia: *Plumb*; Ana Blandiana: *Părinții*; Tudor Arghezi: *Psalm (Te drămuiesc)*; Lucia Borza: *Te caut*; Maria Berényi: *Identitate, Să nu uit limba*.

Bővített nyelvoktató forma:

Továbbá 5-6 költemény a klasszikus, és 5-6 a (poszt)modern irodalomból (*szabadon választott*).

3. Olvasás

Hagyományos nyelvoktató forma:

- 3.1. Különböző olvasási technikák készségszintű alkalmazása. *Nyomatott és elektronikus szövegek hangos és néma* olvasása.
- 3.2. Terjedelmesebb, összetettebb szövegek komplex megértése.
- 3.3. *A néma, értő olvasás* helyes alkalmazása a legkülönbözőbb műfajú és stílusú szövegek feldolgozásakor.

Bővített nyelvoktató forma:

- 3.1. *Szövegértés*, értelmezés a mű egésze és szegmentumai szempontjából (*témák, motívumok, szerkezeti egységek, tér idő, ok-okozati összefüggések*). Szövegelemzési eljárások.
- 3.2. *Szépirodalmi művek értő, érző olvasása, tartalmi és formai értékek megtapasztalása.*
- 3.3. Nem szinkronizált *filmek feliratának gyors olvasása* és helyes értelmezése.
- 3.4. Befogadási módok: *értelmező, kritikai és kreatív.*
- 3.5. Illusztrációk, ábrák kapcsolata a szöveggel.

Szerzők és művek:

Hagyományos nyelvoktató forma:

Epika:

Tinerețe fără bătrânețe, viață fără de moarte (részlet), *Biblia, Újszövetség: Jézus születése; Miorița*, (népballada), Ion Creangă: *Amintiri din copilărie*; Ion Luca Caragiale: *Bacalaureat*, +1 elbeszélés.

Líra:

Doina; Vasile Alecsandri: *Oaspeții primăverii, Iarna*, +1 vers; Mihai Eminescu: *Sara pe deal*, , +3-4 vers; George Coșbuc: *La oglindă, Noapte de vară*, +1 vers; Octavian Goga: *Oltul, Bătrâni*; Tudor Arghezi: *Psalm (Te drămuiesc în zgomot și-n tăcere)*; Lucian Blaga: *Iubire*, +2 vers; Nicolae Labiș: *Moartea căprioarei*; Ana Blandiana: *Numai iubirea*, +2 vers.

Hazai román költők:

Lucia Borza: *Acasă*, +2 vers; Lucian Magdu: *Copilărie*, +1 vers; Maria Berényi: *Iubire, Să nu uit limba*, +3 vers.

Dráma:

Ion Luca Caragiale: *O noapte furtunoasă* (részlet).

Bővített nyelvoktató forma:

Epika:

Tinerețe fără bătrânețe, viață fără de moarte, Biblia, Ószöverség: Jónás; Újtestamentum: Jézus születése; Miorița, Monăstirea Argeșului (népballadák), Ion Creangă: *Amintiri din copilărie*; +1-2 elbeszélés; Ion Luca Caragiale: *Bacalaureat*, +1-2 elbeszélés; Ion Slavici: *Moara cu noroc, Mara* (részlet); Mircea Eliade: *Maitrey* (részlet).

Líra:

Doina; Vasile Alecsandri: *Oaspeții primăverii, Iarna*, +1-2 vers; Mihai Eminescu: *Sara pe deal, Dorința*, +5-6 vers; Alexandru Macedonski: *Noapte de decembrie*, +1-2 vers; George Bacovia: *Plumb*, +1-2 vers; George Coșbuc: *La oglindă, Noapte de vară, Numai una*, +2-3 vers; Octavian Goga: *Oltul, Rugăciune*, +1-2 vers; Tudor Arghezi: *Testament, Psalm (Te drămuiesc în zgomot și-n tăcere)*, +2-3 vers; Lucian Blaga: *Eu nu strivesc corola de minini a lumii*, +2-3 vers; Ștefan Augustin Doinaș: *Mistrețul cu colți de argint*; Nicolae Labiș: *Moartea căprioarei*; Nichita Stănescu: *Leoaică tânără, iubirea* +1-2 vers; Ana Blandiana: *Descântec de ploaie, Părinții*, +1-2 vers.

Hazai román alkotók:

Lucia Borza: *Acasă, Te caut*, +1-2 vers; Lucian Magdu: *Copilărie*, +2-3 vers; Maria Berényi: *Iubire, Să nu uit limba, Pelerinaj*, +2 vers.

Dráma:

Ion Luca Caragiale: *O noapte furtunoasă* (részlet).

4. Íráskészség

Hagyományos nyelvoktató forma:

4.1. *Íráskép:*

Az írás jelrendszerének kifogástalan ismerete.

Könnyen olvasható, rendezett, esztétikus íráskép. Gondolati (szerkezeti) egységek jelölése. Megfelelő tempó.

4.2. *Szövegalkotás:*

A szövegalkotás- és szerkesztés technikáinak megfelelő ismerete. Önálló szövegalkotás. Összefüggő szöveg érthető, jól áttekinthető kifejtése.

A *tartalom* és a *forma* összhangja.

Szövegtípusok:

Hagyományos (*papíralapú*) és *elektronikus* szövegek (alkotása) szerkesztése. (*elbeszélés, leírás, jellemzés, rövid érvelés, értekezés, önéletrajz, kérvény, blog, baráti levél, hivatalos levél*).

4.3. Nyelvtani, nyelvhelyességi és helyesírási ismeretek alkalmazása.

Bővített nyelvoktató forma:

4.1. Íráskép:

Folyékony, jól olvasható, szép írás. Gyors írástempó.

4.2. Szövegalkotás:

A szövegalkotás- és szerkesztés technikáinak *készségszintű* ismerete.

Önálló, kreatív szövegalkotás. A cím szerepe. Logikus gondolatlevezetés; ok- okozati összefüggések kifejtése.

A szöveg szegmentumainak (localis, temporalis, cauzalis, personalis...) alapos ismerete. A tartalom és a forma összhangja.

Szövegtípusok:

Hagyományos (*papíralapú*) és *elektronikus* szövegek (alkotása) szerkesztése. (*elbeszélés, leírás, jellemzés, érvelés, esszé, értekezés, vita, önéletrajz, motivációs levél, kérvény, blog, baráti levél, hivatalos levél*).

Szinopszis alkotása (tömörítés; összefüggések meglátása).

4.3. Nyelvtani, nyelvhelyességi és helyesírási ismeretek készségszintű alkalmazása.

2. Román népismeret

(Valamennyi nevelési-oktatási forma)

Fejlesztési feladatok

A fejlesztési feladatok szerkezete

1. Ismeretszerzés, tanulás
2. Kritikai gondolkodás
3. Kommunikáció
4. Tájékozódás térben-időben
5. A reflexiót irányító kérdések

1. Ismeretszerzés, tanulás:

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
<p>Tájékozódás a lakóhelyen, valamint annak szűkebb és tágabb környékén.</p> <p>Az egyén és a kisebb-nagyobb közösségek: <i>család, lakóközösség, nemzetiség, nemzeti népcsoport(ok)</i> összetétele.</p> <p>Alapismeretek a falusi közösségek életéről.</p> <p>Információszerzés személyes beszélgetésekből, régi parasztházak, tárgyak, képek közvetlen megfigyeléséből.</p> <p>A népismerethez kapcsolódó szövegek értő olvasása.</p> <p>A műveltségi területhez kapcsolódó információhordozók (pl. <i>térképek, régi dokumentumok, tárgyak, népi szöttek, eszközök</i>,</p>	<p><i>Földrajzi, történelmi, néprajzi, művészeti</i> alapismeretek a hazai románságról és Románia különböző tájegységeiről.</p> <p>Információszerzés közvetlen megfigyelésekből, adatközlők elbeszéléseiből, olvasott (szak)irodalomból, filmekből, (CD-ROM, tömegkommunikáció források, internet).</p> <p>Témaközpontú ismeretanyag levéltárban, egyházi archívumban, kiállításon, múzeumban és világhálón.</p> <p>Atlaszok, albumok lexikonok helyes használata.</p>	<p>Helytörténeti alapismeretek a magyarországi románok által is lakott településekről.</p> <p>Ismeretszerzés a román kultúra és civilizáció fejlődéséről.</p> <p>Tájékozódás a hazánkban élő más ajkú nemzeti és etnikai nemzetiségek kultúrájáról.</p> <p>A figyelem irányítása a kultúrák kölcsönhatásaira.</p> <p>Információforrások: Olvasmányok, filmek, történelmi lexikonok, múzeumi kiállítások.</p> <p>Az IST eszközeinek célszerű használata az információszerzésben és-feldolgozásban.</p>	<p><i>A földrajzi, történelmi, etnológiai és filozófiai</i> ismeretek összekapcsolása.</p> <p>Ismeretek a négy alaptudományról <i>földrajz, történelem, etnológia, filológia</i>.</p> <p>Tudásszerzés a <i>magyarországi románságról, a két nép, az európai és az egyetemes kultúra</i> kontextusában.</p> <p>A magyarok és a románok összefonódása történelmi események tükrében.</p> <p>Tájékozódás a határon belül és határon kívül élő nemzetiségek életéről, kulturális értékeiről.</p> <p><i>A román, a magyar, a német és a szerb</i> hagyományok kölcsönhatásának felismerése.</p>

<p><i>fotók</i>) kiválasztása tanári irányítással. Tájékozódás a román népismereti tartalmú szövegekben.</p>			<p>A témák feldolgozását segítő információhordozók: (<i>térképek, albumok, lexikonok, filmek, CD-ROM, ismeretterjesztő szakirodalom</i>) kiválasztása. Anyaggyűjtés különböző településeken.</p>
<p>Az információ értelmezése tanári irányítással egyéni és csoportmunkában: - Lényegkiemelés a szövegből, (<i>kulcsszavak, kulcsmondatok</i>) - Rövid vázlat készítése - Az iskolai (esetleg tanulói) gyűjtemény tematikus csoportosítása tanári irányítással.</p>	<p>A gyűjtött anyag <i>válogatása, rendszerezése, feldolgozása</i> tanári irányítással <i>egyéni vagy csoportmunkában</i>.</p>		<p>Anyagválogatás az interneten, könyvtárban és múzeumban. Az információk <i>értelmezése és feldolgozása egyéni vagy csoportmunkában</i>. Tájékozódás a több tudomány és- művészeti ágat érintő tudanyagban. Felkészülés az egyéni vagy csoportos projektmunkára.</p>
<p>A tanuló lakóhelyére jellemző népi gyermekjátékok-és dalok elsajátítása, <i>egyéni vagy csoportos</i> előadása. Román népszokások dramatizálása (pl. <i>téli ünnepkör</i>) mozgással, táncsal, dallal. Memória és koncentrációfejlesztő játékok gyakorlása. Mese megjelenítése bábjátékokkal. A gyermek és a játék(készítés) a múltban és napjainkban.</p>	<p>Önálló vázlatkészítés. Tapasztalatok, gondolatok, ismeretek megfogalmazása segédeszközök használatával és tanári irányítással. <i>Hagyomány és újítás, régi és új világ összehasonlítása</i> (pl. életmód, munka és szórakozás, népszokások, konyhaművészet). Néphagyományok színpadi feldolgozása táncsal, dallal és mozgással.</p>	<p>Önálló vázlat, szinopszis, referátum készítése megfigyelésekről, tapasztalatokról. A projektkészítés módszertani alapismereteinek elsajátítása. <i>A hagyomány-és újítás kölcsönhatásának megértése.</i> <i>Régi és új életmód, életszemlélet, szokások összehasonlítása.</i> Egyre komplexebb drámajátékok bemutatása, színpadi feldolgozása. Tapasztalatok, megszerzett</p>	<p>- Témaválasztás, anyaggyűjtés a régi és új információhordozók használatával. - Az anyag <i>szelektálása, rendszerezése, leírása és feldolgozása, véleményalkotás.</i> - A dolgozat logikus felépítése. Kiegészítése gazdag mellékletekkel (kép, ábra, illusztráció). A projekt bemutatása.</p>
<p>Az élmény és cselekvésközpontú ismeretszerzés alkalmazása. A tudásszerzés örömeinek megismerése. Az IST egyszerű eszközeinek megismertetése, a digitalizált anyagok tanulmányozása tanári irányítással. Az információk felhasználása újabb és újabb feladathelyzetekben.</p>	<p>A megszerzett tudás megosztása másokkal.</p>	<p>Ismeretek megosztása a közösséggel.</p>	<p><i>Múlt-jelen-jövő</i> összefonódásának megértése. A múltból fakadó tanulságok személyes élményként való feldolgozása, az <i>identitástudat</i> formálása, erősödése. A tanultak <i>konstruktív</i> alkalmazása. A tanuló elsajátítja az <i>együttélés és együttműködés</i> képességét, a <i>konfliktuskezelést</i>, a szolidaritás érzését, az autonóm és felelősségteljes cselekvést.</p>

2. Kritikai gondolkodás

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
<p>A <i>hagyományápolás és-újítás, az értékmentés és-teremtés</i> kölcsönhatásának megértése. A tolerancia problémaköre. A gyermek jogai és kötelességei régen és ma. A népi bölcsesség felismerése a szólásokban és a közmondásokban. Viselkedési és <i>illemszabályok</i> a mai fiatalok életében. A mesehősök jellemzése a <i>vád</i> és a <i>védelem</i> szemszögéből. Érvék gyűjtése a saját vélemény alátámasztására. Az álom és a valóság összefonódásának megértése a mesékben. Érvelés a <i>másság</i> elfogadásáról.</p>	<p>Kérdések önálló megfogalmazása a tárgyalt témákkal kapcsolatban. A román népcsoport sajátos arculatának felismerése, fejlődéstörténetének megértése. A hagyományos tárgyak felismerése a néprajzi atlaszban, a tájházakban és a múzeumokban. <i>Népköltészet - műköltészet</i> (azonosságok és eltérések). <i>Az egyetemes, a nemzeti és a helyi értékek</i> tükröződése a román népmesékben. Jellembrázolás <i>kritikai látásmóddal</i>.</p>	<p>Földrajzi és <i>történelmi</i> ismeretekhez kötődő kérdések önálló megfogalmazása. Érvekkel alátámasztott véleményalkotás történelmi eseményekről, személyiségekről. <i>Érvék és ellenérvék</i> gyűjtése az aktuális téma tárgyalásakor. A zárt és a nyílt közösségek jellemzése. A hagyományos és a mai életmód közötti különbség megértése. A <i>szokásváltozások</i> felismerése. Azonos motívumok felismerése <i>román és magyar</i> népkölteményekben. Vegyes lakosságú település építészeti stílusainak felismerése. Az alapfogalmak megértése: <i>nemzetiség - többség, nemzeti nyelv - anyanyelv</i>. A társadalmi, kulturális és vallási szerveződések szerepe az <i>identitástudat</i> formálásában. Önálló vélemény megformálása nemzetiségi eseményekről.</p>	<p>Tájékozódás a modern szakirodalomban (<i>lényeglátó válogatás</i>). <i>Földrajzi, történelmi, vallástörténelmi, néprajzi, művészeti, filológiai</i> ismeretek <i>összekapcsolása</i>, és <i>egyidejű</i> alkalmazása. A román nép és nyelv kialakulásához kötődő eltérő szemléletű elméletek megismerése. Önálló vélemény alkotása kritikus látásmóddal. A neolatin nyelveket beszélő országok (népek, etnikumok és nemzetiségek) életterének bemutatása (<i>térképhasználat</i>). <i>Az egyetemes és a két nép</i> (román-magyar) együttéléséből adódó <i>ok-okozati összefüggések</i> feltárása. A társművészetek közötti <i>kölcsönhatások</i> bemutatása művek tükrében. Tudományok és művészetek közötti összefüggések megértése és feltárása. A magyarországi románság <i>szokás- és hagyományvilágának</i> változása. A szokásváltozások okainak feltárása. <i>Az endogám és az exogám</i> közösségek jellemzése. A vallások és az egyházak szerepének lényeglátó bemutatása. A <i>profán és szakrális jelképrendszer</i> megfejtése (átmeneti rítusok, ünnepek).</p>
			<p>Önálló vélemény a románság <i>múltjáról</i> és <i>jelenéről</i>, elképzelés a jövőről. A <i>család, az iskola</i> és a <i>mass média</i> szerepe a nyelvápolásban és az identitásformálásban. Önálló vélemény a <i>kétnyelvűségről</i>, a nemzetiségi nyelv pozícióvesztésének okairól; <i>érvék és ellenérvék</i> gyűjtése. Kultúrtörténelmi összefüggések megértése. Közéleti szereplők nemzetiségi közösség,</p>

			intézmények viselkedésének elemzése. Az információforrások kritikus kezelése.
--	--	--	--

3. Kommunikáció

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Beszélgetés a (nagy)szülőkkel a régmúlt időkről, az elődök életéről. Minden részterületet érintő saját vélemény érthető megfogalmazása (szóban és írásban). Népköltészeti alkotások ismertetése előszóban. <i>Dramatizált</i> (nép)mesék és szokások. <i>Egyéni gyűjtőmunkával</i> kapcsolatos szóbeli beszámoló. Tánc- és rigmusköltészet gyakorlása. Fogalmazás írása valamelyik kedvenc hősről vagy történelmi személyiségről. Rajz- és tárgykészítés a népismeret köréből. Kézműves technikák alkalmazása.	<i>Interjúkészítés</i> (megadott szempontok szerint) egy idősebb adatközlővel. Népismereti téma megvitatása tárgyilagos érveléssel. Fogalmazás írása jelentősebb népszokásról. Szóbeli beszámoló önálló gyűjtőmunkáról. Szokások, történetek dramatikus megjelenítése. Modellek, makettek, rajzok készítése. <i>Kiállítás</i> gyűjtött tárgyakkal, vagy a gyermekek munkáiból (<i>rajzok, játékszerek, fotók</i>). Anyaggyűjtés <i>osztályprojekthez. Tervezés, rendszerezés, feldolgozás</i> tanári irányítással. Rövid referátumok, beszámolók készítése.	Beszélgetés a nemzetiségi létről, a többség-nemzetiség viszonyáról, a román nyelv pozícióvesztésének okairól. Interjúkészítés idősebb adatközlőkkel, etnográfusokkal, folkloristákkal. <i>Projektmunka</i> összeállítása és illusztrálása. Rajz készítése népismereti témáról. Történelmi - társadalmi és kulturális összefüggések életrajza (vagy) írásos kifejtése.	Kiselőadások, vitaindítók a különböző tudományágakhoz (<i>földrajz, történelem, etnológia, filológia</i>) kapcsolódó témákból. Válogatott bibliográfia összeállítása a fenti témakörökből. <i>Projekt</i> megírása a magyarországi románság (művelődés)történetéből, szokás- és hagyományvilágából. Önálló gyűjtőmunka. (Lásd 1. rész információfeldolgozás) Vita a nemzetiségi jogokról, állampolgári ismeretekről, a <i>nyelv és identitás</i> kérdéseiről. Források, történelmi, publicisztikai, szépirodalmi írások elemzése <i>szóban és írásban</i> . Interjúkészítés művészekkel, idős adatközlőkkel. Önálló véleményalkotás a <i>nemzetiségi tévé és rádió</i> műsorairól. <i>Az iskolai újság, rádió, színjátszó kör és táncgyűttes</i> értékmentő és-teremtő szerepe. Értékközvetítés kiállításokkal és különböző kulturális bemutatókkal.
Az információs társadalom egyszerű technológiájának megismerése.	Internet-alapú ismeretek (pl. Románia különböző tájegységeinek megtekintése, adatok, képek).	Digitális tananyagok megbeszélése. Prezentációs anyag készítése tanári irányítással.	Önálló prezentációs anyag készítése, bemutatása lappal (csoportban), digitális táblán (osztályban) az iskolai, esetleg a helyi román közösségnek.

4. Tájékozódás térben és időben

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Az idő tagolására szolgáló román nyelvű kifejezések helyes használata: perc, óra, nap, hét, hónap, év. Az időt meghatározó kifejezések elsajátítása és	Az idő tagolására vonatkozó kifejezések bővítése: év, évtized, évszázad, emberöltő. Kr. e., Kr. u. (esemény). Románia hegységei és vizei	Tájékozódás térben és időben a történelmi és földrajzi atlasz segítségével (<i>esemény, hely, idő</i>). Románok által is lakott települések a magyar-román	A románok történetének tagolása, korszakolása (a <i>kezdetektől napjainkig</i>). A magyarországi románok története (különböző időszakok megjelölése: pl.

<p>gyakorlása: Kicsi koromban, amikor jární és beszélni tanultam; amikor iskolás lettem; Amikor a (nagy)szüleim gyerekek voltak; Amikor <i>ekével szántottak</i>; amikor <i>szóttek</i> és <i>fontak</i>; amikor <i>népviselőben jártak</i>; amikor <i>lovasszekéren</i> utaztak; hajdan, a régmúltban régen, a közelmúltban. Néprajzkutatók, írók, költők munkásságának bemutatása kronológiai sorrendben.</p>	<p>(<i>térkép</i>). A különböző <i>történelmi provinciák</i> felismerése <i>térkép</i> segítségével. Románia városainak elhelyezése. Neves személyiségek: írók, költők, festők, zeneszerzők <i>szülőházainak</i> megkeresése térképen. Falumúzeumok, néprajzi múzeumok, tájházak mint az értékmegőrzés színhelyei. A románok tárgyi és szellemi örökségének átmentése a jövő nemzedékei számára.</p>	<p>határ mentén (<i>térkép</i>használat). A Körösök és a Maros közti vidék ismerete. A magyarországi románok jelentősebb intézményeinek alapítása (hely-idő).</p>	<p>XVIII. század előtti múlt, török hódoltság, a XVIII. század, mint az <i>újratelepülések időszaka</i>. A múlt nyomdokain (<i>térkép</i>használat). Diakron nyelvvizsgálat: családnevek, helynevek etimológiája. <i>A bihari és a körös-marosi nyelvjárás</i> használata. <i>Tradicionális és modern</i> közösségek; <i>múlt és jelen</i>; <i>hagyomány és újítás</i>. Szomszédos országok megyéi (<i>térkép</i>).</p>
			<p>A magyarországi románság helyzetének elemzése népszámlálási adatok tükrében (<i>diagramok, statisztikai adatok</i>).</p>

5. A reflexiót irányító kérdések

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
---------------	---------------	---------------	----------------

<p>Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy választ keressenek olyan kérdésekre, mint:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ki vagyok én? - Miben hasonlítok a velem azonos korú (iskola)társaimhoz? - Milyen külső és belső tulajdonságaim vannak? - Milyenek a képességeim? - Kik az ideáljaim (szülő, tanító,...)? - Kihez szeretnék hasonlítani? Miért? - Mit jelent az, hogy román nemzetiségű vagyok? 	<p>Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy választ keressenek olyan kérdésekre, mint a következők.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ki a román? Ki a magyar? Ki a német? Ki a szlovák? Ki a szerb? - Milyen nemzetiségek élnek Magyarországon és Romániában? - Hogyan élhetnek együtt különböző <i>kultúrák, vallások, népek, nemzetiségek</i>? - Miben hasonlítunk mi emberek (különböző nemzetiségiek) és miben különbözünk egymástól? - Mit jelent számomra magyarországi románnak lenni? - Különbözöm-e más állampolgártól? - Kik voltak az elődeim? - Honnan jöttek? - Milyen nyelven beszéltek? - Mivel foglalkoztak? - Hogyan éltek, ünnepeltek, öltözködtek? - Milyen vallásúak voltak? - Miért gondolkodnak másképpen a különböző nemzedékek? - Van-e párbeszéd a különböző generációk között? 	<p>Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy választ keressenek olyan kérdésekre, mint a következők.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ismerem-e a közösségem <i>nyelvét, szokás-és hagyományvilágát, vallását</i>? - Ragaszkodom-e a gyökereimhez? - Mit jelent számomra <i>haza (szülőföld, az anyaország, Európa és a nagyvilág)</i>? - Hányféle <i>identitása</i> lehet egy embernek? - Mit jelent a <i>kétnyelvűség (nyelvcseré)</i>? - Érzek-e kellő affinitást az elődeim kulturális öröksége iránt? - Mennyiben segíti a <i>család, az iskola, az egyház, és a mass- média, a magyarországi románság fennmaradását</i>? - Érdemes-e jól megtanulnom románul? - <i>Van-e jövője a hazai románságnak</i>? - Mennyire jellemző rám: <i>önállóság, pontosság, együttműködés, kötelességtudat, kíváncsiság, fogékonyság, önzetlenség, segítőkészség, a saját képességeim fejlesztésének igénye.</i> 	<p>Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy választ keressenek olyan kérdésekre, mint a következők.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Képes vagyok-e <i>önvizsgálódásra, személyes identitásra</i>? - Van-e célja az életemnek? - Van-e elég akaratom az álmaim valóra váltásához? - Miben látom az életem értelmét? - Képes vagyok-e „feleszmélésre” morális (minőségi) létre, a „<i>meglett emberi</i>” magatartásra? - Mit jelent számomra a: <i>szeretet, boldogság, remény, erkölcs, szépség, jóság, hit, harmónia, autonómia, életminőség, szokástisztelet, udvariasság, tisztesség, művészi érzék, emberi méltóság, hivatástudat, tolerancia, empátia</i>? - Mennyire jellemző rám: <i>nyitottság a különböző nyelvek, kultúrák iránt; demokratikus értékrend; vállalkozói szellem; kudarctűrés; a munka tervezése, szervezése, megosztása, az önállósodás igénye, konfliktuskezelés; pozitív gondolkodás; megnyilatkozni tudás; saját korlátok ismerete; tudatosság; összefogottság; önkontroll; művészi érzék; emberismeret; aktív állampolgári lét; tág látókör; kollektív tudat; kulturális és közéleti tevékenység; aktív cselekvés a nemzetiségért, annak fennmaradásáért; digitális kompetencia kamatoztatása a kapcsolatteremtésben; ügyintézésben; munkában; a tudás hatalmába vetett hit; igény az élethosszig tartó tanulásra.</i>
---	---	---	---

Közműveltségi elemek

1-4. Évfolyam

1. A magyarországi románok (románok által is lakott települések Magyarországon).

2. A román nyelv.
Nyelvjárások.
3. A falusi közösségek élete.
A család szerepe. A lakóház és környéke. Régi foglalkozások és munkaeszközök. Ruházkodás. Népi étkezési szokások.
4. Román népszokások, néhány jellegzetes *régi és új szokás* (pl. tavaszi, téli ünnepkörök).
5. Népi gyermekjátékok- és dalok. Román szólások, közmondások és találós kérdések.
6. A magyarországi román mesemondók, (Vasile Gurzău, Gheorghe Simonka, Mihai Purdi).
7. A játék (készítés) a múltban és napjainkban. Kreatív játékok különböző tárgyakkal.

5-6. Évfolyam

1. A magyarországi románság történetének jelentősebb eseményei (pl. *az újratelepítés időszaka*).
2. Neves magyarországi román személyiségek.
3. A magyarországi románok *múltjáról és jelenéről* (életmód, *mesterségek, népviselet, népi konyhaművészet, szokás-és hagyományvilág*).
4. A környék, a lakóhely *környezeti és kulturális értékei*.

7-8. Évfolyam

1. A tájegységek, a román kultúra és civilizáció központjai.
2. A magyarországi román települések *(hely)története*.
3. Neves magyarországi román személyiségek szerepe, küldetésstudata.
4. A román *kulturális intézmények* és a román nyelvű sajtó.
5. A lakókörnyezet, a lakóház régen és ma.
6. Nemzetiségpolitikai alapismeretek.

9-12. Évfolyam

1. Románia földrajza

Románia földrajzi elhelyezkedése.

A magyar-román határ menti települések földrajzi helyzete

2. A románok története

A kezdetek. A román államok létrejötte. A török veszély. A nemzeti újjászületés kora. A modern állam kiépítése. Románia, az első világháború után. A második világháború és hatásai. A kommunista diktatúra. Romániában. A romániai rendszerváltozás.

2.1. A magyarországi románok története. Történelmi provinciák és Románia földrajzi tájegységei. Románia földrajzához és történelméhez kapcsolódó legendák.

A XVIII. század előtti múlt nyomában. A török hódoltság korában.

A XVIII. század az újratelepítés időszaka (1718-1746).

Helytörténet. Nemzeti – kulturális törekvések. Neves személyiségek.

Kulturális intézmények, iskola, nevelés-oktatás, alapítványok. A román nyelvű sajtó és kiadványok.

Kulturális élet a XX. század második felében.

3. Nemzetiségpolitikai ismeretek

Nemzetiségi jogi és állampolgári ismeretek.

4. A román nyelv

A neolatin nyelvek. Az irodalmi nyelv. Nyelvjárások, tájnyelvi változatok.

A hazai románok nyelve.

5. A vallások és az egyházak szerepe a románok kultúrájában

6. A magyarországi románok népi kultúrája

A tradicionális család. Ősi tevékenységek és mesterségek. Lakókörnyezet, lakóház. Ruházkodás. Népi étkezési szokások, speciális ételek. Naptári ünnepek és szokások. Népzene és néptáncművészet.

G) RUSZIN NEMZETISÉGI NEVELÉS-OKTATÁS

1. Ruszin nyelv és irodalom

1. (a nyelvoktató, a bővített nyelvoktató és a kiegészítő nemzetiségi nevelés-oktatás számára)

2. Fejlesztési feladatok

3. Beszédértés

Hallott szöveg értése.. Értő hangos és néma olvasás. *A rövid*, világos és egyszerű üzenetek, bejelentések, egyéb gyakori szövegek lényegének megértése Olyan mondatok és gyakran használt kifejezések megértése, amelyek kapcsolódnak a ruszin közösségi életéhez, kultúrájához, szokásaihoz. Olvasási és szövegértési képességek folyamatos fejlesztése.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
<p>A tanár egyszerű szavainak megértése, azok helyes kiejtéssel és hangsúllyal való megismétlése. Eltérések a magyar és a ruszin nyelvi eszközökben.</p> <p>Bemutatkozás, köszönési formák megértése. Illem formák: tegezés, magázás.</p> <p>A nem verbális kommunikáció megfigyelése és alkalmazása.</p> <p>Ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel</p> <p>Memorizáló és vizuális játékok segítségével szövegek megértése a következő témákban: otthon, iskola, település, közlekedés, ünnepek. Ruszin népmesék legendák ismertetése Mátyás Királyról és a II. Rákóczi Ferencről</p>	<p>Ruszin nyelv helye más szláv nyelvek között. Ruszin - magyar és magyar - ruszin szótárak bemutatása. Egyszerű mondatok, megértése. Feltett kérdések megértése, azok megválaszolása.</p> <p>Szövegértés a következő témakörökben: lakóhely, iskola, család, otthon, berendezési tárgyak, egészség és életmód, nemzetiségi élet, magyarországi ruszinok hagyományai. Ruszinokról szóló olvasmányok megismerése és megértése</p>	<p>Az ismert témák kommunikációs fejlesztése. (szókincsbővítés, spontán beszéd.)PI. nemzetiség kulturális élete, sport, család, média, internet, ország ismeret, néphagyományok, híres személyek. A Magyar Rádió és Televízió ruszin nyelvű műsorai által közvetített legfontosabb események és a tanuló érdeklődési köréhez tartozó információk megértése, az erre történő helyes reagálás. Szóbeli üzenetek megértése.</p> <p>Az ország és a Kárpát-medence megismerésére irányuló párbeszéd összeállítása és megértése.</p>	<p>A nemzetiségi önkormányzati tevékenységről, nemzetiségi törvényről, fiatalok helyzetéről, vallásokról, az Európai Unióról szóló témakörök szövegeinek megértése. Részvétel a kulturális programokon, irodalmi, képzőművészeti műsorokon. A látottak, hallottak tartalmi megértése, visszaadása a szituációnak megfelelő szókincs használatával.</p> <p>Rövidebb és hosszabb közéleti szövegek olvasása, szövegek feldolgozása megadott szempontok szerint. A tanult témakörökhöz kapcsolódó információk felismerése és megértése rádió és tv műsorokban.</p>

2. Beszédkészség

Részvétel az ismerős, mindennapi témáról szóló beszélgetésekben, vitákban. Véleménynyilvánítás, saját gondolat, érzés egyszerű és világos kifejezése, megfogalmazása a beszédhelyzetnek megfelelően egyszerű és összetett mondatokban.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
---------------	---------------	---------------	----------------

<p>Egyszerű kérdések, kívánságok, kérések megfogalmazása helyes ejtéssel. Köszönés, köszöntés, bemutatkozás, kérés, udvarias megszólítás elemeinek ismerete és alkalmazása, valamint helyzet gyakorlatok.</p> <p>Képek, illusztrációk segítségével rövid történetek, mesék előadása, dramatizálása, helyes ejtéssel.</p> <p>A ruszin gyermekirodalom műveinek (versek, dalok) memorizálása előadása.</p>	<p>A tantervi tematikához kapcsolódó képek alapján kérdések megfogalmazása, azok megválaszolása. Látott személyek, tárgyak, cselekvések megnevezése. Szókincs gyarapítása, szinonimák használata. Olvasott szöveg lényegének összefoglalása 2-3 mondatban. Egyszerű kérdések és válaszok alkotása helyes szórenddel. Egyszerű párbeszéd folytatása</p> <p>Dalok, versek, mesék, memorizálása és előadása</p>	<p>Részvétel az ismerős, mindennapi témáról szóló beszélgetésekben, vitákban felkészülés nélkül. Aktív szókincs gyarapítása. Élménybeszámolás egyszerű, összefüggő mondatok alkalmazásával. Egy-egy tanult témához tartozó kérdésről véleménynyilvánítás, önálló fogalmazás. Párbeszéd folytatása. Szépirodalmi mű művek előadása helyes kiejtéssel.</p>	<p>Párbeszéd és vélemény kifejtése a következő témakörökkel kapcsolatban ruszin nemzetiség élete, hagyományok, híres személyek, kultúra. Kiselőadás készítése, annak bemutatása tanórán. A híres ruszinok műveinek megismerése. Folyékony beszélgetés mindennapi témákról iskolatársakkal. Vitákban saját véleményének részletes kifejtése, indoklása. Mások véleményének meghallgatása, megértése és elfogadása. Történetek elmesélése.</p> <p>Élményt adó szereplés (daléneklés, versmondás, előadás) a ruszin nemzetiségi rendezvényeken.</p>
--	--	--	--

3. Olvasásértés

Ismert hétköznapi témákkal kapcsolatos szövegek megértése Az olvasott szövegben lévő információk megértése, a szöveg lényegének kiemelése. A tanulók aktív és passzív szókincsének gyarapítása. Rövid irodalmi művek elemzése

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
<p>Hangos olvasás, jó kiejtéssel és hangsúlyozással. A tanult szavak felismerése. Egyszerű mondatok (reklám, feliratok) megértése. A megértés visszajelzése szóban, Az értelmező hangos olvasás folyamatos gyakorlása. Ruszin irodalom 1: Cirill és Metód legendának és cirill betűk történetének ismertetése. Rövid irodalmi szövegek (mesék, gyermekversek, történetek) olvasása, lényegének felismerése.</p>	<p>Ismert tartalmú szövegek értelmező hangos olvasása. Rövidebb szövegek önálló olvasása, a fontosabb gondolatok kiemelése, összefoglalása.. Tematikus szövegek olvasása. A folyékony, helyes, kifejező olvasás fokozatos elsajátítása és megfelelő használata szövegfeldolgozáskor.</p> <p>Rövid irodalmi szövegek (mesék, gyermekversek, történetek) önálló olvasása</p>	<p>Ismert hétköznapi témákkal kapcsolatos nyelvileg összetettebb szövegek lényegének, illetve benne lévő információk megértése. Ruszin irodalmi alkotások (vers, elbeszélés) olvasása, azok értelmezése, megfogalmazása. Különböző vélemények összevetése, különbségek és hasonlóságok megfigyelése, vélemény megfogalmazása szóban. A XVI.- XVIII. sz. ruszinokról szóló történelmi és irodalmi szövegek ismertetése, megértése.</p>	<p>Aktív szókincs bővítése. Különböző olvasott vélemények összevetése, különbségek és hasonlóságok felismerése, vélemény megfogalmazása írásban és szóban. Ruszin irodalom: A 19. - 21. századi ruszin történelmi és irodalmi alkotások olvasása. Az írók szerepének felismerése a ruszinok nemzeti identitástudatának felébresztésében. Rövid irodalmi művek elemzése. A jelenkor problémáival foglalkozó újságcikkek olvasása, azok értelmezése.</p>

		Tematikus szövegek olvasása. Elektronikus források használata ,ruszinok létével kapcsolatos cikkek olvasása. Szókincs gyarapítása.	
--	--	--	--

4. Írás

Megfelelő írástechnika elsajátítása, íráskészség fejlesztése. Esztétikus íráskép. Egyszerű nyomtatvány kitöltése, üdvözlét, üzenet, vázlatkészítés, önéletrajz megírása. Egyszerű, rövid, összefüggő szöveg megírása ismert, hétköznapi témákban. Kreatív írás. Élménybeszámolók, események, jellemzések írása, különféle közlésfajták alkalmazásával.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
<p>A cirill ABC bemutatása, és a ruszin ábécé ismertetése. ABC írás gyakorlása. Mondatok, rövid összefüggő írott és nyomtatott szövegek másolása. Egyszerű írásbeli feladatok (pl. szavak alkotása megadott betűkkel, mondatalkotás adott szavakkal. Rövid szavak diktálás utáni hibátlan leírása. Család, lakóhely leírása pár mondatban.</p>	<p>Nyelvtan: szófajok ismertetése. A ruszin és magyar nyelvteni eltérések megértése. Olvasott történetek, mesék leírása néhány mondatban. A felolvasott szöveg alapján rövid feljegyzés készítése. A tanult nyelvhelyességi szabályok betartása. Levélírás, rövid történetek leírása. Egyszerű nyomtatvány kitöltése. Egyszerű szövegek írása (pl. levél, képeslap, e-mail., sms. Vázlatkészítés tanári irányítással. Vázlat felhasználása különböző témájú, műfajú szövegek megértéséhez, megfogalmazásához. Nyelvtanilag helyes írásra való törekvés.</p>	<p>Olvasható íráskép, megfelelő írástempó, esztétikus fűzetvezetés Egyszerű szövegek írása (pl. levél, képeslap, e-mail., sms. Egyszerű, rövid, összefüggő szöveg megfogalmazása írásban a következő témakörökkel kapcsolatban: család, nevelés-oktatás, kultúra, nemzetiségi és emberi jogok rendszere, hírközlés, ruszinok története, ruszin települések. Szótárhasználat segítségével egyszerű szövegek fordítása a tanultak alapján. Ismerkedés különböző információhordozókkal (pl. vizuális, audiovizuális, elektronikus: internet, CD-ROM).</p>	<p>Összefoglaló szövegek, önéletrajz, jegyzetek, hivatalos levelek írása, megfelelő formában. Szövegszerkesztési módszerek továbbfejlesztése, Ön kifejezés és kreativitás különböző műfajokban (pl. párbeszéd írás, dramatizálás). Törekvés a személyiséget kifejező egyéni stílusra Szövegek fordítása. A nyelvtani szabályok tudatos alkalmazása az írásbeli szövegalkotásban. Olvasott szövegek megfogalmazása. Hivatalos levelek, feljegyzések írása. Cikkek fordítása magyar-ruszin, ruszin-magyar szótár segítségével. Az olvasott irodalmi alkotások lényegének összefoglalása írásban. Rövid cikk írása egy irodalmi vagy kulturális műsorról, nyelvhelyességi szabályok betartásával. Önéletrajz írása.</p>

Közműveltségi elemek

1-4 Évfolyam

1. Beszédfértés

1.1. Beszédhallás, hallás utáni értés.

- Megfelelő hangképzés, hangoztatás, helyes ejtés.

1.2. Beszédfejlesztés. Szóbeli szövegek megértése és alkotása.

- Verbális és nem verbális eszközök.
- Adott szituációhoz igazodó helyes szóhasználat, mondataalkotás.

1.3. Memoriterek szöveghű tolmácsolása.

2. Beszédkészség

2.1. Egyszerű kérdések, kívánságok, kérések megfogalmazása nemzetiségi nyelven.

2.2. Párbeszéd folytatása kortársaival és a felnőttekkel.

2.3. Önbizalma, beszédbátorsága fokozatos növekedése.

2.4. Szókincs gyarapítása.

2.5. Memoritereket: verseket, dalokat, kiolvasókat és mondókákat, játékokat szöveghű

megjelenítése.

8 gyermek- és népdal ismerete, 3 gyermekjáték, 5 gyermek vers

A ruszin szerzők művei: Kercsa Tamara, Kercsa Igor, Popovics Sándor, Hattinger-Klebásko Gábor, Lyavinecz Mariann.

3. Olvasásértés

3.1. Szövegértés.

- A szavak és, a szövegek pontos, kifejező olvasása
- Az olvasott szövegben lévő információk megértése, a szöveg lényegének kiemelése.

3.2. Nemzetiségi léttel kapcsolatos szövegek olvasása.

3.3. Olvasás közben passzív és aktív szókincs gyarapítása.

3.3. Ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel

4. Írás.

4.1. Az írás jelrendszerének megismerése.

- Írott kis- és nagybetűk, betűkapcsolás, szó, szó szerkezet, mondat, szöveg.

4.2. Egyszerű írásbeli feladatok elvégzése. (szöveg másolása, diktálás utáni leírása)

4.3. Rövid szöveg írása, jellemzés, levél; a mindennapi élet tájékoztató szövegei (*használati útmutató, értesítés, meghívó, hirdetés, sms, e-mail*).

4.4. Olvasható íráskép.

5- 8. Évfolyam

1. Beszédeértés.

- 1.1. A hallott szöveg, alapvető információk hallás utáni megértése.
- 1.2. Gyakori szövegtípusok (szépirodalmi, ismeretterjesztő, tankönyvi és médiaszövegek) megértése.

1.3. Ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel

2. Beszédkészség.

- 2.1. Érthető, jól artikulált, összefüggő beszéd nemzetiségi nyelven ismert témában.
- 2.2. Részvétel az ismerős, mindennapi témáról szóló beszélgetésekben, vitákban társaival.
- 2.3. Információk megértése. Kérdések, válaszok érthető kifejezése.

10 dal, 10 vers 5 gyermekjáték ismerete a ruszin és magyar szerzők műveiből.

Szerzők: Hattinger-Klebasko Gábor, Kercsa Tamara, Kercsa Igor, Popovics Sándor, Petrovci Iván, Krajnyak Frantisek, Giricz Vira.

3. Olvasásértés.

- 3.1. Szövegek pontos, kifejező és értelmező olvasása, lényegének megértése.
- 3.2. A szövegek önálló olvasása, a fontosabb gondolatok kiemelése,
- 3.3. Néma, vagy hangos, értő olvasás helyes használata.
- 3.4. Adatok visszakeresése az olvasott szövegben.

4. Írás.

- 4.1. A cirill betűk alapos ismerete.
- 4.2. Nyelvhelyességi, helyesírási normák
- 4.3. Egyszerű, rövid, összefüggő szöveg megfogalmazása írásban a hétköznapi témákban.
- 4.4. Folyékony írástechnika, olvasható, áttekinthető, a mondanivalót tükröző, tagolt, írásképz.

9 -12. Évfolyam

1. Beszédeértés.

- 1.1. A hallott szöveg, elhangzott kérdések, utasítások, kérések, információk hallás utáni megértése.

1.2. A tanult témakörökhöz kapcsolódó információk felismerése és megértése rádió és tv műsorokban.

- 1.3. Nemzetiségi programokon elhangzott szövegek értése.

2. Beszédkészség.

- 2.1. Érthető, jól artikulált, összefüggő beszéd (helyes hangképzés).
- 2.2. Véleménynyilvánítás, saját gondolat, érzés egyszerű és világos kifejezése, megfogalmazása a beszédhelyzetnek megfelelően egyszerű és összetett mondatokban.
- 2.3. Folyékony beszélgetés mindennapi témákról iskolatársakkal.

- 2.6. Kiselőadás készítése, annak bemutatása tanórán, megfelelő szókinccs használattal.
2.7. Memoriterek, szépirodalmi művek, részletek szöveghű felidézése.

Memoriter: dalok 15 gyermek- és népdal ismerete, 10 vers ismerete.

A ruszin irodalom képviselőinek művei:

Magocsi P.Róbert „Hazánk és Kárpáti ruszinok történelme”
Szocska-Borzsávin Vasziliij „Zázvonélé v szeli na vecsirnyu”
Káprály Mihály „Skolná chroniká Csinágyová”
Petrovcij I. „Jsze-esze”
Petrovcij I. „Kárpátszke lita”
Krájnyák Frantisek „Görög katolikus katechizmus”
S. Benedek András „A gens fidelissima: a ruszinok.”
Giricz Vira „Ruszin társalgás”.

3. Olvasásértés.

3.1. A hangos és néma olvasás stratégiáinak (adatok visszakeresése, a szöveg átfutása, részletes olvasás) ismerete.

3.2. Szövegelemzési eljárások ismerete.

3.3. A szövegtartalom tömör reprodukálása.

3.4. Szövegértési stratégiák (szó szerinti, értelmező, kritikai és kreatív) különböző nyomtatott és elektronikus, folyamatos és nem folyamatos szövegeken, valamint egyéb vizuális közlésekben.

3.5. Szövegek stíluselemei és retorikája

4.Írás.

4.1. Az írás jelrendszerének ismerete .

4.2. Nyelvhelyességi, helyesírási normák, nyelvtani ismeretek.

4.3.Folyékony, olvasható, a mondanivalónak megfelelően jól tagolt, rendezett, áttekinthető íráskép.

4.4.Esztétikus íráskép

4.5.Megfelelő írástechnika elsajátítása

1.2. Ruszin népismeret

(Valamennyi nevelési-oktatási forma)

Fejlesztési feladatok

1. Ismeretszerzés, tanulás

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Ismeretszerzés a Magyarországon élő ruszin nemzetiség korábbi életéről idős emberek elbeszélése alapján, képek megfigyeléséből, valamint olvasott szövegekből. Kulcsszavak keresése szövegben. Saját családja	Ismeretek szerzése a szláv népek múltjáról vándorlásuk útvonaláról a vándorlók életkörülményeiről. Kitekintés a Szlovákiában, Kanadában, Lengyelországban, Romániában, Szerbiában,	Ismeretszerzés személyes beszélgetésekből, író-olvasó találkozókból, tárgyak, épületek (tájházak, fatemplomok), híres ruszin festőművészek képeinek, közvetlen megfigyeléséből, hallott és olvasott elbeszélő szövegekből, filmekből, a	Tájékozódás a ruszin művészetben, történelemben és irodalomban. A nyelvtudás és az identitástudat összefüggésének felismerése. A témával kapcsolatos írások, filmek megtekintése, könyvek

<p>készítése. Információk gyűjtése a ruszin nép történetéről családból és történelmi olvasmányokból. A ruszin zászló, címer, himnusz ismerése.</p> <p>Ismeretszerzés a ruszin építkezési formákról (pl. tornácos házak, fatemplomok), a ruszin népviseletekről. Ismeretszerzés a ruszin hagyományokról. A ruszin nyelv kifejezéseinek megfigyelése otthon és az iskolában. Népdalok, vallási dalok, mondókák, mesék, találós kérdések, népi játékok, közismert közmondások,</p> <p>legendák. gyűjtése ruszin falvakban. Ősi ruszin ételek elnevezése, egyszerű ételreceptek gyűjtése. Néhány rövid ruszin mese megismerése. Ruszin meséken keresztül az elődök kultúrájának megismeréséhez való kedv felébresztése. A hagyományokhoz kapcsolódó gyermekversek, képeskönyvek bemutatása. A tanultak felhasználása új feladathelyzetben.</p>	<p>Horvátországban, Moldáviában, Ukrajnában élő ruszinok földrajzi elhelyezkedésére. A ruszinok népszokásai. A szöveg- fonás mintáinak megfigyelése. A helyi hagyományos mesterségek gyűjtése. Kántálás (karácsony), pászka szentelés (húsvét) népszokásai régen és ma. Népdalok, néptáncok, versek elemző összehasonlítása. A szülőfalu régi utca- és dűlőneveinek gyűjtése. A tanultak felhasználása új feladathelyzetekben Ünnepi szokásokról anyag gyűjtés és rendszerezés.</p> <p>A műveltségi területhez kapcsolódó szövegek értő olvasása. Kulcsszavak és kulcsmondatok keresése szövegekben</p>	<p>tömegkommunikációs eszközökből (MR és MTV ruszin nemzetiségi adásaiból). A legfontosabb ruszin írók, költők műveinek megismerése.</p> <p>A kárpátaljai ruszin régiók irodalmának megismerése. A műveltségi területhez kapcsolódó szövegek értő olvasása. Kulcsszavak és kulcsmondatok keresése szövegekben. Információk gyűjtése a Duchnovics A. a ruszin himnusz és a szózat szerzőjének munkásságáról, Hodinka A. akadémikus műveiről, a magyarországi ruszinok lakóhelyeiről, életmódjukról, ünneplési és vallási szokásokról. Könyvtárban, médiatárban, múzeumokban, interneten. A gyűjtött adatok felhasználása bemutatók végrehajtásánál. Magyarországon élő ruszinokról legendák gyűjtése. A tanultak felhasználása új feladathelyzetekben.</p>	<p>olvasása. Művek elemzése. Kiselőadás tartása magyarországi ruszinok kulturális életéről, saját tapasztalatok bemutatásával. Betekintés a történelmi múltba. A nemzetiségek együttélése, egymásrautaltsága a háborúk idején. A ruszinok történelmi szerepének felismerése. Nemzetiségek élete és helyzete ma Magyarországon és az Európában. Aktuális nemzetiségpolitikai kérdések tanulmányozása.. Információk gyűjtése adott témához könyvtárban, médiatárban, tájházakban, múzeumokban, interneten</p> <p>Ismeretszerzés a ruszinok politikai, jogi, kulturális érdekképviseletéről, az Országos Ruszin Önkormányzat 1999-es megalakulásáról. Egyház és görög katolikus templomok kutatása, művészete elemzése.</p> <p>Az Internet kritikus és tudatos felhasználása történelmi ismeretszerzésre</p>
--	---	---	---

2. Kritikai gondolkodás

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
<p>Kérdések önálló megfogalmazása a ruszin népszokásokkal kapcsolatban. A magyar és a ruszin szokások összehasonlítása, különbségek felismerése. A ruszin települések nyelvjárásai és azok összehasonlítása. Mindennapi élethelyzetek elbeszélése, eljátszása a különböző szereplők nézőpontjából. A ruszin hagyományok megismerése játékos formában és hagyományápolás</p>	<p>Kérdések önálló megfogalmazása a szláv népek vándorlásával és a hazai ruszinok letelepedésével kapcsolatban. A lényeg kiemelése írott és hallott szövegből, szöveg átfogalmazása adott szempont szerint Híres emberek, történelmi személyiségek, hétköznapi emberek jellemzése, szerepük a ruszin nemzetiség formálásában, identitástudat felébresztésében. A</p>	<p>A nemzetiség (és az anyanemzet) kulturális életének, kiemelkedő eseményeinek elbeszélése. Jelenetek eljátszása különböző szempontokból, részvétel regionális ünnepeken, konferenciákon, kulturális eseményeken. Önálló vélemény és kérdések megfogalmazása a nemzetiség elmúlt és jelen sorsával, sorsfordulóival kapcsolatban. Érvek gyűjtése a saját vélemény alátámasztására. A</p>	<p>Kérdések és vélemény megfogalmazása a ruszin sorsfordulóival kapcsolatban. A különböző korszakok alakjainak, tevékenységének és eszméinek elemzése. Állásfoglalás a különböző, a ruszin nemzetiség sorsát meghatározó nézetekről, cselekedetekről.. Az információforrások kritikus kezelése. Kérdések megfogalmazása a forrás megbízhatóságára, a szerző esetleges elfogultságaira, tájékozottságára, rejtett</p>

<p>fontosságának felismerése. Önálló vélemény megfogalmazása eseményekről, jelenségekről, és személyekről. Érvek gyűjtése a saját vélemény alátámasztására.</p>	<p>magyarországi ruszinok élete régen és ma. A különbségek, változások felismerése és a ruszinság szempontjából sorsdöntő változások megfogalmazása.</p> <p>A fikció megkülönböztetése az igaz történettől.</p>	<p>nemzetiség történelmének, társadalom földrajzának ismerete. A kárpáti ruszinok a magyar fejedelem szabadságharcához való csatlakozásának bemutatása.</p> <p>Véleménynyilvánítás a nemzetiségek együttéléséről A magyarok és a ruszinok történelmi és kulturális kölcsönhatásainak felismerése. Önálló vélemény megfogalmazása társadalmi, történelmi eseményekről, jelenségekről és személyekről. Érvek gyűjtése a saját vélemény alátámasztására.</p>	<p>szándékaira stb. vonatkozóan. Szépirodalmi szövegek, filmek stb. vizsgálata a történelmi hitelesség szempontjából Ruszin társadalmi csoportok, intézmények viselkedésének elemzése. Önálló vélemény megfogalmazása a ruszin nemzetiséget érintő, a jövőjét meghatározó nemzetiségpolitikáról. A hazai nemzetiségi és emberi jogi rendszer értékelése. Megalapozott, hiteles nemzetiségkép kialakítása. Naprakész tájékozottság aktuális nemzetiségpolitikai és emberi jogi jelenségekről. A magyarországi és más országokban élő ruszinok kapcsolatrendszerének megismerése, lehetőségeinek felismerése, a fiatalokat érintő kérdések megfogalmazása.</p>
---	---	---	--

3. Kommunikáció

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
<p>Beszélgetés és vita egy-egy emberismereti, társadalmi, történelmi témáról. Saját vélemény érthető megfogalmazása. Mások véleményének türelmes meghallgatása. Magyarországon lévő ruszin települések és földrajzi adottságainak megismerése a tanórákon és az idős személyekkel történő beszélgetésekből. A településen gyűjtött közmondások, dalok, mondókák, versek játékok tanulása. Mások véleményének türelmes meghallgatása Anyaggyűjtés a kárpátaljai, szerb, horvát, szlovák, ruszin települések múltjáról és jelenéről. A tanultakkal kapcsolatos helyszínek megtalálása a térképen.</p>	<p>Beszélgetés és vita egy-egy emberismereti, társadalmi, történelmi témáról. A tárgyilagos érvelés és a személyeskedés megkülönböztetése. Események, történetek elbeszélése emlékezetből élőszóban. Beszélgetés a ruszinok egykori hétköznapjairól. Beszélgetés és vita a ruszin nép gasztronómiai szokásokról. Mások véleményének türelmes meghallgatása és figyelembevétele Rajz készítése a régi konyhai eszközökről. Ételreceptek gyűjtése. A ruszin és magyar ételek összehasonlítása. A ruszin tánc alapelemeinek megismerése. A páros tánc</p>	<p>Beszélgetés és vita egy-egy emberismereti, társadalmi, történelmi témáról. A tárgyilagos érvelés és a személyeskedés megkülönböztetése. Események, történetek elbeszélése emlékezetből élőszóban. A ruszin irodalom szerepe és helye a világban. A legfontosabb ruszin írók műveinek felsorolása. A megismert műveken keresztül a költő, író céljainak, törekvéseinek felismerése, megfogalmazása. Híres ruszin emberekről (HodinkaAi, Varhol,) véleménynyilvánítás. Szóbeli beszámoló a saját tapasztalatokról, önálló gyűjtő-, illetve kutatómunkával szerzett</p>	<p>Beszélgetés és vita egy-egy emberismereti, társadalmi, történelmi témáról. A tárgyilagos érvelés és a személyeskedés megkülönböztetése. A vita során véleménykülönbségek tisztázása, a saját álláspont gazdagítása, tovább fejlesztése mások véleményének figyelembevételével. Események, történetek elbeszélése emlékezetből élőszóban. A tanult történelmi eseményekkel, eszmékkel és fogalmakkal kapcsolatos kérdések önálló megfogalmazása. Véleményalkotás és vita egy-egy aktuális</p>

<p>Hagyományok felelevenítése. Tojásfestés régi hagyományok szerint. Régi húsvéti és karácsonyi ajándékok, fenyőfadíszek. Rajz készítése húsvéti ünnepről. Egyes mesetörténete eljátszása. Húsvéti és karácsonyi ünnepekhez kapcsolódó mondókák, dalok tanulása.</p>	<p>és körtánc közötti különbségek felismerése. A ruszin népviselet ruhadarabjainak felsorolása. Szóbeli beszámoló a saját tapasztalatokról, önálló gyűjtő-, illetve kutatómunkával szerzett ismeretekről. Fogalmazás írása a korábbi és mai ruszin öltözködésről. Betlehemes játékok eljátszása.</p>	<p>ismeretekről. Fogalmazás írása a Magyarországon élő görög katolikus vallású ruszinok életéről. A nemzeti és etnikai nemzetiség, nemzet, anyanyelv fogalmának ismerete. Beszámoló az önálló gyűjtő munkáról a tanórán. Színjátékok előadása az iskolai rendezvényeken.</p>	<p>nemzetiségpolitikai kérdésről. Mások véleményének elfogadása, a tolerancia gyakorlása. Beszámolók készítése a néprajzi kutató munka eredményeiről. Kiselőadás tartása a ruszin kulturális életről a ruszin nyelvű sajtó, a rádió- és a tévéműsorok alapján. Önállóan gyűjtött anyagból projektbemutató vagy kiállítás megrendezése.</p>
--	--	--	--

4. Tájékozódás térben-időben

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
<p>Az idő tagolására szolgáló kifejezések használata: perc, óra, nap, hét, hónap, év. Időmeghatározó kifejezések használata: amikor kicsi (óvodás stb.) voltam, amikor szüleim gyerekek (fiatalok stb.) voltak, amikor nagyszüleim gyerekek stb. voltak, amikor karddal harcoltak stb., nagyon régen. Viszonyítások gyakorlása: előbb, később, ugyanakkor, most, régebben, nagyon régen.</p> <p>Események, jelenségek, tárgyak, személyek stb. időrendbe állítása. Egyszerű térképek másolása kézi munkával. A térkép legfontosabb elemeinek felismerése: vizek, domborzati jelölések, államhatárok, települések. Helyszínek modellezése (pl. vázlatrajz, terepasztal, makett).</p>	<p>Időmeghatározás ismert eseményre, jelenségre való utalással (pl. a honfoglalás után, Mátyás uralkodása idején). Krisztus előtt, Krisztus után. Viszonyítások gyakorlása: előbb, később, ugyanakkor, most, régebben, nagyon régen.</p> <p>Néhány kiemelt esemény, jelenség időpontjának ismerete. A tanultak elhelyezése az időben a kiemelt időpontokhoz képest. Egyszerű kronológiai számítások. Események, jelenségek, tárgyak, személyek stb. időrendbe állítása.</p> <p>Egyszerű térképek másolása kézi munkával. A térkép legfontosabb elemeinek felismerése: vizek, domborzati jelölések, államhatárok, települések. A tanult helyek megkeresése a térképen.</p>	<p>Az idő tagolására szolgáló kifejezések használata: hónap, év, évtized, évszázad, emberöltő. Időmeghatározás más ismert eseményre, jelenségre való utalással. Krisztus előtt, Krisztus után. Az idő ábrázolása téri-vizuális eszközökkel, kronológiai adatok rendezése. Néhány kiemelt esemény, jelenség időpontjának ismerete. A tanultak elhelyezése az időben a kiemelt időpontokhoz képest.</p> <p>A tanult helyek megkeresése a térképen. Események kapcsolása a tanult helyekhez.</p>	<p>Történelmi korszakok, periódusok nevének használata a történelmi idő tagolására. Néhány kiemelt esemény, jelenség időpontjának ismerete. A tanultak elhelyezése az időben a kiemelt időpontokhoz képest. Események, jelenségek, tárgyak, személyek stb. időrendbe állítása.</p> <p>Különböző időszakok történelmi térképeinek összehasonlítása, a változások hátterének feltárása. Az adott téma tanulmányozásához leginkább megfelelő térkép kiválasztása különféle atlaszokból.</p>

		Egyszerű térképvázlatok rajzolása szöveges információforrások alapján.
--	--	--

6. A reflexiót irányító kérdések

<p>Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy választ keressenek olyan kérdésekre, mint a következők.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Milyen jellemző tulajdonságai vannak? Miben hasonlítok másokhoz? Miben különbözöm másoktól? - Mire vagyok képes? Mire nem vagyok képes? - Milyen szeretnék lenni? - Miért van szükség szabályokra? - Mit jelent az, hogy ruszinok (vagy más nemzetiségűek) vagyunk? 	<p>Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy választ keressenek olyan kérdésekre, mint a következők.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mi az ember? Miben különbözik az állatoktól? - Miben hasonlítunk mindannyian? Honnan erednek az emberek közötti különbségek? - Miért gondolkodnak másként a különböző életkorú emberek? - Mi mindentől függhet a döntések és tettek megítélése? - Miért vannak szegények és gazdagok? 	<p>Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy választ keressenek olyan kérdésekre, mint a következők.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mit jelent az, hogy minden embert egyenlő méltóság illet meg? - Mit tehet az egyes ember másokért, a közösségért, a rászorulókért? - Van-e fejlődés a történelemben? - Miért vannak háborúk? - Milyen szerepet játszik a természeti környezet az egyes országok, civilizációk életében? 	<p>Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy választ keressenek olyan kérdésekre, mint a következők.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vannak-e abszolút erkölcsi értékek? - Miért kerülhet ellentmondásba erkölcs és jog? - Milyen útjai vannak az önmegvalósításnak? - Hányféle közösségi identitása lehet egy embernek? - Milyen értelemben beszélhetünk ok-okozati viszonyokról a történelemben? Van-e történelmi determinizmus?
	<ul style="list-style-type: none"> - Milyen mértékben határozza meg a természeti környezet az emberek mindennapi életét és kultúráját? - Miért van az, hogy ugyanazt a történelmi eseményt vagy jelenséget különböző emberek különbözőképpen élik át? 	<ul style="list-style-type: none"> - Miért vannak gazdag és szegény országok? - Milyen mértékben hatnak a „nagy emberek” a történelmi eseményekre és folyamatokra? - Mi a hit, a vallás szerepe az egyes ember és a társadalmak életében? 	<p>Hogyan élhetnek együtt különböző kultúrák, vallások, népek? Milyen lehetőségei és akadályai vannak a kultúrák közötti kommunikációnak?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hogyan lehetséges az, hogy ugyanazt a történelmi eseményt vagy jelenséget különböző emberek különbözőképpen értelmezik? - Hogyan befolyásolja a geopolitikai helyzet egy állam, egy térség lehetőségeit? - Hogyan változott az állam szerepe a történelemben? - Az érdekek vagy az értékek hatása erősebb-e a különböző korok társadalmában?

Közműveltségi elemek

1-4 Évfolyam

1. Ismeretszerzés, tanulás

- 1.1. A családjunk története.
- 1.2. Az én városom, falum.
- 1.3. A hazai táj. A helyi tudás.
- 1.4. Nagyszüleink, dédszüleink világa faluban és városban.

2. Kritikai gondolkodás.

2.1. Kérdések önálló megfogalmazása a ruszin népszokásokkal kapcsolatban. A magyar és a ruszin szokások összehasonlítása, különbségek felismerése.

2.2. Önálló vélemény megfogalmazása eseményekről, jelenségekről, és személyekről.

3. Kommunikáció

3.1. A tanórákon és az idős személyekkel történő beszélgetésekből szerzett információk közlése. Saját vélemény érthető megfogalmazása.

3.2. A tanult eseményekkel kapcsolatos jelenetek eljátszása.

4. Tájékozódás térben-időben.

4.1. Idő meghatározó kifejezések használata.

5. A reflexiót irányító kérdések.

5.1. Mit jelent az, hogy ruszinok (vagy más nemzetiségűek) vagyunk?

5.2. Miben hasonlítok másokhoz? Miben különbözöm másoktól?

5-8 Évfolyam**1. Ismeretszerzés, tanulás**

1.1. Ismeretek szerzése a szláv népek múltjáról, vándorlásuk útvonaláról a vándorlók életkörülményeiről.

1.2. A ruszin hagyományok megismerése.

1.3. A paraszti ház és háztartás, a ház népe.

1.4. A hétköznapiak rendje (táplálkozás, ruházat, életvitel).

1.5. Kulturális örökségünk.

- természeti és épített örökségünk. (fatemplomok, képzőművészet, népművészet)

- zenei örökség (ének-, zenei és táncművészet, játék)

2. Kritikai gondolkodás.

2.1. Ruszinok helyzete Magyarországon és a világon.

2.2. Híres emberek, történelmi személyiségek, hétköznapi emberek jellemzése, szerepük a ruszin nemzetiség formálásában, identitástudat felébresztésében.

3. Kommunikáció.

3.1. Események, történetek elbeszélése emlékezetből, élőszóban.

3.2. Beszélgetés és vita a ruszin népszokásairól.

3.3. Önálló vélemény és kérdések megfogalmazása a nemzetiség elmúlt és jelen sorsával, sorsfordulóival kapcsolatban.

4. Tájékozódás térben-időben.

4.1. Időmeghatározás ismert eseményre, jelenségre való utalással.

4.2. Az idő tagolására szolgáló kifejezések használata: hónap, év, évtized, évszázad, emberöltő.

5. A reflexiót irányító kérdések.

5.1. Honnan erednek az emberek közötti különbségek?

5.2. Mi a hit, a vallás szerepe az egyes emberek és a társadalmak életében?

9-12 Évfolyam**1. Ismeretszerzés, tanulás.**

1.1. Ruszinok a történelmi és mai Magyarország területén.

1.2. Néprajzi tájak, tájegységek és etnikai csoportok a Kárpát-medencében. A szomszédos országok.

1.3. Nyelvhasználati sajátosságok (nyelvjárások, nyelvváltozások)

1.4. Kulturális örökségünk.

- természeti és épített örökségünk. (fatemplomok, képzőművészet, népművészet)

- zenei örökség (ének-, zenei és táncművészet, játék),

- hagyományok, régi és új szokások, kulturális javak, mesterségek, ünnepek és jelképek.

- 1.5. Nemzetiségi és állampolgári jogok.
- 1.6. Tájékozódás a ruszin művészetben, történelemben és irodalomban.
- 1.7. Hitélet és közösségi élet.

2. Kritikai gondolkodás.

- 2.1. Az információforrások kritikus kezelése
- 2.2. Önálló vélemény és kérdések megfogalmazása a nemzetiség elmúlt és jelen sorsával, sorsfordulóival kapcsolatban
- 2.3. A nyelvtudás és az identitástudat összefüggésének felismerése.

3. Kommunikáció.

- 3.1. A tanult történelmi eseményekkel, eszmékkel és fogalmakkal kapcsolatos kérdések önálló megfogalmazása.
- 3.2. Véleményalkotás és vita egy-egy aktuális nemzetiségpolitikai kérdéstről.

4. Tájékozódás térben-időben.

- 4.1. Történelmi korszakok, periódusok nevének használata a történelmi idő tagolására.

5. A reflexiót irányító kérdések

- 5.1. Hányféle közösségi identitása lehet egy embernek?
- 5.2. Néprajzi tájak, tájegységek és etnikai csoportok a Kárpát-medencében. A szomszédos országok.
- 5.3. Hogyan élhetnek együtt különböző kultúrák, vallások, népek? Milyen lehetőségei és akadályai vannak a kultúrák közötti kommunikációnak?

H) SZERB NEMZETISÉGI NEVELÉS-OKTATÁS

1.1. Szerb nyelv és irodalom

(Anyanyelvű és kétnyelvű nemzetiségi nevelési-oktatási forma)

Fejlesztési feladatok

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása
2. Olvasás, írott szöveg megértése
3. Írás, szövegalkotás
4. A tanulási képesség fejlesztése
5. Anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek
6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése
7. Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történelmi érzék fejlesztése

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

Az önkifejezéshez és a társas-társadalmi párbeszédhez szükséges szóbeli nyelvi képességek fejlesztése. A beszéd partnerekhez alkalmazkodó, a beszédhelyzetnek megfelelő nyelvi magatartás kialakítása. Hangzó szövegek verbális és nem verbális kódjainak megértése, azok magabiztos alkalmazása a saját kommunikációban. Törekvés a megértésre, a megértési hibák reflexiója, korrigálása. A beszédhelyzetnek megfelelő, artikulált nyelvi magatartás kialakítása. Törekvés a változatosságra, az esztétikai minőség érzékelése és tisztelete.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Gondolatok, információk, érzelmek, vélemények	Gondolatok, érzelmek, szándékok egyszerű, érthető	Alkalmazkodás a kommunikációs folyamat	A kommunikációs folyamat összetevőinek felismerése.

<p>egyszerű és hatékony közlése. Törekvés a megfelelő hangképzésre, beszédlegzésre és hangoztatásra; a kifejező és mások számára érthető beszédre.</p> <p>Artikuláció. A szerb nyelv hangjainak tiszta kiejtése, helyes hangképzés, beszédlegzés, hangoztatás. A magyartól és a helyi nyelvhasználatától eltérő hangok irodalmi nyelvnek megfelelő kiejtése ч, њ, љ, и, ј, њ (é, č, dž, đ, lj) és ax (h) a szó elején és végén). A szótagképző p (r) hang.</p>	<p>és hatékony közlése változatos kommunikációs helyzetekben. Törekvés az egyszerű, érthető közlésre, a jól formált nyelvileg igényes beszédre változatos kommunikációs helyzetben.</p>	<p>tényezőihez különféle konkrét beszédhelyzetekben. Törekvés a nyelvileg igényes és helyes beszédre. A szöveg tartalmát és a beszélő szándékát tükröző kiejtismód eszközeinek alkalmazása (helyes hangképzés, a mondat- és szövegfonetikai eszközök megfelelő alkalmazása). Az egyéni beszéd-sajátosságok megfigyelése. Beszédgyakorlatok összetettebb témákról. A helyes és szép anyanyelvi kifejezés tudatos fejlesztése. Az addig elsajátított anyanyelvi kifejezőképesség színvonalának továbbfejlesztése.</p>	<p>Árnyalt, rugalmas alkalmazkodás a kommunikációs folyamat tényezőihez különféle konkrét beszédhelyzetekben. Kommunikációs ismeretek különböző élethelyzetekben. Társalgási képesség különféle aktuális témákban. Érthető, nyelvileg igényes szókincs használata, amely pontosan kifejezi a beszélő szándékát. A szünet, a hangsúlyváltás, a beszédtempó-váltás, a hangmagasságváltás és a hanglejtés modulációjának használatában rejlő kommunikációs lehetőségek megfigyelése és alkalmazása.</p>
<p>Törekvés az érzékletességre. A különféle mondatok felismerése, helyes használata a közlési célnak és szándéknak megfelelően. Törekvés a kifejező és mások számára érthető beszédre. A cselekvést, személyt, tárgyat és birtokot jelentő szavak gyűjtése. A kérdések megértése, válaszadás a kérdésekre és kérdésfeltevés.</p>	<p>Törekvés a pontosságra, a lényeg kiemelésére, mondatok változatos használata a közlési célnak és szándéknak megfelelően. Kérdések, válaszok megfogalmazása, a hallottak kiegészítése. Törekvés a jól formált beszédre, a megfelelő artikulációra. A szókincs bővítése.</p>	<p>A tudatos nyelvhasználat ,a közlési cél és szándék szerint. Törekvés a nyelvileg igényes és helyes beszédre. A szöveg tartalmát és a beszélő szándékát tükröző beszéd (helyes mondat és szövegfonetikai eszközök) Tájékozódás és eligazodás különféle kommunikációs helyzetekben. Részvétel mindennapi vitákban és beszélgetésekben.</p>	<p>Pontosság, érzékletesség és a lényeg kiemelése a beszédben. Szándékos törekvés a változatosságra, a beszédpartnernek figyelmének megragadására és lekötésére. Alkalmazkodás a beszédpartnernek figyelmének, érdeklődésének változásaihoz. Megfelelő stílus használata ismert és ismeretlen témájú kommunikációs helyzetekben. Véleménykifejtés, érvelés, cáfolat képessége mindennapi témákban. A kiejtés egyéni sajátosságainak ismerete, törekvés ezek tudatos használatára és fejlesztésére.</p>
<p>Gondolatok, információk, érzelmek és vélemények egyszerű, érthető és hatékony közlése. A szóhangsúly helyes alkalmazása a mondatok különféle fajtáiban és a közlés szándéka szerint. Törekvés a kifejező és mások számára érthető beszédre. Szövegek közlése, képek, vázlat alapján és szabadon. Rövid szóbeli beszámolók, törekvés a helyes szóhasználatra, a kiejtésre, testbeszédre. Mesélés, elbeszélés, mese,</p>	<p>Törekvés a kifejező és mások számára érthető, nyelvileg igényes és helyes beszédre, a nyelv hangzóinak helyes ejtésére. A kiejtett hang és a betűk közötti kapcsolat, eltérés érzékelése. Szövegek tartalmának elmondása vázlat és kérdések alapján Figyelem a szöveg tartalmát és a beszélő szándékát tükröző kiejtismód eszközeinek alkalmazására (helyes hangképzés, mondat- és szövegfonetikai eszközök). Egyszerű,</p>	<p>A közlés tartalma és a beszélő szándéka közötti kapcsolat felismerése. Az egyéni beszéd-sajátosságok megfigyelése. Irodalmi és egyéb tárgyú szövegek tartalmának elmondása. Az irodalmi művek nyelvi-stilisztikai eszközeinek megfigyelése, alkalmazásuk a leírásban, jellemzésben, beszámolóban. Törekvés a nyelvileg igényes és helyes beszédre. Alkalmazkodás a kommunikációs folyamat tényezőihez különféle</p>	<p>Kifejező és mások számára érthető, nyelvileg igényes és helyes beszéd. A szöveg tartalmát és a beszélő szándékát tükröző kiejtismód eszközeinek biztonságos alkalmazása. A kiejtés egyéni és a nyelvet anyanyelvként beszélők sajátosságainak ismerete, törekvés ezek tudatos használatára és fejlesztésére. Memoriterek szöveghű előadása. Beszámoló könyvről, filmről vélemény kifejtésével. Nyelvileg igényes és helyes beszéd használata.</p>

<p>illetve történet alkotása képek, filmek, illetve más mese alapján. Képek alapján elmondott történetek kiegészítése szabad képzelet alapján.</p>	<p>érthető és hatékony közlés változatos kommunikációs helyzetekben.</p>	<p>konkrét beszédhelyzetekben</p>	<p>A kommunikációs folyamat összetevőinek felismerése. Árnyalt, rugalmas alkalmazkodás a kommunikációs folyamat tényezőihez különféle konkrét beszédhelyzetekben.</p>
<p>A nem verbális kommunikáció néhány elemének megfigyelése (pl. a testbeszéd). Törekvés a helyes szóhasználatra, a kiejtésre, testbeszédre. A különböző modalitású mondatok felismerése, helyes használata és hangsúlyozása. Kiejtés, mondatintonáció, hangsúly. A hangok helyes kiejtése, megfelelő mondatlejtés és a szerb hangsúly váltakozásának érzékelése. A magyar hatások kiküszöbölése. A szerb és a magyar szavak keverésének kerülése, törekvés a helyes szóhasználatra. A szóhasználat, a kiejtés, testbeszéd összehangolása a kifejezendő tartalommal és a hallgatóval.</p>	<p>A testbeszéd, az arcjáték, a szemkontaktus működésének megfigyelése. A szóhasználat, a kiejtés, a testbeszéd összehangolása különféle beszédhelyzetekben. Kiejtés, artikuláció, intonáció és szóhangsúly - további tökéletesítése. A hangok helyes kiejtése, a művelt köznyelvi beszédnek megfelelő mondatlejtés és hangsúly, szóhangsúly.</p>	<p>A testbeszéd, az arcjáték néhány jelének ismerete, törekvés ezek tudatos alkalmazására. A gesztusokkal való kommunikáció lehetőségének megtapasztalása. Helyes anyanyelvi kifejezés a magyar nyelv elemeinek keverése nélkül, a művelt köznyelvi kiejtésre való törekvés. Megfelelő intonáció és hangsúly. A gesztusokkal való kommunikáció lehetőségeinek és korlátainak megtapasztalása.</p>	<p>A testbeszéd, a térközszabályozás és az arcjáték szerepének ismerete, tudatos alkalmazása. A szóhasználatot, a szöveg hangzását és tartalmát megerősítő és összehangolt gesztusok alkalmazása különféle kommunikációs helyzetekben, dekódolása a hétköznapi kommunikációs helyzetekben, a tömegkommunikációban. Az ismert kommunikációs szituációkban megfelelő kifejezésmód és hanghordozás. A beszédkultúra és párbeszéd normáinak betartása. A szerb nyelvtől idegen hanglejtés és hangsúly teljes kiküszöbölése.</p>
<p>Figyelem a kortárs és felnőtt beszélgetőtársra. Rövid hallott szöveg üzenetének, érzelmi tartalmának megértése. Saját vélemény rövid megfogalmazása, vita, beszámoló eseményekről és élményekről. Beszélgetés különböző élethelyzetekről. Leírás. Az emberek, tárgyak és tér leírásának szabályai. Tájéleírás.</p>	<p>Hallott szöveg rövid szóbeli összefoglalása. Rövid beszámoló az iskolai élet történéseiről. Párbeszéd meghatározott témákról. Saját vélemény megfogalmazása és megvédése a témának és beszédhelyzetnek megfelelően. A beszélő fellépésének, szóbeli viselkedésének megfigyelése.</p>	<p>A beszédpartnerrel való együttműködés. Érvek felkutatása, vélemény, állásfoglalás kialakítása. Törekvés az empatikus viszony kialakítására a beszédpartnerrel. Mások véleményének meghallgatása, megértése és tömör reprodukálása többszereplős helyzetekben.</p>	<p>Törekvés a hallott szöveg üzenetének dekódolására, a beszédszándék (tájékoztatás, manipuláció, meggyőzés stb.) felismerésére, a rendszeres önreflexióra és önkorrekcióra. Az értő figyelem alkalmazása. Érvek felkutatása, rendszerezése, vélemény, állásfoglalás kialakítása, továbbfejlesztése, logikus gondolatmenet kialakítása. Olvasott szövegek, újságcikkek kommentálása, önálló vélemény kifejtése. Beszélgetési képesség az olvasott cikkekről. Együttműködés csoportos beszélgetésben, vitában. Az eltérő vélemény figyelmes és türelmes meghallgatása, tisztelete, adott esetben tömör reprodukciója. Saját vélemény megvédése vagy korrekciója, felismerése.</p>
<p>Mindennapi élmények, mozgóképélmények és olvasmányok tartalmának</p>	<p>Törekvés a hallgatósághoz, a beszédhelyzethez való alkalmazkodásra, az</p>	<p>Különféle beszédműfajok kommunikációs technikáinak alkalmazása és értékelése (a</p>	<p>A látottak (átéltek) és a feltételezések, következtetések, hipotézisek</p>

felidézése, elmondása.	árnyalatok érzékeltetésére.	szándék, a hatáskeltés eszközei a kommunikáció eredményessége szempontjából).	megkülönböztetésére az élménybeszámolóokban. Különbféle beszédműfajok kommunikációs technikáinak alkalmazása és értékelése hétköznapi kommunikációs helyzetekben, a tömegkommunikációban, a verbális, hangzó és képi, valamint digitális szövegekben; a művészetben (film, színház, fotó, képzőművészet).
Részvétel a tanulócsoportban folyó beszélgetésben és vitában. Saját vélemény megfogalmazása.	Saját vélemény megfogalmazása és megvédése egy-egy érv említésével a témának és a beszédhelyzetnek megfelelően. Mások véleményének meghallgatása, megértése többszereplős helyzetekben.	Mások véleményének meghallgatása, megértése és tömör reprodukálása többszereplős helyzetekben. A saját vélemény újrafogalmazása adott szempont szerint.	Önbecsülésen és mások megbecsülésén alapuló együttműködés csoportos beszélgetésben, vitában. Az eltérő vélemény figyelmes és türelmes meghallgatása, tisztelete, adott esetben tömör reprodukciója. Saját vélemény megvédése vagy korrekciója. A kommunikációs zavarok, konfliktusok feloldásának képessége, a manipulációs szándék és a hibás következtetések, megalapozatlan ítéletek felismerése.
Ismert szövegek megjelenítése dramatikus játékkal. Dialógusok a tanulók mindennapi életet felölelő témák alapján. Az olvasott és arra alkalmas szövegek dramatizálása. Dramatikus formák kipróbálása pl. versmondás, bábjáték, némajáték, mesejáték. Népi szövegek elsajátítása.	Memoriterek szöveghű ismerete, a tanult szövegek kifejező tolmácsolása. Különbféle dramatikus formák kipróbálása (pl. bábjáték, árnyjáték, némajáték, helyzetgyakorlat, improvizáció, versmondás). A szöveg tartalmát megerősítő és megkérdőjelező gesztusok ismerete.	Mások véleményének a meghallgatása, megértése és tömör reprodukálása. Memoriterek szöveghű tolmácsolása, tudatos, kifejező szövegmondással. Különbféle dramatikus formák kipróbálása (pl. némajáték, helyzetgyakorlat, improvizáció, versmondás, diákszínvadi előadás). A szöveg tartalmát megerősítő és megkérdőjelező gesztusok ismerete, törekvés ezek tudatos használatára.	Tolmácsolás magyarról szerbre és szerbről magyarra a két nyelv sajátosságainak szem előtt tartásával. Az európai hatfokú skálán a mesterfokú nyelvhasználói szintek, ún. C1 és C2 szint követelményeinek. Memoriterek szöveghű, kifejező tolmácsolása a szövegfonetikai eszközök helyes alkalmazásával, tudatos szövegmondással. Élménybeszámolók, különféle beszédműfajok hétköznapi kommunikációs helyzetekben.

2. Olvasás, írott szöveg megértése

A korosztály képességeinek megfelelő olvasási és szövegértési képességek folyamatos differenciálása és mélyítése. Az értő hangos és néma olvasás, a megértés szóbeli és írásbeli alkalmazása, az elemi feladatmegoldástól a beszélgetésen át az önálló írásműig. A szerzői álláspont azonosítása, a mondottakhoz való viszony értékelése, a szövegben kifejtett vélemény bírálata. Különbféle hosszúságú, bonyolultságú, műfajú, rendeltetésű, különféle hordozókon közzétett szövegek olvasása és összehasonlítása. A szerzői álláspont azonosítása, a mondottakhoz való viszony értékelése, a szövegben kifejtett vélemény bírálata.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
---------------	---------------	---------------	----------------

<p>A tanult betűk összeolvasása. Szavak, szó szerkezetek, mondatok hangos olvasása. Megfelelő tempójú hangos és néma olvasás gyakorlása különböző rövidebb szövegeken a diákok egyéni sajátosságainak figyelembevételével. Az olvasás jelrendszerének elsajátítása a tanulók egyéni sajátosságainak figyelembevételével. Bevezetés a folyékony, majd kifejező, értelmező olvasásba mindkét betűtípus (cirill és latin) szövegein. Az értelmező hangos olvasás folyamatos gyakorlása. A különböző mondatfajták hanglejtesének megfigyelése és reprodukálása. Ismerkedés a könyvvel és az iskolai könyvtárral.</p>	<p>Különböző szövegek néma és hangos olvasása. Ismert tartalmú szövegek értelmező hangos olvasása. A különböző mondatfajták hanglejtesének megfigyelése és reprodukálása a hangos olvasásban.</p>	<p>Idegen szövegek folyamatos, kifejező olvasása, tartalmának összefoglalása. Különböző szövegek néma és hangos olvasása. Ismert tartalmú szövegek biztonságos, értelmező olvasása. A különböző mondatfajták hanglejtesének megfigyelése és reprodukálása a hangos olvasásban. Az olvasási stratégiák, a szövegértő olvasást támogató olvasási típusok folyamatos gyakorlás. Az anyanyelvű irodalom legjelentősebb írói és költői műveiből vett szövegek biztonságos, értelmező felolvasása.</p>	<p>Irodalmi és publicisztikai szövegek megértése és értelmező felolvasása, a néma és a hangos olvasás fejlesztése. A szöveg minél teljesebb megértését biztosító hangos és néma olvasás folyamatos gyakorlása. A különböző mondatfajták hanglejtesének megfigyelése és reprodukálása a hangos olvasásban. Az olvasási stratégiák, a szövegértő olvasást támogató olvasási típusok folyamatos gyakorlása és alkalmazása.</p>
<p>Egyszerű szövegek szó szerinti jelentésének megértése. A szó szerinti jelentésen túli jelentések létezésének megtapasztalása tanítói segítséggel. A szövegben kifejtett információk visszakeresése. Ismerkedés a szövegértési technikák alapjaival tanítói segítséggel. Olvasott szövegek tartalmának elmondása, szövegrészletek tartalmi összefoglalása. Szöveg tartalmának elmondása meghatározott feladat alapján (vázlat, bővítés, kiegészítés) képzelet alapján. Rövid beszámoló az elolvasott szöveg cselekményéről. A szövegek műfaji különbségének érzékelése (mese, lírai költemény, elbeszélés...). Különböző mondatfajták (pl. kijelentő, kérdő) hanglejtesének megfigyelése és reprodukálása.</p>	<p>A szó szerinti jelentésen túli lehetséges jelentések létezésének megtapasztalása, megértésük gyakorlása. A szövegben kifejtett információk visszakeresése. Ismerkedés a szövegértési technikák alapjaival. Az olvasott szövegek tartalmának elmondása vázlat és kérdések alapján. Különböző műfajú szövegek olvasása. Cirill betűs és latin betűs irodalmi szövegek folyékony olvasása helyes kiejtéssel. Élő és dramatikus elbeszélő szövegek és szövegrészletek. Prózai és lírai irodalmi alkotások olvasása. Ismerkedés a szövegértési technikák alapjaival. Az aktív szókincs gazdagítása az olvasás által, az olvasottak megjelenítése (az üzenet, élethelyzetek, érzelmek, emberi kapcsolatok kifejezése).</p>	<p>Szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegek lehetséges jelentéseinek csoportos, egyéni, irányított és önálló megértése és gyakorlása. A szövegben ki nem fejtett tartalmak kikövetkeztetésének és megértésének gyakorlása, ismerkedés a szövegértési technikákkal. A szöveg elemzése. Különböző műfajú szövegek olvasása, értelmezése. Ismeretterjesztő és publicisztikai szövegek önálló olvasása, megértése, tartalmának összefoglalása. A szövegben ki nem fejtett tartalmak kikövetkeztetésének és megértésének gyakorlása. Ismerkedés a szövegértési technikákkal.</p>	<p>A konkrét és az elvont témájú szövegek megértése és reprodukálása. A szó szerinti és a metaforikus jelentések megkülönböztetése, a ki nem fejtett tartalmak felismerése a szöveg alapján, megértésük, értelmezésük. A szövegértési technikák ismeretének bővítése, gyakorlása, alkalmazása.</p>
<p>Az értelmező hangos olvasás gyakorlása. A szereplők és</p>	<p>Az aktív és a passzív szókincs gazdagítása különböző</p>	<p>Az aktív és a passzív szókincs gazdagítása önálló munkával</p>	<p>A szókincs folyamatos gazdagítása a nyelv minden rétegére kiterjedően. A</p>

<p>cselekedeteik megfigyelése, jellemzése. A cselekmény idejének és helyének felismerése. Irodalmi szövegek bemutatása az olvasott szöveg megértésének bizonyítására. A szövegrészek logikai és időrendi összefüggésének érzékelése. A következő fogalmak megismerése: író, költő, cím, a könyv kezelése. A történetek sorrendiségének megfigyelése. Egyszerű képek, alakzatok felismerése alkalmazása (pl.: metafora, hasonlat, ismétlés...)</p> <p>Az aktív szókincs gazdagítása az olvasott szövegekkel összefüggésben. Az értelmező hangos olvasás folyamatos gyakorlása.</p>	<p>szövegösszefüggésekben</p>		<p>különböző műveltségi területek szókincsének minél pontosabb használata írásban és szóban. Kevésbé ismert szókincsű szövegek megértése egyéni munkával; felkészülés az élethosszig tartó tanulás feladataira.</p> <p>A szövegértési és feldolgozási technikák értése és használata, pl. kontextus, logikai összefüggések, jelentésrétegek, a műfaj jellemzői a különböző korokban íródott művekben. Stílusirányzatok felismerése és rövid jellemzése konkrét irodalmi szövegekben.</p>
	<p>Rövidebb szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegek önálló olvasása, a fontosabb gondolatok kiemelése összefoglalása. A tudományos ismeretterjesztő művek néhány mondatos ismertetése. A tartalom ismertetése a fontos elemek kiemelésével.</p>	<p>Irodalmi, ismeretterjesztő és publicisztikai szövegek önálló olvasása és megértése a szövegelemzés alapvető eljárásainak önálló alkalmazása(téma megállapítása, a lényeg kiemelése, adatkeresés, ok-okozati kapcsolatok, válaszadás kérdésekre, vázlatkészítés és összefoglalás). Irodalmi szövegekben megjelenő egyszerűbb képek felismerése. Szöveg és kép összjátékának, viszonyának megfigyelése. Ábrák, illusztrációk értelmezése. Az értelmező hangos olvasás folyamatos gyakorlása.</p>	<p>Különböző műfajú és rendeltetésű szövegek szerkezetének és jelentésrétegeinek feltárása és értelmezése. A művek műfaji természetének megfelelő szöveg feldolgozási eljárások ismerete és alkalmazása (pl. a kontextus, a téma, a műfaj megállapítása, új és ismert közléselem elkülönítése, logikai összefüggések felismerése, jelentésrétegek feltárása). Szerb nyelvű lapok és folyóiratok olvasása. Eligazodás az újságokban, néhány folyóirat ismerete.</p>
	<p>Az irodalmi szövegben megjelenő egyszerűbb képek, alakzatok felismerése és értelmezése (hasonlat, ismétlés, fokozás). A szöveg és kép összjátékának, viszonyának megfigyelése. Különféle ábrák, illusztrációk értelmezése.</p>	<p>Az irodalmi szövegekben megjelenő egyszerűbb képek, alakzatok felismerése és értelmezése Szöveg és kép összjátékának, viszonyának megfigyelése. Különféle ábrák, illusztrációk értelmezése. Az IST (információs társadalom technológiai) műfajainak megfelelő olvasási szokások gyakorlása, az ezekhez kapcsolódó tipikus hibák és veszélyek</p>	<p>Különböző stílusok és stílusrétegek felismerésének gyakorlása különböző rendeltetésű szövegekben, alkalmazásuk a szóbeli és írásbeli kommunikációban. A vizuális közlés verbális és nem verbális elemei, tipográfia. Az IST (információs társadalom technológiai) műfajainak megfelelő olvasási szokások gyakorlása, az ezekhez kapcsolódó</p>

		felismerése, kiküszöbölése.	tipikus hibák és veszélyek felismerése, kiküszöbölése.
	Szövegek műfaji különbségének érzékelése (pl. mese és dokumentum, lírai költemény és elbeszélés). Rövidebb művek önálló olvasása házi olvasmányként. Az olvasás örömeinek megtapasztalása.	Különböző szépirodalmi és nem szépirodalmi műfajok közötti különbség megfigyelése. A tájékoztató és véleményközlő műfajok közötti különbség (pl. hír és kommentár) Rövidebb és hosszabb irodalmi és nem irodalmi szövegek önálló olvasása.	Szövegek kapcsolatának és különbségének felismerése és értelmezése (pl. tematikus, motivikus kapcsolatok, utalások, nem irodalmi és irodalmi szövegek, tények és vélemények összetétele), e képesség alkalmazása elemző szóbeli és írásbeli műfajokban.
Az irodalmi szövegek kifejező felolvasása, 5-6 rövid vers hibátlan elmondása kívülről. Az "ező" és „ijező” kiejtésű szövegek megismerése, megértése. Szövegek önálló megértése néma olvasással. Az olvasás örömeinek megtapasztalása.	Rövidebb és hosszabb művek önálló elolvasása, a cselekmény utólagos felidézése, a szereplők cselekedeteinek, jellemének, kifejtett és ki nem fejtett nézeteinek megértése. Nyelvi eszközök és a jelentés összefüggéseinek megtapasztalása a szépirodalmi szövegekben. Az olvasás örömeinek megtapasztalása.	Szöveg feldolgozása megadott szempontok szerint. A szöveg kifejtett és ki nem fejtett üzeneteinek dekódolása. Házi olvasmányok önálló elolvasása (ifjúsági regények, novellák). Összetett irodalmi és ismeretterjesztő szövegfajtákat megérteni és a feladat elvárásainak megfelelően használni. Az olvasás örömeinek megtapasztalása.	A művek műfaji természetének megfelelő szöveg-feldolgozási eljárások, megközelítési módok gyakorlása (pl. a téma, a műfaj megállapítása, logikai összefüggések, jelentésrétegek feltárása). A szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegekben megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák felismerése, értelmezése. Az olvasás ismeretközlő és esztétikai szerepének, valamint az olvasás örömeinek megtapasztalása.
		Rövidebb, a mai köznyelvtől eltérő nyelvhasználatú (pl. régi, archaizáló) szövegek megismerése, megértésük gyakorlása segédeszközökkel (egynyelvű szótárak, jegyzetek).	A mai nyelvhasználatától eltérő (rég, archaizáló) szövegek megértésében szerzett tapasztalatok bővítése. Régebbi korokból származó szövegek önálló megértése segédeszközök (pl. egynyelvű szótárak) gyakorlott használatával.
Egy-két mondatos vélemény megfogalmazása az olvasott szövegekben megjelenő szereplők cselekedeteiről, helyzetekről, magatartásokról.	Néhány mondatos vélemény szóbeli és írásbeli megfogazása az olvasott szöveg szereplőinek cselekedeteiről, nézeteiről, a szövegekben megjelenő emberi helyzetekről.	Különböző vélemények összetétele, különbségek és hasonlóságok megfigyelése, vélemény megfogalmazása szóban és írásban.	Különböző olvasott vélemények összetétele, különbségek és hasonlóságok felismerése, értelmezése és kritikája különféle műfajokban.
			Különböző korstílusokat, stílusirányzatokat, nyelvi stílusrétegeket reprezentáló szövegek megismerése, sajátosságaik felismerése, értelmezése.

3. Írás, szövegalkotás

Az anyanyelvű írásbeliség normáinak megismerése, az életkornak és a nevelés-oktatás igényeinek megfelelő írástechnika, olvasható betűformák, esztétikus íráskép, lényegkiemelő, áttekinthető jegyzetelés és vázlatkészítés,

biztos, probléma érzékeny helyesírás. Szövegtípusok és műfajok széles körének alapos ismerete, normakövető írásmód az alapvető műfajokban. A műfajokhoz kötődő hagyományok, nyelvi-stilisztikai és kommunikációs jellegzetességek szerepének felismerése és kreatív alkalmazásuk saját írásműben. Saját álláspont pontos, változatos, önálló kifejtése különféle nyelvi formákban. Kiegészítés, újírás, kreatív írás.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
<p>Az első és második írásmód jelrendszerének (cirill és latin betűs) elsajátítása a tanulók egyéni sajátosságainak figyelembevételével, az írástechnika továbbfejlesztése, a rendezett írásmód gyakorlása. Cirill betűs írás helyes betűalakítással és kötéssel. Latin betűs mérsékelt tempójú írás a cirill betűk keverése nélkül, eszközszintű íráshasználat fokozatos kialakításával. Mondatalkotás, néhány mondat összekapcsolásával szövegalkotás.</p>	<p>Az írástechnika továbbfejlesztése: a tanulási igényeknek megfelelő, olvasható, esztétikus és rendezett írásmód gyakorlása. A tanult helyesírási szabályok alkalmazása. Szép, olvasható és tiszta írás a tanult helyesírási normák megfelelő betartásával.</p>	<p>Összetettebb tárgyak és események, történések leírása. Jellemzés. Szövegszerkesztés a tanulókhöz közelálló témákról: iskolai élet, mindennapi élet, alkalmi események. Olvasható, esztétikus írásmód a tanulási szintnek megfelelően. A jegyzetelés alapjainak elsajátítása.</p>	<p>Jól szerkesztett, olvasható, esztétikus, hatékony egyéni írásmód, íráskép. Lényegkiemelő, áttekinthető önálló jegyzetelési technika kialakítása.</p>
<p>Másolás. Cirill betűs szöveg másolása latin betűsre és fordítva. Tollbamondás. Tollbamondás utáni írás mindkét betűtípussal. Helyesírási gyakorlatok. Mondatalkotás, néhány mondat összekapcsolásával szövegalkotás. A szöveg tagolásának gyakorlása. Különböző szövegminták megfigyelése műfaji és szövegszerkesztési szempontból. Rövid szövegek alkotásának gyakorlása (pl. kisebb leírás, rövid elbeszélés, egy-két soros jellemzés).</p>	<p>A szövegalkotási képesség fejlesztése különböző szövegtípusokban és műfajokban. Rövidebb szövegek alkotása, személyes és olvasmányélmények megfogalmazása különböző szövegtípusokban és műfajokban (pl. rövid leírás, kisebb elbeszélés, néhány soros jellemzés). Tollbamondás mindkét írásmódon (cirill és latin). A mindennapi élet tájékoztató szövegei (használati útmutató, meghívó, sms, e-mail stb.)</p>	<p>A szövegalkotási képesség fejlesztése különböző szövegtípusokban és műfajokban (a leírás, a különböző nézőpontú elbeszélés és jellemzés gyakorlása, ismertetés és vélemény készítése, sms, e-mail, stb.). Mondattani, szótani és stilisztikai gyakorlatok. Tollbamondások írása, másolások hiba nélkül és tájékozottság a helyesírási szótárban.</p>	<p>Mindennapi témájú szövegek fordítása. A kétnyelvű és egynyelvű szótárak használata. Világos szövegalkotás, kifejezőkészség a papíralapú és az elektronikus, a hétköznapi és a társadalmi (közösségi) élet minden fontos területén és műfajában (- levél, önéletrajz, kérvény, pályázat, jellemzés, leírás, esszé, értekezés, motivációs levél, blog).</p>
<p>Önkifejezés és kreativitás (pl. olvasott szöveghez különböző befejezés készítése, rimes játék). Beszámoló, ismertetés, mint a szóbeli kifejezésben. Leírás vizuális élmény alapján. Tájéleírás. A lakóhely és környezet rövid leírása. Néhány soros jellemzés. Anyaggyűjtés, kutatás gyermeklexikonokból, kézikönyvekből.</p>	<p>Rövidebb szövegek alkotása különböző szövegtípusokban és műfajokban (pl. rövid leírás, kisebb elbeszélés, néhány soros jellemzés). Személyes és olvasmányélmények megfogalmazása a rövidebb leírás, elbeszélés, jellemzés műfajában.</p>	<p>A szövegalkotási képesség fejlesztése különböző szövegtípusokban és műfajokban (pl. leírás, különböző nézőpontú elbeszélés és jellemzés gyakorlása, ismertetés és vélemény készítése). A szép kifejezés, választékos stílus használatának gyakorlása, fejlesztése. Szókincs- és kifejezőkészség-fejlesztés az olvasott irodalmi művek szavainak és kifejezéseinek</p>	<p>Irodalmi alkotások írásbeli bemutatása, elemzése. A kreatív szövegalkotás a tehetséges tanulóktól elvárható.</p>

		használatával.	
A tanult nyelvtani, helyesírási ismeretek normakövető alkalmazása rövid fogalmazásokban. Rövid levél, üdvözlés írása, megfelelő címzés. Levelezőlap, alkalmi (karácsonyi, újévi, születésnap) üdvözlés írása.	Nyelvtani, helyesírási, nyelvhelyességi ismeretek tudatos alkalmazása a fogalmazásokban, írásbeli szövegekben – kreatív szövegalkotásokban. Helyesírási szótár használata.	Nyelvtani, helyesírási, nyelvhelyességi ismeretek és a nyelvi elemek különböző stílusértékéről tapasztalt tudatos alkalmazása a fogalmazásokban, a kreatív szövegalkotásban. Önkontroll és a helyesírási szótár folyamatos használata.	Közéleti műfajú szövegszerkesztési gyakorlatok: magán- és hivatalos levelek, kérdőív, kérvény, pályázat, jellemzés, önéletrajz. Helyesírási és etimológiai szótár használata.
Gondolatok, érzelmek kifejezése.	Önkifejezés és kreativitás különböző műfajokban (pl. szövegek átírása, olvasott művekhez különböző befejezések készítése, a történet folytatása, rimes játékok). Gondolatok, vélemények, érzelmek, képzetek kifejezése különböző nézőpontokból rövidebb fogalmazások formájában.	Önkifejezés és kreativitás különböző műfajokban (pl. párbeszéd írás, dramatizálás, párbeszéd forma átírása epikus formába, érvelés). Gondolatok, érzelmek, képzetek kifejezése különböző nézőpontokból	Önkifejező és kreatív szövegalkotás (pl. élményszerű személyes történet elbeszélése, verses-rímes szövegek alkotása, szövegek átírása különböző nézőpontokból stílus- és hangnemtáváltással, sajtóműfajok gyakorlása). Törekvés a személyiséget kifejező egyéni stílusra. A személyiség és a személyesség kifejezése a szövegformálás kreatív eszközeinek birtokában.
Helyesírás. A nagybetű. Eltérés a magyar helyesírástól. A szavak szótagolása. Az enklitikus (hangsúlytalan) szavak írása. A problematikus (magyartól eltérő) hangok jelölése ч, һ, ѣ, ц, љ (č, ć, dž, đ, lj), a szó eleji és szóvégi х (h). Az - ић, -чић (-íc, -čič) végű családnevek helyesírása. A tőszámnevek és sorszámnevek írása számjeggyel és betűkkel. A mondatvégi pont, vessző a felsorolásban.	Anyaggyűjtés és elrendezés alapjainak megismerése, anyaggyűjtés gyermekek számára készült lexikonokból, kézikönyvekből, tanári irányítással, csoportosan és önállóan.	Eltérés a magyar helyesírástól. Idegen nevek és szavak átírása (transzkripció). Önkontroll és a helyesírási szótár folyamatos használata. Rövidebb beszámoló anyagának összegyűjtése, rendezése és írásba foglalása tanári irányítással, csoportosan és önállóan.	A szerb helyesírás alapelve. Változások a helyesírásban. A szerb fonetikus és a magyar szóelemző helyesírás tudatos megkülönböztetése. A magyar helyesírás negatív transzferének kiküszöbölése. Felkészülés a nagyobb anyaggyűjtést, önálló munkát igénylő, terjedelmesebb szövegek (pl. beszámoló, ismertetés, esszé, egyszerűbb értekezés) írására. Hosszabb felkészülést igénylő esszé, pályázat, értekezés, műértelmezés megalkotásának gyakorlása.

4. A tanulási képesség fejlesztése

Az alpműveltség elsajátításához, a hatékony tanuláshoz szükséges tudás megszerzésének és feldolgozásának csoportos és egyéni technikái, e technikák, a tanulást segítő különböző eljárások megismerése, használatuk gyakorlása. Kulturált és hatékony könyvtár- és internethasználat.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Önálló feladatvégzés, egyes lépések megalapozása, probléma megoldása, információgyűjtés (gyermeklexikonok célszerű használata, könyvkölcsönzés, kép és szöveg kapcsolata).	Az önálló feladatvégzés egyes lépéseinek elkülönítése és gyakorlása. A tanulási stratégia fokozatos kialakítása. A könyvtárhasználattal kapcsolatos ismeretek bővítése.	Az önálló feladatvégzés, információgyűjtés és ismeretszerzés módszereinek megismerése, gyakorlása (segédkönyvek, a korosztálynak készült szótárak, lexikonok	Verbális és nem verbális (hangzó és képi) információk célszerű gyűjtésének, szelekciójának, rendszerezésének, kritikájának és felhasználásának gyakorlása. A

		használata, ismeretlen kifejezések jelentésének önálló megkeresése egynyelvű szótárakban, a tanult anyag bővítése különböző információhordozókból).	könyvtárismeret bővítése, gyakorlása, múzeumi információk.
Szótárhasználat, a anyag bővítése információhordozókból, kapcsolat keresése más tantárgyakkal. Tapasztalatszerzés az anyaggyűjtésben (könyvtárlátogatás). A tanulást segítő gyermeklexikonok szótárak megismerése, használata.	Az önálló ismeretszerzés gyakorlása(pl. könyvek keresése megadott témához egyénileg, csoportosan. Tapasztalatgyűjtés különböző információhordozók működéséről, használatáról.	Adatok, ismeretek gyűjtése tanári segítséggel, csoportosan és önállóan. A gyűjtött ismeretek elrendezése, a kitűzött célnak megfelelő felhasználása.	Különböző információhordozók használata az életkornak megfelelő önállósággal. A gyűjtött ismeretek önálló rendszerezése.
	Gyermekeknek szóló ismeretterjesztő művek, lexikonok, szótárak megismerése használata. Információk feldolgozásának gyakorlása.	Elemi gyakorlottság az információ felhasználásában, a források megjelölésében.	Az információ felhasználása: (források megjelölése, az idézés formai és etikai szabályai, jegyzetek készítése).
Vázlatkészítés tanítói irányítással. Vázlatok önálló bővítése, szűkítése megadott szempontok szerint.	Vázlat felhasználása különböző témájú, műfajú szövegek megértéséhez, megfogalmazásához.	Önálló vázlatkészítés különféle eljárásokkal (fürtábla, gondolatterkép stb.)rövidebb szövegek alapján.	Önálló vázlatkészítés különféle eljárásokkal (gondolatterkép, szemponttáblázat, T-táblázat, Venn-diagram stb.) adott feladathoz, témához, a vázlat alapján különböző műfajú szövegek alkotása.
Tömörítés, lényegkiemelés. Az információk kritikus befogadásának megalapozása.	Ismerkedés különböző információhordozók (kód) természetével, kommunikációs funkcióival és kultúrájával (pl. vizuális, audiovizuális, elektronikus: internet, CD-ROM, DVD, MP3).	Egyszerűbb szövegek vizuális környezetének átlátása, ábrák illusztrációk értelmezése szövegösszefüggésben.	Verbális és nem verbális (hangzó és képi) információk együttes kezelése, megértése (pl. illusztráció, ábra, tipográfia, grafikonok értelmezése szövegösszefüggésben, szövegek vizuális elrendezése).
	Az összefoglalás sajátosságainak és szerepének megismerése, megértése.	Az összefoglalás sajátosságainak ismerete, összefoglalás készítése megadott szempontok alapján tanári irányítással.	Az összefoglalás műveletének gyakorlása, önálló alkalmazása (pl. a lényeg kiemelése, időrend követése, adatok rendszerezése).
		Jegyzetkészítés tanári irányítással. A tömörítés és a lényegkiemelés gyakorlása. Az önálló jegyzetkészítés ismereteinek magalapozása, gyakorlása.	Az önálló jegyzetkészítés gyakorlása tanári segítséggel és a nélkül (pl. kulcsszavak kiemelése, szerkezeti tagolás). Szerb és magyar szövegek fordítási technikáinak megismerése, különböző profilu rövid szövegek fordítása. Hallott szöveg tolmácsolása.

Információ visszakeresése tanítói irányítással, értelmezése, szereplők érzelmeinek azonosítása, érzelmei és cselekedetek közti kapcsolat, egyszerű ok-okozati viszony felismerése; következtetések, értelmezés.	Információkeresés, szereplők érzelmeinek magyarázata, érzelmei és cselekedetek közti kapcsolat, ok-okozati viszony felismerése; következtetések, értelmezés.	Az információ kritikus befogadásának megalapozása (azonos témáról különböző forrásból származó rövidebb információk összevetése tanári irányítással, csoportosan).	Felkészülés az információ értékének, jelentőségének felismerésére, értékelésére, kritikájára.
Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált [koncentrációs] memóriagyakorlatok. Szövegek megfigyelése, művek és részletek szöveghű felidézése.	A szöveges emlékezet aktivizálása, szövegek pontos megfigyelése, azonosítása és felidézése.	A szöveges emlékezet erősítése. Megértett szövegekre való emlékezés, a szövegek új helyzetben való alkalmazása.	Szövegek pontos, értelmező, esztétikus felidézése és önálló, aktív reprodukálása a céloknak megfelelően. Kombinációs és asszociációs képességek fejlesztése memoriterek tanulásával.

5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek a szerb nemzetiség anyanyelvéről

A mai szerb nyelv árnyalt és igényes használatához szükséges nyelvtani ismeretek elsajátítása; a szövegre, annak felépítésére, működésére, jelentésére és stílusára vonatkozó ismeretek alkalmazása a szövegalkotásban és a szövegek megértésében, elemzésében. A nyelvi kultúra fejlesztése, birtoklása megalapozza a tanulók sikeres szocializációját, hozzájárul megfelelő önazonosságuk, önértékelésük kialakulásához, önbecsülésük fejlesztéséhez, és biztosítja az igényes önkifejezés lehetőségét.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
A következő nyelvi-nyelvtani jelenségek önálló felismerése (gyakorlati tudás alapján): mondat, szó, a szavak szótagjai, hang, betű. Magánhangzó és mássalhangzó, a szótagképző r hang.	A nyelvi egységek közötti egyszerűbb összefüggések felismerése (pl. rendszerszerű összefüggések felfedezése a hangok között, a szavak között, a szavakat alkotó szóelemek között).	A nyelvi egységek szerkezeti, jelentéstani összefüggéseinek megfigyelése (pl. az azonos szófajba tartozó szavak jellemzői, ezek összefüggése a szavak mondatbeli viselkedésével; azonos jelentésviszonyokat kifejező, de eltérő szerkezetű mondatok megfigyelése; szerkezetek átalakítása). A nyelvi egységek szövegbeli (kommunikációs) szerepének a megfigyelése.	A mai szerb irodalmi nyelv leíró nyelvtanának áttekintése. Stilisztikai és lexikológiai ismeretek rendszerezése. Tájékozottság a nyelv eredetéről és fejlődéséről. A nyelv több szempontú megközelítése (a nyelv mint jelrendszer, nyelv és gondolkodás, nyelv és cselekvés, nyelv és kreativitás). A nyelvtani ismeretek önálló alkalmazása a nyelvi-nyelvhasználati jelenségek megközelítésében. A magyar nyelv típusához kötődő alapvető ismeretek.
Szótani ismeretek. Az aktív és a passzív szókincs bővítése (jelentések megadása saját szavakkal.) Szófajok felismerése a szövegben. (főnevek, az egyes és többes szám, a három nyelvtani nem; az igék, a három alapvető igeidő használata, a jelen, múlt és jövő idő; a személyes névmások neve és	Gyakorlottság a szavak jelentésviszonyainak a feltérképezésében a korosztály szintjén (pl. az egy-és többjelentésű szavak felismerése rokon értelmű szavak gyűjtése. Ismerkedés az egynyelvű szótárak, diákoknak szánt kézikönyvek használatával. A nyelv és a nyelvhasználat rétegzettségének a megtapasztalása,	A szavak jelentésére vonatkozó kreatív gyakorlatok, a szónál kisebb és nagyobb nyelvi egységek jelentésének, valamint a nyelvi szerkezetből, formából fakadó jelentésnek a megismerése. Ismerkedés az egynyelvű szótárak, diákoknak szánt kézikönyvek használatával. A lapvető tájékozottság a mindennapi kommunikációs	A nyelvtani ismeretek bővítése és rendszerezése. A tanult nyelvtani ismeretek alkalmazása a beszédben és a szövegelemzésben. A nyelv és a beszéd. Irodalmi (művelt köznyelvi) nyelv és társalgási nyelv. Megfelelő tájékozottság a mindennapi kommunikációs és az irodalmi stílusjelenségek körében. A szöveg nyelvi egységeinek

személye; a tulajdonságot jelentő és birtokos melléknevek felismerése; a melléknevek használata; a számnevek.) A gyakori előjárósók (pl. u, na, iz, od, do, zbog) helyes alkalmazása főnevekkel. Az aktív és a passzív szókincs folyamatos bővítése, szókincsgyakorlatokkal.	felismerése szókincs területén.	és az irodalmi stílusjelenségek körében.	és szerkezeteinek jelentéséből, illetve a kommunikáció nem nyelvi eszközeiből és egyéb tényezőiből fakadó jelentések, jelentésviszonyok feltérképezése; a tapasztalatok és a megszerzett ismeretek alkalmazása a szövegalkotásban. Jelentéstani és pragmatikai alapfogalmak önálló használata szövegek, kommunikációs események kritikai megközelítésében.
A mondatok megkülönböztetése a beszélő szándéka szerint. Tőmondat és bővített mondat. A tartalom szerinti mondatfajták használata a beszédben	A diákok írásbeli és szóbeli szövegalkotásához kötődő alapvető nyelvhelyességi tudnivalók megbeszélése a beszéd és a helyesírás terén egyaránt. A helyesírás további alapvető szabályainak a megismerése és alkalmazása. Javítás tanári irányítással és önállóan.	A helyesírási rendszer grammatikai meghatározottságának felismerése, Az ismeretek bővítése. Gyakorlottság a helyesírási szótárak használatában. Javítás tanári irányítással és önállóan. Frazeológiai jelenségek szövegbeli megfigyelése.	A szerb és a magyar nyelv. Alapvető eltérések, flektálás és agglutinálás. Az ismeretek folyamatos bővítése.
Alkalmazkodás a kommunikációs folyamatban a szövegalkotást befolyásoló tényezőkhöz egészelegesen (holisztikusan). Gyakorlottság a szövegalkotásban a korosztály által jól ismert nyelvhasználati színtereken. Különböző műfajú és hangnemű szövegekben az eltérő nyelvhasználat érzékelése, a jól felismerhető különbségek megfigyelése.	Különbőféle nyelvvaltozatokat képviselő konkrét példák alapján a nyelv és a nyelvhasználat rétegzettségének a megtapasztalása, felismerése (különösen a szókincs területén).	Gyakorlottság és szándékosság a kommunikációt befolyásoló tényezőkhöz való alkalmazkodásban. Alapvető tájékozottság a mindennapi kommunikációs és az irodalmi stílusjelenségek körében.	A nyelvhasználat társadalmi jelenségként való (szocio-lingvisztikai) szemlélete, a kommunikációs események és a szövegalkotás önálló elemzése-értékelése az elsajátított (szövegtani, jelentéstani-pragmatikai, stilisztikai, retorikai) ismeretek kreatív alkalmazásával. Gyakorlottság az ismeretek alkalmazásában különböző típusú és műfajú szövegek alkotása során.
Az írás jelrendszerének a megismerése, a kiejtés és az írás megfelelésének, illetve különbözőségének a megfigyelése, néhány alapvető helyesírási szabály megismerése (pl. az egyszerű szavak elválasztásának szabályai), törekvés ezek megfelelő alkalmazására. Nyelvileg igényes minta követése a beszédben (nyelvhelyesség).	A diákok írásbeli és szóbeli szövegalkotásához kötődő alapvető nyelvhelyességi tudnivalók megbeszélése a beszéd és a helyesírás terén egyaránt. A helyesírás további alapvető szabályainak a megismerése és alkalmazása. Ismerkedés helyesírási kézikönyvekkel. Javítás tanári irányítással és önállóan.	A helyesírási rendszer grammatikai meghatározottságának felismerése, az ismeretek bővítése. Gyakorlottság a helyesírási kézikönyvek használatában. Javítás tanári irányítással és önállóan.	Nyelvhelyességi problémák önálló megoldása (szóban és írásban egyaránt). Önálló kézikönyvhasználat mellett törekvés a kifogástalan helyesírásu tervezett szöveg megírására.
A szerb és a magyar nyelv közti különbségek felismerése, ezek	Annak felismerése, hogy a szerb nyelv ismerete miben segíti, miben nehezíti az más nyelv elsajátítását.	Az egyenes és függő beszéd helyes használata. Az anyanyelvi és az idegen	A tájnyelvek áttekintése. Az anyanyelvhez és az idegen nyelvhez kötődő

<p>megfogalmazása az életkornak megfelelően. Az anyanyelv és az idegen nyelv különbségének a felismerése, ennek megfogalmazása a diák saját szavaival (pl. szerbül úgy mondjuk, hogy...). Archaikus szavak megadása saját szavakkal, szókincsgyarapítás.</p>		<p>nyelvi ismeretek összevetése, az egyes jelenségek egyre pontosabb megnevezése.</p>	<p>sajátosságok összevetése az általános nyelvészeti ismeretek felhasználásával.</p>
	<p>Egy-egy korábbi évszázadban született szöveg megfigyelése, a mai és a korábbi nyelvállapot különbségének a felismerése a korosztálynak megfelelő szinten.</p>	<p>A nyelv és a beszéd. A nyelvek közötti különbségek és hasonlóságok. Indoeurópai és finnugor nyelvek. Szláv nyelvek. A délszláv nyelvek. A szerb nyelv. Az anyanyelv fogalma. A hazai nyelv. Kétnyelvűség. Vuk Karadzic munkássága a szerb nyelv és helyesírás megújítása. Példák (régőbbi korok szövegei, szövegrészei) alapján a nyelvi állandóság és változás megfigyelése a mai állapottal való összevetés során, elsősorban a szókincsben és a tanult nyelvtani jelenségek szintjén.</p>	<p>Tájékozottság a szerb nyelv helyéről a világ nyelvei között. Indoeurópai nyelvcsalád. A szláv nyelvek és alapvető jellemzőik. Tájékozódás a nyelvközösség és a nyelvi rendszer történetének főbb szakaszaiban. A szerb nyelv eredetének, a nyelvcsaládba tartozás bizonyító eljárásainak a megismerése. A nyelvi állandóság és változás okainak kutatása adatok alapján (pl. forrásokkal, kézikönyvhasználattal), a történeti szemlélethez kapcsolódó általános nyelvészeti ismeretek tanulmányozása. A történetiség szempontjának alkalmazása a nyelvi-nyelvhasználati jelenségek megítélésében.</p>

6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

Az olvasás, mint műélvezet megtapasztalása, az olvasás iránti igény felkeltése. Az irodalom sajátos kifejezési formáinak felismerése, megértése és értelmezése. A művek és a műfajok hagyományai, mint a műalkotás megértésének egyik vonatkozási pontja. Érzékenység az irodalmi művekben megjelenő értékek, problémák, kérdések és kétségek felfedezésére.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
<p>Az olvasás iránti érzelmi és gondolati érdeklődés felkeltése a belefeledkezés, a játékoság, a kaland, a képzelet stb. iránti igénnyel. Az irodalom iránti érdeklődés felébresztése.</p>	<p>Bevezetés az irodalom tanulásába. Különböző műfajú szövegek olvasása. Műfaji alapismeretek. Az olvasás iránti érzelmi és gondolati érdeklődés fenntartása a belefeledkezés, a játékoság, a kaland, a képzelet, az önismeret, az emberismeret stb. iránti igénnyel. Az olvasás örömeinek felfedezése. Az irodalmi alkotások és az</p>	<p>Az irodalmi ismeretek bővítése. A szépirodalom szerepe az ember életében. Bevezetés az irodalmi művek értő olvasásába és elemzésébe. Annak felismerése és tudatosítása, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény és tapasztalatszerzést.</p>	<p>A szerb irodalom fejlődésének áttekintése. Az olvasott irodalmi művek tágabb kontextusának elemei: irodalmi korszakok, költők és írók életpályája műveik tükrében. Annak felismerése és tudatosítása, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élmények, a károsodásmentes tapasztalatszerzés forrása,</p>

	adott nép szellemisége közötti összefüggés felismerése.		amely az ön- és világértelmezés, az önmeghatározás mással kevésbé helyettesíthető lehetőségét kínálja.
Ismerkedés változatos ritmikai, zenei formálású lírai művekkel.	Változatos ritmikai, zenei formálású lírai művek közös és önálló olvasása a klasszikus és a kortárs szerb és világirodalom köréből.	Változatos ritmikai, zenei formálású lírai művek olvasása és feldolgozása a klasszikus és a kortárs szerb és világirodalom köréből. A zenei és ritmikai eszközök típusainak azonosítása, funkciójuk, hangulati hatásuk felismerése a tanult művekben.	A líra különböző műfajaiban és hangnemeiben a klasszikus és kortárs szerb és világirodalom köréből válogatott művek olvasása, feldolgozása. A lírai beszédmód változatainak, általános és korhoz, illetve szituációhoz kötött különös jegyeinek értelmezése; korszakjellemző beszédmódok néhány jellegzetes alkotásának összevetése.
A lírai mű középpontjában álló gondolat, illetve érzelem azonosítása.	A lírai mű témájának és hangulatának, hangnemének felismerése.	A lírai mű beszédhelyzete, a megszólító-megszólított viszony néhány jellegzetes típusának megismerése. Téma, hangnem, beszédhelyzet és műfaj összefüggéseinek megfogalmazása néhány jellegzetes példán.	A költő, a vers beszélője és a költői én megkülönböztetése különböző korokban született költeményekben.
	Ismerkedés különböző lírai műfajokkal.	Lírai és nem lírai verses műfajok megismerése és azonosítása, jellegzetességeik, tartalmi és formai sajátosságaik megértése.	Lírai és nem lírai verses műfajok megismerése, jellegzetességeik, tartalmi és formai sajátosságaik megértése. A műnemek és a műfajok közötti kapcsolatok megértésére.
A költői nyelv néhány sajátosságának megfigyelése.	Néhány fontosabb költői kép és alakzat felismerése, szerepük, hangulati hatásuk megfigyelése.	A főbb költői képek és alakzatok, szókincsbeli és mondattani jellegzetességek azonosítása a lírai szövegben. Az előbbieket jelentésteremtő szerepének megértése a tanult versekben.	Költői képek és alakzatok, szókincsbeli és mondattani jellegzetességek azonosítása, jelentésteremtő szerepük megértése és értelmezése a tanult versekben. A költői nyelvhasználat összetettségének felismerése, a grammatikai eszközök funkciójának értelmezése.
A versszak felismerése, egyszerű jellemzése (sorok száma, hosszúsága, szótagszáma).	A versszak és a nagyobb szerkezeti egységek viszonyának megértése.	A kompozíciós egység és a versszakok viszonyának felismerése. A kompozíció meghatározó elemeinek (pl. tematikus szerkezet, tér- és időszerkezet, logikai szerkezet) megismerése.	A lírai művek értékszerkezetének felismerése. Versszervező elvek felismerése és értelmezése különböző korokban keletkezett művekben.
Rövidebb epikai művek, népköltészeti alkotások, elbeszélések olvasása.	Elbeszélő művek közös és önálló olvasása, feldolgozása tanári segítséggel, csoportosan és egyénileg. A megismert formák alkalmazása a mindennapi történetmondásban, a kreatív	Elbeszélő művek önálló olvasása, feldolgozása a klasszikus és a kortárs felnőtt és ifjúsági irodalom köréből. Kreatív történet elbeszélési és történet átírási gyakorlatok.	Különböző típusú, terjedelmű és műfajú – klasszikus és kortárs, szerb és világirodalmi – epikai művek elemzése és értelmezése. A megismert formák és stilisztikai, nyelvi

	írásban.		sajátosságok alkalmazása a mindennapi történetmondásban és a kreatív írásban.
Történetek főszereplőinek azonosítása.	A szereplők külső és belső jellemzőinek azonosítása.	A jellemzés főbb eszközeinek azonosítása.	A tettek és a szavak közötti viszony szerepének felismerése a jellemzésben; az ironia. Az elbeszélői szólam és a szereplői szólam viszonyának vizsgálata.
Törekvés a történet idejének és helyszínének azonosítására.	Az idő és a tér egyértelműen megjelölt mozzanatainak azonosítása.	A közvetett idő- és térmegjelölések azonosítása, ebből következtetések levonása. Törekvés az idő- és térmegjelölések értelmezésére. Az elbeszélés és a történet időrendje közötti eltérés érzékelése.	Az idő- és térmegjelöléseknek vagy ezek hiányának értelmezése. Az elbeszélés szerkezete és a történet időrendje közötti eltérés értelmezése. A jelentés és az időszerkezet összefüggésének bemutatása különböző epikai művekben.
Annak megállapítása, hogy ki beszél el a történetet.	Annak megállapítása, hogy ki beszél el, és kinek a szemével látjuk a történetet.	Az elbeszélői nézőpont és a beszédhelyzet érzékelése.	A nézőpontok és a nézőpontváltások funkciójának értelmezése és ezek összefüggése a műben megjelenő értékekkel.
A cselekmény kezdő- és végpontjának megállapítása.	A tetőpontok, fordulópontok és kitérők érzékelése.	Előreutalások és késleltetések érzékelése az elbeszélésben.	Az előreutalások, késleltetések és az elbeszélő művek motivikus-metaforikus szintjének értelmezésére való törekvés.
	Tapasztalatszerzés a tisztán elbeszélő és dramatikus műrészek közötti különbségekről.	Az epikai és a drámai történetmegjelenítés közötti hasonlóságok és eltérések azonosítása.	Az epikus és a drámai történetmondás, idő-, tér- és cselekményszervezés, illetve jellemalkotás közötti különbségek megfigyelése. A drámai közlésmód jellemző szövegtípusainak felismerése.
A szóbeli költészet és az írásbeliség, a népköltészet és a műköltészet különbségeinek megfigyelése néhány példa alapján.	Az új szóbeliség, az elektronikus kommunikáció és tömegkommunikáció néhány új formájának megfigyelése.	A reklám és a popzene új szóbeli költészete. Annak érzékelése, hogy az irodalom szóbelisége nem pusztán archaikus jelenség.	Tájékozódás az elektronikus tömegkommunikáció és az irodalom kölcsönhatásának új jelenségeiről. A szóbeli költészet, a népköltészeti hagyomány hatásainak ismerete. Regiszterkeverés, adaptációk.
Néhány alapvető irodalmi téma, emberi alaphelyzet felismerése az olvasott művek alapján.	További alapvető témák megismerése, újabb olvasmányok a már megismert témakörökből.	A szerb és a világirodalom néhány jelentős témája és formai hagyománya. Ismerkedés egy-két korstílussal, a korstílus és egy-egy mű közötti összefüggéssel.	Az olvasott, különböző korú és világlátású művekben megjelenített témák, élethelyzetek, motívumok, formai megoldások közötti kapcsolódási pontok felismerése. Az olvasott művek többféle értelmezési kontextusban való elhelyezése (pl. tematikus-motivikus, műfaji, életműbeli, konvenciótörténeti, stílusirányzati, eszmetörténeti elhelyezés). Történeti és aktuális

			olvasatok.
A mű közvetlenül adódó (szó szerinti) jelentésének megfogalmazása. A történet, az alapézés, alaphangulat megfogalmazása.	Törekvés a közvetlenül adódó jelentés árnyalására, általánosítására személyes tapasztalatok, más irodalmi és nem irodalmi, verbális, hangzó és képi szövegek bevonásával.	Törekvés a közvetlenül adódó jelentés árnyalására, általánosítására személyes tapasztalatok és más tanult irodalmi művek bevonásával.	Törekvés a közvetlenül adódó jelentés árnyalására, általánosítására személyes tapasztalatok és más tanult irodalmi művek, megismert irodalmi konvenciók és elemzési technikák bevonásával. A jelentéstulajdonítás során kapcsolatkeresés az európai és a szerb irodalom nagy hagyományaival, kódjaival.
Realisztikus mesék, tündérmesék, állatmesék, versek, rövid elbeszélések a népköltészet és műköltészet köréből. Közmondások és találós kérdések, kiszámolók, altatók, tapsolók, nyelvtörők. Népi játékok, dramatizált formák (pl. meserészletek) olvasása, illetve előadása.	Népdalok és népmesék (tündérmesék, állatmesék, realisztikus mesék). A népköltészet alapvető jegyeinek ismerete. Elbeszélések és elbeszélő költemények részleteinek, illetve köznapi helyzeteknek a dramatizált megjelenítése.	Az írásbeliség kezdete, Szent Száváról szóló szövegek. Válogatás a népköltészetből: lírai versek, hősi énekek. Műfajok a népköltészetben. Dramatizált formák, dialógusok, drámai művek közös és önálló olvasása, feldolgozása. Szituációk és instrukciók értelmezése és megjelenítése.	A szerb népköltészet és műköltészet speciális jegyei. Véleményalkotás, elemzés. Költői képek és alakzatok, szókincsbeli és mondattani jellegzetességek azonosítása, jelentésteremtő szerepük megértése, értelmezése a tanult versekben. Dramatizált formák, dialógusok, drámai művek önálló olvasása, feldolgozása. Komikus helyzetek és jellemek értelmezése. Drámai szituációk feszültségeinek azonosítása.
Mesék és történetek a gyermekek világából és életéből. A történetek főszereplőinek, idejének és helyszínének azonosítása.	Gyermektémákat tartalmazó válogatott szövegek a szerb és a világirodalom műveiből.	A szerb irodalom áttekintése korszakonként és műfajonként 1-2 mű alapján.	Irodalmi művek bemutatása és elemzése (korszakonként és műfajonként 1-2 irodalmi alkotás). Egy-egy alkotói portré korszakonként és műfajonként.
A lírai és epikus versek közötti különbség (érzelem és cselekmény). A költői nyelv sajátosságai. A vers jellemzői (sorok száma, hosszúsága, szótagszáma,	Lírai versek a gyermekéletből, hazafias és leíró motívumokkal.	Lírai művek: romanticizmus, modernizmus. Költemények, balladák értelmező felolvasása és szövegű felidézése. A mű szépségének és a költő üzenetének megértésére törekvés.	Elbeszélések, regények, versek és drámai művek, illetve ezek részleteinek olvasása és feldolgozása. Az irodalmi mű témájának, társadalmi kontextusának, szerkezetének ismertetése. A szereplők lélektani jellemzése. Lírai vers elemzése idézetek használatával.
Az olvasmány keltette élmény egyszerű elmondása. Az irodalmi szöveg néhány mondatos ismertetése.	Válogatott prózai írásművek (karcolatok, elbeszélés- és regényrészletek az újabb szerb irodalomból).	Prózai művek: felvilágosodás, realizmus, modernizmus. Elbeszélések, rövid történetek, anekdoták, példabeszédek önálló olvasása, a művek tartalmának, mondanivalójának rövid bemutatása.	A három irodalmi alapforma alaki és tartalmi jegyeinek ismerete. A stílusirányzatok közötti eligazodás. Vers, anekdota, próza (részletek) előadása, drámai és dramatizált szövegek bemutatása.
Az irodalmi szöveg néhány	A magyarországi szerb írók	Válogatás az újabb szerb	Szerb-magyar irodalmi

mondatos ismertetése. Az olvasmány keltette élmény egyszerű elmondása. Különböző történetek főszereplőinek azonosítása. Annak megállapítása, hogy ki beszél el a történetet, a cselekmény kezdő és végpontjának megállapítása.	és költők alkotásai. Teljes művek, illetve részletek.	költészetből és prózából. Válogatás a magyarországi szerb költők és írók műveiből.	kapcsolatok. Kapcsolatkeresés a kortárs magyarországi szerb és anyaországbeli irodalom között.
A vers és próza alapvető különbségének ismerete. A vers alaphangulatának és képi megjelenítésének érzékelése. A népköltészet és a műköltészet különbségeinek megtapasztalása.	Az epikai és lírai mű egyszerű elemzése. Téma, tartalom. Dráma. Bevezetés, bonyodalmak, csúcspont és megoldás.	Dráma. Színdarab megtekintése, hangjáték meghallgatása után beszámoló a látottakról és hallottakról.	Drámai művek önálló olvasása, feldolgozása. Komikus helyzetek és jellemek értelmezése. A drámai konfliktus. Drámai szituációk feszültségforrásainak azonosítása.
Az irodalom nevelő hatása, az értékekkel való azonosulás tudatosítása.	A lírai vers hangulata, a benne kifejezett érzések és alapvető költői képek. Verstanai ismeretek. Versszak, verssor, ritmus, rím.	Irodalmi alkotások olvasása a szerb irodalom különböző korszakaiból és műfajaiból. A kompozíciós egység és a versszakok viszonyának felismerése.	A világirodalom legjelentősebb műveiből részletek ismerete szerb nyelven.
	Az esztétikai és etikai érzésvilág formálása az irodalmi olvasmányok alapján. Az olvasói ízlés alakítása.	Az irodalmi művek érzelmi és gondolati hatása jótékonyan befolyásolja a tanulók kötődését a szerb nemzethez és a magyarországi szerb nemzetiséghez.	Az elektronikus ismerethordozók használata tanórán pl. CD, videofilm, CD-ROM, DVD a különböző irodalmi alkotások élményszerű interpretálása során.

7. Az ítéloképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

Önálló gondolkodás, az önkifejezés kulturáltsága, a kulturális és történeti másság felismerése, megértése és erre épülő tisztelete. A saját kultúra sokrétű ismeretén nyugvó képesség a különbözőség felismerésére és megértésére; annak tudatosítása, hogy a másság elfogadása elsősorban ismereteken alapul. Önálló ítéletalkotás társadalmi, történeti, morális és esztétikai kérdésekről. Képesség a konfliktuskezelésre és az önálló ismeretszerzésre.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
A szép és a csúnya, a szomorú és a vidám fogalmának használata és megkülönböztetése mindennapi – különféle médiák révén szerzett - élményekkel kapcsolatos beszélgetésekben.	Rövid néhány mondatos vélemény megfogalmazása az élmények és olvasmányok hatásáról. A humor kiemelt szerepének érzékelése a mindennapokban és a műalkotásokban a korosztály érdeklődésének megfelelő néhány szöveg kapcsán.	A tetszésnyilvánítás árnyaltabb nyelvi formáinak elsajátítása, az eltérő ízlésítéletek különbözőségének megértése és elfogadása. A helyzet- és jellemkomikum a művészetben.	Az ízlés kontextuális függőségének megértése (kulturális, történeti, közösségi, családi, egyéni beágyazottság). Igény az ízlés önálló fejlesztésére. A humor kommunikációs funkcióinak megismerése és alkalmazása saját szövegek alkotásában. A különféle kulturális regiszterek keveredésének felismerése korunk kultúrájában, igény és képesség az ízlés önálló fejlesztésére.
Az esztétikai nézőpont	Részvétel a	A művészi és nem művészi	A műalkotás mint

<p>megalapozása, a szép megtapasztalása a természeti környezetben, a mindennapi élet tárgyaiban és különféle művészeti ágakhoz tartozó, az életkornak megfelelő műalkotásokban.</p>	<p>tanulócsoportban folyó beszélgetésben és vitában a mindennapok, művek és olvasmányok kiváltotta élményekről. Mások véleményének meghallgatása, megértése.</p>	<p>szépség változékonyságának megtapasztalása. Egymástól lényegesen különböző esztétikai normákhoz kapcsolódó művek összehasonlítása.</p>	<p>normakövető és normákat megújító jelenség; új és régi párbeszédének átélése a művészetben. A mű befogadásának közösségi és egyéni aspektusa. Az elsajátítás és a kreativitás kettősségének megértése a művek befogadásában.</p>
<p>A műélvezet átélése a belefeledkezés, a játék, a képzelet, a ritmus és a zene révén.</p>	<p>Az önálló műbefogadás mind teljesebb és gyakoribb élménye. A műélvezet minél gyakoribb átélése a belefeledkezés, a játék, a kaland, a képzelet, a ritmus és a zene révén.</p>	<p>Különféle műfajú, más-más művészeti ághoz tartozó művek összehasonlítása. Az önálló műbefogadás mind teljesebb és gyakoribb élménye, a hatás reflektálása csoportos beszélgetésben és önálló szöveg alkotásával.</p>	<p>Különféle műfajú, más-más művészeti ághoz tartozó művek összehasonlítása, a mű hatása, mint műfaj- és médiumfüggő tapasztalat. Sokoldalú, kifinomult kulturális fogyasztási szokások kialakítása és folyamatos bővítése.</p>
<p>A jó és a rossz fogalmainak használata mindennapi - különféle médiumok révén szerzett - élmények kapcsán folytatott beszélgetésekben.</p>	<p>A jó és a rossz, az igazság és az igazságosság: az ítélkezés, mint cselekedet felismerése mindennapi szövegekben és különféle műalkotásokban.</p>	<p>Az igazság és a nézőpont, a személyes és a közösségi igazság konfliktusának megértése különféle szövegekben.</p>	<p>Az igazság, a morál az egyén életében és a társadalomban. A jog és a morál összefüggéseinek reflektálása. A tudatos, jogkövető és reflektáltan morális cselekvés elsajátítása, a morális kérdésekben való tájékozódás igénye és képessége.</p>
<p>Mindennapi konfliktusok átélése dramatikus játékkal, különféle dramatikus formák kipróbálása révén (pl. bábjáték, helyzetgyakorlat, szerepjáték).</p>	<p>A nem saját álláspont megjelenítésének, átélésének képessége, az empátia fontosságának átélése a közösség életében.</p>	<p>Különféle konfliktuskezelési eljárások megfigyelése és reflexiója különböző műalkotások és mindennapi szövegműfajok kapcsán.</p>	<p>Igény a társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok háttérének megértésére. Egyéni konfliktuskezelési eljárások kialakítása.</p>
<p>Különböző kultúrák életformájának, értékeinek megismerése, szemléleteik megtapasztalása különböző szövegekben.</p>	<p>A kulturális különbség, mint világlátás, mint életforma és mint érték megismerése, a kulturális sokszínűség, mint közösség építőerő megfigyelése különféle szövegekben.</p>	<p>A kulturális különbség, mint világlátás, mint életforma és mint érték megismerése, a kulturális sokszínűség, mint közösség építőerő megfigyelése különféle szövegekben.</p>	<p>A történeti másság befogadói aktivitást követelő szerepének tudatosulása. A történeti érzék tudatos és önálló fejlesztése. A kultúrák közötti átjárás korlátainak felismerése, a szerb és a magyar kultúra összefonódása, más kultúrák megismerésének igénye.</p>
	<p>Más korokban született mindennapi szövegek, tárgyak és műalkotások idegenségének megtapasztalása.</p>	<p>Az életkorfüggő szemlélet megfigyelése irodalmi és mindennapi szövegműfajok kapcsán.</p>	<p>A történeti érzék tudatos és önálló fejlesztése. A történeti másság befogadói aktivitást követelő szerepének tudatosulása.</p>
	<p>A különböző kultúrák eltérő létmódjának, szemléletének megtapasztalása néhány példa alapján.</p>	<p>A kulturális sokszínűség, mint közösségépítő erő megfigyelése különféle szövegekben. A kulturális különbség, mint világlátás,</p>	<p>A művészet kultúraalkotó szerepének megfigyelése és tudatosítása. A kultúrák közötti átjárás korlátainak felismerése, más kultúrák</p>

		mint életforma és mint érték megismerése.	megismerésének igénye. A kulturális értékképződés folyamatára való reflektálás, az abban való részvétel igénye.
--	--	---	---

Közműveltségi elemek

1-4. Évfolyam

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, alkotása

1.1. Beszédhallás, hallás utáni értés.

- Megfelelő beszédlégzés, hangképzés, hangoztatás, helyes ejtés.
- A helyes kiejtés (a hangok kiejtése, különös tekintettel a magyartól eltérő artikulációs bázisra, a hangsúly helye és hosszúsága)

1.2. Mondat- és szövegfonetikai eszközök.

1.3. Beszédfejlesztés. Szóbeli szövegek megértése és alkotása.

- Verbális és nem verbális eszközök.
- Adott szituációhoz igazodó helyes szóhasználat, mondatalkotás.
- Szókincsgyarapítás a beszédhelyzeteknek megfelelően

1.4. Memoriterek szöveghű tolmácsolása.

2. Olvasás, írott szöveg megértése

2.1. Az olvasástanítás előkészítése.

- Az olvasás elsajátításához szükséges általános részkészségek: logikai sémák, figyelem, megfigyelés, tempó, ritmus, emlékezet, érzélem, képzelet és speciális részkészségek: beszédhanghallás, hangdifferenciálás, hanganalízis, jelfunkció, relációs szókinccs, testséma, tájékozódás síkban és térben.

2.2. Az olvasás jelrendszere: hang és betű, szótag, szó, szó szerkezet, mondat, szöveg.

2.3. Tájékozódás a szövegben, részenkénti olvasás, újraolvasás, adatok visszakeresése.

2.4. Írott szöveg megértése.

- Lényegkiemelés, vázlat, tartalommondás, szövegtartalmak eljátszása, vizuális megjelenítése.

3. Írás, szövegalkotás

3.1. Az írás jelrendszere.

- A ciril és latin írott kis- és nagybetűk, betűkapcsolás, szó, szó szerkezet, mondat, szöveg.

3.2. Szövegalkotás írásban.

- Mondatok összekapcsolása, szövegminták, nézőpontok, témaválasztás, anyaggyűjtés, az anyaggyűjtés módjai (megfigyelés, emlékezet, olvasás, képzelet).
- Címadás, az anyag elrendezése: szerkesztés; stílus.
- Elbeszélés, leírás, jellemzés, levél; a mindennapi élet tájékoztató szövegei (*értesítés, meghívó, hirdetés, sms, e-mail*).
- Rendezett íráskép.

4. A tanulási képesség fejlesztése

4.1. Könyv- és könyvtárhasználat: tankönyv, egyéb könyvek: enciklopédia, egynyelvű szótárak, lexikon, szerb nyelvi kézikönyvek; gyermekújság; elektronikus információhordozó; kölcsönzés.

4.2. Tanulást támogató eljárások (*kézzel írott irányított vázlat, egyszerű adatkeresés*).

4.3. Szépirodalmi művek, részletek szöveghű felidézése.

- 4-6 mondóka, 3 kiszámoló, 5 találós kérdés, 2 altatódal, D. Maksimovic – 1 vers, D. Lukic– 1 vers, Lj. Rsumovic – 1 vers, magyarországi szerb gyermekköltészetből – 2 vers, Szent Száváról 2 vers, J.J. Zmaj 2 vers, D. Lukic 2 vers, B. Radicevic 1 vers, B. Miljkovic 1 vers, D. Eric 1 vers, D. Radovic 1 vers

4.4. Szöveg feldolgozási és gondolkodási műveletek (kérdések megfogalmazása, rendezés, összehasonlítás).

5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről

5.1. Alapvető kommunikációs helyzetek

- Kapcsolatfelvétel és –zárás, udvarias kapcsolattartás, beszélgetés, vita.
- Nyelvi mintakövetés.

5.2. Szavak jelentése, szókincs; többjelentésű, azonos alakú szavak, állandósult szókapcsolatok, közmondások, szólások.

5.3. Hang, betű, szótag, szó, mondat

5.4. Szófajok: ige, főnév, melléknév, számnév, névmás.

5.5. Modalitás szerinti mondatfajták

5.6. Alapvető nyelvhelyességi és helyesírási szabályok, írásjelek

5.7. A fonetikus helyesírás elve

6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

6.1. Szerzők és művek.

- Népköltészet: mondókák, népdalok, kiszámolók, népi játékok, találós kérdések, szerb és más népek meséi, állatmesék, tündérmesék, legendák

Klasszikus szerb szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései, egyszerű szerkezetű meseregények, gyermekregények. Szerzők: D. Obradovic, J. Jovanovic Zmaj, Mira Aleckovic, D. Maksimovic, M. Tesic, D. Lukic, Lj. Rsumovic, G. Tartalja, B. Radicevic, B. Miljkovic. D. Eric, Szent Száváról szóló versek – válogatás,

- Klasszikus európai szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései; egyszerű szerkezetű meseregények, gyermekregények
- Kortárs szerb szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései; egyszerű szerkezetű meseregények, gyermekregények.

6.2. Epikus művek jellemzői: szerkezet, idő, helyszín, a cselekményt alkotó elemek, a cselekmény kezdő és végpontja, fordulatok, szereplők (főszereplő, mellékszereplő/k/).

6.2. Lírai alkotások: a költői nyelv (ritmus, rím, versszak, refrén), egyszerűbb képek, alakzatok (ellentét, hasonlat, ismétlés)

6.4. Ismeretterjesztő szövegek (*család, mindennapi élet, élethelyzetek, viselkedés, emberi kapcsolatok, hazai tájak, ünnepek, egészség, életmód, természet- és környezetvédelem*).

6.5. Báb- és drámajátékok szövegei.

7. Az ítéloképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

7.1. Erkölcsi választások, érzelmi tartalmak.

7.2. Saját vélemény bizonyítása (érvelés), részvételi kultúra a beszélgetésben.

7.3. Mindennapi konfliktusok dramaturgiája.

5-8. Évfolyam

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

1.1. Beszédhallás, hallás utáni értés.

1.2. Érthető, jól artikulált, összefüggő beszéd (megfelelő beszédlegzés, helyes hangképzés). A beszéd folytonos tényezői a beszédszándéknak megfelelően.

1.3. Nyelvi és nem nyelvi kódok, mindennapi közlési helyzetek, meggyőző kommunikáció. 1.4. Memoriterek értelmező tolmácsolása.

2. Olvasás, írott szövegek megértése

2.1. Szövegértés.

- A szó szerinti, az értelmező, a kritikai és a kreatív olvasás.
- A megértés egységei – szó, kifejezés, tagmondat, mondat, bekezdés, teljes szöveg.
- Az olvasás stratégiái (adatok visszakeresése, a szöveg átfutása, részletes olvasás) a nyomtatott és az elektronikus szövegek feldolgozásakor.

2.2. Gyakori szövegtípusok (szépirodalmi, ismeretterjesztő, tankönyvi és médiaszövegek) megértési stratégiái.

2.3. Ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel.

3. Írás, szövegalkotás

3.1. Folyékony ciril és latin betűs írástechnika, olvasható, áttekinthető, a mondanivalót tükröző, tagolt, íráskép.

3.2. Szövegalkotás: elbeszélés, leírás, jellemzés, rövid érvelő szöveg, egyéb, a mindennapokban megjelenő írott és elektronikus szövegek (*meghívó, e-mail, sms, csetelés*), kreatív írás

3.3. Kommunikációs célok; szerkesztési, nyelvhelyességi és helyesírási normák.

4. A tanulási képesség fejlesztése

4.1. Kulturált könyvtárhasználat, biztonságos internethasználat.

4.2. Tanulást támogató eljárások.

- Jegyzetelés; adatkeresés, anyaggyűjtés nyomtatott és elektronikus források segítségével; egynyelvű és kétnyelvű szótárak
- Vázlatkészítés különféle eljárásokkal.
- Jegyzet, vázlat alapján önálló (szóbeli és írásbeli) szövegalkotás.

4.3. Szépirodalmi művek, részletek szöveghű felidézése

Teljes művek: J.J. Zmaj, B. Radicevic, D. Maksimovic, M. Antic, D. Jaksic, V. Ilic, A. Santic, J. Ducic 1-1 műve,

- Részletek: B: Radicevic: Dacki rasanak – 20 verssor, P.P. Njegos: Gorski vijenac – 20 verssor, egy drámarészlet, egy népballada – részlet, két 5 soros prózai szöveg, Himnusz Szent Száváról – 4 versszak.

4.4. Szöveg feldolgozási és gondolkodási műveletek (gondolatmenetek, magyarázatok, következtetések, összefüggések).

5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről

5.1. A kommunikációs helyzetek normái. A kapcsolatteremtés és a kapcsolattartás szóbeli és írásbeli formái.

5.2. A kommunikáció folyamatának célja és tényezői, szóbeli kommunikációs helyzetek (*kérdés, kérés; kisközösségi kommunikáció, kiselőadás, vita*).

5.3. Nyelvi sokszínűség, nyelvi tolerancia.

5.4. A nyelvi egységek közötti egyszerűbb, rendszerszerű összefüggések.

- A szerb beszédhangok rendszere, a magánhangzók, a mássalhangzók, az alapvető hangtörvények. A beszéd hangzása (*hangsúly, hanglejtés, dallam*).
- Szófajok, a szavak jelentése, alaki viselkedése (deklináció, konyugáció, fokozás) mondatbeli szerepe és kommunikációs funkciója; a szószerkezetek.
- A szavak hangalakjának és jelentésének kapcsolata, az állandósult szókapcsolatok. A szókincs változása, régi és új szavak, kifejezések.
- Mondat; szerkezet, modalitás.
- Az írott nyelv normái: a szerb helyesírás alapelvei.

6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

6.1. Műnemek és műfajok.

- Epika, líra, dráma.
- Anekdota, ballada, elbeszélés, elbeszélő költemény, legenda, mese, mítosz, monda, novella, regény; dal, epigramma, elégia, himnusz, óda, komédia, tragédia.

6.2. Kompozíció, szerkezet, hatás.

- Elbeszélő, nézőpont, történetmondás, cselekmény, epizód, helyszín, szereplő, leírás, párbeszéd, jellemzés.
- Lírai én, motívum.
- Helyzet, monológ, dialógus, jelenet, szándék, konfliktus, feszültség, tetőpont, fordulópont.

6.3. A művészi kifejezőmódok, stíluseszközök funkciói és hatása.

- Ismétlés, fokozás, párhuzam, ellentét.
- Szó szerinti és metaforikus jelentés; hasonlat, megszemélyesítés, metafora, metonímia, allegória, szinesztézia, szimbólum.

6.4. Epikus és drámai művek.

- Szerkezet, a cselekményt alkotó elemek, fordulatok, a szereplők, a főhős(ök), a mellékszereplő(k), a mű kezdete és befejezése.

6.5. Drámajáték: szöveg és mozgás, szerep, szereplők kapcsolata.

6.6. Lírai alkotások elemzési, értelmezési eljárásai.

6.7. Téma, motívum, vándormotívum, archetípusok (*természet, évszakok és napszakok, szülőföld, család, szülő, gyerekek és felnőttek, próbatételek, kaland, hősiesség, ars poetica*).

6.8. Verselés, zeneiség.

- Ritmus: ütemhangsúlyos és időmértékes verselés; rím.

6.9. Szerzők és művek:

szerb népköltészet – válogatás a lírai és epikai művekből: népdalok, hősköltemények, balladák, népmesék

J. Jovanovic Zmaj: Svetli grobovi, – versválogatás, B. Radicevic: Dacki rastanak – részlet, versválogatás, P.P. Njegos: Gorski vijenac – részlet, D. Jaksic: Otadzbina,–versválogatás, V. Ilic - versválogatás, J. Ducic: Podne, A. Santic: Ostajte ovdje, Proljece, D. Obradovic: Basne, J. Ignjatovic: Vasa Respekt – részlet, R. Domanovic Mrtvo more, J. Sterija Popovic: Pokondirena tikva, L. Lazarevic:

Na bunaru, Sve ce to narod pozlatiti, B. Nusic: Autobiografija, Hajduci, – részletek, M. Glisic: Prva brazda, D. Radovic: Kapetan Dzon Pilfoks, P. Stepanovic: Price o malom zecu – részletek, Usudne reci, I. Andric: Aska i vuk, Knjiga, Prozor, P.Kocic: Jablan, Kroz mecavu, Jazavac pred sudom – részletek, V. Petrovic:Ratar, S. Matavulj: Povareta, O. Davico: Srbija, Vuk Karadzic: Rijecnik, O Narodnim pevacima, V. Popa: Ociju tvojih da nije, M. Crnjanski: Seobe I – részlet, J. Skerlic: Vuk Karadzic, B. Stankovic: Uvela Ruza, B. Nusic: Gospoda ministarka, Stojan Vujcic, Petar Milosevic – válogatás a műveikből.

- Művek, műrészletek ismert személyek életéből: Szent Száva, Cirill és Metod, Vuk Karadzic, Nikola Tesla
- Egy 20. századi szerb ifjúsági regény és egy-két regényrészlet
- Egy-két ifjúsági regény és egy-két regényrészlet a világirodalomból;
- Két-három kortárs szépprózai alkotás.

7. Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

7.1. Irodalmi élmény/önálló olvasmányválasztás/ indoklása.

7.2. Erkölcsi választások, érzelmi tartalmak (*szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála*).

7.3. Zenei, képzőművészeti, művelődéstörténeti vonatkozások.

7.4. Stílusgyakorlat, dramatikus improvizáció.

7.5. Szórakoztató irodalom, filmes feldolgozások.

9-12. Évfolyam

1.Beszédképesség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

1.1. Beszédhallás, hallás utáni értés.

- Érthető, jól artikulált, összefüggő beszéd (megfelelő beszédlevegzés, helyes hangképzés).
- A beszéd folytonos tényezői a beszédszándéknak megfelelően.
- Hallás utáni értés: beszédszándékok (*tájékoztatás, kapcsolattartás, beszélgetés, meggyőzés, manipuláció*), beszélt nyelvi szövegek jellemzői; szóbeli összefoglalás, véleményalkotás.

1.2.Nyelvi és nem nyelvi kódok.

1.3.Hosszabb, önálló, monologikus szöveg (*előadás, szónoki beszéd*) és memoriterek értelmező tolmácsolása.

2. Olvasás, írott szövegek megértése

2.1. Szövegértés.

- A hangos és néma olvasás stratégiái (*adatok visszakeresése, a szöveg átfutása, részletes olvasás*) nyomtatott és elektronikus szövegek feldolgozásakor.

2.2.Szövegértési stratégiák (szó szerinti, értelmező, kritikai és kreatív) különböző nyomtatott és elektronikus, folyamatos és nem folyamatos szövegeken, valamint egyéb vizuális közlésekben.

2.3.Szövegelemzési eljárások.

- Eltérő kommunikációs célú szövegtípusok (*szépirodalmi, ismeretterjesztő, tankönyvi, média szövegek*) jellemzői.
- Szépirodalmi művek műfaji természetének megfelelő elemzési eljárások.

2.4.Szövegek retorikája és stíluselemei

2.6.Ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel.

3. Írás, szövegalkotás

3.1.Folyékony, olvasható, a mondanivalónak megfelelően jól tagolt, rendezett, áttekinthető íráskép.

3.2.Szövegalkotás.

- Szövegtípusok (*elbeszélés, leírás, jellemzés, rövid érvelés, esszé, értekezés, szónoki beszéd, vita, önéletrajz, , kérvény, blog*) kommunikációs és műfaji jellemzői.
- Kreatív írás, stílusgyakorlat.

3.3. Nyelvtani, nyelvhelyességi, szövegtani, retorikai ismeretek.

3.4. Helyesírás: a szófaji, a mondattani, az alapszintű nyelvtörténeti ismeretek alkalmazása.

4. A tanulási képesség fejlesztése

4.1. Kulturált könyvtárhasználat, tudatos és biztonságos internethasználat.

4.2. Tanulást támogató eljárások.

- Adatkeresés, anyaggyűjtés nyomtatott és elektronikus források segítségével; egynyelvű szótárak, értelmező szótárak; szelekció és elrendezés.
- Vázlatkészítés különféle eljárásokkal.
- Idézés, a forrásjelölés módszerei.
- Önálló jegyzetelési technikák.
- Jegyzet, vázlat alapján önálló szóbeli és írásbeli szövegalkotás.

4.3.Szépirodalmi művek, részletek szöveghű felidézése.

- Teljes művek: tizenöt lírai alkotás (3 népdal, 1 ballada, J.J. Zmaj, B. Radicevic, D. Jaksic, V. Ilic, A. Santic, J. Ducic, M. Crnjanski, V. Popa, D. Maksimovic, S. Raickovic,
- Részletek: kanonikussá vált versszakok, sorok lírai művekből (kb. 30 sor), 20 sor epikai művekből, három drámarészlet.

4.4. Problémamegoldó gondolkodás és szövegfeldolgozás: az indukció és dedukció, a rendszerezés, a következtetés, az analízis és szintézis logikai eljárásai.

5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről

5.1. Kommunikációs helyzet, beszédpartner, téma, szituáció, beszédzándék.

- A személyközi kommunikáció.
- A csoportos, a nyilvános és a tömegkommunikáció sajátosságai.
- Vizuális (nem nyelvi) kommunikáció).

5.2. Az írott és a beszélt nyelv normái.

- A szerb helyesírás alapelvei.
- A szerb nyelv dialektusai

5.3. A nyelv több szempontú megközelítése (a nyelv, mint jelrendszer, nyelv és gondolkodás, nyelv és cselekvés, nyelv és kreativitás).

5.4. A nyelvi egységek közötti rendszerszerű (hangtani, alaktani, szófajtani, mondattani és jelentéstani) összefüggések. Szókincs, frazeológia. A szerb nyelv helye a világ nyelvei között, jellemzői.

5.5. A szövegszervező (grammatikai, szemantikai, pragmatikai) erők; szövegfajták, szövegtípusok, szövegszerkezet. Az intertextualitás és a számítógépes szövegvilág.

5.6. A nyelvi változás: a szerb nyelv története; a főbb nyelvtörténeti korszakok és a legfontosabb nyelvemlékek,

5.7. Retorikai alapismeretek: az élőbeszéd fajtái, a nyilvános beszéd, a meggyőző szövegműfajok, érvelés, tétel, állítás, érvtípusok, cáfolat, bizonyítás.

5.8. Stílus és jelentés.

- Stíluselemek, stílusesszközök a köznyelvi és a művészi szövegekben.
- Stílusrétegek, stílusváltozatok.

5.9. Nyelvtervezés, nyelvpolitika, nyelvművelés. A szerb a világ nyelvei között.

6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

6.1. Irodalmi műfajok állandó és változó sajátosságai.

- Anekdota, ballada, elbeszélés, elbeszélő költemény, eposz, legenda, levél, mítosz, napló, novella, paródia, példázatos történet, regény, szociográfia, utópia; dal, elégia, ekloga, epigramma, episztola, óda, rapszódia, himnusz, zsoltár; drámai költemény, komédia, tragédia; értekező próza, esszé.

6.2. Kompozíció.

- Elbeszélő, nézőpont, történetmondás, cselekmény, helyszín, szereplő, leírás, párbeszéd, jellemzés, jellem, hőstípus.
- Vershelyzet, lírai én, költői magatartás, szerep, verstípusok.
- Helyzet, akció, dikció, konfliktus, monológ, dialógus, prolóógus, epilógus, késleltetés, jelenet.

6.3. A művészi kifejezőmódok, stílusesszközök funkciói.

- Alakzatok.
- Szóképek.

6.4. Hangnemek, esztétikai minőségek.

- Szép, rút, fenséges, humor, groteszk, irónia, abszurd, tragikum, komikum, idill; katarzis.

6.5. Verselés, zeneiség.

- Ritmus: ütemhangsúlyos és időmértékes verselés, szabad vers,

6.6. Művelődés- és irodalomtörténeti korszakok, korstílusok, stílusirányzatok (antikvitás, középkor, reneszánsz, barokk, felvilágosodás, romantika, realizmus, modernség, posztmo)

6.7. Szerzők és művek.

Szerb irodalom

- Epika: népihősköltevények, népmesék, közmondások, találókérdések – válogatás Jefimija: Pohvala Knezu Lazaru, D. Obradovic: Pismo Haralampiju, Zivot i prikljucenja – részlet, Basne, L. Lazarevic: Prvi put s ocem na jutrenje, Vetar, D. Kis: Rani jadi, I. Andric beszéde a Nobel - díj átvételekor, Vuk Karadzic: Predgovor rjecniku, O podjeli i postanju narodnih pjesama, Zitiye Hajduk Veljka Petrovica, P.P. Njegos: Gorski vijenac, S. Markovic: Pevanje i misljenje, J. Ignjatovic: Veciti mladozenja, S. Sremac: Zona Zamfirova, Simo Matavulj: Pilipenda, Povareta, R. Domanovic: Voda, Danga, B.Stankovic: U noci, Necista krv, P.Kocic: Mracajski proto, Jazavac pred sudom, B.Popovic: Predgovor Antologiji novije srpske lirike, I.Andric: Na Drini cuprija, Prokleta avlija - részlet, Most na Zepi, M.Crnjanski: Seobe I, I. Sekulic: Gospa Nola, D. Cosic: Koreni – részlet, D Kis: Enciklopedija mrtvih, A Tisma: Upotreba coveka – részlet, V.Petrovic: Salasar,
- Líra: 15 szerb nepdal, A. Carnojevic: Molitva zaspalom Gospodu, G.S.Venclovic 1-2 vers, B. Radicevic: Pesme – válogatás, Dacki rastanak, J.J. Zmaj: versválogatás, egy Petőfi vers fordítása, D. Jaksic: versválogatás, L. Kostic: Santa Maria della Salute, V.Ilic: versválogatás, J. Ducic: 3 műve, A Santic: 3 műve, M. Rakic: 3 műve, S. Pandurovic: 2 műve, V.P Dis: 2 műve, M. Bojic: Plava grobnica, M. Crnjanski: Sumatra, I. Andric: Ex Ponto, Tin Ujevic: Svakidasnja jadikovka, M. Pavlovic, V. Popa, S. Raickovic, B. Miljkovic, D. Maksimovic - vresválogatás
- Dráma: Jovan Sterija Popovic – egy vígjáték, B. Nusic: Sumnjivo lice, P. Kocic: Jazavac pred sudom, D. Kovacevic: Balkanski spijun,
- Egy kortárs dráma.
- Három értekező prózai alkotás, esszé-válogatás

Világirodalom

- Epika: mitológiai és bibliai történetek; Boccaccio egy novellája, Cervantes: *Don Quijote* (részlet), Dante: *Isteni színjáték* (részletek), Homérosz: *Iliász*, *Odüsszeia* (részletek); egy epikai alkotás a 18.század irodalmából (Goethe, Swift, Voltaire), két nagyepikai alkotás és két elbeszélés a 19. század világirodalmából választás szerint (Balzac, Emily Brontë, Csehov, Dosztojevszkij, Gogol, Victor Hugo, Puskin: *Jevgenyij Anyegin*, , Stendhal, Lev Tolsztoj); Thomas Mann egy regényrészlete, Kafka egy műve.
- Két szépprózai alkotás 20. századi, illetve kortárs szerzők műveiből.
- Líra: Vergilius egy műve, Villon egy balladája; 6-8 lírai alkotás a világirodalom későbbi korszakaiból (Apollinaire, Baudelaire, Goethe, Keats, Petrarca, Poe, Rimbaud, Schiller, Shelley).
- Színház és dráma: Molière egy komédiája, Shakespeare egy drámája, Szophoklész: *Antigoné*; egy dráma a 19. század második feléből (Csehov, Ibsen), továbbá egy 20. századi alkotás.

7. Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

7.1. Az irodalom és a kulturális hagyomány szerepe a nemzeti identitás és a helyi kötődés kialakításában.

7.2. Néhány alapvető emberi léthelyzet, motívum, metafora, toposz, archetípus állandó és változó jelentésköre (*élet és halál, beavatás, út, vándorlás, család, férfi-nő, szerelem, gyermek, törvény, bűn és bűnhődés, mikro- és makrokozmosz, ars poetica*).

7.3. Epikai, lírai, drámai alkotások különböző elemzési, értelmezési eljárásai; jelentés, olvasat, értékelés (élmény, érzelmek, erkölcsi dilemmák, világkép).

7.4. Az irodalmiság változó fogalma.

1.2. Szerb nyelv és irodalom

(a nyelvoktató, a bővített nyelvoktató és a kiegészítő nemzetiségi nevelés-oktatás számára)

Fejlesztési feladatok

8. Beszédértés
9. Beszédkészség
10. Olvasásértés
11. Írás

1. Beszédértés

Megérti a leggyakoribb fordulatokat és szókinccset, ha számára ismert, közvetlen dologról és a nemzetiségi közösségről van szó. Megérti a rövid, világos és egyszerű üzenetek, bejelentések, egyéb gyakori szövegek lényegét. Az önkifejezéshez és a társas-társadalmi párbeszédhez szükséges szóbeli nyelvi képességek fejlesztése. A beszéd partnerekhez alkalmazkodó, a beszédhelyzetnek megfelelő nyelvi magatartás kialakítása. Hangzó szövegek verbális és nem verbális kódjainak megértése. Törekvés a megértésre, a megértési hibák reflexiója, korrigálása.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Egyszerű megnyilatkozások, kérdések és feleletek megértése és arra való reagálása. Gondolatok, információk, érzelmek és vélemények egyszerű, érthető és hatékony közlése. Rövid hallott szöveg lényegének, tartalmának megértése.	Egyszerű megnyilatkozások, kérdések és feleletek megértése és arra való reagálás a következő témakörökben: egészség, család, történetek a szerb nemzetiség életéből. Egyszerű, érthető és hatékony közlés változatos kommunikációs helyzetekben.	Törekvés a nyelvileg igényes és helyes beszédre. A köznyelvi beszéd megértése a következő témakörökben: család, nevelés-oktatás, pályaválasztás, hivatás, szabadidő, kultúra, sport, utazások, egészségvédelem, ország ismeret. Saját vélemény megfogalmazása, mások véleményének meghallgatása, megértése több szereplős helyzetekben.	Pontosság és a lényeg kiemelése a beszédben. A különféle mondatok változatos használata. Hallott szöveg rövid szóbeli összefoglalása. A saját vélemény újrafogalmazása adott szempontok szerint. Szerb anyanyelvi előadóművészek produkcióinak (hangjáték, színházi előadás, irodalmi est) élvezete.
Különböző beszédhelyzetekben rövid párbeszédet folytatni. Megfigyeléseket, élményeket néhány	A kommunikáció különböző formáit ismerni és használni: kérdésfeltevés, válaszadás, véleménynyilvánítás, érvelés.	Hallott szöveget reprodukálni. Felkészülés után átélt eseményekről élménybeszámolót tartani. Saját vélemény	Minden beszédhelyzetben helyes intonációt alkalmazni. A beszédben a kommunikáció és a metakommunikáció

mondatban, összefüggően elmondani.		megfogalmazni, ill. adott szempont szerint újrafogalmazni.	összhangját érvényesíteni
Olvasmányok tartalmát összefüggő mondatokkal összefoglalni	Az elemi udvariassági formákat ismerni és használni.	Érdekes eseményekről, ismert személyekkel tudósítást és interjút készíteni	A köznyelv és az irodalmi nyelv szókincsét ismerni és használni. Az olvasottakat, látottakat, hallottakat reprodukálni, megfelelő szókincset és szófordulatokat alkalmazni.
Párbeszéd kommunikációs helyzetekben egyetértést, kétséget/bizonytalanságot, elutasítást egyszerű nyelvi eszközökkel kifejezni	Párbeszéd kommunikációs helyzetekben egyetértést, kétséget/bizonytalanságot, elutasítást változatos nyelvi eszközökkel kifejezni	Párbeszéd kommunikációs helyzetekben mások szóbeli megnyilatkozásait szakszerűen összefoglalni, a lényegi megállapításokat kiemelni és azokkal kapcsolatban állást foglalni	Párbeszéd kommunikációs helyzetekben a szakszerűséget betartva érvelni, az egyetértést, illetve elutasítást differenciált nyelvi eszközökkel megindokolni

2. Beszédkészség

Részt tud venni egyszerű, begyakorolt, hétköznapi témáról szóló beszélgetésben, mely közvetlen információcserét igényel ismert tevékenységgel kapcsolatban. Képes magát megértetni társasági beszélgetésben. Röviden le tudja írni például családját, lakóhelyét, a nemzetiségi közösséget, tanulmányait. Az önkifejezéshez és a társas-társadalmi párbeszédhez szükséges szóbeli nyelvi képességek fejlesztése. A beszéd partnerekhez alkalmazkodó, a beszédhelyzetnek megfelelő nyelvi magatartás kialakítása. Hangzó szövegek verbális és nem verbális kódjainak megértése. Törekvés a megértésre, a megértési hibák reflexiója, korrigálása.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Páros és csoportos kommunikáció. A szókincs bővítése és pontosítása. Ismert szövegek megjelenítése dramatikus játékokkal. Memoriterek (költemények, prózai szövegek) ismerete. A mindennapi érintkezés nyelvi fordulatainak gyakorlása.	Bekapcsolódás párbeszédbe, élmények elmesélése egyszerű mondatokban. A köznapi kommunikációs helyzetekben való eligazodás. Tiszta hangképzés, helyes intonáció. Igény a kifejező, az egyéni beszédmódra. Memoriterek szövegű ismerete.	A helyes beszéd és kiejtés. Beszámoló olvasmányokról, rendezvényekről. Események és élmények elmondása, leírással és dialógussal. Párbeszéd meghatározott témáról. Beszélgetés, vitázás különböző partnerekkel, egyszerű, összefüggő fordulatokkal. Memoriterek szövegű tolmácsolása kifejező szövegmondással. Dramatikus formák kipróbálása (pl.: improvizáció, versmondás)	Eligazodás különféle kommunikációs helyzetekben. Társalgási képesség fejlesztése különféle aktuális témákban. Tömör, világos, tartalmas beszámoló megadott témáról. Beszélgetés, vitázás hétköznapi témákról kortársakkal és anyanyelvi partnerrel. Nyelvi konfliktushelyzetek megoldása. Memoriterek szövegű tolmácsolása.
Az életkornak megfelelő irodalmi és közismereti szövegeket hangosan és némán, értően olvasni	Ismert irodalmi és közismereti szövegeket folyamatosan, kifejezően olvasni, értelmezni, röviden összefoglalni.	Ismert és ismeretlen irodalmi és közismereti szövegeket némán és hangosan, kifejezően olvasni, tartalmát összefoglalni.	Irodalmi, publicisztikai és szakszövegeket értően olvasni és értelmező felolvasni, a tartalmát összefoglalni.
Képeket, illusztrációkat egyszerű nyelvi kifejezőeszközökkel megnevezni	Képek, illusztrációkat egyszerű nyelvi kifejezőeszközökkel leírni	Képeket, illusztrációkat egyszerű nyelvi kifejezőeszközökkel az olvasóra gyakorolt szubjektív hatás szempontjából is leírni	Képeket és illusztrációkat a feladat elvárásainak megfelelően értelmezni
Gyakori szerb és magyar	Rövid szerb és magyar	Szerb és magyar nyelvű	Hosszabb írásbeli és szóbeli

nyelvi fordulatokat a másik nyelvre értelem szerűen lefordítani.	nyelví tartalmakat/kijelentéseket értelem szerű önállóan és szótár segítségével a másik nyelvre fordítani.	tartalmak lényegét a másik nyelven összefoglalni	szerb és magyar nyelvű szövegeket a másik nyelven elmondani
--	--	--	---

3. Olvasásértés

A korosztály képességeinek megfelelő olvasási és szövegértési képességek folyamatos differenciálása és mélyítése. Az értő hangos és néma olvasás, a megértés szóbeli és írásbeli alkalmazása, az elemi feladatmegoldástól a beszélgetésen át az önálló írásműig. A szerzői álláspont azonosítása, a mondottakhoz való viszony értékelése, a szövegben kifejtett vélemény bírálata. Megérti rövid, egyszerű szövegek, köztük történetek lényegét. A kért információt ki tudja keresni. Képes a nemzetiség nyelvén való kifejező olvasásra (megfelelő hangsúlyokkal, a szöveg lényegének visszaadásával).

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
A szerb nyelv hangjai. A cirill betűk összeolvasása. Szavak, szó szerkezetek, mondatok hangos olvasása. A latin betűsor elsajátítása, összeolvasása. Latin betűs szövegek olvasása. A diákok egyéni sajátosságainak figyelembevételével. A hangos és néma olvasása különböző rövidebb szövegeken.	Különböző szövegek néma és hangos olvasása. Rövidebb szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegek önálló olvasása, fontosabb gondolatok kiemelése.	Szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegek jelentéseinek egyéni, irányított és önálló megértése és gyakorlása. Ismert és ismeretlen szöveg folyamatos, helyes hangsúllyal történő olvasása. Az olvasott szöveg összefoglalása, a már meglévő lexikai tudás használatával, a tartalmi elemekről vélemény formálása. Az aktív és passzív szókincs gazdagítása önálló munkával. A szerb szerzők rövid műveinek megértése, tartalmuk, mondanivalójuk értelmezése.	Irodalmi, ismeretterjesztő szövegek önálló olvasása és megértése. Tartalmának összefoglalása, véleményformálás, érvelés mellette vagy ellene. A szövegértési technikák ismeretének bővítése, gyakorlása, alkalmazása.
A szerb nyelvi jelrendszer sajátosságait alkalmazni. Mondatokat és rövid szövegeket betűtívesztés és kihagyás nélkül lemásolni	Rendezett, jól olvasható írást alkalmazni. Tollbamondás után jó tempóban, a helyesírási szabályok betartásával írni	Olvasható, esztétikus és strukturált írásmódot használni a nyelvtani, helyesírási és nyelvhelyességi ismeretek alkalmazásával	Szöveget alkotni az adott szövegfajta jellemzőinek betartásával, esztétikusan rendezett, jól szerkesztett írásképpel
Adott témát kérdések alapján egyszerű nyelvi eszközökkel összefoglalni	Adott témát egyszerű nyelvi eszközökkel a lényegi elemek említésével, összefoglalni illetve összehasonlítást végezni.	A téma, az ábrázolásmód, az események hasonlóságait, különbségeit és összefüggéseit feltárni és leírni	A téma, az ábrázolásmód, és az események központi jelentőségű tényeit rendszerezetten és nyelvileg pontosan leírni
Gyakori szerb és magyar nyelvi fordulatokat értelem szerűen a másik nyelvre fordítani	Rövid szerb és magyar nyelvi fordulatokat értelem szerűen önállóan és szótár segítségével a másik nyelvre fordítani	Egyszerűbb szerb és magyar szövegeket szótár segítségével a másik nyelvre fordítani	Különböző műfajú és differenciált nyelvezetű szerb és magyar szövegeket szótár segítségével a másik nyelvre fordítani

4. Írás

Az anyanyelvű írásbeliség normáinak megismerése, az életkornak és a nevelés-oktatás igényeinek megfelelő írástechnika, olvasható betűformák, esztétikus íráskép, lényegkiemelő, áttekinthető jegyzetelés és vázlatkészítés. Biztos problémalátás, probléma érzékeny helyesírás. Szövegtípusok és műfajok széles körének alapos ismerete.

Saját álláspont pontos, önálló kifejtése, kiegészítés, újírás, kreatív írás. Rövid feljegyzéseket, üzeneteket, magánlevelet tud írni.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
A cirill írás jelrendszerének elsajátítása. Mondatalkotás néhány mondat összekapcsolásával, szövegalkotás. Rövid szövegek alkotásának gyakorlása (pl.: kisebb leírás, egy-két soros leírás.)	Rövidebb szövegek alkotása különböző szövegtípusokban (pl.: rövid leírás, kisebb elbeszélés). Nyelvtani helyesírási ismeretek alkalmazása az írásbeli szövegekben. Tollbamondás és emlékezet utáni írás. Beszámoló iskolai eseményről. Tájak, tárgyak, személyek leírása.	A szövegalkotási képesség fejlesztése különböző szövegtípusokban (pl.: a leírás, jellemzés gyakorlása, vélemény készítése). Mondattani, stilisztikai gyakorlatok. Közéleti műfajok írása, levél, kérvény. A nyelvhelyesség és a helyesírás szabályainak alapos ismerete és alkalmazása. Egyszerűbb szövegek fordítása szótár segítségével.	Szövegalkotás, kifejezőkészség a hétköznapi élet minden fontos területén és műfajában (pl.: levél, önéletrajz, kérvény pályázat). Nyelvtani, nyelvhelyességi, stilisztikai és helyesírási alapos ismeretek használata. Fordítás szerbről magyarra és magyarról szerbre szótár segítségével.
Írott szövegben az alapinformációkat megtalálni. Bizonyos információkat a feladat elvárásai szerint kijelölni	Írott szövegben részletre vonatkozó információt megtalálni. Egyszerűbb szöveg lényegi tényeit kijelölni	Az írott szöveg feldolgozása során kijelölési technikákat (pl.: optikai jelölés) alkalmazni, a kulcsszavakat kiemelni	A szöveg feldolgozása során tartalmi szervezőtechnikákat önállóan (pl.: jegyzetelés, hívószavak megállapítása, tagolás, kategóriák felállítása, egyszerűsítés, cluster-ek, gondolati térkép segítségével történő rendszerezés, stb.) alkalmazni. A szöveg tartalmát összefoglalni.
Információkat egyszerű nyelvi eszközökkel érthetően, írásban kifejezni	Információkat egymásra vonatkozó egyszerű írott mondatokkal ismertetni.	Információkat egymásra vonatkozó összetett írott mondatokkal is ismertetni	Különböző írásbeli szövegfajták jellemzőit és funkcióját felismerni, a helyzetnek és célcsoportnak megfelelően, szakszerűen felhasználni.
	A gyakorolt prezentációs technikákat a feladatnak megfelelően alkalmazni	Ismert prezentációs technikákat a feladatnak és a célcsoportnak megfelelően alkalmazni	Prezentációs technikákat önállóan kiválasztani és alkalmazni

Közműveltségi elemek

1-4. Évfolyam

Közismereti témák

Életmód:

Bemutakozás, család, napirend, egészség, az emberi test, testrészek, testápolás, közérzet, szabadidő, sport,

Közösségi élet:

Étkezés, ételek, egyszerű receptek, családi ünnepek, vallási ünnepek, születésnap,

Iskola, nevelés-oktatás:

Órarend, tantárgyak, osztályterem, olvasás, képregények, játék, szerb gyermekjátékok,

Kulturális élet és média

TV, számítógép, nyomtatott sajtó termékei, magyarországi szerb táncok, dalok, népi játékok,

Környezet, gazdasági élet, technika:

Otthon, települések, falvak, a magyarországi szerbek települései, épületek

Bevásárlás, zöldségek, gyümölcsök.

Természet, évszakok, időjárás

Politika és történelem:

Együttműködés, szerepek, az együttélés szabályai az osztályon és iskolán belül, munkamegosztás, a szerb nemzetiség mindennapjai.

Szerb nyelv:

Az egyes témákkal kapcsolatos néhány helyi nyelvjárási kifejezés

2. Beszédértés

Beszédértés, hallás utáni értés.

Szóbeli szövegek megértése, alkotása.

Hangképzés, hangoztatás, helyes ejtés.

Mondatfonetikai eszközök /intonáció.

Szavak jelentése, szókincs: állandósult szókapcsolatok, közmondások, szólások.

Alapvető kommunikációs helyzetek. Nyelvi mintakövetés.

3. Beszédkészség

A beszédkészség fejlesztése.

Egyszerű kijelentések, kérdések, kívánságok, kérések megfogalmazása.

Köszönés, búcsúzkodás, bemutatkozás formai elemeinek pontos ismerete és használata. Egyszerű információadás és kérés szófordulatainak alkalmazása.

Adott szituációhoz igazodó helyes szóhasználat, mondatalkotás, szerepjáték.

Képek, illusztrációk segítségével rövid történetek, mesék előadása, dramatizálása.

Versek, dalok, mondókák memorizálása.

4. Olvasásértés

Írott szerb nyelvű szöveg olvasása, megértése. Tájékozódás a szövegben.

Lényegkiemelés, egyszerű állítások, adatok visszakeresése.

Igaz és hamis állítások megkülönböztetése

Irányítással tartalommondás

Az olvasmányélmény egyszerű nyelvi eszközökkel való ismertetése

Szövegtartalmak eljátszása, vizuális megjelenítése.

Szerb nyelvű gyermekfolyóiratok olvasása; népmesék hangos könyvei, a hazai szerb nemzetiségi sajtó (nyomtatott és elektronikus) gyermekeknek (korosztálynak) szóló anyagainak megismerése,

Tanulást támogató eljárások: szótárfüzet, képes szótár használata

Tanulástechnikák elsajátítása (szókérdőív, gyakorlatok, játékos módszerek), egyszerű adatkeresés.

Hallott és írott szöveg alapján információk értelmezése, rendezése.

Szövegből a feladatnak megfelelően információk megtalálása, megjelölése és bemutatása, mondókák, közmondások szöveghű felidézése.

Szöveg feldolgozási és gondolkodási műveletek (kérdések megfogalmazása, információk rendezése).

4. Írás

Az írás jelrendszere. Írott kis- és nagybetűk, betűkapcsolás, szó, szó szerkezet, mondat, szöveg. Szövegalkotás írásban.

Mondatok összekapcsolása, szövegminták, témaválasztás, szövegekhez címválasztás, a mondanivaló logikus elrendezése, szövegek kiegészítése megadott szempontok alapján egyszerű szövegek fogalmazása

Szófajok:

Ige

Főnév

Melléknév

Számnév

Elöljárósók

Névmások

Kötőszók

Határozószó

Mondatfajták

Leggyakrabban használt nyelvhelyességi és helyesírási szabályok és írásjelek alkalmazása.

Irodalom:

Szerzők és művek

- Népköltészet: szerb és magyarországi szerb mondókák, népdalok, kiszámolók, népi játékok, találós kérdések, mesék, mesefajták.
- Szerb szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései; D. Obradovic: Pas i njegova senka; J. J. Zmaj: válogatás; D. Maksimovic: válogatás; D. Radovic: Novogodisnja pesma; D. Trifkovic: Voce; N. Tesla: Nas macak; M. Tesic: Strane sveta; D. Lukic: válogatás; Lj. Rsumovic: válogatás; A. Popovic: Nece uvek da bude prvi; I. Andric: Jesen; B. Ilic: Lastavice; V. S. Karadzic: Moba; M. Pupin: Secanje na zavicaj; G. Tarlaj: Zna on unapred; M. Antic: válogatás; M. Aleckovic: Tri mame; G. Oluic: Bajka o listu;

5-8. Évfolyam

Közismereti témák

Életmód, életvezetés:

Emberi kapcsolatok, barátok, baráti kör, alkalmazkodás, az egyén és közösség, konfliktusok egymás között, a felnőttekkel, mindennapi tevékenységek, napirend, a család mindennapjai.

Egészséges életmód, betegségek, orvosnál.

Szabadidős tevékenységek, hobby, sport.

Társadalmi környezet:

Ételek, étkezési szokások, egészséges táplálkozás, főzés, étteremben, gyorséttermek, készételek, a szerb nyelvterület jellegzetes ételei, a magyarországi szerbek jellegzetes ételei.

Ünnepek, jellegzetes szerb ünnepek, a magyarországi szerbek szokásai és ünnepei.

Életmód ma és régen, iskola, lakókörnyezet, a magyarországi szerbek falvai, lakás és életkörülmények.

Tanulás, nevelés-oktatás, munka:

Iskolai mindennapok, napirend, órarend, a tanulási folyamat, tanulási módszerek.

Iskolában, épület, osztályterem, iskolai struktúra, továbbtanulás, iskolán kívüli tevékenységek, iskolai és iskolán kívüli tanulási módok.

Munka világa, hagyományos és mai szakmák.

Kulturális élet, médiák:

Zene, mint kulturális hagyomány, a magyarországi szerbek népzenei öröksége, népdalok, néptánc.

Médiák világa, a magyarországi szerb média adásai, mellékletei (*Srpski Ekran, Kalendar, Neven*), iskolaújság (*Gimnazijalac*), a szerb nyelvterület fiataloknak szó TV- és rádióműsorai, az internet szerepe, közösségi oldalak.

Környezet, technika világa:

Életkörülmények, lakhely, környezet, évszakok, időjárás, környezetvédelem, lokális, regionális problémák, helyi környezetvédelem, utazás, szálláslehetőségek, életmód szerb nyelvterületen, infrastruktúra, közintézmények, közlekedés, szolgáltatások, vásárlás, orvosi ellátás, állatvédelem, állattartás, kézművesség.

Turizmus, nyaralás, utazás, az utazások típusai, közlekedési eszközök, vendéglátás, földrajzi ismeretek a szerb nyelvű területekről, hazánkban a magyarországi szerbek által lakott területekről.

Politika és történelem:

Az együttélés szabályai, magyarországi nemzetiségek, a magyarországi szerb nemzetiség, szerb nemzetiség jogai és kötelességei.

Betekintés a nemzetiségi politika témakörébe. A magyarországi szerbek településtörténete.

Szerb nyelv:

A magyarországi szerb nyelvhasználat és a szerb nyelvjárások.

1. Beszéderítés

Szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

Beszédhallás, hallás utáni értés. Hallás utáni egyszerű információk értelmezése.

Egyszerű megnyilatkozások, kérdések és feleletek megértése.

Tartalmak, közlések, információk hallás utáni megértése, reagálás azokra.

Olvasott szöveg tartalmának, fő gondolatainak élőszóban való összefoglalása.

Szövegek feldolgozása, átalakítása.

2. Beszédkészség

A beszédkészség fejlesztése.

Élmények, benyomások elmesélése egyszerű mondatstruktúrákkal.

Párbeszédben adott szituációnak megfelelő reagálás.

Problémák megoldása, vitás kérdések tisztázása, önálló véleményformálás.

Informálódás, kívánságok kifejezése, felvilágosítás.

Tárgyak, dolgok, személyek, állatok jellemezése.

Véleményformálás közmondások, néhány vers kapcsán.

Beszélgetés, vita, egyszerű, összefüggő fordulatokkal.

Szövegi megnyilatkozások összefoglalása, állásfoglalás.

Lírai, epikai és dramatizált szövegek stílusnak megfelelő szóbeli felolvasása.

Következtetés a szavak jelentésére a szövegösszefüggés alapján szavak szócsaládokba rendezése.

A kommunikációs helyzetek normái. A kapcsolatteremtés és a kapcsolattartás szóbeli és írásbeli formái.

A kommunikáció folyamatának célja és tényezői, szóbeli kommunikációs helyzetek.

A beszéd hangzása (*hangsúly, hanglejtés, beszédtempó*).

3. Olvasásértés

Szövegértés.

Értő olvasás. Az olvasás stratégiái (adatok visszakeresése, a szöveg átfutása, részletes olvasás) a nyomtatott és az elektronikus szövegek feldolgozásakor.

A megértés egységei – szó, kifejezés, tagmondat, mondat, bekezdés, teljes szöveg.

A szövegben fellelhető tények és személyes vélemények közötti különbség észlelése.

Szövegtípusok felismerése, pl: szépirodalmi, ismeretterjesztő, tankönyvi és médiászövegek. Egyszerűbb autentikus szövegek, ifjúsági folyóiratok írásainak megértése.

Olvasási technikák alkalmazása.

Könyvtárhasználat, biztonságos internethasználat.

Szövegek információinak, irodalmi művek tartalmának rendezett összegzése mind szóban.

Dolgok, jelenségek, történések, események, irodalmi művek témái közötti hasonlóságok, és különbségek megállapítása, kritériumok logikus csoportosítása.

Szöveg feldolgozási és gondolkodási műveletek (gondolatmenetek, magyarázatok, következtetések, összefüggések).

Tanulást támogató eljárások.

Szövegkiemelés, kulcsszavak jelölése.

Szótanulás pl. szókártyák segítségével.

4. Írás

Olvasható, áttekinthető, a mondanivalót tükröző, tagolt, íráskép, a szövegtípusnak megfelelő formai jegyek használata (bekezdés, tagolás, levélforma).

Szövegalkotás: élmények megfogalmazása, kitalált történetek, elbeszélés, leírás, jellemzés megfogalmazása.

Szöveg tartalmának, cselekményének, fordulópontjainak, felvetett kérdéseinek, fontos információinak írott formában való összefoglalása, elemzése, értékelése.

Rövid, érvelő szöveg alkotása.

A mindennapokban megjelenő írott és elektronikus szövegek írása (meghívó, *e-mail*, *SMS*, *csetelés*). Szövegek, ill. illusztráció közötti kapcsolat megfogalmazása.

Szövegekkel kapcsolatos kritikai álláspont alapján egyéni vélemény kifejezése.

A szövegben fellelhető adatok, megadott szempontok alapján történő rendszerezése..

Ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel. Képleírás egyszerű nyelvi eszközökkel.

Jegyzetelés, adatkeresés, anyaggyűjtés nyomtatott és elektronikus források, keresőprogramok segítségével; szótárhasználat.

Vázlatkészítés különféle eljárásokkal.

Jegyzet, vázlat alapján önálló (szóbeli és írásbeli) szövegalkotás.

Az írott nyelv normái, az írásjelek helyes használata.

A nyelvi egységek közötti egyszerűbb, rendszerszerű összefüggések.

Szófajok

Ige

Felszólító mód

Visszaható igék

Főnév – nemek, egyes és többes szám, deklináció

Melléknév – ragozás, fokozás, állítmányi használat,

Számnevek – tőszámnevek, sorszámnevek, keltezés, idő kifejezése

Névmás – személyes névmások, birtokos névmások, kérdő névmás, mutató névmás, visszaható névmás

Határozószók – hely, idő és módhatározók

Elöljárószók

Mondattan – kijelentő mondat, kérdő mondat, felszólító, óhajtó mondat, szerkezet alapján: mellérendelő mellékmondatok

vonatkozó értelmű mellékmondatok,

időhatározói mellékmondatok,

feltételes értelmű mellékmondatok,

Irodalmi művek

Szerzők és művek

- Népköltészet: szerb és magyarországi szerb mondókák, népdalok, népi játékok, népmesék, mondák, közmondások.
- Szerb szerzők versei, meséi, elbeszélései; egyszerű szerkezetű meseregények, gyermekregények részletei. Szerzők: D. Maksimovic: válogatás; B. Nusic: Autobiografija – részlet; D. Lukic: válogatás; M. Alekovic: Kolo, Najlepsa rec; S. Raickovic: Nedelja u skoli; B. Copic: Macak otisao u hajduke; B. Cvetkovic: Kako se kovac oduzio djavolu; Dj. Jaksic: Podne; S. Stanisic: Moj otac badnjak trazi; M. Vitezovic: Budimpesta i Srbi, Beograd; B. Radicevic: Ribarceta san;
- Magyarországi szerb szerzők versei, meséi, elbeszélései. Szerzők: P. Stepanovic: Price o malom zecu;

9-12. Évfolyam

Közismereti témák

Életmód

Társadalmi csoportok, szubkultúrák, divatos irányzatok, egyéniség, alkalmazkodás az egyéni élet tervezése, jövőbeli tervek, szakmai élet – magánélet kilátásai, egészséges életmód, egészséges táplálkozás, betegségek.

Kábítószer fogyasztás, függőség.

Sport, extrém sport, élsport, veszélyek és felelősség szabadidős szokások, fogyasztói szokások.

Társadalmi környezet.

Étkezési kultúra, élelmiszerek, gasztronómia, éttermi kultúra, főzés, reklámok, alapvető szükségletek, luxus.

Szolgáltatások, posta, bank, pénzváltás, utazásszervezés, utazási irodák.

Hagyományok, kulturális örökség, hagyományok változása, a hagyományok identitást meghatározó szerepe.

Nemzetiségi kultúrák, a haza és az identitás fogalma.

Városi élet – vidéki élet, a szerb nemzetiség falvainak kulturális élete.

Globalitás, helyi kultúra, az Európai Unió, határok nélkülség, többnyelvűség.

Iskola, nevelés-oktatás

Nevelés-oktatás, tanulás Magyarországon, és az anyaországban

A magyarországi szerbek iskolarendszere.

Iskolák a múltban és ma.

Műveltség, szakmaszerzés, munkanélkülség.

Továbbtanulás, pályaválasztás.

Főiskolai, egyetemi tanulmányok, ösztöndíjak.

Kultúra, média

Irodalom, film, zene, modern művészetek a szerb nyelvterületen.

A hazai szerb nemzetiségi művészek, képzőművészek bemutatása.

Információáramlás, tájékoztatás, véleményalkotás, az internet szerepe.

A magyarországi szerb nemzetiségi TV- és a rádióműsorok ismerete.
Szerb nyelvű könnyűzenei alkotások.

Környezet, technika világa.

A technika és a gazdaság fejlődése, találmányok, túlnépesedés.

Környezetvédelem, projektek.

Problémák és kihívások, érdekellentétek.

Aktuális kérdéseket megszólaltató irodalmi alkotások, színdarabok, filmek.

Politika és történelem

Tudatosság, öntudat, személyi szabadság, szolidaritás, társadalmi felelősség.

Nemzetiségi politika, a magyarországi szerb politikai, társadalmi szervezetei, ifjúsági szervezetek, szerb nemzetiségi önkormányzatok, nemzetiségi választások.

A második világháború utáni szerb történelem főbb eseményei.

Szerb nyelv

A szerb nyelv változatai.

A magyarországi szerbek nyelvhasználata, nyelvjárások.

Kétnyelvűség, többnyelvűség

Irodalmi kultúra

Ifjúsági irodalom, a magyarországi szerb nemzetiség irodalma, művek értelmezése, összefüggések feltárása.

Szerb nyelvű sajtó, hír, tudósítás, kommentár, interjú, riport, hirdetés, szórakoztató mellékletek, bulvársajtó, reklámok.

A magyarországi szerb nyelvű sajtó.

Magyarországi szerb média, a TV és a rádió nemzetiségi műsorainak ismerete.

1. Beszédeértés

Beszédhallás, hallás utáni értés.

Beszédszándékok (*tájékoztatás, kapcsolattartás, beszélgetés, meggyőzés*) beszélt nyelvi szövegek jellemzői; szóbeli összefoglalás, véleményalkotás.

Hallott szöveg fő gondolatmenetének követése, összefoglalása.

Összefüggő hallott szöveg (kiselőadás, prezentáció) követése, kulcsszavak azonosítása.

Érvek logikus elrendezése a szövegben.

Gyakran használt szó- és mondatalkotási szabályok felismerése.

2. Beszédkészség

Érvelés, vita, állásfoglalás.

Érvelés követése, abba bekapcsolódás, szó kérése, beszélgetés befejezése.

Logikus összefüggések bemutatása, következtetések levonása, önálló döntéshozás.

Különböző szerepekkel azonosulás, egyedi probléma megoldási javaslat.

Vélemény kifejezése önállóan választott nyelvi eszközökkel.

Kommunikációs helyzet, beszédpartner, téma, szituáció, beszédszándék..

A személyközi kommunikáció.

Vizuális (nem nyelvi) kommunikáció.

Retorikai alapismeretek: az előbeszéd fajtái.

Stílus és jelentés.

3. Olvasásértés

Szövegértés.

A szöveg tartalmát, fontos gondolatokat megfelelően értelmezni.

Fontos információkat, adatokat visszakeresni, a szöveg átfutása, vagy a részletes olvasás révén.

Szövegek összefoglalásakor adatok, információk felhasználása.

Szövegértési stratégiák különböző nyomtatott és elektronikus, folyamatos és nem folyamatos szövegeken, valamint egyéb vizuális közlésekben.

Szövegelemzési eljárások.

Állásfoglalás. A szövegekben megjelenő problémák, döntések, konfliktusok és az azt kiváltó motívumok okainak értelmezése, értékelése.

Szövegekkel kapcsolatban saját vélemény megfogalmazása.

Közvetítés: szerb nyelvű szövegek fontos információinak magyar, ill. szerb nyelven történő összefoglalása.

Ábrák, képek, illusztrációk felhasználása a szöveg mondanivalója alapján.

Szépirodalmi művek, részletek értelmezése.

Problémamegoldó gondolkodás és szövegfeldolgozás, rendszerezés, következtetések levonása

5. Írás

Folyékony, olvasható, a mondanivalónak megfelelően jól tagolt, rendezett, áttekinthető íráskép.

Szövegalkotás.

Szövegtípusok (*elbeszélés, leírás, jellemzés, rövid érvelés, esszé, értekezés, vita, önéletrajz, motivációs levél, kérvény, blog, baráti levél, hivatalos levél*) jellemzői.

Egyes szövegtípusok formai és tartalmi jegyei alapján önálló szövegek szerkesztése.

Összefüggések érzékeltetése, gondolati tagolás különböző forrásokból származó információk egy írásműben történő értékelése, értelmezése, szintézis alkotása.

A szerb nyelvű média, internetes portálok felhasználása.

Nyelvtani, nyelvhelyességi, szövegtani, alapvető retorikai ismeretek.

Helyesírás: a szófaji, a mondattani ismeretek alkalmazása.

Jegyzetelés, vázlatkészítés különféle eljárásokkal.

Jegyzet, vázlat alapján önálló írásbeli szövegalkotás.

Szerzők és művek:

- Szerb írók, költők alkotásainak műközpontú elemzése: J. J. Zmaj; B. Radicevic; Dj. Jaksic; V. Ilic; A. Santic; - versválogatások; I. Andric: egy elbeszélés; B. Nusic: egy komédia – részlet; S. Vujicic: Srbi u Budimpesti – részlet;
- egy szabadon választott ifjúsági regény vagy krimi feldolgozása,
- rövid történetek,
- egy színmű megtekintése színházban szerb nyelven,
- dalszövegek a szerb pop-rock zene köréből.

2. Szerb népismeret

(Valamennyi nevelési-oktatási forma)

Fejlesztési feladatok

1. Ismeretszerzés, tanulás

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
<p>Ismeretszerzés beszélgetésekből családi és közeli rokoni kapcsolatokról, a családtagok egymás közötti kapcsolatairól; rokonsági fokozatok megnevezése anyanyelven.</p> <p>A családdal kapcsolatos dokumentumok (pl. emlékkönyvek gyűjtése, családfa készítése).</p> <p>Emberi magatartásformák és élethelyzetek, életmódok megfigyelése (a családfő és a háziasszony szerepe; régi családi fotók, versek és prózai szövegek olvasása, gyűjtése); közmondások.</p>	<p>Ismeretszerzés személyes beszélgetésekből, tárgyak, képek közvetlen megfigyeléséből, hallott és olvasott elbeszélő szövegekből.</p> <p>Családi hagyományok megnevezése, egyszerűbb interpretálása.</p> <p>Kulcsszavak és kulcsmondatok keresése szövegekben.</p> <p>Információk gyűjtése adott témához iskolai vagy más könyvtárban.</p>	<p>A nyelv és a magyarországi szerb nemzetiség történetének összefüggése.</p> <p>Ismeretszerzés személyes beszélgetésekből, tárgyak, épületek, képek közvetlen megfigyeléséből, hallott és olvasott elbeszélő szövegekből, filmekből, a tömegkommunikációs eszközökből.</p> <p>Emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelése. Családi, települési és iskolai hagyományok ismerete, A műveltségi területhez kapcsolódó szövegek értő olvasása. Kulcsszavak és kulcsmondatok keresése szövegekben.</p> <p>Információk gyűjtése adott témához iskolai vagy más könyvtárban, múzeumokban.</p>	<p>A magyarországi szerb nemzetiség történelmének, néprajzának és kultúrájának ismerete. Ismeretszerzés különböző írásos forrásokból, hallott és olvasott szövegből, filmekből, grafikonokból.</p> <p>Információ gyűjtése adott témához könyvtárban, múzeumokban, interneten.</p> <p>A nyelv és az identitás összefüggésének felismerése irodalmi, zenei és képzőművészeti alkotások segítségével. A gyűjtött információk önálló rendszerezése és értelmezése.</p> <p>A történelmi múlt rekonstruálása különböző jellegű források alapján.</p>

<p>A szerbek lakta települések ma és valaha, építkezési szokások változása. A városi és a falusi élet hagyományai. A szerb családi ház jellegzetessége (Szent Iván napi koszorú), lakberendezése (ikon és mécses).</p> <p>A lakóhely természeti szépségeinek és kulturális értékeinek ismerete és szerepének bemutatása.</p> <p>Jeles napokhoz fűződő hagyományok a lakóhelyen.</p> <p>A településen gyűjtött közmondások, szólások, mondókák, gyermekversek, gyermekjátékok elsajátítása.</p> <p>Népi hangszerek szerepe a szerbek életében, a népzene.</p> <p>Az ünnepi asztal jellegzetességei, speciális ünnepi ételek a szerbeknél.</p>	<p>Segédkönyvek, atlaszok, használata.</p> <p>A tanultak felhasználása új feladathelyzetekben</p>	<p>Kézikönyvek, atlaszok, lexikonok használata.</p> <p>A tanultak felhasználása új feladathelyzetekben, ünnepi hagyományok, szokások megjelenítése.</p>	<p>Az olvasmányokról lényegyet kiemelő, pontos és részletes jegyzetek készítése.</p> <p>Előadás megtartása a szerb nemzetiség ünnepei, jelentősebb szokásainak ismeretéről.</p> <p>A legfontosabb történelmi, művelődéstörténeti kézikönyvek, atlaszok, lexikonok ismerete és használata.</p>
<p>Nemzeti szimbólumok, jelképek. Magyar és szerb zászlók, himnuszok, címerek felismerése.</p> <p>Ismerkedés élő hagyományokkal és szokásokkal.</p> <p>Néptánc mint közösségi tevékenység. A helyi- és más tájegységek (régiók) népviseletének felismerése.</p> <p>Egyházi ének. Ismerkedés népművészeti tárgyakkal (hímzés, szőttés), népi játékokkal, népdalokkal, gyermektáncokkal.</p>			

2. Kritikai gondolkodás

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
<p>Egyszerű kérdések önálló megfogalmazása a családdal és a vallási ünnepekkel kapcsolatosan A népi hagyományok, a népszokások és a vallási ünnepek kapcsolata (pl. milyen étel készül a különböző alkalmakra). A népszokások kapcsolata a népi élettel, a vallással megjelenített szokásokon keresztül.</p>	<p>Egyszerűbb kérdések önálló megfogalmazása a népi hagyományokkal, település történetével kapcsolatban.</p> <p>A lényeg kiemelése írott és hallott szövegekből.</p> <p>Híres emberek, történelmi személyiségek egyszerűbb jellemzése.</p>	<p>Kérdések önálló megfogalmazása a magyarországi szerbség történeti múltjáról.</p> <p>A lényeg kiemelése írott és hallott szövegekből, szöveg átfogalmazása adott szempont szerint.</p> <p>A fikció megkülönböztetése az igaz történettől.</p>	<p>Kérdések önálló megfogalmazása állásfoglalás, érvelés a szerbség történelmi sorsfordulóiról. A lényeg kiemelése írott és hallott szövegből, szövegtömörítés, szöveg átfogalmazása adott szempontok szerint.</p> <p>A magyarországi szerbek és anyanemzet, valamint más országokban élő szerbek kapcsolatteremtésének ismerete.</p>

			Információforrások kritikus kezelése. Kérdések megfogalmazása a forrás megbízhatóságára, a szerző esetleges elfogultságaira, tájékozottságára. Történelmi adatok, modellek és elbeszélések elemzése.
Az emberi valóság és vágyak megjelenése a szokásokban, népköltészeti alkotásokban néhány kifejező példa alapján (népdal, népmese, szokás, ünnep).	Egyszerűbb ismeretek történelmi személyiségek cselekedeteinek, viselkedésének mozgatórugóiról. A cselekvés és annak következménye közötti kapcsolat felismerésének gyakorlása. Történelmi jelenetek elbeszélése, eljátszása.	Történelmi szövegekben (pl. népköltészet) és hagyományokban a valós és a fiktív elemek megkülönböztetése. Szerb érdekképviseleti szervek munkájának egyszerűbb ismerete. Híres emberek, történelmi személyiségek jellemzése. A cselekvés és annak következménye közötti kapcsolat felismerésének gyakorlása. Történelmi jelenetek elbeszélése, eljátszása	Szépirodalmi szövegek, filmek egyéb művek vizsgálata történelmi hitelesség szempontjából Szerb önkormányzatok, egyesületek, intézmények viselkedésének elemzése. A szerb nemzetiség és emberi jogi rendszerértékelése. Történelmi jelenetek elbeszélése különböző szempontból. Önálló vélemény megfogalmazása történelmi, nemzetiségi eseményekről és személyekről. A megismert jelenségek rendezése, okok és okozatok, hasonlóságok és különbségek szerint.
A népköltészeti alkotásokban a kalandvágy és a hősiesség összefüggése és megjelenítése. Epikus énekek főszereplőinek külső és belső tulajdonságainak felsorolása.	következménye közötti kapcsolat felismerésének gyakorlása. Történelmi jelenetek elbeszélése, eljátszása.	munkájának egyszerűbb ismerete. Híres emberek, történelmi személyiségek jellemzése. A cselekvés és annak következménye közötti kapcsolat felismerésének gyakorlása. Történelmi jelenetek elbeszélése, eljátszása különböző szempontokból.	viselkedésének elemzése. A szerb nemzetiség és emberi jogi rendszerértékelése. Történelmi jelenetek elbeszélése különböző szempontból. Önálló vélemény megfogalmazása történelmi, nemzetiségi eseményekről és személyekről. A megismert jelenségek rendezése, okok és okozatok, hasonlóságok és különbségek szerint.

3. Kommunikáció

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Szöbeli beszámoló a szerb nemzetiség életmódjáról, kultúrájáról saját tapasztalatok alapján pl.: ünnepek más és más helyen. Az események szerb jellegének felismertetése (pl.: búza, kereszt). Az ünnepekhez kapcsolódó mondókák, szólások, rigmus felidézése. Rajzok készítése családi ünnepekről. Munkához, évszakokhoz, időjáráshoz kapcsolódó szerb ünnepi népszokások (dodole, moba, pudarina).	Beszélgetés a nemzetiség életmódjáról (pl. családi ünnep, népszokás). Saját vélemény érthető megfogalmazása. Mások véleményének türelmes meghallgatása. Események, történetek elbeszélése emlékezetből élő szóban.	Beszélgetés a nemzetiség életmódjáról (pl. családi ünnep, vallási ünnep, anyanyelv és kultúra megőrzése). A tárgyilagos érvelés és a személyeskedés megkülönböztetése. Saját vélemény érthető megfogalmazása. Mások véleményének türelmes meghallgatása. Események, történetek elbeszélése emlékezetből élő szóban.	Beszélgetés és vita egy - egy szerb nemzetiségi (pl.: anyanyelv és kultúra fejlesztése, hagyományok ápolása, történelmi, tárgyi és szellemi örökség) témáról. Saját vélemény érthető megfogalmazása. Mások véleményének türelmes meghallgatása. Események, történetek elbeszélése emlékezetből élő szóban. A különböző forrásokból, elemzésekből levont következtetések szóbeli kifejtése.
Improvizatív jellegű táncok és szertartások. A szokásokról készült szemelvények olvasása. Egyszerű táncos mozgáselemek megtanulása, bábok és maszkok készítése. Beszélgetés idősebb	Szöbeli beszámoló a saját tapasztalatokról, segítséggel végzett (irányított) gyűjtőmunkával szerzett ismeretekről. Fogalmazás írása valamely történelmi-társadalmi témáról. Rajz készítése történelmi	Szöbeli beszámoló a saját tapasztalatokról, önálló gyűjtőmunkával szerzett ismeretekről. Fogalmazás írása valamely történelmi-társadalmi témáról. Rajz készítése történelmi vagy társadalmi témáról.	Beszámoló kiselőadás tartása szépirodalomból, népszerű tudományos irodalomból, történelmi forrásokból származó szövegek, valamint sajtótermékek, rádió - és tévéműsorok alapján. Esszé írása történelmi,

emberekkel, anyaggyűjtés.	vagy társadalmi témáról. Egyszerűbb néptáncok megtanulása, gyakorlása. Népi hagyományokhoz kapcsolódó tárgymásolatok készítése hagyományos kézműves technikákkal.	Néptáncok megtanulása, gyakorlása. Népi hagyományokhoz kapcsolódó tárgyak másolatainak készítése hagyományos kézműves technikákkal.	képzőművészeti témákról.
Modellek makettek készítése lakóházakról. Népi gyermekjátékok készítése természetes anyagokból, hagyományos technikákkal. Helyi, megyei, országos nemzetiségi programokon való részvétel.	Események, történetek, jelenségek mozgásos, dramatikus megjelenítése. Helyi, megyei, országos nemzetiségi programokon való részvétel.	Események, történetek, jelenségek mozgásos, dramatikus megjelenítése. Helyi, megyei, országos nemzetiségi programokon való részvétel	Történelmi témák vizuális ábrázolása. Rajzos vázlat, folyamatábra diagram készítése. Önállóan gyűjtött képekből összeállítás, tabló készítése. Események, történetek, jelenségek dramatikus megjelenítése.

4. Tájékozódás térben-időben

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Az idő tagolására szolgáló kifejezések használata: óra, perc, év, hónap, hét, nap. Korosztályokra vonatkozó meghatározások megismerése, alkalmazása (kicsi, fiatal, öreg) Viszonyítások gyakorlása: most, előbb, később, régebben. Események időrendbe állítása.	Az idő tagolására szolgáló kifejezések használata: hónap, év, évtized, évszázad, emberöltő. Rokonsági fokok, elnevezések ismerete szerb nyelven. Időmeghatározás más ismert eseményre, jelenségre való utalással. Krisztus előtt, Krisztus után.	Szerb történelmi korszakok nevének használata. A szerb történelem kiemelkedő történelmi és társadalmi eseményeinek ismerete. Az idő ábrázolása téri-vizuális eszközökkel, kronológiai adatok rendezése.	Szerb történelmi korszakok nevének használata. Az idő ábrázolása téri- vizuális eszközökkel. Néhány kiemelt esemény időpontjának ismerete (pl. rigómezei csata, szerb felkelés, a nagy vándorlás). A tanultak elhelyezése az időben a kiemelt időponthoz képest. Események, jelenségek, személyek időrendbe állítása.
Egyszerű térképek legfontosabb elemeinek felismerése: államhatárok, települések, vizek, domborzati jelölések. Helyszínek modellezése (pl.: vázlatrajz, terepasztal, makett)	Az idő ábrázolása téri-vizuális eszközökkel. Néhány kiemelt esemény, jelenség időpontjának ismerete. A tanultak elhelyezése az időben a kiemelt időpontokhoz képest. Egyszerű kronológiai számítások. Események, jelenségek, tárgyak, személyek stb. időrendbe állítása. Egyszerű térképek másolása	Néhány kiemelt esemény, jelenség időpontjának ismerete. A tanultak elhelyezése az időben a kiemelt időpontokhoz képest. Egyszerű kronológiai számítások. Események, jelenségek, tárgyak, személyek stb. időrendbe állítása. Egyszerű térképek másolása kézi munkával. A térkép legfontosabb elemeinek	Különböző időszakok történelmi térképeinek összehasonlítása, a változások hátterének feltárása. A történelmi tér változásainak leolvasása (pl. nemzetiségek, szerbek megoszlást ábrázoló) térképekről. Egyszerű térképvázlatok rajzolása szöveges információforrások alapján.
	kézi munkával (pl. nemzetiségi szerbek megoszlását ábrázoló térképek). A térkép legfontosabb elemeinek felismerése: vizek, domborzati jelölések, államhatárok, települések. A tanult helyek	felismerése: vizek, domborzati jelölések, államhatárok, települések. A tanult helyek megkeresése a térképen. Események, jelenségek leolvasása történelmi térképekről. Távolságok becslése és számítása	

	megkeresése a térképen. Események, jelenségek leolvasása történelmi térképekről. Egyszerű alaprajzok készítése. Események kapcsolása a tanult helyekhez.	történelmi térképeken. Egyszerű alaprajzok készítése (pl. régi falusi házak, településrajzok). Történelmi helyszínek modellezése. Események kapcsolása a tanult helyekhez.	
--	--	---	--

5. A reflexiót irányító kérdések

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Válaszkeresés kérdésekre: - jellemző tulajdonságok - hasonlóságok és különbségek keresése másokhoz képest - saját képességeim - nem vagyok képes - milyen szeretnék lenni - a szabályok fontossága - a szerbek mint nemzetiség	Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy választ keressenek az alábbi és hasonló kérdésekre: - Melyek az egyéni és családi (öröklött) tulajdonságaim? Kire hasonlítok? - Emberek közti hasonlóságok és különbségek - Hogyan nyilvánulnak meg a kommunikációban, öltözködésben az életkorok sajátosságai? - Hogyan lehet a hagyományokat továbbadni? - Lehet-e helye a régi tárgyknak a modern lakásban? - Melyek a szerb nemzetiség jellemzői?	Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy választ keressenek az alábbi és hasonló kérdésekre: - Miként élhetnek együtt különböző kultúrák, népek? - Milyen lehetőségei és akadályai vannak a kultúrák közötti kapcsolatoknak? - Mi a hit, a vallás szerepe a szórványban élő nemzetiségek életében? - Hogyan lehet a hagyományokat megőrizni és továbbadni? - Hogyan lehet fenntartani a kapcsolatot az anyanemzettel?	Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy választ keressenek olyan kérdésekre, mint a következők: - Hogyan élhetnek együtt különböző kultúrák, vallások, népek? Milyen lehetőségei és akadályai vannak a kultúrák közötti kommunikációnak? - Hányféle közösségi identitása lehet egy embernek? - Melyek az érdekképviselői lehetőségei - Milyen lehetőségek vannak az anyanemzettel való kapcsolattartásra? - Hogyan lehet a hagyományokat továbbadni? Lehet-e helye a régi tárgyknak a modern lakásban? - Milyen útjai vannak az önmegvalósításnak?

Közműveltségi elemek

1-4. Évfolyam

- Családdal kapcsolatos ismeretek.
  - Szűkebb családi kör
  - Rokoni kapcsolatok
- Naptári ünnepek szokásainak felelevenítése.
  - Téli, nyári, tavaszi ünnepek
  - Állami és egyházi ünnepek
  - A templom és a családi védőszent „szlává) ünnepe.
- A lakóhely és közvetlen környezet ismerete.
- Alapismeretek a magyarországi szerbek kultúrájáról.
- Néhány népi mesterség ismerete, termékek reprodukálása (pl. tojásfestés). Pravoszláv ünnepek jellegzetes hagyományai.
- Alapismeretek a magyarországi szerbek nyelvéről: nyelvjárási szavak gyűjtése, népdalok.
- Irodalmi és népköltészeti alkotások ismerete, néhány alkotás recitálása.
  - közmondások, találós kérdések, népmesék megtanulása.

5-8. Évfolyam

1. Pravoszláv népszokások ismerete és felelevenítése.
2. Lakóhely és lakóház ismerete, berendezkedése, tájházak és berendezéseik ismerete.
  - Dülőnevek.
  - Tájházak, szerbek lakta régiók.
  - Ház körüli munkálatok.
3. Étkezési szokások, a szerb konyha sajátosságai.
4. Szerb népzene és néptánc ápolása
  - Szerb népviselet, öltözködés.
  - Szerbek lakta régiók népviselete
5. Ismeretek a magyarországi szerbek hagyományairól, nyelvéről, kultúrájáról.
(A nyelvvel kapcsolatos ismeretek: történetek, témákhoz kapcsolódó kifejezések.)
6. A hazai szerbek írók és költők műveinek - a korosztálynak megfelelően - ismerete.
Írók, költők és egyéb művészek munkásságának megismerése.
7. A magyarországi szerb média. Írott sajtó, kiadványok.
8. A szerbek betelepítésével kapcsolatos történelmi ismeretek.
(Mondák, legendák a szerbek vándorlásairól)

9-12. Évfolyam

1. A népcsoport helye és szerepe az anyaországgal és Európával való kapcsolatban.
A népszokások és azok eredetének mélyebb szintű ismerete.
2. Szerb anyagi és szellemi kultúra alapvető elemeinek megismerése.
  - Az identitástudat erősítése
  - Ismerje az etnográfia és az etnológia tudomány fogalmát és történelmi fejlődését.
3. Nemzetiségek Magyarországon: iskolarendszer, a népcsoportok helyzete, nemzetiségi politika.
5. Művészeti alkotások (irodalmi, képzőművészeti).
6. A történelmi sorsfordulók a szerbség történetében.

I) SZLOVÁK NEMZETISÉGI NEVELÉS-OKTATÁS*1.1. Szlovák nyelv és irodalom**(Anyanyelvű és kétnyelvű nemzetiségi nevelési-oktatási forma)***Fejlesztési feladatok****A fejlesztési feladatok szerkezete**

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása
2. Olvasás, írott szöveg megértése
3. Írás, szövegalkotás
4. A tanulási képesség fejlesztése
5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről
6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése
7. Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történelmi érzék fejlesztése

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

Az önkifejezéshez és a társas-társadalmi párbeszédhez szükséges szóbeli nyelvi képességek fejlesztése. A beszéd partnerekhez alkalmazkodó, a beszédhelyzetnek megfelelő nyelvi magatartás kialakítása. Hangzó szövegek verbális és nem verbális kódjainak megértése. Törekvés a megértésre, a megértési hibák reflexiója, korrigálása.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Törekvés az érthető beszédre, a megfelelő kiejtésre a mindennapi beszédben. Utasításokat, közléseket megérteni, a beszédhelyzethez igazodóan választ adni. A beszédtempó megfelelő alkalmazására való törekvés.	Törekvés a nyelvileg igényes beszédre, a megfelelő kiejtésre. A beszédtempó megfelelő alkalmazására való törekvés.	Törekvés a nyelvileg igényes és helyes beszédre, a szöveg tartalmát és a beszélő szándékát tükröző helyes kiejtésre. A beszédtempó megfelelő alkalmazása.	Nyelvileg igényes és helyes beszéd, a szöveg tartalmát és a beszélő szándékát tükröző igényes kiejtés. A szünet, a hangsúly, a beszédtempó, a hanglegjtés alkalmazása.
A különféle mondatok helyes használatára való törekvés a közlési célnak és szándéknak megfelelően.	Törekvés a pontosságra. A különféle mondatok változatos használata a közlési célnak és szándéknak megfelelően.	A különféle mondatok változatos és tudatos használata a közlési célnak és szándéknak megfelelően.	Pontosság, változatosság, tudatosság, lényeg kiemelése a beszédben.
Gondolatok, információk, érzelmek és vélemények egyszerű, érthető és hatékony közlése.	Egyszerű, érthető és hatékony közlés változatos kommunikációs helyzetekben.	Alkalmazkodás a kommunikációs folyamat tényezőihez különféle beszédhelyzetekben.	Árnyalt, rugalmas alkalmazkodás a kommunikációs folyamat tényezőihez különféle beszédhelyzetekben.
A nem verbális kommunikáció néhány elemének megfigyelése, alkalmazásukra való törekvés.	A szóhasználat, a kiejtés, a testbeszéd néhány elemének összehangolása különféle beszédhelyzetekben.	A szóhasználat, a kiejtés, a testbeszéd néhány elemének összehangolása különféle beszédhelyzetekben.	A testbeszéd, a térközszabályozás és az arcjáték szerepének ismerete, tudatos alkalmazása.
Rövid hallott szöveg üzenetének, érzelmi tartalmának megértése.	A hallott szöveg tartalmának megértése, rövid szóbeli összefoglalása. Saját álláspont közlésével verbálisan, nonverbálisan, érzelmi tartalommal reagálni azokra.	Törekvés a hallott szöveg üzenetének megértésére, az empátikus együttműködésre a beszédpartnerrel. Vélemény, állásfoglalás megfogalmazása.	Törekvés a hallott szöveg üzenetének dekódolására, a beszédszándék felismerésére. Az értő figyelem alkalmazása. Érvek felkutatása, vélemény, állásfoglalás kialakítása, logikus gondolatmenet kialakítása.
Olvasott szövegek tartalmának rövid összefoglalása, elmondása. Képek egyszerű leírása.	Törekvés a hallgatósághoz, a beszédhelyzethez való alkalmazkodásra.	Törekvés a hallgatósághoz, a beszédhelyzethez való alkalmazkodásra.	Különféle beszédműfajok kommunikációs technikáinak alkalmazása és értékelése hétköznapi kommunikációs helyzetekben, a tömegkommunikációban, a verbális, hangzó és képi, valamint digitális szövegekben; a művészetben.

Részvétel a tanulócsoporthoz folyó beszélgetésben és vitában.	Mások véleményének meghallgatása, megértése, saját vélemény megfogalmazása.	Mások véleményének meghallgatása, megértése és tömör összefoglalása többszereplős helyzetekben. Saját vélemény megfogalmazása adott szempont szerint.	Együttműködés csoportos beszélgetésben, vitában. Az eltérő vélemény figyelmes és türelmes meghallgatása, tisztelete, adott esetben tömör reprodukciója. Saját vélemény megvédése vagy korrekciója.
Szóbeli kommunikációs készségek fejlesztése drámajátékkal (pl. zenés-dalozó színjáték, bábszínház bemutatása, helyzetgyakorlat). Szlovák szófordulatok megértésére való törekvés.	Tanult szövegek kifejező tolmácsolása. Különböző dramatikus formák kipróbálása (pl. bábjáték, árnyjáték, némajáték, helyzetgyakorlat, improvizáció, versmondás). Szlovák szófordulatok megértésére, alkalmazására való törekvés.	Memoriterek szövegű tolmácsolása kifejező szövegmondással, megjelenítéssel. Különböző dramatikus formák kipróbálása (pl. némajáték, helyzetgyakorlat, improvizáció, versmondás, diákszínvadi előadás). Szlovák szófordulatok megértése, alkalmazása.	Memoriterek szövegű, kifejező tolmácsolása a szövegfonetikai eszközök helyes alkalmazásával, tudatos szövegmondással. Szlovák szófordulatok alkalmazása.

2. Olvasás, írott szöveg megértése

A korosztály képességeinek megfelelő olvasási és szövegértési képességek folyamatos differenciálása és mélyítése. Az értő hangos és néma olvasás, a megértés szóbeli és írásbeli alkalmazása, az elemi feladatmegoldástól a beszélgetésen át az önálló írásműig. A szerzői álláspont azonosítása, a mondottakhoz való viszony értékelése, a szövegben kifejtett vélemény bírálata.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
A tanult betűk összeolvasása. Szavak, szó szerkezetek, mondatok hangos olvasása. Az értelmező hangos olvasás folyamatos gyakorlása.	Szavak, szó szerkezetek, mondatok hangos olvasása. A különböző mondatfajták hanglejtésének megfigyelése és reprodukálása a hangos olvasásban.	A különböző mondatfajták hanglejtésének reprodukálása a hangos olvasásban. Az olvasási stratégiák, a szövegértő olvasást támogató olvasási típusok folyamatos gyakorlása.	A különböző mondatfajták hanglejtésének reprodukálása a hangos olvasásban. Az olvasási stratégiák, a szövegértő olvasást támogató olvasási típusok folyamatos gyakorlása és alkalmazása.
Hangos és néma olvasás gyakorlása a tanulók életkorának megfelelő terjedelmű, tartalmú és szókincsű szövegeken.	Különböző szövegek néma és hangos olvasása. Ismert tartalmú szövegek értelmező hangos olvasása.	A különböző szövegek néma és hangos olvasása, megértése, az olvasott szöveg rövid tartalmának elmondása. Az ismert szöveg biztonságos, értelmező olvasása.	A szöveg minél teljesebb megértését biztosító hangos és néma olvasás folyamatos gyakorlása.
Egyszerű szövegek szó szerinti jelentésének megértése. A szövegben kifejtett információk visszakeresése.	A szó szerinti jelentésen túli lehetséges jelentések létezésének megtapasztalása, megértésük gyakorlása. A szövegben kifejtett információk visszakeresése.	Szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegek lehetséges jelentéseinek egyéni, csoportos, irányított és önálló megértése és gyakorlása. Ismerkedés a szövegértési technikákkal.	A szó szerinti és a metaforikus jelentések megkülönböztetése, a ki nem fejtett tartalmak felismerése a szöveg alapján, megértésük, értelmezésük. A szövegértési technikák ismeretének bővítése,

			gyakorlása, alkalmazása.
Az aktív szókincs gazdagítása az olvasott szövegekkel összefüggésben.	Az aktív és a passzív szókincs gazdagítása különböző szövegösszefüggésekben.	Az aktív és a passzív szókincs gazdagítása önálló munkával.	A szókincs folyamatos gazdagítása a nyelv minden rétegére kiterjedően. Kevésbé ismert szókincsű szövegek megértése egyéni munkával.
	Rövidebb szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegek önálló olvasása, a fontosabb gondolatok kiemelése, összefoglalása.	Különböző szövegek önálló olvasása és megértése, a szövegelemzés alapvető eljárásainak önálló alkalmazása (a téma megállapítása, a lényeg kiemelése, adatkeresés, ok-okozati kapcsolatok, válaszadás kérdésekre, vázlatkészítés, összefoglalás).	Különböző műfajú és rendeltetésű szövegek szerkezetének, jelentésrétegeinek feltárása és értelmezése. Szövegfeldolgozási eljárások ismerete és alkalmazása (a kontextus, a téma, a műfaj megállapítása, új és ismert közléselemek elkülönítése, logikai összefüggések felismerése).
	Az irodalmi szövegben megjelenő egyszerűbb képek, alakzatok felismerése és értelmezése (hasonlat, ismétlés, fokozás).	Az irodalmi szövegekben megjelenő egyszerűbb képek, alakzatok felismerése és értelmezése. Szöveg és kép összjátékának, viszonyának megfigyelése. Különböző ábrák, illusztrációk értelmezése. Az IST (információs társadalom technológiai) műfajainak megfelelő olvasási szokások gyakorlása, az ezekhez kapcsolódó tipikus hibák és veszélyek felismerése, kiküszöbölése.	Különböző stílusok és stílusrétegek felismerésének gyakorlása különböző rendeltetésű szövegekben, alkalmazásuk a szóbeli és írásbeli kommunikációban. A vizuális közlés verbális és nem verbális elemei, tipográfia. Az IST (információs társadalom technológiai) műfajainak megfelelő olvasási szokások gyakorlása, az ezekhez kapcsolódó tipikus hibák és veszélyek felismerése, kiküszöbölése.
	Szövegek műfaji különbségének érzékelése (pl. mese, lírai költemény és elbeszélés).	Különböző szépirodalmi és nem szépirodalmi műfajok közötti különbség megfigyelése.	Szövegek kapcsolatának és különbségének felismerése és értelmezése, e képesség alkalmazása elemző szóbeli és írásbeli műfajokban.

Rövidebb szövegek önálló megértése néma olvasással. Az olvasás örömeinek megtapasztalása.	Rövidebb és hosszabb művek önálló elolvasása, a cselekmény utólagos felidézése, a szereplők cselekedeteinek, jellemének, kifejtett és ki nem fejtett nézeteinek megértése. Az olvasás örömeinek megtapasztalása.	Szöveg feldolgozása megadott szempontok szerint. A szöveg kifejtett és ki nem fejtett üzeneteinek dekódolása. Az olvasás örömeinek megtapasztalása.	A művek műfaji természetének megfelelő szöveg-feldolgozási eljárások gyakorlása. A szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegekben megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák felismerése, értelmezése.
		Rövidebb, a mai köznyelvtől eltérő nyelvhasználatú (pl. régi, archaizáló, nyelvjárási) szövegek megismerése, megértésük gyakorlása segédeszközökkel (egynyelvű, kétnyelvű szótárak, jegyzetek).	A mai nyelvhasználattól eltérő (rég, archaizáló, nyelvjárási) szövegek megértésében szerzett tapasztalatok bővítése. Régebbi korokból származó szövegek önálló megértése segédeszközök (pl. egynyelvű, kétnyelvű szótárak) gyakorlott használatával.
Egy-két mondatos vélemény megfogalmazása az olvasott szövegekben megjelenő szereplők cselekedeteiről, helyzetekről, magatartásokról.	Néhány mondatos vélemény szóbeli és írásbeli megfogalmazása az olvasott szövegek szereplőinek cselekedeteiről, nézeteiről, a szövegekben megjelenő emberi helyzetekről.	Rövidebb-hosszabb vélemény szóbeli és írásbeli megfogalmazása az olvasott szövegek szereplőinek cselekedeteiről, nézeteiről, a szövegekben megjelenő emberi helyzetekről.	Különböző olvasott vélemények összevetése, különbségek és hasonlóságok felismerése, értelmezése és kritikája különféle műfajokban.
			Stílusirányzatokat, nyelvi stílusrétegeket reprezentáló szövegek megismerése, felismerése, értelmezése.
Gyakori szlovák és magyar nyelvi fordulatokat a másik nyelvre értelemszerűen lefordítani.	Rövid szlovák és magyar nyelvű tartalmakat/kijelentéseket értelemszerűen önállóan és szótár segítségével a másik nyelvre fordítani.	Szlovák és magyar nyelvű tartalmak lényegét a másik nyelven összefoglalni.	Hosszabb írásbeli és szóbeli szlovák és magyar nyelvű szövegeket a másik nyelven elmondani

3. Írás, szövegalkotás

Az anyanyelvű írásbeliség normáinak megismerése, az életkorak és a nevelés-oktatás igényeinek megfelelő írástechnika, olvasható betűformák, esztétikus íráskép, lényegkiemelő, áttekinthető jegyzetelés és vázlatkészítés. Biztos problémalátás, problémaérzékeny helyesírás. Szövegtípusok és műfajok széles körének alapos ismerete. Saját álláspont pontos, önálló kifejtése, kiegészítés, újírás, kreatív írás.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Az írás jelrendszerének elsajátítása. Mondatokat és rövid szövegeket	Az írástechnika továbbfejlesztése. Az olvasható, esztétikus és	Olvasható, esztétikus írásmód a tanulási szintnek megfelelően. A jegyzetelés	Olvasható, esztétikus, hatékony egyéni írásmód. Tollbamondás után jó

betűtívesztés és kihagyás nélkül lemásolni. Tollbamondás után megfelelő tempóban, a helyesírási szabályok betartásával írni. Mondatalkotás. Néhány mondat összekapcsolásával szövegalkotás.	rendezett írásmód gyakorlása. Tollbamondás után megfelelő tempóban, a helyesírási szabályok betartásával írni.	alapjainak elsajátítása. Tollbamondás után jó tempóban írni, a nyelvtani, helyesírási és nyelvhelyességi ismeretek alkalmazásával.	tempóban, a helyesírási szabályok betartásával írni. Lényegkiemelő, áttekinthető önálló jegyzetelési technika kialakítása.
Különböző rövid szövegek (pl. levél, jókívánság, leírás, elbeszélés) szerkesztésének elsajátítása. A szöveg tagolásának gyakorlása.	Rövidebb szövegek alkotása, személyes és olvasmányélmények megfogalmazása különböző szövegtípusokban és műfajokban (pl. rövid leírás, kisebb elbeszélés, néhány soros jellemzés), a mindennapi élet tájékoztató szövegei (meghívó, sms, e-mail stb.)	Szövegek alkotása, személyes és olvasmányélmények megfogalmazása különböző szövegtípusokban és műfajokban (pl. leírás, elbeszélés, jellemzés), a mindennapi élet tájékoztató szövegei (meghívó, sms, e-mail stb.)	Világos szövegalkotás, kifejezőkészség a hétköznapi és a társadalmi élet minden fontos területén és műfajában (levél, önéletrajz, kérvény, pályázat, jellemzés, leírás, esszé, értekezés, motivációs levél).
A tanult nyelvtani, helyesírási ismeretek normakövető alkalmazása rövid fogalmazásokban.	Nyelvtani, helyesírási, nyelvhelyességi ismeretek tudatos alkalmazása a fogalmazásokban, kreatív szövegalkotásban.	A nyelvtani, helyesírási, nyelvhelyességi ismeretek és a nyelvi elemek tudatos alkalmazása a fogalmazásokban, a kreatív szövegalkotásban.	A nyelvtani, nyelvhelyességi és helyesírási biztonság fejlesztése, gyakorlása az írásbeli szövegalkotásban. A helyesírási értelemtükröző szerepének megértése és tudatos alkalmazása.
	Önkifejezés és kreativitás különböző műfajokban (pl. szövegek átírása, olvasott művekhez befejezések készítése, a történet folytatása, rimes játékok). Gondolatok, vélemények, érzelmek, képzetek kifejezése rövidebb fogalmazások formájában.	Önkifejezés és kreativitás különböző műfajokban (pl. párbeszéd írás, dramatizálás, párbeszéd forma átírása epikus formába, érvelés). Gondolatok, érzelmek, képzetek kifejezése.	Önkifejező és kreatív szövegalkotás (pl. élményszerű személyes történet elbeszélése, verses-rimes szövegek alkotása, szövegek átírása stílus- és hangnemből). Törekvés az egyéni stílusra.
	Az anyaggyűjtés és -elrendezés alapjainak megismerése, anyaggyűjtés gyermekek számára készült lexikonokból, kézikönyvekből, tanári irányítással, csoportosan és önállóan.	Rövidebb beszámoló anyagának összegyűjtése, rendezése és írásba foglalása tanári irányítással, csoportosan és önállóan.	Felkészülés a nagyobb anyaggyűjtést, önálló munkát igénylő, terjedelmesebb szövegek (pl. beszámoló, ismertetés, esszé, egyszerűbb értekezés) írására. Hosszabb felkészülést igénylő esszé, pályázat, értekezés, műértelmezés megalkotásának gyakorlása.

4. A tanulási képesség fejlesztése

Az alpműveltség elsajátításához, a hatékony tanuláshoz szükséges tudás megszerzésének és feldolgozásának csoportos és egyéni technikái, e technikák, a tanulást segítő különböző eljárások megismerése, használatuk gyakorlása. Kulturált és hatékony könyvtár- és internethasználat.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Az önálló feladatvégzés egyes lépéseinek megalapozása (kép és szöveg kapcsolata, könyvtárlátogatás, könyvkölcsönzés, gyermeklexikonok).	Az önálló feladatvégzés egyes lépéseinek elkülönítése és gyakorlása (könyvkölcsönzés, a könyvtárhasználat alapjai).	Az önálló feladatvégzés, információgyűjtés és ismeretszerzés módszereinek megismerése, gyakorlása (segédkönyvek, szótárak, lexikonok használata).	Verbális és nem verbális (hangzó és képi) információk célszerű gyűjtésének, szelekciójának, rendszerezésének, kritikájának és felhasználásának gyakorlása. A könyvtárismeret bővítése, gyakorlása, múzeumi információk.
Információk gyűjtése és feldolgozása tanári segítséggel.	Tapasztalatgyűjtés különböző információhordozók működéséről, használatáról.	A gyűjtött, ismeretek elrendezése, a kitűzött célnak megfelelő felhasználása.	Különböző információhordozók célszerű használata az életkornak megfelelő önállósággal.
	Ismeretterjesztő művek, lexikonok, szótárak megismerése, használata.	Elemi gyakorlottság az információ felhasználásában, a források megjelölésében.	Az információ felhasználás néhány további normájának megismerése, alkalmazása (a források megjelölése, az idézés formai és etikai szabályai, jegyzetek készítése).
Vázlatkészítés tanítói irányítással.	Vázlat felhasználása különböző témájú, műfajú szövegek megértéséhez, megfogalmazásához.	Önálló vázlatkészítés különféle eljárásokkal, rövidebb szövegek alapján.	Önálló vázlatkészítés, a vázlat alapján különböző műfajú szövegek alkotása.
	Ismerkedés különböző információhordozókkal (pl. vizuális, audiovizuális, elektronikus: internet, CD-ROM).	Egyszerűbb szövegek vizuális környezetének átlátása, ábrák, illusztrációk értelmezése szövegösszefüggésben.	Verbális és nem verbális (hangzó és képi) információk együttes kezelése, megértése (pl. illusztráció, ábra, tipográfia, grafikonok értelmezése szövegösszefüggésben, szövegek vizuális elrendezése).

5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről (a nemzetiség nyelvéről)

A mai szlovák nyelv árnyalt és igényes használatához szükséges nyelvtani ismeretek elsajátítása; a szövegre, annak felépítésére, működésére, jelentésére és stílusára vonatkozó ismeretek alkalmazása a szövegalkotásban és a szövegek megértésében, elemzésében. A nyelvi kultúra fejlesztése, birtoklása megalapozza a tanulók sikeres szocializációját, hozzájárul megfelelő önértékelésük kialakulásához, biztosítja az igényes önkifejezés lehetőségét.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
---------------	---------------	---------------	----------------

<p>Nyelvi-nyelvtani jelenségek felismerése a gyakorlati tudás alapján (pl. hang, szó, mondat; rövid és hosszú hangok, magánhangzók, kettős hangzók és mássalhangzók).</p>	<p>A nyelvi egységek közötti egyszerűbb összefüggések felismerése.</p>	<p>A nyelvi egységek szerkezeti, jelentéstani összefüggéseinek megfigyelése. A nyelvi egységek szövegbeli (kommunikációbeli) szerepének a megfigyelése.</p>	<p>A nyelvtani ismeretek önálló alkalmazása. A szlovák nyelv típusához kötődő alapvető ismeretek.</p>
<p>Jelentések megadása a diák saját szavaival. Az aktív és a passzív szókinccs folyamatos bővítése, szókinccsgyakorlatok.</p>	<p>Gyakorlottság a szavak jelentéviszonyainak a feltérképezésében a korosztály szintjén (pl. az egy- és többjelentésű szavak felismerése, rokon értelmű szavak gyűjtése). Ismerkedés az egynyelvű, kétnyelvű szótárak, diákoknak szánt kézikönyvek használatával.</p>	<p>A szavak jelentésére vonatkozó kreatív gyakorlatok. Ismerkedés az egynyelvű, kétnyelvű szótárak, diákoknak szánt kézikönyvek használatával.</p>	<p>A szöveg nyelvi egységeinek és szerkezeteinek jelentéséből, illetve a kommunikáció nem nyelvi eszközeiből és egyéb tényezőiből fakadó jelentések, jelentéviszonyok feltérképezése; a tapasztalatok és a megszerzett ismeretek alkalmazása a szövegalkotásban.</p>
<p>Különböző műfajú és hangnemű szövegekben az eltérő nyelvhasználat érzékelése.</p>	<p>A nyelv és a nyelvhasználat rétegzettségének a megtapasztalása, felismerése (különösen a szókinccs területén).</p>	<p>Alapvető tájékozottság a mindennapi kommunikációs és az irodalmi stílusjelenségek körében.</p>	<p>Az elsajátított (szövegtani, jelentéstani-pragmatikai, stilisztikai, retorikai) ismeretek kreatív alkalmazása a kommunikációban, a szövegalkotásban és szövegelemzésben-értékelésben.</p>
<p>Az írás jelrendszerének a megismerése, a kiejtés és az írás megfelelésének, illetve különbözőségének a megfigyelése, néhány alapvető helyesírási szabály megismerése (pl. a ritmustörvény, az i, í-y, ý írása), törekvés ezek megfelelő alkalmazására.</p>	<p>Az írásbeli és szóbeli szövegalkotásához kötődő alapvető nyelvhelyességi tudnivalók megbeszélése a beszéd és a helyesírás terén egyaránt. A helyesírás további alapvető szabályainak a megismerése és alkalmazása. Ismerkedés helyesírási kézikönyvekkel. Javítás tanári irányítással és önállóan.</p>	<p>A helyesírási ismeretek bővítése. Gyakorlottság a helyesírási kézikönyvek használatában. Javítás tanári irányítással és önállóan.</p>	<p>Nyelvhelyességi problémák önálló megoldása (szóban és írásban egyaránt). Önálló kézikönyvhasználat mellett törekvés a kifogástalan helyesírású tervezett szöveg megírására.</p>
	<p>Egy-egy korábbi évszázadban született szöveg megfigyelése, a mai és a korábbi nyelvállapot különbségének a felismerése.</p>	<p>Régebbi korok szövegei, szövegrészei alapján a nyelvi állandóság és változás megfigyelése a mai állapottal való összevetés során, elsősorban a szókinccsben és a tanult nyelvtani jelenségek szintjén.</p>	<p>Tájékozódás a nyelvközösség és a nyelvi rendszer történetének főbb szakaszaiban. A szlovák nyelv eredetének, a nyelvcsaládba tartozás bizonyító eljárásainak a megismerése. A nyelvi állandóság és változás okainak kutatása.</p>

A szlovák nyelv és a magyar nyelv különbségének a felismerése, ennek megfogalmazása a diák saját szavaival.	A szlovák nyelvi és a magyar nyelvi ismeretek összevetése.	A szlovák nyelvi és a magyar nyelvi ismeretek összevetése, az egyes jelenségek egyre pontosabb megnevezése.	A szlovák nyelvhez és a magyar nyelvhez kötődő sajátosságok összevetése az általános nyelvészeti ismeretek felhasználásával.
---	--	---	--

6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

Az olvasás, mint műélvezet megtapasztalása, az olvasás iránti igény felkeltése. Az irodalom sajátos kifejezési formáinak felismerése, megértése és értelmezése. A művek és a műfajok hagyományai, mint a műalkotás megértésének egyik vonatkozási pontja. Érzékenység az irodalmi művekben megjelenő értékek, problémák, kérdések és kétségek felfedezésére.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Az olvasás iránti érzelmi és gondolati érdeklődés felkeltése.	Az olvasás iránti érzelmi és gondolati érdeklődés fenntartása. Az olvasás örömeinek felfedezése.	Annak felismerése és tudatosítása, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést.	Annak felismerése és tudatosítása, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élmények, a károsodásmentes tapasztalatszerzés forrása, amely az ön- és világértelmezés, az önmeghatározás mással kevéssé helyettesíthető lehetőségét kínálja.
A költői nyelv megfigyelése.	Néhány fontosabb költői kép és alakzat felismerése, szerepük, hangulati hatásuk megfigyelése.	A főbb költői képek és alakzatok, szókincsbeli és mondattani jellegzetességek azonosítása a lírai szövegben.	Költői képek és alakzatok, szókincsbeli és mondattani jellegzetességek azonosítása. A költői nyelvhasználat, a grammatikai eszközök funkciójának értelmezése.
	Ismerkedés különböző lírai műfajokkal.	Lírai és nem lírai verses műfajok megismerése és azonosítása, jellegzetességeik, tartalmi és formai sajátosságaik megértése.	Lírai és nem lírai verses műfajok megismerése, jellegzetességeik, tartalmi és formai sajátosságaik megértése. Törekvés a műnemek és a műfajok közötti kapcsolatok megértésére.
A lírai mű középpontjában álló gondolat, illetve érzelmek azonosítása.	A lírai mű témájának és hangulatának, hangnemének felismerése.	A lírai műben a téma, hangnem, beszédhelyzet és műfaj összefüggéseinek megfogalmazása néhány jellegzetes példán.	A költő, a vers beszélője és a költői én megkülönböztetése különböző korokban született költeményekben.
Rövidebb epikai művek, népköltészeti alkotások, elbeszélések olvasása. Mondókákat, rigmusokat,	A korosztálynak megfelelő, rövid terjedelmű műköltészeti és népköltészeti alkotások közös és önálló olvasása,	Elbeszélő művek önálló olvasása, feldolgozása a klasszikus és a kortárs felnőtt és ifjúsági irodalom köréből.	Különböző típusú, terjedelmű és műfajú – klasszikus és kortárs, szlovák és világirodalmi – epikai művek

rímes verseket megtanulni.	feldolgozása tanári segítséggel, csoportosan és egyénileg. A megismert formák alkalmazása a mindennapi történetmondásban, a kreatív írásban.	Kreatív történet elbeszélési és történet átírási gyakorlatok.	elemzése és értelmezése. A megismert formák és stilisztikai, nyelvi sajátosságok alkalmazása a mindennapi történetmondásban és a kreatív írásban.
Történetek főszereplőinek azonosítása.	A szereplők külső és belső jellemzőinek azonosítása.	A jellemzés főbb eszközeinek azonosítása.	A tettek és a szavak közötti viszony szerepének felismerése a jellemzésben; az irónia. Az elbeszélői szólam és a szereplői szólam viszonyának vizsgálata.
Törekvés a történet idejének és helyszínének azonosítására.	Az idő és a tér azonosítása.	Törekvés az idő- és térjelölések értelmezésére. Az elbeszélés és a történet időrendje közötti eltérés érzékelése.	Az idő- és térjelöléseknek vagy ezek hiányának értelmezése. Az elbeszélés szerkezete és a történet időrendje közötti eltérés értelmezése.
Annak megállapítása, hogy ki beszéli el a történetet.	Annak megállapítása, hogy ki beszéli el, és kinek a szemével látjuk a történetet.	Az elbeszélői nézőpont és a beszédhelyzet érzékelése.	A nézőpontok és a nézőpontváltások funkciójának értelmezése és ezek összefüggése a műben megjelenő értékekkel.
A cselekmény kezdő- és végpontjának megállapítása.	A tetőpontok, fordulópontok és kitérők érzékelése.	Előreutalások és késleltetések érzékelése az elbeszélésben.	Az előreutalások, késleltetések és az elbeszélő művek motivikus-metaforikus szintjének értelmezésére való törekvés.
	Az elbeszélő és dramatikus műrészek közötti különbségek megfigyelése.	Az epikai és a drámai történetmegjelenítés közötti hasonlóságok és eltérések azonosítása.	Az epikus és a drámai történetmondás, idő-, tér- és cselekményszervezés, illetve jellemalkotás közötti különbségek megfigyelése.
Népi játékok, dramatizált formák (pl. meserészletek) olvasása, illetve előadása.	Elbeszélések és elbeszélő költemények részleteinek, illetve köznapi helyzeteknek a dramatizált megjelenítése.	Dramatizált formák, dialógusok, drámai művek közös és önálló olvasása, feldolgozása. Szituációk megjelenítése.	Dramatizált formák, dialógusok, drámai művek önálló olvasása, feldolgozása. Komikus helyzetek és jellemek értelmezése. Drámai szituációk feszültségforrásainak azonosítása.
Néhány alapvető irodalmi téma, emberi alaphelyzet felismerése az olvasott művek alapján.	További alapvető témák megismerése, újabb olvasmányok a már megismert témakörökből.	A szlovák és a világirodalom néhány jelentős témája és formai hagyománya. Ismerkedés egy-két korstílussal, a korstílus és egy-egy mű közötti	Az olvasott, különböző korú és világlátású művekben megjelenített témák, élethelyzetek, motívumok, formai megoldások közötti kapcsolódási pontok

		összefüggéssel.	felismerése. Az olvasott művek többféle értelmezése (pl. tematikus-motivikus, műfaji, életműbeli, konvenciótörténeti, stílusirányzati, eszmetörténeti elhelyezés). Történeti és aktuális olvasatok.
A mű szó szerinti jelentésének megfogalmazása. A történet, az alapézés, alaphangulat megfogalmazása.	Törekvés a közvetlenül adódó jelentés árnyalására, általánosítására személyes tapasztalatok és más tanult irodalmi művek bevonásával.	Törekvés a közvetlenül adódó jelentés árnyalására, általánosítására személyes tapasztalatok és más tanult irodalmi művek bevonásával.	Törekvés a közvetlenül adódó jelentés árnyalására, általánosítására személyes tapasztalatok és más tanult irodalmi művek bevonásával. A jelentéstulajdonítás során kapcsolatkeresés az európai és a szlovák irodalom nagy hagyományaival.
A korosztálynak megfelelő sajtót olvasni, hangjátékot, színdarabot, filmet megtekinteni, előadni.	A korosztálynak megfelelő sajtót olvasni, hangjátékot, színdarabot, filmet megtekinteni, előadni.	A korosztálynak megfelelő sajtót olvasni, hangjátékot, színdarabot, filmet megtekinteni, előadni.	A korosztálynak megfelelő sajtót olvasni, hangjátékot, színdarabot, filmet megtekinteni, előadni. Adott irodalmi műalkotásból készült filmeket megtekinteni, azokat a művel összehasonlítani.

7. Az ítéloképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

Önálló gondolkodás, az önkifejezés kulturáltsága, a kulturális és történeti másság felismerése, megértése és erre épülő tisztelete. A saját kultúra sokrétű ismeretén nyugvó képesség a különbözőség felismerésére és megértésére; annak tudatosítása, hogy a másság elfogadása elsősorban ismereteken alapul. Önálló ítéletalkotás társadalmi, történeti, morális és esztétikai kérdésekről. Képesség a konfliktuskezelésre és az önálló ismeretszerzésre.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
A szép és a csúnya fogalmainak használata beszélgetésekben.	Néhány mondatos vélemény megfogalmazása az élmények és olvasmányok hatásáról.	A tetszésnyilvánítás árnyaltabb nyelvi formáinak elsajátítása, az eltérő ízlésítéletek különbözőségének megértése és elfogadása.	Az ízlés kontextuális függőségének megértése (kulturális, történeti, közösségi, családi, egyéni beágyazottság).
A jó és a rossz fogalmainak használata élmények kapcsán folytatott beszélgetésekben.	A jó és a rossz, az igazság és az igazságosság felismerése mindennapi szövegekben és különféle műalkotásokban.	Az igazság és a nézőpont, a személyes és a közösségi igazság konfliktusának megértése különféle szövegekben.	Az igazság, az erkölcs az egyén életében és a társadalomban. A tudatos, jogkövető és reflektáltan morális cselekvés elsajátítása, a erkölcsi kérdésekben való tájékozódás igénye és képessége.
A szép megtapasztalása a	Beszélgetés és vita a minden-	Különböző esztétikai	A mű befogadásának

természeti környezetben, a mindennapi élet tárgyaiban és műalkotásokban.	napok, művek és olvasmányok kiváltotta élményekről. Mások véleményének meghallgatása, megértése.	normákhoz kapcsolódó művek összehasonlítása, a művészi és nem művészi szépség változékonyágának megtapasztalása.	közösségi és egyéni aspektusa.
Műélvezet a belefeledkezés, a játék, a kaland, a képzelet, a ritmus és a zene révén.	Műélvezet a belefeledkezés, a játék, a kaland, a képzelet, a ritmus és a zene révén.	Az önálló műbefogadás mind teljesebb és gyakoribb élménye.	Sokoldalú, kifinomult kulturális fogyasztási szokások kialakítása és folyamatos bővítése.
Különféle dramatikus formák kipróbálása.	A nem saját álláspont átélésének képessége.	Különféle konfliktuskezelési eljárások megfigyelése és reflexiója különböző műalkotások és mindennapi szövegműfajok kapcsán.	Igény a társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok hátterének megértésére. Egyéni konfliktuskezelési eljárások kialakítása.
	A különböző kultúrák eltérő létmódjának, szemléletének megtapasztalása néhány példa alapján.	A kulturális sokszínűség, mint közösségépítő erő megfigyelése különféle szövegekben. A kulturális különbség, mint világlátás, mint életforma és mint érték megismerése.	A kultúrák közötti átjárás korlátainak felismerése, más kultúrák megismerésének igénye.

Közműveltségi tartalmak

1-4. Évfolyam

6. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

1.1. Beszédértés, hallás utáni értés.

- Szóbeli szövegek megértése
- Hangképzés, hangoztatás, helyes ejtés
- Mondat- és szövegfonetikai eszközök / intonáció

1.2. Beszédkészség fejlesztése. Szóbeli szövegek alkotása.

- Kijelentések, kérdések, kívánságok, kérések pontos megfogalmazása.
- Köszönés, búcsúzkodás, bemutatkozás formai és nyelvi elemeinek pontos ismerete és használata. Az információátadás és kérés szófordulatainak alkalmazása. Adott szituációhoz igazodó helyes szóhasználat, mondatalkotás, párbeszéd, szerepjáték.
- Képek, illusztrációk segítségével rövid történetek, mesék előadása és dramatizálása.
- Versek, dalok, mondókák memorizálása.

2. Olvasás, írott szöveg megértése

2.1. Az olvasástanítás előkészítése.

- Az olvasás elsajátításához szükséges általános részkészségek: logikai sémák, figyelem, megfigyelés, tempó, ritmus, emlékezet, érzelem, képzelet és speciális részkészségek: beszédhanghallás, hangdifferenciálás, hanganalízis, jelfunkció, relációszókinccs, testséma, tájékozódás síkban és térben.

2.2. Az olvasás jelrendszere: hang és betű, szótag, szó, szó szerkezet, mondat, szöveg.

2.3. Tájékozódás a szövegben, részenkénti olvasás, újraolvasás, adatok visszakeresése.

2.4. Írott szöveg megértése.

- Lényegkiemelés, vázlat, tartalommondás, szövegtartalmak eljátszása, vizuális megjelenítése.

3. Írás, szövegalkotás

3.1. Az írás jelrendszere.

- Írott kis- és nagybetűk, betűkapcsolás, szó, szó szerkezet, mondat, szöveg.

3.2. Szövegalkotás írásban.

- Mondatok összekapcsolása, szövegminták, nézőpontok, témaválasztás, anyaggyűjtés, az anyaggyűjtés módjai (megfigyelés, emlékezet, olvasás, képzelet).
- Címadás, az anyag elrendezése: szerkesztés; stílus.
- Elbeszélés, leírás, jellemzés, levél; a mindennapi élet tájékoztató szövegei (*értésítés, meghívó, sms, e-mail*).
- Rendezett íráskép.

4. A tanulási képesség fejlesztése

4.1. Szlovák nyelvű gyermekfolyóiratok olvasása, népmesék hangos könyvei, a hazai szlovák nemzetiségi sajtó (nyomtatott és elektronikus) gyermekeknek szóló anyagainak megismerése.

4.2. Tanulást támogató eljárások: szótárfüzet, képes szótár használata
Tanulástechnikák elsajátítása (szókérdések, gyakorlatok, játékos módszerek, adatkeresés stb.)

4.3. Szépirodalmi művek, részletek szöveghű felidézése.

- Teljes művek: 8-10 mondóka, 8-10 közmondás, 8-10 találós kérdés, 4-6 kiszámoló, Gregor Papuček: Jedľa, Gregor Papuček: Pavúk, Alexander Kormoš: Filôčka, fiala.
- Részletek választás alapján: Krista Bendová, Jaroslava Blažková, Ján Bodenek, Jana Bodnárová, Pavol Braxatoris Elena Čepčková, Pavol Dobšínský, Ľubomír Feldek, Milan Ferko, Vladimír Ferko, Eleonóra Gašparová, Marianna Grznárová, Mária Ďuričková, Anton Habovštiak, Maša Haľamová, Daniel Hevier, Jozef Cíger Hronský, František Hrubín, Mária Jančová, Tomáš Janovic, Klára Jarunková, Anton Marec, Štefan Moravčík, Rudo Moric, Ludo Ondrejov, Pavol Országh-Hviezdoslav, Jozef Pavlovič, Ľudmila Podjavorinská, Mária Rázusová-Martáková, Kliment Ondrejka, Vladimír Reisel, Milan Rúfus, Vincent Šikula, Ondrej Sliacky, Rudolf Sloboda, Pavol Štefánik, Milan Urban, Hana Zelinová, Zuzana Zemaniková műveiből.

4.4. Szöveg feldolgozási és gondolkodási műveletek (kérdések megfogalmazása, rendezés, összehasonlítás).

5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről (nemzetiségi nyelvről)

5.1. Alapvető kommunikációs helyzetek, nyelvi mintakövetés.

5.2. Szavak jelentése, szókinés; többjelentésű, azonos alakú szavak, állandósult szókapcsolatok, közmondások, szólások.

5.3. Hang, betű, szótag, szó, szóelem.

5.4. Szófajok: ige, főnév, melléknév, számnév, névmás.

5.5. Modalitás szerinti mondatfajták.

5.6. Alapvető nyelvhelyességi és helyesírási szabályok, írásjelek.

6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

6.1. Szerzők és művek.

- Népköltészet: mondókák, népdalok, kiszámolók, népi játékok, találós kérdések, szlovák és más népek meséi, mesefajták; mondák, legendák.
- Szlovák szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései; egyszerű szerkezetű meseregények, gyermekregények.

Szerzők: Krista Bendová, Jaroslava Blažková, Ján Bodenek, Jana Bodnárová, Pavol Braxatoris Elena Čepčeková, Pavol Dobšínský, Lubomír Feldek, Milan Ferko, Vladimír Ferko, Eleonóra Gašparová, Marianna Grznárová, Mária Ďuričková, Anton Habovštiak, Maša Haľamová, Daniel Hevier, Jozef Cíger Hronský, František Hrubín, Mária Jančová, Tomáš Janovic, Klára Jarunková, Anton Marec, Štefan Moravčík, Rudo Moric, Ludo Ondrejov, Pavol Országh-Hviezdoslav, Jozef Pavlovič, Ludmila Podjavorinská, Mária Rázusová-Martáková, Kliment Ondrejka, Vladimír Reisel, Milan Rúfus, Vincent Šíkula, Ondrej Sliacky, Rudolf Sloboda, Pavol Štefánik, Milan Urban, Hana Zelinová, Zuzana Zemaníková.

- Magyarországi szlovák szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései. Szerzők: Gregor Papuček, Imrich Fuhl, Alexander Kormoš.
- Klasszikus európai szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései; egyszerű szerkezetű meseregények, gyermekregények.

6.2. Epikus művek jellemzői: szerkezet, idő, helyszín, a cselekményt alkotó elemek, a cselekmény kezdő és végpontja, szereplők (főszereplő, mellékszereplő/k).

6.3. Lírai alkotások: a költői nyelv (ritmus, rím, versszak, refrén).

6.4. Ismeretterjesztő szövegek (család, mindennapi élet, iskola, élethelyzetek, viselkedés, emberi kapcsolatok, hazánk története, hazai tájak, szlovákiai tájak, ünnepek, egészség, életmód, természet- és környezetvédelem, média, a magyarországi szlovákok kulturális élete).

6.5. Báb- és drámajátékok szövegei.

7. Az ítéloképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

7.1. Erkölcsi választások, érzelmi tartalmak.

7.2. Részvételi kultúra a beszélgetésben.

7.3. Felelősségvállalás a mindennapi életben (család, iskola).

5-8. Évfolyam

1. Beszédképesség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

1.1 Beszédhallás, hallás utáni értés, hallás utáni információk értelmezése

- Szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása
- Tartalmak, közlések, információk hallás utáni megértése, reagálás azokra
- Olvasott szöveg tartalmának, fő gondolatainak élőszóban való összefoglalása

1.2 Érthető, jól artikulált, összefüggő beszéd.

- Élmények, benyomások elmesélése a tanult mondatszerkezetekkel.
- Párbeszédben adott szituációnak megfelelő reagálás.
- Problémák megoldása, vitás kérdések tisztázása, önálló véleményformálás.
- Informálódás, kívánságok kifejezése, felvilágosítás.
- Tárgyak, dolgok, személyek, állatok jellemezése.
- Véleményformálás közmondások, néhány vers kapcsán.
- Beszélgetés, vita, egyszerű, összefüggő fordulatokkal.
- Szóbeli megnyilatkozások összefoglalása, állásfoglalás.
- Lírai, epikai és dramatizált szövegek stílusnak megfelelő szóbeli felolvasása és elmondása, szerepjáték.

2. Olvasás, írott szövegek megértése

2.1 Szövegértés.

- Értő olvasás. Az olvasás stratégiái (adatok visszakeresése, a szöveg átfutása, részletes olvasás) a nyomtatott és az elektronikus szövegek feldolgozásakor.
- A megértés egységei – szó, kifejezés, tagmondat, mondat, bekezdés, teljes szöveg.
- A szövegben fellelhető tények és személyes vélemények közötti különbség észlelése.

2.2. Szövegtípusok felismerése, pl.: szépirodalmi, ismeretterjesztő, tankönyvi és médiaszövegek. Autentikus szövegek, ifjúsági folyóiratok írásainak megértése.

2.3. Ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel. Képleírás egyszerű nyelvi eszközökkel

3. Írás, szövegalkotás

3.1 Folyékony írástechnika, olvasható, áttekinthető, a mondanivalót tükröző, tagolt, íráskép.

3.2 Szövegalkotás: élmények megfogalmazása, kitalált történetek, elbeszélés, leírás, jellemzés megfogalmazása.

3.3 Szöveg tartalmának, cselekményének, fordulópontjainak, felvetett kérdéseinek, fontos információinak írott formában való összefoglalása, elemzése, értékelése.

3.4 Rövid, érvelő szöveg alkotása.

- A mindennapokban megjelenő írott és elektronikus szövegek írása (meghívó, *e-mail*, *SMS*, *csetelés*).
- Kreatív szövegalkotás, kitalált történet írása (pl. mese, képregény).

3.5 Szövegek, ill. illusztráció közötti kapcsolat megfogalmazása.

- Szövegekkel kapcsolatos kritikai álláspont alapján egyéni vélemény kifejezése.
- A szövegben fellelhető adatok, megadott szempontok alapján történő rendszerezése.

3.6. Kommunikációs célok megvalósítása; szerkesztési, stilisztikai, nyelvhelyességi és helyesírási normák.

4. A tanulási képesség fejlesztése

4.1. Kulturált könyvtárhasználat, internethasználat.

4.2. Tanulást támogató eljárások.

- Jegyzetelés; adatkeresés, anyaggyűjtés nyomtatott és elektronikus források segítségével; egynyelvű szótárak, kétnyelvű szótárak.
- Jegyzet, vázlat alapján önálló (szóbeli és írásbeli) szövegalkotás.
- Szótanulás pl. szókétyák segítségével.
- Szövegkiemelés, kulcsszavak jelölése.
- Következtetés a szavak jelentésére a szövegösszefüggés alapján szavak szócsaládokba rendezése.
- Vázlatkészítés különféle eljárásokkal.
- Jegyzet, vázlat alapján önálló (szóbeli és írásbeli) szövegalkotás.
- Prezentációs technikák elsajátítása.

4.3. Szépirodalmi művek, részletek szöveghű felidézése.

- Teljes művek: 1 népballada, 2 népdal, Juraj Dolnozemský: Naša dedina, Alexander Kormoš: Fialôčka, fiala, Alexander Kormoš: Jazyk, Janko Král': Krajinská pieseň, Gregor Papuček: Nepoznám krajšiu reč.
- Részletek: Ján Botto: Smrť Jánošíkova (4 versszak), Žltá ľalia (4 versszak), Samo Chalupka: Turčín Poničan (4 versszak), Janko Král': Kvet (2 versszak), Janko Král': Orol vták (2 versszak), Mária Rázusová-Martáková: Biela zima (2 versszak), Andrej Sládkovič: Detvan (3 versszak), Milan Rúfus: O

troch grošoch (4 versszak), Pavol Orzágh Hviezdoslav: Čí som ja? (2 versszak), Ivan Krasko: Šeľest hory (2 versszak,) 6 db ötsoros prózai szöveg.

4.4. Szövegfeldolgozási és gondolkodási műveletek (gondolatmenetek, magyarázatok, következtetések, összefüggések).

5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről (nemzetiségi nyelvről)

5.1.A kommunikációs helyzetek normái. A kapcsolatteremtés és a kapcsolattartás szóbeli és írásbeli formái.

5.2. A kommunikáció folyamatának célja és tényezői, szóbeli kommunikációs helyzetek (*kérdezés, kérés; kisközösségi kommunikáció, kiselőadás, vita*).

5.3.Nyelvi sokszínűség, nyelvi tolerancia.

- Nyelvváltozatok.
- Nemzetiségi nyelvhasználat.
- Nyelvi tolerancia.

5.4.A nyelvi egységek közötti egyszerűbb, rendszerszerű összefüggések.

- A szlovák beszédhangok rendszere, a magánhangzók, a kettős hangzók, a mássalhangzók, az alapvető hangtörvények. A beszéd hangzása (*hangsúly, hanglejtés, dallam, szünet, tempó*).
- Szóelemek.
- Szófajok (főnév, melléknév, számnév, névmás, határozószó, előjárószó, kötőszó, módosítószó, hangutánzó szavak), a szavak jelentése, alaki viselkedése, mondatbeli szerepe (alany, állítmány, tárgy, határozó, jelző) és kommunikációs funkciója; a szószerkezetek.
- A szavak hangalakjának és jelentésének kapcsolata, az állandósult szókapcsolatok. A szókinccs változása, régi és új szavak, kifejezések.
- Mondat; szerkezet, modalitás.
- Az írott nyelv normái: a szlovák helyesírás alapelvei.

6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

6.1. Műnemek és műfajok.

- Epika, líra, dráma.
- Ballada, elbeszélés, novella, elbeszélő költemény, mese, monda, regény; dal, költői levél, komédia, tragédia.

6.2. Kompozíció, szerkezet, hatás.

- Elbeszélő, történetmondás, cselekmény, epizód, helyszín, szereplő, leírás, párbeszéd, jellemzés.
- Lírai én, motívum.
- Monológ, dialógus, jelenet, konfliktus, feszültség, tetőpont, fordulópont.

6.3. A művészi kifejezésmódok, stílusesszközök funkciói és hatása.

- Ismétlés, fokozás, párhuzam, ellentét.
- Szó szerinti és metaforikus jelentés; hasonlat, megszemélyesítés, metafora, allegória, szimbólum.

6.4. Epikus és drámai művek.

- Szerkezet, a cselekményt alkotó elemek, fordulatok, a szereplők, a főhős(ök), a mellékszereplő(k), a mű kezdete és befejezése.

6.5. Drámajáték: szöveg és mozgás, szerep, szereplők kapcsolata.

6.6. Lírai alkotások elemzési, értelmezési eljárásai.

6.7. Téma, motívum (természet, évszakok és napszakok, szülőföld, család, szülő, gyerekek és felnőttek, próbatételek, kaland, hősiesség, ars poetica).

Közismereti témák: Életmód (bemutakozás, család, napirend, egészség, egészséges életmód, szabadidő, sport) Közösségi élet (étkezés, ételek, egyszerű receptek, családi ünnepek, születésnap, névnap) Iskola, nevelés-oktatás (órarend, tantárgyak, osztályterem), Kulturális élet és média (TV, számítógép, nyomtatott sajtó termékei, színház, mozi), Környezet, gazdasági élet (otthon, települések, falvak, városok, épületek, bevásárlás, szolgáltatások, természet, évszakok, időjárás, környezetvédelem), Közlekedés, utazás (közlekedési eszközök, utazás szervezése Magyarországon és Szlovákiában).

6.8. Verselés, zeneiség.

- Ritmus: ütemhangsúlyos, időmértékes verselés, hangsúlyváltó verselés; rím.

6.9. Szerzők és művek.

- Epika: szlovák népmesék, népballadák, műmesék, más népek meséi; mondák; Ján Botto két balladája, Janko Jesenský két műve, Ján Kalinčiak: Reštavrácia (részlet), Janko Král' egy balladája, Martin Kukučín: Rysavá jalovica (részlet), Pred skúškou (részlet), Andrej Sládkovič: Detvan (részletek), Jozef Gregor-Tajovský: Do konca (részletek) és két-három további műve.
- Kettő-három 20. századi szlovák ifjúsági regény részletei, kettő-három elbeszélés (pl. Krista Bendová, Margita Figuli, Mária Ďuričková, Mária Jančová, Klára Jarunková, Rudolf Jašík, Fraňo Král', Helena Križanová-Brindzová, Rudo Moric, Ludo Ondrejov, Dominik Štubňa-Zámostský).
- Egy-két ifjúsági regény részlete a világirodalomból.
- Líra: Ján Botto: Smrt' Jánošíkova (részletek), Milan Ferko egy műve, Samo Chalupka: Mor ho! (részlet) és még egy mű, Janko Jesenský két műve, Janko Král': Krajinská pieseň és még 3 műve, Pavol Országh-Hviezdoslav három műve, Ivan Krasko két műve, Ján Kostra két műve, Ján Smrek két műve, Ludo Ondrejov egy műve, Laco Novomeský két műve, Andraj Plávka egy műve, Ludmila Podjavorinská egy műve, Mária Rázusová-Martáková két műve, Milan Rúfus két műve, Ludovít Štúr: két műve, Miroslav Válek egy műve.
- Magyarországi szlovák költők 1-2 műve (Zoltán Bárkányi-Valkán, Juraj Dolnozemský, Imrich Fuhl, Alexander Kormoš, Gregor Papuček, Veronka Halušková).
- A dráma: Peter Karvaš: Polnočná omša (részletek).

7. Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

7.1. Irodalmi élmény/önálló olvasmányválasztás/ indoklása.

7.2. Erkölcsi választások, érzelmi tartalmak (*szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála*).

7.3. Művelődéstörténeti vonatkozások.

7.4. Stílusgyakorlat, dramatikus improvizáció.

7.5. Szórakoztató irodalom, filmes feldolgozások.

9-12. Évfolyam

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

1.1. Beszédhallás, hallás utáni értés.

- Beszédszándékok (*tájékoztatás, kapcsolattartás, beszélgetés, meggyőzés*) beszélt nyelvi szövegek jellemzői; szóbeli összefoglalás, véleményalkotás.
- Hallott szöveg fő gondolatmenetének követése, összefoglalása

1.2. Összefüggő hallott szöveg (kiselőadás, prezentáció) követése, kulcsszavak azonosítása.

- Érvek logikus elrendezése a szövegben.
- Képek, ábrák, diagramok leírása, értelmezése.

1.3. Érvelés, vita, állásfoglalás

- Érvelés követése, abba bekapcsolódás, szó kérése, beszélgetés befejezése.
- logikus összefüggések bemutatása, következtetések levonása, önálló döntéshozás.
- különböző szerepekkel azonosulás, egyedi probléma megoldási javaslat.
- vélemény kifejezése önállóan választott nyelvi eszközökkel.

2. Olvasás, írott szövegek megértése

2.1. Szövegértés.

- A szöveg tartalmát, fontos gondolatokat megfelelően értelmezni
- Fontos információkat, adatokat visszakeresni, a szöveg átfutása, vagy a részletes olvasás révén,
- Szövegek összefoglalásakor adatok, információk felhasználása.

2.2. Szövegértési stratégiák különböző nyomtatott és elektronikus, folyamatos és nem folyamatos szövegeken, valamint egyéb vizuális közlésekben.

2.3. Szövegelemzési eljárások.

- Állásfoglalás. A szövegekben megjelenő problémák, döntések, konfliktusok és az azt kiváltó motívumok okainak értelmezése, értékelése.
- Szöveggel kapcsolatban saját vélemény megfogalmazása.

2.4. Közvetítés: szlovák nyelvű szövegek fontos információinak magyar, ill. szlovák nyelven történő összefoglalása.

2.5. Ábrák, képek, illusztrációk felhasználása a szöveg mondanivalója alapján.

3. Írás, szövegalkotás

3.1. Folyékony, olvasható, a mondanivalónak megfelelően jól tagolt, rendezett, áttekinthető íráskép.

3.2. Szövegalkotás.

- Szövegtípusok (*elbeszélés, leírás, jellemzés, rövid érvelés, esszé, értekezés, szónoki beszéd, vita, önéletrajz, motivációs levél, kérvény*) kommunikációs és műfaji jellemzői.
- Kreatív írás, stílusgyakorlat.

3.3. Nyelvtani, nyelvhelyességi, szövegtani, retorikai ismeretek.

3.4. Helyesírás: a szófaji, a mondattani, az alapszintű nyelvtörténeti ismeretek alkalmazása.

4. A tanulási képesség fejlesztése

4.1. Kulturált könyvtárhasználat, tudatos és biztonságos internethasználat.

4.2. Tanulást támogató eljárások.

- Adatkeresés, anyaggyűjtés nyomtatott és elektronikus források segítségével; egynyelvű szótárak, értelmező szótárak; szelekció és elrendezés.
- Vázlatkészítés különféle eljárásokkal.
- Idézés, a forrásjelölés módszerei.
- Önálló jegyzetelési technikák.
- Jegyzet, vázlat alapján önálló szóbeli és írásbeli szövegalkotás.

4.3. Szépirodalmi művek, részletek szöveghű felidézése.

- Részletek: kanonikussá vált versszakok, sorok lírai művekből (kb. 20 sor), 15 sor epikai művekből, három drámarészlet.

4.4. Problémamegoldó gondolkodás és szövegfeldolgozás, rendszerezés, következtetések levonása.

5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről (nemzetiségi nyelvről)

5.1. Kommunikációs helyzet, beszédpartner, téma, szituáció, beszédszándék.

- A személyközi kommunikáció.
- Vizuális (nem nyelvi) kommunikáció).

5.2. Az írott és a beszélt nyelv normái.

- A szlovák helyesírás alapelvei.
- Nyelvváltozatok (pl. *nyelvjáráások*).
- Nemzetiségi nyelvhasználat.

5.3. A nyelvi egységek közötti rendszerszerű (hangtani, alaktani, szófajtani, mondattani és jelentéstani) összefüggések. Szókincs, frazeológia. A szlovák nyelv és az idegen nyelvek jellemzői.

5.4. A nyelvi változás: a szlovák nyelv rokonsága, története; a főbb nyelvtörténeti korszakok és a legfontosabb nyelvm emlékek.

5.5. Retorikai alapismeretek: az előbeszéd fajtái, a nyilvános beszéd.

5.6. Stílus és jelentés.

- Stíluselemek, stílus eszközök a köznyelvi és a művészi szövegekben.

6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

6.1. Irodalmi műfajok állandó és változó sajátosságai.

- Anekdota, ballada, elbeszélés, elbeszélő költemény, eposz, legenda, levél, mítosz, napló, novella, paródia, regény, dal, elégia, ekloga, epigramma, óda, himnusz, zsoltár; drámai költemény, komédia, tragédia; értekező próza, esszé.

6.2. Kompozíció.

- Történetmondás, cselekmény, helyszín, szereplő, leírás, párbeszéd, jellemzés, jellem, hőtípus.
- Lírai én, verstípusok.
- Konfliktus, monológ, dialógus, prolóógus, epilógus, késleltetés, jelenet.

6.3. A művészi kifejezőmódok, stílus eszközök funkciói.

- Alakzatok.
- Szóképek.

6.4. Hangnemek, esztétikai minőségek.

- Szép, rút, fenséges, humor, groteszk, irónia, abszurd, tragikum, komikum, idill; katarzis.

6.5. Verselés, zeneiség.

- Ritmus: ütemhangsúlyos és időmértékes verselés, hangsúlyváltó verselés, szabad vers.

6.6. Művelődés- és irodalomtörténeti korszakok, korstílusok, stílusirányzatok (ósláv hagyományok, középkor, reneszánsz, barokk, felvilágosodás, klasszicizmus, romantika, realizmus, modernség, posztmodern).

- A szlovák irodalom néhány sajátos korszaka és törekvése: A felvilágosodás kori Bernolák mozgalom, a Štúr iskola a romantika korában, katolikus modern irodalom, lirizált próza, magyarországi szlovák irodalom.

6.7. Téma, motívum: Pl. társadalmi trendek és divatirányzatok, szenvedélybetegségek, extrém sportok, a hagyomány, mit identitásteremtő elem, iskola és nevelés-oktatás, Szlovákia, környezetvédelem, többségi nemzet - nemzetiségek, nyelv változatok, felelősség, az európai élettér egységesedése, életem át tartó tanulás, felsőoktatás, külföldön tanulás, média hatása a társadalomra, nemzetiségi érdekképviselés

6.8. Szerzők és művek.

- Epika: Moravsko-panónske legendy (részletek), Ján Hollý: Svatopluk (részletek), Andrej Sládkovič: Detvan, Janko Kráľ három balladája, Ján Botto három balladája, Pavol Országh Hviezdoslav: Hájnikova žena, Martin Kukučín egy regénye és két elbeszélése, Jozef Gregor-Tajovský egy regénye és két elbeszélése, Božena Slančíková Timrava két novellája, Ján Hrušovský egy novellája, Janko Jesenský egy regénye és két elbeszélése, Jozef Ciger-Hronský egy regénye, Milo Urban egy regénye, Margita Figuli egy novellája, František Švantner egy elbeszélése.
- 1945 utáni regényirodalom egy alkotása (Pl. Dominik Tatárka, Peter Jaroš, Ladislav Ballek.)
- Három értekező próza/levél/tudományos munka részletei (Pl. Matej Bel, Ján Kollár, Ľudovít Štúr, Pavol Országh-Hviezdoslav).
- Líra: Proglas, Jozef Ignác Bajza 5 epigrammája, Ján Kollár: Slávy dcéra, Ján Hollý egy elégiája, Janko Kráľ három műve, Andrej Sládkovič: Marína, Ján Botto: Smrť Jánošíkova, Samo Chalupka egy műve, Pavol Országh Hviezdoslav: Letorosty I., II., III. (részletek), Krvavé sonety és még két műve, Ivan Krasko három műve, Ján Smrek két műve, Emil Boleslav Lukáč három műve, Rudolf Dilong három műve.
- Öt lírai mű a magyarországi szlovák irodalomból (Pavel Samuel, Juraj Dolnozemský, Gregor Papuček, Alexander Kormos, Imrich Fuhl).
- Három mű az 1945 utáni szlovák lírából (Pl. Milan Lajčiak, Milan Rúfus, Miroslav Válek, Ľubomír Feldek, Daniel Hevier).
- Dráma: Jozef Gregor Tajovský egy műve.
- Egy 20. századi dráma (Pl. Ivan Stodola, Július Barč Ivan, Peter Karvaš).

7. Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

7.1. Az irodalom és a kulturális hagyomány szerepe a nemzeti identitás és a helyi kötődés kialakításában.

7.2. Néhány alapvető emberi léthelyzet, motívum, metafora, toposz, archetípus állandó és változó jelentésköre (*élet és halál, beavatás, út, vándorlás, család, férfi-nő, szerelem, gyermek, törvény, bűn és bűnhődés, mikro- és makrokozmosz, ars poetica*).

7.3. Epikai, lírai, drámai alkotások különböző elemzési, értelmezési eljárásai; jelentés, olvasat, értékelés (élmény, érzelmek, erkölcsi dilemmák, világkép).

7.4. Az irodalmiság változó fogalma.

1.2. Szlovák nyelv és irodalom

(a nyelvoktató, a bővített nyelvoktató és a kiegészítő nemzetiségi nevelés-oktatás számára)

Fejlesztési feladatok

1. Beszédértés

Hallott szöveg értése. Megérti a leggyakoribb fordulatokat és szókinccset. Megérti a rövid, világos és egyszerű üzenetek, bejelentések, egyéb gyakori szövegek lényegét. Megérti a legfontosabb információkat olyan rádió- és

tévéműsorokban, amelyek aktuális eseményekről, illetve a mindennapi élethez, családhoz, környezetéhez, nemzetiségéhez, az érdeklődési köréhez vagy tanulmányaihoz kapcsolódó témákról szólnak

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Rövid szövegek lényegének felismerése. A nem verbális kommunikáció megfigyelése és alkalmazása.	A kommunikáció különböző formáinak megismerése, alkalmazása.	Szlovák nyelvű szóbeli közlések megértése, az ezekre történő reagálás.	Az élőbeszéd tempójában elhangzott közlés egyszeri hallás utáni megértése különféle beszédhelyzetekben, az ezekre történő helyes reagálás.
Szóbeli közlések, egyszerű utasítások, kérések, kérdések, kifejezések és felszólítások megértése, ezekre történő reagálás.	Az egyszerű szóbeli közlések, utasítások, kérések, kifejezések és felszólítások megértése, ezekre történő reagálás.	Hallás után a közlés lényegének megértése, az erre történő helyes reagálás. Szóbeli üzenetek megértése.	A hétköznapi kommunikációs helyzetekben a lényeg megértése, szókinccsének ismerete és alkalmazása.
Egyszerű kérdések megértése és szóbeli válaszadás a következő témakörökben: család, lakóhely, napirend, iskola, öltözködés, vásárlás.	A tanult szavak, kifejezések jelentésének felismerése, szókapcsolatokban és mondatokban egyaránt.	Az ismeretlen szöveg lényegének megértése. A kulcsszavak, és az előzetes lényegi információk alapján.	A látottak, hallottak tartalmi megértése, visszaadása a szituációnak megfelelő szókinccs használatával.
A szlovák nemzetiség életéhez kapcsolódó dalok, játékok, mesék megismerése és megértése.	A szlovák nemzetiség életéhez kapcsolódó dalok, játékok, mesék felismerése megértése a rádió és tv műsorokban.	A tanult témakörökhöz kapcsolódó információk felismerése és lényegének megértése rádió és tv műsorokban.	A tanult témakörökhöz kapcsolódó információk felismerése és megértése rádió és tv műsorokban.
Szlovákia és hazánk nevezetességei. A témakörökhöz kapcsolódó olvasmányok beszédkörnyezetének és tartalmának megértése.	A tanult témakörökhöz kapcsolódó olvasmányok megértése. Rövidebb szövegekkel kapcsolatos kérdések megválaszolása (magyar és szlovák nyelven). Gépi hang által elmondott szöveg megértése, a tartalom ellenőrzése.	Hallás után a közlés lényegének megértése a következő témakörökben: család, nevelés-oktatás, pályaválasztás, hivatás, szabadidő, kultúra, sport, utazások, hírközlés, posta, konyha, egészségvédelem, ország ismeret, a szlovák nemzetiség élete.	Az ismeretterjesztő és játékfilmek, valamint a szlovák irodalmi és nyelvjárási szövegek tartalmának megértése.

2. Beszédkészség

Részvétel egyszerű, mindennapi kommunikációban, egyszerű kérdések megválaszolása a már említett témákban. Saját élmény, gondolat, vélemény, érzés egyszerű és világos kifejezése, megfogalmazása a beszédhelyzetnek megfelelően egyszerű és összetett mondatokban. Nem vét alapvető nyelvhelyességi hibákat.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Helyes kiejtés, pontos hangképzés, helyes artikuláció a magyartól eltérő sajátos szlovák hangok helyes képzése (pl. h-ch) a kommunikáció során.	Bekapcsolódás az egyszerű párbeszédbe. A mondatok helyes intonációja.	Hallott szöveg megértése - hanganyag, film, tartalmának rövid visszaadása. Bátor részvétel a mindennapi kommunikációban	Nyelvileg igényes szókinccs használata a mindennapi kommunikáció során.

Törekvés a helyes, kifejező beszédre	Törekvés a helyes kiejtésre, érthető és kifejező beszédre	Törekvés a helyes érthető, kifejező beszédre. Vélemények, érzések, gondolatok egyszerű helyes megfogalmazására.	Törekvés a helyes, kifejező beszédre., a szabatos, meggyőző, érthető kommunikációra.
Mondatok, kérdések alkotása az egyszerű beszédhelyzetben (pl. köszönés, búcsúzkodás, bemutatkozás információadás és kérés).	Aktív részvétel beszélgetésben kérdések segítségével, események, élmények elmondása egyszerű mondatokban.	Önálló beszélgetés, véleményalkotás, emberek jellemzése, hely, tárgyak leírása a tanult szókincs felhasználásával. Saját érzések, gondolatok egyszerű és világos kifejezése. Okokra való rákérdezés.	Gondolatok, vélemény, élmény, önálló tömör megfogalmazása. Egyetértés, ill. egyet nem értés kifejezése mindennapos szituációkban.
Helyes kapcsolatteremtés társakkal és felnőttekkel (Kevés segítséggel.)	Segítségkérés, helyes kapcsolatteremtés társakkal és felnőttekkel, probléma esetén (egyszerű, érthető helyes kiejtéssel)	Segítségkérés, segítségadás, helyes kapcsolatteremtés társakkal és felnőttekkel, probléma esetén .	Segítségkérés, segítségadás, helyes kapcsolatteremtés társakkal és felnőttekkel, probléma esetén . Szükség esetén társalgás kezdeményezése.
Képek, illusztrációk segítségével rövid történetek, mesék előadása, dramatizálása, helyes ejtéssel.	Olvasott szöveg lényegének összefoglalása 2-3 mondatban. Egyszerű kérdések és válaszok alkotása helyes szórenddel különböző szituációkban. A szlovák hangok helyes kiejtése, a magyar kiejtéstől eltérő hangok helyes artikulációja.	Saját élményekkel összefüggő kérdések megfogalmazása. Tipikus beszédfordulatok, udvariassági kifejezések használata.	Látottak, hallottak felidézése a társalgási helyzetnek megfelelő szókincs használatával. Mindennapos, szokványos helyzetekben ön maga megértetése .
Versek, dalok, rövid szövegek, mesék, mondókák, nyelvi játékok memorizálása és előadása társaknak.	Énekek, versek, egyéb szövegek memorizálása és kifejező előadása.	Szépirodalmi mű művészi élményt nyújtó előadására való törekvés, helyes kiejtéssel.	Hétköznapi szövegek és irodalmi művek értelmező tolmácsolása, memorizálása, törekvés az élményt nyújtó előadásra.

3. Olvasásértés

Olvasott szöveg értése. A mindennapi kifejezések, alapvető fordulatok megértése, amelyek a tanuló mindennapi életére, a családjára, környezetére, nemzetiségére vonatkoznak. Az olvasott szöveg tartalmának tömör reprodukálása, az információk visszakeresése, a szöveg lényegének kiemelése. A közvetített érzelmek, vélemények megértése. A tanuló aktív és passzív szókincsének gazdagítása.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
A szövegek értő, pontos, folyamatos és kifejező olvasása hangosan, helyes ritmusban, tempóval, jó kiejtéssel és hangsúlyozással.	Az olvasott szövegben ismert szavak, szókapcsolatok, kulcsszavak keresése, ismert szavak ragozott alakjainak felismerése. Törekvés a helyes szlovák kiejtésre.	Ismert és ismeretlen szöveg pontos, folyamatos értő olvasása.	Hosszabb, bonyolultabb irodalmi szöveg megértése, értelmező olvasása.

Új szövegek környezetben az elsajátított szavak felismerése, megértése, visszajelzése (cselekvéssel, szóval, írásban).	Az értő néma olvasás elsajátítása és használata A tipikus szlovák szófordulatok kiemelése.	Lényeg megértése néma olvasás esetén.	A lényeget értő néma olvasás készségének és a hallott részlet beazonosítási képességének (író, cím) fejlesztése.
A rövid szöveg lényegének megértése, helyes kérdésfeltevés és helyes válasz adása.	Különböző témakörök szövegeinek feldolgozása, (különös tekintettel a szlovák nemzetiség életmódját bemutató történetek értelmezésére).	Szövegfeldolgozás szótárhasználattal. Hosszabb szövegek esetén a lényeg kiemelése.	A nyelviileg bonyolultabb szöveg komplex megértése: tartalom összefoglalása, a főbb gondolatok kiemelése, véleményformálás.
Az értő néma olvasás fokozatos elsajátítása.	A folyékony, helyes, kifejező olvasás fokozatos elsajátítása és megfelelő használata szövegfeldolgozáskor.	A néma, értő olvasás helyes használata nyomtatott és elektronikus szövegek használatakor. A szlovák nyelvű sajtó ismerete.	A néma, értő olvasás helyes alkalmazása ismeretterjesztő, szépirodalmi, tankönyvi és média szövegtípusok használatakor.
Rövid irodalmi szövegek (mesék, gyermekversek, történetek) olvasása, és néhány megtanulása.	Rövid irodalmi szövegek (mesék, gyermekversek, történetek) önálló olvasása és néhány megtanulása.	A különböző műfajú szövegek fordítása szlovák nyelvről magyar nyelvre és magyar nyelvről szlovák nyelvre (levél, hír, időjárás, hirdetés).	Rövid szépirodalmi művek önálló olvasása.
Könyvtár-szolgáltatások és elektronikai források igénybevétele.	Elektronikus források nyújtotta lehetőségek megismerése.	Szókincs gyarapítás az elektronikus források használata során.	A tanulást segítő valamennyi forrás ismerete és lehetőség szerinti önálló használata a szókincs bővítés érdekében.

4. Írás

Íráskészség. Egyszerű nyomtatvány kitöltése, üdvözlét, üzenet, magán-és hivatalos levél, önéletrajz megírása. Egyszerű, rövid, összefüggő szöveg megírása ismert, hétköznapi témákban. Szöveg alkotása különböző közlésfajták alkalmazásával: élmények, események, jellemzés, párbeszéd. Személyes vélemény és álláspont kifejtése a jelenkor problémáival kapcsolatban. Nem vét alapvető nyelvhelyességi hibákat.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Az alapszókincs ismert szavainak, kifejezéseinek helyes írása másolás során.	Hétköznapi témájú, egyszerű, rövid, összefüggő szöveg megírása helyesen	Saját gondolatok egyszerű mondatokban való megfogalmazása.	Szövegszerkesztési módszerek továbbfejlesztése, jól szerkesztett, esztétikus íráskép (hivatalos levél, e-mail, önéletrajz, külső és belső jellemzés, kérvény írása).
Olvasható, rendezett íráskép megfelelő írástempó.	Olvasható, rendezett íráskép, megfelelő írástempó, esztétikus fűzetvezetés.	Olvasható, rendezett íráskép, megfelelő írástempó, esztétikus fűzetvezetés	Olvasható, rendezett íráskép, megfelelő írástempó, esztétikus fűzetvezetés.

Mondatok, rövid összefüggő írott és nyomtatott szövegek másolása, hallás utáni leírása, kevés hibával.	Másolás hibák nélkül, szavak, rövid mondatok hallás utáni leírása kevés hibával.	A szlovák nyelvi és nyelvhelyességi törvényszerűségek hibátlan alkalmazása az írásbeli szövegekben.	Élménybeszámoló készítése egy-egy magyarországi szlovák irodalmi alkotás tartalmáról, mondanivalójáról, értékeiről. Önálló jegyzetelési technika kialakítása. Hibátlan helyesírás az alapvető szavakban.
Egyszerű írásbeli feladatok (pl. szavak alkotása megadott betűkkel, mondatalkotás adott szavakkal, egyszerű mondatokkal szövegszerkesztés) megoldása.	A szlovák helyesírás szabályainak alkalmazása (az írásban szótaglágypítés helyes jelölése, a szavak helyes elválasztása, az i és y helyes használata az ismert szavakban, a ritmikai szabály írásban történő alkalmazása, a tulajdonnevek helyesírása, a szlovák hangzók írásban történő helyes jelölése).	Szótárhasználat segítségével egyszerű mondatok fordítása szlovák nyelvre a mondatszerkezet és nyelvi fordulatok különbözőségének figyelembevételével.	A nyelvtani nyelvhelyességi, stilisztikai és helyesírási ismeretek fejlesztése, nyelvtani szabályok tudatos alkalmazása az írásbeli szövegalkotásban. Szótár segítségével fordítás szlovákról magyarra és magyarról szlovákra (lehetőség szerint hibátlanul)
Egyszerű mondatok helyesen történő írása.	Törekvés a nyelvtanilag helyes mondatok alkotására, írásban.	Ismert témákban egyszerű, összefüggő szövegek, nyelvtanilag helyes írása.	Ismert témákban egyszerű, összefüggő szövegek, nyelvtanilag helyes, önálló írása.
Minta alapján rövid szövegek írása (pl. üdvözlőlapp, képeslap, e-mail).	Rövid szövegek összeállítása (pl. egyszerű nyomtatvány kitöltése, levél, e-mail írása, párbeszéd, képleírás).	Különböző adatokat tartalmazó kérdőívek kitöltése. Egyszerű szövegek írása (pl. levél, képeslap, e-mail).	Rövid magánlevél, távirat, életrajz önálló megfogalmazása. E-mail írása. Személyes vélemény álláspont hibátlan írásbeli megjelenítése.
Szövegtagolás kialakítása. Tiszta, rendezett füzet vezetés. Olvasható íráskép kialakítása.	Szövegtagolás, rendezett, tiszta, olvasható íráskép megléte. Gondos füzetvezetés.	Olvasható, tetszetős íráskép. Igényes füzetvezetés.	Hibátlan, olvasható, tetszetős írás. Megfelelő füzetvezetés.

Közműveltségi tartalmak

1-4. Évfolyam

1. Beszédértés

- 1.1. A hallott szöveg, utasítás, kérdés, szó, szófordulat hallás utáni megértése.
- 1.2. Nem verbális kommunikáció megfigyelése és alkalmazása.

2. Beszédkészség

- 2.1. Képes a nemzetiségi nyelven megszólalni, egyszerű beszélgetésbe bekapcsolódni.
- 2.2. Valós helyzetekben képes kapcsolatot teremteni társaival, felnőttekkel.
- 2.3. Megértési problémák esetén segítséget tud kérni.
- 2.4. Önbizalma, beszédbátorsága fokozatosan növekszik.
- 2.5. Hangképzése, kiejtése, artikulációja helyes és pontos.
- 2.6. Memoriterek: verseket, dalokat, kiolvasókat és mondókákat, játékokat szövegűen

megjelenít.

Memoriter: dalok 25 gyermek- és népdal ismerete, 5 gyermekjáték

A szlovák gyermekirodalom képviselőinek művei: Mária Rázusová-Martáková, Elena Čepčeková, Ludmila Podjavorinská, Milan Rúfus, Daniel Hevier, Krista Bendová, Mária Ďuričková, által írt (egy-egy) versek.

A magyarországi szlovák szerzők témákhoz kapcsolódó versei: G. Papuček, A. Kormoš

3. Olvasásértés

- 3.1. A szavak, szövegek pontos és kifejező olvasása, lényegének megértése.
- 3.2. A megértést cselekvéssel vagy szóban jelezze.
- 3.3. Tegyen szert a néma, vagy hangos, ismert nyelvi elemekből álló, értő olvasásra.
- 3.4. Legyen képes az egyszerű információk kiemelésére a szöveggörnyezetből.
- 3.5. Az értő olvasás elsajátítása során aktív és passzív szókincese gyarapodjon.
- 3.6. Érdeklődjön népcsoportja kultúrája iránt.

4. Írás

- 4.1. Az írás jelrendszerének ismerete.
- 4.2. Egyszerű írásbeli feladatok megoldása, szöveg másolása, tollbamondás utáni leírása, helyesen.
- 4.3. Rövid, összefüggő szöveg írása: e-mail, üdvözlő és képeslap, meghívó.
- 4.4. Olvasható, rendezett íráskép, megfelelő írástempó.

5-8. Évfolyam

1. Beszédértés.
  - 1.1. A hallott szöveg, szóbeli közlés, alapvető információk hallás utáni megértése.
  - 1.2. Gyakori fordulatok és szókincs ismerete mindennapi helyzetekben, új szöveggörnyezetben

2. Beszédkészség

- 2.1. Képes a nemzetiségi nyelven megszólalni, egyszerű beszélgetésbe bekapcsolódni hétköznapi témában.
- 2.2. Valós helyzetekben képes közvetlen információt cserélni társaival, felnőttekkel.
- 2.3. Véleményét, érzéseit, gondolatait érthetően kifejezi.
- 2.4. Társasági beszélgetésben megérteti magát.
- 2.5. Hangképzése, kiejtése, artikulációja helyes és pontos.
- 2.6. Memoriterekert értelmezően, szöveghűen tolmácsol, megjelenít.

Memoriter: dalok 35 gyermek- és népdal ismerete, 5 gyermekjáték

A szlovák gyermekirodalom képviselőinek művei: Mária Rázusová-Martáková, Daniel Hevier, Ludo Ondrejov, Dušan Dušek, Elena Čepčeková, Ludmila Podjavorinská, Milan Rúfus, Krista Bendová, Mária Ďuričková, Mária Topoľská

A magyarországi szlovák szerzők témákhoz kapcsolódó versei: G. Papuček, A. Kormoš, I.Fuhl

3. Olvasásértés

- 3.1. Szövegek pontos, kifejező és értelmező olvasása, lényegének megértése.
- 3.2. Lényeges információk kiemelése a szöveggörnyezetből.
- 3.3. Néma, vagy hangos, értő olvasás helyes használata.
- 3.4. Információk kiemelése a szöveggörnyezetből.

4. Írás

- 4.1. Az írás jelrendszerének alapos ismerete.
- 4.2. Nyelvhelyességi, helyesírási normák
- 4.3. Tömör, összefüggő szöveg írása: e-mail, sms, üdvözlő és képeslap, meghívó.
- 4.4. Olvasható, rendezett, mondanivalót jól tükröző íráskép, megfelelő írástempó.
- 4.5. Folyékony írástechnika.

9 -12 Évfolyam

1. Beszédértés

- 1.1. A hallott szöveg, szóbeli közlés, elhangzott információ hallás utáni megértése.
- 1.2. Gyakori fordulatok és szókincs ismerete mindennapi helyzetekben, új szövegkörnyezetben

1.3. Követi a nemzetiségi vagy anyanemzetből származó beszélő gondolatmenetét.

2. Beszédkészség.

- 2.1. Beszéde érthető, jól artikulált, összefüggő.
- 2.2. Természetesen tud beszélgetést folytatni társaival, felnőttekkel.
- 2.3. Beszélgetés során véleményét, érzéseit, gondolatait érthetően kifejti, indokolja.
- 2.5. Hangképzése, kiejtése, artikulációja helyes és pontos.
- 2.6. Memoritereket értelmezően, szövegűen tolmácsol, megjelenít.
- 2.7. Szókincsje jó.

Memoriter: dalok 30 gyermek- és népdal ismerete,

A szlovák irodalom képviselőinek művei:

Cirill és Metod tevékenységének megismerése legendák alapján.

Ján Chalupka: Kocúrko

Részletek Ludovít Štúr írásaiból

Válogatás Samo Chalupka, Andrej Sládkovič, Janko Kráľ, Ján Botto, Pavol Országh Hievdoslav Műveiből.

Martin Kukučín: Rysavá jalovica vagy Neprebudený

Jozef Gregor-Tajovský: Horký chlieb, Mamka Pôstková.

Szemelvények J.C.Hronský, Dobroslav Chrobák, František Švantner, Rudolf Jašík,

Vladimír Mínač, Vincent Šíkula, Rudolf Sloboda, Peter Jaroš műveiből.

Szemelvények a mai magyarországi szlovák irodalomból:

J. Dolnozemský, A. Kormoš, G. Papuček, I. Fuhl, M. Hrivnák, P. Kondač műveiből.

3. Olvasásértés

- 3.1. Hosszabb, összetettebb szövegek komplex megértése.
- 3.2 Szövegelemzési eljárások ismerete.
- 3.3. A szövegtartalom tömör reprodukálása.
- 3.4. Hangos és néma olvasás stratégiájának ismerete.

- 3.5. Szövegek stíluselemei és retorikája.

4. Írás

- 4.1. Az írás jelrendszerének maradéktalan ismerete.
- 4.2. Nyelvhelyességi, helyesírási normák, nyelvtani ismeretek.
- 4.3. Összefüggő szöveg érthető, világos megfogalmazása
- 4.4. Olvasható, rendezett, mondanivalót jól tükröző íráskép, megfelelő írástempó.
- 4.5. Folyékony írástechnika.

2. Szlovák népismeret

(Valamennyi nevelési-oktatási forma)

Fejlesztési feladatok

A fejlesztési feladatok szerkezete

1. Ismeretszerzés, tanulás
2. Kritikai gondolkodás
3. Kommunikáció
4. Tájékozódás térben -és időben
5. A reflexiót irányító kérdések
6. Közműveltségi elemek

1. Ismeretszerzés, tanulás

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Ismeretszerzés családi és rokoni kapcsolatokról. A család és rokonsági fokozatok szlovák nyelvű megnevezései	Ismeretek gyűjtése a szlovákság által lakott településről és annak életéről személyes élmények alapján.	A magyarországi szlovák nemzetiség történelme és kultúrája, annak összefüggései.	A magyarországi szlovák nemzetiség történelmének, néprajzának és kultúrájának feldolgozása. A magyarországi szlovákság beilleszkedése, szerepének áttekintése a jelenkorig. Mindezek bemutatása emberi sorsokon.
Emberi magatartásformák, életmódok megfigyelése (régii családi fotók, elbeszélések, családi dokumentumok) bemutatása.	A magyarországi szlovákság történelméről, földrajzáról és kultúrájáról gyűjtött anyagok és információk rendszerezése.	Ismeretszerzés személyes beszélgetésekből, filmek és egyéb források (tömegkommunikációs eszközök) anyagának felhasználásával.	A legfontosabb történelmi, művelődéstörténeti kézikönyvek, atlaszok, lexikonok ismerete és használata.
A jeles napokhoz illetve valláshoz fűződő élő és felújított hagyományok lakóhelyen. Aktív, ma is élő hagyományok és szokások személyes élmények alapján	Életmód, szokások, konyhaművészet megismerése. Jeles napok kapcsolódó családi és egyházi hagyományok interpretálása.	Ünnepi hagyományok, szokások hasonlósága, különbözősége. Jellegzetes étkezési szokások a szlovák családokban, ezek prezentálása.	A jeles napokhoz illetve egyházhoz kötődő szokások, hagyományok lényege, jellege, feldolgozása. A szokások, hagyományok változatai, mai megjelenési formái. Ismeretszerzés különböző írásos forrásokból, hallott és olvasott szövegből, filmekből, grafikonokból
A szlovákság lakta települések építkezésének múltbéli és új jegyeinek összehasonlítása, változásai.	A családi házak helyiségeinek, berendezéseinek szerepe. Népművészeti tárgyak fontossága a régmúltban (hímzett, szőtt, fonott, faragott tárgyak) Tájházak megtekintése.	A lakóhely természeti szépségei, kulturális és történelmi értékeinek új feladathelyzetekben való megjelenítése.	A magyarországi szlovák települések történelmi múltjának, jelentősebb épületeinek feldolgozása különböző dokumentumok segítségével.
Hagyományos foglalkozások megismerése	A régen ismert foglalkozások termékeinek fellelése. A	Információk gyűjtése személyes tapasztalatok alapján, könyvtárban,	Jellemző foglalkozások és munkaerőpiac

lakóhelyeden	gyűjtött anyagok és információk rendszerezése és prezentálása (projektek bemutatása) Segédkönyvek, atlaszok, folyóiratok használata.	múzeumokban, tájházakban. A helyi szlovák gyűjtemények bővítése.	
A helyi népviselet ruhadarabjainak megnevezései	A helyi népviselet ruhadarabjainak (hétköznapi, ünnepi) megismerése.	Az ünnepi és hétköznapi viselet ismerete helyi és környékbeli szinten. Jellemző motívumok, ruhadarabok megnevezése fényképek segítségével. Ruhadarabok gyűjtése, kiállítás szervezése.	A magyarországi szlovákok népzenejének és néptáncainak feldolgozása kutatómunka során. A hagyományos és modern ötvözése a szlovák népzeneben és néptáncban.
A néptánc, mint közösségi tevékenység. A népi hangszerek és a népzene szerepe a szlovákság életében. Ismerkedés játékokkal, népdalokkal, gyermektáncokkal. A településen gyűjtött közmondások, szólások, gyermekjátékok ismerete, bemutatása.	Népi hangszerek bemutatása, megismerése és kipróbálása. Néhány jellemző néptánc lépés megtanulása.	A szlovák népdal-és néptáncok jellemző jegyeinek megismerése. Népdalok és néptáncok megtanulása és gyűjtése helyi szinten (rendelkezésre álló népdal, népmese, népballada gyűjtemények, cd-k felhasználása).	A magyarországi szlovák népzene és néptánc média megjelenési formáinak ismerete. Véleményalkotás és kommentálás. Helyi és környékbeli hagyományok lejegyzése személyes találkozások segítségével.
A korosztálynak megfelelő média: színdarab megtekintése, szokások (Veľká noc, Vianoce) dramatizált előadása. A hazai szlovák tv adás gyerekeknek szóló programjai és a Ľudové noviny gyermek rovatának rendszeres figyelemmel kísérése	Rövid gyermekjátékok, népdalok, szólások felelevenítése, prezentálása játékos formában. A korosztálynak megfelelő szlovák tv- illetve rádióműsorok rendszeres figyelemmel kísérése.	A magyarországi szlovák média megjelenési formáinak ismerete: elektromos és nyomtatott sajtó.	Kutatómunka témakörönként. Egyéni és csoportos projektek kivitelezése.
A szlovákok nemzeti szimbólumai, jelképeinek megismerése.	A szlovák nemzeti szimbólumok megjelenítése rendezvényeken, ezek elsajátítása.	Az anyaország és a magyarországi szlovákok fogalmának definiálása. A szlovák nemzetiség különböző érdekképviseletei	A szlovák nemzetiség önszerveződési formái helyi, regionális és országos szinten. A nemzetiségi jogok gyakorlásának lehetőségei.

2. Kritikai gondolkodás

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
A nemzetek és népcsoportok korábbi és jelenlegi együttélése, a közöttük lévő különbségek felismerése.	A mai és régmúlt hagyományok összehasonlítása az adott nemzetiségre. A hovatartozás	Kérdések önálló megfogalmazása a magyarországi szlovákság történeti múltjáról. Összefüggések	Kérdések önálló megfogalmazása állásfoglalás, érvelés a szlovákság történelmi sorsfordulóról

	megfogalmazása.	felismerése az adott nemzetiség földrajzi elhelyezkedése között. Kérdések és válaszok több népcsoport együttélésével kapcsolatban. Az identitás tudatossá válásának fejlesztése	A magyarországi szlovákok és anyanemzet, valamint más országokban élő szlovákok kapcsolatteremtésének ismerete.
A vallási ünnepek kulturális élet hagyományainak dramatizált játékos reprodukálása. A népköltészet szépségének, fontosságának felismertetése.	Kérdések összeállítása a település hagyományaival kapcsolatban, egy-egy történelmi személy, ismert és hétköznapi ember életének elemzése. Hagyományok újjászületése	A hagyományokkal kapcsolatos önálló vélemények és kérdések megfogalmazása. A szlovákság kétnyelvű vallásgyakorlása, ünnepei, jelen sorsa.	Az ünnepek, népköltészeti alkotások eredete, forrásai. A történelmi hitelesség vizsgálata a nép-és műköltészetben. Információforrások kritikus kezelése.
Az emberi valóság és a vágyak megjelenése szokásokban, népköltészeti alkotásokban, kalandvágý és hősiesség, a főszereplő külső és belső tulajdonságai (Ludové rozprávky Slovákov v Maďarsku, Keď si ja zaspievam, Dedinské príbehy)	A népköltészeti alkotások személyei, szereplői valamint azok cselekedeteinek elemzése A cselekvés és következményei közötti kapcsolatok felismerése, gyakorlása. Kisebb jelenetek rövid elbeszélése, eljátszása.	A népköltészeti alkotások mondanivalójának felismerése, értékelése egyes jelenetek elbeszélése, eljátszása megadott szempontok alapján.	Összefüggések felismerése irodalmi, zenei, képzőművészeti alkotások segítségével A szépirodalmi szövegek, filmek egyéb művek önálló rendszerezése, vizsgálata történelmi hitelesség szempontjából.
A lakóhely nyelvjárása, kifejezéseinek megértése és alkalmazása adott témákban.	A nyelvjárasi kifejezések és irodalmi nyelv változatának összehasonlítása.	A magyarországi szlovák nyelvjárások területi megoszlása, főbb jellemzői	A szlovák nyelv megjelenési formái: dialektus, irodalmi nyelv, nyelvhasználat Összefüggések felismerése a nyelv és identitás között.
A mindennapok tükrében: szűkebb és tágabb környezetem	Szabályok megléte és betartása a mindennapokban. Jogaim és kötelességeim a mindennapokban.	Kapcsolódási pontok anyanemzet és a hazai szlovákság között. Partnerkapcsolatok, lehetőségek kihasználása az anyanemzet és a hazai szlovákság között (erdei iskola, sítábor).	Szlovák önkormányzatok, egyesületek, intézmények működésének elemzése. Részvétel, feladatvállalás az ifjúsági szervezetek munkájában. Pozitív jövőkép kialakítása a fiatalok körében.
Népek, népcsoportok környezetemben.	Különbözö népcsoportok megismerése, elfogadása, hasonlóságok, hasonlóságaink, különbözöiségeink.	A Nemzetiségi törvény ismertetése, fontossága.	A Nemzetiségi törvény értelmezése, önálló vélemény kialakítása az adott témában.

3. Kommunikáció

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
---------------	---------------	---------------	----------------

Beszélgetés a szlovák nemzetiség életmódjáról, kultúrájáról. Ünnepek, megemlékezések személyes tapasztalatok alapján.	Irányított beszélgetés a nemzetiség életmódjáról, lehetőségeiről Rövid vélemény érthető megfogalmazása.	Dokumentumok olvasása és értelmezése az adott nemzetiség életmódjáról, lehetőségeiről. Önálló vélemény érthető megfogalmazása.	Beszélgetés és vita az adott nemzetiségi problémáiról, hagyományok ápolásáról, történelmi, tárgyi és szellemi örökség megőrzését célzó témáról. Önálló vélemény megfogalmazása, más véleményének elfogadása.
Helyi, megyei nemzetiségi programokon való részvétel. Az események szlovák szimbólumainak felismerése, bemutatása	Versek, mondókák, történetek, népdalok előadása rendezvényeken	Rövid jelenetek dramatizált előadása az adott témában. Aktív részvétel az adott nemzetiség helyi, megyei, országos programjain	Aktív részvétel az adott nemzetiség hagyományait célzó, átörökítést szorgalmazó kulturális, tudományos egyesületeiben.
Az ünnepekhez kapcsolódó mondókák, szólások, rigmusok felidézése. Rajzok, írásos beszámolók készítése családi ünnepekről. Munkához, évszakokhoz, időjáráshoz kapcsolódó népszokások tapasztalás alapján. Hagyományok, szokások, gyermekjátékok egyszerű dramatizált játékos reprodukálása színpadon	Az ünnepekhez kapcsolódó rövid interjúk készítése és azok dokumentálása Események, történetek elbeszélése szóban és írásban személyes megfigyelések alapján	Az ünnepek bemutató történetek elbeszélése az írott sajtó és egyéb médiák által szerzett ismeretek alapján. Bepillantás néprajzkutatók, írók, költők életébe, munkásságába. Népszokások megléte különböző irodalmi és tudományos írásokban.	Az adott témában meglévő tudás elbeszélése emlékezetből, élő szóban. A különböző (magyar-szlovák) forrásokból, elemzésekből levont következtetések szóbeli kifejtése. Kutatómunkát inspiráló lehetőségek: összehasonlítás, személyes tapasztalás.
Egyszerű táncos mozgáselemek megtanulása Bábok és maszkok készítése, anyaggyűjtés adott témákban.	A fontosabb szokások, egyházi ünnephez köthető történetek rövid interpretálása, egyszerű táncok színpadon történő bemutatása.	Szóbeli beszámoló önálló tapasztalatokról, személyes gyűjtőmunka által szerzett ismeretek alapján. Projekt, rövid interjú készítése egy-egy népzenei vagy táncos rendezvényről.	Szóbeli kiselőadás szépirodalomból, népszerű tudományos irodalomból, történelmi forrásokból származó szövegek, valamint sajtótermékek, rádió - és tévéműsorok alapján.
Beszélgetés a település lakóházainak építéséről és azok berendezéseiről. Népi eszközök, játékok készítése hagyományos technikákkal.	Régi használati eszközök készítése hagyományos kézműves technikával, a munkafolyamatok szlovák nyelvű rögzítése.	A népi eszközök, játékok felismerése, egy-egy épület, lakóház rövid bemutatása adott nyelven és témában.	Önállóan gyűjtött képekből, forrásokból fotó-és egyéb médiában használatos sorozatok megalkotása, interpretálása. Kötetlen beszélgetés a megvalósításról.
A nyelvjárási szavak felismerése és reprodukciója.	Beszélgetés idősebb emberekkel, szógyűjtés a nyelvjárás és irodalmi	A nyelvjárási szókincs bővítése feladatok segítségével.	Nyelvjárási szöveg átírása irányított formában szlovák

	nyelv kifejezéseinek összehasonlításával.		irodalmi nyelvre.
A nemzetiségek jogai.	Kötelezettségek és jogok a szlovák nemzetiség életében.	A nemzetiségi jogok és kötelezettségek megismerése, alkalmazásának lehetőségei.	A nemzetiségi jogok és kötelezettségek alkalmazása, gyakorlása.

4. Tájékozódás térben - és időben

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Az idő tagolására szolgáló szlovák nyelvű kifejezések helyes használata: perc, óra, nap, hét, hónap, év.	Az idő kifejezéseinek bővítése: év, évtized, évszázad, emberöltő Kr.e., Kr. u. (esemény).	Tájékozódás térben és időben a történelmi és földrajzi atlasz segítségével (esemény, hely, idő).	A hazai szlovákság területi elhelyezkedése, betelepítési korszakai. A szlovákság helyzetének elemzése írott és elektronikus sajtó segítségével. Időbeli összehasonlítás: események, időpontok A hazai szlovákság a népszámlálási adatok tükrében: érvek, vélemények.
Időmeghatározó kifejezések elsajátítása és gyakorlása: hajdan, a régmúltban, régen, a közelmúltban. A magyarországi szlovák települések elhelyezkedése.	A magyarországi szlovák települések elhelyezkedése, neves személyiségek: írók, költők, festők, zeneszerzők szülőházainak megkeresése térképen.	A magyarországi szlovák által lakott települések ismerete, jelentősebb intézményeinek alapítása. Falumúzeumok, néprajzi múzeumok, tájházak, mint az értékmegőrzés színhelyei.	
Egyszerű térképek legfontosabb elemeinek felismerése: államhatárok, Szlovákia elhelyezkedése, települések, vizek, domborzati jelölések Helyszínek modellezése (pl.: vázlatrajz, terepasztal, makett)	Az idő ábrázolása téri-vizuális eszközökkel. Egyszerű térképek másolása (pl. nemzetiségi szlovákság megoszlását ábrázoló térképek), alaprajzok készítése. Szlovákia nagyobb városainak elhelyezkedése. Fontosabb események, jelenségek leolvasása történelmi térképekről.	Magyarország és Szlovákia elhelyezkedése, domborzata, városai. Események, jelenségek leolvasása történelmi térképekről Távolságok becslése és számítása történelmi térképeken. Kronológiai számítások, egyszerű alaprajzok készítése (pl. régi falusi házak, településrajzok)	Különböző időszakok történelmi térképeinek összehasonlítása, a változások hátterének feltárása. Információgyűjtés és rendszerezés a földrajzi közelség előnyeiről, hátrányiról Szlovákia és Magyarország tekintetében.

5. A reflexiót irányító kérdések

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
A tanulóknak alakuljon ki a felismerés, hogy a szlovák népcsoporthoz való tartozás többletet, kulturális színességet jelent. Foglalkoztassák olyan kérdések, hogy mennyire fontos a hasonlóságok és különbségek elfogadása társaival szemben.	A tanulók keressék a választ az alábbi kérdésekre: Ki vagyok én? Mit jelent számomra a szlovák nemzetiségi lét? Melyek az egyéni és családi (öröklött) tulajdonságaim? Kire hasonlítok - hasonlóságok, különbségek? Hogyan lehet a	A tanulók készítenek éreznék a következő kérdések megválaszolására: Mit jelent számomra a szlovák nemzetiségi lét? Ragaszkodom-e a gyökereimhez? Mit jelent számomra magyarországi szlováknak lenni? Miként élhetnek együtt különböző kultúrák,	A tanulók vállalják a nemzetiséghez való hovatartozásukat, kötődésüket a szlováksághoz. Mit jelent számomra a szlovák nemzetiségi lét? Ragaszkodom-e a gyökereimhez? Mit jelent számomra magyarországi szlováknak lenni? Tudjanak választ adni

	<p>hagyományokat továbbadni? Melyek a szlovák nemzetiség jellemzői?</p>	<p>népek? Milyen lehetőségei és akadályai vannak a kultúrák közötti kapcsolatoknak? Milyen szerephez jut a vallás a szórványban élő nemzetiségek életében? Hogyan lehet fenntartani a kapcsolatot az anyanemzettel?</p>	<p>olyan kérdésekre, mint: hányféle közösségi identitása lehet egy embernek? Melyek az érdekképviselő lehetőségei? Milyen lehetőségek vannak az önmegvalósításra a szlovákságon belül? Hogyan lehet a hagyományokat és a nyelvet átörökíteni?</p>
<p>Információk gyűjtése és feldolgozása (családfa).</p>	<p>Érdeklődjenek a hazai szlovákság múltja és gyökerei iránt.</p>	<p>Tudatosuljon bennük, hogy ők előnyt élveznek: nyelvtudásuk és nemzetiségük színesíti őket.</p>	<p>Vállalják a nemzetiséghez való hovatartozást, a szlovák nyelvben rejlő lehetőségeket.</p>
<p>Az együttélés szokásrendszere a családban: régmúlt és jelen.</p>	<p>Próbálják meg összehasonlítani a régi és jelenlegi élet értékrendjét.</p>	<p>Legyenek toleránsak másokkal szemben, alakuljon ki bennük az elfogadás.</p>	<p>Tudják kezelni az esetleges konfliktushelyzeteket, legyen szilárd problémamegoldás képességük.</p>

Közműveltségi tartalmak

1-4. Évfolyam

- Családdal kapcsolatos ismeretek
Szűkebb családi kör
Rokoni kapcsolatok
- Naptári ünnepek szokásainak felelevenítése
Téli, nyári, tavaszi ünnepek
Állami és egyházi ünnepek
- A lakóhely és közvetlen környezet ismerete
- Alapismeretek a magyarországi szlovákok kultúrájáról
- Néhány népi mesterség ismerete, termékek reprodukálása (pl. tojásfestés)
Egyházi ünnepek jellegzetes hagyományai
- Alapismeretek a szlovák nyelvről: nyelvjárási szavak gyűjtése, népdalok
- Irodalmi és népköltészeti alkotások ismerete, néhány alkotás megjelölt részleteinek memorizálása
közmondások, találós kérdések, népmesék megtanulása

5-8. Évfolyam

- Szlovák hagyományok, népszokások ismerete és felelevenítése
- Lakóhely ismerete, a lakóház és a kiszolgáló helyiségek berendezése, tájházak és azok berendezéseinek megnevezése, szerepe
Dülőnevek
A szlovákság által lakott régiók jellemzése
Ház körüli munkálatok
- Étkezési szokások, a szlovák konyha sajátosságai
- Szlovák népzene és néptánc ápolása
A lakóhely szlovák népviselete, öltözködés
Szlovákok lakta régiók népviselete
- Ismeretek a magyarországi szlovákok hagyományairól, nyelvéről (szláv nyelvcsalád), kultúrájáról
(A nyelvvel kapcsolatos ismeretek: történetek, témákhoz kapcsolódó kifejezések)
- A hazai szlovák írók és költők műveinek ismerete
Írók, költők és egyéb művészek munkásságának megismerése

- A magyarországi szlovák média. Írott sajtó, kiadványok
- A szlovák lakosság letelepedésével kapcsolatos történelmi ismeretek (Mondák, legendák a szlovák lakosság vándorlásairól)

9-12. Évfolyam

A népcsoport helye és szerepe az anyaországgal és Európával való kapcsolatban

- A népszokások és azok eredetének mélyebb szintű ismerete
- A szlovák anyagi és szellemi kultúra alapvető elemeinek megismerése
Az identitástudat erősítése
Ismerje az etnográfia és az etnológia tudomány fogalmát és történelmi fejlődését
- Nemzetiségek Magyarországon: iskolarendszer, a népcsoportok helyzete, nemzetiségpolitika
Művészeti alkotások (irodalmi, képzőművészeti)
A történelmi sorsfordulók a szlovákság történetében

J) SZLOVÉN NEMZETISÉGI NEVELÉS-OKTATÁS

1. Szlovén nyelv és irodalom

(Anyanyelvű és kétnyelvű nemzetiségi nevelési-oktatási forma)

Fejlesztési feladatok

A fejlesztési feladatok szerkezete

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, alkotása
2. Olvasás, írott szöveg megértése
3. Írás, szövegalkotás
4. A tanulási képesség fejlesztése
5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek a nyelvről
6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése
7. Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történelmi érzék fejlesztése

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

Az önkifejezéshez és a társas-társadalmi párbeszédhez szükséges szóbeli nyelvi képességek fejlesztése. A beszéd partnerekhez alkalmazkodó, a beszédhelyzetnek megfelelő nyelvi magatartás kialakítása. Hangzó szövegek verbális és nem verbális kódjainak megértése. Törekvés a megértésre, a megértési hibák reflexiója, korrigálása.

A tanuló legyen képes:

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
- a tanórai munka hatékonyságát szolgáló irányításokat, utasításokat, közléseket megérteni, - a beszédhelyzetnek megfelelően válaszolni, reagálni, - a nem verbális kommunikációt korosztályos szintnek megfelelően érteni és azt a kommunikációs szándékoknak megfelelően	- kérdéseket, feleleteket, egyszerűbb, ismert és tanult témakörökhöz kapcsolódó megnyilatkozásokat megérteni, - a nem verbális kommunikáció elemeit megfelelően, a beszélgetést segítően alkalmazni, - biztonságosan eligazodni a hétköznapi kommunikációs helyzetekben, - egyszerű, érthető	- különböző, tágabb, de a korosztályt érdeklő témakörökben a kommunikációs folyamatokba bekapcsolódni, - egyéni nézetet, álláspontot kifejteni, azt indokolni, érvekkel alátámasztani,	- a kommunikációs folyamathoz a nyelvfelhasználó helyes attitűdjével, rugalmasan alkalmazkodni, - választékosan, szépen, nyelvileg igényesen, jó szlovénsséggel beszélni, - a gondolatokat a kommunikációs funkcióknak, célnak megfelelően változatos, kifejező szavazástással, a

alkalmazni,	mondatokban kifejezni a mondanivalót,		lényeg megfelelő kiemelésével, pontosan megfogalmazni,
<ul style="list-style-type: none"> - életszerű, a korosztály érdeklődésébe tartozó beszédhelyzetekben párbeszédet folytatni a beszélgető partnerekkel, - megfigyeléseken alapuló élményeket néhány mondatban összefüggően elmondani, - hallott szöveget és/vagy az azt kiegészítő szemléltetést értelmezni, - képeket és szemléltető anyagokat egyszerű nyelvi kifejezőeszközökkel megnevezni, - a szöveg lényegi információit azonosítani és helyesen megnevezni, - képekről, illusztrációkról szóban mondatokat alkotni, - a helyesen artikulált szlovén hangképzésre, - a megismert lexikai egységek, alapvető mondatfordulatok helyes ejtésére, - versek, meserészletek és egyéb epikus műrészletek és szlovén hangzók helyes használatát tükröző előadására, 	<ul style="list-style-type: none"> - a kommunikáció különböző funkcióit ismerni és megfelelően használni: (kérdés, kérés, óhaj, köszönet, parancs és reagálás erre, információ közvetítés) - a szöveg megismerése után szövegfajta megnevezni, - képeket és szemléltető anyagokat egyszerű nyelvi kifejezőeszközökkel leírni, - a szövegegész vagy szövegegység, bekezdés tételmondatát, lényegét megnevezni, tartalmát összefoglalóan visszaadni, - a magyar nyelvtől eltérő szlovén hangok helyes ejtésére, - a szlovén nyelv hangsúlyozási szabályainak elsajátítására a tanult szóanyagban, - a változó hangsúlyhelyek és a hangsúlyok jelentésmegkülönböztető szerepének felismerésére, 	<ul style="list-style-type: none"> - hallott szöveget reprodukálni, - felkészülés után átélt események alapján élménybeszámolót tartani, - saját véleményt megfogalmazni, ill. adott szempontok szerint újrafogalmazni, - adott szöveg információtartalmát vagy egy szövegegység alapgondolatát azonosítani, - a szövegfajta, a műfaj megnevezni, - a szlovén magánhangzók (ostrivec-hosszú hangsúly, krativec-rövid hangsúly, nyílt e, o) és mássalhangzók (v/l) helyes ejtésére, - a kifejező, mások számára érthető beszédre. - a mondatfonetikai eszközöknek a kommunikációs célt, szándékot jól tükröző használatára. 	<ul style="list-style-type: none"> - minden beszédhelyzetben helyesen használni a mondat- és szövegfonetikai eszközöket, a szlovén nyelv dallamát a szöveg megértésének támogatására használni, - a beszédben a kommunikáció és a metakommunikáció összhangját érvényesíteni, - meggyőzően érvelni, véleményt, állásfoglalást, logikus gondolatmenetet kialakítani, - a szöveg információtartalmát és/vagy egy bekezdésének alapgondolatát stílusosan és nyelvileg kifejezően és árnyaltan megfogalmazni, - a szlovén nyelvben előforduló hangtörvények felismerésére és helyes használatára, - a nyelvileg igényes, helyes szóbeli kommunikációra, - a kettőshangzók azonosítására a szlovén nyelvjárásokban, különös tekintettel a Rába-vidéki szlovén nyelvre,
<ul style="list-style-type: none"> - alapvető udvariassági formákat ismeretere és használatára, - a szlovén irodalmi nyelv alapszókinccsének elsajátítására és használatára, 	<ul style="list-style-type: none"> - szlovén gyermekirodalmi és ismeretterjesztő olvasmányok tartalmát egyszerű nyelvi szerkezetekkel, de összefüggően összefoglalni, 	<ul style="list-style-type: none"> - a szlovén nemzetiséget érintő érdekes eseményekről tudósítani, ismert személyekkel interjút készíteni, 	<ul style="list-style-type: none"> - az igényes szlovén köznyelv szókinccséből a folyékony kommunikációhoz szükséges mennyiséget ismerni és használni, - olvasmány élményekről, látottakról és hallottakról megfelelő szókinccset és szófordulatokat alkalmazva beszélni, - jártassággal rendelkezni különböző szóbeli szövegfajta létrehozásában,
<ul style="list-style-type: none"> - különböző modalitású (kijelentő, kérdő és felszólító) mondatokat helyesen képezni, megfelelő szlovén hanglejtéssel 	<ul style="list-style-type: none"> - különböző modalitású mondatokat helyesen kialakítani, használni, az intonáció értelemtükröző szerepét érteni, 	<ul style="list-style-type: none"> - verseket és prózai műveket szlovén irodalmi nyelven előadni, - nyelvjárási szövegekből részleteket elmondani, 	<ul style="list-style-type: none"> - képeket és illusztrációkat a feladat elvárásainak megfelelően értelmezni, az olvasóra/hallgatóra

kimondani,		- képeket, ábrákat, illusztrációkat az olvasóra/hallgatóra gyakorolt szubjektív hatásukat ismertetve bemutatni,	gyakorolt szubjektív hatásukat ismertetve bemutatni,
- szerepjátékokban adott szerepeket érzékletesen előadni, - aktív részvétellel didaktikus nyelvi játékokban,	- lírai, elbeszélő és dramatikus szövegrészleteket a műfaj elvárásainak megfelelő formában és intonációval előadni,	- lírai, elbeszélő és dramatikus szövegeket előadni, adott szerepeket, az ábrázolandó jellemet jól tükröző nyelvi és nem nyelvi elemekkel megformálni, - a gesztusok, mimika, mozgások és a szöveg összhangját megteremteni,	- saját és idegen szövegeket a szövegfajtának és a szándékolt hatásnak megfelelően feldolgozni és előadni, - egyes helyzeteket, azok előzményeit, eseményeket, konfliktushelyzeteket értelmezni, érzékletesen és kifejezően közvetíteni a kommunikációs partnerek felé,
- párbeszédben a megértést, meg nem értést, egyetértést, bizonytalanságot, elutasítást egyszerű nyelvi eszközökkel kifejezni,	- párbeszédes helyzetekben a megértést, meg nem értést, egyetértést, kétséget, bizonytalanságot, elfogadást vagy elutasítást változatos nyelvi eszközökkel kifejezni,	- párbeszédes helyzetekben mások szóbeli megnyilatkozásait tartalmilag és grammatikailag helyesen összefoglalni, a lényegi megállapításokat kiemelni és azokkal kapcsolatban állást foglalni,	- párbeszédes helyzetekben jól megválasztott érvekkel helyes érvelési technikával érvelni, - az egyetértést, cáfolatot, elutasítást megfelelően válogatott nyelvi eszközökkel indokolni,
- gyakori szlovén és magyar fordulatokat a másik nyelven is megmondani, fordítani.	- szlovén és magyar nyelvű tartalmakat a másik nyelven összefoglalni, fordítani.	- szlovén és magyar nyelvű tartalmak lényegi elemeit a másik nyelven összefoglalni.	- hosszabb lélegzetű szlovén és magyar szövegek tartalmát a másik nyelven visszaadni.

2. Olvasás, írott szöveg megértése

A korosztály képességeinek megfelelő olvasási és szövegértési képességek folyamatos differenciálása és mélyítése. Az értő hangos és néma olvasás, a megértés szóbeli és írásbeli alkalmazása, az elemi feladatmegoldástól a beszélgetésen át az önálló írásműig. A szerzői álláspont azonosítása, a mondottakhoz való viszony értékelése, a szövegben kifejtett vélemény bírálata.

A tanuló legyen képes:

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
- a szlovén betűk elsajátítására, - a hangos és a néma olvasás technikájának hatékony alkalmazására egyszerű, a korosztály érdeklődésének megfelelő irodalmi és közismereti szövegeken, - értelemtükröző hangos olvasásra az életkornak megfelelően,	- szépirodalmi és köznapi, gyakorlati szövegtípusok folyamatos, kifejező hangos és értő néma olvasására, - az olvasott szövegek rövid összefoglalására, - a különböző modalitású mondatfajták hanglejtésének helyes alkalmazására az olvasás során,	- már ismert és új, idegen tartalmú irodalmi és közismereti szövegek értő, kifejező olvasására, - a szövegtartalmak rövidített, értelemszerű visszaadására, - az olvasott szöveg minél pontosabb értését eredményező olvasási stratégiák elsajátítására,	- irodalmi, publicisztikai, ismeretterjesztő, tudományos és szakmai szövegek értelemtükröző felolvasására, - az olvasott szöveg minél pontosabb értését eredményező olvasási stratégiák elsajátítására,
- a szöveg alapvető információinak azonosítására,	- a szöveg egész vagy szövegegység/rész információinak	- a szöveg egész vagy szövegegység/rész információinak	- adott szöveg egész vagy szövegegység/rész információinak

<p>- egyszerűbb szövegek elsődleges jelentésének megértésére, - a szó szerinti jelentésen túli jelentések létezésének megtapasztalására tanítói segítséggel, - ismerkedni a szövegértési technikák alapjaival tanítói segítséggel,</p>	<p>megnevezésére, - a szövegértési technikák alapjaival való ismerkedésre szlovén szövegértési gyakorlósorok révén,</p>	<p>azonosítására és megnevezésére, - a szövegértési technikák elsajátítására szlovén szövegértési gyakorlósorok révén, - a szövegben ki nem fejtett tartalmakra következtetés képességének fejlesztésére, - a szövegben megfogalmazott információkat egymástól elkülöníteni, szükség szerint felhasználni, az iskolai szövegértési feladatok mellett a való életben is (pl. szlovén nyelvű használati utasítás valamely termékhez, stb.),</p>	<p>azonosítására és megnevezésére, - a szövegértési technikák gördülékeny használatára szlovén szövegértési gyakorlósorokkal, - a szövegben ki nem fejtett tartalmakra következtetés képességének fejlesztésére és alkalmazására, - a szövegben megfogalmazott információkat egymástól elkülöníteni, szükség szerint felhasználni, az iskolai szövegértési feladatok mellett a való életben is (pl. szlovén nyelvű használati utasítás valamely termékhez, stb.),</p>
<p>- egyes közéleti szövegtípusok (levél, meghívó, képeslap) és egyszerű irodalmi műfajok (dal, mese, monda, elbeszélés) műfaji sajátosságainak felismerésére,</p>	<p>- egyes irodalmi műfajok és közéleti, gyakorlati szövegfajták műfaji sajátosságainak felismerésére és megnevezésére,</p>	<p>- irodalmi és ismeretterjesztő szövegfajták (meghívó, levél, hivatalos levél, kérvény, igazolás) felismerésére, megnevezésére és értő feldolgozására,</p>	<p>- irodalmi, ismeretterjesztő, tudományos-szakmai, esetleg egyházi és publicisztikai szövegfajták felismerésére, megnevezésére és értő feldolgozására,</p>
<p>- egyszerű nyelvi eszközökkel a szöveg keltette szubjektív benyomások kifejezésére, - tankönyvi illusztrációk, képek felhasználására a szöveg értésének kiegészítésére,</p>	<p>- egyszerű nyelvi eszközökkel a szöveg keltette szubjektív benyomások kifejtésére, - tankönyvi illusztrációk, képek, grafikonok értelmezésére egyszerű nyelvi eszközökkel, - a szubjektív hatás elérését célzó könnyen felismerhető nyelvi eszközöket megnevezni,</p>	<p>- a szubjektív hatás elérését célzó jelentősebb nyelvi eszközöket megnevezni, - egyszerű nyelvi eszközökkel a szöveg keltette szubjektív benyomások kifejezésére, - tankönyvi illusztrációk, képek, grafikonok értelmezésére,</p>	<p>- a szubjektív hatás elérését célzó jelentősebb nyelvi eszközök vizsgálata alapján az írói szándékot felismerni, - igényesebb nyelvi eszközökkel a szöveg keltette szubjektív benyomások kifejezésére, - tankönyvi illusztrációk, képek, grafikonok értelmezésére,</p>
<p>- rendszeresen használt szlovén nyelvi fordulatok értelemszerű magyarrá fordítására.</p>	<p>- a korosztály érdeklődésébe tartozó szlovén és magyar nyelven írott tartalmakat/kijelentéseket a célnyelv nyelvhelyességi kritériumait figyelembe vevően önállóan és szótár segítségével a másik nyelvre fordítani.</p>	<p>- szlovén és magyar nyelvű tartalmak lényegét a másik nyelven összefoglalni.</p>	<p>- szlovén és magyar nyelvű tartalmak lényegét a másik nyelven összefoglalni, kifejezően, jó nyelvhelyességgel elmondani.</p>

3. Írás, szövegalkotás

Az anyanyelvű írásbeliség normáinak megismerése, az életkornak és a nevelés-oktatás igényeinek megfelelő írástechnika, olvasható betűformák, esztétikus íráskép, lényegkiemelő, áttekinthető jegyzetelés és vázlatkészítés. Biztos problémalátás, probléma érzékeny helyesírás. Szövegtípusok és műfajok széles körének alapos ismerete. Saját álláspont pontos, önálló kifejtése, kiegészítés, újraírás, kreatív írás.

A tanuló legyen képes:

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
<p>- a szlovén nyelv betűinek teljes és helyes megtanulására,</p> <p>- hibátlan másolásra,</p> <p>- rövidebb szlovén nyelvű tollbamondások lejegyzésére betűtévesztés és kihagyás nélkül,</p> <p>- a tanult témakörökhöz kapcsolható rövid szövegek normakövető írásbeli lejegyzésére,</p>	<p>- rendezett, jól olvasható íráskép kialakítására,</p> <p>- a szlovén helyesírás alapvető szabályainak betartására,</p> <p>- tollbamondás után jó tempójú írásra,</p> <p>- a tanult témakörökhöz kapcsolható rövid szövegek normakövető írásbeli lejegyzésére,</p>	<p>- jól olvasható, rendezett íráskép kialakítására a szlovén nyelvtani, helyesírási és nyelvhelyességi ismeretek alkalmazásával,</p> <p>- önálló jegyzetelési technika kialakítására,</p>	<p>- gördülékeny, jó stílusú szöveg alkotására az adott tárgyhoz illően megválasztott szövegfajta (leíró, elbeszélő, elemző-meggyőző) jellemzőinek betartásával, esztétikusan rendezett, jól szerkesztett írásképpel,</p> <p>- lényegkiemelő, áttekinthető önálló jegyzetelési technika kialakítására és alkalmazására a szlovén nyelv és irodalom és a szlovén népméret órákon,</p>
<p>- egyszerű mondatok, szövegek kiegészítésére vagy átalakítására,</p> <p>- egyszerű nyelvi szerkezetek és kifejezőeszközök használatára,</p> <p>- egyszerű szövegek átalakítására segítő képek, információk alapján,</p>	<p>- képleírások megfogalmazására írásban,</p> <p>- egyszerű nyomtatványok kitöltésére,</p> <p>- meghatározott szerkezeti jellemzőkkel és egyszerű nyelvi kifejezőeszközökkel, a kommunikációs helyzetnek megfelelő szöveg alkotására,</p> <p>- szöveg átalakítására, kiegészítésére vagy továbbfejlesztésére, pl. megkezdett történet folytatására és befejezésére,</p>	<p>- meghatározott szerkezeti jellemzőkkel és egyszerű nyelvi kifejezőeszközökkel, a kommunikációs helyzetnek megfelelő szöveg alkotására,</p> <p>- ismert, köznapi témakörökhöz kapcsolódó gondolatok megfogalmazására,</p> <p>- rövid fogalmazások, beszámolók, levél írására a szövegszerkesztés szabályainak betartásával,</p> <p>- jártasságra a magánszemélyek számára fontos gyakorlati szövegtípusok alkotásában,</p> <p>- önálló szlovén nyelvű leírások, élménybeszámolók írására pl. a Porabje újság gyermek- és ifjúsági rovata számára,</p>	<p>- megadott szempontok figyelembe vételével informális és formalizált szövegek alkotására helyesen megválasztott nyelvi eszközökkel,</p> <p>- jártasságra a magánszemélyek számára fontos gyakorlati szövegtípusok alkotására,</p> <p>- különböző funkcionális szövegek alkotása: (hivatalos levél, meghívó, értesítés, kérvény, fellebbezés, beszámoló, önéletrajz),</p> <p>- élménybeszámoló írása anyaországi és hazai szlovének által írt irodalmi alkotás tartalmáról, mondanivalójáról,</p> <p>- projektmunkákat alkotni, bemutatni különböző kommunikációs és információs eszközök segítségével,</p>
<p>- adott témák segítő kérdések alapján egyszerű nyelvi formában történő összefoglalására,</p>	<p>- adott témákat irányító kérdések alapján egyszerű nyelvi formában a lényeges elemek megnevezésével összefoglalni,</p>	<p>- téma, mondanivaló, az ábrázolásmód, a cselekmény, események hasonlóságait, különbségeit és összefüggéseit feltárni és leírni,</p>	<p>- a téma, az ábrázolásmód, és az események központi jelentőségű tényeit logikailag pontosan, rendszerezetten és nyelvileg helyesen leírni,</p>
<p>- gyakori szlovén és magyar fordulatokat a másik nyelven is megmondani, fordítani,</p>	<p>- szlovén és magyar nyelvű tartalmakat a másik nyelven összefoglalni, fordítani,</p>	<p>- szlovén és magyar nyelvű tartalmak lényegi elemeit a másik nyelven összefoglalni,</p>	<p>- hosszabb lélegzetű szlovén és magyar szövegek tartalmát a másik nyelven visszaadni,</p>
	<p>- a már elsajátított nyelvtani, nyelvhelyességi ismeretek tudatos alkalmazására a fogalmazásokban.</p>	<p>- a szlovén nyelvtani, nyelvhelyességi ismeretek és a nyelvi elemek különböző stílusértékéről tapasztaltak tudatos alkalmazására a fogalmazásokban.</p>	<p>- a szlovén nyelvtani, nyelvhelyességi és helyesírási biztonság fejlesztésére, gyakorlására az érettségi vizsgakövetelményeknek megfelelő írásbeli szövegtípusokban,</p>

			- a helyesírás értelemtükröző szerepének megértésére és tudatos alkalmazására.
--	--	--	--

4. A tanulási képességek fejlesztése

Az alpműveltség elsajátításához, a hatékony tanuláshoz szükséges tudás megszerzésének és feldolgozásának csoportos és egyéni technikái, e technikák, a tanulást segítő különböző eljárások megismerése, használatuk gyakorlása. Kulturált és hatékony könyvtár- és internet használat.

A tanuló legyen képes:

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
- az életkorának megfelelően használni a tanulási segédeszközöket, - szótárfüzetet vezetni és használni,	- az életkorának megfelelően használni a tanulási segédeszközöket, - szótárfüzetet önállóan vezetni és használni, - kétnyelvű szótárat ismerni és használni,	- az életkorának megfelelően használni a tanulási segédeszközöket, - szótárfüzetet önállóan vezetni és használni, - kétnyelvű szótárat ismerni és használni,	- egynyelvű szótárak használatát ismerni, - internetes szótárakat alkalmazni,
	- a nyomtatott médiát információszerzésre, szókincs bővítésre használni,	- prezentációs technikákat önállóan kiválasztani és alkalmazni,	- nyomtatott kiadványokat, pl. lexikont és az elektronikus médiát információszerzésre használni,
- egyszerű hallott szövegből többszöri meghallgatás után tanítói segítséggel az alapinformációkat megérteni,	- egyszerű hallott szövegből többszöri meghallgatás után az alapinformációkat megérteni,	- egyszerű hallott szövegből az alapinformációkat megérteni,	- összetettebb hallott szövegből az alap- és a részletes információkat megérteni,
- írott szövegben az alapvető információkat, adatokat, tényeket megtalálni, azonosítani, - a szövegre vonatkozó egyszerű kérdésekre határozottan válaszolni,	- írott szövegben részletekre vonatkozó információt megtalálni, - a szöveg lényeges tényeit, adatait azonosítani, kigyűjteni, - a szöveghez kapcsolódó kérdésekre a szöveg szavai segítségével határozottan válaszolni,	- különböző olvasási technikákat (globális, kurzív, szelektív és részletes) alkalmazni, - szöveg feldolgozása során kijelölési technikákat (pl.: optikai jelölés) alkalmazni, - a kulcselemeket a szövegből kiemelni,	- a szöveg feldolgozása során önállóan alkalmazni a jegyzetelést, hívószavak azonosítását, - megállapítani a szöveg szerkezeti tagolását, - kiemelésre, egyszerűsítésre, rendszerezésre, - szöveg tartalmának összefoglalására,
- információkat egyszerű nyelvi eszközökkel érthetően kifejezni,	- információkat egymásra vonatkozó egyszerű mondatokkal ismertetni,	- információkat egymásra vonatkozó összetett mondatokkal is ismertetni,	- különböző szóbeli és írásbeli szövegfajták jellemzőit és funkcióját felismerni, a helyzetnek és célcsoportnak megfelelően, szakszerűen felhasználni,
	- a gyakorolt prezentációs technikákat a feladatnak megfelelően alkalmazni,	- az ismert prezentációs technikákat a feladatnak és a célcsoportnak megfelelően alkalmazni,	- prezentációs technikákat önállóan kiválasztani és alkalmazni,
- az önálló feladatvégzés lépéseinek megalapozására, - önálló feladatok, házi feladatok megoldására	- az önálló feladatvégzés egyes lépéseinek elkülönítésére és gyakorlására,	- az önálló feladatvégzés, információgyűjtés és ismeretszerzés módszereinek	- információk célszerű gyűjtésére, szelekciójára, rendszerezésére, kritikájára,

<p>könyvtárlátogatás, könyvkölcsönzés, gyermeklexikonok használatával, - audiovizuális eszközökkel, tömegkommunikáció révén elérhető információk feldolgozására (szlovén tévé gyermekműsorai a szókincsfejlesztés lehetséges forrásai),</p>	<p>- önálló feladatok, házi feladatok megoldására könyvtárlátogatás segítségével, - a hetente a Rába-vidékre érkező szlovéniai bibliobusz (mozgókönyvtár) használatára (könyvkölcsönzés, gyermeklexikonok használata/ a szlovén tévécsatornák gyermek-és ifjúsági műsorai, ismeretterjesztő filmek a szókincsfejlesztés lehetséges forrásai),</p>	<p>megismerésére, elsajátítására, - segédkönyvek, a korosztálynak készült szótárak, lexikonok használatára, - a szlovén nyelv, Rába-vidéki nyelv és kultúra direkt módon történő befogadására élő információforrások, szlovéniai táborok, kirándulások, kulturális rendezvények segítségével - szlovén kifejezések jelentésének keresésére a SSKJ-ban, - a tanórákon tanultak bővítésére szlovén honlapok, weboldalak látogatásával, különböző információhordozókból),</p>	<p>- a szlovén nyelv, Rába-vidéki nyelv és kultúra direkt módon történő befogadására élő információforrások, szlovéniai táborok, kirándulások, kulturális rendezvények segítségével, - a könyvtárismeret bővítésére, múzeumi információk felhasználására,</p>
<p>- változatos szókincsfejlesztő gyakorlatok végzésére egynyelvű tematikus szótárak, könyvek segítségével,</p>	<p>- hatékony szókincsfejlesztési módszerek elsajátítására és alkalmazására: egynyelvű tematikus szótárak, egyéb nyomdai anyagok pl. üzletek reklámújságai, termékkatalógusok segítségével,</p>	<p>- a szlovén nyelvű szókincsfejlesztésre új technikák segítségével – szótanulás szócsaládban,</p>	<p>- szótanulásra szómagyarázattal, szinonímák, antonimák gyűjtésével, - szlovén állandósult szókapcsolatok, frazémák és jelentésük azonosítására, használatukra az igényesebb szövegek alkotásában, - a Rába-vidéki szlovén állandósult szókapcsolatok, frazémák és jelentésük ismeretére. összevetésére az anyaországiakkal és magyar megfelelőekkel,</p>
	<p>- ismeretterjesztő művek, lexikonok, szótárak megismerésére, használatára,</p>	<p>- gyakorlottság szerzésére a használható információk értékelésében, a tudás elsajátítását segítő felhasználásában,</p>	<p>- az információ felhasználás normájának megismerésére alkalmazására: a források megjelölésére, az idézés formai és etikai szabályainak elsajátítására, jegyzetek készítésére,</p>
<p>- a tananyagok vázlatsterű összefoglalására tanítói iránymutatással,</p>	<p>- vázlatkészítésre, gondolattérkép, feleletterv készítésére és azok hatékony tanulást segítő alkalmazására tanári irányítással,</p>	<p>- vázlatkészítésre, gondolattérkép, feleletterv önálló készítésére és azok hatékony tanulást segítő alkalmazására - jegyzetkészítésre tanári irányítással, - a szöveg tömörítésére és a lényegkiemelésre,</p>	<p>- vázlat, gondolattérkép, feleletterv önálló készítésére és azok hatékony tanulást segítő alkalmazására, - önálló jegyzetkészítésre tételmondatok kiemelésével,</p>
<p>- tanulói szótárfüzet</p>	<p>- tanulói szótárfüzet önálló</p>	<p>- szlovén-magyar, magyar-</p>	<p>- szlovén-magyar, magyar-</p>

vezetésére tanítói irányítással,	vezetésére és használatára - a szótárazás alapvetéseinek ismeretére,	szlovén szótárak használatára ismeretlen szövegek feldolgozása során, szövegalkotásnál, lexikai egységek tanulása során is használatukra,	szlovén szótárak használatára fordítói gyakorlatban, fordítások végzése során,
- változatos önkifejezési módszerek együttes alkalmazására az elsajátított ismeretek visszaadása során.	- változatos ismeretrögzítési és visszaadási technikák alkalmazására a nyelvtanulás és a szlovén nyelv széleskörű használata érdekében.	- változatos ismeretrögzítési és visszaadási technikák alkalmazására a nyelvtanulás és a szlovén nyelv széleskörű használata érdekében.	- változatos ismeretrögzítési és visszaadási technikák alkalmazására a nyelvtanulás, a nyelvvizsga, az érettségi vizsga megszerzése és a szlovén nyelv széleskörű használata érdekében.

5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek a szlovén nemzetiség anyanyelvről

A mai szlovén nyelv árnyalt és igényes használatához szükséges nyelvtani ismeretek elsajátítása; a szövegre, annak felépítésére, működésére, jelentésére és stílusára vonatkozó ismeretek alkalmazása a szövegalkotásban és a szövegek megértésében, elemzésében. A nyelvi kultúra fejlesztése, birtoklása megalapozza a tanulók sikeres szocializációját, hozzájárul megfelelő önértékelésük kialakulásához, biztosítja az igényes önkifejezés lehetőségét.

A tanuló legyen képes:

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
- a tanórai gyakorlatban rendszeresen előforduló kommunikációs helyzetekben részt venni és tananyagot feldolgozni, - a szlovén nyelv és a magyar közti alapvető eltérések meglátására, - a szlovén nyelv használatára a tanóra folyamatában (csak nagyon szükséges magyar nyelvű magyarázatokkal,	- alapvető emberi kommunikációs szituációkban viszonylagosan kommunikatíván részt venni és tananyagot feldolgozni, - a szlovén nyelv használatára a tanóra folyamatában,	- a tanóra anyagához és a hétköznapi élet egyes területeihez megfelelő nagyságú szókincsel és nyelvi kifejezőeszközökkel rendelkezni, - szófordulatokat és körülírásokat használni,	- a kommunikáció minden területén rugalmasan részt venni a beszélgetésekben, - biztonsággal felhasználni az elsajátított szókincset, a nyelvi eszközök egyéni tárházát, a szófordulatokat és körülírásokat használni,
- az iskolai tanórákon, ill. a tanuló mindennapi környezetében előforduló alapvető szóalaktani és mondattani szerkezeteket megfelelően használni,	- az iskolai tanórákon, ill. a tanuló mindennapi környezetében előforduló alapvető szójelentéstani-szóalaktani és mondattani szerkezeteket megfelelően használni,	- az iskolai tanórákon, ill. a tanuló mindennapi környezetében előforduló nyelvtani szerkezeteket következetesen jól használni, azok összefüggéseit és funkcióját felismerni,	- gyakran használt szlovén nyelvi szerkezeteket automatikusan és a nyelvi interferencia miatt jellemzően előforduló hibákat tudatosan kerülve használni, - a saját nyelvhelyességi tévesztéseit, hibáit észlelni és törekszik a javításukra,
- közismert, a tanítás során előkerülő szavakat, kifejezéseket, rövid mondatokat hibátlanul leírni, - mondat végi írásjeleket felismerni és viszonylag jól	- ismert szavakat, szerkezeteket biztos helyesírással, rövid saját szövegeket értelemzavaró hibák nélkül, viszonylagos biztonsággal lejegyezni, - gyakori központosási	- az életkorban érthető szlovén nyelvű szerkezeteket közel biztos helyesírással leírni, - központosás szabályait helyesen alkalmazni, - a 2001-ben kiadott,	- középiskolai tanulmányokhoz kapcsolható szlovén szövegeket helyesen leírni, - központosás szabályait helyesen alkalmazni, - biztos helyesírással

választani használatukat,	jeleket egyéni szövegalkotásban helyesen alkalmazni, - az iskolai nyelvtanulás és szlovén újságokból megismert szavak, szerkezetek minél biztosabb helyesírással történő leírására, - mondatközi és mondatvégi írásjelek használatára egyéni szövegalkotásban, - a tulajdonnevek helyesírására vonatkozó szabályok alkalmazására,	megújított Slovenski pravopis tudatos használatára helyesírási bizonytalanságok esetén, - önálló írásbeli szövegművek készítésére a szlovén helyesírás szabályainak betartásával,	megírni hivatalos iratokat; pl. ösztöndíj-kérelmet, önéletrajzot, kollégiumi felvételi kérelmet, pályázati levelet szlovéniai munkavállaláshoz, - a 2001-ben kiadott, megújított Slovenski pravopis tudatos használatára helyesírási bizonytalanságok esetén, - önálló írásbeli szövegművek készítésére a szlovén helyesírás szabályainak betartásával,
- a Rába-vidéki szlovének nyelvhasználatának ismeretére alapvető szavak, közmondások, népi mondókák közvetítésével,	- a Rába-vidéki szlovének nyelvhasználatának megismerésére alapvető szavak, mondatfordulatok, rövidebb Porabje ill. Slovenski koledar-beli cikk, a Radio Monošter hangfelvételei segítségével, - élő nyelvhasználók beszédének rögzítésére, megfigyelésére, - nemzetiségi szlovén és irodalmi szlovén szavak összevetésére,	- a szlovéniai nyelvjárások, a Rába-vidéki szlovén nyelvjárás és az irodalmi nyelv hasonlóságainak és különbségeinek felismerésére, - élő nyelvhasználók beszédének rögzítésére, megfigyelésére, - nemzetiségi szlovén és irodalmi szlovén szavak összevetésére,	- a szlovén irodalmi nyelv és a nyelvjárás, valamint a magyar nyelv megfelelései és eltérései (interferenciális jelenségek) felismerésére, - a tanulói kutatómunkára - élő nyelvhasználók beszédének rögzítésére, megfigyelésére, - nemzetiségi szlovén és irodalmi szlovén szavak összevetésére,
	- funkcionálisan használni a szlovén nyelvet, - a szlovénul is tanult tantárgyak ismeretanyagát magyar és szlovén nyelven egyaránt elsajátítani és használni,	- funkcionálisan használni a szlovén nyelvet, - a szlovénul is tanult tantárgyak ismeretanyagát magyar és szlovén nyelven egyaránt biztonságosan elsajátítani és használni,	- funkcionálisan használni a szlovén nyelvet, - a szlovénul is tanult tantárgyak ismeretanyagát magyar és szlovén nyelven egyaránt biztonságosan elsajátítani és használni
	- a szövegszerkesztés alapvetéseinek használatára, - tanári segítséggel anyaggyűjtésre, rendszerezésre, tervezésre rövidebb szlovén elbeszélések, leírások fogalmazásához,	- a szövegszerkesztés alapvetéseinek használatára, - megadott szempontok szerinti anyaggyűjtésre, rendszerezésre, tervezésre, szerkezet kialakításra igényesebb elbeszélő és leíró közlésfajta alkotásához,	- a szövegszerkesztés alapvetéseinek használatára, - önálló anyaggyűjtésre, rendszerezésre, tervezésre, szerkezet kialakításra igényesebb elbeszélő és leíró, érvelő közlésfajta alkotásához,
	- helyes kommunikációs viselkedésre szlovén anyanyelvű közegben.	- helyes kommunikációs viselkedésre (pl. ki kit hogyan szólítson meg Szlovéniában, - a nyelvhasználat során a szociokulturális ismeretek alkalmazására.	- a kommunikációs szituációnak megfelelő nyelvi kód kiválasztására, - szociolingvisztikai alapvetések alkalmazására.

6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

Az olvasás, mint műélvezet megtapasztalása, az olvasás iránti igény felkeltése. Az irodalom sajátos kifejezési formáinak felismerése, megértése és értelmezése. A művek és a műfajok hagyományai, mint a műalkotás

megértésének egyik vonatkozási pontja. Érzékenység az irodalmi művekben megjelenő értékek, problémák, kérdések és kétségek felfedezésére.

A tanuló legyen képes:

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
- rövid terjedelmű szlovén nyelvű mesék, gyermekversek olvasására tanári segédlettel és önállóan –irányított kérdésekkel tartalmuk összefoglalására,	- rövid terjedelmű szlovén epikai és lírai művek önálló olvasására, tartalmuk összefoglalására, - olvasmány-élmények szerzésére a „Bralna značka” mozgalom keretein belül,	- szlovén irodalmi és tájnyelvi elbeszélések, rövid történetek, lírai művek önálló olvasására, a művek tartalmának értelmező összefoglalására, szereplők jellemzésére, - olvasmány-élmények szerzésére a „Bralna značka” mozgalom keretein belül szlovéniai táborokban, - kommunikatív részvételre író-olvasó találkozókban,	- szlovén nyelvű klasszikus irodalmi alkotások olvasására műközpontú elemzésre, - irodalomelméleti ismeretek elsajátítására a szlovén irodalom önálló, értő olvasójává nevelés érdekében, - irodalomtörténeti szemléletű, összehasonlító jellegű irodalom feldolgozásra,
- egyszerűbb Rába-vidéki szlovén népmesék megismerésére Krajczár Károly népmese gyűjteményéből, - mondókák, rigmusok, rimes versek könyv nélküli megtanulására,	- egy-két mű ismeretere a Rába-vidéki szlovén népi írók műveiből, - Irena Barber és Holecz Károly egy-két történetének elolvasására, tartalmuk megértésére és összefoglalására, - rövid történetek dramatizálására, - írások válogatására a Slovenski koledar-ból a népelet megismerése szándékával,	- egy-két mű ismeretere a Rába-vidéki szlovén népi írók műveiből, - Irena Barber és Holecz Károly egy-két történetének elolvasására, tartalmuk megértésére és összefoglalására, - rövid történetek dramatizálására, - Francek Mukič regényeinek olvasására a Rába-vidéki szlovének múltbeli életének vizsgálata szándékával,	- a magyarországi szlovén irodalmi műveken keresztül a népcsoport történelmének, életmódjának, sorskérdéseinek megismerésére, - tájnyelven írt alkotások átírására irodalmi szlovén nyelvre és vagy magyar nyelvre,
- a korosztálynak megfelelő autentikus mesejáték, bábszínházi darab megértésére.	- a korosztálynak megfelelő megtekintett autentikus mesejáték, dramatikus játék, bábszínházi darab megértésére, esetleg a tanulócsoporthoz által betanult darab bemutatására.	- az irodalom társ művészetei, filmek, fotók megértésére, - színdarab megértésére szlovéniai színházban, a látottak tanórán történő feldolgozására.	- adott irodalmi műalkotásokból készült filmek megértésére, összehasonlítására az alapművel.

7. Az ítéloképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

Önálló gondolkodás, az önkifejezés kulturáltsága, a kulturális és történeti másság felismerése, megértése és erre épülő tisztelete. A saját kultúra sokrétű ismeretén nyugvó képesség a különbözőség felismerésére és megértésére; annak tudatosítása, hogy a másság elfogadása elsősorban ismereteken alapul. Önálló ítéletalkotás társadalmi, történeti, morális és esztétikai kérdésekről. Képesség a konfliktuskezelésre és az önálló ismeretszerzésre.

A tanuló legyen képes:

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
- a szép és csúnya fogalmainak azonosítására mindennapi élmények kapcsán,	- egyszerűen megfogalmazott véleményalkotásra élmények és olvasmányok hatásáról,	- a tetszésnyilvánítás árnyaltabb nyelvi formáinak használatára,	- igény és képesség a szépérzék, jó ízlés, korszerű, XXI. századi önkifejezési stílus önálló fejlesztésére, - etikai és esztétikai

			tudatosságra, kreativitásra,
- a jó és a rossz mindennapi élmények és irodalmi élmények kapcsán történő megkülönböztetésére,	- a jó és a rossz, az igaz, igazság és az igazságosság irodalmi és közműveltségi szövegekben történő felismerésére,	- az igazság és a személyes nézőpont, az egyéni és a közösségi igazság konfliktusainak felismerésére, megértésére, - az érdekek közelítésére, optimális rendezésére,	- reflektálásra az egyén és a társadalom életében megjelenő igazság és erkölcs jelenségeire,
- a mindennapi konfliktusok játékokkal, bábjátékokkal, helyzetgyakorlatokkal történő levezetésére,	- konfliktuskezelési képességek kialakítására, az életkornak megfelelő szintre fejlesztésére,	- konfliktuskezelési képességek kialakítására, az életkornak megfelelő szintre fejlesztésére, - az egyéni és közösségi konfliktusok kezelésére,	- egyéni konfliktuskezelési stratégiák és eljárások kialakítására,
- a kulturális sokszínűség azonosítására a különböző, nemzetiségek lakta települések hétköznapi életében.	- a kulturális sokszínűség érzékelésére, a hétköznapi életből vett jellemző jelenségek azonosítására.	- a multikulturális közeg sajátosságainak felismerésére, - a másság, mint kulturális gazdagság, érték felismerésére az adott vegyes lakosságú régió életében.	- a történeti érzék tudatos és önállóan fejlesztésére, - a multikulturális közeg előnyeinek felismerésére a személyiség fejlődésére tekintettel.

Közműveltségi tartalmak

1-4. évfolyam

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

1.1. Hallgatás – figyelemfejlesztés, koncentráció, a tanulás, megértés alaptevékenysége.

Beszédértés, hallás utáni értés.

Szóbeli szövegek megértése, alkotása.

1.2. Hangképzés, hangoztatás, helyes ejtés a beszédtechnika, légzéstechnika, (rekeszlégzés, alaplevegő - pótlevegő) helyes hangképzés, helyes ejtés, határozott artikuláció, a szlovén hangzók helyes hangoztatása.

1.3. Tanítói közlések, kérdések, a tanórai munka hatékonyságát szolgáló irányítás értése.

Az életkorhoz igazodó témakörökben elhangzó, a tanuló nyelvi képzettségét tekintetbe vevő, jól tagolt, megfelelő artikulációjú és tempójú egyszerű, szlovén nyelvű szövegek értése.

Mondatfonetikai eszközök /intonáció.

Szerepjátékok, didaktikus nyelvi játékok a tanult nyelvi anyag játékos alkalmazásával.

Szlovén népmesék, mondák, versek, dalok, mondókák memorizálása és jól hangzó reprodukálása.

8-10 mondatos összefüggő szöveg elmondása tájnyelven és irodalmi szlovén nyelven.

Egyszerű kijelentések, kérdések megfogalmazása.

Társadalmi konvenciók: köszönés, megszólítás, bemutatkozás, köszönetnyilvánítás és elfogadás, elnézés kérése/elfogadása, egyszerű kívánság, szándék, szükség kifejezése, az elhangzottak ismétlésének kérése, nyelvi formai elemeinek pontos ismerete és használata. Egyszerű információadás és kérdés szófordulatainak alkalmazása.

Adott szituációhoz igazodó helyes szóhasználat, mondatalkotás, szerepjáték.

Képek, illusztrációk segítségével történetek, mesék előadása, dramatizálása.

2. Olvasás, írott szöveg megértése

2.1. Írott szlovén nyelvű szöveg olvasása, értése. Tájékozódás a szövegben.

A szóbeli kezdő szakasz után a szlovén betűk, szlovén ábécé megtanulása.

A hang-betű megfeleltetés, a hallható és látható jelek azonosítása-grafikai kód hangzó kóddá formálása.

Összevetés a magyar ábécé betűivel: a hasonló-eltérő felismerése.

Hangsor-betűsor: szótagok, szavak, egész mondatok, rövidebb szövegek hangos olvasása.

A szlovén nyelvben a hangzók találkozása során módosuló kiejtés (zöngés-zöngétlen mássalhangzók, „l, lj, nj, v” hangok ejtése.

Jó felolvasás és a beszédtechnikai készség összekapcsolása.

2.2. Lényegkiemelés, egyszerű állítások, tények, adatok visszakeresése.

Az olvasási technika automatizmusa, a dekódolás, gondolati energia/ emlékezet/ felidézés, mint az értő olvasás feltétele.

Tankönyvi utasítások, feladatok, kérdések egyszerű tankönyvi definíciók értése.

Egyszerű, a korosztály érdeklődésére számot tartó köznapi és gyermekirodalmi (Rába-vidéki népmesék, népmondák, szlovéniai szerzők gyermekversei, mesék, novellák) szövegek feldolgozása:

- a szöveg adatainak, tényeinek keresése, azonosítása,
- kérdés-felelet; irányított párbeszéd, két-hárommondatos tartalmi összefoglalás,
- szójelentések értését ellenőrző feladatok.

Dramatikus játék, bábjáték, rajz - a tanult szövegek átdolgozása.

2.3. Olvasmányélmény egyszerű nyelvi eszközökkel való ismertetése.

2.4. Szövegtartalmak eljátszása, vizuális megjelenítése.

3. Írásbeli szövegek alkotása, íráskép, helyesírás

3.1. Az írás jelrendszere:

Írott kis- és nagybetűk, betűkapcsolás, szó, szó szerkezet, mondat, szöveg. a szlovén írott kis-és nagybetűk, betűkapcsolás.

Megfelelő tempójú írás, rendezett íráskép.

Alapvető helyesírási ismeretek.

Nyelvtani alapismeretek (nyelvtani nemek, egyes, kettes és többes szám, ige igeragozás, igemódok, igeidők, főnévi szavak, főnévragozás, névmások, gyakran használt előljárósók és vonzataik, számnevek, gyakoribb határozósók) alapvetései az alkalmazás szintjén.

3.2. Szövegalkotás írásban.

Mondatok összekapcsolása, szövegminták, témaválasztás.

Szövegekhez címválasztás, a mondanivaló logikus elrendezése.

Szövegek kiegészítése.

Megadott szempontok alapján egyszerű szövegek fogalmazása.

4. A tanulási képesség fejlesztése

- 4.1. Szlovén nyelvű gyermekfolyóiratok olvasása; népmesék hangos könyvei, szlovén nemzetiségi sajtó (nyomtatott és elektronikus) gyermekeknek szóló anyagainak megismerése.

Bibliobus látogatása, Ciciban c. gyermeklap.

Író-olvasó találkozók: találkozás a kortárs szlovén gyermekirodalom alkotóival és alkotásaikkal.

- 4.2. Tanulást támogató eljárások: szótárfüzet, egynyelvű tematikus szlovén képes szótárak használata.

Változatos tanulási technikák elsajátítása, játékos módszerek, gyakorlatok.

Hallott és írott szöveg alapján információk gyűjtése, rendezése.

- 4.3. Szövegből a feladatnak megfelelően információk megtalálása, megjelölése és bemutatása.

Mondókák, közmondások szöveghű felidézése.

Szöveg feldolgozási és gondolkodási műveletek (kérdések megfogalmazása, információk rendezése).

5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek a szlovén nemzetiség anyanyelvéről

- 5.1. Hang, betű, szótag, szó, szóelem.

- 5.2. Alapvető kommunikációs helyzetek. Nyelvi mintakövetés a tanult minták alapján.

Szavak jelentése, szókincs: állandósult szókapcsolatok, közmondások, szólások.

- 5.3. Szófajok:

Az igei főcsoport alakjai és használatuk.

Főnév (nyelvtani és természetes nemek; egyes, kettes és többes számú alakok, esetek, az alany, a tárgy- és a birtokos eset használata).

Melléknévi szavak, melléknév fokozás.

Névmások (személyes névmások a nemek szerinti különbségekkel, kérdő névmások, mutató névmások) esetragozása tárgy, birtokos és részes esetben.

Előjárósók és leggyakrabban használt vonzataik a hely-és időviszonyok kifejezésére.

Határozósók gyakori alakjai.

Mondatszók: igenlés és tagadás kifejezése.

- 5.4. Modalitás szerinti mondafajták: kijelentő, kérdő, felszólító.

A mondatok szerkezete: egyszerű mondatok és kapcsolatos és ellentétes mellérendelő összetett mondatok.

5.5. Alapvető nyelvhelyességi és helyesírási szabályok.

6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

6.1. Szerzők és művek a mindenkori tanulócsoporthoz ismeretében a tanító válogatása szerint.

- Válogatás a klasszikus szlovén népmese gyűjteményekből
- Mai anyaországbeli és határon túl élő szlovén közösségek meseíróinak műveiből
- Fran Milčinski: Pravljice; Zgodbe kraljeviča Marka - öt-hat történet
- Josip Ribičič Mihec in Jakec, Miklavževa noč, Branko, morje in še kaj
- Josip Vandot: Kecec történeteiből részletek
- Tone Pavček Pesmi –Juri Muri v Afriki, Sončece v žepu, Domače živali, Prave in neprave pesmi
- Niko Grafenauer: Pesmi - Abeceda, Sredi polja rdeči mak, Kam pelje vlak
- Svetlana Makarovič: Pesmi- Dedek mraz že gre, Čuk na palici Kaj bi miška rada
- Svetlana Makarovič: Pripovedi- Pekarna Mišmaš, Živalska olimpiada
- Feri Lainšček: Pesmi- Cicibanija
- Feri Lainšček: Cufek modrijan, Cufek v živalskem vrtu, Ajša Najša in druge
- A Ciciban gyermeklap meséi

7. Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történelmi érzék fejlesztése

7.1. Erkölcsi választások, egyszerű döntések a kisközösségi életben.

7.2. Érzelmi tartalmak a mesékben, olvasmányokban.

7.3. Szép és rút, vonzó és taszító emberi magatartások gyermektörténetekben, irodalomban, filmen.

5-8. évfolyam

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

1.1. Szóban elhangzó szlovén nyelvű szövegek megértése, értelmezése és alkotása.

A nyelvsajátítást segítő hallgatási szokások:

- aktív figyelem-információszerző hallgatás, a lényeg felfogása szóban elhangzó szlovén szövegekben, a szöveg elsődleges információk értelmezése,
- összekapcsolás az előismeretekkel (a szlovén nyelv rendszerelemeinek rögzítése) nyelvhelyesség,
- az elhangzó szöveg értésének visszaigazolása nonverbális elemekkel, ill. közbevetett kérdésekkel.

Egyszerű megnyilatkozások, kérdések és feleletek megértése.

Tartalmak, közlések, információk hallás utáni megértése, reagálás azokra.

Olvasott szöveg tartalmának, fő gondolatainak élőszóban való összefoglalása.

Szövegek feldolgozása, átalakítása.

1.2. A beszédkészség fejlesztése.

Élmények, benyomások elmondása árnyaltabban, részletesebben.

Párbeszédben a beszédshituációnak megfelelő reagálás.

Problémák megoldása, vitás kérdések tisztázása, önálló véleményformálás.

Informálódás, kívánságok kifejezése, felvilágosítás kérése és adása.

Tárgyak, dolgok, személyek, állatok jellemzése.

Véleményformálás közmondások, olvasott versek mondanivalójával kapcsolatban.

Beszélgetés, vita, egyszerű nyelvi fordulatokkal.

Szöbéli megnyilatkozások összefoglalása, állásfoglalás.

Lírai, epikai és dramatizált szövegek a mű stílusának megfelelő hangos felolvasása.

2. Olvasás, írott szövegek megértése

2.1. Szövegértés.

Értő olvasás. Az értő olvasás stratégiái (adatok azonosítása a szöveg alapján, dinamikus olvasás) a nyomtatott és az elektronikus szövegek feldolgozásakor.

A megértés egységei – szójelentés, szó szerkezet, tagmondat, mondat, bekezdés, szövegegység, szöveg egész.

A szövegben fellelhető tények és személyes tanulói vélemények, értékítéletek közötti különbség észlelése.

2.2. Szövegtípusok felismerése; szépirodalmi szövegek, ismeretterjesztő, szak- vagy tankönyvi és médiászövegek; gyakorlati szövegtípusok.

Egyszerűbb autentikus szövegek, ifjúsági folyóiratok (PIL, Ciciban, Gea egyszerűbb írásai, Moja Slovenija) írásainak megértése.

2.3. Ábrák, képek, illusztrációk értelmezése, a szövegjelentést kiegészítő funkció tudatosítása. Képleírások egyszerű nyelvi eszközökkel.

3. Írásbeli szövegek alkotása, íráskép, helyesírás

Olvasható, áttekinthető, a mondanivalót formailag is jól tükröző íráskép, a szövegtípusnak megfelelő formai jegyek használata (bekezdésekre, bevezetés – tárgyalás - befejezésre tagolás, a levélforma kötelező formai elemei).

Szövegalkotás: élmények megfogalmazása, kitalált történetek, elbeszélés, leírás, jellemzés megfogalmazása.

Szöveg tartalmának, cselekményének, fordulópontjainak, felvetett kérdéseinek, fontos információinak írott formában való összefoglalása, elemzése, értékelése.

A mindennapokban megjelenő írott és elektronikus szövegek írása (meghívó, *e-mail*, *SMS*,

Chat, *Skype*).

Kreatív szövegalkotás, történetírás.

Ábrák, képek, illusztrációk értelmezése, a szövegjelentést kiegészítő funkció tudatosítása. Képleírások.

Szövegekkel kapcsolatos kritikai álláspont alapján egyéni vélemény kifejezése, összehasonlítás mindennapi tapasztalatokkal, viszonyítás a valósághoz, etikai normákhoz.

A szövegben fellelhető tények, adatok, információk azonosítása, rendszerezése.

Szerkesztési, stilisztikai, nyelvhelyességi és helyesírási normák.

4. A tanulási képesség fejlesztése

4.1. Hatékony olvasási technika alkalmazása; a dinamikus olvasás.

Jelkeresés, betűpótlás, szókeresés, szómagyarázat, szinoníma keresés.

Könyvtárhasználat, biztonságos világháló használata.

4.2. Szövegek információinak, irodalmi művek tartalmának rendezett összegzése szóban és írásban.

4.3. Dolgok, jelenségek, történések, események, irodalmi művek témái közötti hasonlóságok és különbségek megállapítása, kritériumok logikus csoportosítása.

4.4. Szöveg feldolgozási és gondolkodási műveletek (gondolatmenetek, magyarázatok, következtetések, összefüggések).

4.5. Tanulást támogató eljárások.

Szövegkiemelés, kulcsszavak jelölése.

Szótanulás pl. szókétyák segítségével.

Következtetés a szavak jelentésére a szövegösszefüggés alapján szavak szócsaládokba rendezése.

Jegyzetelés, adatkeresés, anyaggyűjtés nyomtatott és elektronikus források, keresőprogramok segítségével; szótárhasználat.

Vázlatkészítés különféle eljárásokkal.

Jegyzet, vázlat, gondolattérkép, feleletterv alapján önálló (szóbeli és írásbeli) szövegalkotás.

Prezentációs technikák elsajátítása

5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek a szlovén nyelvről

5.1. A kommunikációs szituáció alapesete. A kapcsolatteremtés, kapcsolattartás és a kapcsolat lezárásának helyes verbális és nonverbális elemei, formái a szlovén nyelvterületek szociokulturális ismeretével.

Szociokulturális tájékozottság (Szlovéniában, szlovén egynyelvű közegben is megfelelő kommunikációs viselkedés).

Informatív beszédtevékenység.

5.2. A kommunikáció folyamatának célja és tényezői, szóbeli kommunikációs helyzetek.

5.3. Nyelvi sokszínűség, nyelvi tolerancia.

Nyelvváltozatok.

Nemzetiségi nyelvhasználat.

5.4. A nyelvi egységek közötti egyszerűbb, rendszerszerű összefüggések.

A beszéd hangzása (*hangsúly, hanglejtés, beszédtempó*).

Szófajok.

Ige – az igei főcsoport alakjai.

A szótári alak – *nedoločnik* és a *namenilnik* használati szabályai.

Igeidők – a *deležnik* na -l alakjai és használata múlt és jövő időben.

A *deležnik* na -l a feltételes módban, szám és nem megfelelő alakjai.

Kijelentő mód és a felszólító mód.

Visszaható igék alakjai és használati szabályaik.

Igék és vonzataik.

Főnév – nemek, egyes, kettes és többes szám.

A főnév esetragozása, a hat eset használati tudnivalói, megfelelés a magyar ragos névszókkal és névutós névszókkal kifejezett alakjainak.

Az előljárósók szerepe a szóalakok létrehozásában, vonzatok.

Melléknév ragozás alany, tárgy és részes esetben, fokozás, állítmányi használat.

A melléknév és főnév egyeztetése.

Számnevek: tőszámnevek, sorszámnevek, keltezés, idő kifejezése.

Névmások: a személyes névmások esetragozása.

Határozószók: hely-, idő- és módhatározók.

Kötőszók és használati szabályaik az összetett mondatok alkotásában.

Mondattan: az egyszerű mondat részei; a mondatalkotás, a helyes szlovén szórend.

Az összetett mondatok.

Nyelvhasználati szabályok, nyelvhelyesség, normakövető helyesírás.

6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

6.1. Szerzők és művek

- Népköltészet: Válogatás a klasszikus szlovén népmese gyűjteményekből, epikus népdalokból (Lepa Vida in kača, Desetnica, Kralj Matjaž in Alenčica és/vagy Kralj Matjaž v turški ječi) népdalokból, a népi próza, népi dráma darabjaiból (Zeleni Jurij),
  - Találós kérdések, szólásmondások
  - Klasszikus szlovén szerzők versei, meséi, elbeszélései; egyszerűbb gyermek-és ifjúsági regényekből vett részletek
  - France Prešeren: O, Vrba, Zdravljica, Povodni mož
  - Fran Levstik: Martin Krpan-részletek- összevetés AranyJános Toldijával
  - Fran Erjavec: V naravi, Živalske podobe
  - Dragotin Kette: Kako se je zgodilo Matičku; Vrabc in lastovka- ljubezen do domovine
  - Ivan Cankar: Skodelica kave
  - Oton Župančič gyermekverseiből –Ciciban in še kaj-sorozat, Sto ugank, Pisanice, Lahkih nog naokrog
  - France Bevk: Peter Klepec
  - Prežihov Voranc (Lovro Kuhar) Solzice
  - Miško Kranjec: Imel sen jih rad vagy Mesec je doma na Bladovici-részletek
  - Fedro Godina: Ptice selivke
  - Tone Pavček: 3-4 pesmi
  - Svetlana Makarovič: Odlomki iz Take živalske, V pekarni Mišmaš
  - Niko Grafenauer: Nebotičniki, sedite, Domače živali, Živali na polju, Živali v gozdu
  - Vitan Mal, Feri Lainšček, K. Kolmanič kortárs műveiből - a tanár válogatása szerint
- 6.2. Az epikus művek jellemzői: idő, helyszín, a cselekményt alkotó elemek, szereplők.
- 6.3. Lírai alkotások: költői nyelv, metaforikus képalkotás, a vers zeneisége
- 6.4. Drámajátékok, dramatikusszövegek

7. Az ítéltőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történelmi érzék fejlesztése

- 7.1. Erkölcsi választások, érzelmi tartalmak (szeretet, együttérzés, segítőkészség).
- 7.1. Zenei, képzőművészeti vonatkozások a szlovén nemzetiség kultúrájából.
- 7.2. Az irodalom társművészete: filmes és színházi feldolgozások.

9-12. évfolyam

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

1.1. Beszédhallás, hallás utáni értés.

A kommunikációs funkciók ismerete és használata (*tájékoztatás, érzelmkifejezés, felhívó funkció, kommunikációs kapcsolattartás*).

A szövegek létformája; az élőszó nyelvi és nem nyelvi elemeinek helyes használata.

Hallott szöveg értése, mondanivalójának vázlatos összefoglalása, követése, kulcsszavak azonosítás.

Képek, ábrák, diagrammok leírása, értelmezése.

1.2. Érvelés követése, abba bekapcsolódás, szó kérése, beszélgetés befejezése.

Érvelő, meggyőző szövegfajták; érvek logikus elrendezése a szövegben.

Logikus összefüggések bemutatása, következtetések levonása, önálló döntéshozás.

Különböző szerepekkel azonosulás, problémamegoldó gondolkodás nyelvi realizációja.

2. Olvasás, írott szövegek megértése

2.1. Olvasás:

Blattoló olvasás.

Dinamikus olvasás.

Értelmező, interpretáló olvasás: következtetés, olvasás a sorok között életszerű, köznapi szlovén nyelvű történetekben, szépirodalmi alkotásokban.

Bíró, kritikai olvasás: összehasonlítás a mindennapi tapasztalatokkal; tény, vélemény elkülönítése.

2.2. Szövegértés.

Fontos információk, adatok, tények azonosítása a szöveg alapján.

Szövegek összefoglalásakor adatok, információk felhasználása.

A szöveg szerkezeti felépítésének információ, üzenet értéke.

2.3. Szövegértést segítő stratégiák különböző nyomtatott és elektronikus szöveganyagokban.

2.4. Szövegelemzési eljárások.

Állásfoglalás, vélemény, értékítélet.

A szövegekben megjelenő problémák, döntések, konfliktusok és az azt kiváltó motívumok okainak értelmezése, értékelése; a szerző és a téma viszonya- az olvasó hozzáadott értékei.

2.5. Fordítás, közvetítés: szlovén nyelvű szövegek fontos információinak magyar, ill. szlovén nyelven történő összefoglalása.

2.6. Ábrák, képek, illusztrációk értelmezése, a szövegjelentést kiegészítő funkció tudatosítása. Képleírások összetettebb nyelvi megoldásokkal.

3. Írásbeli szövegek alkotása, íráskép, helyesírás

3.1. Folyékony, olvasható, a mondanivalónak megfelelően tagolt, rendezett, áttekinthető íráskép.

3.2. Szövegalkotás.

Szövegtípusok (*elbeszélés, leírás, jellemzés, érvelés, esszé, értekezés, vita, önéletrajz, motivációs levél, kérvény, blog, baráti levél, hivatalos levél*) jellemzői. Egyes szövegtípusok formai és tartalmi jegyei alapján önálló szövegek szerkesztése.

Összefüggések érzékeltetése, gondolati tagolás.

Különböző forrásokból származó információk egy írásműben történő értékelése, értelmezése, szintézis alkotása.

A szlovén nyelvű média, internetes portálok felhasználása.

3.3. Nyelvtani, nyelvhelyességi, szövegtani, alapvető stilisztikai és retorikai ismeretek.

3.4. Nyelvhelyesség és helyesírás az önállóan létrehozott szlovén nyelvű szövegekben.

4. A tanulási képesség fejlesztése

4.1. A nyelv vonatkozásában kulturált könyvtárhasználat, tudatos és biztonságos internet használat.

4.2. Tanulást támogató eljárások.

Adatkeresés, anyaggyűjtés nyomtatott és elektronikus források segítségével; tematikus egynyelvű szótárak különösen az érettségi témakörök, a szakközépiskolai és szakiskolai profilba illő témakörökben.

A szlovén nyelv (SSJ) értelmező szótárának használata.

Jegyzetelés, vázlatkészítés, feleletterv, gondolattérkép különféle eljárásokkal.

Jegyzet, vázlat alapján önálló szóbeli és írásbeli szövegalkotás.

Szépirodalmi művek, részletek értelmezése.

4.3. Problémamegoldó gondolkodás és szövegfeldolgozás.

4.4. A rendszerezés, következtetések, összefoglalás módszertani eljárásai.

5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek a szlovén nemzetiség anyanyelvéről

5.1. Kommunikációs helyzet, beszédpartner, téma, szituáció, beszédszándék.

Kétszemélyes és kiscsoportos kommunikáció: kérés, kívánság, tiltás, parancs, felszólítás, javaslat, figyelmeztetés és reagálás ezekre; meghívás, rendelés, kínálás; tanács, engedély, igazolás kérése és adása.

5.2. Az írott és a beszélt nyelv normái.

A szlovén helyesírás ismerete.

A szlovén nyelv vízszintes (nyelvjárások, tájnyelvek, regionális nyelvhasználat) és függőleges rétegződése (társadalmi rétegnyelvek különösen az ifjúság nyelve, szleng).

Nyelvhelyesség- igényes köznyelvi norma.

5.3. Retorikai alapismeretek: élőszóbeli előadás korosztályos csoport és/vagy vizsgabizottság előtt-felkészülés projekt bemutatásra.

5.4. Szó- és mondatalkotási szabályok felismerése és alkalmazása.

5.5. Stílus és jelentés; stíluselemek szerepe az élőbeszédben és az írásbeli szövegalkotásban felismerése.

6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

6.1 A szlovén irodalom irodalomtörténeti szemléletű vázlatos áttekintése.

6.2 Műközpontú irodalomismeret- a műveket a mindenkori tanulócsoporthoz ismeretében a tanító tanárok válogatják az érettségi követelményeit és vizsgaszabályzatát szem előtt tartva.

6.3 Szerzők és művek:

- Anton Tomaž Linhart: Županova Micka vígjáték
- France Prešeren: Povodni mož - ballada
- France Prešeren: Krst pri Savici eposz - részletek;
- France Prešeren: Gazele, Soneti nesreče, Sonetni venec - 3-4 szonett
- Josip Jurčič: Deseti brat- regény részletek
- Simon Gregorčič, Anton Aškerc, Dragotin Kette 1-1 verse
- Oton Župančič verseiből: Samo en cvet, Žebljarska
- Fran Saleški Fižgar: Iz mladih dni – avtobiográfija - részletek
- Ivan Cankar: Na klancu-részletek, Hlapec Jernej in njegova pravica
- Prežihov Voranc: Samorastniki - 2 novella
- Miško Kranjec: Strici so mi povedali - részlet az önéletrajzi regényből
- Matej Bor 2-3 vers (iz zbirke Previharimo viharje)
- Ciril Kosmač: Sreča in kruh - elbeszélés
- Fran Saleški Fižgar: Iz mladih dni - avtobiográfija
- Feri Lainšček: Namesto koga roža cveti; Novele in pripovedi
- Sodobna slovenska književnost po priporočilu svetovalke - a mindenkori szlovén szaktanácsadóval egyeztetve

6.4. Epikus művek jellemzői: idő, helyszín, a cselekményt alkotó elemek, szereplők.

6.5. Lírai alkotások: ritmus, rím, versszak, refrén.

7. Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

7.1. A kulturális hagyomány szerepe a nemzetiségi identitás és a helyi kötődés kialakításában.

- a másság azonosítása a szlovén nemzetiség kultúrája, hagyományai, szokásai tükrében,
- a többségi nemzet által támasztott követelmények és a szlovén nemzetiséghez tartozók sajátos jogai a tanulók életkori érettségének megfelelő azonosítása.

7.2. Néhány alapvető emberi léthelyzet irodalmi megjelenítése a Rába-vidéki szlovénség múlt századi sorsából.

Válogatás Irena Barber Življenje je kratko, Trnova paut című elbeszélés köteteiből.

1.1. Szlovén nyelv és irodalom

(a nyelvoktató, a bővített nyelvoktató és a kiegészítő nemzetiségi nevelés-oktatás számára)

Fejlesztési feladatok

A fejlesztési feladatok szerkezete:

1. Beszédértés
2. Beszédkészség
3. Olvasásértés
4. Írás
5. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

1. Beszédértés

A tanuló megérti a leggyakoribb szófordulatokat és szókincset. Megérti a rövid, világos és egyszerű üzenetek, bejelentések, egyéb gyakori szövegek lényegét. Megérti a legfontosabb információkat olyan rádió- és tévéműsorokban, amelyek aktuális eseményekről, illetve a mindennapi élethez, családhoz, a tanuló környezetéhez, nemzetiségéhez, az érdeklődési köréhez vagy tanulmányaihoz kapcsolódó témákról szólnak.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
<p>Egyszerű utasítások, nagyon alapvető kérdések és feleletek hallás utáni megértése. A nem verbális kommunikáció alkalmazása.</p> <p><i>Mindennapi témájú, a gyerekek közvetlen környezetével kapcsolatos rövid szövegek megértése.</i></p>	<p>Kérdések, feleletek, rövid megnyilatkozások megértése. A nem verbális kommunikáció alkalmazása</p> <p><i>Mindennapi témájú szövegek megértése. A szlovén nemzetiség életéből és az anyaországi szlovén irodalomból (népköltészeti alkotások) vett történetek megértése.</i></p>	<p>A köznyelvi beszéd megértése ismert, gyakran előforduló témakörökben. Viszonylag lassan és világosan közvetített információk, közlések hallás utáni megértése, valamint rövid gondolkodás után reagálás azokra.</p> <p><i>Mindennapi témakörök, valamint rádió- és TV-műsorok közléseinek, ismeretterjesztő- és játékfilmek tartalmának megértése. Szlovén irodalmi és Mura-vidéki, ill. Rába-vidéki nyelvjárási szövegek tartalmának, valamint irodalmi alkotások dramatizált előadásának figyelemmel kísérése, a kulcsmozzanatok megértése, a megértett jelenetek, epizódok élvezete.</i></p>	<p>A köznyelvi beszéd, a rádió- és TV-műsorok közléseinek, ismeretterjesztő és játékfilmek tartalmának megértése. Szlovén irodalmi és Mura-vidéki, ill. Rába-vidéki nyelvjárási szövegek tartalmának, valamint irodalmi alkotások dramatizált előadásának figyelemmel kísérése, a kulcsmozzanatok megértése, a megértett jelenetek, epizódok élvezete. <i>A legkülönbözőbb témakörök szöveganyagát tartalmazó szövegek megértése. A szöveg megértése után a saját állásfoglalás, vélemény kifejtése. Szlovén nyelvű irodalmi, színházi, és filmművészeti alkotások, előadások megértése, azok közléseinek, mondanivalójának összegzése.</i></p>

2. Beszédkészség

Részvétel egyszerű, mindennapi kommunikációban, egyszerű kérdések megválaszolása a már említett témákban. Saját élmény, gondolat, vélemény, érzés egyszerű és világos kifejezése, megfogalmazása a beszédszituációnak megfelelően egyszerű és összetett mondatokban. A tanuló nem vét alapvető nyelvhelyességi hibákat

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
<p>Egyszerű kijelentések, kérdések, kívánságok, kérések megfogalmazása,</p>	<p>Bekapcsolódás párbeszédbe, élmények elmesélése egyszerű mondatokban.</p>	<p>Beszélgetés különböző partnerekkel, egyszerű fordulatokkal a már ismert</p>	<p>Felkészülés nélkül folytatott beszélgetés, vitázás hétköznapi témákról</p>

<p>illetve reagálás azokra egyszerű formában A szlovén hangzók helyes kiejtése szavakban, rövid mondatokban. A szlovén irodalmi nyelv alapszókinésének megalapozása. Aktív részvétel különböző didaktikus nyelvi játékokban. Néhány egyszerű mondat alkotása képről, tárgyról. Memoriterként néhány kiszámoló, mondóka és rövid vers ismerete.</p>	<p>A szlovén irodalmi nyelv már elsajátított alapszókinésének bővítése. Szövegalkotás (néhány mondatban) kép, film, esemény vagy adott tárgy alapján. A nyelv különféle közléseket közvetítő szerepének (kérdés, tagadás, kérés, óhaj, parancs) felismerése. Különféle dramatikus formák kipróbálása, aktív részvétel különböző didaktikus nyelvi játékokban. Memoriterként néhány kiszámoló, mondóka, közmondás és vers ismerete.</p>	<p>témakörökben. Beszámoló (egyszerű mondat szerkezettel) élményekről és tapasztalatokról Információk szerzése kérdéssel, kívánságok kifejezése. Törekvés a megfelelő artikulációra, a megfelelő beszédtempó, hangerő, hangmagasság, hanglejtés alkalmazása. Memoriter szöveghű ismerete: néhány vers, illetve rövid prózarészlet.</p>	<p>kortársakkal és anyanyelvi partnerrel. Vélemény kifejtése, élménybeszámoló, történetek elmesélése a megfelelő szókinés felhasználásával. Beszámoló szlovén nemzetiségi eseményekről, kulturális-, és sportprogramokról, valamint a szlovén nemzetiségi újságban (Porabje) aktuálisan megjelent cikkekről és a Slovenski utrinki televíziós adásairól. Hétköznapi szövegek tolmácsolása. Néhány vers, versrészlet és Szlovénia tájegységeiként legalább 1 ének memorizálása. Törekvés a változatosságra, érzékletességre, a lényeg kiemelésére a beszédben.</p>
<p><i>Aktív bekapcsolódás a hétköznapi témákban folytatott begyakorolt dialógusokba rövid megnyilatkozásokkal, véleményalkotásokkal. Különféle közlések alkotása kép, esemény kapcsán. Figyelem a helyes hangsúlyra, hangképzésre, hangoztatásra, szóképzésre.</i></p>	<p><i>Beszélgetés különböző partnerekkel, egyszerű fordulatokkal mindennapi témakörökben. Információk adása eseményekről, beszámoló élményekről Helyes kiejtés és hangsúlyozás tudatos alkalmazása a közlési folyamat során. Verses, prózai művek (vagy azok részleteinek) memorizálása Beszámoló a megismert olvasmányok tartalmáról</i></p>	<p><i>Felkészülés nélkül folytatott beszélgetés, vitázás hétköznapi témákról kortársakkal és anyanyelvi partnerrel. Vélemény kifejtése, élménybeszámoló, történetek elmesélése megfelelő, változatos szókinés felhasználásával. Beszámoló szlovén nemzetiségi eseményekről, kulturális, és sportprogramokról, valamint a szlovén nemzetiségi újságban (Porabje) aktuálisan megjelent cikkekről és a Slovenski utrinki televíziós adásairól. Hétköznapi szövegek tolmácsolása. Több vers és ének memorizálása</i></p>	<p><i>Álláspont, vélemény kifejtése bármely témakörben a megfelelő nyelvi formák és szakkifejezések, szlovén frazeologizmusok felhasználásával. Referátumok elkészítése és igényes előadása. Szépirodalmi és ismeretterjesztő szövegek lényegi elemeinek megragadása és visszaadása. Párbeszéd folytatása bármely témában szlovén anyanyelvű beszélgetőtársal. Interjúkészítés magyarországi szlovén közéleti személyiségekkel (nemzetiségi szervezetek vezetői, egyházi személyek, kulturális csoportok vezetői, tagjai). Tolmácsolás hétköznapi helyzetekben.</i></p>

3. Olvasásértés

A mindennapi kifejezések, alapvető fordulatok megértése, amelyek a tanuló mindennapi életére, a családjára, környezetére, nemzetiségére vonatkoznak. Az olvasott szöveg tartalmának tömör reprodukálása, az információk

visszakeresése, a szöveg lényegének kiemelése. A közvetített érzelmek, vélemények megértése. A tanuló aktív és passzív szókincsének gazdagítása.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
<p>Hangos olvasás megfelelő tempóban, helyes kiejtéssel és hangsúlyozással. Néma olvasás gyakorlása. Egyszerű szövegekből információ kikeresése és visszaadása írásban vagy szóban.</p> <p><i>A szövegfeldolgozás során megismert szókincsanyagú szövegek gördülékeny, értő olvasása megfelelő intonációval, tartalmilag tagolt előadásmódban. Az olvasott szöveg tartalmának elmondása egyszerű mondatokkal Rövid idegen szövegek néma és hangos olvasása és megértése. Pl. Porabje újság gyermekoldala, Ciciban, ill. egyéb anyaországbeli gyermekkiadványok, prospektusok.</i></p>	<p>Ismert és ismeretlen szöveg megfelelő tempójú olvasása helyes kiejtéssel, valamint a központozás szabályainak betartásával. Az olvasott szövegek tartalmának tömör (néhány mondatos) elmondása, a szövegből információk visszakeresése. Ismert tartalmú szövegek értelmező, hangos olvasása.</p> <p><i>Mindennapi témakörök szövegeinek néma olvasással történő feldolgozása és megértése, különös tekintettel a szlovén nemzetiség életmódját bemutató történetek értelmezésére. Ismert és ismeretlen szöveg folyamatos, helyes hangsúlyozással történő olvasása. Néhány mondatos vélemény megfogalmazása szóban és írásban. Különböző segédeszközök (szótárak) használata.</i></p>	<p>Ismert és ismeretlen szöveg folyamatos, helyes hangsúlyozással történő hangos illetve értő néma olvasása. Egyszerű szövegekből (reklám, felirat, katalógus) információ kikeresése és visszaadása. Néhány rövidebb irodalmi alkotás értelmezése az anyaországi és a magyarországi szlovén irodalomból. Ezen műalkotások bemutatásának képessége. Az aktív és passzív szókincs gazdagítása önálló munkával.</p> <p><i>Olvasott szövegek tartalmának összefoglalása, tömörítése. Vélemények, ellenvélemények ütköztetésének megértése prózai szövegekben. Publicisztikai cikkek megértése. Rövid szépirodalmi művek önálló elolvasás utáni értelmezése, a bennük rejlő művészi, erkölcsi értékek felismerése. Különböző segédeszközök tudatos kiválasztása és használata.</i></p>	<p>Olvasott szakszövegek és rövid irodalmi művek tartalmának összefoglalása, tömörítése. Vélemények-ellenvélemények ütköztetésének megértése prózai szövegekben. Szlovéniai ifjúsági folyóiratok és a Porabje nemzetiségi lapban megjelent cikkek megértése. Rövid szépirodalmi művek önálló elolvasás utáni értelmezése, a bennük rejlő művészi, erkölcsi értékek felismerése. Az aktív és passzív szókincs gazdagítása önálló munkával.</p> <p><i>Anyanyaországi és Rába-vidéki szlovén irodalmi alkotások önálló olvasása a különféle műfajokban a szlovén irodalom kezdeteitől napjainkig. Rövid szépirodalmi művek önálló elolvasás utáni értelmezése, a bennük rejlő művészi, erkölcsi értékek felismerése. Nyelvjárások felismerése és megértése. Szlovén nyelven megjelenő sajtótermékek olvasása, az országismereti tudáshalmaz bővítése. Különböző segédeszközök tudatos kiválasztása és használata.</i></p>

4. Írás

Egyszerű nyomtatvány kitöltése, üdvözet, üzenet, magán-és hivatalos levél, önéletrajz megírása. Egyszerű, rövid, összefüggő szöveg megírása ismert, hétköznapi témákban. Szöveg alkotása különböző közlésfajták alkalmazásával: élmények, események, jellemzés, párbeszéd. Személyes vélemény és álláspont kifejtése a jelenkor problémáival kapcsolatban. A tanuló nem vét alapvető nyelvhelyességi hibákat.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
<p>A korosztálynak megfelelő tempójú írás. Az alapszókincs szavainak helyes írása.</p>	<p>Képleírás, kép történetének, eseménynek, élménynek megfogalmazása írásban. Egyszerű nyomtatvány</p>	<p>Ismert, gyakran előforduló témakörökhöz kapcsolódó gondolatok megfogalmazása.</p>	<p>Különböző funkcionális szövegek alkotása: (hivatalos levél, meghívó, értesítés, kérvény,</p>

<p>Mondatok és rövid szövegek helyes másolása illetve leírása tollbamondás után. Rendezett, olvasható írás az automatizmusok szintjén. Meghatározott témában egyszerű mondatokból álló rövid szöveg alkotása.</p> <p><i>Néhány mondatos fogalmazás írása egyszerű történetről. A helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása a tanult szinten. A szöveg tagolásának kialakítása</i></p>	<p>kitöltése. A szlovén helyesírás elsajátított szabályainak alkalmazása. Gyakorlati-kommunikációs természetű szövegekkel való ismerkedés: meghívó, képeslap levél.</p> <p><i>Rövid fogalmazás, beszámoló, levél írása a szövegszerkesztés formai követelményeinek betartásával. Írásbeli beszámoló olvasmányként megismert művekből. Az elsajátított nyelvtani, nyelvhelyességi és helyesírási szabályok alkalmazása.</i></p>	<p>Rövid fogalmazás, beszámoló, levél írása a szövegszerkesztési formák betartásával. Gyakorlati-kommunikációs természetű szövegek alkotása. A nyelvhelyesség és a helyesírás szabályainak alapos ismerete és alkalmazása. Egyszerűbb szövegek fordítása írásban szótár segítségével.</p> <p><i>Szövegalkotási módszerek továbbfejlesztése. Élménybeszámoló írása egy-egy irodalmi alkotás tartalmáról, mondanivalójáról. Nyelvtani, nyelvhelyességi, stilisztikai és helyesírási ismeretek használata. Rövidebb szövegek elolvasása házi olvasmányként, ezek megadott szempontok szerinti feldolgozása. Fordítás szlovénról magyarra és magyarról szlovénra szótár segítségével.</i></p>	<p>fellebbezés, beszámoló, önéletrajz). Élménybeszámoló írása anyaországi és hazai szlovének által írt irodalmi alkotás tartalmáról, mondanivalójáról. Nyelvtani, nyelvhelyességi, stilisztikai és helyesírási ismeretek helyes használata. Fordítás szlovénról magyarra és magyarról szlovénra szótár segítségével. Olvasható, áttekinthető íráskép valamint önálló jegyzetelési technika kialakítása. <i>Különböző írástechnikák (összefoglalás, rendszerezés, tömörítés, jegyzetelés) ismerete és alkalmazása. Olvastott irodalmi, közismereti és szakszövegek adott szempont szerinti megfogalmazása. Referátum készítése szakirodalom felhasználásával. Nyelvtani, nyelvhelyességi, stilisztikai, szótárhasználati és helyesírási ismeretek biztos alkalmazásával bármilyen témájú írás megalkotása. Idegen szöveg fordítása szlovénról magyarra és magyarról szlovénra szótár segítségével.</i></p>
---	--	---	---

5. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

Az olvasás, mint műélvezet megtapasztalása, az olvasás iránti igény felkeltése. Az irodalom sajátos kifejezési formáinak felismerése, összehasonlítása, megértése és értelmezése. A műnemek és a műfajok hagyománya, mint a műalkotás megértésének egyik vonatkoztatási pontja Érzékenység az irodalmi művekben megjelenő értékek, problémák, kérdések és kétségek felfedezésére.

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
Rövid terjedelmű epikai és lírai művek elolvasása, tartalmának összefoglalása tanári segítséggel	Rövid terjedelmű epikai és lírai művek önálló elolvasása, tartalmuk összefoglalása, a szereplők jellemzése.	Elbeszélések, rövid történetek, lírai művek önálló elolvasása, a művek tartalmának összefoglalása, és műfajuk megnevezése.	A szlovén nyelvű irodalmi alkotások önálló elolvasása, feldolgozása, műközpontú elemzése.
A hazai és a szlovéniai szlovén irodalomból vett népköltészeti alkotások elolvasása, mondókák, rigmusok, versek, verses	A hazai és a szlovéniai szlovén irodalomból vett rövid terjedelmű műköltészeti és népköltészeti alkotások	A hazai és a szlovéniai szlovén irodalomból vett alkotások elolvasása és feldolgozása, véleményalkotás.	A hazai és a szlovéniai szlovén irodalom művein keresztül a népcsoport sorskérdéseinek megismerése és a velük

mesék megtanulása.	elolvasása, feldolgozása. Rövid történetek dramatizált előadása.		való azonosulás elősegítése.
A modern műfajokból mesék, képregények (strip) elolvasása, tartalmuk összefoglalása, átadása.	A modern műfajokból mesék, képregények, elolvasása, dramatizálása. Hagyományos mese alapján képregény készítése	Modern műfajú művek elolvasása, feldolgozása. Kreatív írás: pld. képregény készítése hagyományos mese alapján vagy minta alapján képvers alkotása	Egy szabadon választott mai ifjúsági regény elolvasása és feldolgozása.
A korosztálynak megfelelő hangjáték, mesedarab, bábjáték, musical megtekintése, esetleg előadása.	A korosztálynak megfelelő hangjáték, színdarab, musical megtekintése, esetleg előadása.	Az irodalom társművészeiből filmek, képek, fotók megtekintése és megbeszélése. A hazai vagy szlovéniai színi társulatok egy előadásának megtekintése, a látottak tanórai feldolgozása.	Adott irodalmi műalkotásból készült film megtekintése, összevetése a művel. A hazai és szlovéniai nép- és könnyűzene köréből dalszövegek értelmezése.

Közműveltségi tartalmak

1-4. évfolyam

1. Beszédértés

- 1.1. Tanítói közlések, kérdések, a tanórai munka hatékonyságát szolgáló irányítás értése.
- 1.2. Az életkorhoz igazodó témakörökben elhangzó, a tanuló nyelvi képzettségét tekintve vevő, jól tagolt, megfelelő artikulációjú és tempójú egyszerű, szlovén nyelvű szövegek értése.
- 1.3. Nem verbális kommunikáció alkalmazása.

2. Beszédkészség

- 2.1. Hangképzés, hangoztatás, helyes ejtés –a szlovén hangzók helyes hangoztatása.
- 2.2. Egyszerű kijelentések, kérdések, megfogalmazása. Társadalmi konvenciók: köszönés, megszólítás, bemutatkozás, köszönetnyilvánítás és elfogadás, elnézés kérése/elfogadása, egyszerű kívánság, szándék, szükség kifejezése, az elhangzottak ismétlésének kérése, nyelvi formai elemeinek használata. Egyszerű információadás és kérés szófordulatainak alkalmazása.
- 2.3. Képek, illusztrációk segítségével rövid történetek előadása.
- 2.4. Szlovén népmesék, mondák, versek reprodukálása.
- 2.5. 5-6 mondatos összefüggő szöveg elmondása tájnyelven és/vagy irodalmi szlovén nyelven.

3. Olvasásértés

- 3.1. Írott szlovén nyelvű szöveg olvasása.

A szóbeli kezdő szakasz után a szlovén betűk, szlovén ábécé megtanulása.

Hangsor-betűsor: szótagok, szavak, egész mondatok, rövidebb szövegek hangos olvasása.

A szlovén nyelvben a hangzók találkozása során módosuló kiejtés (zöngés-zöngétlen mássalhangzók, „l, lj, nj, v” hangok ejtése).

3.2. Írott szlovén nyelvű szöveg értése. Tájékozódás a szövegben.

Lényegkiemelés, egyszerű állítások, tények, adatok visszakeresése.

Tankönyvi utasítások, feladatok, kérdések egyszerű tankönyvi definíciók értése.

Egyszerű, a korosztály érdeklődésére számot tartó köznapi és gyermekirodalmi (Rába-vidéki népmesék, népmondák, szlovéniai szerzők gyermekversei, mesék) szövegek.

Kérdés-felelet; irányított párbeszéd, két-hárommondatos tartalmi összefoglalás.

Dramatikus játék, bábjáték, rajz - a tanult szövegek átdolgozása.

4. Írás

4.1. Az írás jelrendszere.

Írott kis- és nagybetűk, betűkapcsolás, szó, szószerkezet, mondat, szöveg. a szlovén írott kis-és nagybetűk, betűkapcsolás.

Megfelelő tempójú írás, rendezett íráskép.

A helyesírás és nyelvhelyesség alapvetései.

4.2. Szövegalkotás írásban.

Mondatok összekapcsolása, szövegminták, témaválasztás.

Szövegekhez címválasztás, a mondanivaló logikus elrendezése.

Szövegek kiegészítése.

Megadott szempontok alapján egyszerű szövegek fogalmazása.

5. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

5.1. Kommunikációs témakörök, tartalmak

Személyes adatok, család, életmód

Bemutatkozás, bemutatás; családtagok, rokonsági viszonyok.

Családi ünnepek.

Heti rend, napirend.

Étkezés, egészséges ételek, egyszerű szlovén receptek.

Az emberi test részei, testápolás, egészség- betegség, közérzet.

Szabadidős tevékenységek, sport.

Iskola, nevelés-oktatás

A tanulás. tantárgyak, órarend.

Az iskola helyiségei, osztályterem, iskolabútorok, a tanulást segítő tárgyak, eszközök.

Olvasás, játék, nemzetiségi gyermekjátékok.

Kulturális élet, jelenünk kommunikációs technikája

Magyarországi szlovén folklór hagyományok, Rába-vidéki szlovén népdalok, népi játékok.

TV, számítógép, nyomtatott sajtó termékei.

Környezet, társadalom, gazdasági élet

Otthon, települések, falvak, Rába-vidéki szlovén települések és jellemzőik.

Szlovén népi építészet.

Mindennapi tevékenységek: bevásárlás, üzletek.

Az ember természeti környezete, évszakok, időjárás, öltözködési szokások.

Társadalmi, közösségi élet

Együttműködés, társadalmi, közösségi szerepek az iskolában, a lakóhelyen.

A közösségi együttélés szabályai osztályban, iskolán belül, lakóhelyi közösségekben munkamegosztás.

A szlovén nemzetiség mindennapjai.

A nemzetiség, nemzetiség fogalom az eltérő kultúra, hagyományok azonosításával.

A szlovén Rába-vidék lakossága.

Nemzetiségi szlovén nyelv

A Rába-vidéki szlovén nyelv alapjellemezőinek azonosítása mesék, népdalok, élőbeszéd alapján.

Az egyes témákkal kapcsolatos Rába-vidéki szlovén nyelvjárási szavak és kifejezések.

5.2. Szerzők és művek

Az irodalmi művek közül a mindenkorai tanulócsoporthoz igényei, nyelvtudása, általános ismeretei függvényében a tanító válogat a tankönyv kínálatából a lehetőségek közül és az alábbi jegyzékből:

- Válogatás a klasszikus szlovén népmese gyűjteményekből
- Karel Krajczar: Kraljič pa lejpa Vida c mesegyűjtemény
- Josip Ribičič Mihec in Jakec, Miklavževa noč, Branko, morje in še kaj
- Josip Vandot: Kekec történeteiből részletek
- Tone Pavček Pesmi –Juri Muri v Afriki, Sončece v žepu, Domače živali, Prave in neprave pesmi
- Niko Grafenauer: Pesmi- Abeceda, Sredi polja rdeči mak, Kam pelje vlak
- Svetlana Makarovič: Pesmi- Dedek mraz že gre, Čuk na palici, Kaj bi miška rada
- Svetlana Makarovič: Pripovedi- Pekarna Mišmaš Živalska olimpiada
- Feri Lainšček: Pesmi- Cicibanija
- Feri Lainšček: Cufek modrijan, Cufek v živalskem vrtu, Ajša Najša in druge po izboru

5-8. évfolyam

1. Beszédértés

Szóban elhangzó szlovén nyelvű szövegek megértése, értelmezése.

A nyelvelsajátítást segítő hallgatási szokások.

Megnyilatkozások, kérdések és feleletek megértése.

Tartalmak, közlések, információk hallás utáni megértése, reagálás azokra.

2. Beszédkészség

Szóban elhangzó szlovén nyelvű szövegek alkotása egyszerű mondat szerkezetekkel.

Élmények, benyomások rövid, érthető elmondása.

Olvasott szöveg tartalmának, fő gondolatainak élőszóban való összefoglalása.

Szövegek feldolgozása, átalakítása.

Reagálás megértett tartalmakra, közlésekre, információkra.

Párbeszédben a beszédhelyzetnek megfelelő reagálás.

Problémák megoldása, vitás kérdések tisztázása, önálló véleményformálás.

Informálódás, kívánságok kifejezése, felvilágosítás kérése és adása.

Tárgyak, dolgok, személyek, állatok jellemzése.

Véleményformálás közmondások, olvasott versek mondanivalójával kapcsolatban.

Beszélgetés, vita, egyszerű nyelvi fordulatokkal.

3. Olvasásértés

3.1. Olvasás.

Értő olvasás.

3.2. Szövegértés.

A megértés egységei – szójelentés, szó szerkezet, tagmondat, mondat, bekezdés, szövegegység, szöveg egész.

3.3. Szövegtípusok.

Szépirodalmi szövegek, ismeretterjesztő, tankönyvi és egyszerű gyakorlati szövegtípusok.

Egyszerűbb autentikus szövegek, ifjúsági folyóiratok (Porabje c. hetilap, PIL, Ciciban, Gea, Moja Slovenija) egyszerűbb írásai.

3.4. Képek, illusztrációk értelmezése, a szövegjelentést kiegészítő funkció tudatosítása.

4. Írás

4.1. Olvasható, áttekinthető, a mondanivalót formailag is jól tükröző íráskép.

A szövegtípusnak megfelelő formai jegyek használata (bekezdésekre, bevezetés – tárgyalás - befejezésre tagolás, a levélforma kötelező formai elemei).

4.2. Szövegalkotás.

Élmények, kitalált történetek, elbeszélés, leírás, jellemzés megfogalmazása.

Szöveg tartalmának, cselekményének, fordulópontjainak, felvetett kérdéseinek, fontos információinak írott formában való összefoglalása, elemzése, értékelése.

A mindennapokban megjelenő írott és elektronikus szövegek írása (meghívó, *e-mail*, *SMS*, *Chat*, *Skype*).

A szövegben fellelhető tények, adatok, információk azonosítása, rendszerezése.

4.3. Szerkesztési, stilisztikai, nyelvhelyességi és helyesírási normák.

5. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

5.1. Kommunikációs témakörök, tartalmak

Életmód, életvezetés

Emberi kapcsolatok, barátok, baráti kör.

Alkalmazkodás.

Az egyén és közösség.

Korosztályos konfliktusok.

Mindennapi tevékenységek; napirend; munkamegosztás, szabadidős tevékenységek a családban, hobby.

Egészséges életmód, az egészséges emberi test, betegségek, orvosnál.

Társadalmi környezet, szokások és hagyományok

Ételek, étkezési szokások, egészséges táplálkozás, főzés, táplálkozás vendéglátó egységekben.

Jellegzetes szlovén ételek, „szlovenikumok”; a Rába-vidéki szlovének gasztronómiája.

Szlovén ünnepek, szokások és hagyományok a magyarországi szlovének családi, vallási, ill. a naptári évhez kapcsolható ünnepeinek esetében.

Élet ma és régen, iskola, lakókörnyezet, a magyarországi szlovének települései, lakás-, élet- és munkakörülmények a múlt században és a legújabb időkben.

Tanulás, nevelés-oktatás, munka

Iskolai mindennapok, napirend, órarend, a tanulási folyamat, tanulási módszerek.

A mai korszerű iskola épülete, osztálytermei, berendezése; jellegzetes iskolai struktúra hazánkban és Szlovéniában, továbbtanulás.

Iskolán kívüli tevékenységek, a szlovén nemzetiségi léthez kapcsolódó szervezett iskolán kívüli lehetőségek.

A munka világa, hagyományos és mai szakmák.

Kulturális élet, a jelenkor kommunikációs kultúrája

A dal, a zene, mint egy nép kultúrájának jelentős értékörzője.

A magyarországi szlovének népzenei öröksége, folklór.

Magyarországi szlovén médiák: Slovenski utrinki, a Radio Monošter adásai, a Porabje hetilap, Slovenski koledar.

Az internet szerepe, közösségi oldalak.

A környezet, gazdaság és a technika

Életkörülmények, lakhely, környezet.

Évszakok, időjárás, környezetvédelem, lokális, regionális problémák, helyi környezetvédelem, utazás, szálláslehetősége.

Életmód a szlovén nyelvterületen, infrastruktúra, közintézmények.

Szolgáltatások, vásárlás, orvosi ellátás, állatvédelem, állattartás, kézművesség.

Turizmus, nyaralás, utazás, az utazások típusai, közlekedési eszközök, vendéglátás.

Földrajzi ismeretek – Szlovénia tájai.

Társadalmi élet, politika, történelem

Az együttélés szabályai, magyarországi nemzetiségek, a magyarországi szlovén nemzetiség léthelyzete, szervezettsége, szervezetei.

A szlovén nyelv

A magyarországi szlovén nyelv; Apátistvánfalva, Szakonyfalva, Rábatótfalu, Felsőszölnök lokális szlovén tájnyelvi jellegzetességei.

Az irodalmi művek közül a mindenkori tanulócsoporthoz igényei, nyelvtudása, általános ismeretei függvényében a tanító pedagógus válogat a tankönyv kínálta lehetőségek közül és az alábbi jegyzékből:

- Népköltészet: Válogatás a klasszikus szlovén népmese gyűjteményekből, epikus népdalokból (Lepa Vida in kača, Desetnica, Kralj Matjaž in Alenčica és/vagy Kralj Matjaž v turški ječi) népdalokból, a népi próza, népi dráma darabjaiból (Zeleni Jurij)
- Találós kérdések, szólásmondások
- France Prešeren O, Vrba, Zdravljica
- Fran Levstik Martin Krpan-részletek - összevetés Arany János Toldijával
- Fran Erjavec: V naravi, Živalske podobe
- Dragotin Kette: Kako se je zgodilo Matičku; Vrabec in lastovka- ljubezen do domovine
- Ivan Cankar: Skodelica kave
- Oton Župančič verseiből – Ciciban in še kaj-sorozat, Sto ugank
- Prežihov Voranc (Lovro Kuhar) Solzice
- Fedro Godina: Ptice selivke
- Tone Pavček: 3-4 vers
- Svetlana Makarovič: Odlomki iz Take živalske, V pekarni Mišmaš
- Niko Grafenauer: Domače živali, Živali na polju, Živali v gozdu
- Feri Lainšček kortárs műveiből

5.3. Az epikus művek jellemzői: idő, helyszín, a cselekményt alkotó elemek, szereplők.

5.4. Dramatizált szövegek.

9-12. évfolyam

1. Beszédértés

Szóban elhangzó nyelviileg igényes szlovén nyelvű szövegek megértése, értelmezése.

A kommunikációs funkciók (*tájékoztatás, érzelemkifejezés, felhívó funkció, kommunikációs kapcsolattartás*).

A szövegek létformája; az élőszó nyelvi és nem nyelvi elemei.

Hallott szöveg értése, mondanivalójának vázlatos összefoglalása, követése, kulcsszavak azonosítása.

A szövegben megjelenő másodlagos jelentések.

2. Beszédkészség

Szövegalkotás.

Érvelés követése, abba bekapcsolódás, szó kérése, beszélgetés befejezése.

Érvelő, meggyőző szövegfajták; érvek logikus elrendezése a szövegben.

Logikus összefüggések bemutatása, következtetések levonása, önálló döntéshozatal.

Különböző szerepekkel azonosulás, problémamegoldó gondolkodás nyelvi realizációja.

3. Olvasásértés

3.1. Olvasás.

Blattoló olvasás.

Dinamikus olvasás.

Értelmező, interpretáló olvasás: következtetés, olvasás a sorok között életszerű, köznapi szlovén nyelvű történetekben, szépirodalmi alkotásokban.

Bíráló, kritikai olvasás: összehasonlítás a mindennapi tapasztalatokkal; tény, vélemény elkülönítése.

3.2. Olvasásértés.

Fontos információk, adatokat, tények azonosítása a szöveg alapján.

Szövegek összefoglalásakor adatok, információk felhasználása.

A szöveg szerkezeti felépítésének információ, üzenet értéke.

Állásfoglalás, vélemény, értékítélet.

A szövegekben megjelenő problémák, döntések, konfliktusok és az azt kiváltó motívumok okainak értelmezése, értékelése.

A szerző és a téma viszonya- az olvasó hozzáadott értékei.

3.3. Fordítás, közvetítés: szlovén nyelvű szövegek fontos információinak magyar, ill. szlovén nyelven történő összefoglalása.

3.4. Ábrák, képek, illusztrációk értelmezése.

Az illusztrációk szövegjelentést kiegészítő funkciójának tudatossága.

Képleírások összetettebb nyelvi megoldásokkal.

4. Írás

4.1. Folyékony, olvasható, a mondanivalónak megfelelően tagolt, rendezett, áttekinthető íráskép.

4.2. Szövegalkotás.

Összefüggések érzékeltetése, gondolati tagolás.

Különböző forrásokból származó információk egy írásműben történő értékelése, értelmezése, szintézis alkotása.

Szövegtípusok (*elbeszélés, leírás, jellemzés, érvelés, esszé, értekezés, vita, önéletrajz, motivációs levél, kérvény, blog, baráti levél, hivatalos levél*) jellemzői. Egyes szövegtípusok formai és tartalmi jegyei alapján önálló szövegek szerkesztése.

A szlovén nyelvű média, internetes portálok felhasználása a szövegalkotás előkészítési folyamataiban.

4.3. Nyelvtani, nyelvhelyességi, szövegtani, stilisztikai és alapvető retorikai ismeretek.

4.4. Nyelvhelyesség és helyesírás az önállóan létrehozott szlovén nyelvű szövegekben.

5. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

5.1. Kommunikációs témakörök, tartalmak

Az egyén és közvetlen társadalmi környezete, életmód

Társadalmi csoportok, egyéniség, alkalmazkodás.

Az egyéni boldogulás, jövő tervezése.

Szakma, hivatás, munkahely, karrierépítés és a magánélet- jövőkép.

Egészséges életmód, egészséges táplálkozás, betegségek– tudatmódosító szerek, szenvedélybetegségek, függőség.

Sport, versenysport, extrém sportok, veszélyek és felelősség.

A szabadidő értelmes és hasznos eltöltésének változatai vidéken, falun és városban.

Étkezési kultúra, élelmiszerek, a szlovénség gasztronómiai érdekességei, XXI. századi vendéglátó-ipari kultúra, főzési szokások, reklámok, alapvető szükségletek, luxus.

Szolgáltatások, posta, bank, pénzváltás, utazásszervezés, utazási irodák.

Hagyományok, kulturális örökség, hagyományok változása, a hagyományok identitást meghatározó szerepe.

Városi élet – vidéki élet.

Regionális kultúra, az Európai Unió és a határok nélküliség, többnyelvűség.

Iskola, nevelés-oktatás

Nevelés-oktatás, tanulás Magyarországon; nyelvtanulási, továbbtanulási lehetőségek Szlovéniában (a Center za slovenski jezik kínálatai a középiskolás diákság számára-intenzív nyelvi hetek Ljubljánában).

Főiskolai, egyetemi tanulmányok, ösztöndíj lehetőség a Szlovéniába készülők számára.

Tanulás-művelődés, képzettség, szakma, diploma és az elhelyezkedés lehetőségei illetve a munkanélküliség kérdése.

Kultúra, a XXI. század tömegkommunikációs kultúrája

Betekintés a szlovén filmművészet, a mai szlovén szórakoztató és klasszikus zene valamint a modern művészetek világába a világháló, anyaországi kirándulások, kultúrestek. ill. magyarországi (főként szentgotthárdi) koncertek, kiállítások révén.

A hazai szlovén naiv művészek, képzőművészek.

Információáramlás, tájékoztatás, véleményalkotás, az internet szerepe.

A magyarországi szlovén nemzetiségi TV- és a rádióműsorok.

Környezet, gazdaság és technika

A legújabb kori technikai fejlődés és a gazdasági változások összefüggései; az urbanizálódás; az erőteljes gépesítés, számítógép vezérlésű ipari termelés és a munkanélküliség összefüggései

Természeti környezet-tájvédelem; natúrparkok, nemzeti parkok és a környezetvédelem, környezetkárosítás és környezetvédelmi projektek.

Problémák és kihívások, érdekellentétek.

Aktuális kérdéseket megszólaltató irodalmi alkotások, színdarabok, filmek.

Társadalmi élet, a szlovén nemzetiség szervezetei, politika, történelem

Az együttélés szabályai, magyarországi nemzetiségek, a magyarországi szlovén nemzetiség léthelyzete, szervezettsége, szervezetei.

A kétnyelvűség, a nemzetiségi szlovén nyelv megőrzése, a kétnyelvű beszéd.

A szlovén nemzetiség kultúrája, hagyományai, szokásai tükrében.

A szlovén nemzetiség lakta magyarországi települések mai helyzete.

A szlovén Rába-vidék lakossága, életmódbeli jellemzők.

A szlovén média (Slovenski utrinski MTV-műsor, Radio Monošter, Porabje c. hetilap, PIL (Pisani list), Moja Slovenija című folyóiratok).

A szlovén nyelv

A magyarországi szlovén nyelv: Apátistvánfalva, Szakonyfalu, Rábatótfalu, Felsőszölnök lokális szlovén tájnyelvi jellegzetességei.

A Rába-vidéki szlovén nyelv alapjellemezőinek ismerete.

A kétnyelvűség, többnyelvűség előnyei a XXI. századi realitásokban.

Irodalmi kultúra

A magyarországi szlovén média (Slovenski utrinski MTV-műsor, Radio Monošter, Porabje c. hetilap, és az ifjúság számára elérhető anyanemzetből származó szlovén nyomtatott sajtó: PIL (Pisani list), Moja Slovenija című folyóiratok, Vestnik, Delo c napi ill. hetilapok.

Évenkénti író-olvasó találkozók: találkozás a kortárs szlovén gyermek- és ifjúsági irodalom alkotóival és alkotásaikkal; újságírókkal, szerkesztőkkel.

Ifjúsági irodalom, a magyarországi szlovén nemzetiség irodalma, művek értelmezése, összefüggések feltárása.

5. 2. Szerzők és művek:

- A szlovén irodalom irodalomtörténeti szemléletű vázlatos áttekintése
- Műközpontú irodalomismeret
- Anton Tomaž Linhart: Županova Micka
- France Prešeren: Povodni mož, Krst pri Savici-odlomki; Soneti nesreče, Sonetni venec - 3-4 szonett
- Josip Jurčič: Deseti brat-részletek
- Simon Gregorčič, Anton Aškerc, Dragotin Kette 1-1 verse
- Oton Župančič: Samo en cvet, Žebljarska
- Fran Saleški Fižgar: Iz mladih dni- autobiografia
- Ivan Cankar novella
- Prežihov Voranc: Samorastniki -1 novella
- Miško Kranjec: Strici so mi povedali- részlet
- Matej Bor 1-2 verse - iz zbirke Previharimo viharje
- Ciril Kosmač: Sreča in kruh pripoved
- Feri Lainšček: Novele in pripovedi
- Mai szlovén írók, költők munkáiból

2. Szlovén népismeret

(Valamennyi nevelési-oktatási forma)

Fejlesztési feladatok

A fejlesztési feladatok szerkezete

1. ISMERETSZERZÉS, TANULÁS
2. KRITIKAI GONDOLKODÁS
3. KOMMUNIKÁCIÓ
4. TÁJÉKOZÓDÁS TÉRBEN-IDŐBEN
5. A reflexiót irányító kérdések

1. Ismeretszerzés, tanulás

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
<p>Ismeretszerzés személyes beszélgetésekből, tárgyak, épületek, képek közvetlen megfigyeléséből: (pl. kapcsolat a népi mesterségek őrzőivel: fazekasmester, kosárfonó, papírvirág készítő). Emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelése: (pl. a népcsoport életmódjának, a család és környezet nemzetiségi kötődésének megfigyelése). Gyermekkönyvek, gyermeklexikonok használata. A tanultak alkalmazása, felhasználása.</p>	<p>Ismeretszerzés személyes beszélgetésekből, tárgyak, épületek, képek közvetlen megfigyeléséből. Ismeretszerzés hallott és olvasott elbeszélő szövegekből, filmekből, tömegkommunikációs eszközökből: (források pl.: „Porabje” nemzetiségi hetilap és a „Slovenski utrinki” nemzetiségi televíziós adás heti műsorai). A népismeret témaköreihez kapcsolódó szövegek értő olvasása. Információk gyűjtése meghatározott témákban, könyvtárban, múzeumokban. A szlovén nemzetiség emberi magatartásformáinak és élethelyzeteinek megfigyelése. Segédkönyvek, lexikonok használata. A megszerzett ismeretek bemutatása. A tanultak alkalmazása, felhasználása új feladathelyzetekben: projektek tervezése és végrehajtása a népismeret műveltségi terület témaköreiben.</p>	<p>Ismeretek bővítése személyes beszélgetésekből, tárgyak, épületek, képek közvetlen megfigyeléséből. Információk gyűjtése hallott és olvasott szövegekből, filmekből, tömegkommunikációs eszközökből. A népismeret témaköreihez kapcsolódó szövegek értő olvasása. Információk gyűjtése meghatározott témákban. Könyvtárban, múzeumokban. A szlovén nemzetiség emberi magatartásformáinak és élethelyzeteinek megfigyelése. Segédkönyvek, lexikonok használata. A megszerzett ismeretek bemutatása. A tanultak felhasználása új feladathelyzetben: iskolai projektek, bemutatók tervezése és végrehajtása a népismeret témaköreiben.</p>	<p>Ismeretszerzés irányított beszélgetésekből, tárgyak, épületek, képek közvetlen megfigyeléséből. Ismeretszerzés hallott és olvasott szövegekből, filmekből, tömegkommunikációs eszközökből: Ismeretszerzés különböző más írásos forrásokból pl.: grafikonok. Információk gyűjtése adott témához, projekthez könyvtárban, médiatárban, múzeumban, az interneten. A gyűjtött információk önálló rendszerezése, értelmezése és bemutatása. Az információgyűjtés során lényegyet kiemelő pontos jegyzet készítése. Segédkönyvek, lexikonok, atlaszok használata. A tanultak felhasználása új feladathelyzetekben: iskolai projektek, bemutatók tervezése és lebonyolítása.</p>

2. Kritikai gondolkodás

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
<p>Egyszerű kérdések önálló megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban.</p> <p>Mindennapi élethelyzetek elbeszélése, eljátszása a különböző szereplők nézőpontjából.</p> <p>Rövid önálló vélemény megfogalmazása szlovén személyekről, eseményekről, jelenségekről.</p> <p>Az emberek különbözőségének tudatosulása (elsősorban a nyelv és a szokásrendszer tekintetében), valamint felkészülés e különbségek akceptálására.</p> <p>A hagyományápolás fontosságának megértése.</p>	<p>Kérdések önálló megfogalmazása a tárgyalt témákkal kapcsolatban.</p> <p>Mindennapi élethelyzetek elbeszélése, eljátszása a különböző szereplők szempontjából.</p> <p>Önálló vélemény megfogalmazása szlovén személyekről, eseményekről, jelenségekről.</p> <p>Más kultúrák iránti aktív érdeklődés és azok másságának elfogadása.</p> <p>A hagyományápolás fontosságának megértése.</p>	<p>Kérdések önálló megfogalmazása a tárgyalt témákkal kapcsolatban.</p> <p>Összetettebb (pl. történelmi) élethelyzetek elbeszélése, eljátszása különböző szempontokból.</p> <p>Érvekkel alátámasztott önálló vélemény megfogalmazása a nemzetiség múltbeli és jelen sorsával, sorsfordulóival kapcsolatban.</p> <p>A szlovén nemzetiséggel kapcsolatos témákban előforduló jelenségek, események elemzése.</p> <p>Kapcsolódási pontok keresése a nemzetiség és az anyanemzet kapcsolatában.</p> <p>A hagyományápolás fontosságának megértése.</p> <p>A szlovén identitástudat kialakítása.</p>	<p>Kérdések önálló megfogalmazása a tárgyalt témákkal kapcsolatban.</p> <p>Összetettebb (pl. történelmi) jelenségek, élethelyzetek összehasonlítása, elemzése különböző szempontokból.</p> <p>Önálló állásfoglalás és érvelés különböző, a szlovénség múltbeli és jelen sorsával, sorsfordulóival kapcsolatban, sorsát meghatározó nézetekről, cselekedetéről (pl. vend-kérdés).</p> <p>A szlovén nemzetiséggel kapcsolatos témákban előforduló jelenségek, események elemzése.</p> <p>Kapcsolódási pontok keresése a nemzetiség és az anyanemzet kapcsolatában.</p> <p>Különböző írásos munkák (pl. szépirodalmi, publicisztikai, nemzetiségpolitikai) összevetése, kritikai feldolgozása.</p> <p>Szövegek, filmek stb. vizsgálata a történelmi hitelesség szempontjából.</p> <p>Információforrások kritikus kezelése.</p> <p>Nemzetiségi társadalmi csoportok, intézmények viselkedésének elemzése.</p> <p>Önálló, kritikus, érvekkel alátámasztott vélemény megfogalmazása a szlovén nemzetiséget érintő eseményről, jelenségekről, ismert szlovén nemzetiségi személyekről.</p> <p>Ellenérvek gyűjtése az ellenvélemények cáfolására.</p> <p>Feltevés megfogalmazása egyes nemzetiségi jelenségek háttéréről, okairól.</p> <p>Az 1993-as nemzetiségi törvény és módosításainak ismerete, az abban foglalt jogok és kötelezettségek értelmezése, naprakész alkalmazása.</p> <p>A hazai nemzetiségi és emberi jogi rendszer értékelése a saját</p>

		<p>értékrendnek megfelelő szempontok alapján.</p> <p>A Rába-vidéki szlovénség nemzetközi kapcsolatainak kritikai bemutatása múltban és jelenben (vasfüggöny-híd).</p> <p>A jövő trendjeinek felvázolása.</p> <p>A szlovén nemzetiség életével kapcsolatos jelenségek rendezése okok és okozatok, hasonlóságok és különbségek, szándékok és következmények szerint.</p>
--	--	--

3. Kommunikáció

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
<p>Rövid válaszok a népismeret meghatározott témaköreiben feltett kérdésekre.</p> <p>Kérdésfeltevés a meghatározott témakörökben, illetve pl. gyűjtőmunka során.</p> <p>Rövid vélemény érthető megfogalmazása.</p> <p>Mások véleményének meghallgatása.</p> <p>Szöbéli beszámoló a nevelő segítségével, a gyűjtőmunkával szerzett tapasztalatokról, ismeretekről.</p> <p>Rajzok, modellek, makettek, tárgymásolatok készítése.</p> <p>Tárgyak készítése hagyományos kézműves technikákkal.</p> <p>Népszokások, gyermekjátékok, mondókák, dal- és mozgásanyagának bemutatása iskolai és falusi rendezvényeken.</p>	<p>Beszélgetés a szlovén népismeret meghatározott témáiban, valamint a szlovén nemzetiségi médiumokból nyert információk alapján.</p> <p>Saját vélemény rövid, érthető megfogalmazása.</p> <p>Mások véleményének türelmes meghallgatása és figyelembevétele.</p> <p>Szöbéli beszámoló a saját tapasztalatokról, önálló gyűjtő-, illetve kutatómunkával szerzett ismeretekről.</p> <p>Fogalmazás írása valamely nemzetiségi témáról.</p> <p>Rajz készítése nemzetiségi témáról.</p> <p>A szlovén nemzetiség életéből vett körjátékok, néptáncok, rövid irodalmi és nyelvjárásban íródott jelenetek előadása iskolai és falusi rendezvények keretében.</p>	<p>Beszélgetés és vita a szlovén népismeret meghatározott témáiban, valamint a szlovén nemzetiségi médiumokból szerzett információk alapján.</p> <p>Önálló vélemény alkotása vitás kérdésekben, vélemények ütköztetése, érvelés a szlovén népismeret témaköreivel kapcsolatban vitákban.</p> <p>Mások véleményének türelmes meghallgatása és figyelembevétele.</p> <p>Szöbéli beszámoló a tanórákon saját tapasztalatokról, önálló gyűjtő-, illetve kutatómunkával szerzett ismeretekről.</p> <p>Fogalmazás írása valamely nemzetiségi témáról.</p> <p>Események, történetek, jelenségek mozgásos, dramatikus megjelenítése.</p> <p>Hazai és anyaországi szlovén népdalok, néptáncok megismerése, bemutatása falusi rendezvényeken, hazai és külföldi fellépéseken.</p>	<p>Beszélgetés és vita a szlovén népismeret meghatározott témáiban, valamint a szlovén nemzetiségi médiumokból szerzett információk alapján.</p> <p>Érvekkel alátámasztott önálló vélemény alkotása vitás kérdésekben.</p> <p>A vita során a véleménykülönbségek tisztázása, a saját álláspont gazdagítása, továbbfejlesztése mások véleményének figyelembevételével, a tolerancia gyakorlása.</p> <p>Szöbéli beszámoló a tanórákon saját tapasztalatokról, önálló gyűjtő-, illetve kutatómunkával szerzett ismeretekről.</p> <p>Kiselőadás tartása a népismeret témaköreiben.</p> <p>Tudósítás a szlovén diaszpóra kulturális és politikai eseményeiről.</p> <p>Interjú készítése szlovén, illetve szlovén nemzetiségi személyekkel aktuális kérdésekről.</p> <p>Esszé írása valamely nemzetiségi témáról.</p> <p>Önállóan gyűjtött képekből összeállítás, tabló és magyarázat készítése.</p> <p> Szokások dramatizált</p>

		előadása iskolai és nemzetiségi rendezvényeken.
--	--	---

4. Tájékozódás térben-időben

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
<p>Az idő tagolására szolgáló szlovén nyelvű kifejezések helyes használata: perc, óra, nap, hét, hónap, év. Az idő meghatározására szolgáló kifejezések elsajátítása és gyakorlása: pl. kicsi koromban, amikor járni és beszélni tanultam; amikor iskolás lettem; amikor a (nagy)szüleim gyerekek voltak. Viszonyítások gyakorlása: régebben, most, nagyon régen.</p> <p>Tárgyak, személyek, események időrendbe állítása.</p> <p>A szűkebb környezetről vázlatrajz, terepasztal készítése.</p>	<p>Az idő tagolására vonatkozó kifejezések bővítése: év, évtized, évszázad, emberöltő. Néhány kiemelt, a szlovének szempontjából jelentős esemény időpontjának ismerete, jelenségek időrendbe helyezése. A térkép legfontosabb elemeinek ismerete: (Szlovénia hegységei, vizei, legfontosabb városai; a Rába-vidék települései). Neves személyiségek: írók, költők, festők, zeneszerzők életterének megkeresése térképen. Egyszerű alaprajzok, térképek készítése.</p>	<p>Tájékozódás térben és időben a történelmi és földrajzi atlasz segítségével (esemény, hely, idő). Jelentős szlovén személyiségek, valamint néhány kiemelt, a szlovének szempontjából jelentős esemény időpontjának ismerete, jelenségek időrendbe helyezése. A tanultak elhelyezése időben egy-egy kiemelt időponthoz képest.</p> <p>A magyarországi szlovének jelentősebb intézményeinek alapítása elhelyezése időben. Alaprajzok, térképek készítése</p>	<p>Tájékozódás térben és időben a történelmi és földrajzi atlasz segítségével (esemény, hely, idő). A szlovének történetének korszakolása (kezdetektől napjainkig). Egyes gazdasági, politikai, kulturális jelenség eltérő időbeli ritmusának és kölcsönhatásának vizsgálata. A szlovén és a magyar történelem kronológikus feldolgozása során a párhuzamok és eltérések tudatosítása. Egy adott téma tanulmányozásához megfelelő térkép kiválasztása. Különböző változások (pl. történelmi, gazdasági, demográfiai) nyomon követése különböző térképen. A magyarországi szlovén nemzetiség helyzetének elemzése népszámlálási adatok tükrében (diagramok, statisztikai adatok).</p>

5. A reflexiót irányító kérdések

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam	9-12. évfolyam
<p>Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy választ keressenek az alábbi kérdésekre: Ki vagyok én? - Miben hasonlítok a velem azonos korú (iskola) társaimhoz? - Milyen külső és belső tulajdonságaim vannak? - Milyenek a képességeim? - Kik az ideáljaim (szülő, tanító,...)?</p>	<p>Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy választ keressenek olyan kérdésekre, mint a következők. - Ki a szlovén? Ki a magyar? Ki a német? Ki a szlovák? Ki a szerb? - Milyen nemzetiségek élnek Magyarországon és Szlovéniában? - Hogyan élhetnek együtt különböző kultúrák, vallások, népek,</p>	<p>Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy választ keressenek olyan kérdésekre, mint a következők. - Ismerem-e a közösségem nyelvét, szokás-és hagyományvilágát, vallását? - Ragaszkodom-e a gyökereimhez? - Mit jelent számomra a haza (szülőföld, az anyaország, Európa és a</p>	<p>Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy választ keressenek olyan kérdésekre, mint a következők. - Képes vagyok-e önvizsgálódásra, személyes identitásra? - Van-e célja az életemnek? - Van-e elég akaratom az álmaim valóra váltásához? - Miben látom az életem értelmét? - Mit jelent számomra a: szeretet, boldogság, remény,</p>

<p>- Kihez szeretnék hasonlítani? Miért? - Mit jelent az, hogy szlovén nemzetiségű vagyok?</p>	<p>nemzetiségek? - Miben hasonlítunk egymásra (különböző nemzetiségiek) és miben különbözünk egymástól? - Mit jelent számomra magyarországi szlovénnek lenni? - Különbözöm-e más állampolgártól? - Kik voltak az elődeim? - Mivel foglalkoztak? - Hogyan éltek, ünnepeltek, öltözöttek? - Milyen vallásúak voltak? - Miért gondolkodnak másképpen a különböző nemzedékek? - Van-e párbeszéd a különböző generációk között?</p>	<p>nagyvilág)? - Hányféle identitása lehet egy embernek? - Mit jelent a kétnyelvűség (nyelvcseré)? - Érzek-e kellő affinitást az elődeim kulturális öröksége iránt? - Mennyiben segíti a család, az iskola, az egyház, a média a magyarországi szlovének fennmaradását? - Érdemes-e jól megtanulnom szlovénul? - Van-e jövője a hazai szlovénségnek? - Mennyire jellemző rám: önállóság, pontosság, együttműködés, kötelességtudat, kíváncsiság, fogékonyság, önzetlenség, segítőkészség, a saját képességeim fejlesztésének igénye.</p>	<p>erkölcs, szépség, jóság, hit, harmónia, autonómia, életminőség, szokástisztelet, udvariasság, tisztesség, művészi érzék, emberi méltóság, hivatástudat, tolerancia, empátia? - Mennyire jellemző rám: nyitottság a különböző nyelvek, kultúrák iránt; demokratikus értékrend; vállalkozói szellem; kudarcátűrés; a munka tervezése, szervezése, megosztása, az önállósodás igénye, konfliktuskezelés; pozitív gondolkodás; megnyilatkozni tudás; saját korlátok ismerete; önkontroll; művészi érzék; emberismeret; aktív állampolgári lét; tág látókör; kollektív tudat; kulturális és közéleti tevékenység; aktív cselekvés a nemzetiségért, annak fennmaradásáért; digitális kompetencia kamatoztatása a kapcsolatteremtésben; ügyintézésben; munkában; a tudás hatalmába vetett hit; igény az élethosszig tartó tanulásra.</p>
--	---	--	--

Közműveltségi tartalmak

1-4. évfolyam

1. Ünnepekhez kapcsolódó szokások.
2. A lakóhely és közvetlen környezet: lakóház, étkezési szokások, viselet.
3. Népi mesterségek.
4. A szlovének nyelve, nyelvjárás a családban.
5. A magyarországi szlovének kultúrája: népzene, néptánc.
6. Irodalmi, népköltészeti alkotások.

5-8. évfolyam

1. Az emberi élet fordulóihoz, vallási ünnepekhez kapcsolódó szokások.
2. A szlovének lakóhelye a múltban és napjainkban.
3. A közvetlen környezet földrajzi adottságai. A Rába-vidéki falvak kialakulása, története.
4. Szlovénia földrajzi adottságai.
5. A szlovének történelmének legfontosabb mozzanatai.
6. A szlovének nyelve, nyelvjárások, Rába-vidéki nyelvjárások.
7. A magyarországi szlovének kulturális élete: irodalmi tevékenység, hagyományőrzés.
8. Híres magyarországi szlovének.
9. Híres szlovének: történelmi személyiségek, írók, költők, képzőművészek.
10. A magyarországi szlovén média.

9-12. évfolyam

1. Az emberi élet fordulóihoz, vallási ünnepekhez kötődő népszokások eredete, a szokások kölcsönhatásai.
2. A szlovén népcsoport helye Magyarországon, a Rába-vidéki szlovének anyaországgal való viszonya.
3. Szlovénia helye Európában és a világban.
4. A szlovének történelmének sorsfordulói, hatásuk a környező országokra.
5. Nyelv, identitás, azonosságtudat. Nemzetiségek Magyarországon, együttélés, iskolarendszer.
6. Hazai és szlovéniai nemzetiségpolitika.
7. Magyarországi szlovén intézmények, szervezetek, csoportok identitásőrző szerepe, hatása a nemzetiségi létre.
8. A szlovén nyelvű sajtó.
9. Szlovéniai és Rába-vidéki művészeti alkotások.
10. A szlovén irodalmi alkotások helye az európai kultúrában.